Bundel van de Politieke Avond van 20 oktober 2021

Agenda bijlagen

Agenda 20 oktober 2021

Stemmingen PA 20 oktober 2021

Getekende besluitenlijst PA 20 oktober 2021

1 18.45 uur - 19.30 uur: Rondvraag en mededelingen

2 19.30 uur - 23.15 uur: Besluitvormende vergadering

2.1 Opening en mededelingen

2.2 Stemmen over het interpellatieverzoek "Geheim onderzoek naar islamitische organisaties" van de leden Usta, Loor, De Groot en Becker

Het interpellatieverzoek is ingetrokken.

Interpellatieverzoek van de leden Usta, Loor, De Groot en Becker inzake "Geheim onderzoek naar islamitische organisaties"

Raadsbrief 'Berichtgeving NRC over onderzoeken radicalisering', d.d. 19-10-2021

2.3 Beëdiging van de heer Joris Brandts als fractievolger voor de fractie van D66

2.4 Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling

2.5 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 29 september 2021

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 29 september 2021"

Besluitenlijst van 29 september 2021

2.6 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 20 oktober 2021"

Lijst van Ingekomen stukken (23 september 2021 tot en met 14 oktober 2021)

3 Onderwerpen direct ter besluitvorming

3.1 Gedeeltelijk opheffen geheimhouding lijst aanbieders zorg

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 20-10-2021

Verworpen amendement (21A53g) van de fractie SP

Raadsvoorstel "Gedeeltelijk opheffen geheimhouding lijst aanbieders zorg"

Aangevulde openbare lijst zorgaanbieders declaraties 2019, 2020 en 2021

3.2 Toepassing coördinatieregeling appartementencomplex Kluizeweg

Dossier 3003 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 20-10-2021

Raadsvoorstel "Toepassing coördinatieregeling appartementencomplex Kluizeweg"

4 Moties vreemd aan de agenda

4.1 Motie vreemd aan de agenda "Hervatting eigen keuze besteding €200 Gelrepas" (21M180)

Verworpen motie vreemd aan de agenda "Hervatting eigen keuze besteding €200 Gelrepas" (21M180) van de fracties Arnhemse Ouderen Partij, D66, DENK Verenigd Arnhem, ChristenUnie en SP

4.2 Motie vreemd aan de agenda "Ook na 31 december 2021 terrasverruiming voor horeca Arnhem" (21M181)

Ingetrokken motie vreemd aan de agenda "Ook na 31 december 2021 terrasverruiming voor horeca Arnhem" (21M181) van de fracties Arnhem Centraal, D66 en VVD

4.3 Motie vreemd aan de agenda "Behoud het Arnhems openbaar vervoer en de Arnhemse buslijnen" (21M182)

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Behoud het Arnhems openbaar vervoer en de Arnhemse buslijnen" (21M182) van de fracties SP, Partij voor de Dieren, PvdA en D66

4.4 Motie vreemd aan de agenda "De vruchten plukken" (21M183)

Deze motie is ingetrokken.

Motie vreemd aan de agenda "De vruchten plukken" (21M183) van de fracties ChristenUnie, Partij voor de Dieren, DENK Verenigd Arnhem, PvdA en GroenLinks

Memo wethouder Bouwkamp "Motie vreemd aan de agenda De vruchten plukken (21M183)"

4.5 Motie vreemd aan de agenda "Uitvoering Gelrepas zoals het bedoeld is" (21M186)

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Uitvoering Gelrepas zoals het bedoeld is" (21M186) van de fracties PvdA, CDA, GroenLinks, DENK Verenigd Arnhem, PVV, Arnhemse Ouderen Partij, Partij voor de Dieren, Arnhem Centraal en ChristenUnie

4.6 Motie vreemd aan de agenda "Een betere positie voor sekswerkers" (21M187)

Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Een betere positie voor sekswerkers" (21M187) van de fracties D66, GroenLinks, SP, PvdA en Partij voor de Dieren

5 Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen

5.1 Vaststellen: Stedenbouwkundig schetsontwerp Nijmeegseweg

Dossier 2848 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 20-10-2021

Aangenomen motie "Hoger bouwen waar je bouwen kan" (21M192) van de fracties PvdA, VVD, D66 en Arnhemse Ouderen Partij

Aangenomen motie "Passende sociale huur" (21M193) van de fracties PvdA, ChristenUnie en Arnhemse Ouderen Partij

Aangenomen motie "Ook genoeg koopwoningen" (21M194) van de fracties D66 en VVD

Aangenomen motie "Aansluiten op ontwikkelingen Drieslag" (21M195) van de fracties D66 en Arnhemse Ouderen Partij

Aangenomen motie "Snel door met fase 2" (21M196) van de fracties D66 en Arnhemse Ouderen Partij

Aangenomen motie "Leefbare toekomst Nijmeegseweg" (21M200) van de fractie Partij voor de Dieren

Aangenomen motie "Bouwen inclusief natuur" (21M201) van de fractie Partij voor de Dieren

Verworpen motie "Malburgen niet weggeven aan beleggers, maar koopwoningen bouwen en echte sociale huur" (21M209) van de fractie SP

Raadsvoorstel "Stedenbouwkundig schetsontwerp Nijmeegseweg"

Bijlage 2 - Stedenbouwkundig Schetsontwerp Nijmeegseweg, OD205, februari 2021

Bijlage 1 - Ontwikkelingsplan Malburgen, Vlekkenplan - nieuwe situatie, 2 maart 1998.

Bijlage 3 - Advies klankbordgroep

Behandelresultaat 15 september 2021, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

Memo Beantwoording toezegging Schetsontwerp Nijmeegseweg Shell Tankstation

Behandelresultaat 22 september 2021, 2e meningsvormende (1) behandeling

Schriftelijke reactie Klankborgroep Nijmegen op de zeven ingediende moties

5.2 Vaststellen: Verstedelijkingsstrategie Groene Metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley

Dit onderwerp is niet behandeld tijdens de Politieke Avond van 22 oktober jl. en zal in een volgende vergadering aan de orde komen.

Dossier 2927 voorblad

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 20-10-2021

motie "Groene metropoolregio met Europese ambities" (21M206) van de fracties CDA, VVD en D66

Raadsvoorstel "Verstedelijkingsstrategie Groene Metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley"

Bijlage 1 - Verstedelijkingsstrategie Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen Foodvalley 2040 (Deel 1 en 2)

Bijlage 2 - Onderzoek Kieskompas ‘Ruimte voor uitdagingen - verstedelijking’ (28 juni 2021)

5.3 Vaststellen: Gele Rijders Plein

Dit onderwerp is niet behandeld tijdens de Politieke Avond van 22 oktober jl. en zal in een volgende vergadering aan de orde komen.

Dossier 2756 voorblad

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 20-10-2021

amendement "Ontwerprichting 1: herstel monument Gele Rijdersplein" (21A51) van de fracties Arnhem Centraal, GroenLinks, VVD, PvdA, ChristenUnie, Partij voor de Dieren en DENK Verenigd Arnhem

motie "Extra ontmoeten op het Gele Rijders Plein" (21M191) van de fracties CDA, ChristenUnie, D66 en Arnhemse Ouderen Partij

motie "Aanvulling fietsparkeerplan" (21M198) van de fracties GroenLinks, Partij voor de Dieren, Arnhem Centraal, Arnhemse Ouderen Partij, DENK Verenigd Arnhem, PvdA en ChristenUnie

motie "Maak de beek mogelijk" (21M203) van de fracties D66 en CDA

motie "Het geld blijft voor de Jansbeek" (21M204) van de fracties D66 en CDA

Schriftelijke bijdrage van de heer Brouwer incl restauratierapport AKU-fontein, 2003

Raadsvoorstel "Gele Rijders Plein"

Bijlage 1. Studie ontwerprichtingen AKU

Bijlage 2. Vergelijking ontwerprichtingen AKU monument

Bijlage 3. Aanwijzing rijksmonument AKU

Bijlage 4. Advies RCE AKU

Bijlage 5. Kostenraming ontwerprichtingen AKU

Bijlage 6. Participatie en standpunten van diverse stakeholders AKU

Bijlage 7. Financiële vergelijking model 2a & 2b AKU met Raadskader 2017

Bijlage 8. Moties 19M157 en 17M46

Bijlage 9. Begrotingswijziging

Link naar stukken raadsvoorstel Gele Rijdersplein 2017 d.d. 10-7-2017

Link naar de uitzending gemeenteraad d.d. 10-7-2017

Beantwoording Art. 44-vragen inzake "Stand van zaken Jansbeek" d.d. 31-03-2021

Bijlage antwoord - correspondentie omtrent Jansbeek - mails

Bijlage antwoord - correspondentie omtrent Jansbeek - vergaderstukken

Bijlage antwoord - correspondentie omtrent Jansbeek - brieven

Raadsbrief "Middelen Jansbeek Noord (motie 18M29)", d.d. 07-09-2021

Bijlage - Aangenomen motie "Jansbeek ook op Gele Rijders Plein naar boven" (18M29)

Lijst met deelnemers ronde tafelgesprek 15 september 2021

Schriftelijke inspraakbijdrage van de erven Brouwer Tajiri

Schriftelijke inspraakbijdrage van Bewonersgroep Arnhems Hart

Schriftelijke inspraakbijdrage van mw. M. van Mechelen

Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. D. Cochius (APCG)

Behandelresultaat 15 september 2021, informatieve behandeling

Presentatie GRP - dhr. René Janssen, Royal

Presentatie Erfgoedvereniging Heemschut - dhr. Jan Reijnen

Behandelresultaat 22 september 2021, meningsvormende (1) behandeling

Memo van wethouder Roelofs inzake "Toezegging in beeld brengen consequenties provinciale subsidie AKU monument", d.d. 30-09-2021

Schriftelijke inbreng van de Fietserbond, afdeling Arnhem - dhr. J. Kelderman

Schriftelijke reactie PBA op amendement "Ontwerprichting 1: herstel monument Gele Rijdersplein" (21A51)

Schriftelijke reactie Bewonersgroep Arnhems Hart inzake Gele Rijders Plein, d.d. 20-10-2021

5.4 Vaststellen: Criteria waardevolle particuliere bomen

Dit onderwerp is niet behandeld tijdens de Politieke Avond van 22 oktober jl. en zal in een volgende vergadering aan de orde komen.

Dossier 2676 voorblad

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 20-10-2021

amendement "Baas in eigen tuin deel 2" (21A52) van de fracties VVD, D66, CDA en Arnhem Centraal

motie "Bomen tegen hittestress" (21M197) van de fracties VVD, D66, CDA en Arnhem Centraal

motie "Resultaten ontstenen tegen hittestress en wateroverlast" (21M199) van de fracties Arnhem Centraal, VVD en D66

Raadsvoorstel "Criteria waardevolle particuliere bomen"

Bijlage 1 - Criteria waardevolle particuliere bomen

Bijlage 2 - Advies Boomkwaliteitsteam Arnhem

Het vastgestelde Bomenplan d.d. 19-02-2020

Aangenomen amendement "Baas in eigen tuin, boompje planten niet ontmoedigen" (20A08) van de fracties VVD, D66, Arnhem Centraal, Arnhemse Ouderen Partij, SP en CDA

Behandelresultaat 15 september 2021, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

Memo van wethouder Bouwkamp inzake "Technische vragen criteria waardevolle particuliere bomen n.a.v. raadsbehandeling", d.d. 30-09-2021

Schriftelijke inbreng Arnhemse Bomenbond "Een service verlenende aanpak voor de bescherming van bomen"

Agenda Politieke Avond
20 oktober 2021

Raadzaal
18.45 uur - 19.30 uur 1. Rondvraag en Mededelingen
Raadzaal
19.30 uur - 23.15 uur 2. Besluitvormende vergadering

2.1	Opening en mededelingen
2.3	Beëdiging van de heer Joris Brandts als fractievolger voor de fractie van D66
2.4	Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling
2.5	Vaststellen v/d concept-besluitenlijst v/d vergadering van 29 september 2021
2.6	Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad
3	**Onderwerpen direct ter besluitvorming**
3.1	Gedeeltelijk opheffen geheimhouding lijst aanbieders zorg
3.2	Toepassing coördinatieregeling appartementencomplex Kluizeweg
4	**Moties vreemd aan de agenda**
4.1	Motie vreemd aan de agenda "Hervatting eigen keuze besteding €200 Gelrepas" (21M180)
4.2	Motie vreemd aan de agenda "Ook na 31 december 2021 terrasverruiming voor horeca Arnhem" (21M181)
4.3	Motie vreemd aan de agenda "Behoud het Arnhems openbaar vervoer en de Arnhemse buslijnen" (21M182)
4.4	Motie vreemd aan de agenda "Uitvoering Gelrepas zoals het bedoeld is" (21M186)
4.5	Motie vreemd aan de agenda "Een betere positie voor sekswerkers" (21M187)
5	**Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen**
5.1	Vaststellen: Stedenbouwkundig schetsontwerp Nijmeegseweg
5.2	Vaststellen: Verstedelijkingsstrategie Groene Metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley
5.3	Vaststellen: Gele Rijders Plein
5.4	Vaststellen: Criteria waardevolle particuliere bomen

Voor	**38**	*Raadsvoorstel "Gedeeltelijk opheffen geheimhouding lijst aanbieders zorg"*
Tegen	**0**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke sociale fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal	**38**

Voor	**16**	*Motie vreemd aan de agenda "Hervatting eigen keuze besteding €200 Gelrepas" (21M180)*
Tegen	**22**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
Koorn		
Hutten		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke sociale fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal	**38**

Voor 24

Tegen 14

Motie vreemd aan de agenda "Uitvoering Gelrepas zoals het bedoeld is" (21M186)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke sociale fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 38

Voor	**37**
Tegen	**0**

Motie vreemd aan de agenda "Behoud het Arnhems openbaar vervoer en de Arnhemse buslijnen" (21M182)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Sociale Fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal	**37**

Voor	**32**
Tegen	**5**

Motie vreemd aan de agenda "Een betere positie voor sekswerkers" (21M187)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
Koorn		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	1
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke sociale fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal	**37**

Voor 32

Tegen 5

Motie "Hoger bouwen waar je bouwen kan" (21M192)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Sociale Fractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 37

Voor 27

Tegen 10

Motie "Passende sociale huur" (21M193)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke sociale fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 37

Voor 26 *Motie "Ook genoeg koopwoningen" (21M194)*

Tegen 11

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Usta		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke sociale fractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 37

Voor 37 *Motie "Aansluiten op ontwikkelingen Drieslag" (21M195)*

Tegen 0

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 37

Voor 35 *Motie "Snel door met fase 2" (21M196)*

Tegen 2

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Usta		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Sociale Fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 37

Voor 32 *Motie "Leefbare toekomst Nijmeegseweg" (21M200)*

Tegen 5

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

ChristenUnie	0	1
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Usta		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Sociale Fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 37

Voor 29

Tegen 8

Motie "Bouwen inclusief natuur" (21M201)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke sociale fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 37

Voor 37 *Raadsvoorstel "Stedenbouwkundig schetsontwerp Nijmeegseweg"*

Tegen 0

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 37

Voor 13 *Amendement (21A53g)*

Tegen 25

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	1
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Usta		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Sociale Fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 38

Voor 7

Tegen 30

Motie "Malburgen niet weggeven aan beleggers, maar koopwoningen bouwen en echt sociale huur" (21M209)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

ChristenUnie	0	1
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke sociale fractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 37

GEMEENTE Arnhem

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 20 oktober 2021

De voorzitter: mevrouw Kalthoff (vice voorzitter)

De raadsgriffier: de heer Kersten

Aanwezig de leden: mevrouw Andeweg (D66), de heer Aydemir (DENK Verenigd Arnhem), de heer Bouma (PvdA), de heer Çetintaş (SP), de heer Coenders (GroenLinks), de heer Combée (VVD), de heer Dayioğlu (GroenLinks), mevrouw Dobbe (SP), de heer Elfrink (SP), de heer Eliëns (Partij voor de Dieren), mevrouw Eppich (VVD), mevrouw Gemici (GroenLinks), de heer Greving (PvdA), de heer De Groot (Partij voor de Dieren), de heer Henzen (PVV), de heer Hutten (CDA), de heer Van Iperen (D66), mevrouw Kalthoff (VVD), mevrouw Koorn (CDA), de heer Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), de heer Van der Laak (Arnhem Centraal), de heer Van der Loo (GroenLinks), de heer Loor (D66), de heer Loos (VVD), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), de heer Maref (VVD), mevrouw Navis (GroenLinks), mevrouw Nede (ChristenUnie), mevrouw Van Ommen (D66), mevrouw Pape (VVD), de heer Prinsen (GroenLinks), mevrouw Simonis (GroenLinks), de heer Usta (DENK Verenigd Arnhem), de heer Venhoek (D66), de heer Verheij (PVV), de heer Visser (PvdA), mevrouw De Vries (PvdA), de heer Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij)

Afwezig: de heer Becker (ChristenUnie),de heer Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij) (vanaf 21.30 uur)

Begintijd vergadering : 19.40 uur
Eindtijd vergadering : 23.45 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

2.5 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 29 september 2021	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
2.6 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
3.1 Gedeeltelijk opheffen geheimhouding lijst aanbieders zorg	Het amendement (21A53g) is met 13 stemmen voor en 25 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
3.2 Toepassing coördinatieregeling appartementencomplex Kluizeweg	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.1 Motie vreemd aan de agenda "Hervatting eigen keuze besteding €200 Gelrepas" (21M180)	De motie vreemd aan de agenda "Hervatting eigen keuze besteding €200 Gelrepas" (21M180) van de fracties Arnhemse Ouderen Partij, D66, DENK Verenigd Arnhem, ChristenUnie en SP is met 16 stemmen voor en 22 stemmen tegen verworpen.
4.3 Motie vreemd aan de agenda "Behoud het Arnhems openbaar vervoer en de Arnhemse buslijnen" (21M182)	De motie vreemd aan de agenda "Behoud het Arnhems openbaar vervoer en de Arnhemse buslijnen" (21M182) van de fracties SP, Partij voor de Dieren, PvdA en D66 is met algemene stemmen aangenomen.
4.5 Motie vreemd aan de agenda "Uitvoering Gelrepas zoals het bedoeld is" (21M186)	De motie vreemd aan de agenda "Uitvoering Gelrepas zoals het bedoeld is" (21M186) van de fracties PvdA, CDA, GroenLinks, DENK Verenigd Arnhem, PVV, Arnhemse Ouderen Partij, Partij voor de Dieren, Arnhem Centraal en ChristenUnie is met 24 stemmen voor en 14 stemmen tegen aangenomen.
4.6 Motie vreemd aan de agenda "Een betere positie voor sekswerkers" (21M187)	De motie vreemd aan de agenda "Een betere positie voor sekswerkers" (21M187) van de fracties D66, GroenLinks, SP, PvdA en Partij voor de Dieren is met 32 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen.
5.1 Vaststellen: Stedenbouwkundig schetsontwerp Nijmeegseweg	De motie "Hoger bouwen waar je bouwen kan" (21M192) van de fracties PvdA, VVD, D66 en Arnhemse Ouderen Partij is met 32 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen.

Zaaknummer: 611421

GEMEENTE Arnhem

De motie "Passende sociale huur" (21M193) van de fracties PvdA, ChristenUnie en Arnhemse Ouderen Partij is met 27 stemmen voor en 10 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Ook genoeg koopwoningen" (21M194) van de fracties D66 en VVD is met 26 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Aansluiten op ontwikkelingen Drieslag" (21M195) van de fracties D66 en Arnhemse Ouderen Partij is met algemene stemmen aangenomen.

De motie "Snel door met fase 2" (21M196) van de fracties D66 en Arnhemse Ouderen Partij is met 35 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Leefbare toekomst Nijmeegseweg" (21M200) van de fractie Partij voor de Dieren is met 32 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen.

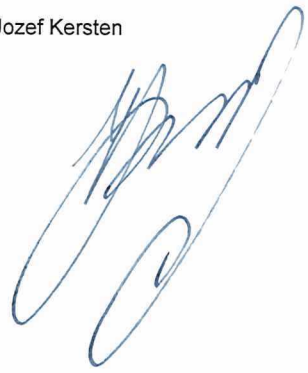
De motie "Bouwen inclusief natuur" (21M201) van de fractie Partij voor de Dieren is met 29 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Malburgen niet weggeven aan beleggers, maar koopwoningen bouwen en echte sociale huur" (21M209) van de fractie SP is met 7 stemmen voor en 30 stemmen tegen verworpen.

Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

De raadsgriffier,

Jozef Kersten

De voorzitter,

Karin Kalthoff

Zaaknummer: 611421

van: de leden van de fracties van DENK Verenigd Arnhem, D66, Partij voor de Dieren en Christen Unie in de gemeenteraad van Arnhem
aan: de voorzitter van de gemeenteraad van Arnhem
betreft: verzoek tot interpellatie (art. 40 RvO)
onderwerp: geheim onderzoek naar islamitische organisaties

Arnhem, 17 oktober 2021

Geachte voorzitter,

Op 15 oktober 2021 lazen wij de berichtgevingen in de media; **'Undercover naar de moskee: geheim onderzoek naar islamitische organisaties'**[1] en **'Gemeenten lieten moskee undercover onderzoeken'.**[2] Nederlandse gemeenten zouden jarenlang een particulier bureau undercover onderzoek hebben laten doen in onder meer moskeeën. De onderzochte organisaties spreken inmiddels over een grote vertrouwensbreuk.
Zeker tien gemeenten hebben de afgelopen jaren undercover onderzoek laten doen naar moskeeën in hun stad. De gemeenten stuurden in het geheim onderzoekers van een particulier bureau naar islamitische organisaties, die zich niet kenbaar maakten als onderzoeker. De bevindingen belandden in een geheim rapport waarin – met naam en toenaam – wordt vermeld waar bijv. de bestuurders, imams en docenten studeerden, wie hun familie is, met wie ze ruzie hebben en hun geloofsleer. De onderzoeken zijn betaald door terrorismebestrijder NCTV dat gemeenten in contact bracht met het bureau en de rapporten na afloop ontving. Ook de gemeente Arnhem wordt door het NRC in het artikel genoemd als gemeente die nauw samenwerkt met het particulier onderzoeksbureau NTA op het vlak van aanpak radicalisering.

Naar aanleiding van diverse artikelen van het NRC zouden wij graag de Arnhemse gemeenteraad willen verzoeken een interpellatiedebat te mogen houden over dit onderwerp.

Wij hebben daarbij in eerste aanleg de volgende vragen:

1- **Heeft de gemeente Arnhem zelf of via een particulier bureau een geheim rapport laten opstellen over een of meerdere moskeeën of andere religieuze of culturele organisaties in Arnhem? Zo ja, waarom, op welke juridische gronden, bij welke moskeeën of andere organisaties en kan de raad dit rapport ontvangen?**
2- **Heeft de gemeente Arnhem alleen of samen met de NCTV en/of een door het NCTV gefinancierde particuliere partij een of meerdere bestuursleden en/of bezoekers van moskeeën in Arnhem gemonitord? Zo ja, waarom en om welke personen gaat het?**
3- **Is het College danwel de Burgemeester bekend met de werkwijze en aanpak van het bureau NTA ('Nuance door Training en Advies'), opgericht en geleid door oud-politieman Najib Tuzani? Zo ja, komt dat overeen met hetgeen wat in het artikel staat beschreven over NTA? Zo nee, in welke vorm werkt de gemeente Arnhem dan samen met NTA en welke afspraken zijn er over de werkwijze gemaakt?**
4- **Is er door de gemeente Arnhem op enige manier informatie verzameld over het privéleven van Arnhemse moslims en in rapporten verwerkt?**
5- **Worden er momenteel binnen Arnhemse moskeeën onderzoeken uitgevoerd door NTA of door anderen, in opdracht van de gemeente Arnhem of waar de gemeente Arnhem weet van heeft, welke nog niet zijn afgerond? Zo ja, wat is de**

[1] https://www.nrc.nl/nieuws/2021/10/15/undercover-naar-de-moskee-hoe-gemeenten-al-jaren-een-bedrijf-inhuren-om-heimelijk-islamitische-organisaties-te-onderzoeken-a4061964
[2] https://www.nrc.nl/nieuws/2021/10/16/geheime-rapporten-gemeenten-lieten-moskee-undercover-onderzoeken-a4062060

onderzoeksopdracht, om welke moskeeën gaat het en kan de raad de uitkomsten hiervan ontvangen?

6- **Welke diensten worden of werden er vanuit NTA geleverd aan de gemeente Arnhem en hoe worden of werden deze gefinancierd?**

7- Youssef Arkhouch heeft op 22 oktober 2018 gesolliciteerd naar de functie van imam bij de Al Fath moskee in Arnhem. Daar is hij met ingang van 1 november 2018 voor een proefperiode van twee maanden aangesteld als imam. De gemeente is hiervan in november 2018 op de hoogte geraakt. Naar aanleiding daarvan heeft op 13 december 2018 een kennismakingsgesprek plaatsgevonden tussen de voorzitter van het bestuur van de Arnhemse Al Fath moskee, Youssef Arkhouch, een veiligheidsmedewerker van de gemeente en een door de gemeente ingeschakelde veiligheidsdeskundige. Het bestuur van de Al Fath moskee heeft vervolgens eind december 2018 aan Youssef Arkhouch medegedeeld dat het zijn proefperiode als imam niet zal omzetten in een dienstverband en dat Youssef Arkhouch vanaf 1 januari 2019 niet langer als imam in de moskee werkzaam zal zijn. **Heeft NTA in bovengenoemde gang van zaken, die uiteindelijk leidde tot een veroordeling van de gemeente Arnhem vanwege onvoldoende te onderbouwen verdachtmakingen, een rol gehad? Zo ja, welke rol?**

8- **Indien sprake is van enige vorm van onderzoek door of in samenwerking met de gemeente naar religieuze organisaties in Arnhem:**
a. Wat is hiervoor dan de grond en binnen welke wettelijke of door de raad vastgestelde kaders is dit gebeurd?
b. Op welke wijze heeft een vorm van hoor en wederhoor in deze onderzoeken plaatsgevonden?
c. Welke conclusies heeft het college danwel de burgemeester aan deze onderzoeken ontleend en welke gevolgen heeft dit voor betrokkenen gehad?
d. Heeft de burgemeester zich laten informeren of adviseren over de rechtmatigheid van de onderzoeken? Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke adviezen heeft hij gekregen en wat heeft hij hiermee gedaan?
d. Op welke wijze en op welk moment zijn andere collegeleden dan de burgemeester bij deze praktijken betrokken geweest danwel hierover geïnformeerd?
e. Wat is het standpunt van het college als geheel (en dus niet enkel van de burgemeester) over de werkwijze in deze onderzoeken in relatie tot rechtsstatelijke beginselen en mensenrechten?
f. Waarom is het college – gezien het feit dat de onderzoeken hebben plaatsgevonden – kennelijk van mening dat de werkwijze rechtmatig en in alle gevallen proportioneel was?

9- **Is het college met ons van mening dat onderzoeksbureaus waarmee de gemeente samenwerkt geen onderzoeksmethodes mogen gebruiken die aan de gemeente zelf niet zijn toegestaan? Zo nee, waarom niet?**

10- **Op welke wijze dragen of droegen de onderzoeken van NTA bij aan het tegengaan van polarisatie en radicalisering, nu duidelijk is geworden dat de werkwijze van NTA het wantrouwen tussen groepen inwoners en de overheid juist vergroot en toekomstige samenwerking met religieuze organisaties bemoeilijkt?**

Hoogachtend,

Yildirim Usta (DENK Verenigd Arnhem)
Mattijs Loor (D66)
Leo de Groot (PvdD)
Daniel Becker (CU)

GEMEENTE Arnhem

Gemeenteraad

Datum : 19 oktober 2021
Contactpersoon : Susanne Boerhof
Telefoonnummer : 026 3775906

Onderwerp: Berichtgeving NRC over onderzoeken radicalisering

Geachte raadsleden,

De afgelopen dagen publiceerde NRC over de wijze waarop gemeenten onderzoek zouden laten doen in het kader van de aanpak van radicalisering. Omdat daarin gesuggereerd wordt dat ook de gemeente Arnhem niet transparant en zelfs onrechtmatig zou handelen, leek het ons goed u direct actief te informeren om vragen of onduidelijkheden die de berichtgeving mogelijk oproept meteen weg te nemen.

De gemeente Arnhem heeft geen onderzoeken uitgevoerd waarbij sprake was van infiltratie. Er zijn dus ook geen gedupeerden als gevolg van onderzoek. Integendeel, wij hebben juist transparant en open met de ouders, scholen en moskeeën gewerkt om radicalisering vóór te zijn, met alle waardering voor de houding en inzet van de moskeeën. Dit doen we al sinds we in Arnhem in 2013 werden geconfronteerd met jonge Arnhemse moslims die naar Syrië uitreisden, transparant en binnen de kaders van de wet samen met vele partners in de stad en we laten ons naar tevredenheid ondersteunen door de expertise en deskundigheid van onderzoeks- en adviesbureau NTA. Infiltratie is geen methode die wordt ingezet en er is dan ook nadrukkelijk geen opdracht gegeven tot infiltreren van moskeeën of organisaties.

Net als in de rest van Nederland vinden wij radicalisering in de Arnhemse gemeenschap zorgelijk en gevaarlijk voor de samenleving. Voor de betrokken ouders en familie is radicalisering schrijnend en verdrietig. Toen wij rond 2013 met radicalisering en uitreizigers werden geconfronteerd, waren er veel vragen en er was gebrek aan expertise, deskundigheid en een goede informatiepositie. Er moest beleid worden ontwikkeld en de preventieve aanpak radicalisering moest nog helemaal worden uitgevonden en opgetuigd, net als in de rest van Nederland.

Kenmerkend voor de wijze waarop wij sindsdien werken en ons beleid ontwikkelen, is dat we dit met open vizier, transparant, binnen de kaders van de wet samen met onze partners als moskeebesturen, onderwijs, jongerenwerkers en ouders doen. We hebben sinds 2013 ingezet op het ontwikkelen van een netwerk waarin we gezamenlijk jonge Arnhemmers behoeden voor het uitreizen en eventuele gevaren en dreigingen voor onze samenleving op tijd kunnen zien en zo nodig kunnen ingrijpen. Preventief als het kan en repressief (via justitie) als het moet. We hebben voortdurend contact en samenwerking met

onze bondgenoten, op een open manier, met respect voor de democratische beginselen zoals scheiding van kerk en staat; ook na de publicaties van afgelopen weekend.
Om voortdurend kritisch te blijven op onze aanpak en daar waar mogelijk verbeteringen aan te brengen, hebben we onze aanpak in 2019 laten evalueren onder leiding van prof. dr. Beatrice de Graaf, hoogleraar aan de Universiteit van Utrecht. Sindsdien monitoren we onze aanpak en scherpen we deze aan na consultatie van deskundigen en wetenschappers. Op 29 juni jl. informeerden we u over het uitvoeringsplan voor dit jaar waarin de aanbevelingen zijn verwerkt.

Om onze aanpak te ontwikkelen en voor het verzorgen van bijvoorbeeld trainingen maken we gebruik van het onderzoeks- en adviesbureau NTA. We maken gebruik van hun kennis en expertise en betrekken hen bij het duiden van signalen. De probleemanalyse die NTA in 2014 maakte voor de gemeente, bestond uit interviews die de respondenten hebben geautoriseerd en op hun verzoek anoniem zijn verwerkt. Het rapport, dat in 2015 is opgeleverd, is destijds om die reden vertrouwelijk aan het presidium toegelicht.
De Quick scan Extreem Rechts (NTA 2019) is openbaar, uw raad heeft deze op 19 december 2019 toegezonden.
Nadat in 2019 onze vaste adviseur een andere functie heeft gevonden, hebben we via NTA een zelfstandig adviseur op interim basis aangetrokken bij het team veiligheid voor de aanpak van radicalisering.

Gewelddadige radicalisering en extremisme zijn nog altijd een gevaar voor onze samenleving. We zullen ons dan ook blijvend inspannen voor de veiligheid van onze inwoners en stad. Dat doen we binnen de kaders van onze democratische rechtstaat en samen met onze inwoners en professionals.
Momenteel wordt gewerkt aan een aanvraag voor de versterkingsgelden die het Rijk ter beschikking stelt voor de aanpak van radicalisering. Hierover wordt in december van dit jaar door het Rijk besloten. We verwachten u over de wijze waarop wij deze middelen zullen inzetten in het eerste kwartaal van 2022 te informeren.

Graag besluit ik deze brief aan u met mijn waardering voor de moskeeën en andere partners die er in onderling contact voor zorgen dat bij ons in Arnhem geen plaats is voor de gewelddadige en angstwekkende radicalisering. Ik heb er alle vertrouwen in dat dit tot goede resultaten leidt.

Hoogachtend,
de burgemeester,

A. Marcouch

GEMEENTE Arnhem

Besluit van **20 oktober 2021**

Zaaknummer **611421**

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie van 14 oktober 2021, Griffie nummer: 611421

besluit:

De concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 29 september 2021 vast te stellen.

De griffier,

De vicevoorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **611421**

ONDERWERP: Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 29 september 2021

Voorstel

De Agendacommissie stelt u voor de concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 29 september 2021 vast te stellen.

Bijlage

- concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 29 september 2021

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	**20 oktober 2021**
Zaaknummer	**611421**

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie van 14 oktober 2021, Griffie nummer: 611421

besluit:

De concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 29 september 2021 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 29 september 2021

De voorzitter: de heer Marcouch

De raadsgriffier: de heer Kersten

Aanwezig de leden: mevrouw Andeweg (D66), de heer Aydemir (DENK Verenigd Arnhem), de heer Becker (ChristenUnie), de heer Bouma (PvdA), de heer Çetintaş (SP), de heer Coenders (GroenLinks), de heer Combée (VVD), de heer Dayioğlu (GroenLinks), mevrouw Dobbe (SP), de heer Elfrink (SP), de heer Eliëns (Partij voor de Dieren), mevrouw Eppich (VVD), mevrouw Gemici (GroenLinks), de heer Greving (PvdA), de heer De Groot (Partij voor de Dieren), de heer Henzen (PVV), de heer Hutten (CDA), de heer Van Iperen (D66), mevrouw Kalthoff (VVD), mevrouw Koorn (CDA), de heer Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), de heer Van der Loo (GroenLinks), de heer Loor (D66), de heer Loos (VVD), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), de heer Maref (VVD), mevrouw Nede (ChristenUnie), mevrouw Van Ommen (D66), mevrouw Pape (VVD), de heer Prinsen (GroenLinks), mevrouw Simonis (GroenLinks), de heer Usta (DENK Verenigd Arnhem), de heer Venhoek (D66), de heer Verheij (PVV), de heer Visser (PvdA), mevrouw De Vries (PvdA), de heer Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij)

Afwezig: de heer Van der Laak (Arnhem Centraal), mevrouw Navis (GroenLinks), mevrouw Van Ommen (D66) (na 20.30 uur aanwezig)

Begintijd vergadering : 20.15 uur
Eindtijd vergadering : 23.10 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

1.4 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 21 juli 2021	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
1.5 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
3.1 Vaststelling 'Chw Omgevingsplan Presikhaaf 1 en 2'	Het voorstel is met 35 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.
4.1 Vaststellen: Wijziging parkeerverordening ten behoeve van het kentekenparkeren	Het voorstel is met 27 stemmen voor en 10 stemmen tegen aangenomen.
4.2 Vaststellen: Begrotingswijziging ODRA 2021	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.3 Vaststellen: Bestuursverklaring TOZO 1	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.4 Aanvraag suppletie-uitkering gemeentefonds conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog 2020	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.5 Beslissing op een bezwaarschrift over een begrotingswijziging en wijziging van de verordening afvalstoffenheffing 2021 als gevolg van stoppen met DIFTAR	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.1 Herstemming amendement - Vaststellen: Evaluatie en herijking beleid internationale betrekkingen	Het amendement "Afwegingskader mensenrechten" (21A38) van de fracties VVD, Arnhemse Ouderen Partij en PvdA is met 18 stemmen voor en 19 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met 28 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen.
5.2 Vaststellen: Wijzigen Algemene Plaatselijke verordening ten behoeve van gelijke kansen voor standplaatshouders	Het amendement "Kwaliteitscriteria voor seizoensstandplaatsen" (21A49) van de fractie Partij voor de Dieren is met 25 stemmen voor en 12 stemmen tegen aangenomen. De motie "Beter een fijne kraam dan een slechte naam" (21M184) van de fractie Partij voor de Dieren is met 25 stemmen voor en 12 stemmen tegen aangenomen.

Zaaknummer: 603669

	De motie "Een betrouwbare overheid" (21M185) van de fracties D66, PvdA, Partij voor de Dieren, Arnhem Centraal en ChristenUnie is met algemene stemmen aangenomen. Het voorstel is met 25 stemmen voor en 12 stemmen tegen aangenomen.
5.3 Vaststellen: Verordening bodemenergie Arnhem Binnenstad e.o. 2021	De motie "Bodemenergie in heel Arnhem" (21M188) van de fracties D66 en Partij voor de Dieren is met 11 stemmen voor en 26 stemmen tegen verworpen. De motie "Meer woningen in Arnhem is belangrijker dan een hoge opbrengst voor het grondbedrijf" (21M190) van de fractie SP is met 8 stemmen voor en 29 stemmen tegen verworpen. Hert voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.4 Vaststelling bestemmingsplan Chw Schuytgraaf, veegplan 2017, herziening velden 3 noord en 23 en 12e herziening exploitatieplan	Het amendement "Uitvoering divers bouwen in veld 3 Noord" (21A50) van de fractie D66 is met 13 stemmen voor en 24 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met 32 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen

De raadsgriffier,

Jozef Kersten

De voorzitter,

Ahmed Marcouch

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	20 oktober 2021
Zaaknummer	611421

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie, d.d. 15 oktober 2021, zaaknummer: 611421

besluit:

De "Lijst van ingekomen Stukken" van 29 september 2021 tot en met 14 oktober 2021 vast te stellen.

De griffier,

De vicevoorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **611421**

ONDERWERP: Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 20 oktober 2021

Voorstel

De Agendacommissie stelt u voor de "Lijst van Ingekomen Stukken" van 23 september 2021 tot en met 14 oktober 2021 vast te stellen.

Als raadslid kunt u de ingekomen stukken inzien via het Bestuurlijk Informatiesysteem (iBabs).

Bijlage

- Lijst van Ingekomen stukken (23 september 2021 tot en met 14 oktober 2021)

Arnhem GEMEENTE

Besluit van	20 oktober 2021
Zaaknummer	611421

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie, d.d. 15 oktober 2021, zaaknummer: 611421

besluit:

De "Lijst van ingekomen Stukken" van 23 september 2021 tot en met 14 oktober 2021 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Lijst van Ingekomen stukken (23 september 2021 tot en met 14 oktober 2021)			
Datum	**Afzender**	**Titel**	**Advies**
23-09-2021	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Klacht ex artikel 9:1 Awb	In handen stellen van de klachtencoördinator
29-09-2021	Vereniging Nederlands Cultuurlandschap	Landbouwenclaves op de Veluwe	Voor kennisgeving aannemen
29-09-2021	Bomenbond Arnhem	Reactie Evenement De Grote Schijn Park Zijpendaal	Voor kennisgeving aannemen
29-09-2001	Landelijk Overleg van de coffeeshopbranche en de Bond van Cannabis Detaillisten (BCD)	Aandacht voor het Manifest Ondermijnende Criminaliteit	Voor kennisgeving aannemen
06-10-2021	Gemeenteraad Heerhugowaard	Motie Bevolkingsonderzoek Borstkanker	Voor kennisgeving aannemen
06-10-2021	Arnhems Hart	Kleinschalige maatregelen oostelijke Centrumring VVN rapport 2021	Voor kennisgeving aannemen
06-10-2021	RTV Arnhem	Tussentijdse verantwoording	Voor kennisgeving aannemen
13-10-2021	Rijn IJssel	Rijn IJssel KansRIJk	Voor kennisgeving aannemen
13-10-2021	Bewonersplatform Arnhemse Centrumring	Flyer Centrumring	Voor kennisgeving aannemen

Lijst van Ingekomen stukken (23 september 2021 tot en met 14 oktober 2021)			
Datum	**Afzender**	**Titel**	**Advies**
13-10-2021	M. Teng	Snelheidscontroles	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
14-10-2021	Gemeenteraad Maasgouw	Motie borstonderzoek vrouwen	Voor kennisgeving aannemen

GEMEENTE Arnhem

Besluit van **20 oktober 2021**

Zaaknummer **586571**

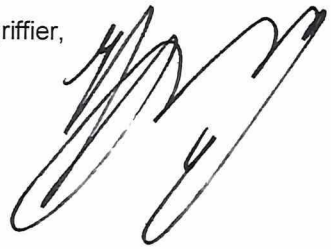
DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

Gelet op artikel 25, vierde lid, van de Gemeentewet;

besluit:

De op 30 juni door de raad bekrachtigde geheimhouding op de lijst van zorgaanbieders met een declaratiebedrag van minder dan €150.000,- per jaar deels op te heffen, voorzover het de gegevens van de aanbieders betreft die vermeld staan op lijst C.

De griffier,

De vicevoorzitter,

Gedeeltelijk opheffen geheimhouding lijst aanbieders zorg

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	20 oktober 2021
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	R. Van der Zee

.

Aan de gemeenteraad, 18 oktober 2021

Het raadsvoorstel Gedeeltelijk opheffen geheimhouding lijst aanbieders zorg, vraagt de raad om voor een gedeelte van de lijst de, op 30 juni bekrachtigde, geheimhouding op te heffen.
Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft besloten dit voorstel direct, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur, De voorzitter,

J.G.M. Kersten C.J.M. Kalthoff

Amendement

(21A53g)

De raad gehoord de beraadslaging, bijeen op 20 oktober 2021, ter bespreking van het agendapunt "Gedeeltelijk opheffen geheimhouding lijst aanbieders zorg ".

Ondergetekenden stellen het volgende amendement voor;

In het besluit Raadsvoorstel "Gedeeltelijk opheffen geheimhouding lijst aanbieders zorg"
Worden de volgende passages geschrapt:

... met een declaratiebedrag van minder dan €150.000,- per jaar deels..."

...voorzover het de gegevens van de aanbieders betreft die vermeld staan op lijst C."

Toelichting: hiermee worden alle gegevens openbaar.

Elfrink Dobbe Cetintas - SP

Zaaknummer: 586571

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **586571**

ONDERWERP: Gedeeltelijk opheffen geheimhouding lijst aanbieders zorg

Voorstel

Door de raad is op 30 juni de geheimhouding bekrachtigd van de lijst van aanbieders die zowel in 2019, 2020 als 2021 een omzet hadden die lager was dan €150.000. Het betrof zzp'ers, maar ook aanbieders met personeel in loondienst die in de gemeente Arnhem een omzet hebben gerealiseerd van minder dan €150.000.
Tijdens het raadsdebat is toegezegd dat een extra toetsing zou worden uitgevoerd of de declaratiegegevens van meer zorgaanbieders openbaar gemaakt kunnen worden door scherper te toetsen wie zzp-er is en wie niet. Deze toetsing is inmiddels uitgevoerd en heeft ertoe geleid dat de declaratiegegevens van meer zorgaanbieders openbaar gemaakt kunnen worden.

Door middel van dit raadsvoorstel wordt voorgesteld om de geheimhouding van dit deel van de lijst op te heffen.

Bijlagen

Lijst C: de lijst met gegevens waarvan wordt voorgesteld de geheimhouding op te heffen, ligt - nu nog geheim - ter inzage op de griffie

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	**20 oktober 2021**
Zaaknummer	**586571**

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

Gelet op artikel 25, vierde lid, van de Gemeentewet;

besluit:

De op 30 juni door de raad bekrachtigde geheimhouding op de lijst van zorgaanbieders met een declaratiebedrag van minder dan €150.000,- per jaar deels op te heffen, voorzover het de gegevens van de aanbieders betreft die vermeld staan op lijst C.

De griffier, De voorzitter,

Lijst A Aangevulde openbare lijst aanbieders met declaraties

Zorgaanbieder	Rechtsvorm	Toewijzingen 2019	Declaraties Arnhem 2019	Toewijzingen 2020	Declaraties Arnhem 2020	Toewijzingen 2021 (t/m juni)	Declaraties Arnhem 2021 (t/m juni)
(VOF) Di-rumah	VoF	€ 817.996	€ 678.574	€ 770.642	€ 610.662	€ 295.825	€ 213.475
3D Ambacht bv	BV	€ 53.961	€ 52.997	€ 83.751	€ 62.738	€ 42.654	€ 31.486
A&S Groep B.V	BV	€ 774.269	€ 662.148	€ 806.026	€ 651.637	€ 385.426	€ 260.918
Aanpakken Coöperatie U.A.	Coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij	€ 35.414	€ 31.174	€ 420.476	€ 275.778	€ 323.319	€ 213.211
ABC Bemmel	VoF	€ 38.259	€ 37.440	€ 68.807	€ 53.793	€ 43.195	€ 29.251
ABO Ondersteuning	BV	€ 884.976	€ 657.029	€ 1.128.836	€ 672.879	€ 420.687	€ 235.677
Acare thuiszorg	Stichting	€ 578.442	€ 435.427	€ 728.939	€ 537.510	€ 453.519	€ 285.176
Accare	Stichting	€ 11.189	€ 10.803	€ 7.001	€ 42.974	€ 0	
Acteon Thuiszorg B.V.	BV	€ 0		€ 2.228	€ 1.991	€ 8.387	€ 5.357
Actief Zorg	BV	€ 0		€ 4.574	€ 4.380	€ 8.519	€ 5.925
Admodum zorg	BV	€ 67.045	€ 65.157	€ 0		€ 0	
Advanced Mediation & Advanced Therapy	Maatschap	€ 249.394	€ 124.702	€ 76.654	€ 26.952	€ 0	
Albero Gezinshuizen BV	BV	€ 425.068	€ 420.693	€ 232.760	€ 247.473	€ 0	
Albero Zorg BV	BV	€ 365.161	€ 363.244	€ 185.731	€ 174.009	€ 0	
Albero Zorggroep	BV	€ 0		€ 1.149.574	€ 1.007.801	€ 850.718	€ 658.118
Allerzorg	BV	€ 2.512	€ 1.469	€ 0		€ 0	
Allerzorg (hulp bij huishouden)	BV	€ 370	€ 264	€ 0		€ 0	
Altermind Begeleiding	VoF	€ 0		€ 68.449	€ 41.991	€ 73.149	€ 41.543
Altijd Iemand In De Buurt	BV	€ 20.311	€ 10.472	€ 0		€ 0	
Altrecht	Stichting	€ 338.257	€ 54.487		€ 65.948		€ 42.687
Ambiq	Stichting	€ 0		€ 0	€ 2.899	€ 0	€ 2.522
Ambu SPV Zorgbureau	VoF	€ 43.183	€ 19.218	€ 57.295	€ 31.559	€ 34.267	€ 11.082
AMC	Publiekrechtelijke rechtspersoon	€ 0	€ 534	€ 0	€ 627	€ 0	
AM-Supportteam	VoF	€ 0		€ 202.554	€ 85.054	€ 145.402	€ 66.006
Ann-Zorg B.V.	BV	€ 366.418	€ 300.154	€ 528.620	€ 365.086	€ 6.093	
at.groep	BV	€ 102.114	€ 65.585	€ 187.441	€ 110.483	€ 166.939	€ 56.775
Atelier 't Duifje	Vereniging met volledige rechtsbevoegdheid	€ 23.747	€ 9.396	€ 21.409	€ 5.979	€ 0	
Attent Zorg en Behandeling	Stichting	€ 935.609	€ 898.253	€ 589.709	€ 535.126	€ 9.626	€ 4.661
Autimaat B.V.	BV	€ 456.025	€ 250.902	€ 368.631	€ 271.093	€ 182.773	€ 123.441
B&A WMO Diensten BV	BV	€ 24.301	€ 24.784	€ 40.952	€ 32.370	€ 12.288	€ 9.890
Baas Zorg BV	BV	€ 118.418	€ 85.277	€ 247.925	€ 177.967	€ 173.989	€ 94.319
Baigino Services BV	BV	€ 26.019	€ 13.711	€ 150.688	€ 130.058	€ 62.753	€ 51.982
BalansZorg	VoF	€ 18.946	€ 14.410	€ 29.292	€ 14.032	€ 64.109	€ 45.440
BeActive B.V.	BV	€ 6.349	€ 3.766				
Berkel-B	BV	€ 74.834	€ 1.956	€ 12.427		€ 0	
Boriz BV	BV	€ 740.714	€ 650.823	€ 793.870	€ 741.441	€ 276.438	€ 184.779
Bosman GGz	BV	€ 665.530	€ 310.572	€ 892.718	€ 311.730	€ 329.105	€ 167.042
Bots Begeleiding	BV	€ 98.661	€ 56.842	€ 118.239	€ 61.000	€ 52.079	€ 25.974
Braams	BV	€ 214.211	€ 56.201	€ 133.821	€ 50.028	€ 40.000	€ 16.853
BSO+ De Sterren	Eenmanszaak	€ 257.170	€ 225.425	€ 473.178	€ 304.958	€ 229.612	€ 109.361
BultersMekke v.o.f.	VoF	€ 18.562	€ 19.400	€ 14.277	€ 12.610	€ 0	
Bureau Beckers	BV	€ 88.806	€ 54.355	€ 129.549	€ 71.285	€ 64.771	€ 36.513
Bureau Focus	VoF	€ 138.161	€ 53.555	€ 245.447	€ 63.842	€ 242.081	€ 39.693
BURO MLBRGN	VoF	€ 22.790	€ 23.490	€ 44.722	€ 27.225	€ 39.093	€ 19.731
CAZZ Zorg&Co	Coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij	€ 0	€ 53.983	€ 0	€ 165.434	€ 0	€ 72.665
CBO Talent Development	BV	€ 18.090	€ 13.319	€ 24.726	€ 11.433	€ 5.084	€ 3.005
Centrum 45	Stichting	€ 0	€ 686	€ 0		€ 0	
Cintazorg	BV	€ 51.891	€ 45.346	€ 48.505	€ 38.544	€ 38.347	€ 18.391
COBA-Begeleiding	VoF	€ 113.830	€ 88.978	€ 438.505	€ 301.921	€ 357.393	€ 235.384

Combinatie Jeugdzorg	Stichting	€ 0		€ 5.637	€ 5.637	€ 8.860	€ 6.650
Compass GGZ	BV	€ 160.317	€ 58.886	€ 4.188		€ 0	
Compleet MensenWerk	BV	€ 843	€ 758	€ 0		€ 0	
Compleet Zorg Achterhoek	BV	€ 142.683	€ 130.920	€ 97.704	€ 74.353	€ 7.666	€ 6.258
Coöperatieve Vereniging Boer en Zorg B.A.	Coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij	€ 789.726	€ 714.624	€ 840.246	€ 688.513	€ 225.085	€ 156.334
Corylus Advies BV	BV			€ 5.603	€ 1.661	€ 3.494	€ 2.800
Darna Care	BV	€ 91.068	€ 72.081	€ 173.807	€ 76.835	€ 30.490	€ 19.448
De Activerende Kracht Agens B.V.	BV	€ 6.519	€ 6.335	€ 0		€ 0	
De Bascule	Stichting	€ 0		€ 0	€ 199	€ 0	
De Basis hechting en trauma	Maatschap	€ 11.089	€ 7.925	€ 56.399	€ 23.104	€ 47.646	€ 19.989
De Beken B.V.	BV	€ 3.556	€ 2.875	€ 0		€ 0	
De Helling	Stichting	€ 38.153	€ 35.163	€ 45.373	€ 37.160	€ 28.889	€ 20.439
De Kroon Plus	BV	€ 443.320	€ 402.381	€ 242.211	€ 206.530	€ 0	
De Kroon Zorginstelling	BV	€ 465.093	€ 450.782	€ 216.784	€ 212.051	€ 0	
De Nieuwe Zorg	VoF	€ 6.346	€ 5.558	€ 0		€ 0	
De Viersprong	Stichting	€ 64.501	€ 913	€ 0		€ 0	
De Voorwerkers	BV	€ 18.183	€ 17.504	€ 15.840	€ 11.111	€ 13.434	€ 8.926
Decura	Stichting	€ 13.187	€ 12.780	€ 22.473	€ 22.472	€ 0	
Deflazorg	Stichting	€ 77.745	€ 77.088	€ 82.359	€ 75.621	€ 0	
Denkkracht BV i.o.	BV	€ 0		€ 0		€ 35.390	€ 17.662
derman thuiszorg gelderland v.o.f	VoF	€ 216.949	€ 190.445	€ 208.775	€ 149.188	€ 69.568	€ 48.735
DeSeizoenen	BV	€ 6.877	€ 5.935	€ 3.537	€ 1.496		
Dimence Groep	Stichting	€ 583.009	€ 247.213	€ 805.634	€ 354.279	€ 425.315	€ 165.630
DITcoaching	BV	€ 58.211	€ 30.841	€ 100.448	€ 59.528	€ 59.046	€ 39.978
Domus Dulcis Domus	BV	€ 23.617	€ 23.617	€ 290.307	€ 289.567	€ 150.189	€ 138.738
Driestroom	Stichting	€ 7.866.710	€ 6.571.600	€ 8.845.530	€ 6.804.735	€ 4.414.658	€ 2.659.468
Du-Lotus	Maatschap	€ 0		€ 621	€ 621	€ 3.820	€ 2.331
ECLG expertiseventrum leren & gedrag	VoF	€ 41.721	€ 7.174	€ 3.186	€ 1.453	€ 949	
Eleos stichting gereformeerde geestelijke gezondheidszorg	Stichting	€ 0		€ 77.257	€ 37.214	€ 18.415	€ 2.487
Elker	Stichting	€ 7.308	€ 7.308	€ 0		€ 0	
Empowering Nisa	VoF	€ 5.275	€ 2.945	€ 4.506	€ 4.277	€ 0	
Entrea	Stichting	€ 426.756	€ 278.042	€ 31.040			
entrea lindenhout	Stichting	€ 6.952.038	€ 5.136.815	€ 6.886.031	€ 5.238.897	€ 3.048.586	€ 1.767.067
Equikids & coaching	VoF	€ 105.249	€ 86.750	€ 148.549	€ 88.170	€ 59.904	€ 39.498
Evergreen GGZ	BV	€ 143.854	€ 51.012	€ 76.328	€ 25.319		
EvitaA BV	BV	€ 87.130	€ 77.860	€ 94.356	€ 86.018	€ 58.369	€ 45.006
FairCare B.V.	BV	€ 16.654	€ 10.663	€ 1.238		€ 3.661	
FamilySupporters	BV	€ 393.211	€ 175.654	€ 913.570	€ 429.380	€ 450.594	€ 226.259
Fier Fryslân	Stichting			€ 149.126	€ 111.096		
Flexzorg B.V.	BV	€ 149.583	€ 65.791	€ 0		€ 0	
fluks|zorg	VoF	€ 159.645	€ 126.626	€ 265.682	€ 149.606	€ 185.725	€ 96.935
Fraenck B.V.	BV	€ 7.805	€ 7.931	€ 33.630	€ 26.927	€ 14.805	€ 8.680
Geniet Arnhem BV	BV	€ 91.896	€ 90.858	€ 92.117	€ 76.319	€ 31.998	€ 24.587
Get Aut!	Stichting	€ 37.020	€ 28.013	€ 39.005	€ 32.611	€ 0	
GeWoonZo.nu	BV	€ 1.040.100	€ 975.095	€ 1.238.592	€ 997.380	€ 271.391	€ 153.747
Gezinsboerdeij Kom Maar	VOF	€ 19.353	€ 18.152	€ 54.907	€ 52.807	€ 29.330	€ 22.658
GGMD hulp- en dienstverlening	Stichting	€ 19.729	€ 39.917	€ 3.010	€ 25.109	€ 15.090	€ 15.075
GGZ Centraal/Fornhese	Stichting	€ 4.664	€ 4.486				
GGZ Scharwächter	BV	€ 185.517	€ 23.255	€ 26.358	€ 382	€ 0	
GrandCare Begeleiding BV	BV	€ 72.210	€ 55.992	€ 156.281	€ 108.507	€ 53.362	€ 27.653
Grow in Life	BV	€ 76.964	€ 70.587	€ 56.396	€ 51.619	€ 0	
Haagse Wijk- en Woonzorg	Stichting	€ 0		€ 1.142	€ 1.196	€ 8.486	€ 6.407
Habitat Lekker Leven (SOVM)	BV	€ 113.606	€ 60.298	€ 117.440	€ 59.715	€ 66.770	€ 29.232
Helpgewoon Zorg Achterhoek	Coöperatie U.A.	€ 20.641	€ 14.087	€ 11.286	€ 6.093	€ 0	
HerZorg	BV	€ 920.928	€ 657.816	€ 957.940	€ 568.453	€ 362.669	€ 214.182

Het Schild	Stichting	€ 43.106	€ 33.481	€ 37.105	€ 18.146	€ 7.816	€ 3.408
Hextra Begeleiding	Maatschap	€ 227.950	€ 149.644	€ 363.840	€ 209.623	€ 231.793	€ 125.260
HO&MULDER	VOF	€ 24.546	€ 18.549	€ 5.268	€ 2.988	€ 0	
Hulp in Gelderland	BV	€ 0		€ 29.986	€ 25.367	€ 31.868	€ 16.969
humanitas DMH	Stichting	€ 240.437	€ 146.281	€ 230.638	€ 120.016	€ 42.114	€ 27.892
HV Reintegratie & Zorg B.V.	BV	€ 41.378	€ 39.842				
I Care B.V.	BV	€ 459.866	€ 356.740	€ 467.384	€ 323.000	€ 182.761	€ 123.466
iHUB Zorg BV (Stichting Horizon Jeugdzorg en Speciaal Onderwijs)	BV	€ 21.668	€ 21.668	€ 77.638	€ 73.481	€ 64.583	€ 50.463
IJsselstek	BV	€ 31.526	€ 29.532	€ 60.997	€ 54.101	€ 69.856	€ 58.018
IkBenIkDoe	BV	€ 166.727	€ 93.036	€ 152.286	€ 72.503	€ 63.980	€ 30.209
Impegno Nederland B.V.	BV	€ 133.664	€ 29.165	€ 114.040	€ 65.207	€ 111.517	€ 61.394
Indigo	Stichting	€ 21.018	€ 2.957	€ 11.381	€ 1.558		
Instituut Van der Stam	BV	€ 0		€ 2.277	€ 1.673	€ 0	
Intraverte Tri-plus	BV	€ 10.541		€ 22.261	€ 6.852	€ 0	
iQ Coaches B.V.	BV	€ 0		€ 5.515	€ 4.899	€ 21.620	€ 15.801
IrisZorg	Stichting	€ 5.023.982	€ 4.022.102	€ 4.496.150	€ 3.807.381	€ 1.343.433	€ 931.250
J.T. Roosenboom Arnhem B.V.	BV	€ 157.424	€ 14.203	€ 60.610	€ 6.418		
Jan Arends bv	BV	€ 186.902	€ 107.618	€ 223.922	€ 87.668	€ 65.312	€ 23.582
JB Zorg v.o.f.	VoF			€ 37.109	€ 25.506	€ 44.262	€ 13.455
Jeugd Thuis Coach	VoF	€ 86.574	€ 50.435	€ 91.506	€ 53.140	€ 60.941	€ 26.964
Jeugdbescherming Gelderland	Stichting	€ 2.419.518	€ 2.201.404	€ 2.257.124	€ 2.063.036	€ 1.148.130	€ 754.771
Jobstap	Stichting	€ 11.937	€ 12.416	€ 8.809	€ 6.687	€ 12.627	€ 9.106
Jongbegaafd	Eenmanszaak	€ 1.554	€ 1.443	€ 36.604	€ 4.162	€ 0	
Jongeren Company	VoF	€ 0		€ 48.120	€ 27.649	€ 54.626	€ 24.586
JP van den Bent stichting	Stichting	€ 139.216	€ 137.674	€ 51.425	€ 48.862	€ 38.286	€ 32.051
Kanz B.V.	BV	€ 0		€ 2.184	€ 2.028	€ 0	
Karakter Expertisecentrum Kinder en jeugd psychiatrie	Stichting	€ 6.476.477	€ 2.591.507	€ 6.922.184	€ 2.953.283	€ 3.176.096	€ 1.378.009
Kenniscentrum AD(H)D en ASS B.V.	BV	€ 107.076	€ 67.704	€ 98.607	€ 66.678	€ 40.202	€ 24.820
KF action	Eenmanszaak	€ 276.133	€ 217.530	€ 207.804	€ 149.249	€ 98.150	€ 61.772
KIK Training	Maatschap	€ 142.708	€ 36.806	€ 29.012	€ 13.036	€ 0	
Kind & meer	BV	€ 1.927.351	€ 1.110.561	€ 2.407.996	€ 1.092.655	€ 959.437	€ 526.561
Kinder Psychiatrisch Centrum REBIS	Stichting	€ 75.197	€ 3.694	€ 46.292	€ 2.139	€ 642	
Kinderpsychologie praktijk Dagmar Lippinkhof	Eenmanszaak	€ 460.012	€ 188.629	€ 501.714	€ 202.887	€ 221.192	€ 111.180
King Thuiszorg B.V	BV	€ 17.355	€ 12.670	€ 6.397	€ 5.802	€ 0	
Klim Op	Stichting	€ 13.703	€ 7.840	€ 13.879	€ 7.640	€ 3.868	€ 1.880
KluppluZ	BV	€ 314.013	€ 224.012	€ 301.549	€ 211.107	€ 156.391	€ 67.865
Kobussen & Partners Psychologen (Instelling)	BV	€ 4.248	€ 1.487				
Koninklijke Kentalis	Stichting	€ 344	€ 14.301	€ 4.124	€ 15.130	€ 11.302	€ 7.586
Koninklijke Visio	Stichting	€ 271	€ 14.273	€ 13.011	€ 16.012	€ 30.887	€ 11.588
Koraal Groep	Stichting	€ 167.761	€ 25.916	€ 36.123	€ 15.906		
Kubuszorg	VOF	€ 285.354	€ 251.970	€ 0		€ 0	
Kubuszorg B.V	BV	€ 443.641	€ 424.992	€ 860.121	€ 548.000	€ 279.694	€ 188.000
Leestalent	BV	€ 13.426	€ 3.412	€ 14.605	€ 3.530	€ 2.063	€ 1.632
Leger des Heils	Stichting	€ 1.645.510	€ 1.363.074	€ 1.862.784	€ 1.210.477	€ 762.025	€ 400.658
Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering	Stichting	€ 203.081	€ 161.286	€ 210.133	€ 175.335	€ 152.198	€ 69.503
Lelie Thuiszorg	VOF	€ 174.270	€ 118.432	€ 0		€ 0	
Lelie Zorgt b.v.	BV	€ 175.129	€ 161.620	€ 123.952	€ 58.108	€ 0	
Lijn 5	Stichting	€ 2.521	€ 2.292	€ 0		€ 0	
Loods360 BV	BV	€ 4.967	€ 3.982	€ 2.061	€ 1.847	€ 0	
Loods9	VoF	€ 2.852	€ 3.260	€ 10.824	€ 8.683	€ 4.977	€ 2.228
loofles speciale kinderopvang en begeleiding	BV	€ 674.629	€ 490.010	€ 822.766	€ 414.632	€ 471.814	€ 208.603
Marant	Stichting	€ 1.622.866	€ 488.797	€ 1.238.383	€ 399.176	€ 286.944	€ 127.938
Match and Work	BV	€ 48.423	€ 45.868	€ 36.011	€ 30.271	€ 0	
Max Ernst GGZ	BV	€ 245.168	€ 159.581	€ 292.962	€ 136.480	€ 112.223	€ 71.000
Melody PsyCare GGZ	BV	€ 400.994	€ 120.935	€ 353.397	€ 115.236	€ 218.170	€ 80.513
Mentaal Beter	BV			€ 31.152	€ 10.802	€ 11.976	€ 1.943

Mereo	VOF	€ 0		€ 14.772	€ 9.496	€ 8.004	
Mesa Zorg	Stichting	€ 652.329	€ 626.667	€ 778.214	€ 737.277	€ 318.665	€ 235.401
Mevrouw spijker	Stichting	€ 10.054	€ 10.484	€ 0		€ 0	
MeX	Maatschap	€ 65.618	€ 22.846	€ 26.223	€ 3.806	€ 0	
MijnThuisHuis	BV	€ 198.218	€ 196.316	€ 223.709	€ 202.656	€ 0	
Mindup	Stichting	€ 2.675	€ 68	€ 0		€ 0	
MT thuiszorg	BV	€ 20.003	€ 17.080	€ 2.211	€ 1.389	€ 0	
MulAi	BV	€ 9.062	€ 8.706	€ 8.108	€ 7.417	€ 0	
multihulp	VoF	€ 0		€ 85.177	€ 80.977	€ 103.812	€ 48.677
Mutsaersstichting	Stichting	€ 0		€ 5.615	€ 1.184	€ 2.818	€ 3.069
NABIJ ZORG BV	BV	€ 17.458	€ 10.232	€ 0		€ 0	
NAH-derhand	VoF	€ 66.870	€ 57.209	€ 84.205	€ 50.922	€ 49.683	€ 33.279
Neocura BV	BV	€ 911.298	€ 772.714	€ 1.017.676	€ 679.840	€ 277.218	€ 175.024
neuroCare group Nijmegen BV	BV	€ 0		€ 0		€ 10.178	€ 2.525
NextArnhem	BV	€ 2.064.868	€ 1.663.890	€ 2.521.623	€ 1.646.133	€ 1.160.719	€ 735.314
Nieuwland Opleidingen BV	BV	€ 3.669	€ 518	€ 0		€ 0	
NKCV	Stichting	€ 2.304	€ 2.266	€ 7.479	€ 1.564	€ 5.610	
Nourzorg BV	BV	€ 204.363	€ 210.596	€ 125.914	€ 90.748	€ 0	
Nova zorgboerderij B.V.	BV	€ 16.889	€ 10.705	€ 23.673	€ 12.986	€ 14.132	€ 6.252
OG Heldringstichting	Stichting	€ 888.412	€ 664.646	€ 278.507	€ 249.294	€ 73.253	€ 55.230
Olympus Coaching	VoF	€ 28.385	€ 77.315	€ 128.707	€ 98.227	€ 42.928	€ 27.663
Opdidakt BV	BV	€ 93.877	€ 35.924	€ 86.685	€ 27.940	€ 14.481	€ 6.630
Opgroeiconsult!	VoF	€ 0		€ 4.245	€ 2.970	€ 23.606	€ 19.338
OPM Nijmegen	Maatschap	€ 0		€ 0		€ 3.551	€ 3.693
Opvang Uniek BV	BV	€ 0		€ 8.527	€ 7.418	€ 19.108	€ 15.257
Pactum jeugd- en opvoedhulp	Stichting	€ 3.143.808	€ 2.750.996	€ 2.986.177	€ 2.476.924	€ 1.472.328	€ 1.114.930
Parnassia Groep B.V.	BV	€ 2.890.446	€ 1.430.583	€ 3.782.231	€ 1.194.263	€ 1.823.064	€ 427.520
Partners in zorg	Coöperatie U.A.	€ 0		€ 0		€ 24.368	€ 19.258
Passend in Zorg	VOF	€ 6.536	€ 2.009	€ 0		€ 0	
Pedagogische praktijk Campstede	VOF	€ 3.820	€ 3.523	€ 7.637	€ 4.589	€ 0	
Pherenike bv	BV	€ 0		€ 13.548	€ 13.469	€ 12.248	€ 11.409
Philadelphia Werk & Begeleiding (stat naam Werk & Begeleiding West Gelderland B.V.)	BV	€ 429.227	€ 332.015	€ 563.465	€ 343.733	€ 189.617	€ 112.362
PIT psychologen	Maatschap	€ 53.794	€ 25.626	€ 38.214	€ 13.419	€ 19.381	€ 12.136
Plangroep	BV	€ 112.261	€ 102.423	€ 1.197.786	€ 932.004	€ 476.176	€ 40.920
pleyade	Stichting	€ 1.223.974	€ 1.039.447	€ 1.292.310	€ 1.076.512	€ 735.628	€ 491.189
Plushome B.V.	BV	€ 925.700	€ 777.612	€ 1.059.888	€ 744.999	€ 503.804	€ 322.824
Point O zorg b.v.	BV	€ 0		€ 0		€ 0	€ 7.526
Ponga Kind- en Jeugdhulp Elst	Maatschap	€ 152.510	€ 117.326	€ 332.879	€ 173.877	€ 283.239	€ 76.359
Praktijk A+	Maatschap	€ 88.780	€ 55.924	€ 553.774	€ 270.565	€ 289.753	€ 139.348
Praktijk Extralent	Maatschap	€ 0		€ 37.798	€ 32.990	€ 19.032	€ 8.762
Praktijk JIJ & IK	Eenmanszaak	€ 87.088	€ 46.774	€ 41.962	€ 22.386	€ 0	
Praktijk Relou B.V.	BV	€ 615.862	€ 362.055	€ 1.577.180	€ 601.589	€ 840.019	€ 410.922
Praktijk Rigtering	BV	€ 1.465.474	€ 874.279	€ 1.962.043	€ 856.555	€ 868.947	€ 379.813
Praktijk Van Waterschoot	BV	€ 4.440	€ 1.832	€ 0		€ 0	
Praktijk voor leer- en gedragsadviezen	BV	€ 4.430	€ 2.886	€ 0		€ 0	
Praktijk Zij aan Zij	Eenmanszaak	€ 207.958		€ 254.928	€ 139.322	€ 107.026	€ 61.908
PRED	Maatschap	€ 166.912	€ 99.380	€ 231.076	€ 96.661	€ 155.867	€ 51.476
Privazorg AWBZ B.V.	BV	€ 42.411	€ 16.687				
Pro Persona	Stichting	€ 1.947.586	€ 741.607	€ 2.583.645	€ 863.647	€ 1.288.573	€ 287.284
Professionals Holding	BV	€ 157.888	€ 111.406	€ 92.186	€ 45.141	€ 103	
Professionals in NAH	BV	€ 646.697	€ 480.919	€ 807.758	€ 476.061	€ 291.376	€ 188.778
Prolis	BV	€ 10.159		€ 160.626	€ 49.845	€ 123.164	€ 48.829
Prolis V.O.F.	VOF	€ 26.408	€ 7.514	€ 0		€ 0	
PsychiatriePraktijk Wageningen	BV	€ 85.870	€ 6.746	€ 177.723	€ 15.850	€ 52.054	€ 7.517
Psychologen Praktijk Dooijeweerd BV	BV	€ 3.465	€ 2.219	€ 0		€ 0	

Psychologenpraktijk Bleijenberg-Derks	Maatschap	€ 19.480	€ 11.169	€ 2.746	€ 1.438	€ 0	
Psychologenpraktijk De Vaart	BV	€ 556		€ 0	€ 2.696	€ 0	
Psychologenpraktijk De Wenteling	Eenmanszaak	€ 335.510	€ 196.264	€ 458.980	€ 181.267	€ 142.097	€ 102.757
Psychologenpraktijk Derksen & Klein Herenbrink	Maatschap	€ 2.664	€ 1.295				
PuberACT	VoF	€ 0		€ 5.035	€ 1.129	€ 19.803	€ 2.631
R&H zorg	VOF	€ 683	€ 576	€ 8.347	€ 7.534	€ 0	
Raadthuys Psychologen	BV	€ 309.610	€ 88.963	€ 611.889	€ 78.286	€ 346.632	€ 33.557
Regiezorg	Eenmanszaak	€ 481.628	€ 322.010	€ 552.720	€ 269.427	€ 239.915	€ 111.986
Regionaal Instituut Dyslexie	BV	€ 880.988	€ 268.205	€ 609.410	€ 220.435	€ 179.626	€ 82.789
Regionaal Instituut voor Ontwikkelingsproblemen	BV	€ 1.097.465	€ 445.499	€ 891.101	€ 422.329	€ 448.792	€ 190.081
Relay Opleidingscentrum	VOF	€ 106.115	€ 103.225	€ 29.234	€ 21.703	€ 0	
RIBW Arnhem & Veluwe Vallei	Stichting	€ 29.341.677	€ 26.868.070	€ 27.827.594	€ 25.555.553	€ 7.532.707	€ 5.442.984
RimaZorg	BV	€ 383.029	€ 351.849	€ 439.074	€ 289.807	€ 160.265	€ 101.581
Riverside Coaching B.V	BV	€ 426.588	€ 333.221	€ 357.879	€ 287.094	€ 161.044	€ 95.408
Robert Coppes Stichting	Stichting	€ 612	€ 26.655	€ 8.999	€ 30.598	€ 22.711	€ 16.677
Rubix Zorg	BV	€ 3.741	€ 446	€ 204.940	€ 93.268	€ 194.353	€ 81.562
's Heeren Loo Gelderland Midden	Stichting	€ 1.347.522	€ 1.136.009	€ 1.034.482	€ 894.405	€ 332.529	€ 125.079
Sama Sama Eten.Drinken.Ontmoeten	VoF	€ 73.458	€ 86.717	€ 99.165	€ 82.003	€ 56.039	€ 53.765
Sa-Net Wonen	BV	€ 188.992	€ 153.338	€ 170.167	€ 147.873	€ 2.810	€ 2.810
Santhof Coaching	BV	€ 0		€ 0		€ 93.734	€ 49.705
Santhof Woonbegeleiding	VoF	€ 379.621	€ 318.832	€ 486.239	€ 365.501	€ 190.828	€ 86.167
Scalabor BV	BV	€ 91.642	€ 81.300	€ 78.821	€ 58.948	€ 19.494	€ 14.349
Silver Specialistische Zorg B.V.	BV			€ 3.490	€ 1.376	€ 730	€ 890
Skill'ness	Maatschap	€ 33.090	€ 22.978	€ 20.738	€ 15.131	€ 9.326	€ 5.522
SOC Nederland	Coöperatie U.A.	€ 36.741	€ 13.746	€ 68.349	€ 43.181	€ 1.762	
Special Worx B.V.	BV	€ 125.799	€ 110.501	€ 1.404		€ 0	
St. Philadelphia Zorg	Stichting	€ 139.671	€ 96.736	€ 289.253	€ 225.367	€ 40.184	€ 33.297
Startsein	VOF	€ 3.928	€ 3.928	€ 0		€ 0	
Sterk Huis	Stichting	€ 0		€ 37.720	€ 37.720	€ 12.590	
stg Bartimeus Sonneheerdt	Stichting	€ 150	€ 5.237	€ 139	€ 4.831	€ 3.123	€ 1.767
Stg Bureau Jeugdzorg Limburg	Stichting			€ 5.965	€ 5.442	€ 6.356	€ 5.091
Stg. Jeugdbescherming West	Stichting	€ 25.785	€ 27.389	€ 32.824	€ 34.736	€ 12.469	€ 9.447
Stichting 2Switch	Stichting	€ 7.587	€ 7.411	€ 16.604	€ 12.959	€ 6.150	€ 4.063
Stichting 4 Your Care	Stichting	€ 424.207	€ 376.456	€ 379.629	€ 328.498	€ 181.541	€ 106.302
Stichting Academy for Community and Talent	Stichting	€ 19.285	€ 16.972	€ 11.014		€ 0	
Stichting Alleburen	Stichting	€ 32.731	€ 32.813	€ 49.209	€ 38.365	€ 32.270	€ 23.216
Stichting Axicure	Stichting	€ 39.304	€ 23.086	€ 0		€ 0	
Stichting Beheer Rozet	Stichting	€ 1.241	€ 587	€ 842	€ 319	€ 0	
Stichting Catharina	Stichting	€ 259.997	€ 230.048	€ 247.773	€ 183.257	€ 45.667	€ 24.165
Stichting ChoKaChoKa	Stichting	€ 61.217	€ 47.673	€ 21.824	€ 6.172	€ 0	
Stichting Circustheater Stoffel	Stichting	€ 217.775	€ 152.053	€ 157.504	€ 98.031	€ 128.975	€ 66.812
Stichting de Rading	Stichting	€ 81.589	€ 28.970	€ 2.836		€ 0	
Stichting Eigenkracht Centrale	Stichting	€ 8.418	€ 6.781	€ 4.239	€ 4.239		
Stichting Elver	Stichting	€ 112.483	€ 76.598	€ 98.226	€ 34.801	€ 34.474	€ 2.682
Stichting ENJOY&Learn	Stichting	€ 34.451	€ 32.397	€ 27.551	€ 27.526	€ 0	
Stichting Epric	Stichting	€ 13.884	€ 10.316	€ 1.801	€ 1.562	€ 0	
Stichting Gelre ziekenhuizen	Stichting	€ 326	€ 287	€ 1.208	€ 463	€ 0	
Stichting GGNet	Stichting	€ 200.411	€ 42.127	€ 127.668	€ 33.563	€ 54.123	€ 12.657
Stichting GGZ Groep	Stichting	€ 65.040	€ 3.601	€ 66.696	€ 14.591	€ 5.096	€ 4.918
Stichting Het Droombankje	Stichting	€ 326.808	€ 294.747	€ 209.673	€ 160.013	€ 0	
Stichting Het Passion	Stichting	€ 12.190	€ 10.810	€ 4.354	€ 810	€ 7.293	€ 6.998
Stichting Het Werk(t)	Stichting	€ 14.819	€ 12.314	€ 8.510		€ 2.785	
Stichting Hoeve Klein Mariendaal	Stichting	€ 290.301	€ 218.996	€ 322.040	€ 199.620	€ 148.252	€ 81.505
Stichting Hulp in Huis Nederland	Stichting	€ 8.496	€ 7.938	€ 9.369	€ 8.076	€ 5.014	€ 3.675
Stichting IBASS	Stichting	€ 133.186	€ 86.230	€ 199.394	€ 96.081	€ 100.384	€ 55.755
Stichting Icare Felixoord	Stichting	€ 60.955	€ 60.955	€ 63.065	€ 61.446	€ 31.188	

Stichting Incluzio Uitvoering	Stichting	€ 16.790	€ 13.353	€ 39.376	€ 20.770	€ 10.901	€ 6.078
Stichting Innoforte	Stichting	€ 129.066	€ 114.357	€ 618.240	€ 510.112	€ 589.683	€ 407.189
Stichting Insula Dei Huize Kohlmann	Stichting	€ 281.715	€ 248.858	€ 217.505	€ 178.031	€ 25.948	
Stichting Intens Zorg Twente	Stichting	€ 21.893	€ 18.061	€ 41.760	€ 12.008	€ 0	
Stichting inzet voor Zorg	Stichting	€ 27.853	€ 27.852	€ 0		€ 0	
Stichting Jados	Stichting	€ 487.220	€ 423.487	€ 581.041	€ 423.779	€ 258.609	€ 165.764
Stichting JAM	Stichting	€ 26.795	€ 17.798	€ 48.811	€ 34.686	€ 18.128	€ 9.787
Stichting Jeugdbescherming Brabant	Stichting	€ 886	€ 473	€ 6.854	€ 6.269	€ 5.494	€ 3.999
Stichting Jeugdbescherming Noord/Drenthe	Stichting	€ 0	€ 2.407	€ 0	€ 3.378	€ 0	€ 2.534
Stichting Jeugddorp De Glind	Stichting	€ 0		€ 2.714	€ 2.623	€ 0	
Stichting jobzzpmaatje	Stichting	€ 34.026	€ 32.155	€ 33.189	€ 26.437	€ 23.098	€ 14.783
Stichting Kalorama	Stichting	€ 561	€ 19.842	€ 2.652	€ 15.859	€ 17.054	€ 2.469
Stichting Kind aan Huis (Dushi Huis)	Stichting	€ 222.009	€ 207.934	€ 29.922	€ 27.559	€ 14.533	€ 15.779
Stichting Kindertherapeuticum Zeist	Stichting	€ 8.839	€ 6.730	€ 39.487	€ 11.132	€ 20.038	€ 7.476
Stichting Leren Interactie Zorg (Liz)	Stichting	€ 31.835	€ 29.375	€ 0		€ 0	
Stichting Levvel	Stichting	€ 45.567	€ 41.231	€ 32.640	€ 32.641	€ 17.439	
Stichting MEE Gelderse Poort	Stichting	€ 15.205	€ 8.880	€ 21.994	€ 15.540	€ 12.030	€ 2.425
Stichting meneer Kwast	Stichting	€ 8.352	€ 3.928	€ 4.980	€ 655	€ 0	
Stichting OnderDak	Stichting	€ 2.450.555	€ 2.095.272	€ 1.526.027	€ 1.188.050	€ 154.897	€ 60.351
Stichting Ortus	Stichting	€ 15.204	€ 10.139	€ 2.131	€ 1.742	€ 0	
Stichting Papageno	Stichting	€ 666		€ 4.066	€ 2.070	€ 2.900	€ 1.449
Stichting Pluryn Groep	Stichting	€ 7.124.979	€ 5.718.127	€ 6.219.131	€ 4.715.212	€ 3.196.874	€ 2.194.100
Stichting Prokino Zorg	Stichting	€ 222.404	€ 201.542	€ 102.391	€ 88.904	€ 150.978	€ 67.919
Stichting Psyso	Stichting	€ 22.468	€ 14.000	€ 14.405	€ 11.730	€ 12.995	€ 7.101
Stichting RecaP	Stichting	€ 57.817	€ 54.487	€ 59.950	€ 38.522	€ 32.322	€ 20.187
Stichting Rijnstate Ziekenhuis	Stichting	€ 26.504	€ 112.770	€ 68.827	€ 149.833	€ 39.858	
Stichting ROOZ	Stichting	€ 116.540	€ 104.105	€ 169.049	€ 96.549	€ 103.326	€ 42.726
Stichting Rubicon Jeugdzorg	Stichting	€ 2.594	€ 2.578	€ 10.902	€ 3.076	€ 7.076	
Stichting Samen Zorgen	Stichting	€ 40.031	€ 32.194	€ 8.078	€ 2.770	€ 0	
Stichting Santé Sociaal Domein STMR-Vitras	Stichting	€ 230.933	€ 127.328	€ 227.370	€ 83.573	€ 94.693	€ 44.758
Stichting Schone Straat & Groene Buurt Arnhem	Stichting	€ 26.485	€ 14.110	€ 13.945	€ 12.215	€ 7.691	€ 3.938
Stichting Seys Centra	Stichting	€ 36.447	€ 83.893		€ 108.779		€ 49.475
Stichting Siriz	Stichting	€ 16.779	€ 782	€ 0		€ 150	
Stichting Sixty Fruits	Stichting	€ 60.815	€ 48.025	€ 54.761	€ 42.819	€ 41.290	€ 24.763
Stichting Siza	Stichting	€ 9.834.944	€ 7.904.717	€ 9.243.532	€ 6.868.708	€ 3.474.600	€ 2.211.291
Stichting 't Broek Omhoog	Stichting	€ 104.916	€ 102.505	€ 155.234	€ 116.649	€ 70.476	€ 51.433
Stichting Taalhulp	Stichting	€ 67.360	€ 26.643	€ 66.009	€ 22.629	€ 14.259	€ 7.829
Stichting Terwille	Stichting	€ 11.307	€ 11.307	€ 0		€ 0	
Stichting Theaterwerkplaats Kazou	Stichting	€ 18.226	€ 8.609	€ 64.197	€ 47.175	€ 10.039	€ 7.303
Stichting Thuiszorg SG	Stichting	€ 13.967	€ 9.982	€ 74.394	€ 67.085	€ 94.476	€ 67.180
Stichting Time Out Huis	Stichting	€ 101.982	€ 96.175	€ 163.318	€ 123.045	€ 107.014	€ 77.422
Stichting Timon	Stichting	€ 22.970	€ 18.770	€ 15.112	€ 10.987		
Stichting Uitblinkers	Stichting	€ 9.667	€ 229	€ 0		€ 0	
Stichting Vitale Verbindingen Arnhem	Stichting	€ 11.191	€ 11.540	€ 12.958	€ 10.988	€ 9.444	€ 4.177
Stichting Volkshuisvesting Arnhem	Stichting	€ 24.490	€ 20.723	€ 5.868	€ 2.401	€ 604	
Stichting Welzijn Ouderen Arnhem	Stichting	€ 1.031.192	€ 714.259	€ 840.838	€ 387.442	€ 424.046	€ 205.689
Stichting wijkwaswinkel De Wasplaats	Stichting	€ 16.178	€ 16.326	€ 0		€ 0	
Stichting Woonzorg Lojal	Stichting	€ 0	€ 9.679	€ 1.905	€ 11.763	€ 819	
Stichting YES WE CAN CLINICS (GGZ)	Stichting	€ 315.630	€ 263.355	€ 197.349	€ 126.193		
Stichting ZorgWiel	Stichting	€ 23.805	€ 24.837	€ 47.228	€ 47.319	€ 13.371	€ 10.221
STMG B.V.	BV	€ 583.685	€ 354.363	€ 621.828	€ 343.315	€ 246.485	€ 133.051
STMG Ondersteuning thuis BV	BV	€ 4.130.220	€ 3.416.949	€ 3.886.582	€ 3.235.409	€ 1.947.283	€ 1.218.603
StudieBolwerk	VOF	€ 220.426	€ 137.389	€ 130.597	€ 59.289	€ 34.172	€ 10.544
Studio Contrast	VOF	€ 4.468	€ 3.820	€ 2.345	€ 2.311	€ 0	
Su International Zorg B.V.	BV	€ 3.986	€ 2.830	€ 1.952	€ 1.823	€ 0	
Suz&So	BV	€ 132.470	€ 132.002	€ 168.062	€ 151.712	€ 82.783	€ 65.196

T Kabouterhuis	Stichting	€ 45.742	€ 31.845	€ 9.803	€ 1.362	€ 0	
Tending Team B.V.	BV	€ 98.760	€ 91.378	€ 87.109	€ 61.097	€ 23.323	€ 11.631
Thuis in Huis B.V.	BV	€ 0		€ 56.755	€ 56.755	€ 0	
Thuishulp in Gelderland B.V	BV					€ 25.084	€ 5.184
Thuisverpleging Rijk van Nijmegen	Coöperatie	€ 113.303	€ 100.888	€ 211.072	€ 134.715	€ 154.214	€ 75.959
Thuiszorg Evital BV	BV	€ 917.057	€ 779.045	€ 982.277	€ 747.512	€ 428.738	€ 305.622
Thuiszorg Groot Gelre BV	BV	€ 5.641.363	€ 4.565.444	€ 5.874.286	€ 4.720.033	€ 3.117.794	€ 1.897.839
Thuiszorg Kino B.V.	BV	€ 10.695	€ 8.051	€ 19.346	€ 13.936	€ 0	
Thuiszorg Rijnstad B.V	BV	€ 12.522	€ 10.111	€ 48.781	€ 22.850	€ 5.808	€ 1.324
Thuiszorg Serop	VOF	€ 28.908	€ 25.281	€ 10.028	€ 7.241	€ 0	
Thuiszorg Totaal Arnhem e.o.	BV	€ 30.941	€ 8.567	€ 0		€ 289	
Topgroep	BV	€ 8.480	€ 5.312	€ 6.864	€ 6.026		
Trias-groep	Stichting	€ 7.676	€ 4.037	€ 0		€ 0	
Tugra Zorg & Welzijn	Eenmanszaak	€ 139.194	€ 102.530	€ 75.998	€ 48.294	€ 71.363	€ 36.805
Twan Caldenhoven Psychomotorisch therapeut	Eenmanszaak	€ 6.584	€ 3.510	€ 4.689	€ 3.461	€ 781	€ 628
Twomorrow	BV	€ 7.976	€ 8.525	€ 15.219	€ 12.573	€ 1.530	€ 1.115
Tzorg	BV	€ 0		€ 3.790	€ 3.531	€ 9.078	€ 4.831
UMC Utrecht	Publiekrechtelijk rechtspersoon	€ 0	€ 12.409	€ 0	€ 4.201	€ 0	
UniK B.V.	BV	€ 9.192	€ 5.414	€ 9.925	€ 8.448	€ 12.745	
V.O.F. Geluk - Kernvisie methode	VOF	€ 4.084	€ 3.850	€ 5.965	€ 4.680	€ 125	€ 191
Van Belang B.V.	BV	€ 200.711	€ 228.947	€ 244.115	€ 194.276	€ 97.190	€ 63.697
vanBijsterveldt&Daamen B.V.	BV	€ 21.509	€ 19.470	€ 63.546	€ 42.146	€ 38.416	€ 21.336
Verburgt-Molhuysen zorg	BV	€ 65.430	€ 57.047	€ 29.368	€ 18.897		
Vincent van Gogh Zuid (GGZ Noord en Midden Limburg)/VVG	Stichting	€ 12.060	€ 3.126	€ 4.318	€ 1.004		
Vitaal Thuiszorg	BV	€ 806	€ 735	€ 0		€ 0	
Vivens Nederland	BV	€ 331.631	€ 217.645	€ 504.787	€ 305.089	€ 264.276	€ 157.444
VLOWW B.V.	BV	€ 146.773	€ 137.702	€ 412.006	€ 298.716	€ 253.730	€ 170.514
VOF KrekelAutismeCoaching	VoF	€ 1.495.594	€ 779.037	€ 1.546.217	€ 773.467	€ 663.746	€ 325.986
Vreedenhoff	Stichting	€ 2.205.002	€ 2.066.923	€ 1.529.856	€ 1.418.224	€ 1.581	
Welzien	VoF	€ 86.635	€ 46.611	€ 100.446	€ 76.842	€ 48.329	€ 36.739
WerkWinkel De Liemers	BV	€ 0	€ 19.549	€ 2.582	€ 7.541	€ 0	
WIJJ Coachen B.V.	BV	€ 8.915	€ 8.351	€ 3.691	€ 2.770	€ 0	
William Schrikker St. Jeugdbescherming & Jeugdreclassering	Stichting	€ 1.075.309	€ 896.722	€ 1.164.608	€ 926.314	€ 564.366	€ 295.930
William Schrikker Stichting Gezinsvormen	Stichting	€ 117.752	€ 89.637	€ 128.542	€ 104.229	€ 54.286	€ 35.339
Woon-en Zorghuis en dagopvang "De Harmonie"	VOF	€ 27.049	€ 24.741	€ 23.955	€ 21.880		
Woonvorm De Passe Elden B.V.	BV	€ 258.146	€ 256.312	€ 163.039	€ 123.701		
Woonvorm De Passie	BV	€ 337.379	€ 337.697	€ 766.915	€ 563.926	€ 126.542	€ 106.812
Woonzorg Arnhem	BV	€ 242.783	€ 156.871	€ 348.026	€ 225.430	€ 105.806	€ 49.612
Woonzorgnet B.V.	BV	€ 5.700.553	€ 5.440.844	€ 5.651.446	€ 5.440.579	€ 1.716.820	€ 1.343.217
Workmate Company	BV	€ 0		€ 0		€ 19.328	€ 3.828
YES & YOU	BV	€ 344.174	€ 298.666	€ 692.008	€ 521.704	€ 336.329	€ 227.490
Yes We Can Clinics	Stichting	€ 0		€ 89.459	€ 52.983	€ 120.602	€ 43.620
You-Care	VoF	€ 1.646	€ 818	€ 24.260	€ 2.381	€ 6.003	
Youké Sterke jeugd	Stichting	€ 47.810	€ 36.282	€ 2.282	€ 2.318	€ 6.996	€ 3.650
Zilverzorg B.V.	BV	€ 1.424.145	€ 1.014.081	€ 2.123.537	€ 1.915.601	€ 1.212.764	€ 864.135
Zinzia zorggroep	Stichting	€ 4.491	€ 3.059	€ 3.513	€ 2.867	€ 3.951	€ 2.704
ZonderZorg	VoF	€ 1.843	€ 1.517	€ 4.331	€ 3.985	€ 2.245	€ 875
Zorg & Welzijn Nederland	BV	€ 120.566	€ 106.393	€ 115.155	€ 88.673	€ 38.947	€ 25.100
Zorg cooperatie Nijmegen (ZCN)	Coöperatie U.A.	€ 11.180	€ 10.858	€ 7.589	€ 6.458	€ 0	
Zorg en Welzijn Arnhem	BV	€ 395.463	€ 319.106	€ 362.675	€ 279.410	€ 212.868	€ 149.888
Zorg in Balans	VoF	€ 64.092	€ 59.801	€ 180.321	€ 125.230	€ 73.689	€ 26.261
Zorgboerderij de kroon	VOF	€ 103.582	€ 93.253	€ 57.400	€ 39.780	€ 0	
Zorgburo De Liemers	BV	€ 1.256.120	€ 1.092.919	€ 1.080.000	€ 778.583	€ 441.238	€ 266.593
Zorggroep Achterhoek BV	BV	€ 58.401	€ 57.918	€ 47.587	€ 40.674	€ 0	
Zorggroep Kans B.V.	BV	€ 457.319	€ 472.143	€ 188.368	€ 188.286		
Zorgmaat De Slinge bv	BV	€ 0		€ 3.585	€ 3.472	€ 37.644	€ 36.205

ZorgMies Nederland	BV	€ 187.195	€ 165.964	€ 178.416	€ 156.846	€ 0	
ZorgPlus (Beek)	VoF	€ 16.903	€ 15.131	€ 21.556	€ 19.291	€ 9.617	€ 5.539
ZorgPlus GGZ	BV	€ 865.402	€ 622.787	€ 1.036.452	€ 505.385	€ 358.638	€ 231.279
Zorgtrium	BV	€ 169.265	€ 150.587	€ 551.787	€ 412.757	€ 661.273	€ 322.166
Zozijn	Stichting	€ 798.386	€ 647.623	€ 841.201	€ 577.661	€ 286.100	€ 145.912
Zusterindebuurt B.V.	BV	€ 373.823	€ 268.549	€ 189.182	€ 118.076	€ 0	

Politieke Avond

Dossiernummer	3003
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	20 oktober 2021
Agendapunt	3.2
Omschrijving	Toepassing coördinatieregeling appartementencomplex Kluizeweg

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	20 oktober 2021

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	20 oktober 2021
Zaaknummer	595801

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 5 oktober 2021, nummer: 595801;

gelet op

- de artikelen 3.30 en volgende van de Wet ruimtelijke ordening (Wro)
- de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

besluit:

1. De voorbereiding en bekendmaking van het omgevingsplan voor de realisatie van een appartementen-complex aan de Kluizeweg te coördineren met de voorbereiding en bekendmaking van de daarvoor benodigde omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen op grond van de Wabo.

2. De voorbereiding en bekendmaking van de benodigde ontheffing Wet natuurbescherming te coördineren met de besluiten zoals bedoeld onder beslispunt 1 indien uit nader overleg met de provincie Gelderland en woningcorporatie Volkshuisvesting blijkt dat dit wenselijk en haalbaar is.

De griffier,

De vicevoorzitter,

Toepassing coördinatieregeling appartementencomplex Kluizeweg

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	20 oktober 2021
Zaaknummer:	595801
Portefeuillehouders:	Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aan de gemeenteraad, 15 oktober 2021

Het college heeft aan de raad een voorstel aangeboden dat ziet op het gelijktijdig in procedure brengen van een omgevingsplan en een omgevingsvergunning activiteit bouwen. Het effect van het besluit is dat er sneller invulling gegeven kan worden aan het vervangen van een bestaand appartementencomplex aan de Kluizeweg voor een nieuw appartementencomplex met sociale huurappartementen. Maar een dergelijke gecoördineerde procedure kan alleen als de gemeenteraad daartoe een expliciet besluit neemt. Dit raadsvoorstel kent geen financiële gevolgen en is met omwonenden besproken. De omwonenden zien geen bezwaar en willen vooral dat het project snel start. Verder is het enkel een procedureel besluit die los staat van de inhoudelijke beoordeling van het project. Die inhoudelijke beoordeling zal plaatsvinden in kader van de vaststelling/verlening van de gecoördineerde besluiten.

Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft daarom besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur, De voorzitter,

W. Lammers C.J.M. Kalthoff

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 595801

Onderwerp: Toepassing coördinatieregeling appartementencomplex Kluizeweg

Voorstel

1. De voorbereiding en bekendmaking van het omgevingsplan voor de realisatie van een appartementencomplex aan de Kluizeweg op grond van artikel 3.30 Wet ruimtelijke ordening te coördineren met de voorbereiding en bekendmaking van de daarvoor benodigde omgevings-vergunning voor de activiteit bouwen op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
2. De voorbereiding en bekendmaking van de benodigde ontheffing Wet natuurbescherming te coördineren met de besluiten zoals bedoeld onder beslispunt 1 indien uit nader overleg met de provincie Gelderland en woningcorporatie Volkshuisvesting blijkt dat dit wenselijk en haalbaar is.

Inleiding

Initiatiefnemer woningcorporatie Volkshuisvesting is van plan om een bestaand appartementencomplex aan de Kluizeweg 101 t/m 187 (gelegen naast het Oremusplein) in de wijk 't Cranevelt te slopen en te vervangen voor een nieuw appartementencomplex. Het gaat om sociale huurappartementen. Het plan is niet passend binnen het geldende bestemmingsplan waardoor het opstellen van een nieuw plan noodzakelijk is. Vooruitlopend op de Omgevingswet wordt voor dit project een omgevingsplan opgesteld.

Om de procedure voor realisering van projecten zoals de bouw van een appartementencomplex zo efficiënt mogelijk te laten lopen heeft de gemeente de mogelijkheid (op basis van artikel 3.30 Wro) om de besluiten die nodig zijn voor de realisering van een project gelijktijdig in procedure te brengen. In dit geval gaat het om het omgevingsplan en de omgevingsvergunning activiteit bouwen die nodig is voor de realisering van het appartementencomplex en mogelijk ook de ontheffing Wet natuurbescherming in verband met de aanwezigheid van vleermuizen.

Om deze gecoördineerde procedure te kunnen volgen is het nodig dat de gemeenteraad daartoe een expliciet besluit neemt.

Beoogd effect

Duidelijke, efficiënte en snelle besluitvorming ten behoeve van realisatie van de bouw van een appartementencomplex aan de Kluizeweg.

GEMEENTE Arnhem

Argumenten

1.1 Toepassing van de coördinatieregeling bevordert versnelling van besluitvorming.

De Wro maakt het in artikel 3.30 en volgende mogelijk om de verschillende besluiten die samenhangen met de realisatie van ontwikkelingen te coördineren. Hiermee kunnen de benodigde uitvoeringsbesluiten, inclusief omgevingsvergunningen op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) worden verleend gelijktijdig met het vaststellen van het omgevingsplan.

Er kan een aanzienlijke tijdwinst worden geboekt door het volgen van één procedure en één rechtsgang. Die tijdwinst is vooral te behalen door het in een eerder stadium kunnen verlenen van de omgevingsvergunning, namelijk tegelijk met vaststelling van het omgevingsplan. Bovendien is slechts één rechtsgang nodig, namelijk rechtstreeks beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (AbRvS) in plaats van afzonderlijk beroep bij twee instanties voor het omgevingsplan én de omgevingsvergunning (bij de AbRvS resp. de rechtbank). Dit heeft ook tot gevolg dat er in plaats van drie of meer procedures nog maar één enkelvoudige beroepsprocedure nodig is, voor zover beroep zal worden aangetekend. De AbRvS beslist namelijk op besluiten waarbij de coördinatieprocedure is toegepast binnen zes maanden, in plaats van een jaar. Hierdoor kan het appartementencomplex, dat bestaat uit sociale huurappartementen, eerder worden opgeleverd. Ook brengt het een vermindering van de bestuurlijke lasten met zich mee.

1.2 De coördinatieregeling zorgt voor samenhang in het besluitvormingsproces.

Het omgevingsplan en de omgevingsvergunning worden tegelijkertijd in ontwerp ter inzage gelegd. Hierdoor wordt de samenhang tussen het omgevingsplan en de daadwerkelijke bouwplannen voor het appartementencomplex beter zichtbaar, hetgeen ook voor omwonenden in een vroegtijdig stadium duidelijk maakt wat de mogelijke gevolgen voor de omgeving zijn. Er kan dan in één keer op alle gecoördineerde ontwerpbesluiten worden gereageerd. Ditzelfde geldt voor beroep: één geïntegreerde beroepsprocedure voor alle besluiten.

Kanttekeningen en risico's

1.1 De aanvraag omgevingsvergunning moet in een vroegtijdig stadium volledig helder zijn.

Aangezien alle te coördineren besluiten tegelijkertijd in procedure gaan, moet er op het moment van procedurestart een gedetailleerde uitwerking van het bouwplan zijn. Met andere woorden, de initiatiefnemer, in dit geval woningcorporatie Volkshuisvesting, dient tijdig een volledig ontvankelijke aanvraag om omgevingsvergunning activiteit bouwen gereed te hebben, zodat de ontwerpversie van de omgevingsvergunning gelijktijdig met de ontwerpversie van het omgevingsplan ter inzage kan worden gelegd. Volkshuisvesting heeft aangegeven dit haalbaar te achten.

2.1 Coördinatie met de ontheffing Wet natuurbescherming wordt onderzocht.

Vanwege de aanwezigheid van verschillende soorten vleermuizen in het bestaande appartementen-complex is voor het uitvoeren van het project een ontheffing Wet natuurbescherming nodig. De provincie Gelderland is bevoegd gezag voor het verlenen van deze ontheffing. Woningcorporatie

Volkshuisvesting heeft als initiatiefnemer de ontheffing Wet natuurbescherming inmiddels aangevraagd bij de provincie Gelderland. Samen met de provincie Gelderland en Volkshuisvesting bekijken wij of het wenselijk en haalbaar is om het besluit op de ontheffing Wet natuurbescherming te coördineren met het omgevingsplan en de omgevingsvergunning activiteit bouwen.

Participatie

Omwonenden zijn actief geïnformeerd en betrokken geweest bij de plannen voor de sloop en nieuwbouw van het appartementencomplex. In oktober 2018 is er door Volkshuisvesting een inloop voor omwonenden georganiseerd. Tijdens de inloop hebben omwonenden zich aangemeld voor de projectcommissie. Samen met de projectcommissie is het schetsontwerp en het voorlopig ontwerp besproken.

Tijdens de periode van terinzagelegging van het ontwerp omgevingsplan en de ontwerp omgevingsvergunning organiseert woningcorporatie Volkshuisvesting samen met de gemeente een informatiebijeenkomst voor omwonenden en belangstellenden. Tijdens deze bijeenkomst wordt het ontwerp van de nieuwbouw toegelicht en ook wordt toegelicht op welke wijze het openbaar gebied rondom het gebouw wordt ingericht. Tijdens de informatiebijeenkomst zal worden aangegeven dat de coördinatieregeling wordt toegepast en dat er éénmaal rechtsgang mogelijk is.

Welzijn en perspectief

Niet van toepassing.

Financiën

Het van toepassing verklaren van de coördinatieregeling brengt geen kosten met zich mee.

Uitvoering

Het van toepassing verklaren van de coördinatieregeling is een procedurele beslissing en staat los van de inhoudelijke beoordeling van het project. Deze vindt plaats in het kader van de vaststelling/verlening van de gecoördineerde besluiten.

Communicatie

Het besluit om de coördinatieregeling van toepassing te verklaren op dit project zal worden gepubliceerd in het digitale gemeenteblad.
Bij de voorbereiding van bovengenoemde procedures voor realisering van het appartementencomplex zal vanuit de gemeente via de gebruikelijke kanalen (gemeenteblad, inloopavond) worden gecommuniceerd met omwonenden en andere belanghebbenden.

Het coördinatiebesluit staat op de negatieve lijst van de Algemene wet bestuursrecht (artikel 8:5 en bijlage II), waardoor tegen dit besluit geen bezwaar of beroep mogelijk is. Het gaat immers om een procedurele beslissing.

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	595801

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 5 oktober 2021, nummer: 595801;

gelet op

- de artikelen 3.30 en volgende van de Wet ruimtelijke ordening (Wro)
- de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

besluit:

1. De voorbereiding en bekendmaking van het omgevingsplan voor de realisatie van een appartementen-complex aan de Kluizeweg te coördineren met de voorbereiding en bekendmaking van de daarvoor benodigde omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen op grond van de Wabo.

2. De voorbereiding en bekendmaking van de benodigde ontheffing Wet natuurbescherming te coördineren met de besluiten zoals bedoeld onder beslispunt 1 indien uit nader overleg met de provincie Gelderland en woningcorporatie Volkshuisvesting blijkt dat dit wenselijk en haalbaar is.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

VERWORPEN

Bij elkaar op	20 oktober 2021
Bij de bespreking van	Motie vreemd aan de orde
Motie van	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Sabine Andeweg - D66 Talip Aydemir - Denk - Verenigd Arnhem Nathalie Nede - ChristenUnie Sarah Dobbe - SP
Titel van de motie	Hervatting eigen keuze besteding € 200 Gelrepas
Nummer Zaaknummer	**21M180**

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om het college te verzoeken om per direct de houders van de Gelrepas weer de mogelijkheid te bieden om voor € 200 sportkleding aan te schaffen in plaats van € 50.

We weten dat:

- Gelrepas-houders het beschikbare budget van € 200 voor de aanschaf van sportkleding gebruikten;
- Het college recent heeft besloten dat nog maar maximaal € 50 aan sportkleding kan worden besteed met de Gelrepas;
- Houders van de Gelrepas voor lastige financiële keuzes staan;
- De Gelrepas hen ruimte biedt om sportkleding aan te schaffen, juist ook voor hun kinderen.

We vinden dat:

- Houders van de Gelrepas de vrije keuze moeten houden ten aanzien van het beschikbare budget en zij mogen kiezen om € 200 te besteden aan sportkleding;
- Het onwenselijk dat het college deze bestedingsruimte, blijkbaar eigenstandig en per direct heeft ingeperkt tot € 50;
- Het juist wenselijk is dat houders van de Gelrepas sportkleding weten aan te schaffen, opdat zij kunnen participeren in sportclubs en niet achtergesteld worden ten opzichte van mensen die wel financiële mogelijkheden hebben om sportkleding aan te schaffen; exact de doelstelling van de Gelrepas.

Verzoekt het college:

- Per direct de maatregel met betrekking tot beperking van besteding ad € 50 terug te draaien en weer € 200 als ruimte aan te bieden.

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Sabine Andeweg - D66
Talip Aydemir - Denk - Verenigd Arnhem
Nathalie Nede - ChristenUnie
Sarah Dobbe - SP

VERWORPEN

Voor	**16**	*Motie vreemd aan de agenda "Hervatting eigen keuze besteding €200 Gelrepas" (21M180)*
Tegen	**22**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
Koorn		
Hutten		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke sociale fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal	**38**

Gemeenteraad Arnhem

INGETROKKEN

Bij elkaar op	20 oktober 2021
Bij de bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Rene Kraaijenbrink - Arnhem Centraal Mattijs Loor - D66 Steffenie Pape - VVD
Titel van de motie	Ook na 31 december 2021 terrasverruiming voor horeca
Nummer Zaaknummer	**21M181**

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 20 oktober 2021 een besluit te nemen over het verlengen van de grotere terrassen zoals die tijdens de coronacrisis zijn toegestaan.

De aanleiding is dat de huidige grotere terrassen maar tot 31 december zijn toegestaan. Als gebleken is dat de grotere terrassen geen problemen veroorzaken, zou dat langer moeten kunnen. Door dit voorstel aan te nemen wordt goed gekeken waar dat mogelijk is, en kunnen de grotere terrassen langer worden toegestaan.

Omdat we weten dat:

- De terrasverruiming van de horeca op 31 december 2021 afloopt;
- De horeca nog steeds blij is met de terrasverruiming omdat er daardoor meer gasten ontvangen kunnen worden op gepaste afstand;
- De gasten graag gebruik willen maken van terrassen, omdat zij dit veilig vinden;
- Horecaondernemers mogelijk iets meer geld kunnen verdienen, zodat zij eerder hun schulden kunnen terugbetalen;
- Het ook van groot belang is dat er werkgelegenheid blijft in de horeca: minder zitplaatsen betekent ook minder personeel inzetten;
- Niet duidelijk is hoe het de komende maanden gaan verlopen, zowel waar het gaat om maatregelen als het verloop van de coronapandemie in de winter;
- Horecaondernemers daarom ook in Arnhem behoefte hebben aan de terrasverruiming na 31 december 2021;

Omdat we vinden dat:

- Het mogelijk en wenselijk is om ondernemers tijdig meer zekerheid te bieden;
- Het wenselijk is om de uitbreiding van te terrassen te verlengen tot en met de eerste helft van 2022 of waar mogelijk voor onbepaalde tijd;
- De belangen van de omgeving daarbij moeten worden meegewogen;

- Het wel de bedoeling is dat terrassen dan daadwerkelijk geopend zijn tijdens de openingstijden van de betreffende horecagelegenheid;

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college:

- De ruimere terrasmogelijkheden van de afgelopen periode zo spoedig mogelijk te evalueren;
- Daarbij in ieder geval te kijken naar de belangen van de omgeving en van veiligheid en naar de mate waarin de extra ruimte ook daadwerkelijk benut wordt om gasten te ontvangen;
- Daar waar dat op basis van evaluatie mogelijk blijkt, de huidige situatie te verlengen tot en met de eerste helft van 2022;
- Ondernemers daarover uiterlijk in november 2021 duidelijkheid te geven;
- Daar waar dat op basis van evaluatie mogelijk blijkt en dit geen andere belangen schaadt, ondernemers die dat wensen de ruimte te geven blijvend hun terrassen te vergroten;
- Indien nodig hiervoor het terrassenbeleid[1] aan te passen;
- Bij een blijvende of tijdelijke verruiming van terrasmogelijkheden ook afspraken te maken over het opruimen van de terrassen als deze langere tijd niet worden gebruikt voor het ontvangen van gasten.

Rene Kraaijenbrink - Arnhem Centraal
Mattijs Loor - D66
Steffenie Pape - VVD

INGETROKKEN

[1] Het Arnhemse Terrassenbeleid 2020: https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR641743/1

Motie vreemd aan de agenda

AANGENOMEN

Behoud het Arnhems openbaar vervoer en de Arnhemse buslijnen (21M182)

De raad, bijeen op 20 oktober 2021,
gehoord de beraadslagingen,

constaterende dat,

In de concept-dienstregeling 2022 een aantal buslijnen permanent dreigen te verdwijnen, waaronder lijn 13 door Klarendal en de nachtbus tussen Arnhem en Nijmegen. Lijn 8 wordt ingekort. Andere bussen, zoals richting Apeldoorn, gaan minder vaak rijden.

overwegende dat,

-Het verschalen van het openbaar vervoer gevolgen heeft voor duurzaamheids- en klimaatambities, aangezien het openbaar vervoer een belangrijk alternatief is voor de auto, en autogebruik zal toenemen,
-Niet iedereen toegang heeft tot alternatief vervoer of dit kan betalen, zoals het is geval is bij buslijn 13 in Klarendal, waar veel ouderen wonen en waar bewoners eerder al de noodklok luidden omdat zij vrezen dat met name ouderen geïsoleerd raken door het verdwijnen van buslijn 13,
-Hoe meer het openbaar vervoer verschraalt, hoe minder het een betrouwbaar alternatief is voor reizigers, wat leidt tot verdere daling van reizigersaantallen,
-Het openbaar vervoer een voorziening is van groot publiek belang,
-De provincie Gelderland over voldoende financiële middelen beschikt om in te zetten tbv goed openbaar vervoer,

Roept het college op om:

Zich te verzetten tegen het voorgestelde verdwijnen en verschralen van Arnhemse buslijnen zoals opgenomen in de concept-dienstregeling, en de Arnhemse gemeenteraad op de hoogte te houden van de stappen van het college en reactie van de provincie,

en gaat over tot de orde van de dag.

Dobbe, Elfrink, Cetintas (SP)
Eliëns (Partij voor de Dieren)
Visser (PvdA)
Venhoek (D66)

Zaaknummer:

Voor	**37**
Tegen	**0**

Motie vreemd aan de agenda "Behoud het Arnhems openbaar vervoer en de Arnhemse buslijnen" (21M182)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Sociale Fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal	**37**

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	20 oktober 2021
Bij de bespreking van	Motie vreemd aan de agenda
Motie van	Nathalie Nede - ChristenUnie Leo de Groot - Partij voor de Dieren Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem Vincent Bouma - PvdA Muriël Simonis - GroenLinks
Titel van de motie	De vruchten plukken
Nummer Zaaknummer	**21M183**

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 20 oktober 2021 een besluit te nemen over:

We weten dat:

- Het eten van fruit goed is voor de gezondheid
- Niet iedereen fruit kan betalen
- Bomen bijdragen aan een schonere lucht
- Wonen in het groen het woongenot verhoogd

We vinden dat:

- Iedereen voldoende fruit moet kunnen eten
- Er meer bomen en groen in de wijken moet zijn

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:

- In elk geval in de Arnhem-Oost wijken en (nabij) het centrum bij te realiseren parken of perken waar mogelijk fruitbomen en -struiken te planten, waarvan inwoners de vruchten kunnen plukken.
- Inwoners actief te benaderen en te informeren over eetbaar groen, om zo de kennis en betrokkenheid te vergroten.

Raadsleden

Nathalie Nede - ChristenUnie
Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem
Vincent Bouma - PvdA
Muriël Simonis - GroenLinks

Memo

Datum : vrijdag 15 oktober 2021

Aan : Gemeenteraad

Van : Cathelijne Bouwkamp

Betreft : Motie vreemd aan de agenda De vruchten plukken (21M183)

Inleiding
De ChristenUnie, de Partij voor de Dieren, DENK Verenigd Arnhem, de PvdA en GroenLinks hebben een motie vreemd aan de agenda ingediend. In de motie roept de gemeenteraad het college op om:

- In elk geval in de Arnhem-Oost wijken en (nabij) het centrum bij te realiseren parken of perken waar mogelijk fruitbomen en -struiken te planten, waarvan inwoners de vruchten kunnen plukken.
- Inwoners actief te benaderen en te informeren over eetbaar groen, om zo de kennis en betrokkenheid te vergroten.

Dit initiatief past binnen onze ambities om de kennis en bereikbaarheid van gezonde voeding toegankelijk te maken en te verspreiden. Er gebeurt al veel op dit gebied in Arnhem. In deze memo wordt daarop ingegaan. Een aantal instellingen en initiatieven die momenteel kennis en betrokkenheid inzake eetbaar groen in Arnhem en omgeving verspreiden en laten zien worden benoemd.

Daarnaast gaat deze memo gaat in op reeds bestaand beleid en de randvoorwaarden, aandachtspunten en kanttekeningen inzake de praktische uitvoerbaarheid van bovenstaand initiatief.

Bomenplan
Arnhem kent redelijk wat eetbaar groen in de openbare ruimte. Zo staan er diverse bomen en struiken die eetbare vruchten dragen, waaronder vlier, zoete kers, hazelaar, tamme kastanje en bramen. Deze bomen en struiken blijven we aanplanten, zoals ook vermeld staat in het Bomenplan:

Arnhem plant fruit- en nootbomen
In Arnhem zijn al honderden fruitbomen met behulp van vrijwilligers geplant. Zij zijn ook actief in het intensieve onderhoud van de fruitbomen. Daar waar vrijwilligers actief zijn en bereid zijn om de bomen te onderhouden, wordt in samenspraak gekeken waar fruit- of nootbomen geplant kunnen worden. Mogelijke initiatieven voor voedselbossen worden ondersteund. (Bron: Bomenplan, p.15).

Daar waar kansen zich aandienen, pakken we deze en zullen dit ook in de toekomst blijven doen.

Randvoorwaarden, aandachtspunten en kanttekeningen
Bij de aanplant van fruitbomen en -struiken dient rekening te worden gehouden met de volgende randvoorwaarden, aandachtspunten en kanttekeningen:

Draagvlak en commitment
Beheer en onderhoud van fruitbomen en ander eetbaar groen vergt expertise, tijd en aandacht. De gemeente beheert geen fruitbomen en bessenstruiken. Er dient voldoende draagvlak, betrokkenheid en enthousiasme vanuit de wijk te zijn om dit op te pakken. Wanneer bewoners in Arnhem-Oost of Centrum fruitbomen willen om van te eten, dan zullen bewoners ook het beheer en onderhoud (o.a. het snoeien) van de bomen moeten organiseren. Dat vraagt om draagvlak en commitment.

Onderhoud en beheer: aanvullende kennis en arbeid
Onderhoud en beheer vraagt om aanvullende kennis en arbeid (vormsnoei, vruchtsnoei, dunnen fruit, oogsten fruit, controleren op ziekten en gebreken) die niet altijd voorhanden is. Gebaseerd op de kennis van de afgelopen jaren wordt dat ook niet snel bij de bewoners belegd. Expertise van bijvoorbeeld de Hoogstambrigade (Schuytgraaf) of Landschapsbeheer Gelderland zouden kunnen worden ingezet, maar ook dan blijven voldoende tijd en vrijwilligers de belangrijkste voorwaarden.

Zorgvuldige locatie-keuze
Niet alle gronden en locaties lenen zich voor de aanplant van eetbaar groen. Een zorgvuldige afweging van locatiekeuze is van belang. Zo vangt fruit dichtbij de openbare weg ook de rotzooi van die openbare weg op. Waar noten nog beschermd zijn met een stevige schil, is dat met bessen, steen- en pitfruit niet het geval. Daarnaast is er relatief veel vervuilde grond in Arnhem Oost. Dit moet dus op voorhand goed in kaart worden gebracht. Tot slot dienen fruitbomen goed benaderbaar te zijn om te kunnen worden beheerd en om te oogsten. Dat vraagt eerder om een bloemrijk grasveld dan een mooi plantsoen. Daarbij is een goede afweging in de keuze van boom- en struiksoorten gewenst.

(Vermeende) overlast
Fruit, noten en bessen zijn iets anders dan niet vruchtdragend groen. De ervaring in Schuytgraaf leert dat mensen ook bang zijn voor de (vermeende) overlast van bloesem en vooral valfruit. Dat laatste gaat rotten en trekt (stekende) insecten als bijen en wespen aan. Dat is een klacht die veelvuldig wordt gehoord en waar rekening mee gehouden moet worden.

Bewustwording en (ontsluiting van) kennis over locaties met eetbaar groen
Naast het aanplanten van fruitbomen en -struiken wordt het college opgeroepen inwoners actief te benaderen en te informeren over eetbaar groen, om zo de kennis en betrokkenheid te vergroten. Arnhem kent redelijk wat eetbaar groen in de openbare ruimte. Met alleen een aanbod van eetbaar groen ben je er echter nog niet. Er zijn relatief weinig mensen die de kennis hebben dan wel de moeite nemen te gaan oogsten. Er zijn voorbeelden van locaties in zowel Arnhem Noord als Zuid waar eetbaar groen in de openbare ruimte voorhanden is, maar waar slechts zelden geoogst of geraapt wordt. Dat betekent dus dat er naast het aanbod ook iets aan kennis en bewustwording moet worden gedaan m.b.t. eetbaar groen. Hier wordt al deels op ingespeeld door bestaand beleid, instellingen als Natuurcentrum Arnhem/Groen Arnhem en een aantal andere initiatieven.

De wijkgroenagenda's en subsidieregeling Eetbare Stad
Initiatieven en locaties in relatie tot eetbaar groen worden onder een specifieke paragraaf 'eetbaar groen' in de wijkgroenagenda's opgenomen. Hierbij wordt verwezen naar de subsidieregeling Eetbare Stad, waar inwoners gebruik van kunnen maken. Het doel van deze subsidieregeling is het stimuleren van meer eetbaar groen door en voor bewoners in Arnhem. Hiermee sluiten we aan op ons beleid op het gebied van

de eetbare stad, stadslandbouw en regionaal voedsel. Arnhemse Broek is één van de wijken in Arnhem Oost waar de wijkgroenagenda inmiddels vorm krijgt. Andere wijken volgen komende jaren.

Kennisontsluiting via instellingen als Natuurcentrum Arnhem en Groen Arnhem
Natuurcentrum Arnhem heeft binnen haar programmalijnen specifieke aandacht voor programmaonderdelen als:
1) Natuureducatie en natuurrecreatie op locaties en;
2) Educatie over natuur en duurzaamheid aan het basisonderwijs.

Het eerste programmaonderdeel zet in op meer educatie en informatie over gezonde, lokale en biologische voeding en over de herkomst van eten. Het tweede voorziet in de behoefte en vraag naar groene schoolpleinen en moestuinieren. Kinderen in de basisschoolleeftijd krijgen hierbij de mogelijkheid om meer kennis te nemen van toepassingen van eetbaar groen. De ervaring leert dat kinderen deze kennis en informatie thuis en in hun omgeving delen, wat zorgt voor een bredere kennisdeling. Het Natuurcentrum deelt kennis en informatie met een breed netwerk van scholen en andere partners in Arnhem. Daarnaast wordt kennis en informatie aangeboden op de drie vestigingslocaties van het Natuurcentrum: stadsboerderij de Korenmaat, stadsboerderij Presikhaaf en Molenplaats Sonsbeek, waar Groen Arnhem als een soort groene VVV is gehuisvest. Het Natuurcentrum werkt daarnaast samen met waardevolle partners in de wijk, zoals het Kinderwijkteam in Malburgen.

Kennisontsluiting via JOGG, Fietsen voor m'n Eten en Arnhem Aan
Naast Natuurcentrum Arnhem en Groen Arnhem wordt kennis over eetbaar groen ook ontsloten door het programma Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG), dat onderdeel uitmaakt van het Sportbedrijf. JOGG is een lokale, integrale en duurzame aanpak gericht op jongeren van 0 tot 19 jaar en hun omgeving (ouders, school, fysieke omgeving etc.), waarbij wordt gestreefd naar een gezonder gewicht onder jongeren. JOGG-regisseurs zorgen voor voedingseducatie op scholen waarbij het dagelijks eten van fruit (en groente) wordt gestimuleerd. Ook vanuit JOGG wordt bij de aanplant van fruitbomen gewezen op de noodzaak van kennisdeling richting wijkbewoners. Zonder aanwezige kennis heeft het planten van fruitbomen en dergelijke weinig toegevoegde waarde. Volgens JOGG kan het initiatief een waardevolle toevoeging vormen op gezonde voeding en educatie daarover. Echter, dan moet er ook een educatief programma worden opgetuigd en worden nagedacht over beheer en onderhoud, anders is de impact zeer beperkt.

Ook het initiatief 'Fietsen voor m'n Eten omgeving Arnhem' draagt bij aan bewustwording en ontsluiting van kennis op het gebied van eetbaar groen. Dit initiatief is in september 2020 gestart met als doel om zowel kinderen als volwassenen in contact te brengen met lokale voedselaanbieders en versproducten, de consument verder te laten kijken dan de reguliere supermarkt en lokale ondernemers en voedselleveranciers te ondersteunen. Afgelopen jaar heeft de gemeente opdracht gegeven tot een vervolgtraject om dit initiatief nog meer bekendheid te geven in Arnhem en omgeving en de continuïteit van het project en het Facebook platform te borgen. Onlangs is een plattegrond van Arnhem en omgeving gemaakt waar ruim 30 lokale voedselinitiatieven en locaties met eetbaar groen op staan vermeld. Deze plattegrond wordt de komende maanden via social media, Groen Arnhem en informatiepunten (waaronder Molenplaats Sonsbeek) met inwoners van Arnhem en omgeving gedeeld.

Tot slot draagt ook het initiatief Arnhem Aan bij aan bewustwording en kennis m.b.t. eetbaar groen. Het *Arnhem Aan Tafel Kookboek*, dat in juni is gepubliceerd, geeft een extra stimulans aan de levendige

Arnhemse stadsbeweging als het gaat om duurzaam leven en koken. In het kookboek staan naast recepten van bekende Arnhemse chefs en 15 van Arnhemse thuiskoks- ook weetjes over energiegebruik, lokaal inkopen, streekproducten en het tegengaan van voedselverspilling. Daarnaast bevat het kookboek een handig overzicht met plattegrond van locaties waar eetbaar groen voorhanden is en/of streekproducten worden verkocht, zoals (stads)boerderijen, tuinderijen, (buurt)moestuinen, stadstuinen en winkels. Het boek is gratis verkrijgbaar bij de restaurants die in het boek staan en centrale informatiepunten zoals Molenplaats Sonsbeek.

Kwetsbare doelgroepen
Via bovengenoemde instellingen en initiatieven worden ook kwetsbare doelgroepen (bijv. laaggeletterden, digibeten, mensen met een kleine beurs etc.) waar mogelijk meegenomen. Zo heeft Natuurcentrum Arnhem nauw contact met de kwartiermaker van de Arnhem Oost aanpak.

Conclusie
Met het Bomenplan wordt reeds invulling gegeven aan het aanplanten van fruitbomen en -struiken. Dit geldt gemeentebreed, dus ook voor de wijken in Arnhem-Oost en (nabij) het centrum. Daar waar kansen zich aandienen, pakken we deze en zullen dit ook in de toekomst blijven doen.

Er zijn kanttekeningen te plaatsen wat betreft de praktische uitvoerbaarheid van de motie. Zaken als onderhoud, beheer, draagvlak en commitment zijn belangrijke randvoorwaarden bij het realiseren van eetbaar groen. Het aanplanten van fruitbomen en -struiken wordt daar uitgevoerd waar voldoende draagvlak is en wanneer eigenaarschap en commitment gestimuleerd kunnen worden door middel van kennis, promotie, subsidie en ondersteuning in communicatie, beheer en onderhoud.
Wat betreft bewustwording en (ontsluiting van) kennis over locaties met eetbaar groen worden inwoners worden via de wijkgroenagenda's actief benaderd en geïnformeerd over locaties en initiatieven met betrekking tot (eetbaar) groen in hun wijk en over de subsidieregeling Eetbare Stad. Reeds bestaande educatieve programma's van onder meer Natuurcentrum Arnhem en JOGG spelen in op de vraag naar kennis over fruit en eetbaar groen. Ook initiatieven als Fietsen voor m'n eten en publicaties als het Arnhem Aan Tafel Kookboek dragen bij aan bewustwording en (ontsluiting van) kennis op dit terrein.
Samen met betrokken stakeholders wordt gekeken hoe ook de meer kwetsbare doelgroepen bereikt kunnen worden.

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	20 oktober 2021
Bij de bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Ria de Vries - PvdA Jan Hutten - CDA Mark Coenders - GroenLinks Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem Coen Verheij - PVV Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Hans Eliëns - Partij voor de Dieren Lea Manders - Arnhem Centraal Nathalie Nede - ChristenUnie
Titel van de motie	Uitvoering Gelrepas zoals het bedoeld is
Nummer Zaaknummer	**21M186**

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 20 oktober 2021 een besluit te nemen over de uitvoering van de Gelrepas.
De aanleiding is het Agenderingsverzoek Gelrepas waarbij insprekers van AM supportteam, stichting Leergeld, Jeugdfonds sport en Cultuur en Personal Training hebben aangegeven dat het vrijgeven van het hele bedrag op de Gelrepas inwoners belemmert om mee te doen met sport en cultuur gedurende het hele jaar.
Door dit voorstel aan te nemen krijgen mensen met de Gelrepas de mogelijkheid zich te ontwikkelen, te bewegen en mee te doen in de samenleving.

We weten dat:

- Vanaf 01-012021 de uitvoering van de Gelrepas veranderd is, en er vrij besteedbaar geld op de pas gezet is.
- Dat daardoor door een grote groep gelrepashouders voor het hele bedrag sportkleding heeft gekocht waardoor er geen geld meer overblijft om te sporten of mee te doen aan cultuur
- Dat merkkleding voor jongeren een belangrijk onderdeel van hun identiteit is geworden
- Dat ouders aankloppen bij stichting Leergeld omdat het geld op is maar hun kinderen wel moeten leren zwemmen.

We vinden dat:

- Ontwikkelen en meedoen de belangrijkste doelen zijn van de Gelrepas
- Dat sportkleding noodzakelijk is om een sport te beoefenen
- Dat bewegen en meedoen met cultuur kinderen helpt ontwikkelen en hen een goede basis meegeeft voor de toekomst

- Dat meedoen alleen kan als er voldoende geld overblijft op de Gelrepas
- De insprekers van AM supportteam, Stichting Leergeld, Jeugdfonds Sport en Cultuur en Personal Training, heel erg duidelijk hebben gemaakt dat met de huidige uitvoering van de Gelrepas, de doelen niet behaald gaan worden maar juist een belemmering vormt om te komen tot ontwikkeling, bewegen en meedoen.

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:

- Met ingang van 01-01-2022 te komen met een nieuwe uitvoering van de Gelrepas waarbij de mogelijkheid tot sportkleding kopen gemaximeerd is tot een realistisch bedrag en dit in samenspraak te doen met betrokken organisaties, zoals de insprekers, in gesprek te gaan en samen met hen te komen tot een uitvoering van de Gelrepas die randvoorwaarden biedt om de doelen van de Gelrepas (ontwikkelen, meedoen, bewegen), te behalen.
- In samenwerking met Stichting Leergeld de mogelijkheden voor verstrekken van een kledingpas uit te werken en de raad een terugkoppeling te geven.

Ria de Vries - PvdA
Jan Hutten - CDA
Mark Coenders - GroenLinks
Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem
Coen Verheij - PVV
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Hans Eliëns - Partij voor de Dieren
Lea Manders - Arnhem Centraal
Nathalie Nede - ChristenUnie

AANGENOMEN

Voor 24

Tegen 14

Motie vreemd aan de agenda "Uitvoering Gelrepas zoals het bedoeld is" (21M186)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke sociale fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 38

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	20 oktober 2021
Bij de bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Susan van Ommen - D66 Marie-Jose Navis - GroenLinks Sarah Dobbe - SP Ria de Vries - PvdA Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Titel van de motie	Een betere positie voor sekswerkers
Nummer Zaaknummer	**21M187**

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 20 oktober 2021 een besluit te nemen over sekswerk.
De aanleiding zijn de bespreking van de Dadermonitor Mensenhandel 2015-2019 en het Rekenkamerrapport Ondermijning (2021).
Door dit voorstel aan te nemen, krijgen sekswerkers in Arnhem een betere positie.

We weten dat :

- Sekswerk in Nederland legaal is, maar sekswerk vanuit huis of zonder vergunning illegaal is.
- Seksuele uitbuiting het meeste voorkomt in de illegale prostitutie[1];
- Illegaal werkende sekswerkers bij misstanden minder snel naar de politie gaan dan legaal werkende sekswerkers[2];
- Gemeenten een belangrijke rol spelen in de bestrijding van seksuele uitbuiting en mensenhandel en dat alle gemeenten in 2022 beleid moeten hebben voor de aanpak van mensenhandel[3];
- De nieuwe Wet Regulering Sekswerk in de Tweede Kamer controversieel is verklaard, wat betekent dat de behandeling hiervan nu weer stil ligt;
- Andere gemeenten (zoals onder andere Utrecht en Amsterdam) daarom toch al begonnen zijn met de ontwikkeling van nieuw beleid;
- De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) bij de behandeling van de begroting Justitie & Veiligheid op 19 november 2020 over sekswerk heeft gezegd: "*er is betere wetgeving nodig, gebaseerd op het Nieuw-Zeelandse model*[4]*, die binnen afzienbare termijn moet worden vastgesteld;*"[5]
- Criminalisering en stigmatisering[6] van sekswerk het leven voor sekswerkers onveiliger, ongezonder en kwetsbaarder voor seksuele en financiële uitbuiting maakt;

[1] 'De wet van de stimulerende achterstand' - onderzoek naar ondermijning (2021) - Gemeente Arnhem
[2] Transgender vrouw Sabrina uit Mexico werkt in Europa als prostituee: 'De enige optie die je hebt' - EenVandaag (avrotros.nl)
[3] Dadermonitor mensenhandel 2015-2019 | Rapport | Nationaal Rapporteur
[4] Het Nieuw-Zeelandse model heeft decriminalisering van sekswerk als uitgangspunt. Het model wordt door sekswerkers en belangenorganisaties genoemd als het voorbeeld van goed beleid.
[5] VNG-input voor begroting Justitie en Veiligheid | VNG
[6] Stigmatisering = negatieve labeling en uitsluiting

- De Raad van State heeft geoordeeld dat de Wet Regulering Sekswerk sekswerkers naar verwachting verder stigmatiseert en criminaliseert.[7]

We vinden dat:

- Het criminaliseren van sekswerk onwenselijk is;
- De stigmatisering van sekswerkers moet stoppen;
- Sekswerkers moeten worden betrokken bij de aanpak van misstanden.

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:

1. Arnhem aan te sluiten bij de Sekswerk Alliantie Destigmatisering (SWAD)[8];
2. In de formatie en ook daarna bij de Tweede Kamer blijvend te lobbyen voor wetgeving die volledige decriminalisering van sekswerk als uitgangspunt neemt.

Susan van Ommen - D66
Marie-Jose Navis - GroenLinks
Sarah Dobbe - SP
Ria de Vries - PvdA
Leo de Groot - Partij voor de Dieren

AANGENOMEN

[7] Uitspraak Raad van State: Wet regulering sekswerk. - Raad van State
[8] De Sekswerk Alliantie Destigmatisering (SWAD) - Prostitutie.nl

Voor	**32**
Tegen	**5**

Motie vreemd aan de agenda "Een betere positie voor sekswerkers" (21M187)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
Koorn		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	1
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke sociale fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal	**37**

Politieke Avond

Dossiernummer	2848
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	20 oktober 2021
Agendapunt	5.1
Omschrijving	Vaststellen: Stedenbouwkundig schetsontwerp Nijmeegseweg

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	15 september 2021
Politieke Avond	22 september 2021
Politieke Avond	6 oktober 2021
Politieke Avond	**20 oktober 2021**

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	20 oktober 2021
Zaaknummer	579863

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 22 juni 2021, nummer: 579863;

gelet op artikel 3.1 van de Wet ruimtelijke ordening;

besluit:

Het stedenbouwkundig schetsontwerp voor Fase 1 (westzijde van het projectgebied Nijmeegseweg inclusief een woongebouw aan de oostzijde van het projectgebied (Dotterlaan/Veldbloemenstraat)) vast te stellen als basis voor het op te stellen bestemmingsplan en de grondexploitatie.

De griffier,

De vicevoorzitter,

Stedenbouwkundig schetsontwerp Nijmeegseweg

Zaaknummer:	579863
Portefeuillehouder:	R. Paping

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Van der Laak (AC), Bouma (PvdA), Loos (VVD), Wildenberg (PvdD), Prinsen (GL), Loor (D66), Groot (CDA) en Jansen (ChristenUnie).
De fracties van DENk/VA, de PVV, SP en de Arnhemse Ouderen Partij waren niet bij de beraadslaging aanwezig.

Bespreking
De beraadslaging bestond uit een meningsvormende twee behandeling, waarvoor zeven moties op de agenda staan. Daarvan zijn er vijf besproken. De laatste twee van de Partij voor de Dieren (21M200 en 21M201) zijn vanwege tijdsgebrek niet meer behandeld.

Conclusie
Aan het einde van de bespreking heeft de voorzitter geconcludeerd dat de meningsvormende fase is afgerond. Het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering waar de laatste twee resterende moties nog moeten worden besproken.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

D. Becker

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	20 oktober 2021
Bij de bespreking van	Stedenbouwkundig schetsontwerp Nijmeegseweg
Motie van	Vincent Bouma - PvdA Menno Loos - VVD Mattijs Loor - D66 Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel van de motie	Hoger bouwen waar je bouwen kan
Nummer Zaaknummer	**21M192** 579863

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 20 oktober 2021 een besluit te nemen over Mogelijkheden om hoger te bouwen langs de Nijmeegseweg.

De aanleiding is dat we in Arnhem weinig ruimte hebben om te bouwen, maar tegelijk wel veel woningen moeten bouwen. Dat betekent dat we moeten kiezen tussen niet bouwen, bouwen in het groen of de hoogte in bouwen. De indieners van de motie kiezen voor in de hoogte bouwen.

We weten dat

- In het proces tot het komen van het schetsontwerp de Malburgse manier" voor burgerparticipatie is toegepast
- We de komende jaren ruim 8.000 woningen moeten bouwen in Arnhem.
- Er nu in het schetsontwerp uitgegaan wordt van 8 bouwlagen bij de Eyecatcher
- De eyecatcher nu groen is vormgegeven.
- Er al een grote parkeerdruk rust op de wijk Malburgen West
- Bouwen in de hoogte een manier is om meer woningen te bouwen met beperkte aantasting van groen

We vinden dat

- De bewoners mee genomen moeten worden in elke wijziging van het proces door toepassing van de Malburgse manier".
- Er op de locatie van de eyecatcher ruimte is om hoger te bouwen
- Er hierbij wel rekening gehouden dient te worden met de groene omkleding die in het huidige schetsontwerp al is toegepast
- Er geen extra parkeerdruk op de wijk mag ontstaan
- De leefbaarheid van de wijk niet achteruit mag gaan
- Bouwen in de hoogte in Arnhem nodig is om voldoende woningen te bouwen en de groene omgeving te behouden

Daarom roept de gemeenteraad het college op • Om extra bouwlagen toe te voegen aan de Eyecatcher. Hierbij rekening houdende met de groene uitstraling van dit gebouw, de leefbaarheid in het gebouw en de wijk en dat er geen extra parkeerdruk op de wijk mag ontstaan. De uitvoering hiervan vorm te geven met de wijkbewoners waaronder direct omwonenden volgens de “Malburgse Manier”.
Vincent Bouma - PvdA Menno Loos - VVD Mattijs Loor - D66 Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

AANGENOMEN

Voor 32

Tegen 5

Motie "Hoger bouwen waar je bouwen kan" (21M192)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Sociale Fractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	20 oktober 2021
Bij de bespreking van	Stedenbouwkundig schetsontwerp Nijmeegseweg
Motie van	Vincent Bouma - PvdA Daniël Becker - ChristenUnie Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel van de motie	Passende sociale huur
Nummer Zaaknummer	**21M193** 579863

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 20 oktober 2021 een besluit te nemen over passende sociale huur aan de Nijmeegseweg.

De aanleiding is dat we in Arnhem een groot tekort aan sociale huurwoningen hebben. In 2019 is een regionaal woningbehoefte onderzoek uitgevoerd waaruit blijkt dat er een grote vraag is naar sociale huurappartementen. In Malburgen is al veel sociale huur in de vorm van grondgebonden woningen. Wij vragen het college daarom om te kijken in hoeverre het mogelijk is om beter aan te sluiten op de woningbehoefte, bijvoorbeeld door in plaats van grondgebonden woningen in te zetten op appartementen.

We weten dat

- In het proces tot het komen van het schetsontwerp de “Malburgse Manier” voor burgerparticipatie is toegepast.
- In het huidige schetsontwerp vooral veel grondgebonden sociale huurwoningen worden toegevoegd.
- In Malburgen al veel van dit type sociale huurwoningen staan.
- Het Companen onderzoek aantoont dat er met name vraag is naar kleine appartementen.

We vinden dat

- De bewoners mee genomen moeten worden in elke wijziging van het proces door toepassing van de “Malburgse Manier”.
- Er een diverser aanbod aan sociale huurwoningen gebouwd moet worden dan nu in de plannen zit.

Daarom roept de gemeenteraad het college op • Om de sociale huurwoningen in het plan beter aan te laten sluiten bij de bestaande vraag, Zodat er een betere verdeling ontstaat van het soort sociale huurwoningen in Malburgen. De uitvoering hiervan vorm te geven met de bewoners volgens de “Malburgse Manier”.
Vincent Bouma - PvdA Daniël Becker - ChristenUnie Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

21M193/p.2

AANGENOMEN

Voor 27

Tegen 10

Motie "Passende sociale huur" (21M193)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke sociale fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	20 oktober 2021
Bij de bespreking van	Stedenbouwkundig schetsontwerp Nijmeegseweg
Motie van	Mattijs Loor - D66 Menno Loos - VVD
Titel van de motie	Ook genoeg koopwoningen
Nummer Zaaknummer	**21M194** 579863

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 20 oktober 2021 het college op te roepen om in de woningbouwplannen langs de Nijmeegseweg ook een minimale hoeveelheid koopwoningen te realiseren.

Door dit voorstel aan te nemen, weten we zeker dat in de plannen ook koopwoningen worden toegevoegd, die van meerwaarde kunnen zijn voor doorstroming binnen de wijk en voor de diversiteit aan woningen.

Omdat we weten dat:

- Het schetsontwerp geen onderscheid maakt tussen koopwoningen en huurwoningen in de vrije sector;
- Het gezien de marktomstandigheden aantrekkelijk is voor ontwikkelaars om met name appartementengebouwen als beleggershuurwoningen in de markt te zetten;
- Er in Arnhem een grote behoefte is aan koopwoningen, waaronder ook betaalbare koopwoningen;
- De bewoners de wens hebben te bouwen naar de behoefte en geen doelgroepen uit te sluiten.

Omdat we vinden dat: • Een diversiteit aan woningen in de plannen rond de Nijmeegseweg en in de wijk Malburgen West van belang is; • De zekerheid van het realiseren van koopwoningen en in het bijzonder betaalbare koopwoningen net zo belangrijk is als het realiseren van sociale huurwoningen.
Daarom roept de gemeenteraad het college op om: 1. In de uitwerking, samen met bewoners, van de plannen rond de Nijmeegseweg in zowel fase 1 als fase 2 te streven naar een divers en inclusief woningaanbod waarin ook ruimte voor koopwoningen verzekerd is; 2. Hierbij een aandeel van 50% koopwoningen als minimum te hanteren, waarvan de helft of meer met een koopprijs onder de NHG-grens; 3. Zoals aangekondigd in de raadsbrief van 20 juli 2021 voor deze woningen een zelfbewoningsplicht op te leggen.
Mattijs Loor - D66 Menno Loos - VVD

AANGENOMEN

Voor 26 *Motie "Ook genoeg koopwoningen" (21M194)*

Tegen 11

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Usta		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke sociale fractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	20 oktober 2021
Bij de bespreking van	Stedenbouwkundig schetsontwerp Nijmeegseweg
Motie van	Mattijs Loor - D66 Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel van de motie	Aansluiten op ontwikkelingen Drieslag
Nummer Zaaknummer	**21M195** 579863

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 20 oktober 2021 het college op te roepen om de plannen rondom de Nijmeegseweg ook te laten aansluiten op de ontwikkelingen rond winkelcentrum Drieslag.

Door dit voorstel aan te nemen, wordt de ruimte van het niet ingevulde kavel op de Drieslag benut en wordt langs de Huissensestraat een samenhangend plan gemaakt.

Omdat we weten dat:

- Omwonenden en ontwerpers aanvankelijk ook de aansluiting tussen Monchyplein en Winkelcentrum Drieslag bij de vorming van de visie hebben betrokken;
- De omwonenden sterk hechten aan een verbetering van het winkelcentrum en aan een goede verbinding tussen Malburgen West en het winkelcentrum;
- Het uitvoeren van een aaneengesloten bouwplan op deze plek onmogelijk is, omdat de gemeente gedurende de planvorming voor de Nijmeegseweg de huurovereenkomst voor het bezinestation, die tot 2024 zou lopen, tot 2035 heeft verlengd;
- Er sinds de sloop van de apotheek ca. 10 jaar geleden een ongebruikt plein ligt langs de Huissensestraat ter hoogte van het winkelcentrum.

Omdat we vinden dat:

- Een goede ontwikkeling langs de Huissensestraat vanaf het winkelcentrum tot aan het Monchyplein kan bijdragen aan de uitstraling van de wijk en van het winkelcentrum in het bijzonder.

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:

1. Samen met omwonenden en ondernemers op de Drieslag een plan te ontwikkelen voor de toekomst van het gebied tussen de Drieslag en het Monchyplein, en dit zo aan te pakken dat het aansluit op de ontwikkelingen rond de Drieslag en langs de Nijmeegseweg zonder dat de plannen van elkaar afhankelijk worden.
2. In dit plan voor de korte termijn de locatie van de voormalige apotheek te verbeteren, op een manier die een bijdrage levert aan de uitstraling van het winkelcentrum, maar ook te kijken naar de lange termijn verbinding richting het Monchyplein en Malburgen West en de locatie van het tankstation.

Mattijs Loor - D66
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

AANGENOMEN

Voor 37 *Motie "Aansluiten op ontwikkelingen Drieslag" (21M195)*

Tegen 0

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	20 oktober 2021
Bij de bespreking van	Stedenbouwkundig schetsontwerp Nijmeegseweg
Motie van	Mattijs Loor - D66 Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel van de motie	Snel door met fase 2
Nummer Zaaknummer	**21M196** 579863

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 20 oktober 2021 het college op te roepen om vaart te maken met de uitwerking van de tweede fase van de plannen rond de Nijmeegseweg.

Door dit voorstel aan te nemen, heeft de gemeenteraad volgend jaar inzichtelijk wat er nodig is om ook de tweede fase uit te voeren, waardoor de visie die met de omwonenden gemaakt is volledig kan worden uitgevoerd en er snel meer woningen kunnen worden toegevoegd.

Omdat we weten dat:

- Het voorliggende schetsontwerp bestaat uit een visie voor het gehele gebied en een concreet kader voor de eerste fase (m.n. westzijde van de Nijmeegseweg);
- Volgens ontwerpers en omwonenden de doelen van de visie, zoals de betere verbinding tussen Malburgen Oost en Malburgen West en het versterken van de groene kwaliteiten, alleen gehaald worden indien ook fase 2 wordt uitgevoerd;
- Onder andere de nog onbekende kosten van het verleggen van de Nijmeegseweg een snelle uitwerking van fase 2 op dit moment verhinderen;
- Er in fase 2 volgens de met de omwonenden opgestelde visie nog ruimte is voor minimaal 230 tot 345 extra woningen.

Omdat we vinden dat: • We de kans voor een flink aantal extra woningen binnen een gedragen plan moeten benutten.
Daarom roept de gemeenteraad het college op om: 1. De planning van het vervolgtraject voor fase 2 dusdanig in te richten dat de gemeenteraad uiterlijk in juni 2022 kan beschikken over een onderbouwde inschatting van de haalbaarheid en eventuele kosten voor het verleggen van de Nijmeegseweg; 2. Hierbij optimaal gebruik te maken van de opbrengsten van de in de visie geschetste bouwmogelijkheden, waaronder het ‘zoekgebied’ ter hoogte van het Olympus-terrein en de bouwmogelijkheden aan de oostzijde van het Monchyplein; 3. Bij het verkennen van de mogelijkheden voor het aanpassen van de Nijmeegseweg ook te overwegen of de te maken keuzes passen bij ambities of ontwikkelingen op de langere termijn, zoals het verminderen van verkeer op de centrumring; 4. Bij verdere uitwerking van plannen ten behoeve van de gevraagde inschatting te blijven samenwerken met alle omwonenden die dat willen, zoals dat ook het afgelopen jaar is gebeurd.
Mattijs Loor - D66 Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

AANGENOMEN

Voor 35 *Motie "Snel door met fase 2" (21M196)*

Tegen 2

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Usta		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Sociale Fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bijeen op	20 oktober 2021
Ter bespreking van	Stedenbouwkundig Schetsontwerp Nijmeegseweg
Motie van	Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Titel motie	Leefbare toekomst Nijmeegseweg
Nummer Zaaknummer	**21M200** 579863

‘Men denke niet gering over het verkeer, dat ons te wachten staat.’ Een uitspraak van Arnhems burgemeester (en naamgever van het plein) De Monchy in 1933.

We weten dat:

- Anno 2021 het autoverkeer een zwaar stempel drukt op onze stad.
- Op veel plaatsen waar herontwikkeling of nieuwbouw plaatsvindt automobiliteit centraal staat waar een leefbare woonomgeving het uitgangspunt zou moeten zijn.
- Als we werk willen maken van leefbaarheid en het groene imago van Arnhem willen onderstrepen we de nodige stappen moeten maken (en geen autometers).

We vinden dat:

- Bij de ontwikkeling van het Plan Nijmeegseweg de hoeveelheid verkeer, het verkeerslawaai en de luchtkwaliteit zeer bepalend zijn of het plan uiteindelijk winst inhoudt voor de omwonenden.
- Er naast de aandacht voor bebouwing, infrastructuur en openbare ruimte ook een forse inspanning moet worden gedaan de impact van autoverkeer structureel te verminderen.
- Genoemde factoren bepalend zijn voor het bereiken van het geformuleerde einddoel om ’Malburgen Oost en West ruimtelijk, functioneel en sociaal beter met elkaar te verbinden’.

Daarom vragen we het college:

Als voorbereiding op de versmalling van delen van het wegvlak (Fase 2 Plan Nijmeegseweg) onderzoek te doen naar de alternatieven die er voor het doorgaand autoverkeer beschikbaar zijn; alternatieve routes dan wel alternatief vervoer in kaart te brengen, waarbij duurzaam vervoer (voetgangers, fietsers en OV) worden betrokken.

en gaat over tot de orde van de dag
Leo de Groot - Partij voor de Dieren

Voor 32 *Motie "Leefbare toekomst Nijmeegseweg" (21M200)*

Tegen 5

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

ChristenUnie	0	1
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Usta		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Sociale Fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 37

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bijeen op	20 oktober 2021
Ter bespreking van	Stedenbouwkundig Schetsontwerp Nijmeegseweg
Motie van	Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Titel motie	Bouwen inclusief natuur
Nummer Zaaknummer	**21M201** 579863

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 20 oktober 2021 het college op te roepen om in de plannen rondom de Nijmeegseweg de uitgangspunten van Natuurinclusief Bouwen toe te passen.

We weten dat:
De Nijmeegseweg de zuidelijke entree, het visitekaartje vormt voor bezoekers aan onze groene stad.

De Klankbordgroep in het Stedenbouwkundig Schetsontwerp te kennen geeft aan te willen sluiten bij het gemeentelijk beleid van natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen.

Tachtig procent van de respondenten die via de Koerswijzer input leverden voor de Omgevingsvisie natuur, groen en recreatie de belangrijkste thema's voor de toekomst vinden.

De principes van Natuurinclusief Bouwen leiden tot een woonomgeving die uitnodigt om er op uit te gaan, te ontmoeten en te spelen, bijvoorbeeld op natuurspeelplaatsen.

We vinden dat:
We door Natuurinclusief Bouwen concreet invulling geven aan de ambitie uit het Plan Nijmeegseweg om van een stuk snelweg een 'tuinstedelijke allee te maken'.

Natuurinclusief Bouwen geen trend is maar een nieuwe standaard in bouwen waarin we als stad verder ervaring moeten opbouwen.

Het toepassen van Natuurinclusief Bouwen zorgt dat natuur een volwaardige plaats krijgt bij de ontwikkeling van nieuwbouw en leidt tot meer biodiversiteit in de bebouwde en onbebouwde ruimte (soortenrijkdom).

Ook bij de ontwikkeling van het Plan Nijmeegseweg al zoveel mogelijk rekening moet worden gehouden met de focus op 'een aantrekkelijke, gezonde, groene woon- en leefomgeving

passend bij het veranderde klimaat', zoals beschreven in het Voorontwerp Omgevingsvisie (2021).
Daarom vragen we het college: Om in samenspraak met de Klankbordgroep het puntensysteem van Natuurinclusief Bouwen toe te passen op het Plan Nijmeegseweg en een minimumscore voor Natuurinclusief Bouwen in de verdere ontwikkeling van het plan op te nemen.
en gaat over tot de orde van de dag Leo de Groot - Partij voor de Dieren

AANGENOMEN

Voor 29

Tegen 8

Motie "Bouwen inclusief natuur" (21M201)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

ChristenUnie	1	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke sociale fractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 37

Motie

VERWORPEN

Motie 'Malburgen niet weggeven aan beleggers, maar koopwoningen bouwen en echte sociale huur' (21M209)

de raad gehoord de beraadslagingen,

overwegende dat er veel behoefte en vraag is naar betaalbare koopwoningen, mensen die een koopwoning kunnen en ook willen aanschaffen zich door de woningschaarste gedwongen zien hun toevlucht te nemen tot beleggershuur,

overwegende dat beleggershuur op dit moment in het geheel niet nodig is om snel woningen gerealiseerd te krijgen.

overwegende dat de raad zich onlangs nog per motie heeft uitgesproken tegen beleggershuur en voor zelfbewoning,

draagt het college op,

er op toe te zien dat er geen beleggershuur wordt gerealiseerd aan de Nijmeegseweg, maar koopwoningen en echte sociale huur.

en gaat over tot de orde van de dag

Elfrink Dobbe Cetintas (SP)

Zaaknummer: 579863

Voor 7

Tegen 30

Motie "Malburgen niet weggeven aan beleggers, maar koopwoningen bouwen en echt sociale huur" (21M209)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij		
Wiggers		

ChristenUnie	0	1
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Usta		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke sociale fractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 37

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 579863

Onderwerp: Stedenbouwkundig schetsontwerp Nijmeegseweg

Voorstel

1. Het stedenbouwkundig schetsontwerp voor Fase 1 (westzijde van het projectgebied Nijmeegseweg inclusief een woongebouw aan de oostzijde van het projectgebied (Dotterlaan/Veldbloemenstraat)) vast te stellen als basis voor het op te stellen bestemmingsplan en de grondexploitatie.

Inleiding

In 1998 is het Ontwikkelingsplan Malburgen door de raad vastgesteld (zie bijgevoegde bijlage 1 Vlekkenplan). Onderdeel van dit Ontwikkelingsplan betreft de realisatie van woningbouw aan de Nijmeegseweg. In 2009/2010 is met de bewoners en andere belanghebbenden gewerkt aan een gebiedsvisie "Nijmeegseweg – winkelcentrum Drieslag". Vanwege de economische crisis is deze gebiedsvisie destijds niet vastgesteld, maar is besloten om de ontwikkelingen aan de Nijmeegseweg pas weer na 2020 op te pakken.
In juni 2012 is besloten de openbare ruimte van winkelcentrum de Drieslag te verbeteren en daar ruimte te geven voor enkele kleinschalige private ontwikkelingen. De in de gebiedsvisie van 2010 aangewezen bouwlocaties aan de Nijmeegseweg zijn in de MVA (Materiële Vaste Activa) gezet. De aanliggende portieketageflats zijn in 2012 gesloopt en het gebied is vervolgens tijdelijk met eenvoudig groen ingericht.

Nu de vraag naar woningen weer is toegenomen en de overige projecten uit het Ontwikkelingsplan vrijwel allemaal zijn gerealiseerd, is het project Nijmeegseweg weer opgepakt. Het wijkplatform had inmiddels een kerngroep bewonersparticipatie Malburgen opgericht. Samen met deze kerngroep hebben we stedenbouwkundig bureau OD205 geselecteerd om via een actief participatieproces een stedenbouwkundig schetsontwerp op te stellen. Dit proces is in bijgevoegd document 'De weg naar de toekomst' Nijmeegseweg-Malburgen, beschreven.

Het resultaat van dit proces is een langetermijnvisie voor de Nijmeegseweg. Op basis van deze visie kan het project in twee Fases worden opgesplitst. Fase 1 betreft de westzijde van het projectgebied Nijmeegseweg, inclusief het beoogde woongebouw aan de oostzijde (Dotterlaan/Veldbloemenstraat). Fase 2 betreft de invulling van de oostzijde van het projectgebied.

Het concept van het stedenbouwkundig schetsontwerp voor Fase 1 is inmiddels gereed en rijp voor besluitvorming.

Arnhem GEMEENTE

Beoogd effect

Malburgen Oost en West ruimtelijk, functioneel en sociaal beter met elkaar te verbinden. Na instemming met dit voorstel kunnen de volgende stappen gezet worden: het planologisch mogelijk maken van de beoogde 230 woningen aan de westzijde van het projectgebied (Fase 1) en het opstellen van de beeldkwaliteitseisen voor Fase 1.

Argumenten

1.1 Het participatieproces levert een gedragen schetsontwerp op (Fase 1), inclusief een visie voor de lange termijn (Fase 2).

Het bureau OD205 heeft samen met de klankbordgroep (circa 40 bewoners van Malburgen-Oost en West) een stedenbouwkundig schetsontwerp opgesteld voor de ontwikkeling van 230 woningen, waarvan 30% in de sociale huur. Om input op te halen hebben daartoe in de tweede helft van 2020 diverse interactieve bijeenkomsten plaatsgevonden, met als resultaat bijgevoegd gedragen stedenbouwkundig schetsontwerp voor Fase 1 (bijlage 2 en 3). Daarnaast is er samen met de klankbordgroep een visie voor de lange termijn (Fase 2) opgesteld.
Het kader voor het participatieproces was het programmatische uitgangspunt van minimaal 230 extra woningen (Fase 1) en het staande gemeentelijk beleid. Het stedenbouwkundig schetsontwerp is een binnen dit kader afgewogen ontwerp. Zie verder onder het kopje participatie van dit raadsvoorstel.

1.2 Het stedenbouwkundig schetsontwerp past binnen de actuele gemeentelijke beleidskaders, onder andere op het gebied van ecologie en klimaatadaptatie.

De groeninrichting heeft een belangrijke plek in de ontwikkeling van het gebied. Het groene karakter rondom de Nijmeegseweg wordt behouden en versterkt. De oppervlakte aan asfalt wordt kleiner. Het De Monchyplein wordt een herkenbare groen entree: het visitekaartje van Malburgen. Naast de bestaande en waardevolle bomen worden nieuwe bomen, heesters en vaste planten aangeplant. Soorten die elkaar aanvullen en versterken en zo de biodiversiteit en belevingswaarde van het gebied vergroten.
Op buurtniveau vormen groene pocketparks (parkjes tussen de bebouwing) de schakel tussen de bestaande en de nieuwe woningen en de brede groene bermen langs de Nijmeegseweg. De bestaande laanbomen aan de zijkanten van de weg (lindes) hebben een lange levensverwachting en zijn in het ontwerp volledig opgenomen. Voor de populieren in de huidige middenberm stellen wij een concept van geleidelijke vervanging voor. Door op korte termijn te starten met nieuwe bomenaanplant op plekken waar ruimte is in het huidige en toekomstige wegprofiel, kan worden voorkomen dat de omgeving met kaalslag geconfronteerd wordt. De soortkeuzes en plekken van deze nieuwe bomen is onderwerp van nadere studie en hangt sterk samen met de ligging en afmeting van de toekomstige rijbanen en middenberm van de Nijmeegseweg. Het uitgangspunt hierbij is de Nijmeegseweg te transformeren naar een tuinstad-allee met allure.

1.3 Het schetsontwerp biedt aanknopingspunten voor de Arnhem-Oost aanpak.

De Arnhem-Oost aanpak is onderdeel van de Woondeal regio Arnhem-Nijmegen. In deze woondeal zijn met de provincie Gelderland en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties afspraken gemaakt over een brede vernieuwingsaanpak voor Arnhem-Oost. De wijk Malburgen maakt hier ook deel van uit. Het doel van de Arnhem-Oost aanpak is alle Arnhemmers gelijke kansen te bieden en een tweedeling in de stad tegen te gaan.
In de stedenbouwkundige toekomstvisie verandert de Nijmeegseweg geleidelijk in een tuinstedelijke allee: een straatruimte waarin verkeer, groen en bebouwing een nieuwe verhouding met elkaar aangaan. De weg wordt hiermee onderdeel van de wijk met bebouwing aan weerszijden. Malburgen Oost en West zijn daardoor ook beter met elkaar verbonden; ruimtelijk, functioneel en sociaal.
Het project Nijmeegseweg draagt bij aan:

- het realiseren van een leefomgeving die meerwaarde biedt voor huidige en toekomstige bewoners van de wijk;
- het leveren van een belangrijke bijdrage aan de doelen van de gemeente inzake woningbouw en klimaat;
- het verbeteren van Malburgen zodat de wijk een aantrekkelijk onderdeel van de stad kan zijn;
- het verbinden van Malburgen Oost en West, ruimtelijk, gevoelsmatig en functioneel wat betreft langzaam verkeer.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Verkeersafwikkeling Malburgen-West nader onderzoeken

Uitgangspunt van het stedenbouwkundig schetsontwerp is dat het kruispuntvlak van het De Monchyplein wordt verkleind, de Huissensestraat direct wordt aangesloten op de brug, er efficiënt wordt omgegaan met parkeren en er een betere langzaamverkeerverbinding komt voor bewoners (over de weg heen).
Zoals de klankbordgroep ook in haar advies (bijlage 3) aangeeft, is er een nader verkeersonderzoek nodig om de beste wijze van ontsluiting van de nieuwe woningen aan de Paardebloemstraat, Anemoonstraat/Hazelaarstraat en de wijze van ontsluiting van de Drieslag vanaf de Huissensestraat te bepalen. Dit onderzoek zal plaatsvinden ten behoeve van het bestemmingsplan.

1.2 Parkeren belemmert meer woningen en groen

Het schetsontwerp bevat een groot aantal parkeerplaatsen, vanwege de financiële haalbaarheid grotendeels op maaiveld. Dit aantal parkeerplaatsen is gebaseerd op de huidige parkeernorm. Bij de uitwerking naar een stedenbouwkundig plan zal worden onderzocht of hier door middel van vernieuwende mobiliteitsconcepten nog een optimalisatieslag in te maken is die meer woningen en/of meer groen oplevert.

1.3 Stikstofuitstoot is volgens berekeningen te hoog

Uit onderzoek, verricht door bureau Antea, blijkt een overschrijding van de normen voor stikstofuitstoot voor zowel de bouw- als de gebruiksfase. De overschrijding in de bouwfase lijkt te kunnen worden opgelost door toepassing van onder andere specifiek bouwmaterieel. Hoe om te gaan met de

overschrijding in de gebruiksfase wordt onderzocht ten behoeve van het op te stellen bestemmingsplan. De ontwikkeling op het gebied van de stikstofregelgeving biedt wellicht kansen. Natuurinclusieve woningbouw kan een bijdrage leveren aan het dalen van de stikstofuitstoot. Dit aspect wordt meegenomen bij de ontwerpopgave van de woningen.

Participatie

Om tot een stedenbouwkundig schetsontwerp te komen is er gekozen voor de 'Malburgse Manier": het schetsontwerp is tot stand gekomen door OD205 te laten samen werken met een 40-tal bewoners van Malburgen Oost en West, verenigd in de klankbordgroep Nijmeegseweg.

Er zijn vier bijeenkomsten georganiseerd waarbij de activiteiten ontdekken-dromen-verbeelden en verbeteren centraal stonden. Door middel van een rondwandeling zijn het plangebied en de wijken eromheen ontdekt. Vervolgens is gevraagd hoe Malburgen rondom de Nijmeegseweg er in de toekomst uit zou moeten komen te zien, waarbij gedacht kon worden aan voorzieningen, plekken, gebouwen en activiteiten. Hieruit volgden diverse uitgangspunten van waaruit in overleg met de gemeentelijke projectgroep de ambities voor het project Nijmeegseweg zijn geformuleerd (zie voor deze ambities de argumenten zoals verwoord onder 1.3.) Daarna is door middel van een workshop aan de slag gegaan met de verbeelding van deze ambities. Samen zijn de mogelijkheden onderzocht met als doel de Nijmeegseweg onderdeel te maken van de wijk met een betere bewonersmix, betere voorzieningen en aantrekkelijke plekken. Er zijn verschillende maquettes gemaakt wat geresulteerd heeft in een aantal sleutelingrediënten voor het stedenbouwkundig schetsontwerp en een visie voor de lange termijn:

- Behoud van het groene karakter van de Nijmeegseweg als geheel;
- Een parkachtige entree bij het De Monchyplein;
- Bijzondere bebouwing tegenover Gelredome als markante zuidelijke entree;
- Laagbouw aan de Westzijde ten hoogte van de bestaande rijwoningen;
- Het op termijn toevoegen van woningen aan de oostzijde voor het naar elkaar toebrengen van de beide wijkdelen.

Het resultaat is een stedenbouwkundig schetsontwerp voor Fase 1 en een lange termijnvisie (Fase 2)
De klankbordgroep is enthousiast over het stedenbouwkundig schetsontwerp zoals dat nu voorligt (zie bijlage 3).
Het kernpunt van het plan is dat het een groen plan is. Dit vindt de klankbordgroep essentieel om met het gebied een kwaliteitsslag te kunnen maken, als integraal onderdeel van de woonwijk. De klankbordgroep wil graag betrokken blijven tijdens het gehele proces (Fase 1 en Fase 2). Er kan gesteld worden dat er sprake van een gedragen schetsontwerp.

De klankbordgroep heeft in haar reactie op het stedenbouwkundig schetsontwerp een aantal punten van zorg meegegeven. Het eerste en vierde punt van zorg (verkeersafwikkeling Paardebloemstraat en Drieslag) onderzoeken we nader in het kader van het bestemmingsplan. De overige punten van zorg worden gedeeld, maar vallen buiten het kader van dit project. Daar waar mogelijk worden deze in andere projecten opgepakt (Arnhem-Oost, Ontwikkelingsplan Malburgen, Olympuskwartier).

De klankbordgroep wordt door middel van een vergelijkbaar participatieproces betrokken bij het bepalen van de beeldkwaliteitseisen en het inrichtingsplan voor de openbare ruimte van Fase 1.

Aan de toekomstige ontwikkelaars van de verschillende bouwplots zal worden opgedragen om de klankbordgroep te betrekken bij hun planvorming.

De klankbordgroep krijgt in Fase 2 een vergelijkbare rol als in Fase 1.

Financiën

Op basis van het schetsontwerp zijn verkennende financiële haalbaarheidsberekeningen opgesteld. Daaruit volgt dat de ontwikkeling van Fase 1 naar verwachting budgetneutraal gerealiseerd kan worden. Op basis van de verdere invulling van het schetsontwerp zal een gedetailleerde grondexploitatie worden opgesteld, die samen met het bestemmingsplan aan uw raad ter vaststelling zal worden voorgelegd.

Voor fase 2 wordt uit het beschikbare voorstudiebudget grondexploitaties budget beschikbaar gesteld, dat wordt aangewend om te onderzoeken of de verlegging van Nijmeegseweg (en daarna de realisatie van woningbouw op de vrijkomende ruimte) haalbaar is.

Uitvoering

Fase1
Na de vaststelling van het stedenbouwkundig schetsontwerp voor Fase 1 worden een bestemmingsplan en een grondexploitatie opgesteld. Samen met de klankbordgroep worden de beeldkwaliteitseisen geformuleerd. Afhankelijk van de/het moment van besluitvorming door de raad over het stedenbouwkundig schetsontwerp, zal het bestemmingsplan eind dit jaar worden vrijgegeven voor zienswijzen. Vaststelling van het bestemmingsplan, beeldkwaliteitsplan en GREX door de raad is voor eind kwartaal 1 2022 voorzien.

Daarna zal er een inrichtingsplan worden opgesteld voor de middenberm en het De Monchypark. De nog te selecteren ontwikkelaars van de woningbouwplots zorgen voor de ontwerpen van de bouwplots en de gemeente is aan zet als het gaat om de inrichting van de openbare ruimte. Uiteraard binnen de kaders van het nog op te stellen bestemmingsplan en beeldkwaliteitsplan. Het streven is eind 2024 de eerste woningen op te leveren.

Visie voor de lange termijn (Fase 2)
In de langetermijnvisie wordt het wegprofiel samengevoegd, bomen en groen behouden en vernieuwd en de bebouwing ingepast. De voorgestelde woningbouw geeft een boost aan de omgeving. Samen zorgen het groen en de beoogde woongebouwen ervoor dat de wijk en de Nijmeegseweg meer met elkaar verweven raken.
Door het naar West verleggen van de oostelijke rijbaan worden bouwzones van noord naar zuid gecreëerd met de mogelijkheid voor een iconische woontoren nabij de brug. Nader (financieel) onderzoek is nodig om deze visie verder uit te werken naar een schetsontwerp. Dit zal parallel aan het mogelijk maken van Fase 1 (bestemmingsplan, beeldkwaliteitsplan en grondexploitatie) worden opgepakt.

De langetermijnvisie kent nog veel onzekerheden die onderzocht moeten worden. De verwachting is dat de Nijmeegseweg met de aanpassingen uit het schetsontwerp tot circa 2028 verkeerstechnisch goed zal functioneren. Er liggen verschillende vraagstukken die integraal bekeken moeten worden. Bieden verkeerskundige keuzes elders in de stad de oplossing, of is aanpassing van het kruispunt De Monchyplein noodzakelijk? Hoe kan het snelfietspad naar Nijmegen worden verbeterd en goed worden ingepast in het nieuwe profiel? Hoe past de John Frostbrug als rijksmonument daarin? Is er al meer zekerheid over de doortrekking van de A15? Hoe kan tussen het Olympuskwartier en de Nijmeegseweg een goed leefklimaat worden gerealiseerd?

Als gevolg van deze onzekerheden moet de (financiële) haalbaarheid van de tweede fase nog worden onderzocht, waarbij de eerste stap het inzichtelijk maken van de kosten van het naar West verleggen van de oostelijke rijbaan zal zijn. Daarbij wordt opgemerkt dat het naar West verleggen van de oostelijke rijbaan om een grote financiële bijdrage vraagt, die niet volledig vanuit de grondopbrengsten gerealiseerd kan worden. Vanuit mobiliteit is hier geen budget voor. Het mogelijk maken van woningbouw in Fase 2, waarmee tegelijkertijd een bijdrage wordt geleverd aan de grote woningbouwopgave waar we voor staan, zal daarom afhangen van of er budget beschikbaar kan worden gesteld voor het verleggen van de rijbaan en of er subsidies kunnen worden verkregen.

Het college stelt voorafgaand aan de start van Fase 2 de richtinggevende uitgangspunten voor deze gebiedsontwikkeling op (o.a. stedenbouw, programma). Deze worden gedeeld met de raad via een raadsbrief, waarna wordt gestart met het participatieproces. Daarna zal de raad worden gevraagd de uitgangspunten vast te stellen.

Communicatie

Structurele communicatie richting de omgeving over de stand van zaken van Fase 1 en Fase 2 vormt het uitgangspunt. In overleg met de kerngroep bewonersparticipatie Nijmeegseweg wordt hier invulling aan gegeven.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

1. Ontwikkelingsplan Malburgen, Vlekkenplan - nieuwe situatie, 2 maart 1998
2. Stedenbouwkundig Schetsontwerp Nijmeegseweg, OD205, februari 2021
3. Advies klankbordgroep

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	579863

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 22 juni 2021, nummer: 579863;

gelet op artikel 3.1 van de Wet ruimtelijke ordening;

besluit:

Het stedenbouwkundig schetsontwerp voor Fase 1 (westzijde van het projectgebied Nijmeegseweg inclusief een woongebouw aan de oostzijde van het projectgebied (Dotterlaan/Veldbloemenstraat)) vast te stellen als basis voor het op te stellen bestemmingsplan en de grondexploitatie.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

od205
een ander perspectief

De weg naar de toekomst

NIJMEEGSEWEG - MALBURGEN
STEDENBOUWKUNDIG SCHETSONTWERP

februari 2021

Contact

contactperson: Ralf Hottenträger
team: Jesse van Viegen, Judit Gaasbeek Janzen, Marjan Ketner, Ralf Hottenträger
mail: mail@od205.nl

projectnummer: 115-NW-01
versie: stedenbouwkundig schetsontwerp
datum: 05 februari 2021

Colofon

od205
een ander perspectief

Schiehavenkade 158-160

3024 EZ Rotterdam
tel 010 303 1277
www.od205.nl

Gemeente Arnhem

in opdracht van:
Gemeente Arnhem

Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Inhoudsopgave

INLEIDING | 04

SAMENVATTING | 05
- DE BASIS VAN HET PLAN
- EEN STRATEGISCH ONTWERP

VERSLAG VAN HET CO-CREATIE PROCES | 10

DE VISIEKAART | 21

PLAN VAN FASE 1 | 26
- PLANKAART
- IMPRESSIES
- FACETTEN

NAWOORD EN DANK | 45

Inleiding

Een stedenbouwkundig ontwerp gaat in zijn kern over wat voor een betekenisvolle plek je maakt en voor wie. Die vraag moeten wij altijd stellen en beantwoorden.

Dat doen we als ontwerpbureau niet alleen. De opdrachtgever voor dit plan, Gemeente Arnhem heeft samen met de bewonersorganisaties van Malburgen Oost en West gekozen voor een vernieuwend proces op de ‘Malburgse Manier’: het plan komt tot stand door OD205 samen te laten werken met een 30-tal bewoners, verenigd in de klankbordgroep Nijmeegseweg.

Een ontwerpproces dat participatie dus serieus neemt. Wij weten dat dit werkt als empathie en wederzijds begrip centraal staan. Dan (pas) kan een inhoudelijk gesprek op gang komen tussen ontwerpers en bewoners. Afgelopen zomer (2020) heeft OD205 met de leden van de klankbordgroep door hun wijk gewandeld om uit eerste hand een persoonlijke kijk op de situatie te krijgen. Vervolgens organiseerden wij tot in november een viertal denk- en ontwerpavonden. Hier zijn we er samen achter gekomen aan welke voorwaarden de nieuwe ontwikkeling moet voldoen, welke voor- en nadelen diverse ontwikkelmodellen hebben en hoe de ontwikkeling uiteindelijk eruit moet komen te zien.

Hoe, vroegen we ons af, krijg je een prettige wijk met prettige ruimtes voor elkaar? Hoe kunnen we het gebied aantrekkelijk maken voor de diverse groepen bewoners; divers in achtergrond, sociale behoeftes en leeftijd? Hoe voorkomen we dat het groen sneuvelt en de openbare ruimte versteent? Hoe zorgen we ervoor dat het groen beter gebruikt kan worden en beleefbaar is? Dit zijn vragen die in een stedenbouwkundig traject beantwoordt moeten worden. Vragen die bewoners van de wijk direct aangaan. Zij hebben er een mening over gebaseerd op hun dagelijkse ervaring met het leven in de wijk. De leden van de klankbordgroep zijn voor ons de oren en ogen van de wijk en daarmee van onschatbare waarde.

Uiteraard stond in dit traject het programmatische uitgangspunt van minimaal 230 extra woningen vast en valt het traject dat bewoners en OD205 samen hebben afgelegd in een kader: dat van het beleid van de gemeente en van grotere maatschappelijke vraagstukken. Het stedenbouwkundig ontwerp is niet een enkele optelsom van bewonerswensen. De Raad, het College en de ambtelijke dienst hebben uitgangspunten geformuleerd waaraan de gebiedsontwikkeling moet voldoen.

Het bijzondere aan ontwikkelopgaven zoals Nijmeegseweg is dat bewonerswensen en gemeentelijk beleid meestal goed op elkaar aansluiten. Als het tegendeel het geval lijkt te zijn is vaak miscommunicatie de oorzaak. Of het vasthouden aan de eigen favoriete oplossing die een ander niet overtuigt terwijl de onderliggende wensen en doelen wel overeenkomen. Aan ontwerpers de taak om in dat geval nieuwe ruimtelijk-functionele oplossingen aan te dragen die partijen kunnen overtuigen.

OD205 heeft veel tijd gestoken in het luisteren naar alle betrokkenen en heeft ieders inbreng serieus genomen. Tijdens de klankbordavonden en tijdens de sessies met de gemeentelijke projectgroep. We hebben met het gebruik van verschillende communicatievormen de bewoners de mogelijkheid gegeven hun verhaal te doen. En wij hebben de discussie tussen de leden van de klankbordgroep onderling en met ons actief gemodereerd. Alleen zo is het mogelijk om tot een gezamenlijk gedragen plan te komen.

Alle aspecten die de afgelopen zes maanden op tafel zijn gekomen zijn door ons niet vooringenomen bekeken en op transparante wijze gedocumenteerd. Vanuit begrip en vakkundigheid hebben wij een schetsontwerp opgesteld dat hopelijk niet alleen de bewoners, maar ook de gemeente en ontwikkelende partijen overtuigt. Graag blijven wij bijdragen aan een prachtige, toekomstgerichte ontwikkeling rondom de Nijmeegseweg.

samenvatting

SAMENVATTING

De basis van het plan

Een duurzaam stedenbouwkundig plan begint bij het opstellen van uitgangspunten en ambities. Niet bij het maken van verleidelijke beelden of het opvullen van lege plekken.

Het voorliggend ontwerp is gebaseerd op een 9-tal thema's die de klankbordgroep ons heeft aangereikt in de eerste twee stappen van het co-creatieve proces. Voor elk thema is na de inventarisatie één centrale behoefte voor de wijk en daarmee de stad geformuleerd.

1. Groen
   Behoud het groene karakter en de bomen; voeg een nieuw park of pluktuin toe

2. Verkeer
   Verminder de rijbanen, sluit de Huissensestraat direct op de brug aan, parkeer slim

3. Oversteek
   Maak betere, aantrekkelijkere verbindingen voor bewoners over de weg heen

4. Betekenis
   Maak Malburgen zichtbaar d.m.v. een iconische poort of kunstwerk

5. Woningen
   Zorg voor een goede mix, bouw bij voorkeur veel koopwoningen

6. Functies
   Zorg voor betere voorzieningen en een goede spreiding over west en oost, denk ook aan sport, spel en bewegen

7. Duurzaamheid
   Ga verharding tegen en bouw energieneutraal

8. Architectuur
   Integreer groen in de gevels, mix jaren 30 met modern; hoog- met laagbouw

9. Drieslag
   Zorg voor een betere uitstraling, met meer woningen en groen

Vanuit deze basisbehoeften van de bewoners en met instemming van de gemeentelijke projectgroep hebben wij de volgende ambities geformuleerd.

Het project Nijmeegseweg moet bijdragen aan:

- het realiseren van een leefom geving die meerwaarde biedt voor huidige en toekomstige bewoners van de wijk;
- het leveren van een belangrijke bijdrage aan de doelen van de gemeente inzake woningbouw en klimaat;
- het verbeteren van Malburgen zodat de wijk een aantrekkelijk onderdeel van de stad kan zijn;
- het verbinden van Malburgen Oost en West, ruimtelijk, gevoelsmatig en functioneel wat betreft het langzame verkeer.

In een derde stap hebben wij de klankbordgroep laten werken aan ruimtelijke modellen voor het gebied, waarin wij hun vroegen de 9 thema's te verbeelden.

Dit ontwerpend onderzoek met maquettes en referenties heeft cruciale overeenkomsten aan ruimtelijke aspecten en voorkeuren aan het licht gebracht.
Door de klankbordgroep en door ons zijn deze onderkent als sleutel ingrediënten van het uiteindelijke visie en het schetsontwerp:

- het behouden van het groene karakter van de Nijmeegseweg als geheel;
- een groene, parkachtige entree bij het De Monchyplein, het toevoegen van groene verblijfskwaliteit;
- bijzondere bebouwing tegenover de Gelredome als markante zuidelijke entree;
- laagbouw aan de westzijde van de Nijmeegseweg t.h.v. de bestaande rijwoningen;
- op termijn toevoegen van woningen aan de oostelijke kant voor een eerlijke verdeling en het naar elkaar toebrengen van beide wijkdelen.

Samengevat: de behoefte aan een toekomstvisie voor de lange termijn op het gebied van verkeer, voorzieningen en wonen.

OD205 is van mening dat het proces tot een zeer wel overwogen reeks van thema's, ambities en hoofdingrediënten heeft geleid. Wij zijn uitzonderlijk blij dat de grote groep betrokkenen regelmatig de eigen (en onze) opvattingen kritisch heeft herzien en voor een collectief breed gedragen geheel heeft gekozen.

Stap 1 Ontdekken

Stap 2 Dromen

Stap 3 Verbeelden

Een strategisch ontwerp

Gezien de maatschappelijke impact van de opgave in relatie tot de wensen van de bewoners stellen wij een transitie-proces voor, een geleidelijke verande-ring.

De winst ten opzichte van herstructure-ring in één keer is evident: De door ons geschetste toekomstvisie weet mensen te raken en te overtuigen. Vanuit dat beeld blijkt het mogelijk om op korte termijn de eerste fase uit te werken en te realiseren. De urgente bouwopgave van 230 woningen maakt hier deel van uit. Doordat deze in een groter maat-schappelijk kader en een integraal stedenbouwkundig verhaal is ingebed, voorkomen we met zijn allen dat het project alleen over ‘de stenen’ gaat.

In het voorjaar van 2021 kan parallel aan het uitwerken van de eerste fase het proces vervolgd worden om de visie als geheel werkelijkheid te laten worden. Hiervoor is nader onderzoek naar meer-dere deelaspecten van het plan nodig en ook bestuurlijke besluitvorming.

In onze toekomstvisie brengen wij de westelijke en oostelijke rijlopers van de Nijmeegseweg dichter bij elkaar. We be-houden en voegen groen toe, juist aan de zijkanten van het wegprofiel. Waar-devol groen vanuit ecologisch oogpunt en vanuit sociaal oogpunt. Het groen grenst direct aan bestaande en nieuwe woningen, is op deze manier voor ieder-een beleefbaar en bruikbaar en geeft de woningbouw een kwaliteitsimpuls.

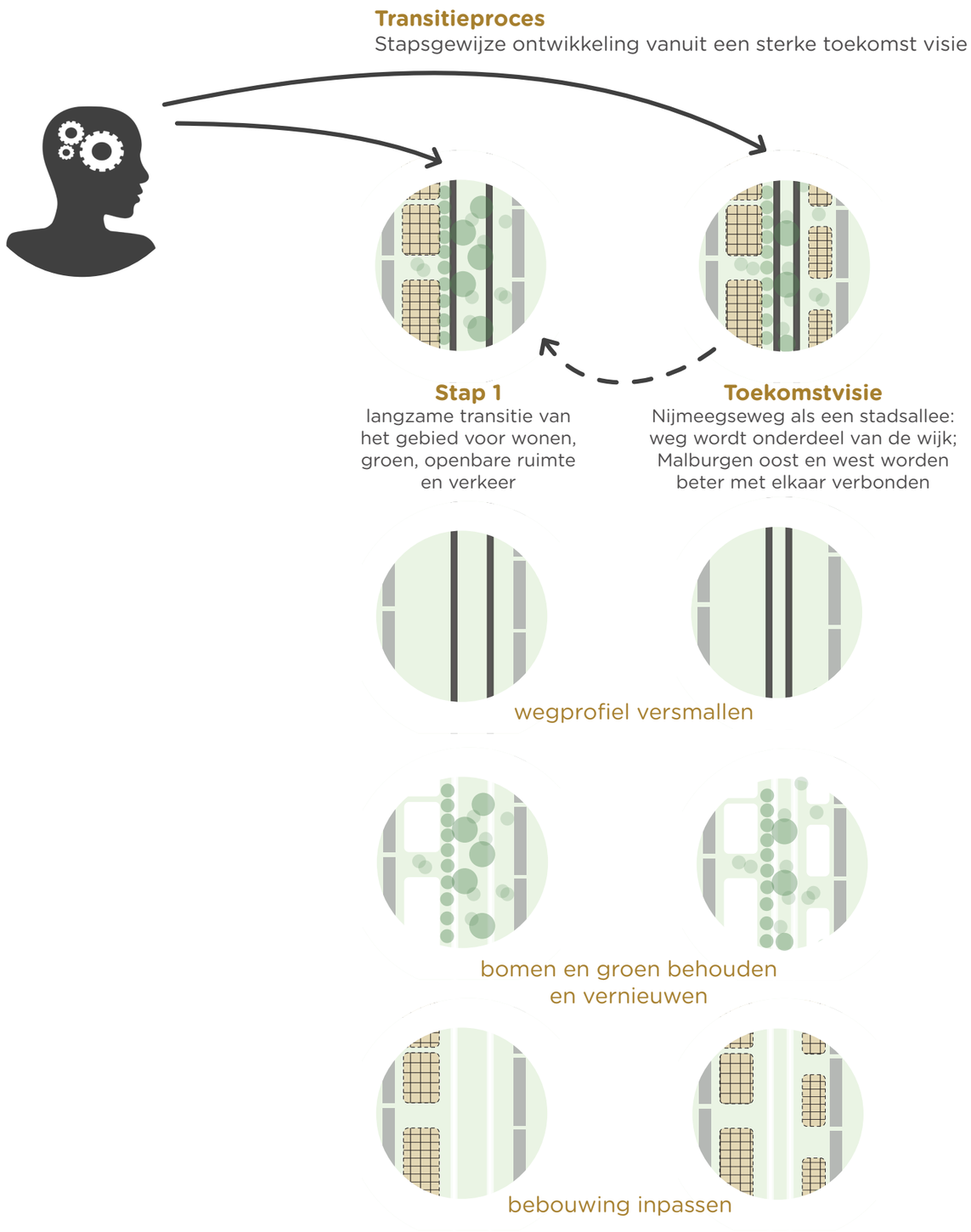
Het voornemen de rijlopers deels te verleggen is niet nieuw maar stond de afgelopen jaren ook niet op de agenda. Waarom is dit wel van cruciaal belang in de toekomstvisie?

In onze stedenbouwkundige toekomst-visie verandert de Nijmeegseweg geleidelijk in een ‘tuinstad allee’. Een straatruimte waarin verkeer, groen en bebouwing een nieuwe verhouding met elkaar aangaan.

Met dit karakter onderkennen wij de ontstaansgeschiedenis van Malburgen dat oorspronkelijk als tuinstad was geconcipieerd, ondersteunen wij de groene uitstraling die in dit stadsdeel thuishoort, houden wij voldoende ruim-te ook voor autoverkeer en voegen wij een straatruimte toe die specifiek voor Arnhem zuid is maar evengoed kwali-tatief kan concurreren met de mooie radiale hoofdwegen aan de noordkant van de Rijn.

Een ambitieus beeld omdat de weg nu nog het functionele karakter van een oud tijdperk ademt; een tijd waarin functiescheiding, stromend snelverkeer en kijkgroen centraal stonden. Maar 60 jaar nadien heeft onze maatschappij andere behoeften. De tuinstad-allee beoogt de Nijmeegseweg in de wijk te integreren, oost en west nader tot elkaar te brengen en een hoge kwaliteit voor wonen, ontspanning en ecologie te genereren. Daarbij blijft een robuuste verkeersfunctie mogelijk. Ook ontstaan er nieuwe bouwzones aan de oostkant van de weg die in deze tijd van grote woningbehoefte meer dan welkom zijn.

Het groene maaiveld van de straatruim-te bestaat in toekomst uit de toe-/afrit van de John Frostbrug, het De Monc-hypark, een versmalde middenberm en zijbermen aan weerskanten van de weg, met pocketparks die tot aan de be-staande bebouwing reiken. De bestaan-de laanachtige bomen aan de zijkanten van de weg hebben een lange levens-verwachting en zijn in het ontwerp vol-ledig opgenomen. Voor de populieren in de huidige middenberm hebben wij een concept van geleidelijke vervan-ging ontwikkeld. Deze bomen hebben een leeftijd bereikt die ons dwingt om op korte termijn te starten met nieuwe bomenaanplant die op den duur de populieren waar nodig zal vervangen. Alleen zo kan worden voorkomen dat de omgeving op een gegeven moment met een kaalslag wordt geconfronteerd.

Het autoverkeer blijft ook op de ‘nieuwe’ Nijmeegseweg over twee rijstroken per rijrichting beschikken. Ter hoogte van de kruispunten worden de benodigde afslagen daaraan toegevoegd. Voor het kruispunt De Monchyplein schetst onze stedenbouwkundige toekomstvisie het beeld van een zo compact mogelijk kruispunt. Hoe compact is onderwerp van nader onderzoek.

Om dit verder uit te kunnen schetsen zijn niet alleen nadere verkeersberekeningen nodig maar ook een principiële beslissing over de wijze waarop het (snelle) fietsverkeer op langere termijn de Rijn kruist. Dit is belangrijk omdat het fietsverkeer op het Rijn-/Waalpad en de auto-verkeersbewegingen tussen de brug en de Huissensestraat elkaar in de weg gaan zitten. Het oplossen van dit (potentieel) probleem is essentieel voor het slagen van het schetsontwerp.

Op de visiekaart hebben wij rondom het kruispunt een onderzoeksgebied ingetekend. Uitgangspunt voor het ontwerp zijn functionele eisen zoals het bevorderen van het forenzen fietsverkeer en het niet belemmeren van de doorstroming van automobilisten. Niettemin is het pure noodzaak om een integrale oplossing te ontwerpen waarin alle hedendaagse eisen een plek krijgen. Sociale, ruimtelijke en functionele aspecten, goed afgestemd op het karakter van de Nijmeegseweg als tuinstedelijke allee.

De bebouwing aan weerskanten van de weg is een mix van bestaande en nieuwe gebouwen. De nieuwbouw borduurt voort op de karakteristieke bebouwingsstructuren van de wijk, zoals die ook in de Structuurvisie 2020 naar voren kwamen: de ‘Stad van licht, lucht en ruimte’ in de omgeving van het De Monchyplein en het Olympuscollege tegenover de ‘Stad van tuinwijk en landschap’ in de overige gebieden. Wij hebben dan ook losse appartementengebouwen (in het park, langs de Rijnhal en op de kop van de voetbalvelden) in het groen opgenomen. En wij hebben een groene hovenverkaveling met grondgebonden woningen en lage urban villa’s in de klassieke woonstraten langs de Nijmeegseweg ontwikkeld. Alle gebouwen zijn zo gepositioneerd dat er prettige tussenruimtes ontstaan met bijzondere groenkwaliteiten. Dat zijn de eerdergenoemde pocketparks en collectieve groene hoven waaraan gewoond wordt. Ze grenzen met een tuinmuur aan het openbaar gebied. Op deze wijze ontstaat er langs de weg een zeer afwisselend beeld van bouwvolumes en veel groen.

Het concept levert voor de Nijmeegseweg als onderdeel van de hoofdstructuur van de stad én voor de wijk met haar zittende wijkbewoners evenveel op: een rijke ruimtelijke schakering met grote diepte en zichtlijnen, veel bomenaanplant (oud en nieuw) en onverharde groene plekken, een doorgetrokken Zeegsingel en nieuwe woningbouw. Op korte termijn de eerdergenoemde 230 woningen; in de visie op langere termijn minimaal eenzelfde hoeveelheid, misschien zelfs anderhalf keer zo veel. Dit is pas goed in te schatten op basis van een stedenbouwkundig vervolgstap op dit document.

Hoe dan ook geeft de door ons voorgestelde woningbouw een nieuwe boost aan de omgeving. Samen zorgen het groen en de woongebouwen (die allemaal buiten de kritieke geluidscontouren van de Nijmeegseweg staan) ervoor dat de wijk en de Nijmeegseweg met elkaar sterk verweven raken. In de toekomst zal aan de tuinstad-allee volop gewoond en geleefd worden!

visiekaart

Karakter van het document

Een stedenbouwkundig ontwerp is vooral richtinggevend en wordt bijna nooit tot elk detail uitgevoerd!
Dit document moet zeker als belofte voor de toekomst worden gelezen die door alle betrokkenen wordt ondersteund. Niet als een uitgewerkt Masterplan voor alle aspecten van het gehele plangebied.

Cruciaal in dit document zijn twee kaartbeelden:

1. De visiekaart
Deze is van grote waarde omdat hiermee de koers op lange termijn wordt aangegeven; de gezamenlijke ambities van bewoners en gemeente zijn vertaald naar één leesbare kaart

2. De plantekening van fase 1
Deze omvat de stappen op korte termijn op het gebied van het groen, het verkeer en de woningbouw. Dit alles op het uitwerkingsniveau van een schetsontwerp.

Op de korte termijn kan gestart worden met het uitwerken en realiseren van het plan ten westen van de Nijmeegseweg, met de eerste fase van de reconstructie van het kruispunt De Monchyplein (op basis van het gemeentelijke plan de kruising drastisch te vereenvoudigen) en met de eerste fase van het De Monchypark. Volgens onze inschatting een mooi startpunt voor een transitie die de bewoners en de stad als geheel veel winst kan opleveren.

Sfeerbeelden fase 1

plantekening fase 1

verslag van het co-creatieve proces

met de klankbordgroep

Vormen van een klankbordgroep

Het projectgebied vanuit de lucht

PROJECT
NIJMEEGSEWEG

DOE MEE
DENK MEE
DROOM MEE

Wij nodigen u uit
om deel te nemen aan
de klankbordgroep

In februari 2020 hebben wij, OD205, van de gemeente in overleg met de vertegenwoordigers van de wijkplatforms, de opdracht gekregen een schetsontwerp te maken voor het project Njmeegseweg. Het betreft de inpassing van minimaal 230 woningen.

Dit doen wij samen met een klankbordgroep van bewoners uit Malburgen Oost en West. We moesten even wachten door de Coronacrisis, maar nu kunnen we van start!

Tussen medio juli en eind november 2020 organiseren wij hiervoor vier bijeenkomsten.

Op elke bijeenkomst staat één activiteit centraal: ontdekken - dromen - verbeelden - verbeteren.

Om samen goed op te kunnen trekken streven wij naar een klankbordgroep van ongeveer 50 mensen.

Wilt u samen met ons meewerken aan het project Nijmeegseweg? Heeft u tijd en zin om bij alle vier bijeenkomsten aanwezig te zijn? Dan vragen wij u om u aan te melden voor 10 augustus a.s..

Mail uw toezegging en de voorkeur voor de datum en het tijdstip van de rondwandeling naar:
aanmelden@od205.nl of bel naar:
T 010 303 1277

1. ONTDEKKEN
RONDWANDELING OP ZATERDAG 18 JULI OF OP 15 AUGUSTUS
GROEP 1: 10:00-12:00 UUR
GROEP 2: 13:00-15:00 UUR

Voor ons is dit de kennismaking met de locatie en met u. We willen samen op stap om het gebied door uw ogen te leren kennen. We verzamelen voor de ingang van het Olympus College. U kunt zich aanmelden voor groep 1 of groep 2 op één van de twee datums.
U krijgt dan ook een foto-opdracht mee die u in uw eigen tijd kunt doen.

2. DROMEN
DONDERDAG 20 AUGUSTUS
19:00-21:00 uur

Samen maken we een eerste inventarisatie: Wat vindt u belangrijk; aan welke sferen denkt u, wat wilt u in het gebied het liefste zien?
In verschillende werkvormen krijgt u de kans uw dromen aan ons duidelijk te maken.

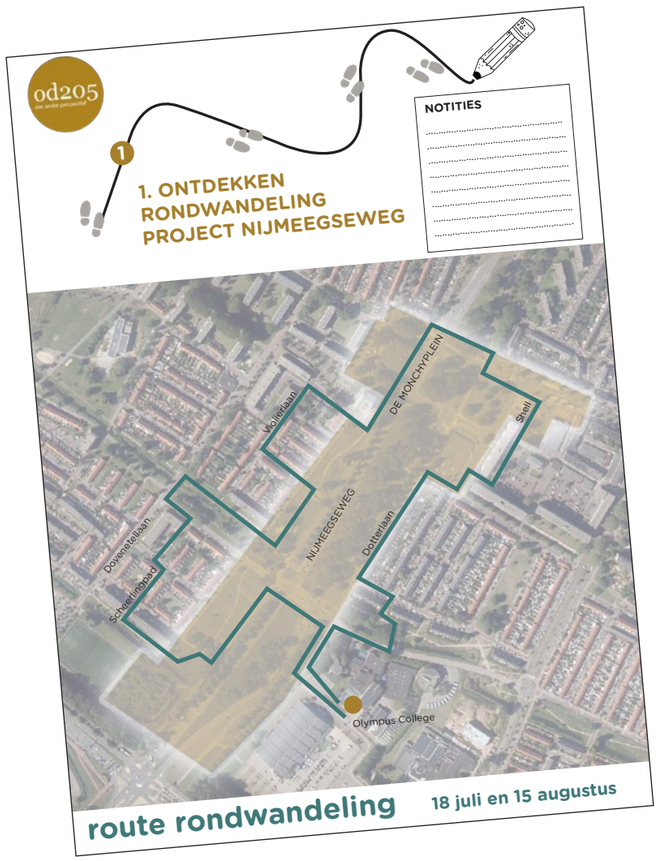
3. VERBEELDEN
DONDERDAG 8 OKTOBER
19:00-21:00 UUR

Samen met u gaan we verder nadenken over een aantal belangrijke ontwerpthema's. Onderwerpen die in de Droomsessie aan de orde zijn gekomen, maar denk ook aan thema's zoals groen en water, spelen en ontmoeten, woonvormen en voorzieningen.

4. VERBETEREN
DONDERDAG 26 NOVEMBER
19:00-21:00 UUR

Tijdens deze bijeenkomst bespreken we het schetsontwerp dat wij met uw input hebben gemaakt. We laten zien hoe alle kennis en ideeën uit de vorige sessies zijn verwerkt in het ontwerp. We gaan samen met u op zoek welke verbeteringen nodig zijn om tot een breed gedragen schetsontwerp met advies te komen.
Het advies zal aan het college van B&W aangeboden worden.
Op basis hiervan wordt na het besluit van het College het Bestemmingsplan opgesteld.

1. Ontdekken - rondwandeling

1. Ontdekken - foto opdracht

INTRODUCTIE

HIER WOON IK: .....

(geef op de kaart aan waar u woont)

IK WOON HIER SINDS:.....

MIJN LEUKSTE BUURT ERVARING IS:

.....

1. ONTDEKKEN
FOTO OPDRACHT
PROJECT NIJMEEGSEWEG

MIJN NAAM: .....

od205

DOEL

De bedoeling van deze foto opdracht is om u beter te leren kennen.
Tijdens de rondwandeling hebben we samen met u het plangebied en de wijken eromheen ontdekt.
Aan de hand van deze foto opdracht willen we meer te weten komen over hoe u uw omgeving beleeft en ervaart.
Wij vragen u om aan de hand van de opdrachten hiernaast 10 foto's te maken.
Dit kan in uw directe omgeving zijn, maar ook elders in de stad. Op het kaartje kunt u aangeven waar de foto's genomen zijn.

Op de tweede bijeenkomst van de klankbordgroep op 20 augustus kunt u dit formulier en de camera weer bij ons inleveren.
Wilt u liever uw mobiele telefoon gebruiken om foto's te maken, dan kunt u de foto's aan ons mailen:
mail@od205.nl

De foto's en bijbehorende observaties zijn voor ons waardevolle input voor het project. Met uw goedkeuring gaan we de foto's bundelen en gebruiken voor een tentoonstelling op de derde bijeenkomst.

FOTO OPDRACHTEN

Wij vragen u om aan de hand van de volgende opdrachten 10 foto's te maken (maximaal 3-4 foto's per opdracht).
Per opdracht vragen wij u ook om iets op te schrijven, wat de keuze voor de foto voor ons verduidelijkt.

Desgewenst kunt u ook de plek waar de foto is gemaakt aangeven op het kaartje.

OPDRACHT 1

Wat vindt u een mooie of aangename groene plek in de wijk of in de stad?

Schrijf hier uw toelichting

OPDRACHT 2

Welke activiteiten of voorzieningen in of buiten de wijk spreken u aan?

Schrijf hier uw toelichting

OPDRACHT 3

Wat vindt u een mooi gebouw? Dit kan groot of klein zijn, oud of nieuw, voor wonen of een andere functie, in de wijk of in de stad.

Schrijf hier uw toelichting

Mooie of aangename plekken in de wijk of stad volgens de klankbordgroep

Mooie of aangename plekken in de wijk of stad volgens de klankbordgroep

Activiteiten of voorzieningen die mij aanspreken volgens de klankbordgroep

Mooie gebouwen in de wijk of in de stad volgens de klankbordgroep

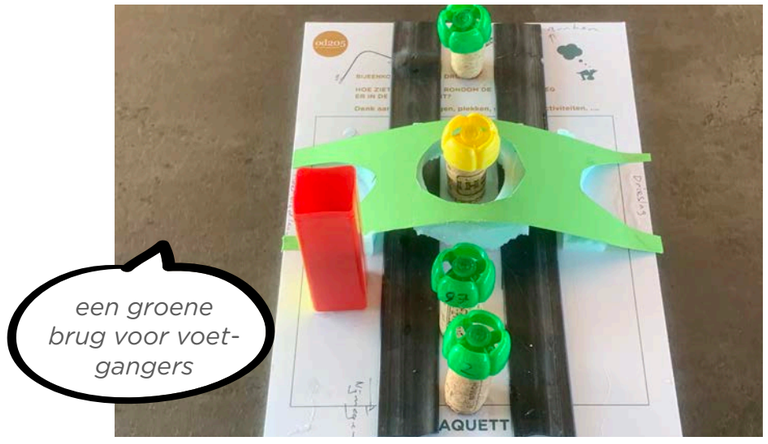
2. Dromen

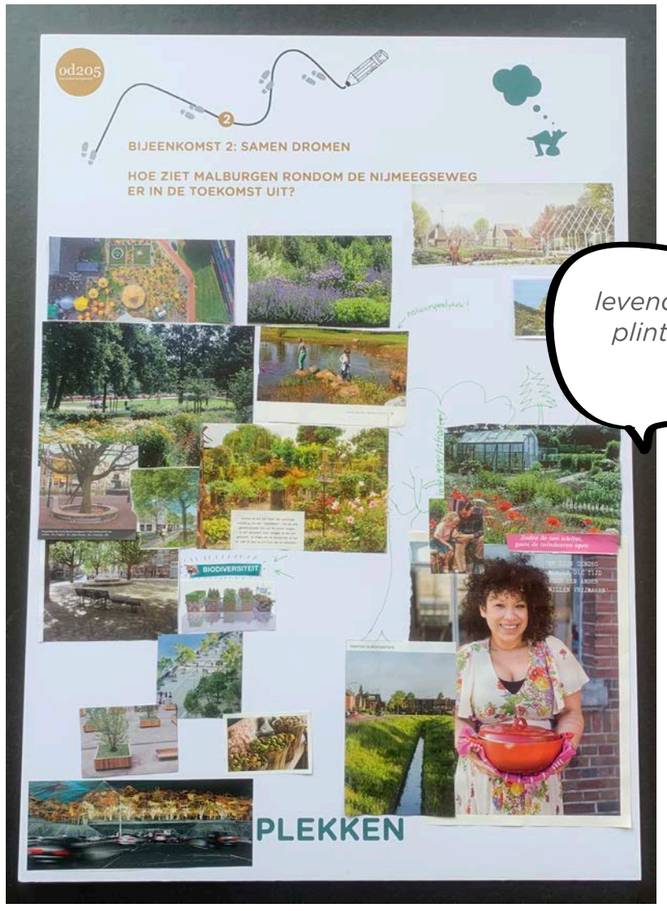

od205
BIJEENKOMST 2: SAMEN DROMEN
HOE ZIET MALBURGEN RONDOM DE NIJMEEGSEWEG ER IN DE TOEKOMST UIT?
Denk aan: voorzieningen, plekken, gebouwen, activiteiten, ...
SCHRIJVEN
MOODBOARD
MAQUETTE

Photography © Michel Lammerse

autoluw, fietsers voorrang

Photography © Michel Lammerse

een groene brug voor voet-gangers

od205
BIJEENKOMST 2: SAMEN DROMEN
HOE ZIET MALBURGEN RONDOM DE NIJMEEGSEWEG ER IN DE TOEKOMST UIT?
levendige plinten
BIODIVERSITEIT
PLEKKEN

Samenvatting input bewoners in 9 thema's

woningmix

woningmix	
bouw koopwoningen	4x
bouw kleinere woningen, betaalbaar	3x
bouw voor iedereen (leeftijd/nationaliteit)	3x
bouw flexibele woningen, geen doelgroepenwoningen	2x
bouw seniorenwoningen	1x
bouw niet alleen apparte-menten maar ook laagbouw	1x
bouw hoog, dat levert ruimte voor groen en een koel maaiveld	1x
bouw stadswoningen, niet alleen woningen voor gezinnen	1x
verdeel sociale woningen over alle nieuwe gebouwen	1x

groen

groen	
maak een stadspark/parkzone - met hoge bomen (5x) - met een moes- of pluktuin (2x) - met een fonteintje (veelal: midden Nijmeegseweg)	9x
laat grote bomen staan	4x
gebruik anwezig water en groen - ook vanwege hittestress, mag wat kosten (1x)	4x
houd de van ouds open, groene vlakken ongebouwd	3x
verbeter de middenberm , maak er een park of bos van	2x
leg grasperken aan met zitjes	2x
voeg water toe in het gebied	2x
voorzie de middenberm van een plateau van loopbruggen met het aardvarken eronder	1x
maak een groene oase achter de nieuwe bebouwing: speelplekken en een ecozone	1x
behoud veel groen en bomen	1x
scherm de middenberm groen af om veilig te kunnen wandelen	1x
vul lege plekken in de midden-berm met bomen op die de biodiversiteit bevorderen en in vorm en kleur de platanen aanvullen	1x
extra water hoeft niet als verharding niet toeneemt; dat is beter voor grondwaterstand	1x
waardeer het speelveld Pinkster-bloemstraat en het groen voor Shell op tot een stadspark	1x
plant bomen aan op het Monchyplein (westzijde)	1x
leg stadspark of stadslandbouw bij de Paardenbloemstraat aan	1x
maak geen wadi's	1x
vergroen het marktplein en het plein bij de Shell	1x
maak een plantenasiel	1x
beptrek de rijn en de uiter-waarden bij de wijk	1x
laat groen leidend zijn	1x

duurzaamheid

duurzaamheid, gezondheid	
bouw energieneutraal	1x
pak kansen voor de energie-transitie en het vermijden van hittestress en wateroverlast	1x
ga verharding tegen	1x
doe aan biodiversiteit: bloemen, water, pluktuin	1x
werk aan de groene stad	1x
maak extra water, maar geen riet	1x
tref maatregelen tegen geluid en fijnstof	1x

betekenis

betekenis	
krik de aanblik van Malburgen op, ga voor uitstraling en allure, architectuur en groen moeten mooi zijn	2x
maak een Poort naar Noord	1x
maak een Poort van Zuid d.m.v. een groene loopbrug	1x
maak een groene toegangspoort van de stad	1x
maak een parkachtige entrée naar zuid vanaf de brug	1x
maak van de Nijmeegseweg een Parkway of Boulevard	1x
Feestaardvarken in midden-berm/Monchyplein	1x
maak er een groene entrée van Arnhem van, met open groene zones om de wijk in te kunnen kijken	1x
ga voor inventiviteit	1x

functies

functies	
maak betere voorzieningen en zorg voor spreiding ervan in oost en west, meer horeca, diversere winkels	3x
zorg voor voorzieningen voor kinderen en jeugd: speel-tuintjes, wilde landjes, vermaak	3x
winkels/horeca/bedrijven langs de Nijmeegseweg	2x
theater/filmhuis, fitness Rozet-gebouw net over de rijn met voorzieningen voor ouderen	2x
horeca, activiteiten en zitplekken in stadspark	2x
behoud de speelplek aan de Akeleistraat	1x
maak een verblijfsgebied van de westkant van het Monchyplein	1x
zorg voor stadslandbouw langs de Paardenbloemstraat; goed voor werkgelegenheid en voedselvorziening	1x
zorg voor ontmoetingsplekken in een parkachtige omgeving	1x
zorgboerderij op een v/d velden met groenten en terrasje met mensen die afstand hebben to td earbeidsmarkt	1x

oversteekbaarheid

oversteekbaarheid	
zorg voor betere verbindingen - zonder stoplichten (1x)	4x
maak een groene loopbrug	3x
maak een verbinding onder de weg door	1x
maak een heel goede ver-binding op maaiveld	1x
geen voetgangers en fietsers voorrang op het autoverkeer	1x

Drieslag

Drieslag	
zorg voor kwaliteitsverbetering via renovatie	2x
maak er een toegankelijk, duur-zaam, aantrekkelijk winkel-centrum van met woningen erboven	2x
sloop het gebied behalve Aldi, bouw hoogwaardig en minder winkels en meer woningen	2x
zorg voor meer groen en meer woningen	1x
geef er aandacht aan vanwege verloedering	1x
moet weer een prettige plek worden	1x

gebouwen

gebouwen	
integreer groen, denk bijvoor-beeld aan groene gevels - zo behoud je ook het groene karakter van het gebied (1x)	5x
ga voor kwaliteit	2x
wees innovatief	1x
zorg voor een harmonieus ge-heel met bestaande bebouwing	1x
bouw 2 flats aan weerszijden van de Nijmeegseweg, vlakbij Gelredomen de brug in Romeinse stijl (verwijzing castellum)	1x
bouw poortwoningen om het ruimtelijk te houden	1x
denk ook aan multifunctioneel ruimtegebruik: bijvoorbeeld ondergronds bouwen	1x
realiseer hoogwaardige hoogbouw op Monchyplein en de plek van de oude apotheek	1x
combineer architectuurstijl van de jaren 30 met modern	1x
sloop de winkelstrip ('nood-winkels') en bouw daar winkels en woningen	1x
zorg voor een combinatie van laag- en hoogbouw	1x
bouw hoog alleen waar het visueel kan, niet voor bestaande flats	1x
bouw alleen op versteende plekken of over de Nijmeegse-weg heen	1x
bouw de 230 woningen boven de westelijke rijbanen; maak geen extra parkeerplaatsen niet mogelijk: bouw alleen tussen de bestaande bomen	1x
plek Shell en oude apotheek: groene hoogbouw zonder extra parkeerplekken	1x
zorg voor diversiteit; geen verzameling schoenendozen, niet aleen vierkant	1x
creeer ruimte voor creatieve ondernemers en sociale ini-tiatieven op de begane grond	1x
maak stadswoningen, geen gezinswoningen, dus: hofjes, levensloopbestendig	1x
bouw bovenop de Salvatorflat op eigen palen 4-6 verdiepingen maak een glazen verbinding naar de flat aan het Werenfried-plein met restaurant en een medisch centrum	1x

verkeer

verkeer	
sluit de Huissenstraat direct op de oprit van de brug aan, zonder stoplichten	2x
zorg ervoor dat het parkeren niet meer het beeld domineert onttrek de auto slim aan het zicht	2x
verinder de rijbanen op de Nijmeegseweg: van 4 naar 2	2x
verminder de rijbanen op de Nijmeegsewg naar 2 in richting noord en 1 in richting zuid	1x
zorg voor maar 2 doorgangs-wegen: de Nijmeegseweg en de Huissensestraat	1x
zorg ervoor dat in toekomst geen chaotische oversteken en kruispunten meer zijn	1x
zorg voor alleen smalle in- en uitgangen naar de woonwijken met voorrang voor voetgangers en fietsers	1x
maak geen nieuwe parkeer-plaatsen langs de smalle wegen; die staan er nu al vol mee	1x
voorkom dat parkeren ten koste van het groen gaat; denk aan: parkeerdek, verdiept of overdekt parkeren	1x
leg het doorgaande verkeer op de Nijmeegseweg ondergronds (ook de bus) tot de Gelredom houd de wijkontsluiting boven *bij Meldestraat toch bovengronds? en kruisen en zonder stoplicht n-z verbinding? (Wil Voorend, nr. 10)*	1x
geef aandacht aan snelheid van de Nijmeegseweg; erg druk, veel lawaai	1x
zorg voor goede voet- en fiets-paden met directe verbindingen	1x
voorkom overbodig auto-verkeer maar maak de wegen niet te smal (Johan de Witlaan)	1x
haal de doorsteek weg tussen Hoefbladlaan en Akeleistraat	1x
verminder het asfalt van aangrenzende wegen	1x
richt de Nijmeegseweg als 30km-zone in om het verkeer naar de stad af te remmen en oversteken makkelijker te maken	1x
geef voetgangers en fietsers voorrang op autoverkeer	1x
handhaaf de breedte van rij-banen ivm verkeersveiligheid	1x
ontmoedig het parkeren en richt parkeerplekken groen in	1x
maak een fietsbrug over de rijn met aftakkingen naar de uiterwaarden	1x
houd de doorstroming op peil op Nijmeegseweg; moet helaas	1x
geef aandacht aan veilighied fietsroute brug-stad-wijk	1x
maak een loopbrug onder de brug ter bescherming voor uit-laatgassen	1x

divers

divers	
idealiter ontwikkel je een visie voor heel Malburgen; misschien moet bebouwing op andere plekken	1x
mooi voorbeeld: nieuwe buurt achter de Stadswaardenlaan; met variatie, mooie gebouwen en verrassende doorzichten	1x

Uitgangspunten en ambities

UITGANGSPUNTEN

Groen
Behoud het groene karakter en de bomen; voeg een nieuw park of pluktuin toe

Verkeer
Verminder de rijbanen, sluit de Huissensestraat direct op de brug aan, parkeer slim

Oversteek
Maak betere, aantrekkelijkere verbindingen voor bewoners over de weg heen

Betekenis
Maak Malburgen zichtbaar d.m.v. een iconische poort of kunstwerk

Woningen
Zorg voor een goede mix, bouw bij voorkeur veel koopwoningen

Functies
Zorg voor betere voorzieningen en een goede spreiding over west en oost, denk ook aan sport, spel en bewegen

Duurzaamheid
Ga verharding tegen en bouw energieneutraal

Architectuur
Integreer groen in de gevels, mix jaren 30 met modern; hoog- met laagbouw

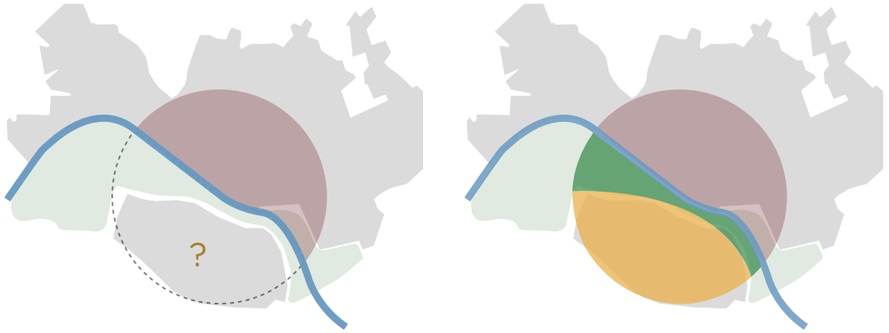
Drieslag
Zorg alstublieft voor een betere uitstraling, met meer woningen en meer groen

AMBITIES

Vanuit deze basisbehoeften van de bewoners en met instemming van de gemeentelijke projectgroep hebben wij de volgende ambities geformuleerd.

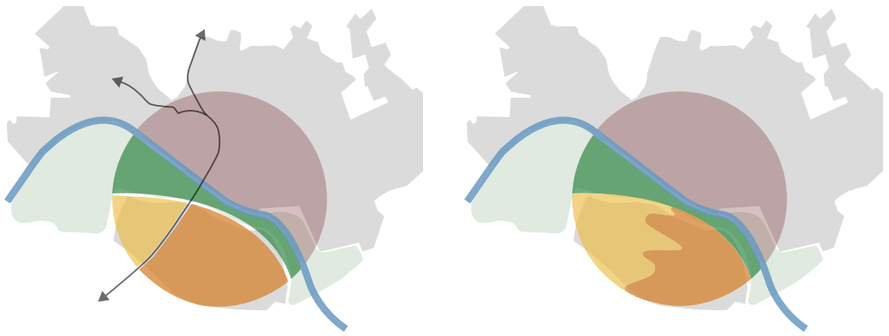
Het project Nijmeegseweg moet bijdragen aan:

- het realiseren van een leefomgeving die meerwaarde biedt voor huidige en toekomstige bewoners van de wijk;
- het leveren van een belangrijke bijdrage aan de doelen van de gemeente inzake woningbouw en klimaat;
- het verbeteren van Malburgen zodat de wijk een aantrekkelijk onderdeel van de stad kan zijn en
- het verbinden van Malburgen Oost en West, ruimtelijk, gevoelsmatig en functioneel wat betreft het langzame verkeer.

Tegenstelling tussen Arnhem Noord en Arnhem Zuid tegengaan
van Malburgen een aantrekkelijk onderdeel van de stad maken

Tweedeling binnen Malburgen (oost en west) opheffen
Malburgen-oost en Malburgen-west beter met elkaar verbinden
Nijmeegseweg als ruimtelijke barriere tussen oost en west aanpassen

Het buurtgevoel en de betrokkenheid verbeteren
Malburgen een betere bewonersmix, betere voorzieningen en aantrekkelijke plekken geven

3. Verbeelden

Workshop Samen verbeelden

DOEL:
De Nijmeegseweg onderdeel maken van de wijk én betere bewonersmix, betere voorzieningen en aantrekkelijke plekken geven.

Dit kan op verschillende manieren.
Daar willen we vanavond met jullie mee aan de slag gaan.

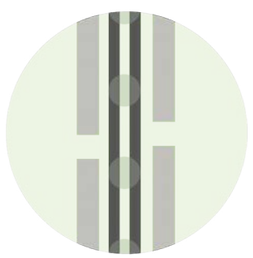
Aan de hand van drie basis modellen voor de Nijmegseweg gaan we in 3 groepen samen maquettes maken. Om samen alle mogelijkheden te onderzoeken.

Parkway

Stadstraat

Slinger

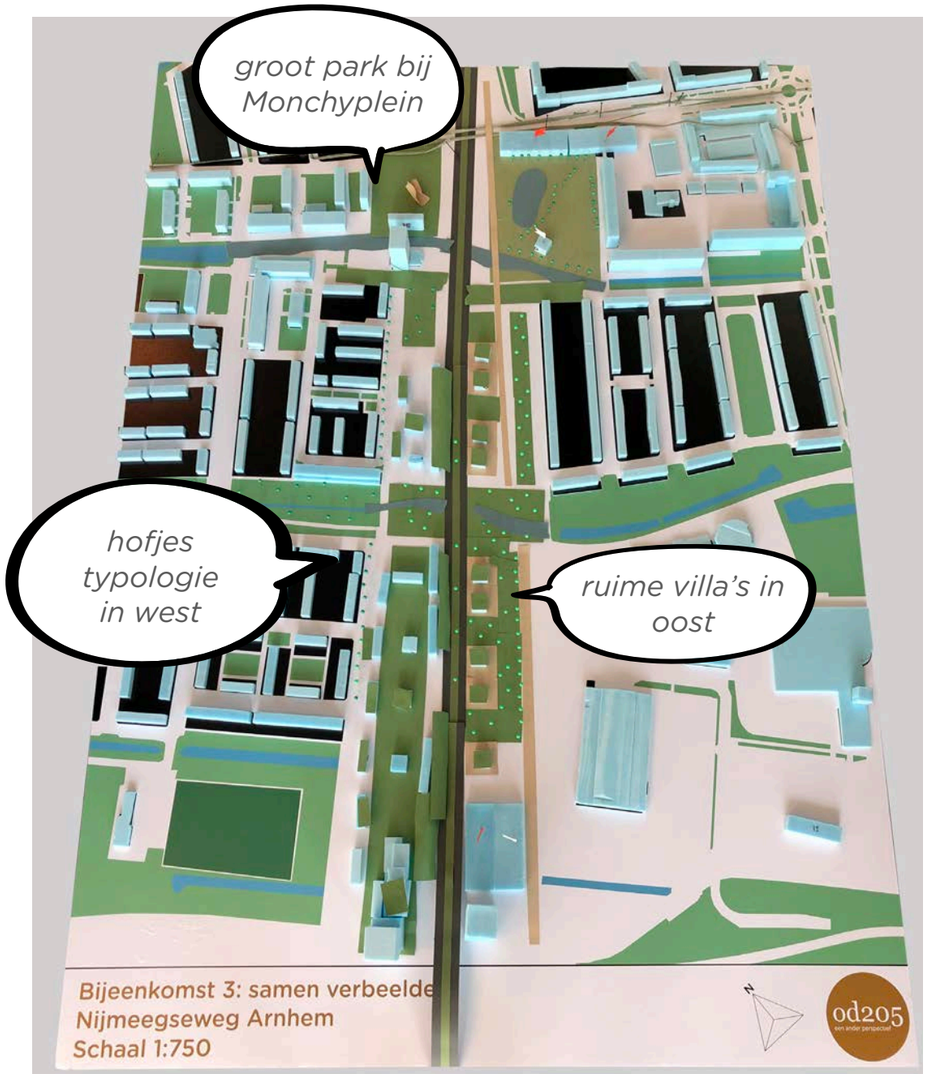
Model Parkway

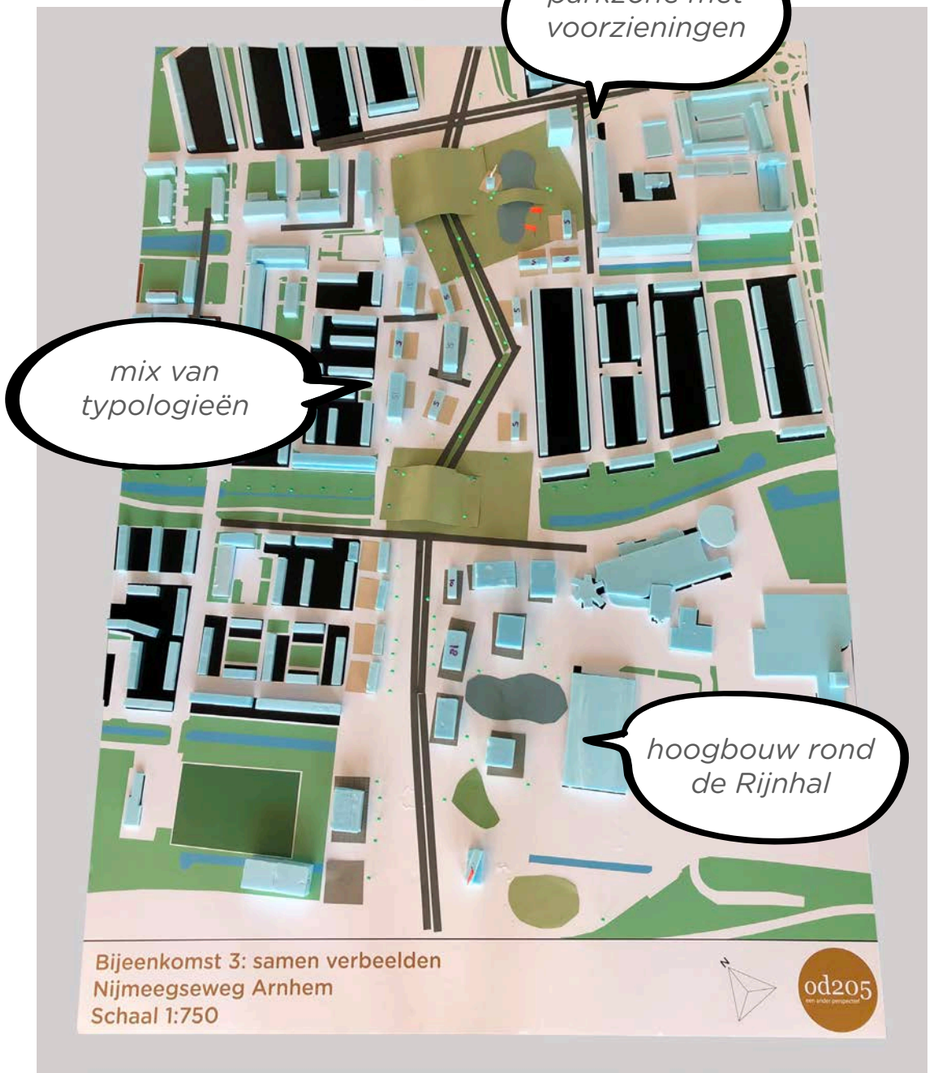
Model Stadsstraat

Model Slinger

Conclusies modellen

Dit ontwerpend onderzoek met maquettes en referenties heeft cruciale overeenkomsten aan ruimtelijke aspecten en voorkeuren aan het licht gebracht. Door de klankbordgroep en door ons zijn deze onderkent als sleutelingrediënten van het uiteindelijke visie en het schetsontwerp.

- Het behouden van het groene karakter van de Nijmeegseweg als geheel
- Een parkachtige entree bij het De Monchyplein, het toevoegen van verblijfskwaliteit aan groen
- Bijzondere bebouwing tegenover de Gelredome als markante zuidelijke entree
- Laagbouw aan de westzijde van de Nijmeegseweg t.h.v. de bestaande rijwoningen
- Maar ook op termijn het toevoegen van woningen aan de oostelijke kant voor een eerlijke verdeling van nieuwbouw en het naar elkaar toebrengen van beide wijkdelen

Beoordeling modellen

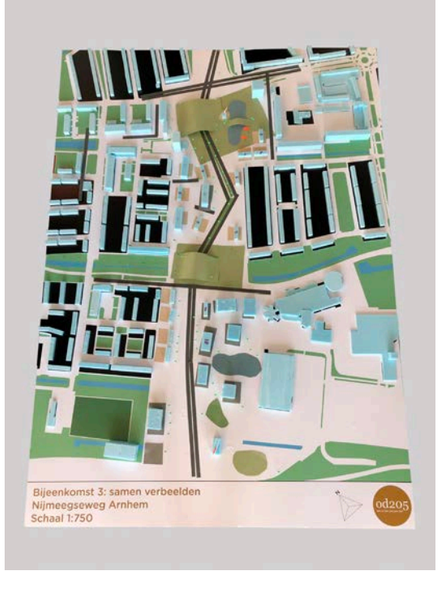
De Slinger variant is het minst positief beoordeeld.
De Parkway en Stadsstraat passen volgens de bewoners het beste bij Malburgen.

Conclusie:
Waarom kiezen voor de een of de ander? Laten we inzetten op een transitieproces.

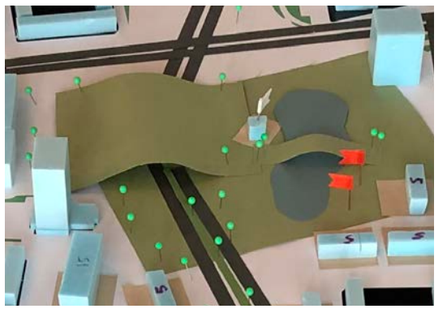
De drie modellen

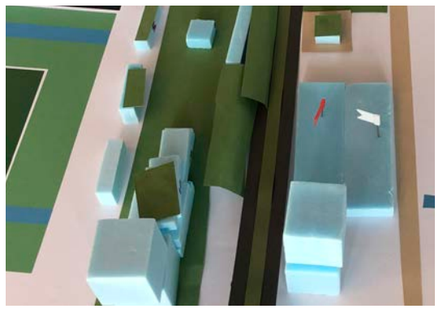

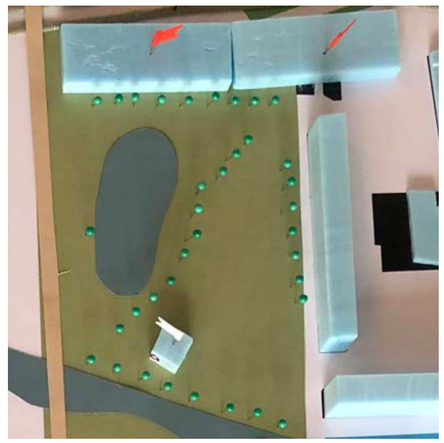
Overeenkomsten modellen

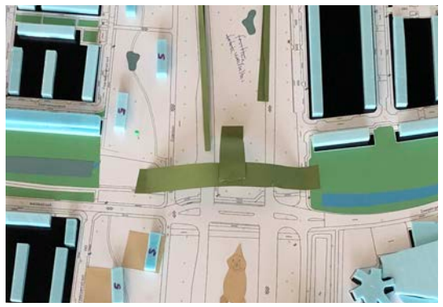
Een groene / parkachtige entree bij het Monchyplein

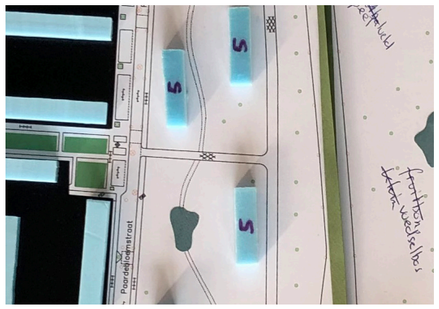
Een markante entree aan de zuidkant

Horeca voorzieningen, kleinschalig, in het park

Goede verbindingen tussen oost en west

Laagbouw aan de westkant

visiekaart

visie uitleg in thema's

Stedenbouwkundige toekomstvisie

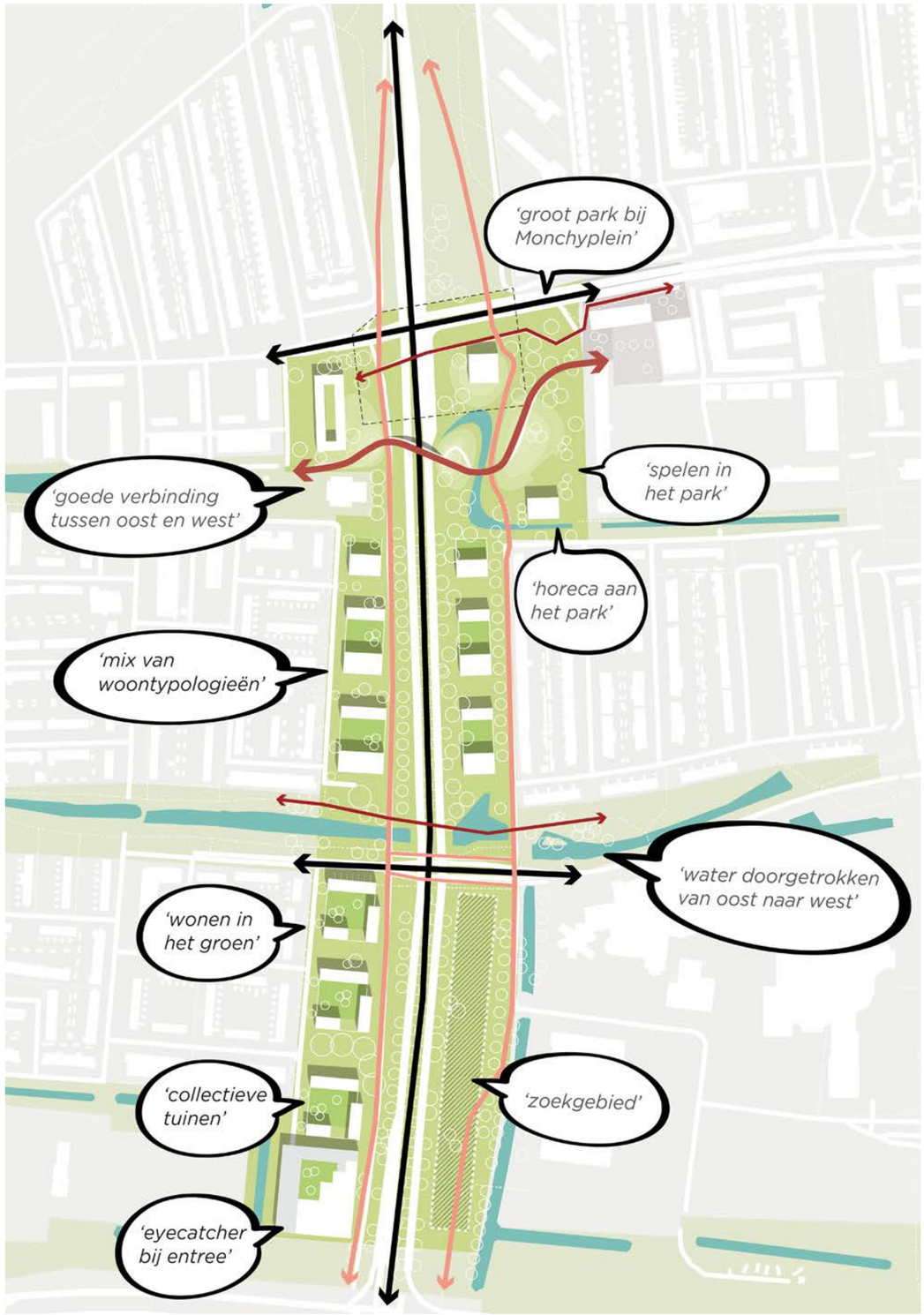
In de toekomstvisie is de Nijmeegseweg een tuinstedelijke allee.
De weg wordt hiermee onderdeel van de wijk met bebouwing aan weerszijden. Malburgen oost en west zijn beter met elkaar verbonden; ruimtelijk, functioneel en sociaal. Daarbij wordt het gebied voorzien van nieuwe herkenningspunten.

In onze toekomstvisie brengen wij de westelijke en oostelijke rijlopers van de Nijmeegseweg dichter bij elkaar. We behouden en voegen groen toe, juist aan de zijkanten van het wegprofiel. Waardevol groen vanuit ecologisch oogpunt en vanuit sociaal oogpunt. Het groen grenst direct aan bestaande en nieuwe woningen, is op deze manier voor iedereen beleefbaar en bruikbaar en geeft de woningbouw een kwaliteitsimpuls.

Het voornemen de rijlopers deels te verleggen is niet nieuw maar stond de afgelopen jaren ook niet op de agenda. Waarom is dit wel van cruciaal belang in het plan?

In onze stedenbouwkundige toekomstvisie verandert de Nijmeegseweg geleidelijk in een tuinstad-allee. Een straatruimte waarin verkeer, groen en bebouwing een nieuwe verhouding met elkaar aangaan.
Met dit karakter onderkennen wij de ontstaansgeschiedenis van Malburgen dat oorspronkelijk als tuinstad was geconcipieerd, ondersteunen wij de groene uitstraling die in dit stadsdeel thuishoort, houden wij voldoende ruimte ook voor autoverkeer en voegen wij een straatruimte toe die specifiek voor Arnhem zuid is maar evengoed kwalitatief kan concurreren met de mooie radiale hoofdwegen aan de noordkant van de Rijn.

Een ambitieus beeld omdat de weg nu nog het functionele karakter van een oud tijdperk ademt; een tijd waarin functiescheiding, stromend snelverkeer en kijkgroen centraal stonden. Maar 60 jaar nadien heeft onze maatschappij andere behoeften. De tuinstad-allee beoogt de Nijmeegseweg in de wijk te integreren, oost en west nader tot elkaar te brengen en een hoge kwaliteit voor wonen, ontspanning en ecologie te genereren. Daarbij blijft een robuuste verkeersfunctie voor de auto mogelijk. Ook ontstaan er nieuwe bouwzones aan de oostkant van de weg die in deze tijd van grote woningbehoefte meer dan welkom zijn.

visiekaart

Toekomstvisie verkeerstructuur

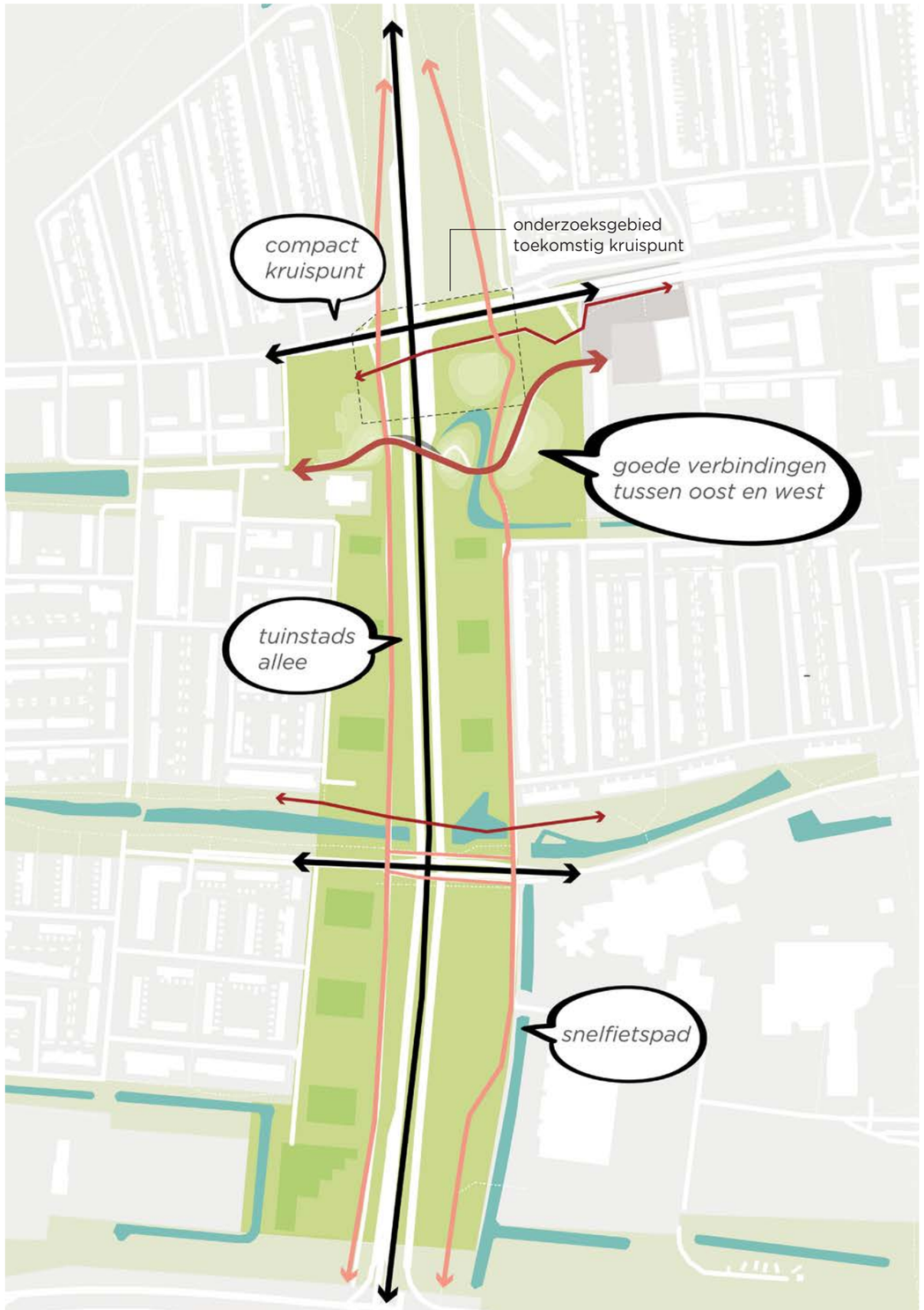
Een tuinstedelijke allee met 2x2 rijstroken, met een fietssnelweg en betere oversteekplekken voor fietsers en voetgangers.

Het autoverkeer blijft op de ‘nieuwe’ Nijmeegseweg over twee rijbanen in beide richtingen beschikken. Ter hoogte van de kruispunten worden daaraan de benodigde afslagen toegevoegd. Voor het kruispunt De Monchyplein schetst de stedenbouwkundige toekomstvisie het beeld van een zo compact mogelijk kruispunt. Ook het Meldeplein kan compacter dan nu het geval is.

Om dit verder uit te kunnen werken is meer ontwerpend onderzoek nodig én een bredere discussie binnen de stad. De vraag dient beantwoordt te worden wat op langere termijn de essentiele kwaliteit voor de verschillende verkeersdeelnemers is. Is de huidige ligging van het Rijn-/Waal (snelfiets-) pad ideaal of kunnen met een aantal aanpassingen de kruisende verkeersbewegingen met het autoverkeer verminderd worden? Hoe kan het De Monchyplein en het Meldeplein het beste worden georganiseerd zodat aan (soms tegenstrijdige) wensen voldaan kan worden? Dit vergt een integrale benadering omdat verkeer één van de bouwstenen van de stad is.

Binnen het kader van dit schetsontwerp is nu een duidelijke ambitie geformuleerd. Hoe deze precies te verwerkelijken is vormt de centrale vraag die vanaf voorjaar 2021 te beantwoorden is. Op basis van berekeningen van de (toekomstige) intensiteiten van de verschillende modaliteiten, een principiële keuze over de gewenste kwaliteit van de fietsverbinding tussen noord en zuid en de wijze waarop fietser en automobilist elkaar kruist ter hoogte van het Meldeplein en het De Monchyplein.

Voor het laatste punt is op de visiekaart een onderzoeksgebied ingetekend. Binnen deze begrenzing is het nieuwe kruispunt vorm te geven. Uitgangspunt hiervoor zijn functionele eisen zoals het bevorderen van het forenzen fietsverkeer en een goede doorstroming van automobilisten. Niettemin is het noodzaak om een integrale oplossing te ontwerpen waarin alle hedendaagse eisen een plek krijgen. Sociale, ruimtelijke en functionele aspecten, goed afgestemd op het karakter van de Nijmeegseweg als tuinstedelijke allee.

visiekaart verkeer

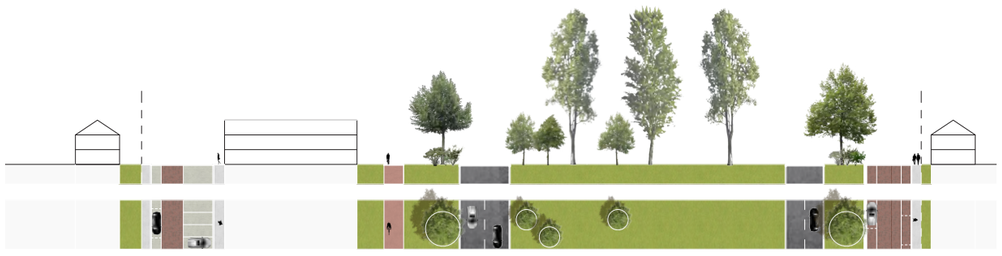
Toekomstvisie groen- en waterstructuur

Het groene karakter rondom de Nijmeegseweg wordt behouden en versterkt.

De groene ruimte van het De Monchyplein wordt door het toevoegen van bebouwing, verblijfsplekken en herkenbare elementen, zoals glooiingen, water en mogelijk een brug voor voetgangers en fietsers een herkenbare groene wijkentree; een visitekaartje voor Malburgen. Naast de bestaande en waardevolle bomen worden nieuwe bomen, heesters en vaste planten aangeplant. Soorten die elkaar aanvullen en versterken en zo de biodiversiteit en belevingswaarde van het gebied vergroten.

Op buurtniveau vormen groene pocketparks de schakel tussen de bestaande en de nieuwe woningen en de brede groene bermen langs de Nijmeegseweg. Waardevolle bomen zijn zorgvuldig ingepast in het stedenbouwkundig plan, rekening houdend met de benodigde groeiruimte. De bestaande bomen vormen de basis van deze groenstructuur van pocketparks, die waar nodig worden aangevuld met nieuwe bomen.
Enkele waterlopen in het plangebied worden volgens de gemeentelijke structuurvisie met elkaar verbonden, zo nodig omgelegd en waar mogelijk zichtbaar gemaakt op plekken waar nu ondergrondse verbindingen zijn.

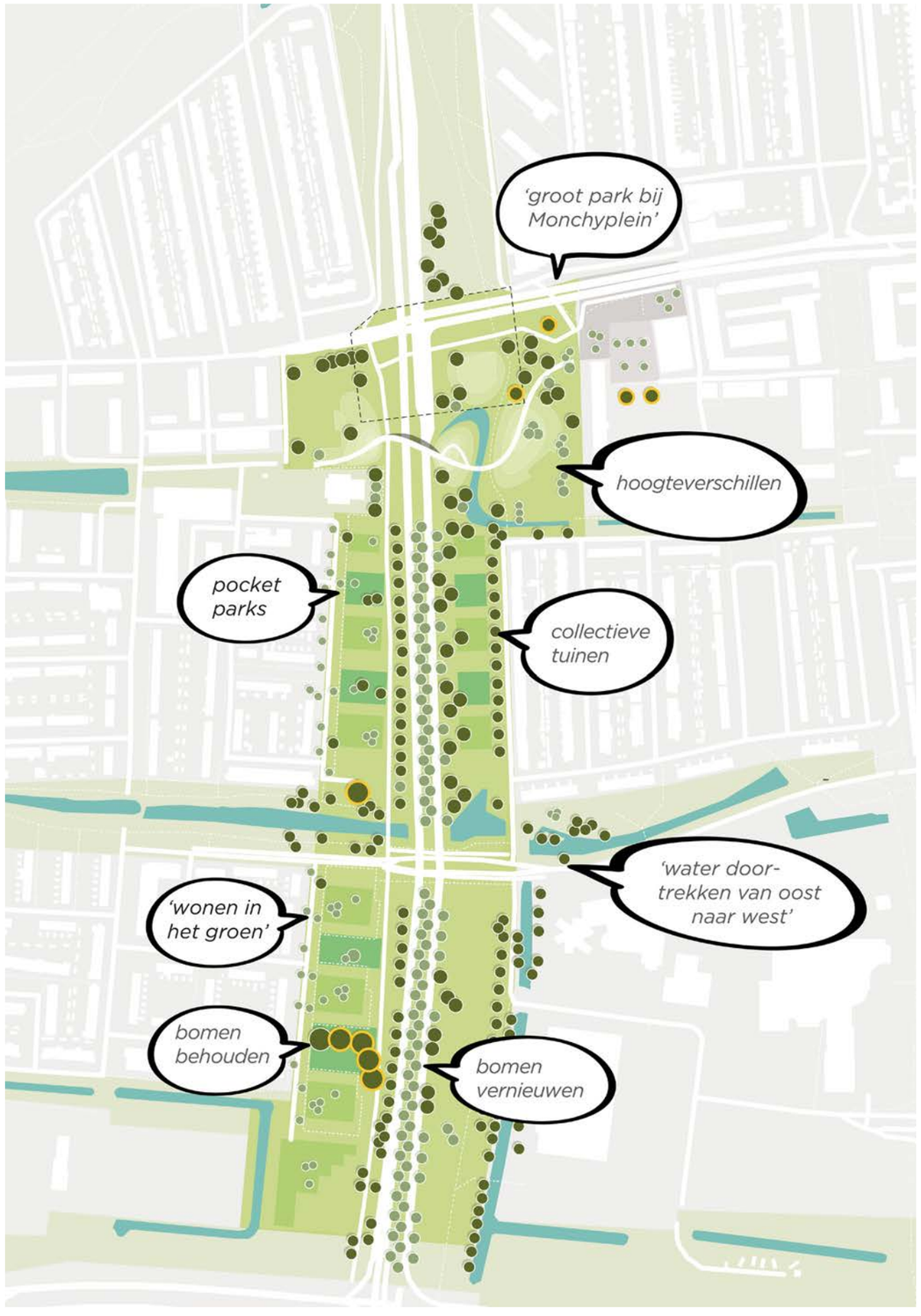
De bestaande laanbomen aan de zijkanten van de weg (lindes) hebben een lange levensverwachting en zijn in het ontwerp volledig opgenomen. Voor de populieren in de huidige middenberm stellen wij een concept van geleidelijke vervanging voor. Door op korte termijn te starten met nieuwe bomenaanplant op plekken waar ruimte is in het huidige en toekomstige wegprofiel, kan worden voorkomen dat de omgeving met kaalslag geconfronteerd wordt. De soortkeuzes en plekken van deze nieuwe bomen is echter onderwerp van nadere studie en hangt sterk samen met de ligging en afmeting van de toekomstige rijbanen en middenberm van de Nijmeegseweg. Het uitgangspunt hierbij is de Nijmeegseweg te transformeren in een tuinstad-allee met allure.

strategie van geleidelijke vervanging: profiel Nijmeegseweg fase 1

toekomstvisie profiel Nijmeegseweg

visiekaart groen

Toekomstvisie bebouwing

Een groene woonsfeer, passend bij Malburgen. Een mix van woningtypes; hoog/laag, koop/huur, voor gezinnen en alleenstaanden, ouderen en jongeren.

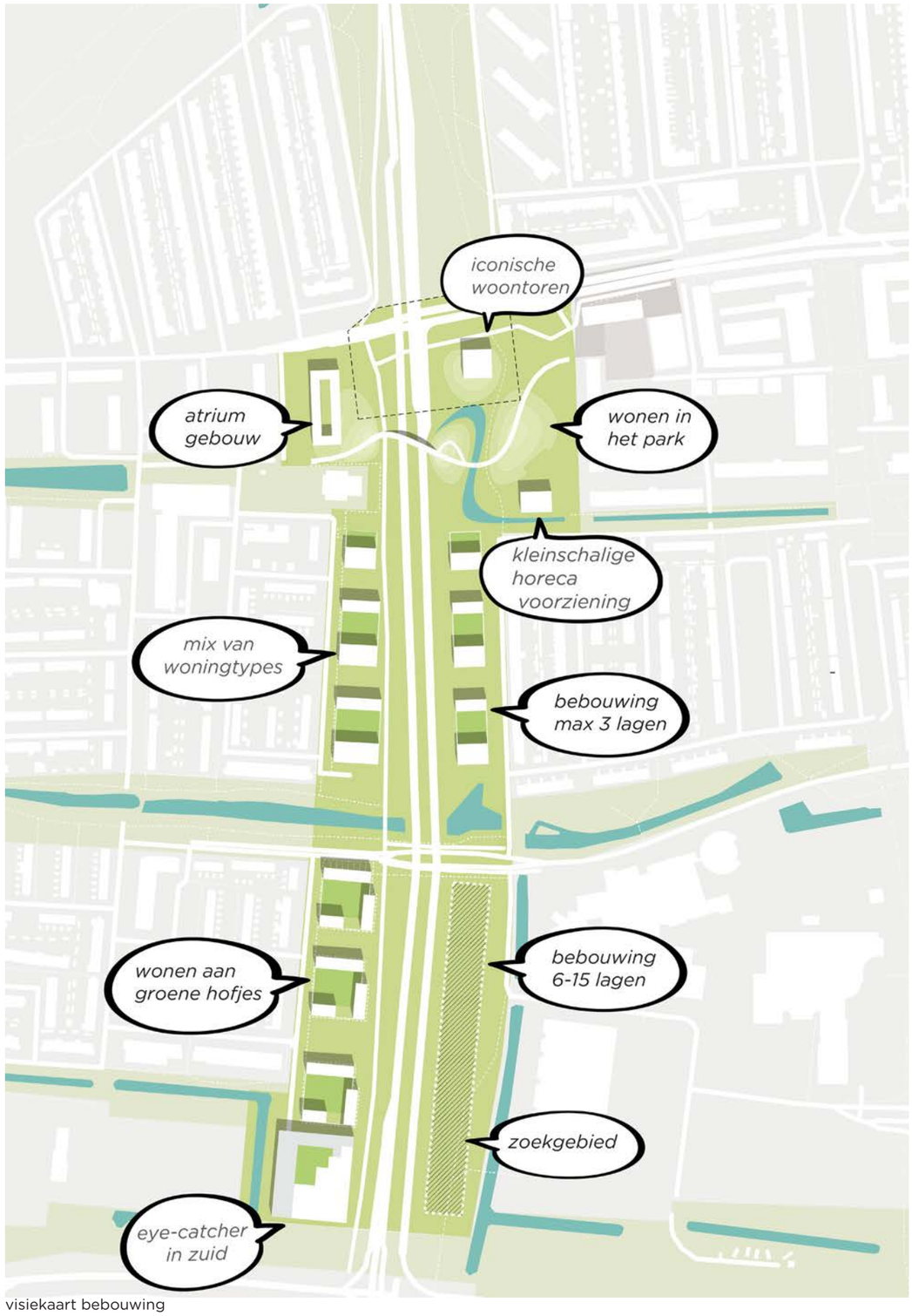
De bebouwing aan weerskanten van de weg is een mix van bestaande en nieuwe gebouwen. De nieuwbouw borduurt voort op de karakteristieke bebouwingsstructuren van de wijk, zoals die ook in de Structuurvisie 2020 naar voren kwamen: de ‘Stad van licht, lucht en ruimte’ in de omgeving van het De Monchyplein en het Olympuscollege tegenover de ‘Stad van tuinwijk en landschap’ in de overige gebieden.
Wij hebben dan ook

- losse appartementengebouwen in het groen opgenomen, in het park, langs de Rijnhal en op de kop van de voetbalvelden en
- een groene hovenverkaveling ontwikkeld, met grondgebonden woningen en lage urban villa’s dichtbij de klassieke woonstraten langs de Nijmeegseweg.

Alle gebouwen zijn zo gelegen dat er prettige tussenruimtes ontstaan met bijzondere groenkwaliteiten. Dat zijn de eerdergenoemde pocketparks en de collectieve groene hoven waaraan gewoond wordt. Deze gemeenschappelijke tuinen zijn plekken waar bewoners en kinderen elkaar kunnen ontmoeten en veilig kunnen spelen. Ze grenzen met een tuinmuur aan het openbaar gebied. Op deze wijze ontstaat er langs de weg een zeer afwisselend beeld van bouwvolumes en openbaar dan wel collectief groen. Met begroeide gevels en daken gaat de nieuwe bebouwing als het ware op in de groene omgeving van pocketparks en gezamenlijke tuinen. Dit sluit aan bij het gemeentelijke beleid om natuurinclusief en klimaatadaptief te bouwen.

Het concept levert voor de Nijmeegseweg als onderdeel van de hoofdstructuur van de stad én voor de wijk met haar zittende wijkbewoners even veel op: een rijke ruimtelijke schakering met grote diepte en zichtlijnen, veel oude en nieuwe bomen aanplant en onverharde groene plekken, een doorgetrokken Zeegsingel en nieuwe woningbouw.
Op korte termijn de eerdergenoemde 230 woningen; in de visie op langere termijn minimaal eenzelfde hoeveelheid, misschien zelfs anderhalf keer zo veel. Dit is pas goed in te schatten op basis van een stedenbouwkundig vervolgstap op dit document.

Hoe dan ook geeft de door ons voorgestelde woningbouw een nieuwe boost aan de omgeving. Samen zorgen het groen en de woongebouwen (die allemaal buiten de kritieke geluidscontouren van de Nijmeegseweg staan) ervoor dat de wijk en de Nijmeegseweg met elkaar sterk verweven raken. In de toekomst zal aan de tuinstad-allee volop gewoond en geleefd worden!

visiekaart bebouwing

plantekening fase1

uitwerking planonderdelen

Plankaart

Met fase 1 wordt de ontwikkeling van de Nijmeegseweg in gang gezet.

De onderdelen ervan:

- Een nieuw kruispunt van het De Monchyplein. Daarbij hoort het verwijderen van de Akeleistraat en het samenvoegen van alle afslaande verkeersbewegingen ter plekke van Huissensestraat, Gelderse Rooslaan en Nijmeegseweg. Op de plankaart is dit kruispunt indicatief ingetekend.

- Een nieuwe inrichting van de open ruimte ten zuiden van het vernieuwde kruispunt, het begin van het ‘De Monchypark’. Het karakter van deze ruimte verandert van een groene grasvlakte naar een parkruimte met een rijkere beleving.

- Een recreatieve route voor voetgangers en fietsers tussen Malburgen Oost en West via het park. Bij voorkeur kruist de route de westelijke rijbanen van de Nijmeegseweg via een brug en de oostelijke via een voetgangersoversteek met verkeerslichten.

- Een aantal pocketparks tussen de Paardebloemstraat en de Nijmeegseweg. Dat zijn de uitlopers van het groene profiel van de Nijmeegseweg; zij zorgen voor doorzichten en looproutes tussen de bestaande bebouwing en het Elzenpad.

- Een zestal bebouwingclusers aan de westkant van de Nijmeegseweg waarin woongebouwen aan groene collectieve hoven grenzen. Er komen geen privé-tuinen. De bebouwing bestaat uit eengezinswoningen met privé-veranda’s en kleinschalige ‘urban villa’s’. Gebouwen zijn bij voorkeur 3 lagen hoog.

- Een atriumgebouw ter plekke van de huidige Hazelaarstraat, aan de rand van het De Monchypark. Het is geschikt voor senioren door de ligging dichtbij alle voorzieningen. Woningen grenzen aan het centrale atrium en oriënteren zich naar alle vier kanten van het gebouw.

- Een terrasgebouw tussen de velden van de MASV en de Nijmeegseweg. Een bijzonder woongebouw met een duidelijke, robuste rand langs de hoofdwegen en een afgetrape gevel aan de binnenzijde met veel ruimte voor private terrassen gericht op de namiddagzon.

- Een urban villa tussen Veldbloemenlaan en Dotterlaan. Dit gebouw van drie bouwlagen vorziet het park van een prettige open gevel en kan op de begane grond horeca opnemen.

Plankaart

Plankaart inzoom

aanpassingen fase 1 verkeersafwikkeling
- De Monchyplein (Akeleistraat vervalt)
- Pinksterbloemstraat (versmallen) en
  kruispunt met Huissenstraat (nader te ontwerpen)

atriumgebouw in park, 3 lagen hoog
herschikken parkeren en rijbanen omgeving
Anemoonstraat en Hazelaarstraat (nader te ontwerpen)

landschappelijke inrichting De Monchyplein
met glooiingen en recreatieve wandel- en fietsroute

woongebouw met op begane grond de mogelijkheid
van een café met terras, gelegen aan een nieuwe
uitdagend ingerichte speelplek

Plankaart inzoom

pocketpark met bestaande bomen

fietsverbinding Spireapad door pocketpark

collectieve ommuurde tuin behorende
bij nieuwe woningen: rijwoningen met privé-
veranda’s en appartementen in urban villa’s

water zichtbaar maken
aan Meldestraat, voorsorteren op
verder zichtbaar maken van verbinding met Zeegsingel;
belangrijke groen-blauwe verbinding op wijkniveau

Plankaart inzoom

collectieve ommuurde tuin behorende bij nieuwe woningen: rijwoningen met privé-veranda’s

pocketpark met bestaande bomen

markante entree aan zuidzijde: appartementengebouw getrapt aflopend naar de wijk

waterverbinding verplaatsen

Sfeerbeelden nieuwe bebouwing

Sfeerbeelden nieuwe bebouwing

Facetkaart groen

Van kijkgroen naar meer variatie in groene plekken én een groen woonmilieu.

Een van de centrale behoeftes van het project, zoals geformuleerd tijdens het co-creatie proces met de klankbordgroep, is het behouden en versterken van het groene karakter van het gebied rondom de Nijmeegseweg. Het landschapsontwerp als bouwsteen voor de verdichtingsopgave is dan ook een essentieel onderdeel van fase 1. Hierin is ook aansluiting gezocht bij de structuurvisie water en groen en de ambities van de gemeente ten aanzien van klimaatadaptatie.

De groene ruimte van het De Monchyplein wordt door het toevoegen van bebouwing, verblijfsplekken en herkenbare elementen, zoals glooiingen en mogelijk een brug, een herkenbare groene wijkentree; een visitekaartje voor Malburgen. Naast de waardevolle en bestaande bomen worden nieuwe bomen, heesters en vaste planten aangeplant. Soorten die elkaar aanvullen en versterken en zo de biodiversiteit en belevingswaarde van het gebied vergroten. De glooiingen in het terrein van 2 à 3 meter hoogte vergroten het gebruiksoppervlak van het gebied, geven plekken een oriëntatie en aanleiding voor een landschappelijke inrichting, zoals de nieuwe speel- en ontmoetingsplekken in het gebied. Daarnaast onttrekken zij het verkeer aan het oog. Het reliëf geeft een nieuwe herkenbare identiteit aan het gebied.

Op buurtniveau vormen groene pocketparks de schakel tussen de bestaande en de nieuwe woningen en de brede groene bermen langs de Nijmeegseweg. Waardevolle bomen zijn zorgvuldig ingepast in het stedenbouwkundig plan, rekening houdend met de benodigde kroon- en wortelgroeiruimten. De bestaande bomen vormen de basis van deze groenstructuur van pocketparks, die waar nodig worden aangevuld met nieuwe bomen en een gevarieerde beplanting.
De pockets vormen samen met de bebouwing en de collectieve hoven een groen woonmilieu voor nieuwe en bestaande bewoners. Met het creëren collectieve groene tuinen, in plaats van individuele tuinen, wordt verstening en verharding van het gebied voorkomen en wordt bijgedragen aan het groene karakter. Ook de uitstraling van de nieuwe bebouwing draagt hiertoe bij met begroeide gevels en groene daken. Dit sluit aan bij het gemeentelijke beleid op het gebied van natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen.

landschappelijke hoofdstructuur gemeente Arnhem

Sfeerbeeld pocketpark

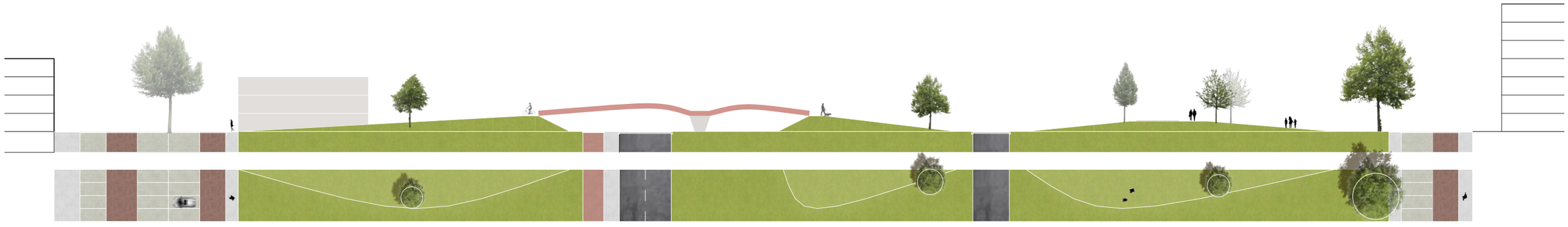

De recreatieve route door het park

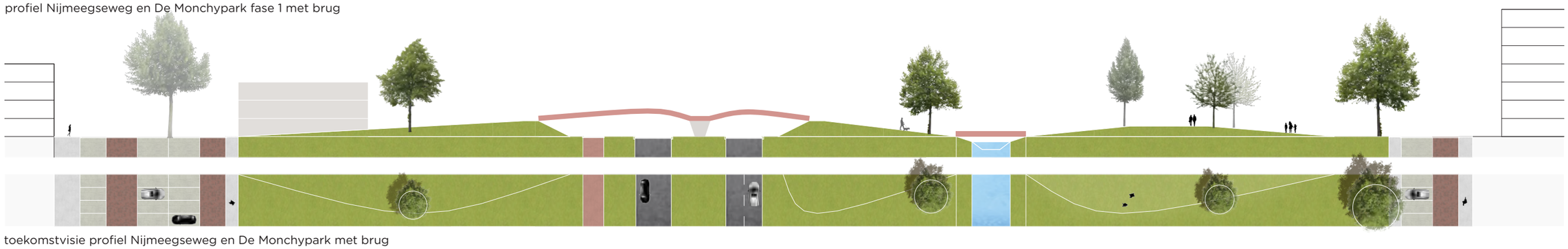
De groene ruimte van het De Monchyplein krijgt in het plan een kwaliteitsimpuls.

Door het verwijderen van de Akeleistraat is er ruimte vrijgekomen, waardoor er een kans ligt de ruimte van het De Monchyplein te transformeren tot een gebied dat beide wijkhelften verbindt en van betekenis is voor Malburgen als geheel. Dit doen we door een aantal ingrepen. Ten eerste wordt voorzien in een aantrekkelijke en uitnodigende voetgangersroute die de beide wijkcentra verbindt. Deze route ligt ongeveer op de huidige locatie van de Akeleistraat en sluit zodoende goed aan op de aanliggende routes in de wijken. De route is naast een functionele langzaamverkeers-verbinding, ook een identiteitsdrager voor het park. De route laat je de nieuwe parkruimte ervaren, biedt vergezichten en slingert over de lichte glooiingen in het park naar twee oversteken over de Nijmeegseweg. Eén over de oostelijke rijbaan op maaiveld niveau en één over de westelijke rijbanen door middel van een brug. Deze brug vormt een tweede identiteitsdrager van het park, een herkenbaar icoon voor het nieuwe Malburgen. De vormgeving van de brug anticipeert op het naar elkaar toebrengen van de rijbanen in het toekomstvisie voor het gebied. De haalbaarheid en technische uitwerking van deze brug zal in dit kader nog verder worden onderzocht. Een mogelijkheid is dat deze tweede oversteek in eerste instantie ook op maaiveldniveau wordt gerealiseerd.

profiel Nijmeegseweg en De Monchypark fase 1 met brug

toekomstvisie profiel Nijmeegseweg en De Monchypark met brug

Sfeerbeelden route De Monchypark

Sfeerbeelden route De Monchypark en speelpek

Facetkaart langzaam verkeer

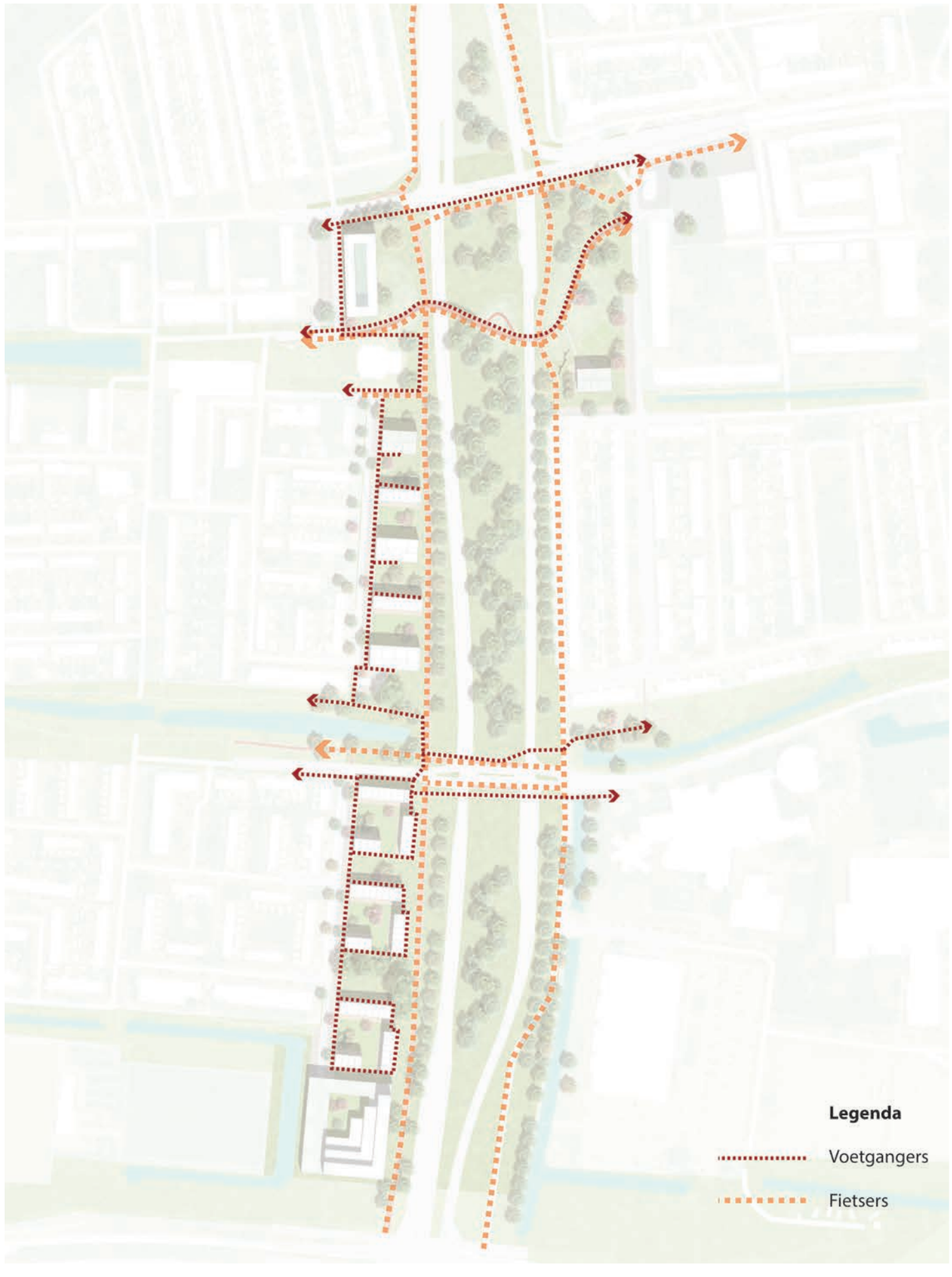
Voor het dagelijks leven in de wijk is een goed functionerend en prettig netwerk van paden voor voetgangers en fietsers erg belangrijk. Daarnaast ligt een belangrijk snelfietspad langs de Nijmeegseweg, het Rijn-/Waalpad.

- In fase 1 blijven de fietsverbindingen aan weerskanten van de Nijmeegseweg grotendeels ongewijzigd. Het Rijn-/Waalpad zal waar nodig en mogelijk worden verbeed naar 4,5 tot 5 meter (twee richtingsverkeer); in richting binnenstad wordt de verbinding in het op te stellen parkontwerp geintegreerd. In de nadere uitwerking van het De Monchypark zal de precieze ligging van het pad worden bekeken. In deze facekaart is het pad indicatief aangegeven.

- In samenhang met het nieuwe kruispunt van Nijmeegseweg/Huissensestraat en Gelderse Rooslaan (een ontwerp dat door Gemeente Arnhem in voorbereiding is) verandert de ligging van de oversteken voor voetgangers en fietsers enigzins. In oost-westrichting komt de oversteek aan de zuidzijde van het kruispunt te liggen.

- Langs de pocketparks aan de Paardebloemstraat komen voetpaden te liggen. Hieraan grenzen de voordeuren van de nieuwe woningen. In het deel noordelijk van de Meldestraat eindigen de voetpaden bij de laatste voordeur van de woningen; in het deel ten zuiden van de Meldestraat lopen de voetpaden rondom de bebouwingsclusters omdat hier ook woningen parallel aan het Elzenpad staan.

- Een bijzondere toevoeging aan het huidig netwerk van verbindingen is de als slingerpad ingetekende voet-/fietsverbinding die dwars door het nieuwe parkgebied lopt. Deze vervangt de huidige oversteek ter hoogte van de Akeleistraat. In het plan wordt dit een fijne recreatieve route tussen de Drieslag en de Hoefblaadlaan. Vanuit gebruiksgemak zou het ideaal zijn om beide rijrichtingen van de Nijmeegseweg met viaducten te kruisen. Echter, omdat de visie uitgaat van het dichter bij elkaar brengen van de rijbanen zou dit een onzinnige investering vragen; na verloop van tijd zou immers één van de viaducten geen functie meer hebben. Het alternatief is wachten op de nieuwe aanleg van de rijbanen en het realisieren van één viaduct eroverheen. Omdat dit nog geruime tijd kan duren stellen wij een tussenoplossing voor: het kruisen van de twee oostelijke rijbanen door middel van een oversteek en het kruisen van de westelijke twee rijbanen door middel van een viaduct. Als dit slim ontworpen wordt kan hieronder op den duur ook het verkeer in richting binnenstad rijden. Dit voorstel vraagt om nadere uitwerking samen met de gemeente om zeker te zijn van de haalbaarheid van het idee.

Facetkaart autoverkeer

De Nijmeegseweg blijft een centrale verkeersader aan de zuidkant van de Rijn.
In fase 1 wordt het kruispunt De Monchyplein aangepakt als opmaat voor een nieuw tijdperk.

- De rijbanen van de Nijmeegseweg blijven nog op hun huidige plek liggen. Eventueel kan de overbodige derde rijstrook aan de westzijde van de weg worden verwijderd. Dit zou bijvoorbeeld gecombineerd kunnen worden met de werkzaamheden aan het kruispunt De Monchyplein die door de gemeente gepland worden:

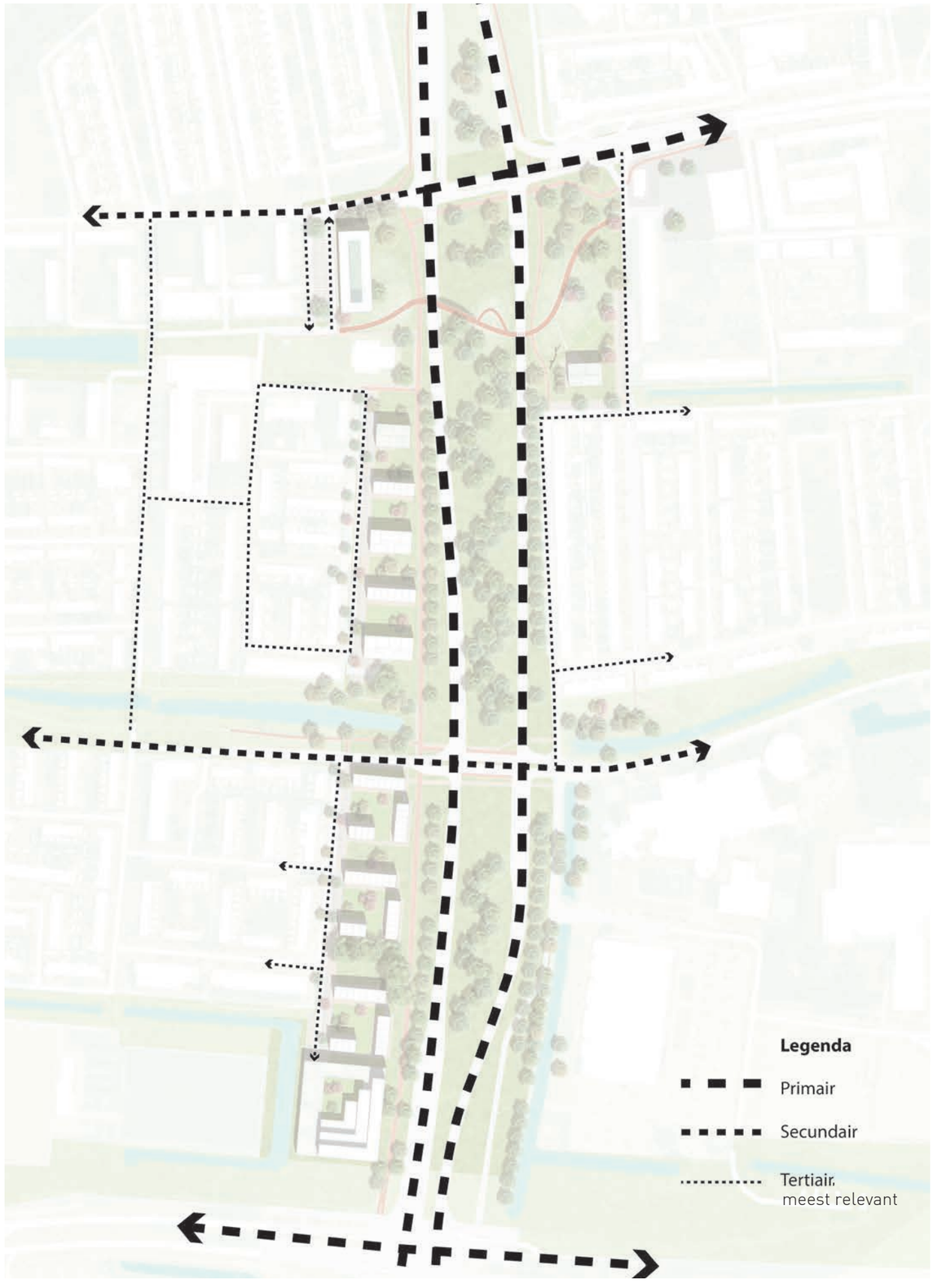
- Het huidige kruispunt heeft een enorm ruimtebeslag, is in zijn ruimtelijke beleving verwarrend en dwingt tot omrijbewegingen. De gemeente werkt daarom aan een nieuw, compact kruispunt waarbij al het autoverkeer in het verlengde van de Huissensestraat en de Gelderse Rooslaan wordt afgewikkeld; de Akeleistraat komt dan te vervallen. Dit verhoogt het orientatievermogen en schept tevens ruimte voor het De Monchypark.

- Door het verwijderen van de Akeleistraat verandert voor sommige gebruikers de aanrijroute van het parkeerterrein van de Drieslag (Salvatorplein). In toekomst is dit terrein vanaf de Huissensestraat te bereiken. Hiervoor past de gemeente het kruispunt van Pinksterbloemstraat/Huissensestraat aan (nader onderzoek volgt). De Pinksterbloemstraat krijgt een nieuw profiel; smaller en groener met behoud van het aantal parkeerplaatsen.

- Aan de oostzijde van de Nijmeegseweg wordt de Dotterlaan opgeheven als een autoverbinding tussen de Zeegsingel en Decathlon. In het kader van de herontwikkeling van het Olympuskwartier is besloten om het autoverkeer voor dit gebied vanaf de Koppelstraat te organiseren. De bevoorrading van Decathlon blijft vooralsnog ongewijzigd.

- In Malburgen West wordt de Paardebloemstraat de belangrijkse woonstraat voor de nieuwe woningen. Langs deze straat wordt aan beide kanten van de weg geparkeerd. Een verkeersonderzoek moet aantonen dat de woonstraten de extra verkeersbewegingen door de nieuwbouw aankunnen.

- Vanuit de klankbordgroep is de suggestie gedaan om de Paardebloemstraat tussen Klaverlaan en Sterremuurpad voor autoverkeer te ‘knippen’; dat zou kunnen gebeuren ter hoogte van het Spireapad. Een andere sugestie van bewoners is het bereikbaar maken van het private parkerterrein van de Monchyflat vanaf de noordkant.
  Deze suggesties zullen opgenomen worden in het verkeersonderzoek.

Facetkaart bebouwing

De Nijmeegseweg wordt een Malburgs woonadres. In fase 1 wordt hiervoor de basis gelegd.

Om van de huidige randen van de Nijmeegseweg een prettige woonomgeving te maken is maatwerk nodig. Alleen daarmee is het mogelijk om de huidige bomen voor het overgrote deel te behouden, wooncondities te scheppen die kwaliteit borgen en zittende bewoners van de aangrenzende woningen niet te benadelen. De hier gepresenteerde verkaveling is als een voorbeeldverkaveling te lezen. In de verdere uitwerking kunnen nog wijzigingen optreden.

Gemeenschappelijke eigenschap van alle woningen is een dubbele oriëntatie; de woningen beschikken over een privé buitenruimte en over een collectieve of openbare groene ruimte. Met deze kwaliteit wordt het nadeel van de woonlocatie gecompenseerd; de ligging langs de weg met het daaran verbonden geluid van het wegverkeer.

- Ter plekke van de huidige Hazelaarstraat komt een atriumgebouw te staan, direct grenzend aan het De Monchypark. Het is een geschikte locatie voor senioren door de ligging dichtbij alle voorzieningen. De appartementen, verdeeld over drie verdiepingen grenzen aan het centrale atrium en oriënteren zich via loggia's of balkons naar alle vier kanten van het gebouw.

- Zuidelijk van het appartementengebouw Monchystate (Klaverlaan) staan woongebouwen aan groene collectieve hoven. De hoven zijn door de woongebouwen en door tuinmuren van het openbaar gebied afgeschermd. De bebouwing bestaat uit eengezinswoningen met privé-veranda's en uit kleinschalige 'urban villa's'. Er komen geen privé-tuinen. Gebouwen zijn bij voorkeur 3 lagen hoog. Aan de kant van de hoven kan de hoogte van de eengezinswoningen naar twee verdiepingen aflopen.

- Als eye-catcher staat op het zuidelijke punt, tegenover de Gelredom een terrasgebouw. Een bijzondere typologie met een robuste rand langs de Batavierenweg en de Nijmeegseweg. Aan de binnenkant, in richting woonbuurt wordt het bouwvolume geleidelijk afgetrapt tot twee verdiepingen hoog. Hierdoor ontstaat een zeer afwisselende gevel met veel ruimte voor private en collectieve terrassen, gericht op de namiddagzon.

- Tussen de Pinksterbloemstraat en de Dotterlaan staat een urban villa. Dit gebouw van drie bouwlagen vorziet het park van een prettig ogend bouwvolume met een woonfunctie op de twee bovenverdiepingen en de mogelijkheid voor horeca op de begane grond. Het zorgt voor extra 'ogen op het park' op een hoek waaraan verder weinig gewoond wordt.

Facetkaart parkeren

Efficiënt parkeren met behoud van kwaliteit van de woonomgeving is essentieel.

Vanuit overwegingen van duurzaamheid en kostenbesparing is het merdendeel van de benodigde parkeerplaatsen gelegen aan bestaande wegen. Dit voorkomt extra verharding en nieuwe straatruimtes in de woonbuurt met extra verkeersbewegingne tot gevolg.

Op de volgende pagina is de berekening van het benodigd aantal parkeerplaatsen in de tabel terug te vinden. De parkeernorm is conform de geldende gemeentelijke eisen: per rijwoning 1,5 parkeerplaatsen en per appartement 1,0 tot 1,3 parkeerplaatsen, gerelateerd aan de woninggrootte. Wij gaan uit van een gebruiksoppvervlakte tot 75 m2 per woning in het atriumgebouw en van 75 tot 120 m2 in het terrasgebouw en de urban villa's.

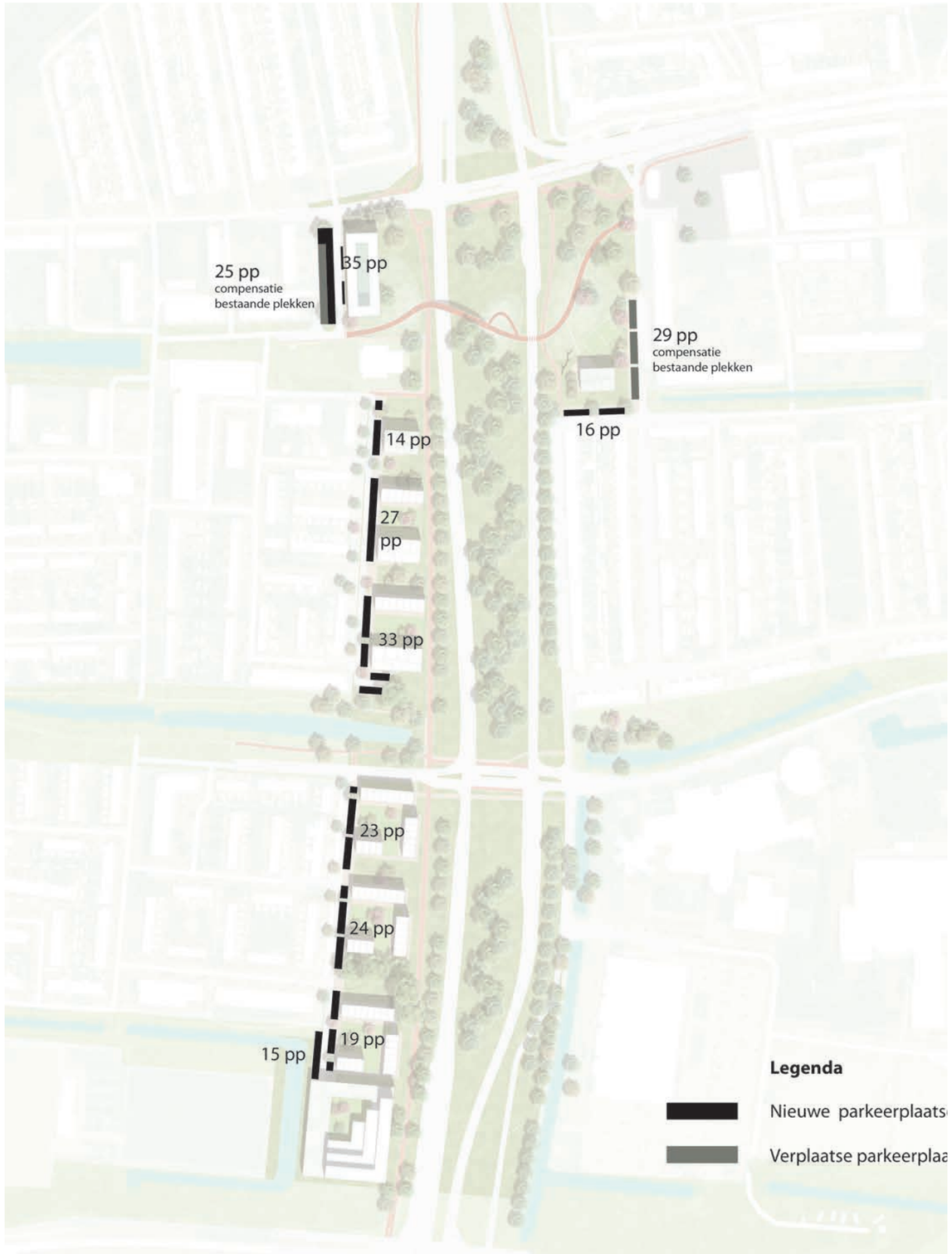
- Aan de noordzijde van het plangebied worden 35 parkeerplaatsen voor het atriumgebouw aangelegd. Hiervoor maken wij dankbaar gebruik van de Anemonstraat. Deze weg heeft een enorm overmaat van breedte. Wij schuiven de parkeerplaatsen in richting rijbaan op, gebruiken de vrijgekomen ruimte en leggen daarachter een nieuwe rijbaan met extra parkeerplaatsen aan. De Anemonstraat en de niewe weg kunnen eventueel als eenrichtingwegen worden ingericht (nader onderzoek).

- De Paardebloemstraat krijgt aan de zuidoostzijde nieuwe haaks parkeerplaatsen met daarachter een nieuw voetpad.

- Parkeren voor het terrasgebouw (96 parkeerplaatsen) gebeurt volledig op eigen terrein. De voorkeur gaat uit naar een (bovengrondse) parkeergarage waarin ook de bergingen geintegreerd zijn alsmede een grote patiohof). De in-/en uitrit is aan het zuidelijke einde van de Paardebloemstraat gelegen.

- Voor de urban villa aan het park, op de hoek Veldbloemenstraat en Pinksterbloemstraat worden parkeerplaatsen aan de Dotterlaan gerealiseerd.

Bij het verdere uitwerken van het schetsontwerp zal de inrichting van het openbare gebied altijd voldoen aan de 'Gids Openbare Ruimte' van de Gemeente Arnhem.

programma en parkeren

stand van zaken 2-feb-21		typologie	aantal bouw-lagen	hoofd-afmeting voetprint in m	bvo gebouw in m2	aantal woningen		financeringscategorie		bvo woning in m2	parkeer-norm ...op 1 wo	gebaseerd op een ge-bruiksopper-vlakte van...	p.p. benodigd	p.p. aanbod	parkeren	
						grond-gebonden	appar-te-menten	markt-sector	sociale sector						langs straat	in garage
	1	terrasgebouw	8	n.t.b.	9.000		74	✓		122	1,3	75 - 120 m2	96	96		✓
	2	verandawoning	2,4	31 x 9	672	6				112	1,5		9			
	3	verandawoning	2,4	41 x 9	892	8			✓	112	1,5	flexibel	12			
	4	verandawoning	2,4	21 x 9	451	4				113	1,5		6			
	5	verandawoning	2,4	31 x 9	672	6				112	1,5		9			
	6	verandawoning	2,4	41 x 9	892	8			✓	112	1,5	flexibel	12	81	✓	
	7	verandawoning	2,4	21 x 9	451	4				113	1,5		6			
	8	verandawoning	2,4	31 x 9	672	6				112	1,5		9			
	9	verandawoning	2,4	41 x 9	892	8		✓		112	1,5	flexibel	12			
	10	verandawoning	2,4	21 x 9	451	4				113	1,5		6			
	11	urban villa	2,8	39 x 18	1.966		17	✓		116	1,3	75 - 120 m2	22			
	12	verandawoning	2,7	39 x 10	1.034	7				148	1,5	flexibel	11			
	13	urban villa	2,8	33 x 18	1.663		14	✓		119	1,3	75 - 120 m2	18	74	✓	
	14	verandawoning	2,7	33 x 10	888	6				148	1,5	flexibel	9			
	15	urban villa	2,8	27 x 18	1.361		11	✓		124	1,3	75 - 120 m2	14			
	16	atriumgebouw	3	65 x 25	3.413		35		✓	98	1,0	max 75 m2	35	35	✓	
	17	urban villa	2,8	27 x 18	1.361		12	✓		113	1,3	75 - 120 m2	16	16	✓	

FASE 1

26.731	**67**	**163**	**69,1%**	**30,9%**	**116**
bvo totaal	**230 woningen**		**159 markt**	**71 sociaal**	bvo gemidded

302	**302**
parkeer-behoefte	parkeer-aanbod

Facetkaart geluid

Deze facetkaart geeft een eerste indicatie over de geluidsbelasting van de woning-bouw door het wegverkeer.

Alle woningen zijn buiten de krtiteke gelduiscontouren gelegen. Bij een concrete vervolgstap van het uitwerken van de bebouwing of het opstarten van een bestemmingsplan zal nader onderzoek naar de geluidsbelasting worden uitgevoerd.

Facetkaart wateropgaaf

watercompensatie Nijmeegseweg

Gedempt Water		**2454**	**m2**
Toegevoegd verhard oppervlak		**26538**	**m2**
bebouwing		*9644*	*m2*
tuinen	*100% verhard*	*9157*	*m2*
parkeren	*100% verhard*	*2996*	*m2*
voetpaden	*100% verhard*	*4741*	*m2*
Verwijderd verhard oppervlak		**5083**	**m2**
Totaal		**21455**	**m2**

Gevraagd wateroppervlak			
gedempt water	1op1	2454	m2
verhard oppervlak	0,0436 m3/0,3	3118	m2
Totaal		**5572**	**m2**
Toegevoegd wateroppervlak		**4380**	**m2**
Verschil wateroppervlak		-1192	m2

watercompensatie Nijmeegseweg

Gedempt Water		**2454**	**m2**
Toegevoegd verhard oppervlak		**18091**	**m2**
bebouwing		*9644*	*m2*
tuinen	*50% verhard*	*4578,5*	*m2*
parkeren	*50% verhard*	*1498*	*m2*
voetpaden	*50% verhard*	*2370,5*	*m2*
Verwijderd verhard oppervlak		**5083**	**m2**
Totaal		**13008**	**m2**

Gevraagd wateroppervlak			
gedempt water	1op1	2454	m2
verhard oppervlak	0,0436 m3/0,3	1890	m2
Totaal		**4344**	**m2**
Toegevoegd wateroppervlak		**4380**	**m2**
Verschil wateroppervlak		36	m2

watercompensatie Nijmeegseweg

Gedempt Water		**2454**	**m2**
Toegevoegd verhard oppervlak		**13868**	**m2**
bebouwing		*9644*	*m2*
tuinen	*25% verhard*	*2289,25*	*m2*
parkeren	*25% verhard*	*749*	*m2*
voetpaden	*25% verhard*	*1185,25*	*m2*
Verwijderd verhard oppervlak		**5083**	**m2**
Totaal		**8784,5**	**m2**

Gevraagd wateroppervlak			
gedempt water	1op1	2454	m2
verhard oppervlak	0,0436 m3/0,3	1277	m2
Totaal		**3731**	**m2**
Toegevoegd wateroppervlak		**4380**	**m2**
Verschil wateroppervlak		649	m2

Nawoord en dank

Het stedenbouwkundig ontwerp Nijmegseweg is bijzonder. Zowel qua proces als qua inhoud.

Om co-creatief, samen met bewoners aan een belangrijk gebied te werken is helaas nog steeds geen vanzelfsprekendheid. OD205 prijst zich gelukkig met de opstelling van de gemeente Arnhem en de doorzettingskracht van de wijk. Ons inziens laat dit proces zien dat plannen beter worden door de inbreng van bewoners.

De visie die we met z'n allen, OD205, bewoners en gemeente hebben ontwikkeld is er één van groot optimisme. In het plan schuilt de overtuiging dat de Nijmeegseweg kan uitgroeien tot een nieuwe toekomst. Eén die duurzamer is, waarin veel aandacht is voor de leefkwaliteit en waarin plek is voor vele verschillende functies. Autoverkeer is daar één belangrijke van maar niet in de geest van 60 jaar geleden. Wij vinden: het 'recht van de snelste' mag langzaamaan wel plaats maken voor 'het recht van iedereen'.

Dat wij hiermee kunnen beginnen, dat Project Nijmeegseweg hiervoor de koers uitzet aan de zuidflank van de stad en dat daardoor Malburgen een pioniersrol mag vervullen maakt ons trots.

OD205
Rotterdam, Arnhem
februari 2021

OD205 dankt alle leden van de klankbordgroep Nijmeegseweg voor hun grote bijdrage aan ons gezamenlijk proces vanaf zomer 2020 tot januari 2021!
Speciale dank gaat uit naar Michel Lammers voor het vastleggen van het proces in foto's.

Anne-Claire Schreuder
Arjen Diepstraten
Anne Ferwerda
Antoinette Grintjes
Bart van Erp
Bert Roosendaal
Carlo Goossens
Dhr. Tetelepta
Dhr. Gerritsen
Engelien Kooij
Frans van den Berg
George Kayadoe
Gerda Davelaar
Hanspaul Maarseveen
Ingrid Sindorf
Joos van Vugt
Kees Wisserhof
Mart Noevers
Martijn Hunneman
Martijn Leendert
Michel Lammerse
Mirjam Alexander
Nick Ebbers
Petra Dondorp
R. Khatraoui
Rob Gerritsen
Rob Ligtenberg
Roel v/d Heul
Ruben Dondorp
Sjerk de Groot
Theo Hegeman
Vera Spronk
Will Voorend
Zoé Bruyère

En we danken de projectgroep van de gemeente Arnhem onder de leiding van Mariëlle Knaapen voor haar ondersteuning.

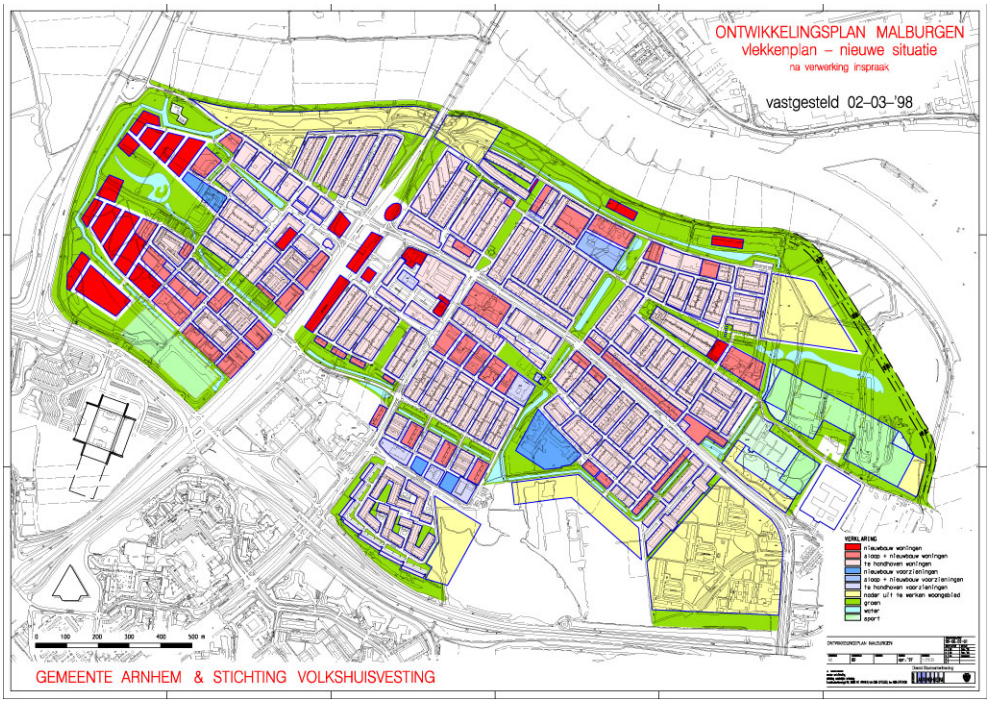

od205
een ander perspectief

Schiehavenkade 158-160

3024 EZ Rotterdam
tel 010 303 1277
www.od205.nl

ONTWIKKELINGSPLAN MALBURGEN
vlekkenplan – nieuwe situatie
na verwerking inspraak
vastgesteld 02-03-'98
VERKLARING
nieuwbouw woningen
sloop + nieuwbouw woningen
te handhaven woningen
nieuwbouw voorzieningen
sloop + nieuwbouw voorzieningen
te handhaven voorzieningen
rooilijn uit te werken woongebied
groen
water
sport
0 100 200 300 400 500 m
GEMEENTE ARNHEM & STICHTING VOLKSHUISVESTING

Geacht College van B&W van Arnhem,

Hierbij krijgt u het advies van de Klankbordgroep Nijmeegseweg betreffende het stedenbouwkundigplan van od205.
Dankzij bemiddeling van wethouder Paping is eind 2019 een nieuwe start gemaakt met de planontwikkeling Nijmeegseweg.
Wat nu voor u ligt is het uiteindelijke resultaat hiervan.

Inleiding
We willen u eerst een korte schets geven hoe we tot dit resultaat gekomen zijn.
Naar aanleiding van een bemiddelingspoging zijn gesprekken gevoerd tussen de projectgroep van de gemeente en een afvaardiging van beide wijkplatforms in Malburgen (de Kerngroep Bewonersparticipatie Malburgen).
Vanaf het begin van het nieuwe traject is de Malburgse manier gehanteerd waarbij de deelnemende partijen -dus ook de bewoners- dezelfde vorm van inspraak hebben.
Dit heeft geresulteerd in een gezamenlijk offerte traject waarbij in overleg gekozen is voor het stedenbouwkundig bureau od205 en de nadruk op bewonersparticipatie lag.
Vervolg gesprekken tussen de projectgroep van de gemeente en de Kerngroep Bewonersparticipatie Malburgen en het stedenbouwkundigbureau od205 hebben geleid tot de totstandkoming van de Klankbordgroep Nijmeegseweg.

Advies
De Klankbordgroep is enthousiast over het Stedenbouwkundig plan Nijmeegse weg zoals deze nu voorligt.
Het kernpunt van het plan is dat het een groen plan is. Dit vindt de Klankbordgroep essentieel om een kwaliteitsslag te kunnen maken met het gebied als integraal onderdeel van onze woonwijk.
Groen is belangrijk voor een fijne en gezonde woonomgeving. Bovendien past een groene entree naadloos bij het profiel Arnhem als groenste stad van Nederland.

Het groen komt zowel tot uiting in de bouw als in de openbare ruimte.
De Klankbordgroep is blij dat veel bestaande bomen waaronder alle waardevolle bomen behouden kunnen blijven na uitvoering van het plan.
Wij adviseren ook om al dit najaar te beginnen met de aanplant van nieuwe klimaatbestendige bomen voor de 2e fase van het plan waarbij de rijbanen worden opgeschoven en nieuwe ruimte wordt gemaakt voor nieuwe woningen.

De leden van de Klankbordgroep vinden dat onderstaande punten belangrijk in dit groene plan en willen dit bij de uitvoering ervan in terug zien:

- Groene gevels bij alle nieuwbouw en groene terrassen bij het Eye-catcher gebouw ter hoogte van het Gelre Dome. Groene hofjes en pocketparks tussen de bebouwing, waaronder ook collectieve tuinen, waardoor het tuindorp weer terug komt in Malburgen.
- Realisatie van het de Monchypark zoals opgenomen in het plan en vermindering van asfalt.
- Maximale bouwhoogte (op de eyecatcher na) van 3 bouwlagen.
- Goede fietsverbinding tussen oost en west, middels een overbrugging voor voetgangers en fietsers en een doorgaande fietsverbinding tussen de John Frostburg en het Nijmeegseplein voor fietsers (aansluiting snelfietspad (Arnhem – Nijmegen).
- Geen hoogbouw direct voor bestaande bebouwing.

- Een herkenbaar of uitspringend gebouw met groene gevels en groene terrassen: "de Eye-catcher" aan het begin van de Nijmeegseweg ter hoogte van het Gelre Dome,
- Verdieping watergang evenwijdig aan de Meldestraat tot aan de Nijmeegseweg in fase 1.

Naast bovengenoemde punten die de Klankbordgroep gerealiseerd wil zien zijn er ook een aantal punten van zorg die een betere uitwerking vragen:

- Er zijn zorgen over de parkeerdruk en verkeersdruk voor de Paardebloemstraat door het toevoegen van een groot aantal nieuwe woningen en de vraag is of extra ontsluitingen van de Paardebloemstraat richting Nijmeegseweg mogelijk zijn.
- In dit plan is niet voorzien in een zonder verkeerslichten doorgaande fietsverbinding voor het snelfietspad Arnhem-Nijmegen, maar wellicht is het alsnog mogelijk als de heuvels anders gebruikt worden zie bijvoorbeeld de heuvels rondom de brug over de spoorlijn Arnhem Nijmegen ter hoogte van de 1e Weteringsewal (zie Google Maps)
- de onveilige kruisingen zeker voor (schoolgaande)fietsers van de Meldestraat, Nijmeegseweg, Meldeplein en de Zeegsingel Dotterlaan Olympus en met het snelfietspad Arnhem-Nijmegen zijn nog steeds niet opgelost met dit plan.
- Kruising Monchyplein met de Huissensestraat en toegang tot het parkeerterrein van winkelcentrum Drieslag. Doordat de Akeleistraat wordt weggehaald in fase 1 moet worden voorkomen dat het verkeer helemaal door de wijk moet omrijden om het parkeerterrein te bereiken, dus een directe verbinding met de Huissensestraat is ons inziens noodzakelijk. Het zou mooi zijn als de gemeente de Shell een goed aanbod zou doen voor een andere plek zodat de huidige plek gebruikt kan worden voor onder meer de logische verbinding met het parkeerterrein en eventueel nieuwe woningbouw.
- Delen van winkelcentrum de Drieslag maken deel uit van het plangebied Nijmeegseweg (waaronder de Shell en de voormalige apotheek) maar hier is alleen voor fase 2 nieuwbouw voorzien. De Klankbordgroep wil hierbij nogmaals aangeven dat we dit graag in fase 1 hadden zien plaatsvinden ten einde de verloedering van het winkelcentrum te stoppen en minder zichtbaar te maken door er nieuwbouw voor te plaatsen.
- Een betere samenhang met omliggende plangebieden van de Drieslag en van het Olympus.

Vervolg

De Klankbordgroep wil zelf betrokken blijven tijdens het gehele proces dus zowel geheel fase 1 als ook geheel fase 2 -waarbij de rijbanen verschoven gaan worden en ruimte wordt gecreëerd voor nieuwe woningbouw- tot aan de oplevering van de laatste volgens het plan gerealiseerde bebouwing.
Wij wensen tevens dat bij de verdere uitvoering van fase 1 het stedenbouwkundig bureau od205 betrokken wordt als supervisor en dat zij bij fase 2 weer het traject met de Klankbordgroep zullen leiden om voor fase 2 het stedenbouwkundig plan te maken.

Met hartelijke groet,

Klankbordgroep Nijmeegseweg

Stedenbouwkundig Schetsontwerp Nijmeegseweg

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Paping

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Van der Laak (AC), Zijlstra (CU), Bouma (PvdA), Loos (VVD), Prinsen (GL), Loor (D66), Groot (CDA) en Wildenberg (PvdD) .
De fracties van DENK/Verenigd Arnhem, PVV, Arnhemse Ouderenpartij en SP waren niet bij de beraadslaging aanwezig.

Bespreking
De beraadslaging bestond uit een informatieve en een meningsvormende fase. Tijdens de informatieve fase heeft de heer Diepstraten namens de klankbordgroep Nijmeegseweg ingesproken.

Tijdens de meningsvormende behandeling hebben fractievertegenwoordigers hun voorlopige mening geuit en vragen gesteld aan de portefeuillehouder. De portefeuillehouder is gestart met de beantwoording maar deze kon nog niet worden afgerond.

Toezegging
De portefeuillehouder zegt een memo toe waarin hij inzicht zal geven in het verloop van de concessieverlening aan het Shell tankstation. Daarbij zal hij ingaan op de door de raad in 1998 gestelde kaders en hoe deze kaders zich verhouden tot de actuele concessieverlening.

Conclusie
De meningsvorming 1 zal worden voortgezet met de beantwoording in 1e termijn door de portefeuillehouder.

De raadsadviseur, De voorzitter,

Jozef Kersten Rebin Maref

Naschrift griffier: *Tijdens de vergadering is op enig moment, tegen het einde van de vergadering een aantal minuten (de inschatting is 6 á 7) de live stream onderbroken geweest. Normaliter is er dan na afloop altijd een back up opname beschikbaar waarmee de vergadering achteraf gecompleteerd wordt en daarmee volledig na te zien. Door een technische storing in de regiekamer van de raadzaal is met het uitschakelen van de uitzending in de raadzaal ook de spanning weggevallen van zowel de apparatuur die de uitzending verzorgt als de apparatuur die de backup opname maakt van de vergadering in de vergaderkamer Landgoed/Festival. Dit is niet tijdig onderkend.*
Het deel van de vergadering dat niet is uitgezonden en waarvan de beelden ook niet meer beschikbaar zijn zal worden gereconstrueerd en in de volgende vergadering worden herhaald.

Memo

Datum	:	21 september 2021
Aan	:	Raadsleden
Van	:	Ronald Paping en Roeland van der Zee
Betreft	:	Toezegging 1014 van 15 september 2021

Op 15 september hebben wij u bij de M1 behandeling van het schetsontwerp Nijmeegseweg dit memo toegezegd waarin we inzicht geven in het verloop van de concessieverlening aan het Shell tankstation op de Drieslag. Daarbij gaan we in op de door de raad in 1998 gestelde kaders en hoe deze kaders zich verhouden tot de actuele concessieverlening.

Bij de vaststelling van het Ontwikkelingsplan Malburgen op 2 maart **1998** heeft uw Raad verzocht bij de uitwerking van het winkelcentrum De Drieslag te onderzoeken of voor het benzinestation dat moet verdwijnen een alternatieve locatie inpasbaar is.

In **2001** heeft uw raad aan ons college geadviseerd om, vanwege het ontbreken van alternatieve locaties, de huidige locatie te handhaven. Hierop is een huurovereenkomst met Shell gesloten voor de periode 1 april 2001 tot 1 juli 2010, waarmee de opdracht van de raad werd afgerond.

In de gebiedsvisie “Nijmeegseweg – winkelcentrum Drieslag” van eind **2010** is een zoeklocatie voor het benzineverkooppunt in het Rijnhalgebied aangewezen.

In de in juni **2012** door uw raad vastgestelde "Ruimtelijk verkenning deelgebieden Drieslag en Nijmeegseweg" is, vanwege de veranderde financieel-economische en maatschappelijke omstandigheden, uitgegaan van handhaving van het tankstation.

Hierop heeft ons college op 8 april **2014** besloten de locatie brandstofverkooppunt Drieslag eenmalig opnieuw te verhuren voor een periode van 5 jaar plus optie voor nog eens 5 jaar. Op 4 december 2014 hebben wij hiertoe een huurovereenkomst gesloten met de ondernemer tot 1 december 2024.

In deze overeenkomst was opgenomen dat de verhuurder voor 1 december 2024 kon verzoeken om de huurovereenkomst telkens met 5 jaar te verlengen, waarbij de verhuurder, indien er geen algemeen belang is om de huurovereenkomst te beëindigen, deze zal voortzetten met telkens 5 jaar. In verband met de lange terugverdientijd van door hem gewenste investeringen in de opstal en in laadpalen voor het laden van elektrische auto's, heeft de ondernemer ons in 2020 verzocht om de huurovereenkomst met een substantiële periode te verlengen. Vervolgens hebben wij in september **2020** een allonge op de huurovereenkomst is gesloten met een eenmalige verlenging tot 1 december 2035, zonder mogelijkheid daarna de huurovereenkomst te verlengen.

Deze verlenging tot eind 2035 heeft geen gevolgen voor het schetsontwerp Nijmeegseweg. Alhoewel de locatie van het tankstation bij de uitvraag was opgenomen in het plangebied Nijmeegseweg, maakt deze geen onderdeel uit van voorliggende stedenbouwkundige toekomstvisie voor de Nijmeegseweg van OD205. Het stedenbouwkundig bureau is van mening dat begeleidende bebouwing langs de Nijmeegseweg op deze locatie gewenst is, maar aangezien dit meer samenhangt met de Drieslag dan met de Nijmeegseweg, heeft het bureau het Salvatorplein niet opgenomen in de visie en de Pinksterbloemstraat als plangrens gehanteerd.

Stedenbouwkundig schetsontwerp Nijmeegseweg

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Paping

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Jansen (CU), Loor (D66), Maref (VVD), Groot (CDA), Wildenberg (PvdD), Bouma (PvdA), Van der Laak (AC). De fracties van DENK/Verenigd Arnhem, Arnhemse Ouderen Partij, GroenLinks, PVV en SP waren niet bij de beraadslaging aanwezig.

Bespreking
De beraadslaging bestond uit een vervolg van de meningsvorming, die gestart is op 15 september 2021.
Tijdens de M1 behandeling hebben fractievertegenwoordigers hun voorlopige mening geuit en vragen gesteld aan de portefeuillehouder.
De fractie PvdA kondigt een motie aan over de hoogte van de bebouwing.
De fractie PvdA overweegt een motie in te dienen over de inrichting van het plan met betrekking tot sociale woningen.
De fractie ChristenUnie overweegt een motie in te dienen over groene gevels.
De fractie D66 kondigt een motie aan over de locatie van het tankstation bij de Drieslag.
De fractie D66 overweegt een motie in te dienen over het aandeel koopwoningen en het vervolgproces van het plan.

Conclusie
De meningsvorming 1 is afgerond. De voorzitter concludeert dat een meningsvormende ronde 2 nodig is.

De raadsadviseur,

Steffan Vos

De voorzitter,

Joël van der Loo

Geachte leden van de gemeenteraad van Arnhem,

Naar aanleiding van de zeven ingediende moties ten behoeve van het vaststellen van het Stedenbouwkundig schetsontwerp Nijmeegseweg voor Fase 1 willen we u graag het volgende meegeven om tot een goed besluit te komen. De aanvullingen hebben we aangegeven in cursief onderstreept.

Als aanvulling op de tekst in motie 1 - 21M192:
Om extra bouwlagen toe te voegen aan de Eyecatcher. Hierbij rekening houdende met de groene uitstraling van dit gebouw, de leefbaarheid in het gebouw en de wijk en dat er geen extra parkeerdruk op de wijk mag ontstaan. De uitvoering hiervan vorm te geven met de wijkbewoners waaronder direct omwonenden *die zitting hebben in de Klankbordgroep Nijmeegseweg geheel* volgens de "Malburgse Manier".

Als aanvulling op de tekst in motie 2 - 21M193:
Om de sociale huurwoningen in het plan beter aan te laten sluiten bij de bestaande vraag, Zodat er een betere verdeling ontstaat van het soort sociale huurwoningen in Malburgen. De uitvoering hiervan vorm te geven met de *wijk*bewoners *waaronder direct omwonenden die zitting hebben in de Klankbordgroep Nijmeegseweg geheel* volgens de "Malburgse Manier".

Als opmerking op motie 3 - 21M194:
In de Klankbordgroep Nijmeegseweg ter voorbereiding van het ontwerp stedenbouwkundigplan is er nog niet gesproken over de doelgroep (sociale, midden huur, dure huur en koopwoningen) anders dan de 230 woningen.

Er is afgesproken (daar is het plan ook op gebaseerd) op inclusieve bouw dat iedereen welkom kan zijn in de wijk en dat het een afspiegeling is van de gemeentelijke wens en het woonbehoefte onderzoek van Compaenen.

Motie 3 ontneemt nu de keuze vrijheden van de Klankbordgroep Nijmeegseweg in de manier van bouwen en in het streven naar betere inclusiviteit van de wijk.

Wij verzoeken u om deze motie nu in te trekken / aan te houden en op een later moment, nadat de Klankbordgroep Nijmeegseweg intern overleg heeft gepleegd, het te laten terugkomen bij de besluitvorming over het eigenlijke bestemmingsplan en het dan weer wordt ingediend als een gesteunde motie vanuit de wijk.

Als aanvulling op de tekst in motie 5 - 21M196, punt 4:
Bij verdere uitwerking van plannen ten behoeve van de gevraagde inschatting te blijven samenwerken met alle omwonenden *vertegenwoordigd in de Klankbordgroep Nijmeegseweg* die dat willen *geheel volgens de "Malburgse Manier"*, zoals dat ook het afgelopen jaar is gebeurd.

Als aanvulling op de tekst in motie 7 - 21M201:
Om in samenspraak met de Klankbordgroep *Nijmeegseweg geheel volgens de "Malburgse Manier"* het puntensysteem van Natuurinclusief Bouwen toe te passen op het Plan Nijmeegseweg en een minimumscore voor Natuurinclusief Bouwen in de verdere ontwikkeling van het plan op te nemen.

Namens de Klankbordgroep Nijmeegseweg wensen wij jullie een goede besluitvorming,

Michel Lammerse

Politieke Avond

Dossiernummer	2927
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	20 oktober 2021
Agendapunt	5.2
Omschrijving	Vaststellen: Verstedelijkingsstrategie Groene Metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	6 oktober 2021
Politieke Avond	**20 oktober 2021**
Politieke Avond	24 november 2021

Verstedelijkingsstrategie Groen Metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	20 oktober 2021
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp

.

Aan de gemeenteraad, 6 oktober 2021

Aanwezig:
de raadsleden/fractievolgers: Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Eppich (VVD), Venhoek (D66), Gemici (GroenLinks), Bouma (PvdA), De Groot (Partij voor de Dieren), Zijlstra(ChristenUnie) en Groot (CDA). De fracties van de AOP, DENK/VA, PPV en SP waren niet vertegenwoordigd.

Verloop
Er waren geen insprekers dus de raadskamer begint meteen met de Meningsvorming.
De wethouder biedt aan om informatief/technische bijeenkomst(en) te organiseren om de raad mee te nemen in het proces. Als voorbeeld gaf zij aan om een bijeenkomst te organiseren over de ontwikkelingen bij/van Spoorzone Oost. (Waar loop je tegen aan maar ook welke kansen kun je creëren met de bouwstenen uit de Verstedelijkingsstrategie.)

Motie
Het CDA overweegt een motie in te dienen om het gezamenlijk optrekken richting Europa als Groene Metropool Arnhem Nijmegen en Foodvalley te stimuleren.

Conclusie
De voorzitter concludeert namens de raadskamer dat de meningsvormende fase is afgerond en het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvorming.

De raadsadviseur, De voorzitter,

E.J.S. Dirksen M.P. Simonis

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	20 oktober 2021
Bij de bespreking van	Vaststellen: Verstedelijkingsstrategie Groene Metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley
Motie van	Jan Hutten - CDA Nicky Eppich - VVD Maarten Venhoek - D66
Titel van de motie	Groene metropoolregio met Europese ambities
Nummer Zaaknummer	**21M206** 588546

We weten dat:

- Met de Verstedelijkingsstrategie Groene Metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley het de ambitie is om uit te groeien tot een regio van internationale betekenis.
- De Groene Metropoolregio Nederland ontsluit naar Centraal- en Oost-Europa en vice versa.
- Met de verdere internationalisering van economie en maatschappij het belang van goede verbindingen naar het Europese achterland (Berlijn, Frankfurt) alleen maar toeneemt.
- Dwars door deze regio twee belangrijke Europese goederencorridors lopen waarvan één
  door de gemeente Arnhem.
- Arnhem en de omliggende regio profiteert van onze gunstige ligging aan deze corridors, omdat dit het voor bedrijven aantrekkelijk maakt zich hier te vestigen.
- De ligging aan de Europese hoofdtransportassen (A1, A12, A15, A73, Betuweroute, Waal en Rijn) nog meer kansen biedt op het gebied van hoogwaardige logistiek en maakindustrie.
- Het beoogd effect van de strategie is om op basis van een gezamenlijke verstedelijkingsstrategie langjarige afspraken tussen Rijk en Provincie te maken die bijdragen aan de ontwikkeling van Arnhem en de omliggende regio.

We vinden dat:

- de Verstedelijkingsstrategie moet worden gebruikt om een Groene Metropool van internationale betekenis te bouwen.
- Een belangrijk doel van de strategie is om dé circulaire topregio van Europa te worden.
- Deze strategie kansen biedt nationale en internationale verbindingen (weg en spoor), campusontwikkeling, logistieke hotspots en energieclusters te versterken, met meerwaarde voor Arnhem en de bewoners.
- Een investeringsagenda nodig is om de strategie te kunnen uitvoeren en dat hiervoor zoveel mogelijk overheden en bedrijven betrokken moeten worden.

- Met de strategie nadrukkelijker Europese samenwerking en bijbehorende middelen gezocht kunnen worden, gezien de ambities en ligging van onze Groene Metropoolregio.

Hiermee verzoeken wij het college:

- In de samenwerking binnen de Groene Metropool Arnhem Nijmegen en Foodvalley, grotere ambities op het gebied van Europese samenwerking en middelen na te streven en hierbij actief de afdeling Public Affairs van de Groene Metropool in te zetten, passend bij de internationale ambities van de Verstedelijkingsstrategie.

En gaan over tot de orde van de dag.

- Jan Hutten - CDA
- Nicky Eppich - VVD
- Maarten Venhoek - D66

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 588546

Onderwerp: Verstedelijkingsstrategie Groene Metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley

Voorstel

1. De concept verstedelijkingsstrategie Groene metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley (deel 1 het verstedelijkingsconcept) vast te stellen.
2. Het college te verzoeken om eventuele moties en amendementen op het verstedelijkingsconcept mee te nemen in de uitwerking van de definitieve verstedelijkingsstrategie welke als basis dient voor het verstedelijkingsakkoord Groene metropool te sluiten met de bestuurlijke partners.

Inleiding

Arnhem is een stad met veel kwaliteiten. Kwaliteiten waar we trots op zijn en die we willen koesteren. Maar als stad staan we ook voor grote uitdagingen. De grote woningbouwopgave waar we aan werken. Het zorgdragen voor een gezonde stad met voldoende werkgelegenheid. De inspanning om samen de stad klimaatadaptief in te richten. Het stimuleren van onze duurzame economie. En op welke manier we Arnhem goed bereikbaar houden. In het voorontwerp-omgevingsvisie Arnhem 2040 wordt geschetst op welke wijze deze grote opgaven in balans met elkaar kunnen aangepakt worden.

Als Arnhem staan we niet alleen voor deze opgave en hebben we de samenwerking gezocht met het rijk (onder andere ministerie van BZK), de provincies Utrecht en Gelderland, waterschappen en 26 gemeenten in de verstedelijkingsstrategie Groene Metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley.

De verstedelijkingsstrategie Groene Metropool beschrijft voor de regio's Foodvalley en de metropoolregio Arnhem-Nijmegen op (middel)lange termijn welke voorwaarden en principes er zijn om te komen tot de gewenste balans tussen stedelijke ontwikkeling, economie, bereikbaarheid en de ontspannen leefkwaliteit in de Groene Metropoolregio. Vandaar ook de titel '*Meer landschap, meer stad*'.

In het najaar van 2020 hebben alle colleges in de regio's de Contourennotitie vastgesteld en de raden daarover geïnformeerd (conform raadsinformatiebrief 13 oktober 2020). Deze notitie beschreef de aanleiding, uitgangspunten en een eerste aanzet voor het ontwerpend onderzoek.

Met de voorliggende concept verstedelijkingstrategie worden de principes voor een Groene Metropoolregio ter besluitvorming voorgelegd. De strategie bestaat uit twee delen:

- deel 1: het verstedelijkingsconcept, waarin voor alle bouwstenen ontwerpprincipes zijn neergelegd. Dit deel wordt nu ter besluitvorming bij de raden en staten voorgelegd.

Gemeente Arnhem

- deel 2: gebiedsuitwerkingen en werkwijze, waarbij in acht gebieden (waaronder het sleutelgebied Arnhem-Oost) de ontwerpprincipes toegepast en vertaald worden naar gebiedsagenda's. Dit deel zal de komende periode verder uitgewerkt worden en wordt nu als "work in progress" ter kennisneming aangeboden.

Op basis van de besluitvorming in raden en staten over deel 1, het verstedelijkingsconcept en de verdere uitwerking van deel 2, zal een definitieve verstedelijkingsstrategie worden vastgesteld door de colleges. Over deze strategie zal de raad door het college in het najaar worden geinformeerd waarbij wordt aangegeven hoe eventuele aangenomen moties en amendementen een plek hebben gekregen.

De verstedelijkingsstrategie is de basis voor het verstedelijkingsakkoord tussen de bestuurlijke partners op landelijk, provinciaal en regionaal niveau. In dat akkoord staan de afspraken voor de langjarige samenwerking op basis van de uitgangspunten van de verstedelijkingsstrategie. Het is daarbij van belang dat alle raden tot besluitvorming komen over de concept verstedelijkingsstrategie voor november 2021 zodat deze besluiten kunnen worden meegenomen in het proces naar het verstedelijkingsakkoord.

Beoogd effect

De verstedelijkingsstrategie Groene metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley borgt een gemeenschappelijke visie op de balans tussen stedelijke ontwikkeling, economie, bereikbaarheid en de ontspannen leefkwaliteit in deze regio. Het beoogd effect is om op basis van een gezamenlijke verstedelijkingsstrategie langjarige afspraken tussen Rijk en regio te maken om deze (Arnhemse) opgaven in balans te kunnen ontwikkelen. Een investeringsagenda maakt onderdeel uit van deze verstedelijkingsafspraken.

Argumenten

1.1 De concept verstedelijkingsstrategie (deel 1) vormt de basis voor de lange termijn strategie

Met het vaststellen van het verstedelijkingsconcept (deel 1) worden de visie en de ontwerpprincipes uit de vier bouwstenen als uitgangspunt vastgesteld voor de lange termijn verstedelijkingsstrategie.

1.2 Verstedelijking kan alleen samen worden uitgevoerd met rijk en regio

We willen een aantrekkelijke leefomgeving creëren door de randvoorwaarden te stellen voor het faciliteren van de groei voor wonen en werken. Daarbij hoort het maken van integrale keuzes. De verstedelijkingsopgave overstijgt de gemeentegrenzen van Arnhem en vraagt om langjarige samenwerking met bestuurlijke partners, zowel ruimtelijk als financieel. Hiermee wordt de impact van deze ingrepen en ruimte voor noodzakelijke investeringen vergroot.

.

2.1 Het verstedelijkingsakkoord bekrachtigt de meerjarige strategische samenwerking

Met het ondertekenen van een verstedelijkingsakkoord weten wij ons verzekerd van steun en partnerschap in grote ruimtelijk keuzes, ingrepen en daarmee gepaard gaande investeringen. Vanzelfsprekend blijft uw raad over vervolgstappen nadrukkelijk geïnformeerd.

Kanttekeningen en risico's

2.1 Uitwerking van het verstedelijkingsconcept naar een definitieve verstedelijkingsstrategie en verstedelijkingsakkoord is college mandaat

Met het vaststellen van het raadsvoorstel verzoekt u het college om eventuele moties en amendementen van de raad mee te nemen in de definitieve verstedelijkingsstrategie en op basis daarvan het verstedelijkingsakkoord te sluiten met de bestuurlijke partners in rijk en regio. De raad heeft bij de verdere vertaling van afspraken naar ruimtelijke ordeningskeuzes en gebiedsontwikkelingen in Arnhem te allen tijde het mandaat bij de besluitvorming van het lokale omgevingsbeleid (zoals de Omgevingsvisie Arnhem 2040) en de kaderstelling van projecten. Hierdoor is de rol van de raad in gebiedsprocessen en projectuitwerkingen geborgd.

2.2 Formatieproces kan leiden tot verstedelijkingsakkoord in voorjaar 2022

Het demissionaire kabinet kan ertoe leiden dat het sluiten van een akkoord niet mogelijk zal zijn in het najaar van dit jaar. Het risico is daarom aanwezig dat sluiten van het akkoord kan verschuiven naar begin 2022. Omdat het akkoord dient als basis voor een langjarige samenwerking, leidt dit niet tot onoverkomelijke problemen. Wellicht biedt het juist extra kansen doordat opgaven in de gebiedsuitwerkingen door de extra tijd nog scherper geagendeerd kunnen worden.

Participatie

De provincie Gelderland heeft in de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley een inwonerpeiling uitgevoerd in de vorm van het Kieskompas 'Ruimte voor uitdagingen - verstedelijking' (28 juni 2021). Dit geeft op hoofdlijnen inzicht hoe inwoners denken over de uitdagingen bij verstedelijking en hoe zij die prioriteren. Dergelijke uitkomsten kunnen bouwsteen zijn voor (het gesprek over) verdere gebiedsuitwerkingen en lokale toepassing.

Financiën

De verstedelijkingsstrategie vraagt om een langjarig commitment van de betrokken overheden. De kosten van het traject worden gedragen door alle deelnemende partners (bijdragen van de regio's, provincies en het Rijk). De gemeentelijke bijdrage vanaf 2022 aan de verstedelijkingsstrategie is verwerkt in de bijdrage voor de regionale opgave Groene Groei van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen, welke voorligt in de begrotingsbehandeling in het najaar.

De samenwerking na het akkoord zal leiden tot gebiedsgerichte en gezamenlijk afgewogen onderzoeken, investeringen en voorstellen voor ontwikkelingen bijvoorbeeld in de groene leefomgeving, mobiliteitsoplossingen en ontwikkellocaties voor woningbouw. Indien het budgetrecht van de raad van toepassing is, komen wij uiteraard voor besluitvorming bij uw raad terug.

Uitvoering

Met het opstellen en sluiten van het verstedelijkingsakkoord Groene metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley wordt uitvoering gegeven aan het besluit van de raad. Op basis van het akkoord wordt verder samengewerkt aan de uitvoering in lijn met de verstedelijkingsstrategie.

Communicatie

In het najaar van 2020 hebben alle colleges in de regio's de Contourennotitie vastgesteld en de raden daarover geïnformeerd (conform raadsinformatiebrief 13 oktober 2020). Deze notitie beschreef de aanleiding, uitgangspunten en een eerste aanzet voor het ontwerpend onderzoek.

Communicatie met de raden heeft in een webinar op 21 april 2021 in aanloop naar het BO Leefomgeving van 2021 plaatsgevonden. Het voorliggende verstedelijkingsstrategie Groene metropool deel 1, het concept, is u dit voorjaar aangeboden ter consultatie.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Verstedelijkingsstrategie Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen Foodvalley 2040 (concept, 30 juni 2021), bestaande uit:
    - Verstedelijkingsstrategie deel 1, het verstedelijkingsconcept.
    - Verstedelijkingsstrategie deel 2, gebiedsuitwerkingen en werkwijze.
- Onderzoek Kieskompas 'Ruimte voor uitdagingen - verstedelijking' (28 juni 2021)

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 588546

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 20 juli 2021,

gelet op art. 147 tweede lid Gemeentewet

besluit:

1. De concept verstedelijkingsstrategie Groene metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley (deel 1 het verstedelijkingsconcept) vast te stellen.
2. Het college te verzoeken om eventuele moties en amendementen op het verstedelijkingsconcept mee te nemen in de uitwerking van de definitieve verstedelijkingsstrategie welke als basis dient voor het verstedelijkingsakkoord Groene metropool te sluiten met de bestuurlijke partners.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

concept

VERSTEDELIJKINGS-STRATEGIE

Meer landschap meer stad

Groene Metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley 2040

Meer landschap meer stad
Groene Metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley 2040

Deze rapportage is het resultaat van een onderzoek naar een integrale verstedelijkingsstrategie voor de regio Arnhem Nijmegen Foodvalley, gericht op 2050. Dit onderzoek is verricht samen met Regio Arnhem-Nijmegen, Regio Foodvalley, Provincie Gelderland, Provincie Utrecht, het Ministerie van BZK, het Ministerie van EZ, het Ministerie van LNV en het Ministerie van IenW.

Voorwoord

Voor u ligt de concept verstedelijkingsstrategie van Arnhem-Nijmegen-Foodvalley. U ontvangt dit document in de vorm die het in de definitieve versie ook zal krijgen. Het stuk bestaat uit twee delen: deel 1 (vanaf p. 4) met de aanleiding, de beschrijving van het verstedelijkingsconcept en de ontwerpprincipes en deel 2 (vanaf p. 64) met de gebiedsuitwerkingen en een hoofdstuk over de werking van de strategie voor alle betrokkenen.

We vinden het belangrijk dat u dit stuk nu in zijn complete vorm krijgt en tegelijkertijd willen we benadrukken dat deel 2 nog niet klaar is. De gebiedsuitwerkingen en het hoofdstuk over de werking van de strategie worden de komende periode uitgewerkt.

Na de zomer start een volgende fase van de verstedelijkingsstrategie. Daarin spelen de gebiedsuitwerkingen en belangrijke rol. Door in te zoomen op de verschillende gebieden met hun eigen context en vraagstukken wordt getest of de principes werken en ook welke volgorde, fasering, aanvullend onderzoek, investeringen en rolverdeling nodig zijn.
Parallel daaraan loopt de consultatieronde in de 26 gemeenten en beide provincies nog even door. De uitkomsten van die uitwerking en de uitkomsten van de consultatieronde zijn voor zover dat kon meegenomen in het voorliggende verstedelijkingsconcept en gaan vervolgens mee in de definitieve strategie.

Dat is ook hoe we het met minister Ollongren afspraken in het BO Leefomgeving in mei: “Rijk en regio hanteren het verstedelijkingsconcept, met de doorontwikkeling van de polycentrische kernen (Arnhem, Nijmegen en Foodvalley) en de gebiedsuitwerkingen vanuit het groene landschappelijke raamwerk, als basis voor de verdere uitwerking van de verstedelijkingsstrategie en het verstedelijkingsakkoord”.

Deze *concept verstedelijkingsstrategie* maakt een besluitvormingsronde langs colleges, raden en staten. We leggen dit stuk aan u voor met het doel om deel 1 (het verstedelijkingsconcept en de bouwstenen voor verstedelijking) vast te stellen en om instemming te vragen op de voorgestelde uitwerking van deel 2.
Kort gezegd: we vragen uw instemming op de inzet van het verstedelijkingsconcept als leidraad voor het vervolg.

Op basis van die instemming worden de gebiedsuitwerkingen opgewerkt tot volwaardige onderzoeksagenda’s met uitgangspunten voor het verstedelijkingsakkoord en de investeringsagenda.

Als bestuurlijk kernteam hebben we er vertrouwen in dat dit stuk, opgesteld met collega’s door alle overheidslagen heen een goede basis biedt voor het vervolg. Dat vervolg is niet alleen het hierboven geschetste traject richting verstedelijkingsakkoord en investeringsagenda, maar het is ook de start voor de samenwerking in deze integrale ruimtelijke uitwerking van de Groene Metropool in de periode tot 2040. Dit document is bedoeld als inspiratie voor die langjarige samenwerking met elkaar.

Veel leesplezier!

Het bestuurlijk kernteam verstedelijkingsstrategie
Arnhem-Nijmegen-Foodvalley

Rheden, 30 juni 2021

01

Inleiding

De Regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley spraken in het najaar van 2019 in de NOVI-propositie en daarna in de Omgevingsagenda Oost-Nederland hun ambitie uit om samen door te ontwikkelen tot een Groene Metropool van internationale betekenis. Als combinatie hebben de twee regio's alles in zich om topregio te zijn in Food, Health, Hightech en Energy en in het logische verlengde daarvan dé circulaire topregio van ons land en van Europa te worden met goede nationale en internationale verbindingen (weg en spoor), campusontwikkeling, logistieke hotspots en energieclusters. Een regio met een excellente leefomgeving waar het groen, gezond en schoon wonen en werken is nu en in de toekomst. Waar brede welvaart is voor iedereen.

WERKEN AAN DE GROENE METROPOOL

De regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley zien een forse groei op zich afkomen in de komende jaren: tot 2040 zijn er naar verwachting 100.000 extra woningen nodig in de regio en met die 100.000 woningen liggen er ook opgaven voor energie, klimaat, landschap, leefomgeving en mobiliteit.
De regio's hebben samen met het Rijk en de Provincies deze opgaven in de regio aangegrepen om de samenwerking te versterken binnen de regio, met de andere metropoolregio's in ons land en grensoverschrijdend met Duitsland. In het Bestuurlijk Overleg MIRT Oost-Nederland op 21 november 2019 hebben bestuurders van het Rijk en de provincie Gelderland afgesproken een verstedelijkingsstrategie voor de 'Groene Metropool' op te stellen vanuit één-overheidsgedachte. De verstedelijkingsstrategie is een integrale langetermijnstrategie (2025-2040) voor de fysieke leefomgeving met focus op de thema's wonen, werken en bereikbaarheid in relatie tot onderwerpen als energietransitie, landschap en de leefomgeving.

De meerwaarde van het samen opstellen van deze regionale verstedelijkingsstrategie is dat alle betrokkenen voelen dat dit dé kans is om samen een flinke stap te zetten in de ontwikkeling en positionering van de regio. Dat gaat over de bereikbaarheid en de verbondenheid van netwerken binnen en buiten de regio en het gaat over de kracht van de landschappen en de leefomgeving. In beide regio's wordt volop werkt aan economische thema's die raken aan grote transities, die relevant zijn voor de toekomst en die elkaar ook kunnen versterken. Door intensiever samen te werken kan er een regiobreed netwerk van campussen én productie in combinatie met een ligging aan twee belangrijke corridors ontstaan. De regio's gaan uit van hun eigen kracht, potenties en ambities en van daaruit kiezen ze een integrale benadering van de thema's in hun eigen deel van de Groene Metropool. En natuurlijk delen de regio's dat ze beide zoeken naar goede plekken voor wonen en werken die gezonde en groene groei van de regio mogelijk maken.

VERSTEDELIJKINGSSTRATEGIE

De verstedelijkingsstrategie beschrijft welke voorwaarden en principes er zijn om te komen tot nieuwe locaties voor wonen en werken. Er wordt globaal een beeld geschetst waar op de middellange (2030) en lange termijn (2040) de extra woon-en werklocaties voor de komende jaren een plek kunnen krijgen. De strategie is adaptief en geeft inzicht in welke keuzes nu en op een later moment genomen worden. Daarmee staat nog niet alles vast en is er voldoende flexibiliteit om veranderingen op te vangen. De strategie reikt ontwerpprincipes en levert handvatten voor verder uitwerking en samenwerking.

De eerste fase van de verstedelijkingsstrategie bestond uit het opstellen van een contourennotitie. De contourennotitie beschrijft de aanleiding en urgentie(s) voor de verstedelijkingsstrategie, de opgave die er ligt in de komende 20 tot 30 jaar en de reden om de strategie op te bouwen uit de bouwstenen leefomgeving, economie, mobiliteit en wonen. De contourennotitie beschrijft ook de context per bouwsteen en agendeert de uitgangspunten. Vervolgens is via verhaallijnen een eerste aanzet

Verstedelijkingsconcept
De ruimtelijke vertaling van de contourennotitie, het onderzoek naar de bouwstenen, de onderliggende cijfers en plannen hebben geleid tot een ruimtelijk raamwerk: het verstedelijkingsconcept.

Het verstedelijkingsconcept bestaat uit het perspectief voor de Groene Metropool en de ontwerpprincipes voor de bouwstenen leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen. De keuzes waar nu precies gebouwd gaat worden en wat daarvoor nodig is, zijn in het verstedelijkingsconcept nog niet gemaakt. Het concept geeft wel nadrukkelijk richting voor de volgende stappen. "Dit is hoe het moet als we de Groene Metropool willen zijn."

We realiseren ons dat de generiek geformuleerde ontwerpprincipes in het verstedelijkingsconcept met elkaar kunnen botsen en ook dat het niet zal lukken om de hele bouwopgave voor elkaar te krijgen langs de lijn van de ontwerpprincipes. Om die reden maken we in vervolg op het verstedelijkingsconcept gebiedsuitwerkingen.

In de gebiedsuitwerkingen wordt voor de deelgebieden uitgewerkt waar ruimte is voor woningen en werklocaties en welke randvoorwaarden voor de leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen daarvoor moeten worden ingevuld (keuzes en mogelijke oplossingen). De uitwerkingen maken zichtbaar in welke mate de lijn van de ontwerpprincipes gevolgd kunnen worden, waar ontwerpprincipes met elkaar botsen, welke keuzes er mogelijk zijn, welke onderzoeken nog uitgevoerd moeten worden (om keuzes te kunnen maken) en welke randvoorwaarden ingevuld moeten worden om in deze gebieden daadwerkelijk te kunnen bouwen.

De uitwerking vindt plaats in twee stappen:
1. de fase waarin een onderzoeksagenda per gebied wordt opgesteld (wat zijn de belangrijkste vraagstukken en ambities die we in dit gebied beet pakken en waar zien we dat bouwstenen en ontwerpprincipes met elkaar botsen. De uitkomsten van dit eerste deel zijn input voor het verstedelijkingsakkoord en voor de regionale investeringsagenda.
2. De fase waarin de echte verdieping op de gebiedsuitwerking plaats vindt en waarvan het resultaat ook de keus voor locaties, volgordelijkheid en randvoorwaarden laat zien.

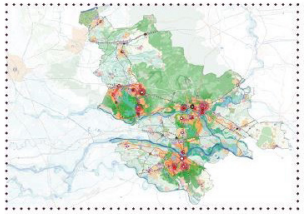
De integraal uit te werken gebieden zijn:
- De sleutelgebieden Arnhem-Oost, Foodvalley-Zuid, Nijmegen-West
- De gebiedsuitwerkingen van Foodvalley-Noord, Liemers, Middengebied Arnhem-Nijmegen, Rijk van Nijmegen en de Veluwe.

De resultaten van deze uitwerkingen vertalen we – in het najaar van 2021 - in een strategie: de verstedelijkingsstrategie. Dit is het verder uitgewerkte verstedelijkingsconcept waarin we laten zien waar op de korte (2025), middellange (2030) en lange termijn (2040) de extra woon- en werklocaties voor de komende jaren in dit gebied een plek kunnen krijgen. De strategie geeft aan wat de randvoorwaarden zijn, hoe de fasering, volgordelijkheid en rolverdeling is, welke aanvullende onderzoeken en investeringen nodig zijn en hoe gewerkt gaat worden met de strategie. Hierover wordt eind 2021 een verstedelijkingsakkoord gesloten.

gegeven voor het onderzoek naar locaties voor wonen en werken en drie mogelijke ruimtelijke toekomstvarianten (scenario's). Die scenario's zijn getest in het dasboard voor verstedelijking. De contourennotitie in combinatie met de toekomstvarianten en de dashboarduitkomsten hebben de onderzoeksagenda voor het ontwerpend onderzoek en de bouwstenen bepaald.

In de tweede fase lag de focus op ontwerpend onderzoek, met als resultaat het verstedelijkingsconcept. In een intensieve samenwerking tussen de twee regio's, de 26 gemeenten, het Rijk, de provincies Gelderland en Utrecht, de waterschappen, vertegenwoordigers van de campussen en de Economic Boards is ontwerpend onderzoek uitgevoerd. De vier bouwstenen zijn verder uitgewerkt en er is een grondige analyse gemaakt van prognoses voor wonen en werken. Ook voor mobiliteit zijn prognoses onderzocht en is gekeken welke groei er ontstaat in het aantal verplaatsingen en wat de effecten daarvan zijn op het netwerk. Het ontwerpend onderzoek laat zien wat de groei in al zijn facetten met de regio doet en hoe keuzes voor verstedelijking die groei kunnen begeleiden.

Het proces ziet er als volgt uit:

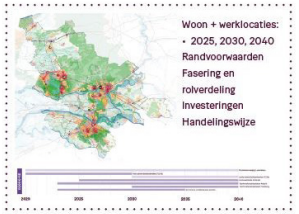
Verstedelijkingsconcept
geeft richting aan de gebiedsuitwerkingen (niet: waar precies gebouwd moet worden en wat daarvoor nodig is)

Gebiedsuitwerkingen
uitwerking van waar gebouwd moet worden en welke randvoorwaarden vanuit de bouwstenen

Sleutelgebieden
- Arnhem-Oost
- Foodvalley-Zuid
- Nijmegen-West

Foodvalley-Noord
Liemers
Middengebied Arnhem Nijmegen
Rijk van Nijmegen
Veluwe

Verstedelijkingsstrategie

Gebiedsprocessen / projectuitwerkingen
uiteindelijke gefaseerde en adaptieve keuzes

Documenten	Verstedelijkingsconcept >	Gebiedsuitwerkingen >	Verstedelijkingsstrategie en -akkoord >	Projectuitwerkingen
Afspraken over	Ontwerpprincipes Verhaallijnen Concept Gelaagdheid en netwerk Onderzoeks- en investeringsagenda	Uitvoerings- en investeringsagenda bij de verstedelijkingsstrategie	Verstedelijkingsstrategie concept fasering randvoorwaarden onderzoeksvragen Verstedelijkingsakkoord - verankering afspraken over: rolverdeling financiering werkwijze	Stedenbouwkundige plannen, omgevingsplannen Uitgifteafspraken, grondaankopen, vaststellen programma's, etc.

WIE HEEFT WELKE ROL?

De verstedelijkingsstrategie wordt opgesteld vanuit de intentie dat alle regiopartners en het Rijk met elkaar van mening zijn dat dit de manier is waarop de Groene Metropool tot duurzame groei kan komen. Hier zit de toegevoegde waarde van onze samenwerking: met elkaar werken we aan vraagstukken zoals woningbouw, economie en mobiliteit die kun je niet alleen doen. Dat moet je vanwege de impact die de opgaven hebben, (boven)regionaal doen. Dat past ook in de werkwijze van de NOVI: eerst de regionale verstedelijkingsstrategieën opstellen als stap op weg naar het Stedelijk Netwerk Nederland.
Het verstedelijkingsconcept beschrijft de generieke aanpak voor de regio. De uitwerking daarvan op gebiedsniveau begint in de gebiedsuitwerkingen, maar vooral ook in de jaren hierna. Om breed draagvlak te krijgen worden ook de andere samenwerkingspartners en maatschappelijke partners in het veld meegenomen in de strategie, zoals de waterschappen, de woningcorporaties, projectontwikkelaars, landschaps- en natuurorganisaties en Economic Boards. Aan het eind van 2021 wordt een verstedelijkingsakkoord gesloten waarin Rijk en regio werk-, onderzoeks- en investeringsafspraken met elkaar maken voor het uitvoeren van de verstedelijkingsstrategie.

Het is vervolgens aan de gemeenten en de provincies om deze uitgangspunten op te pakken en door te vertalen in het lokale omgevingsbeleid. Dat is waar de rol van de raden en staten ligt: beoordelen waar binnen deze regionale ambitie de eigen ambitie en het eigen programma versterkt kunnen worden om dat vervolgens te om te zetten in lokaal en provinciaal omgevingsbeleid.
De opzet van deze strategie sluit zoveel mogelijk aan op staand beleid in de regio en op de visies die tegelijkertijd met deze verstedelijkingsstrategie ontwikkeld worden. Deze strategie helpt om in de komende twintig tot dertig jaar de keuzes te maken bij het aanwijzen van nieuwe, duurzame plekken voor wonen en werken in de groene en ontspannen metropool.
De uiteindelijke gefaseerde en adaptieve keuzes voor woon- en werklocaties vinden plaats binnen en tussen de gemeente(n) in de gebiedsprocessen/projectuitwerkingen waarbij de verstedelijkingstrategie en het verstedelijkingsakkoord als leidraad dienen.

CONSULTATIE OVER HET VERSTEDELIJKINGSCONCEPT

In de periode van april tot juli 2021 vindt een consultatieronde plaats langs de 26 gemeenteraden en de staten van de provincies Gelderland en Utrecht. Ter voorbereiding van de consultatie zijn alle raads- en statenleden uitgenodigd om een webinar bij te wonen waarin een toelichting is gegeven op het verstedelijkingsconcept en de totstandkoming daarvan. Het webinar is toegespitst op de specifieke regio's (Arnhem-Nijmegen en Foodvalley) en op de beide provincies. Vervolgens is in iedere raad (of raadscommissie) nog een korte presentatie gegeven. Aansluitend was er volop ruimte om vragen te stellen en met elkaar in discussie te gaan.

Vanuit de raden en staten is een aantal (algemene) opmerkingen gemaakt die in deze versie al zoveel mogelijk zijn verwerkt. Een ander deel van de opmerkingen wordt meegenomen in de gebiedsuitwerkingen en in het verstedelijkingsakkoord.

Wat zijn de belangrijkste punten die langs zijn gekomen?

- De regio staat voor een forse opgave als het gaan om het aantal te bouwen woningen en de behoefte aan werkgebieden: waar komen de cijfers vandaan? Wat is de onderbouwing daarbij?
- Het verstedelijkingsconcept is meer landschap en meer stad: hoe werkt dat dan? Zijn er goede voorbeelden in Nederland en daarbuiten waar de wisselwerking tussen landschap en stad versterkt is en waarvan het resultaat inspirerend voor ons is?
- Hoort groen meer de stad intrekken ook bij

''meer landschap''? En is er geen spanning tussen inbreiden en groen in de stad? Is meer groen en meer stad of dorp wel mogelijk want er komen nog meer opgaven zoals duurzame energie-opwek op gemeenten af.

- De ontwerpprincipes zullen in de praktijk met elkaar botsen. En het lukt niet om de hele bouwopgave voor elkaar te krijgen langs de lijn van de ontwerpprincipes. Voor de bouwsteen mobiliteit is bijvoorbeeld opgemerkt dat er ook aandacht moet zijn voor het wegennetwerk (ondanks de focus op OV en fiets).
- Door de vier bouwstenen en de ontwerpprincipes loopt als rode draad dat we moeten inbreiden en verdichten. Dat is een goed uitgangspunt. Maar betekent dat dan ook dat er helemaal geen uitbreiding plaats vindt? Dan kan bijna niet met de grote bouwopgave die er is. Maak inzichtelijk wat de (verwachte) verhoudingen zijn tussen in- en uitbreiden en tussen de verschillende woonmilieus. We willen veel in onze regio en de beschikbare ruimte is schaars. In dat kader is opgemerkt dat:
    - Er spanning zit op de ruimtevraag van enerzijds economie en anderzijds wonen: moeten we kiezen en zo ja: wat geven we dan prioriteit. Een aantal raden geeft aan dat wonen dan prioriteit moet krijgen.
    - Er een balans gevonden moet worden tussen ruimte voor economie en de recreatieve druk op de regio. Er ruimte moet zijn voor de transitie van de landbouw, aangevuld met de suggestie om natuur en landbouw gelijk op te laten gaan.
- De verstedelijkingstrategie is in feite een langjarige samenwerking die we met elkaar aangaan. Het is goed dat we dat op regionale schaal doen. Hou daarbij wel oog voor de rolverdeling: doe dat wat lokaal kan, ook echt lokaal en doe regionaal wat moet.
- De regionale aanpak wordt onderschreven, wel zijn er bij sommige gemeenten zorgen over 'substantieel hogere aantallen' dan eerder bekend was. Wat betekent dat? Komt er van bovenaf een contingent op onze gemeente af of kan het alleen als de Raad dat beslist?
- Als het gaat om de samenwerking willen raden en staten ook weten wat nu de regelknop is en ook wie aan die knop zit(ten).
- Als het gaat om burgerparticipatie is ervoor gekozen om het burgerpanel binnen de provincie Gelderland aangevuld met de drie Utrechtse gemeenten te bevragen op een aantal aspecten. De burgerparticipatie op gemeenteniveau vindt plaats bij het verder uitwerken van deze strategie in het lokale omgevingsbeleid. Dan is het voor inwoners beter mogelijk om de effecten van de verstedelijkingsstrategie op hun eigen omgeving te beoordelen.

LEESWIJZER

Het hoofdstuk over het perspectief 2040 beschrijft de uitgangspositie en ambitie van onze regio: waar staan we nu als groene metropool en waar willen we naar toe groeien? Daarna wordt de aanpak van het ontwerpend onderzoek en de daaruit volgende conclusies weergegeven.

Vervolgens worden de vier bouwstenen verder uitgewerkt. Per bouwsteen wordt de context geschetst en komen ambities en kansen aan de orde. Per bouwsteen geven ontwerpprincipes richting bij het maken van strategische keuzes.

Het hoofdstuk met de gebiedsuitwerkingen laat zien hoe het werken met de ontwerpprincipes uit kan pakken. In dit hoofdstuk wordt dieper ingezoomd op drie sleutelgebieden in de regio waar een grote opgave op stapel staat en waar de bouwstenen met elkaar concurreren. Naast de sleutelgebieden worden ook vijf gebieden onderzocht waar in de regio verschillende opgaven samenkomen. Dit hoofdstuk geeft een eerste indruk van hoe de principes werken en welke (noodzakelijke) afwegingen dat vraagt.

In het hoofdstuk 'werken met de verstedelijkingsstrategie' wordt beschreven hoe de verstedelijkingsstrategie een functie krijgt in de ruimtelijke samenwerking in de regio als het gaat om het gesprek over plannen, prioriteren, afhankelijkheden en financiën.

Inhoudsopgave

DEEL 1

00 Perspectief 2040 **14**
- Wat is de Groene Metropool? 14
- Even voorstellen: "De Groene Metropool, aangenaam!" 16
- Kansenkaart verstedelijking 18

01 Bouwstenen **26**
- Leefomgeving: meer landschap 28
- Mobiliteit: slim en schoon 36
- Economie: werk van de toekomst maken 48
- Wonen: meer stad en meer vitale kernen 56

DEEL 2

02 Meer landschap meer stad: gebiedsuitwerkingen **66**
- Arnhem-Oost 68
- Foodvalley-Zuid 72
- Nijmegen-West 76
- Foodvalley-Noord 80
- De Liemers 82
- Middengebied Arnhem-Nijmegen 84
- Rijk van Nijmegen 88
- Veluwe 90

03 Werken met de verstedelijkingsstrategie **92**
- Van verstedelijkingsconcept naar een strategie om langjarig samen te werken 92
- Wat moet de verstedelijkingsstrategie doen? 92
- Waar leggen we de afspraken vast? 93
- Rol van gebiedsuitwerkingen 93
- Hoe werkt het 'samen sturen'? 93
- Opgave in cijfers 94
- Monitoren en bijsturen 94
- Afwegen in gebiedsuitwerking 95

04 Bijlagen **98**
- Begrippen en definities 100

DE VERSTEDELIJKINGSSTRATEGIE IS EEN UITWERKING VAN DE NATIONALE OMGEVINGSVISIE

De NOVI is een uitwerking van de omgevingswet. In de omgevingswet staan twee doelen centraal: (a) het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit en daarnaast (2) het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften'. Deze doelstelling is vertaald in een omgevingsinclusieve benadering van de leefomgeving: ontwikkeling van de leefomgeving gaat (altijd) samen met versterking van te beschermen waarden als gezondheid, landschap, waterveiligheid, natuur, cultureel erfgoed, leefomgevingskwaliteit en milieukwaliteit. De drie afwegingsprincipes uit de NOVI hebben we meegenomen in het opstellen van de ontwerpprincipes van de verstedelijkingsstrategie: (1) de combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies, (2) kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal en (3) afwentelen wordt voorkomen.

In de NOVI is de regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley aangewezen als onderdeel van het Stedelijk Netwerk Nederland. De stedelijke regio's Amsterdam, Utrecht, Amersfoort, Zwolle, Arnhem/Nijmegen, Eindhoven, Breda, Rotterdam/Den Haag vormen de huidige kern van het Stedelijk Netwerk Nederland. In de Omgevingsagenda Oost-Nederland, een gebiedsagenda van de opgaven van de NOVI, is de afspraak gemaakt om een verstedelijkingsstrategie op te stellen voor Arnhem-Nijmegen-Foodvalley.

De belangrijkste uitgangspunten uit de NOVI voor de verstedelijkingsstrategie Arnhem- Nijmegen-Foodvalley zijn:

- Goede verbindingen tussen de stedelijke regio's zijn nodig om de kracht van het netwerk als geheel te benutten.
- Wonen en werken worden daarbij zoveel mogelijk in elkaars nabijheid ontwikkeld.
- De ontwikkeling vindt plaats zo veel mogelijk in bestaand stedelijk gebied, klimaatbestendig en natuurinclusief.
- Grote open ruimten tussen de steden houden hun groene karakter. Het aanbod en de kwaliteit van het groen in de stad worden versterkt en de aansluiting op het groene gebied buiten de stad wordt verbeterd.
- De verstedelijking wordt gekoppeld aan die van de ontwikkeling van de (OV-) infrastructuur.
- De ontwikkeling leidt tot behoud van het landelijk gebied en door het creëren van nabijheid draagt ze bij aan de efficiëntie van de Nederlandse economie en de duurzaamheid van de Nederlandse samenleving.
- Voor de Groene Metropool zijn de zoekgebieden voor twee van de grootschalige ontwikkellocaties al aangewezen in de NOVI: Nijmegen Kanaalzone en Nijmegen Stationsgebied.
- Voor Arnhem-Oost is gekozen voor een wijk-aanpak gericht op leefbaarheid en veiligheid (Woondeal regio Arnhem Nijmegen)

Gezonde, aantrekkelijke, identiteitsvolle steden
Het is essentieel dat onze steden gezond, aantrekkelijk, veilig en schoon zijn om in te wonen en te werken, dat er goede en betaalbare woningen beschikbaar zijn en dat woon- en werklocaties bereikbaar zijn. De relatief beperkte omvang van de Nederlandse steden kan daarbij een voordeel zijn. Het landelijk gebied en de natuur zijn nabij; arbeidsplaatsen en voorzieningen zijn voorhanden of op korte afstand te bereiken. Dit draagt bij aan de kwaliteit van leven in de breedste zin van het woord. Ook de aanwezigheid van groen en water in de stad is belangrijk voor de kwaliteit van het stedelijk leven en de aantrekkelijkheid van de stad. Het biedt mogelijkheden voor recreatie en gezond bewegen en helpt bij het opvangen van de gevolgen van klimaatverandering. En onroerend cultureel erfgoed zoals monumenten, stads- en dorpsgezichten en cultuurlandschappen, speelt een belangrijke rol in de fysieke leefomgeving, zowel in stad als in regio. Erfgoed vormt een afspiegeling van de geschiedenis van Nederland en geeft daarmee duiding aan de identiteit van een gebied.

Over de landschappen in onze regio zegt de NOVI:

Veluwe, Heuvelrug en Rivierengebied
Het landschap de Veluwe, het Nationaal Park Hoge Veluwe en de Veluwezoom is het grootste laagland natuurgebied van Noordwest-Europa met bos, heide, zandvlakten, landgoederen en een unieke wildbeleving. Het gebied omvat twee

nationale parken en vier Natura 2000-gebieden. In dit landschap zijn veel bewijzen van historisch menselijke ingrepen zichtbaar en ook beleefbaar, zoals grafheuvels, celtic fields uit de tijd dat de Veluwe agrarisch gebied werd, de landgoederenzones en het gebouw van voormalig zendstation Radio Kootwijk.

De vrijetijdseconomie is in de afgelopen jaren flink gestegen; de Veluwe is belangrijk in het toeristische aanbod van heel Nederland. De ecologische, economische en ervaringswaarde van de Veluwe staan echter onder druk. Er ligt een opgave om de kernkwaliteiten van dit waardevolle gebied in balans met het toekomstbestendig gebruik te versterken en nieuwe kwaliteiten toe te voegen; ruimtelijke kwaliteit te realiseren door transformatie naar klimaatbestendige landschappen.

Nationaal Park de Utrechtse Heuvelrug dat gedeeltelijk in de Foodvalley ligt, wordt net als de andere nationale parken benoemd als waardevol landschap.

Ook het Rivierengebied wordt in de NOVI als waardevol landschap benoemd. In het rivierengebied ligt een grote en urgente waterveiligheidsopgave, die voortkomt uit de nieuwe normen voor waterveiligheid en door klimaatverandering toenemende rivierafvoeren. Deze opgave kan worden opgepakt door een combinatie van dijkversterking en rivierverruiming. De Rijksoverheid betrekt daar eveneens belangen bij van laagwater, waterkwaliteit, natuur, ecologie, scheepvaart en zoetwater en treft maatregelen die leiden tot een duurzaam functionerend rivierensysteem.

Woningbouw en landschap
Verstedelijking gaat om meer dan alleen woningbouw en infrastructuur. Het Rijk zet in op het binnenstedelijk bouwen van woningen, bedrijven en voorzieningen waar nodig; pas daarna is realisering aan de randen van verstedelijkt gebied aan de orde. In alle gevallen is het belangrijk dat dit gebeurt met oog voor ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit. Buiten en binnen het bestaande stedelijk gebied. Er is behoefte om natuur en biodiversiteit dichter bij mensen te brengen en zo ook de klimaatopgave (hittestress en wateroverlast) tegen te gaan. Zo kunnen groen in de stad en met zorg ontworpen stadsranden bijdragen aan een gevarieerder en rijker woon-werkklimaat. Hierover worden nadere afspraken gemaakt in de verstedelijkingsstrategieën.

De woningbouwopgave en de bossenstrategie vormen gezamenlijk een kans. Door grootschalige herbebossing in de buurt van steden wordt CO_2 vastgelegd, de productie van duurzaam bouwmateriaal vergroot en krijgen burgers meer recreatiemogelijkheden, ruimte voor bewegen en betekenisvolle ontmoetingsruimte. Het Rijk onderzoekt wat de bijdrage van grootschalige bouw in hout kan zijn.

In de Nationale Omgevingsvisie wordt als één van de nationale belangen het ontwikkelen van een duurzame voedsel- en agroproductie genoemd. De opgave die daarbij geformuleerd is, is “Het mogelijk maken en realiseren van de transitie naar kringlooplandbouw.” De landbouw komt ook terug in de prioriteiten. De vierde prioriteit is de toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied. Er staat: “Natuurlijke systemen en landschap staan in bepaalde regio’s onder druk. Tegelijkertijd zijn er veel opgaven in het landelijk gebied zoals transitie van de landbouw, de energietransitie, klimaatadaptatie, natuurherstel, bodemdaling en verdergaande verstedelijking. Een toekomstbestendige ontwikkeling vraagt een verantwoorde herinrichting van het landelijk gebied en een verbetering van de milieukwaliteit.”

In de NOVI worden beleidskeuzes aangereikt waarvan we er een aantal hebben over genomen in de uitwerking van de bouwsteen Leefomgeving.

Perspectief 2040

De ligging van Arnhem-Nijmegen-Foodvalley is ideaal: midden in het Stedelijk Netwerk Nederland, goed verbonden (via weg en spoor) met goede nationale en internationale verbindingen. Tel daar bij op dat de regio bestaat uit sterke steden en vitale kernen in een aantrekkelijke groene leefomgeving. Dat zorgt ervoor dat dit een regio is waar mensen graag wonen en werken. De groei die eraan komt, moet ons helpen om de regio nog vitaler, groener en sterker te maken. We ontwikkelen ons door tot de Groene Metropool. Dat is onze inzet.

Nederland is een sterk verstedelijkt land. Een groot deel van de Nederlanders woont in steden of in de suburbane kernen daar omheen. Ook het Nederlandse platteland ligt grotendeels in de directe invloedssfeer van de steden en de inwoners maken volop gebruik van stedelijke voorzieningen. In de regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley is dat niet anders. Onze regio functioneert met zijn ligging en internationale bereikbaarheid als schakel tussen de mainports Rotterdam, Schiphol en Duitsland.

Met de verstedelijkingstrategie maken we de schaalsprong naar de Groene Metropool in het Stedelijk Netwerk Nederland met goede verbindingen met Utrecht, Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Amersfoort, Zwolle en Eindhoven. De ligging van de Groene Metropool met zijn sterke steden en vitale kernen in een aantrekkelijke groene leefomgeving zorgt ervoor dat dit een regio is waar mensen graag wonen en werken. Dat levert een grote en urgente woningbouwopgave op die onmiddellijk gekoppeld is aan opgaven voor bereikbaarheid en werkgelegenheid. Voor onze regio is de leefomgeving met het landschap en het sterke groenblauwe netwerk een belangrijk onderdeel van de leef- en vestigingskwaliteit. De opgave is dan ook om het versterken van het groenblauwe netwerk gelijk op te laten lopen met de urgente opgaven, zoals de vraag naar woningen en werkgelegenheid.

De vraag om meer woningen en werkgelegenheid grijpen we aan om de Groene Metropool duurzaam, circulair en klimaatbestendig te versterken. In deze regio wordt gewerkt aan de opgaven van de toekomst in Food, Health & Hightech en Energy. Het logische verlengde daarvan is dat het onze ambitie is om de circulaire topregio van ons land en van Europa te worden met campusontwikkeling, logistieke hotspots en energieclusters. Een regio waar de circulariteit zichtbaar is in alle facetten van de leefomgeving.

In het verstedelijkingsconcept combineren we het beste van twee werelden: we maken meer landschap én meer stad. Dat klinkt stedelijker dan het is: het is een keuze om te laten voelen dat we kiezen voor het versterken van de bestaande steden, regiokernen en dorpskernen. We koesteren de ontspannenheid en de kracht van het landschap, de kwaliteit en intimiteit van de kleinere kernen in de regio (waarin die kernen kunnen groeien naar eigen behoefte) en we combineren dat met dat wat de stedelijke regio's kenmerkt. Met hun hogere dichtheden, interactiemilieus en hoogwaardige economische activiteit zijn ze het vliegwiel van de Nederlandse economie. Een goede verbinding tussen stad, vitale suburbane kernen en platteland versterkt de concurrentiepositie en werkgelegenheid van de regio en draagt bij aan de agglomeratiekracht en innovatie.

Op de kaarten en in de strategie is de vormgeving van dat samenhangende vitale netwerk uitgewerkt (zie p. 16).

De inzet op het groene karakter past bij onze circulaire visie op de verstedelijkingsopgave: we willen groene groei realiseren en bestaande kwaliteiten versterken, zonder daarbij natuurlijke

en sociale hulpbronnen uit te putten. We zetten de verstedelijkingsopgave in om de transitieopgaven te versnellen. Eén van de sectoren waar veel verandering te zien zal zijn in de komende jaren is de landbouw. Er zit spanning op de relatie tussen verstedelijking en de landbouw. Dat heeft enerzijds te maken met de stikstofproblematiek en anderzijds met de ruimtevraag: verstedelijking vraagt ruimte en nieuwe vormen van landbouw vragen ook meer ruimte. De verstedelijking en de landbouw hebben zich dus tot elkaar te verhouden. We gaan daar in onze regio niet krampachtig mee om, maar we onderzoeken hoe we tot gebiedsgerichte oplossingen en inpassingen kunnen komen.

Wij zijn ervan overtuigd dat een kwalitatieve groei op meer draagvlak kan rekenen en juist daardoor ook voor een snelle groei kan zorgen. Hierbij is het doel om de groei van woningen en werklocaties zó vorm te geven dat het meerwaarde oplevert voor alle inwoners. Dat betekent dat we steeds integrale keuzes maken, moeten prioriteren en samenwerken door de schalen heen.
Bij het tot stand brengen van de groene, gezonde groei met zoveel mogelijk aspecten van brede welvaart, gaan we dan ook uit van de volgende richtinggevende keuzes en hoofopgaven:

- De woningbouwopgave inzetten om het karakter en de kwaliteit van de groene metropool (natuur, klimaat en gezondheid) te vergroten en daarmee onderscheidend te zijn ten opzichte van de andere metropoolregio's;
- De bouwopgave aangrijpen om de nieuwe en vernieuwde leefomgevingen (werken en wonen) energieneutraal en circulair te maken;
- Het versterken van (brede) welvaart door stimuleren van werkgelegenheid en een gezonde leefomgeving;
- Het behouden en versterken van de kwaliteit van de leefomgeving door onder andere te investeren in het landschap en het klimaatadaptief te ontwikkelen;
- Voor de bereikbaarheidsopgave zetten we in op het investeren in duurzame mobiliteit: slim en schoon, zodat de verstedelijking leidt tot een kwalitatief stedelijk mobiliteitsnetwerk. De bereikbaarheid is gewaarborgd.

EVEN VOORSTELLEN: "DE GROENE METROPOOL, AANGENAAM!"

In het midden van Nederland groeit een stedelijke ring van metropoolregio's. Met Arnhem- Nijmegen-Foodvalley als het nieuwste kroonjuweel op het hoogste niveau: een groene metropoolregio met directe relaties naar de Randstad (zoals TU Delft, AMS in Amsterdam), Utrecht (Utrecht Science Park) en Brainport Eindhoven. En met een groeiende grensoverschrijdende kracht naar het Ruhrgebied (Universität Duisburg-Essen), Düsseldorf (zoals Hochschule für Prävention und Gesundheitswissenschaft) en Mannheim (medische clusters Universität Mannheim).
We zijn een groene metropoolregio in het midden van vitale, internationale netwerken.

De regio Foodvalley is de topregio binnen ons land op het gebied van Agrifood. De regio Arnhem-Nijmegen is eind 2018 uitgeroepen tot beste circulaire regio van Nederland en won daarmee de titel Green Capital of Europe. Samen met Foodvalley kunnen we die naam nog meer eer aan doen: op het grotere schaalniveau vormen we de groene metropool waar een toenemende verstedelijkingsdruk voelbaar is.

We willen dé circulaire topregio worden in Europa. Een groene metropoolregio die zich kan meten met andere metropoolregio's in ons land. We onderscheiden ons op het gebied van circulariteit. Niet alleen met de economische topsectoren (Food, Health, Hightech en Energy), maar ook op alle facetten van de leefomgeving: stedenbouw, water, groen, klimaat, gezondheid, mobiliteit en sociale inclusie. We streven naar een gezonde, circulaire groei via het structureel opschalen en versnellen van experimenten op het gebied van onder andere landbouw, eiwit, energie en logistiek. Daarbij kiezen we voor innovaties met concrete resultaten, die breed toepasbaar zijn voor anderen.
Om dit te doen hebben we als metropoolregio al het nodige in huis. Onze universiteiten en hogescholen zijn topspelers op gebied van onderzoek en onderwijs, zoals Radboud Universiteit, Wageningen Universiteit en Research, Hogeschool Arnhem en Nijmegen, Van Hall Larenstein, Aeres Hogeschool, ArtEZ hogeschool voor de kunsten en de Christelijke Hogeschool Ede.
Met een groeiende onderlinge samenwerking staan deze kennisinstellingen in een breed netwerk van internationale bedrijven en aantrekkelijke campussen, zoals Novio Tech Campus Nijmegen, Industriepark Kleefse Waard Arnhem, Wageningen Campus en straks het World Food Centre in Ede.
Ondersteund door van oudsher goede autoverbindingen en goede en snelle OV-verbindingen met Utrecht, de Zuidas en Schiphol, en een directe ICE verbinding naar Duisburg, Düsseldorf, Keulen en Frankfurt. En via Duisburg binnenkort snelle overstapmogelijkheden naar andere gebieden in noord-midden en zuid Duitsland die binnen maximaal 5 uur bereikbaar zijn vanuit onze regio. Met de stationsgebieden van Arnhem (ook ICE-halteplaats), Nijmegen en Ede-Wageningen als stedelijke knooppunten, gekoppeld aan prettige binnensteden en transformatiegebieden waarmee we de steden beter benutten.

Onze stedelijke kernen liggen in het landschap van rivieren en stuwwallen: ze zijn onze drager voor een aantrekkelijk internationaal vestigingsklimaat. De Rijn, Waal en IJssel zijn samen de 'kraan' van onze Nederlandse delta. Naast de grote nationale parken, zoals de Hoge Veluwe en Utrechtse Heuvelrug, realiseren we bijzondere groenblauwe projecten, zoals Veur-Lent Nijmegen, Stadsblokken Meinerswijk Arnhem, Park Lingezegen, Grebbelinie, Binnenveld en Rivierklimaatpark IJsselpoort. Gekoppeld aan het regionaal netwerk van wandel- en (snel)fietsroutes versterkt dit het groene karakter van onze metropoolregio.

Wij zijn een dynamische regio in transitie en we werken daarin nauw samen met een groot aantal partners.

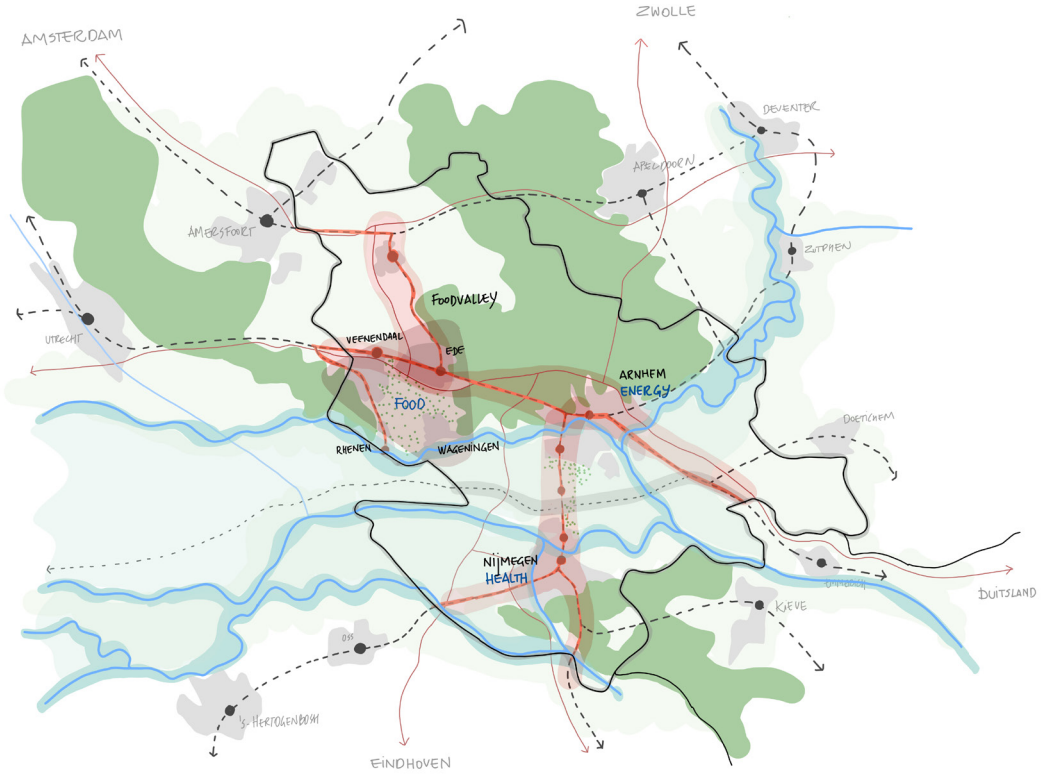
Hieronder is een selectie weergegeven van lopende Rijk-regio samenwerkingstrajecten die cruciaal zijn voor het innovatieklimaat en daarmee voor de economische ontwikkeling van de regio:

- Integrale MIRT Agenda Stedelijk Netwerk Arnhem-Nijmegen
- IBP Vitaal Platteland
- Regio Deal Foodvalley
- Toekomstbeeld OV 2040
- Woondeal Arnhem-Nijmegen
- Ontwerpstudie Regio van de Toekomst
- Programma Erfgoed Deal
- Logistiek knooppunt Afslag 38
- Het Hoogwaterbeschermingsprogramma

Lopende MIRT-projecten:

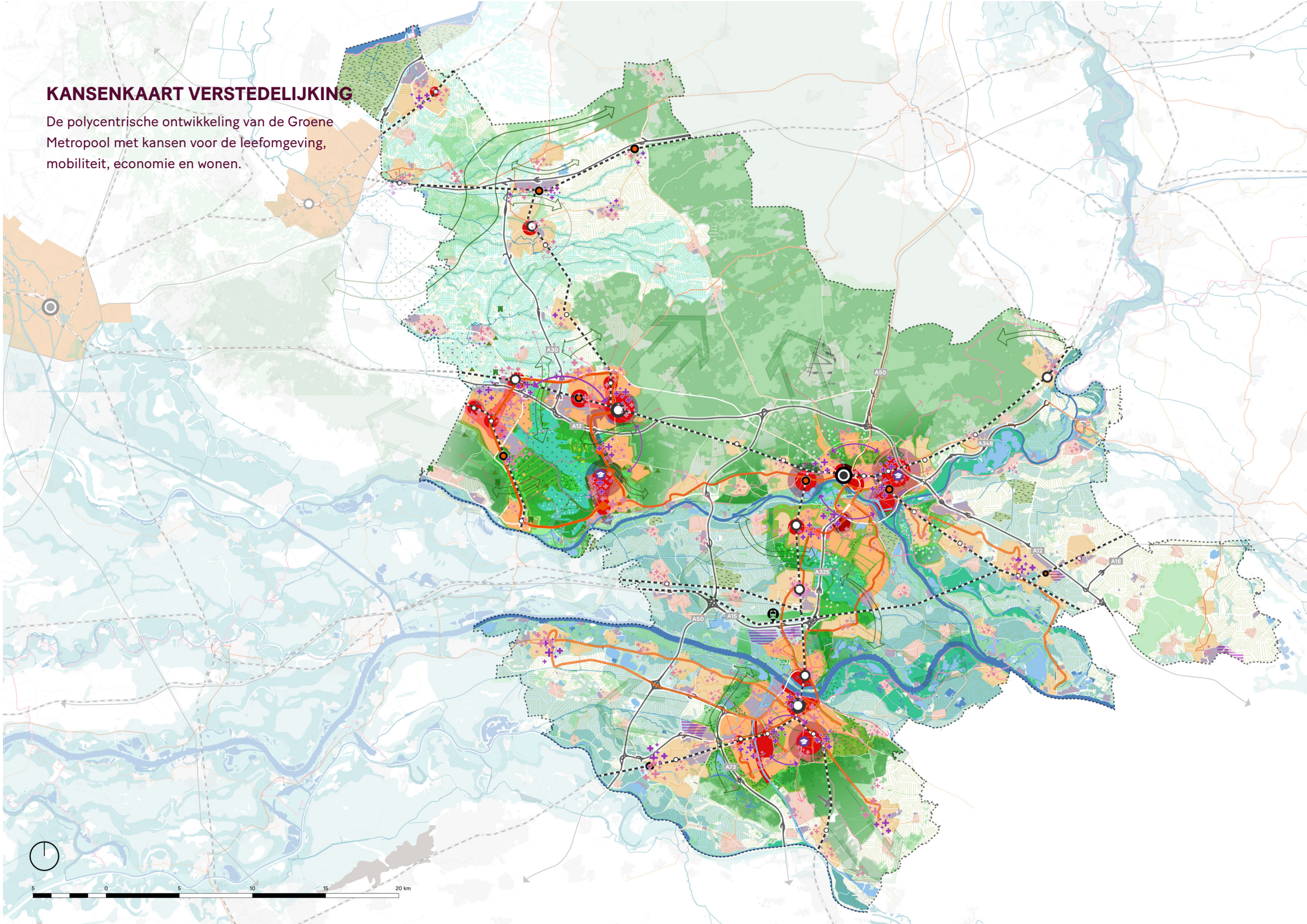
- Sterke regio's: CAT Agrofood Wageningen
- MIRT verkenning A1/A30, Rijnbrug
- PHS station Ede Wageningen
- Verbetering spoorlijn Utrecht-Arnhem-Duitse grens
- SUN corridor (PHS Schiphol-Utrecht-Arnhem-Nijmegen
- ICE lobby en afspraken hierover bestuurlijk overleg MIRT Dec 2018
- PHS-maatregelen Nijmegen CS
- Goederencorridor Oost, knoop Nijmegen
- MIRT-verkenning A50 Eindhoven-Nijmegen.
- Heyendaal en Energy (Connektr op Industriepark Kleefse Waard, Arnhems Buiten)

ARNHEM-NIJMEGEN-FOODVALLEY

KANSENKAART VERSTEDELIJKING

De polycentrische ontwikkeling van de Groene Metropool met kansen voor de leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen.

MEER LANDSCHAP: VERSTERKING LEEFOMGEVING

Het groene raamwerk van de regio versterken we door de landschappelijke kwaliteit, het watersysteem, de biodiversiteit en de groenvoorzieningen leidende principes te laten zijn bij het ruimtelijke ontwerp voor de Groene Metropool.

MEER STAD: INTEGRALE VERSTEDELIJKING

We voegen 100.000 woningen toe om het woningtekort in te lopen, om de bevolkingsgroei te accommoderen en de toestroom uit andere regio's op te vangen. Dit is dé kans om de bestaande wijken te versterken; steden, wijken en dorpen worden (in onderlinge samenhang) aantrekkelijker, duurzamer, veilig, gezond, bereikbaar en inclusief.

ECONOMIE: WERK MAKEN VAN DE TOEKOMST

Ons doel is een regio te zijn die economisch, ecologisch en sociaal tot bloei komt in de komende 20 jaar. Het uitbouwen en versterken van deze sectoren in balans met de omgeving past daarbij. Dat is een stevige opgave én een uitdaging omdat de ruimte beperkt is en we te maken hebben met een hoge woningdruk en veel economische activiteiten. Die opgave pakken we samen op. De verstedelijkingsstrategie is een kans om de ruimtelijke vertaling bij deze economische ambities te maken.

MOBILITEIT: SLIM EN SCHOON

We stellen de reiziger centraal en we verleiden hem of haar om de slimste en schoonste keuzes te maken om door het netwerk te reizen. We benutten bestaande mobiliteitsnetwerken beter. We willen de groei in balans brengen met onze leefkwaliteit en aantrekkelijkheid van cultuur, recreatie en landschap.

MEER LANDSCHAP: VERSTERKING LEEFOMGEVING

Het landschap in onze regio is het belangrijkste onderdeel van de leefkwaliteit die mensen ervaren. De ontwikkeling van stad en landschap is voor de groene metropool een samenhangende opgave: het een kan niet zonder het ander. Hoe behouden én versterken we landschappen, natuurwaarden, biodiversiteit en cultuurhistorisch erfgoed in combinatie met andere ruimtevragers? Hoe zorgen we dat de flora en fauna in onze regio kwalitatief en kwantitatief groeien? Hoe kunnen we nieuwe landschapszones creëren en bestaande, zoals Park Lingezegen, versterken en uitbreiden? Hoe passen we cultuurhistorisch erfgoed toe in het landschap en zorgen we dat inwoners en bezoekers dat op een goede manier kunnen beleven? Hoe bedden we de verstedelijking goed in, in het landschap? Hoe combineren we agrarische activiteiten met de verstedelijkingsopgave? En hoe zorgen we dat inwoners gezond blijven en dichtbij huis kunnen blijven recreëren, zonder dat het te druk wordt?

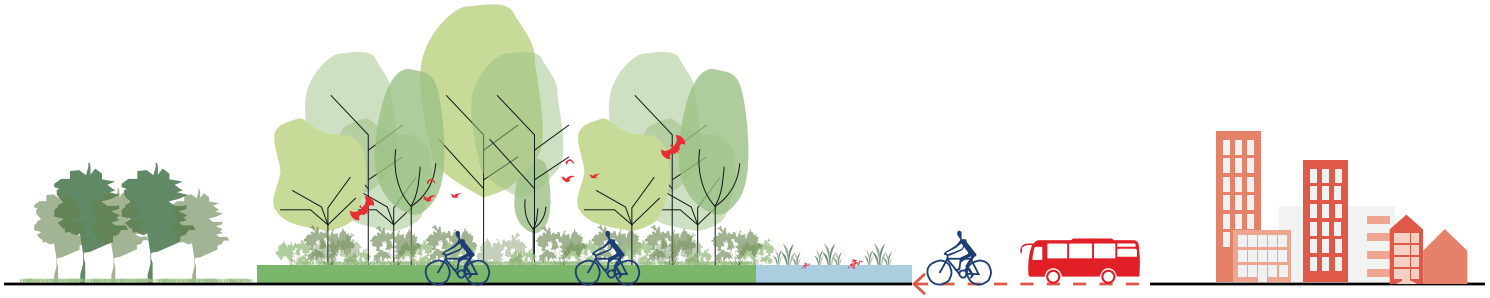
Onze inzet is een landschapsinclusieve ontwikkeling, waarbij we de functies en kwaliteiten van het landschap, de bodem, het watersysteem en de natuur versterken. Het landschap vormt het raamwerk voor de verstedelijking. De uitgangssituatie is daarin steeds anders, omdat de karakteristieken van het landschap in relatie tot verstedelijking binnen de regio sterk verschillen. De regio heeft een gevarieerd en rijk landschap: natuur, rivieren, water, polders, landbouwgebieden en stuwwallen vormen buffers tussen de stad en de woonkernen op het platteland. De eigen identiteit van de verschillende plekken in de regio is daarmee verzekerd. Met aan de noordzijde het Nationaal Park de Veluwe, het Nationaal Park de Utrechtse Heuvelrug, de Gelderse Vallei, de Liemers, in het midden de Gelderse Poort en de Overbetuwe, aan de westzijde de Utrechtse Heuvelrug en aan de zuidzijde het Land van Maas en Waal en het Rijk van Nijmegen.
Met bossen, uiterwaarden en beekdalen herbergt de regio hoge natuurwaarden (Natura2000 gebieden) en recreatief landschap met een rijke cultuurhistorie. Verschillende historische linies, zoals de IJssellinie, de Grebbelinie, de Romeinse Limes en de Operatie Market Garden, hebben in de regio hun sporen achtergelaten in het landschap en bieden houvast om het landschap en het cultureel erfgoed te versterken. Zo is de Romeinse Limes onder de naam Neder-Germaanse Limes zelfs genomineerd als UNESCO Werelderfgoed.

We kiezen voor een compacte vorm van verstedelijking, zodat er voldoende ruimte blijft voor het landschap als groen raamwerk. Als er geen mogelijkheden meer zijn voor het toevoegen van bebouwing binnen bestaand stedelijk gebied, dan houden we bij het aanwijzen van woon- en werklocaties aan de randen van bestaand stedelijk gebied zo goed mogelijk rekening met (de randvoorwaarden van) het bodem- en watersysteem.

Als we kiezen voor ruimtelijke ontwikkelingen in het landschap, dan dient dat altijd meerdere doelen, bijvoorbeeld op het gebied van de waterhuishouding, het klimaat, de stikstofdepositie, de (kringloop)landbouw, de biodiversiteit, de recreatie of erfgoed. Tussen de bebouwde gebieden maken we 5.000 hectare buitengebied toegankelijk voor medegebruik: recreatief, aantrekkelijk en toegankelijk. Met deze buffers blijft de afstand tussen kernen gewaarborgd – ze groeien niet aan elkaar vast. De buffers zorgen voor een waardevolle ruimte waar groen, natuur, landbouw, klimaat en energieambities en natuurlijk ook recreatie hun plek kunnen vinden. Door te zorgen voor een raamwerk met dagelijks, wekelijks en maandelijks groen, ervaren alle inwoners iedere dag het effect van het wonen in de groene metropool.

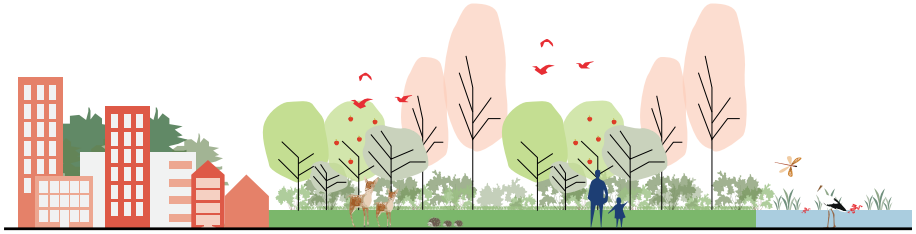
‘Maandelijks’ groen:

- Veluwe
- Rivierengebied
- Utrechtse Heuvelrug

‘Wekelijks’ groen:

- Park Lingezegen
- Binnenveld

‘Dagelijks’ groen:

- Goffertpark
- Stadspark Nijkerk
- Groene buffers

MEER STAD:
INTEGRALE VERSTEDELIJKING

Het verstedelijkingsconcept is opgebouwd rond drie polycentrische polen. Dat betekent dat het zwaartepunt van de verstedelijking plaats vindt in het zuidelijk deel van de Foodvalley (rondom Ede, Wageningen, Rhenen en Veenendaal), in Arnhem en in Nijmegen. Hier worden verhoudingsgewijs de meeste woningen en werkgebieden toegevoegd. Dat kan omdat deze plekken goed bereikbaar zijn. Die bereikbaarheid en dichtheid in combinatie met voorzieningen en de functie als brandpunten voor de economie, maakt deze gebieden tot polycentrische polen. Het is niet zo dat deze drie polen alle drie één centrum hebben: ze hebben er juist meerdere om de verbinding met de regio zo goed mogelijk te houden.
Dit model van de Groene Metropool met drie polycentrische polen die in nauwe verbinding staan met regiokernen en vitale kernen, is de basis voor de verdere doorontwikkeling van het verstedelijkingsconcept. We integreren de verschillende karakteristieken van de regio en elkaar versterkende kernen en we bouwen verder aan de identiteit van de metropool die als één geheel functioneert. Met de woningbouwopgave versterken we ook de kwaliteit van bestaande grotere (woon)kernen, wijken en stadscentra omdat het draagvlak voor voorzieningen toeneemt. Daarnaast brengt het toevoegen van nieuwe woningen in bestaande gebieden, soms net de verandering die een wijk of kern goed kan gebruiken. Dit doen we vanuit een circulaire visie op de stad, waarbij hergebruik, innovatie en inclusie voorop staan.

Alle inwoners in de regio zullen iets gaan merken van de verstedelijking, dat is onvermijdelijk. De insteek is dat dat positief uitpakt en dat inwoners naast meer stedelijkheid ook meer van het landschap gaan ervaren. Het effect van de verstedelijking moet zijn dat het de directe leefomgeving aantrekkelijker, gezonder en duurzamer maakt. Daarbij gaat het over (het draagvlak voor) voorzieningen, de toegang tot het landschap en ook over hoe mensen zich (slim en schoon) kunnen verplaatsen.
Bij de realisatie van de woningbouwopgave is klimaatbestendig en duurzaam bouwen het uitgangspunt, waarbij er ook kansen liggen voor het klimaatbestendig en duurzaam maken van de bestaande voorraad.

Versterken steden én kernen
In de economische kerngebieden van de regio worden groei van werkgelegenheid en voldoende kwalitatief aanbod van woningen steeds belangrijkere vestigingsfactoren voor de (internationale) concurrentiekracht. Dit vraagt onder meer om onderscheidende stedelijke woon- en werkgebieden, waarin wonen en werken in hoge dichtheden worden gemengd. Door wonen en werken in elkaars nabijheid te situeren, stimuleren we dat mens op de fiets of wandelend naar hun werk kunnen.
Een grotere variatie aan woonmilieus van (hoog) stedelijk tot landelijk en van betaalbaar tot duurdere woningen is van belang voor onze regio.

Voor de kernen is vitaliteit van belang; inbreiding en het benutten van bestaande stations helpt daarbij. De opgaven in de steden, die gericht is op stedelijke dichtheid, op multimodale knooppunten en op economische brandpunten, is anders dan in de kleine kernen waar vitaliteit, bereikbare voorzieningen en de eigen identiteit voorop staan in combinatie met het groene karakter. Dat onderscheid is ook te vinden in de strategie waarbij we het verschil maken tussen de verschillende centra in de drie polen, de regiokernen en de vitale kernen. In het integrale netwerk van onze regio hebben ze allemaal een rol en zijn ze goed met elkaar verbonden.

We realiseren woon- en werklocaties en voorzieningen zoveel mogelijk binnenstedelijk. Dat doen we met binnenstedelijke verdichting en het bijbouwen in dorpskernen in gemengde milieus en geconcentreerd rond ov-knooppunten. Deze verhoogde nabijheid combineren we met een gezonde leefomgeving. Dit betekent dat we investeren in groen in de stad en het ommeland.

Toekomstbestendig verstedelijken
De nieuwe economie kenmerkt zich door biobased en circulair te denken en te werken. We zetten in op energieneutraal of energieleverend ontwikkelen. Dat moet ook als we de doelstellingen van het akkoord van Parijs willen nakomen met een regio die in 2050 CO2-neutraal is. Daarom ontwikkelen we bestaande en nieuw te

ontwikkelen woon- en werklocaties zoveel mogelijk circulair en met nadruk op de toepassing van hoogwaardige materialen.

Aantrekkelijk woonklimaat voor iedereen
Er is een groot tekort aan woningen en de vraag stijgt nog door. In de verstedelijkingsstrategie is het uitgangspunt de opgave om 100.000 woningen[1] te realiseren tot en met 2040.
Om dat voor elkaar te krijgen, zetten we in op een verbetering van het functioneren van de woningmarkt: de doorstroming kan beter als er voldoende aanbod is voor doorstromers en starters. Ook zetten we in op de leefbaarheid van bestaande wijken en kernen, zodat het voor zowel huidige als toekomstige bewoners mogelijk is een passende en aantrekkelijke woonplek te vinden. We werken aan voldoende woningen, met een divers en betaalbaar woningaanbod in diverse woonmilieus, in kwalitatief goede, gezonde en veilige leefomgevingen. We grijpen de kans om bestaande wijken meer divers en toekomstbestendiger te maken door te kiezen voor een integrale wijkaanpak.

[1] De prognoses komen uit de planmonitor en uit aanvullende onderzoeken van Stec groep (Foodvalley) en Companen (Arnhem Nijmegen).

STERKE ECONOMIE

In onze economie richten we ons primair op het oplossen van de vragen van de toekomst. Onze focus ligt niet voor niets op Food, Health, Hightech en Energy. Dit zijn de sectoren waar onze regio al decennialang gezaghebbend in is en waar het ICT-cluster, de agroketen en een sterke dienstensector belangrijke pijlers van zijn. Dat blijkt ook het onderzoek naar de Kracht van Oost.
Versterking van de (internationale) concurrentiekracht vraagt om versterking van een selectie van toplocaties (campussen, functiegemengde zakencentra en productielandschappen) en van de verbindingen daartussen. We willen sterker maken wat sterk is en blijven vol inzetten op de ontwikkeling van onze internationale clusters en campuslocaties.
In de verstedelijkingsstrategie maken we de ruimtelijke vertaling van de randvoorwaarden die horen bij deze economische ambities.
De campussen kunnen zich ontwikkelen als stedelijke innovatiemilieus van de toekomst en we zorgen voor 'ecosystemen' die de campussen en het bedrijfsleven met elkaar verbinden, zodat innovatie kan ontstaan. Andersom werkt het ook; de verstedelijkingsstrategie verbetert het vestigingsklimaat van de regio met een goede kwaliteit van leven en extra woningen.

We benutten en versterken onze strategische ligging op de Oost-corridor met ICE Duitsland en de multimodale goederencorridor: weg – spoor – water. Wanneer we de stedelijke corridor en de logistieke corridor goed op elkaar afstemmen, ontstaan kansen voor synergie voor de kennissector, de logistieke sector en duurzaam vervoer. De rapportage Economische betekenis en potentie ICE verbinding Arnhem toont aan dat door verbeteringen aan het ICE netwerk de komende jaren gebieden in Nederland, maar ook vooral in Duitsland (niet alleen Düsseldorf, Köln en Frankfurt) interessant zijn voor onze regio. Via een snelle overstap vanuit Arnhem op station Duisburg naar andere ICE lijnen worden ook gebieden in Noord-(o.a. Berlijn), Midden- en Zuid Duitsland beter bereikbaar (binnen max 5 uur vanuit Arnhem). Deze gebieden zijn interessant zijn voor onze speerpuntsectoren.

We willen het bedrijfsleven in de regio versterken door ruimte te bieden aan ondernemerschap en door in te zetten op voldoende en kwalitatief goede werklocaties en verbindingen. We onderzoeken de mogelijkheden van intensivering en functiemenging op bestaande werklocaties in het stedelijk gebied.

We houden rekening met extra ruimte voor bedrijvigheid die onder andere nodig is voor de transformatieperiode naar een klimaatadaptieve, energieneutrale en circulaire economie. Bij een functiewijziging van bedrijventerreinen zetten we in eerste instantie in op multifunctionele werklocaties. Er is immers vraag naar aantrekkelijke gebieden met verschillende

functies. Transformatie van bedrijventerreinen naar niet-werkfuncties kan alleen plaats vinden als (elders) voldoende ruimte overblijft voor (binnenstedelijke) bedrijvigheid. Om ruimte te maken voor transformaties wordt gedacht aan het maken van een gezamenlijke bedrijvencarrousel om met elkaar ruimte te kunnen blijven bieden aan bedrijven die zich lastiger verhouden tot andere functies maar die belangrijk zijn voor de regio.

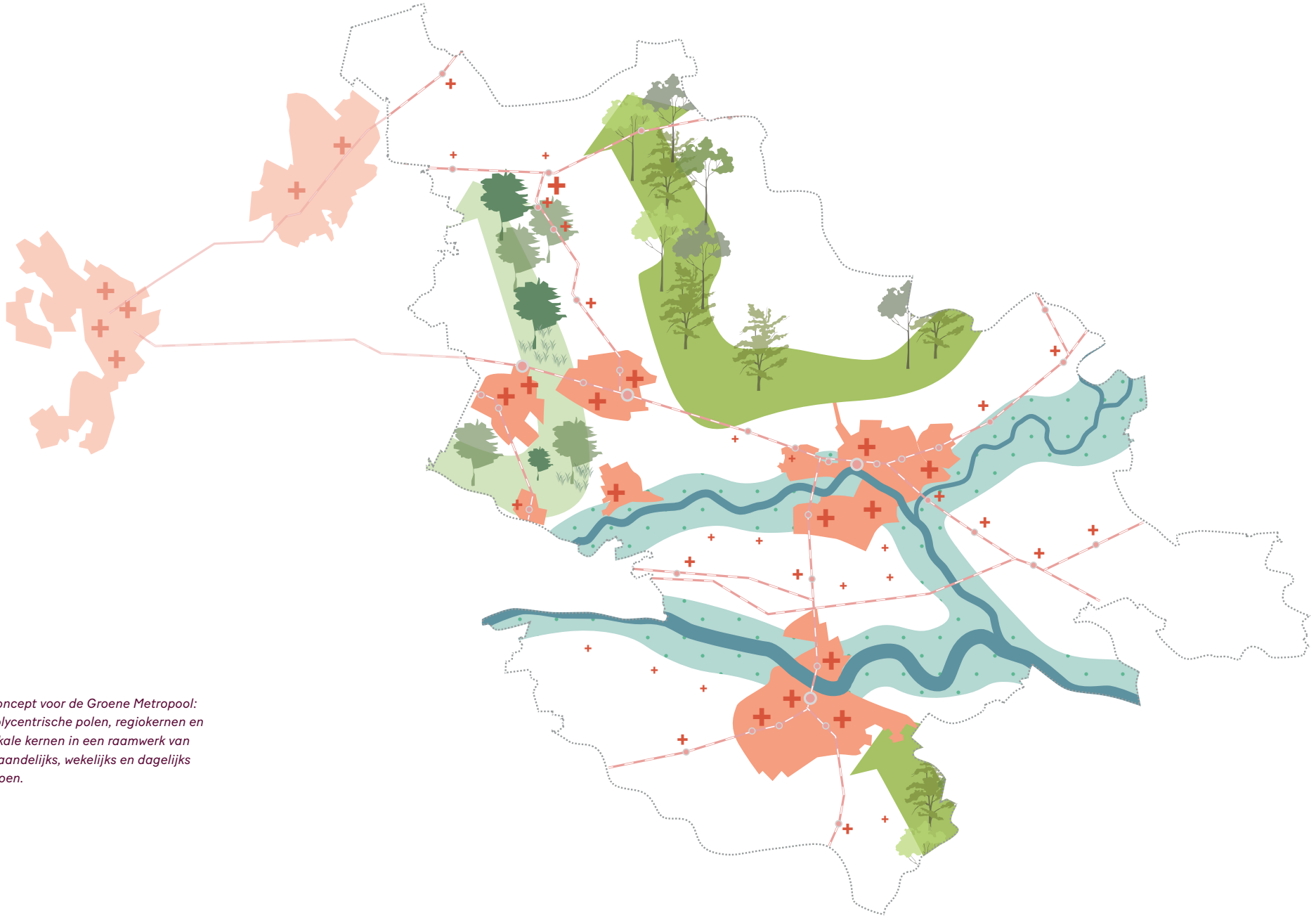
Met bovenstaande ambities doen we dus ook vanuit de economie een stevig beroep op de schaarse ruimte in de regio. Dat betekent omgekeerd ook dat we moeten kijken waar de ruimte voor werklocaties, bedrijventerreinen en campussen efficiënter gebruikt kan worden door in te schikken, te verdichten en functies slim te combineren.

SLIMME EN SCHONE MOBILITEIT

Het mobiliteitsnetwerk in de Groene Metropool heeft nu al een groot aantal knelpunten (binnen de regio en in de aansluitingen op het stedelijk netwerk Nederland) en de groei van het aantal woningen gecombineerd met een groei van de economie, maakt de druk (op de knelpunten) alleen maar groter.

We kiezen er in het verstedelijkingsconcept voor om mensen in de Groene Metropool te laten reizen op de slimste en schoonste manier. Op deze manier wordt het mobiliteitsnetwerk het beste (flexibel) benut en werken we aan CO2-reductie. Dat lukt als we de reiziger centraal stellen en hem verleiden om de slimste en schoonste keuzes te maken door te zorgen voor een goed OV-aanbod in het regionale netwerk en goede aansluitingen op het landelijke en lokale netwerk.
Door zoveel mogelijk te bouwen in de bestaande kernen en steden creëren we nabijheid van wonen, werk en voorzieningen. Inwoners worden daarmee gestimuleerd om eerder te kiezen voor fietsen en openbaar vervoer in plaats van voor de auto. (Daar hoort aansluitend parkeerbeleid bij). Aan de randen van stedelijke netwerken zorgen we voor overstapmogelijkheden van auto op fiets of openbaar vervoer (flexibel en beter benutten mobiliteitsnetwerk, deelvervoer). Het mobiliteitsnetwerk zorgt ook voor slimme en schone alternatieven voor een bezoek aan cultuur, recreatie en landschap.

Gezien de al bestaande knelpunten, verwachten we dat investeringen in het netwerk nodig zijn om te anticiperen op de groei van het aantal woningen en de economie. We investeren in mobiliteitshubs, stimuleren fietsen en lopen op korte afstanden binnen het stedelijk gebied, vergroten en versterken het Hoogwaardig Openbaar Vervoer-netwerk (HOV-netwerk) en zetten in op verbindingen op openbaar vervoer en spoor (corridors Randstad-Arnhem-Rhein Ruhr en Amersfoort-Foodvalley-Apeldoorn). Gezien de grote effecten van woningbouw op het wegennet (en ongeacht inzet op OV en fiets) is het ook nodig te inventariseren welke oplossingen en eventuele investeringen voor het regionale en landelijke wegennet nodig zijn.

Concept voor de Groene Metropool: polycentrische polen, regiokernen en lokale kernen in een raamwerk van maandelijks, wekelijks en dagelijks groen.

01 Bouwstenen

De verstedelijkingsstrategie wordt opgebouwd vanuit vier bouwstenen: leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen. Dit zijn de pijlers van onze strategie.

Voor alle vier de bouwstenen is in de contourennotitie de context geschetst en zijn uitgangspunten meegegeven die vervolgens zijn uitgewerkt. In de bouwstenen staat het behoud en versterken van de leefomgeving in het verstedelijkingsconcept voorop. We proberen zo veel mogelijk in of dichtbij bestaand bebouwd gebied te blijven, of het nu om wonen of werken gaat. Daarmee volgen we de Nationale Omgevingsvisie.

Per bouwsteen is aangegeven wat de context is: welke ontwikkelingen zijn te zien rond dit thema, welk positief effect kan de groei van de regio op deze bouwsteen hebben (kansen en ambities) en hoe kunnen we negatieve effecten van de groei zo veel mogelijk voorkomen? Om op zowel kansen en ambities als op risico's te sturen, zijn per bouwsteen generieke ontwerpprincipes geformuleerd.

De genoemde principes zijn zoals gezegd generiek. Het zijn geen dogma's, maar belangrijke ingrediënten en waarden om tot groene verstedelijking te komen. De opgave is om te kiezen voor die locaties en plekken waarmee aan zoveel mogelijk waarden recht wordt gedaan. Vanzelfsprekend zullen er ook locaties zijn waar de bouwstenen en uitgangspunten met elkaar botsen. Dat betekent dat er keuzes en afwegingen gemaakt moeten worden waarvan we nu nog niet weten dat ze op ons pad komen.

In de komende periode worden in gebiedsuitwerkingen ontwerpprincipes getoetst op werkbaarheid en realiteitsgehalte. We verwachten dat zich daarin soms moeilijke keuzes voordoen; niet alles kan. De te maken afwegingen zijn gebiedsspecifiek (wat is hier het belangrijkste?) en vervolgens spelen daarin de volgordelijkheid en benodigde onderzoeken en investeringen een rol. Vanuit de gebiedsuitwerkingen kan dat leiden tot een afwegingskader per deelgebied of sleutelgebied.

LEEFOMGEVING

Verstedelijkingsstrategie: ruimteclaims ordenen in het landschap en het landschap verder versterken

Ambitie: een aantrekkelijk, groen-blauw, gezond woonmilieu, waar volop kansen liggen voor gezond leven, werken en recreëren.

BEREIKBAARHEID

Verstedelijkingsstrategie: inzetten op bereikbaarheid van stedelijk netwerk A-N-F en verbindingen van dit netwerk met de Randstad, met het noorden en zuiden + ontwikkeling mob. hubs.

Ambitie: woon- en werklocaties koppelen aan (met name OV-) infrastructuur.

ECONOMIE

Verstedelijkingsstrategie: in kaart brengen welke ruimtelijke voorwaarden leiden tot maximale uitwisseling tussen bedrijven, kennisinstellingen en voorzieningen.

Ambitie: verbeteren van economische groei en versterking van het economisch vestigingsklimaat.

WONEN

Verstedelijkingsstrategie: inzichten en handvatten voor afstemming en besluitvorming omtrent groei, die aansluiten bij de identiteit van het gebied.

Ambitie: divers programma aanbieden dat aansluit bij de kwalitatieve vraag.

GROENE METROPOOL

Verstedelijking met behoud van landschap en leefklimaat, incl. versterking van:

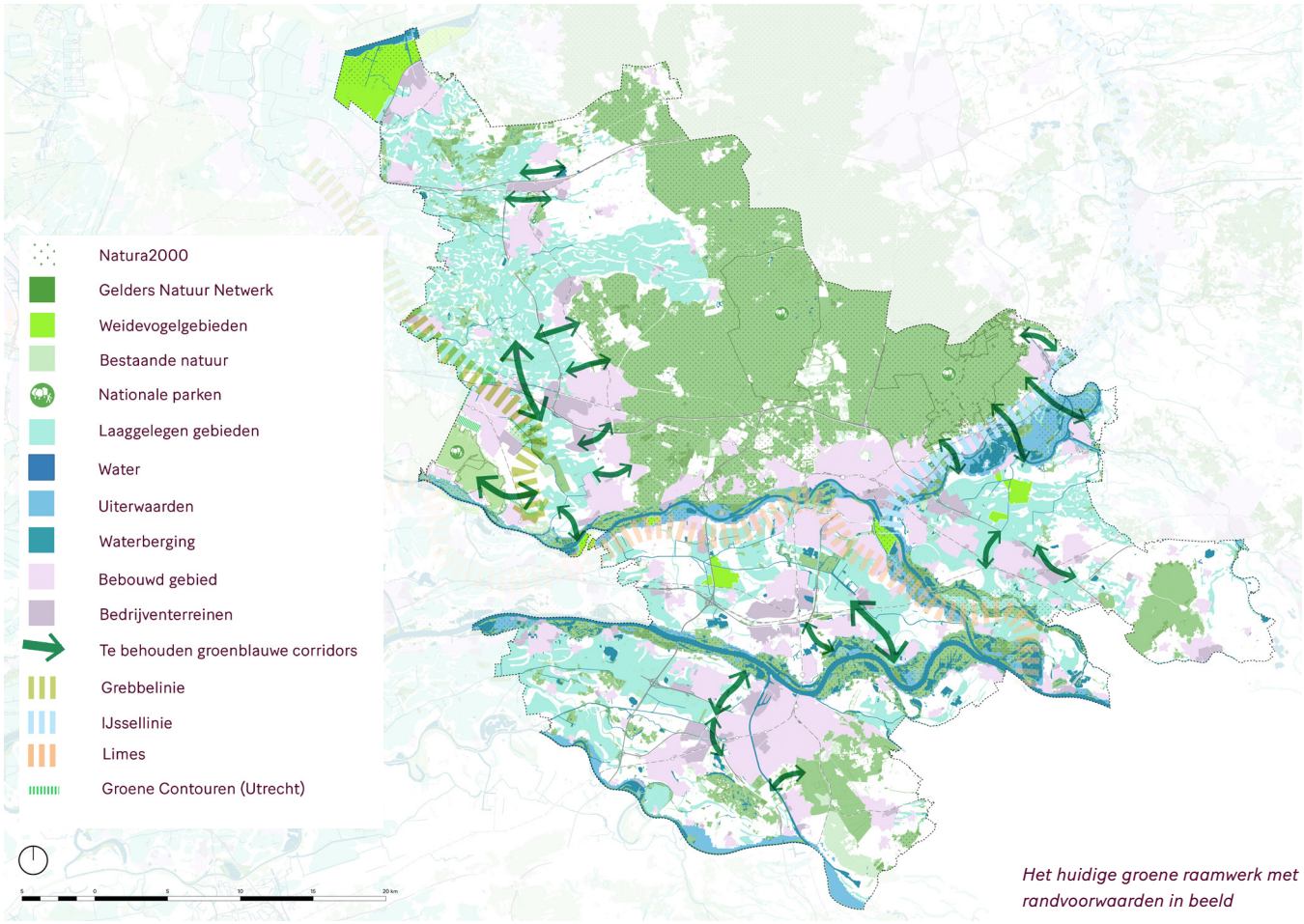
- agglomeratiekracht
- economische concurrentiepositie
- leefbaarheid
- duurzaamheid

Leefomgeving: meer landschap

Het groene raamwerk van de regio versterken we door de landschappelijke kwaliteit, het watersysteem, de biodiversiteit en de groenvoorzieningen leidende principes te laten zijn bij het ruimtelijke ontwerp voor de Groene Metropool.

CONTEXT

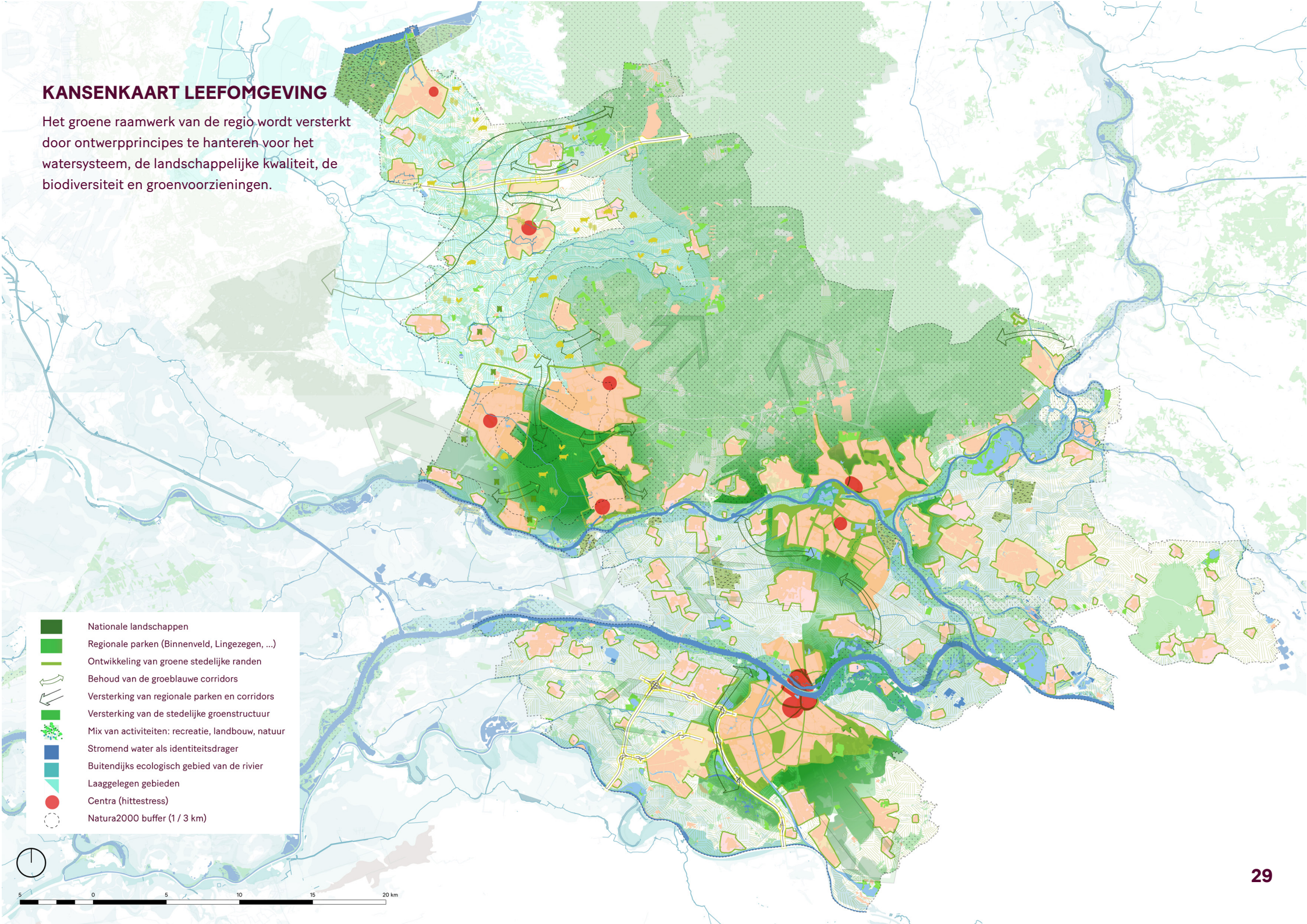
De hoge kwaliteit van de leefomgeving maakt onze regio een fijne plek om te wonen en te werken. De groene en ontspannen leefomgeving draagt positief bij aan het economisch vestigingsklimaat. Onze steden worden tot in hun hart doorsneden door rivieren, beken en parken. Onze inwoners vinden op fietsafstand een aantrekkelijk landschap met prettige uitloopgebieden. De stuwwallen en het rivierengebied zijn plekken waar bewoners en bezoekers uit heel Nederland van genieten. Deze landschappelijke kwaliteit en het agrarische karakter van het landschap rond de dorpen is onderscheidend ten opzichte van andere stedelijke regio's in ons land, al staat die kwaliteit ook onder druk door het intensieve gebruik ervan. Om ervoor te zorgen dat de toevoeging van 100.000 extra woningen en de bijhorende banen en werkgebieden de leefomgeving niet extra onder druk zetten, versterken we de kwaliteit van onze leefomgeving. Het groenblauwe raamwerk van de regio versterken we door het watersysteem, de landschappelijke kwaliteit, de biodiversiteit en de groenvoorzieningen uitgangspunt te laten zijn bij het ruimtelijke ontwerp voor de Groene Metropool. We houden daarbij ook rekening met de afspraken die gemaakt worden in de Regionale Energie Strategieën.

Het huidige groene raamwerk met randvoorwaarden in beeld

KANSENKAART LEEFOMGEVING

Het groene raamwerk van de regio wordt versterkt door ontwerpprincipes te hanteren voor het watersysteem, de landschappelijke kwaliteit, de biodiversiteit en groenvoorzieningen.

KANSEN EN AMBITIES

Het uitgangspunt in deze strategie is dat alle bewoners van onze regio (nu en in de toekomst) recht hebben op een prettige en gezonde leefomgeving. Ze hebben toegang tot recreatiegebieden dichtbij de stad en ook tot de grote natuurgebieden in onze provincies. Het betekent ook dat de woonwijken en hun omgeving zelf voldoende groen zijn, uitnodigen tot bewegen en klimaatadaptief zijn ingericht om zowel hittestress als overstromingen tegen te gaan. Hieronder is weergegeven welke kansen en ambities dat oplevert.

Bestaande natuur
De kwaliteit van bestaande natuur en landschap beschermen en versterken we. Daarmee onderstrepen we het belang van biodiversiteit en de intrinsieke waarde van de natuur. De nieuwe verstedelijking mag de belasting op kwetsbare gebieden niet vergroten. Dat kan alleen door meer natuur- en uitloopgebieden toe te voegen, de stikstofdeposities te verminderen en door de bestaande gebieden goed te beheren.

Bodem, water en klimaat
Bij een toekomstbestendige verstedelijking past dat we rekening houden met het bodem- en watersysteem; dit is het fundament voor het maken van ruimtelijke keuzes. Herstel van het natuurlijke systeem begint met het vergroten van de infiltratie van regenwater in de bodem. De stuwwallen zijn de belangrijkste plekken waar dat gebeurt. Het grondwater in de stuwwallen is de bron van water in tijden van droogte en is onze belangrijkste strategische drinkwaterreserve. En daar anticiperen we op. Het betekent dat op sommige locaties het behoud van bodemstructuren noodzakelijk is voor schoon drinkwater, waardoor toepassing van geothermie of bodemenergiesystemen niet mogelijk is. Ook werken we aan een gezond en veerkrachtig watersysteem, een robuuste blauwe dooradering in het landschap voor het vasthouden en opvangen van water.

Energie
Met deze strategie stimuleren we de energietransitie. Door langetermijnplannen voor verstedelijking te maken, is het makkelijker om de energienetwerken zowel boven als onder de grond mee te 'plannen'. Kansen benutten we zo veel als mogelijk, vooral als de afstand tussen vraag en aanbod kort is. De vergelijking tussen de concept-RES'en en het verstedelijkingsconcept laat nog geen conflicten zien; de uitgangspunten sluiten goed op elkaar aan.

Agrifood/Landbouw
Het belang van de agrifoodsector is groot in onze regio. De sector is ruimtelijk, sociaal en economisch verweven in de maatschappij. De transitie richting meer natuurinclusieve landbouw en kringlooplandbouw is een opgave die ruimte vraagt. Door ruimtelijke zonering en zo veel als mogelijk te zoeken naar functiecombinaties, ondersteunen we de transitie van de landbouw. Deze verstedelijkingsstrategie is een mede-aanleiding om een gezamenlijke onderzoeksvraag naar landbouw in de Vallei op te stellen. De uitkomsten daarvan leiden mogelijk tot aanvullende ontwerpprincipes die ook behulpzaam zijn in andere gebieden binnen de Groene Metropool.

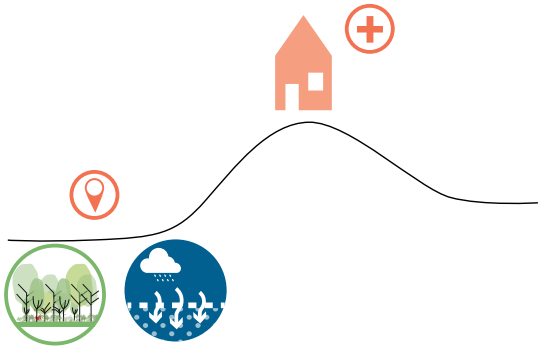
Stikstof
De insteek van dit verstedelijkingsconcept is dat de ruimtelijke ingrepen die we doen, bijdragen aan de vermindering van stikstof op de natuur. We kiezen daarbij voor een gebiedsgerichte aanpak. We gaan ervan uit dat door een mix van lokale, regionale en landelijke maatregelen, vrijwel alle woon- en werklocaties vergunbaar zijn op de middellange en lange termijn.
Ons uitgangspunt bij het opstellen van de strategie is dat het geplande wetsvoorstel Stikstofreductie en Natuurverbetering zoals gepland in 2021 in werking treedt. Als dat niet het geval is, zal dat een wijziging betekenen in het faseren van ontwikkelingen in ruimte en tijd. Samen met een stikstofregisseur brengen we dat de komende maanden in kaart.

Bestaande wijken
In het verstedelijkingsconcept kiezen we ervoor om te verdichten in bestaande wijken en daar programma toe te voegen voor wonen, werken, groen en dergelijke. Dat is een kans om in bestaande wijken ook een begin te maken met klimaatadaptatie, de verbetering van de biodiversiteit om daarmee de gezondheid van de bewoners van de wijk te verbeteren.

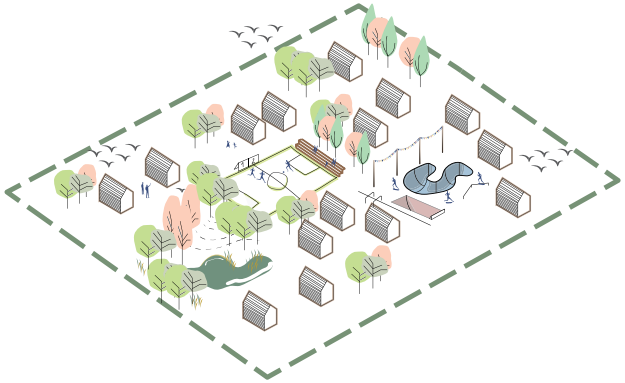
ONTWERPPRINCIPES

1. Het werken met zones van verstedelijking
We geven de voorkeur aan verdichting boven uitleglocaties. Hoe kleiner we de 'footprint' van de bebouwde omgeving kunnen maken, hoe meer ruimte er is voor die andere functies: recreatie, een natuurlijker watersysteem, ruimte voor agrariërs, mooi landschap, natuur, enzovoort.

Maar, de bouwopgave is te groot om met alleen verdichting kunnen realiseren. Bij het ruimtelijk aanwijzen van geschikte uitleglocaties hanteren we een aantal principes:

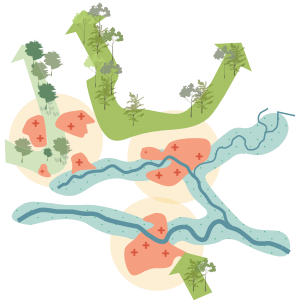
- De laagste en natste delen houden we zoveel mogelijk vrij van nieuwe bebouwing. We bouwen er niet, maar deze gebieden zijn wel een belangrijk onderdeel van ons integrale ruimtelijk ontwerp.

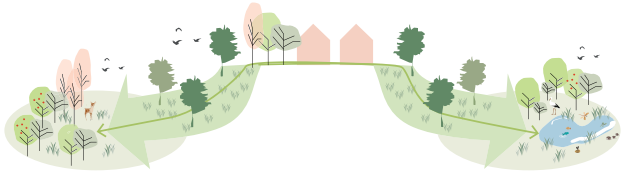
- Onze inzet is dat we leefomgevingen maken, dus niet alleen monofunctionele locaties voor wonen of werken. Dat betekent dat recreatieve uitloopgebieden, sportvelden, natuur en hydrologische buffers bij het ruimtelijk ontwerp horen.

- We verstedelijken in principe niet in het Natuur Netwerk Nederland, weidevogelgebieden, uiterwaarden, huidige waterbergingsgebieden, bovenop de stuwwallen en in de droogdalen. Behoud van onze natuurwaarden begint met het beschermen ervan. Herstel van het natuurlijke watersysteem is noodzakelijk bij klimaatadaptatie en onder de stuwwallen liggen onze strategische drinkwaterreserves. Droogdalen en uiterwaarden zijn locaties met een te hoog risico op overstroming.

- De hogere delen in het landschap bieden de beste ondergrond voor verstedelijking. Dit zijn bijvoorbeeld de flanken van stuwwallen (uitgezonderd de droogdalen). In de vallei en het rivierengebied zijn oeverwallen, dekzandruggen en rivierduinen relatief geschikte locaties. Al deze locaties vragen om een zorgvuldig ontwerp, rekening houdend met landschap en bestaande functies die niet zomaar kunnen wijken.

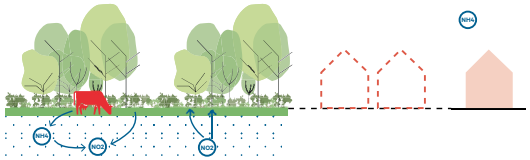
- Groene buffers tussen de kernen houden we intact en versterken we waar nodig. We zorgen ervoor dat op de overgangen tussen de stuwwallen en de lagere gronden geen ondoordringbaar lint van bebouwing ontstaat die deze twee natuurlijke systemen isoleert. Deze 'groene vingers' zijn ook belangrijk voor de leefbaarheid, klimaatadaptatie en identiteit van onze bestaande kernen en wijken.

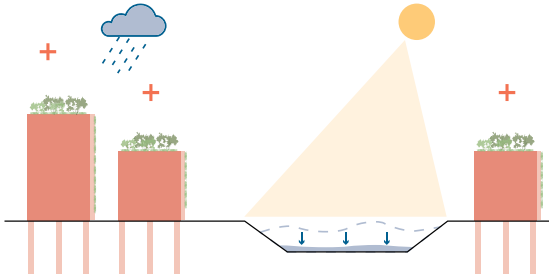
- We behouden en versterken de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteit van engen (oude landbouwgebieden), waardevolle open gebieden, landgoederen, beschermde monumenten en de Grebbelinie, IJssellinie en Romeinse Limes.

- We houden wederzijds afstand tussen verstedelijkingslocaties en windmolens.

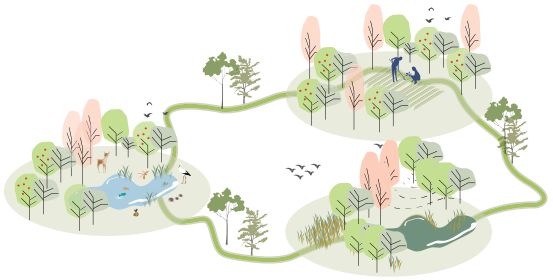
- Op locaties die op korte afstand van stikstofgevoelige habitats ontwikkeld worden, zetten we maximaal in op het minimaliseren van netto negatieve effecten op de natuur. Als dat niet of onvoldoende kan, schuiven we de ontwikkeling van deze locaties naar de langere termijn of vallen deze af ten opzichte van meer haalbare locaties. Toevoer- en rondwegen en andere stikstofbronnen leggen we op een zo groot mogelijke afstand aan van de gevoelige habitats.

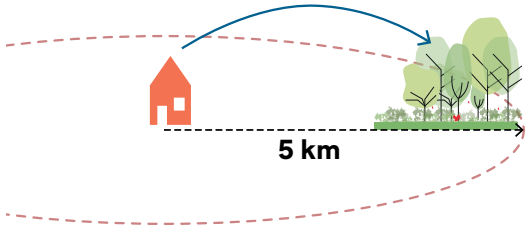

- We houden bij het ruimtelijk ontwerp van verstedelijking rekening met beperkingen in bodemgebruik dicht bij de (toekomstige) drinkwaterwinning en vice versa.

2. Multifunctioneel ruimtegebruik nabij de stad
Wanneer er 100.000 woningen toegevoegd worden aan de regio zijn ook extra recreatiemogelijkheden nodig. We willen onze inwoners prettige recreatiegebieden bieden en tegelijkertijd de bestaande natuurgebieden niet verder belasten. Om die reden hanteren we een aantal principes:

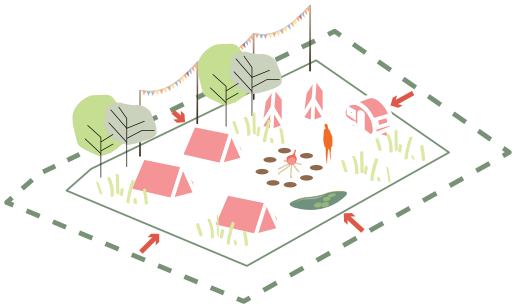

- We realiseren nieuwe uitloopgebieden op fietsafstand van de woningen: op 5 kilometer afstand of dichterbij. De belangrijkste (grootste) gebieden ontsluiten we ook goed met het openbaar vervoer om ze zo voor iedereen toegankelijk te maken.

- Nieuwe recreatieve voorzieningen combineren we met doelen voor een klimaatadaptief watersysteem, (natuur inclusieve) landbouw, natuur en energietransitie. We zien vooral kansen om gebieden te ontwikkelen waar bijvoorbeeld landbouw, hernieuwbare energie en recreatie gecombineerd kunnen worden. De korte afstand tot de vraag naar energie (bedrijven en woningen) maakt deze gebieden interessant voor zonne-energie opwekking, als ze ruimtelijk goed ingepast zijn. Voor agrariërs kan dit helpen de omslag naar natuurinclusief te financieren en ontstaan nieuwe verdienmodellen, mede gericht op de recreanten en energie.

- Het nieuwe groen kan vele vormen aannemen die lokaal specifiek zijn. Het ontwerp en de precieze locatie ervan is dan ook geen onderdeel van de verstedelijkingsstrategie, maar van de gebiedsuitwerkingen. Er kan bijvoorbeeld natuur, bos, ruimte voor water en klimaat of een ecologische verbindingszone mee gerealiseerd worden, maar ook aantrekkelijk(er) en goed toegankelijk agrarisch gebied of een recreatiegebied met zwemplas. Het ontwerp passen we aan bij het landschap.

- We spreken af om standaard een vast aantal m² uitloopgebied per nieuwe woning toe te voegen in de vorm van nieuwe groen en/of landschap. Een rekensom geeft aan dat dat in theorie om zo'n 5.000 hectare in de Groene Metropool gaat. Dit is 'buiten'-ruimte die beschikbaar is voor alle nieuw toe te voegen woningen: zowel in de steden en daarbuiten. De insteek is dat er genoeg dagelijks, wekelijks en maandelijks groen moet blijven voor alle inwoners in de Groene Metropool. En als het aantal nieuwe inwoners fors groeit, groeit het groen dus mee[2]. De uitwerking kan op allerlei manieren plaats vinden. Het genoemde streefgetal valt samen met de meest extensieve vormen. Wanneer we kiezen voor intensief bruikbare recreatiegebieden als bijvoorbeeld parken, dagcampings of speelweides, gebruiken we minder ruimte. We ontwikkelen een vergelijkingsnorm die voor alle verschillende typen uitloopgebieden informatie geeft over recreatiedichtheid, kosten, koppelkansen en inrichting.

- We zetten bij de (her)ontwikkeling van werkgebieden in op de menging van functies zoals combinaties van wonen en werken. Leefomgevingen zijn er immers niet alleen voor bewoners, maar ook voor werknemers. We zetten in op een goed werkklimaat en verblijfgebied voor werknemers; niet alleen op de campussen maar ook in de overige werkgebieden.

3. Veranderingen in de agrarische sector

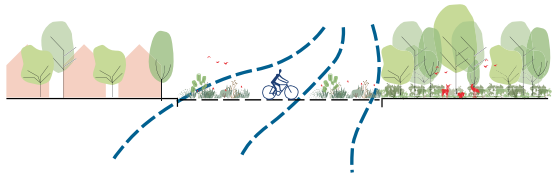
De verschillende opgaven en de daarbij horende ruimtebehoeften in het landelijk gebied pakken we integraal en gebiedsgericht aan. We ondersteunen daarbij een vitale, toekomstbestendige landbouwsector en bieden toekomstperspectief voor agrarische ondernemers, rekening houdend met de ruimtebehoefte van andere functies die soms prioriteit hebben. We kijken gebiedsgericht naar wat er nodig is om (blijvende) agrarische ondernemers een goede locatie te geven of te laten behouden passend bij hun (nieuwe) bedrijfsvoering. Daarbij betrekken we ook stoppende agrariërs om voor ieder een passende oplossing te vinden. Waar mogelijk zetten we in op meervoudig ruimtegebruik en bijbehorende verdienmodellen.

[2] In de regio Utrecht (U10) is "Groen groeit mee" de uitdagende slogan, die duidelijk wil maken dat als de regio/provincie groeit qua inwoneraantal, economie en mobiliteit, ook de behoefte groeit aan groene recreatieruimte en natuur meegroeit. Tel daarbij de noodzakelijke veranderingen waar de groene ruimte voor staat (meer duurzame landbouw, ruimte voor opwek van elektriciteit, meer biodiversiteit, etc.). Gemeenten hebben de opdracht om uit te werken hoe groen daadwerkelijk mee kan groeien. In de verstedelijkingsstrategie van de Groene Metropool doen we daarvoor een eerste voorstel.

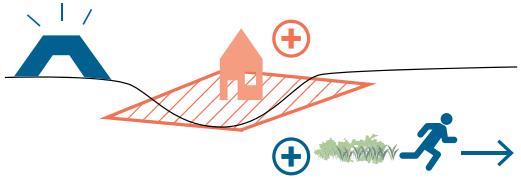
Enkele in het oog springende potentiële locaties voor nieuwe recreatieve voorzieningen:

- Er is ruimte om Park Lingezegen verder uit te breiden richting de uiterwaarden, om zo een verbinding te creëren.
- Het Binnenveld samen met het gebied tussen Ede en Veenendaal biedt kansen voor de ontwikkeling van recreatie, natuur en hydrologie. Daarbij dient rekening gehouden te worden met het Natura 2000 gebied , waterberging, de agrarische functie en andere ruimtelijke claims op het gebied.
- Tussen Beuningen en Nijmegen ligt een gebied dat potentie heeft om integraal ontwikkeld te worden met recreatie- en woonfuncties. Zo kan op de langere termijn (2030-2040) de Beuningse plas een recreatieve functie krijgen.

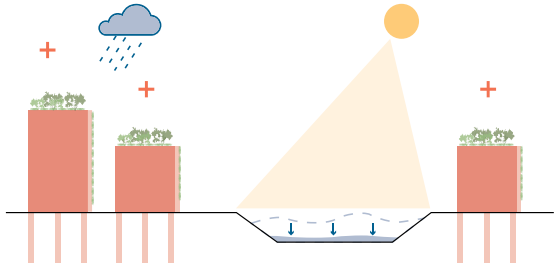
4. Inrichting van de stedelijke omgeving
Met de verstedelijkingsstrategie doen we uitspraken over hoe we vinden dat de regio het beste kan groeien of (her)ingericht kan worden. Vanuit de bouwsteen leefomgeving blijven we daarbij zo dicht mogelijk bij de kwaliteit en gebiedseigen kenmerken die de regio al heeft.

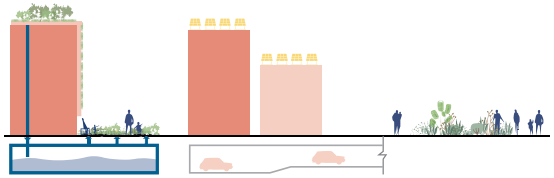
- Op de overgang van woonwijken naar het landelijk gebied werpen we geen extra barrières op voor fietsers en wandelaars, maar creëren we nieuwe verbindingen. We richten onze infrastructuur zo in dat de barrièrewerking voor flora en fauna geminimaliseerd wordt. De mobiliteitstransitie, waarbij meer gewandeld wordt en ook de fiets en het openbaar vervoer vaker gebruikt worden dan de auto, is uitgangspunt voor ons stedelijk ontwerp. Dat is uitgewerkt in de bouwsteen Mobiliteit.

- Waterveiligheid staat in heel Nederland hoog op de agenda. In onze regio betekent dat dat we er rekening mee houden dat omvangrijke nieuwbouw in het rivierengebied en de vallei tot gevolg kan hebben dat dijken verder verstevigd moeten worden. We houden er ook rekening mee dat er vluchtwegen nodig zijn.

- Daarnaast houden we rekening met een toename van zowel drogere en warmere zomers als zwaardere buien in die zomers. Waterberging die droogvalt, sloten die greppels worden en zwaardere funderingen zullen normaler worden. Dit vraagt om meer ruimte voor waterberging in bebouwd gebied, meer groen en blauw in de stad en een andere inrichting.

- De doelen voor gezondheid, water en ecologie (inclusief stikstof) zijn in ontwerpen voor verstedelijking vaak goed te combineren. In de gebiedsuitwerkingen onderzoeken we een ruimtelijk concept voor het inrichten en verdichten van de stad, gericht op gezondheid, natuur en klimaat. Aan de hand van praktijkvoorbeelden zullen we een ‘catalogus’ met maatregelen maken die toegepast kunnen worden in de nieuwe leefomgevingen en die meerdere functies met elkaar koppelen. Voorbeelden van elementen uit het systeem zijn:
    - parkeeroplossingen anders dan op maaiveldniveau
    - groen- en sportvoorziening op loopafstand.
    - maatregelen die luchtkwaliteit bevorderen en geluidsoverlast tegengaan
    - inzet van daklandschappen voor groen (tegen hittestress) en zonne-energie.
    - inzet op circulaire bouwen: industriële bouwsystemen en hergebruik van materialen (zie ook de bouwsteen Wonen) en bijvoorbeeld een grijswatersysteem.

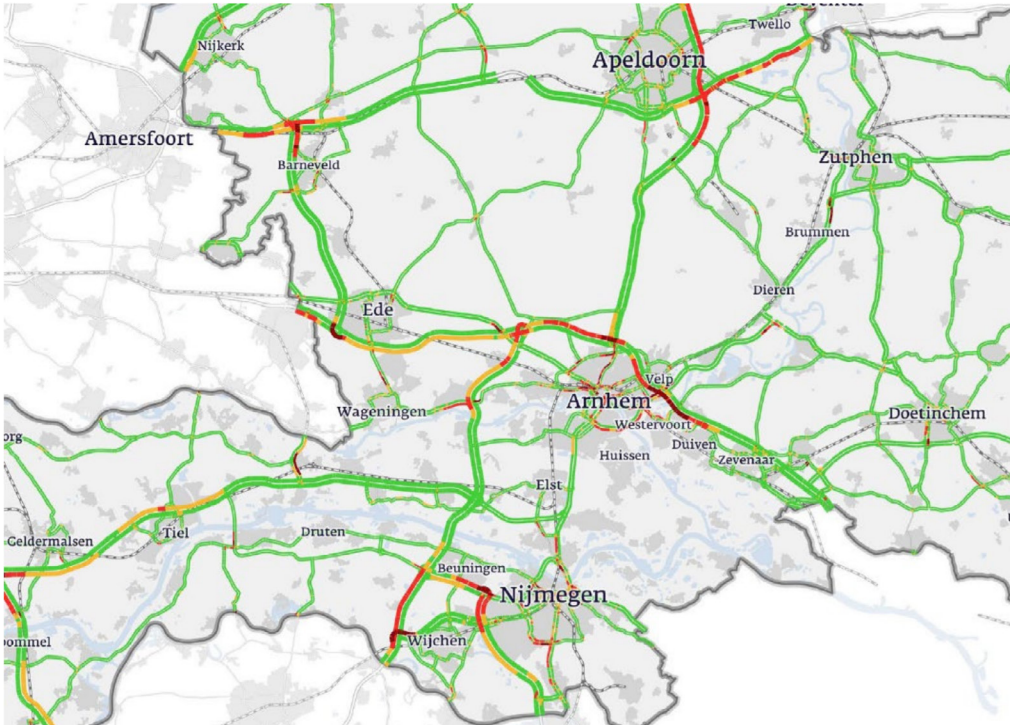
Mobiliteit: slim en schoon

We stellen de reiziger centraal en we verleiden hem of haar om de slimste en schoonste keuzes te maken om door het netwerk te reizen. We benutten bestaande mobiliteitsnetwerken beter. We willen de groei in balans brengen met onze leefkwaliteit en aantrekkelijkheid van cultuur, recreatie en landschap.

CONTEXT

De verstedelijkingsstrategie kiest vanuit een samenhangende aanpak (leefomgeving, wonen, economie, bereikbaarheid) optimale locaties voor nieuwe woningen en werklocaties. Uit de mobiliteitsscan blijkt wat de effecten zijn van de toevoeging van nieuwe woningen (zie onderstaande analyse). Het mobiliteitsnetwerk in de Groene Metropool heeft nu al een groot aantal knelpunten (binnen de regio en in de aansluitingen op het stedelijk netwerk Nederland) en de groei van het aantal woningen gecombineerd met een groei van de economie, maakt de druk (op de knelpunten) in de toekomst alleen maar groter. We verwachten dat maatregelen en investeringen nodig zijn om deze effecten te voorkomen en om de locaties zoals die naar voren komen in het mobiliteitsconcept, te kunnen ontwikkelen zoals gedacht. Daarbij moeten we ook kijken naar de exploitatiekosten van het OV.

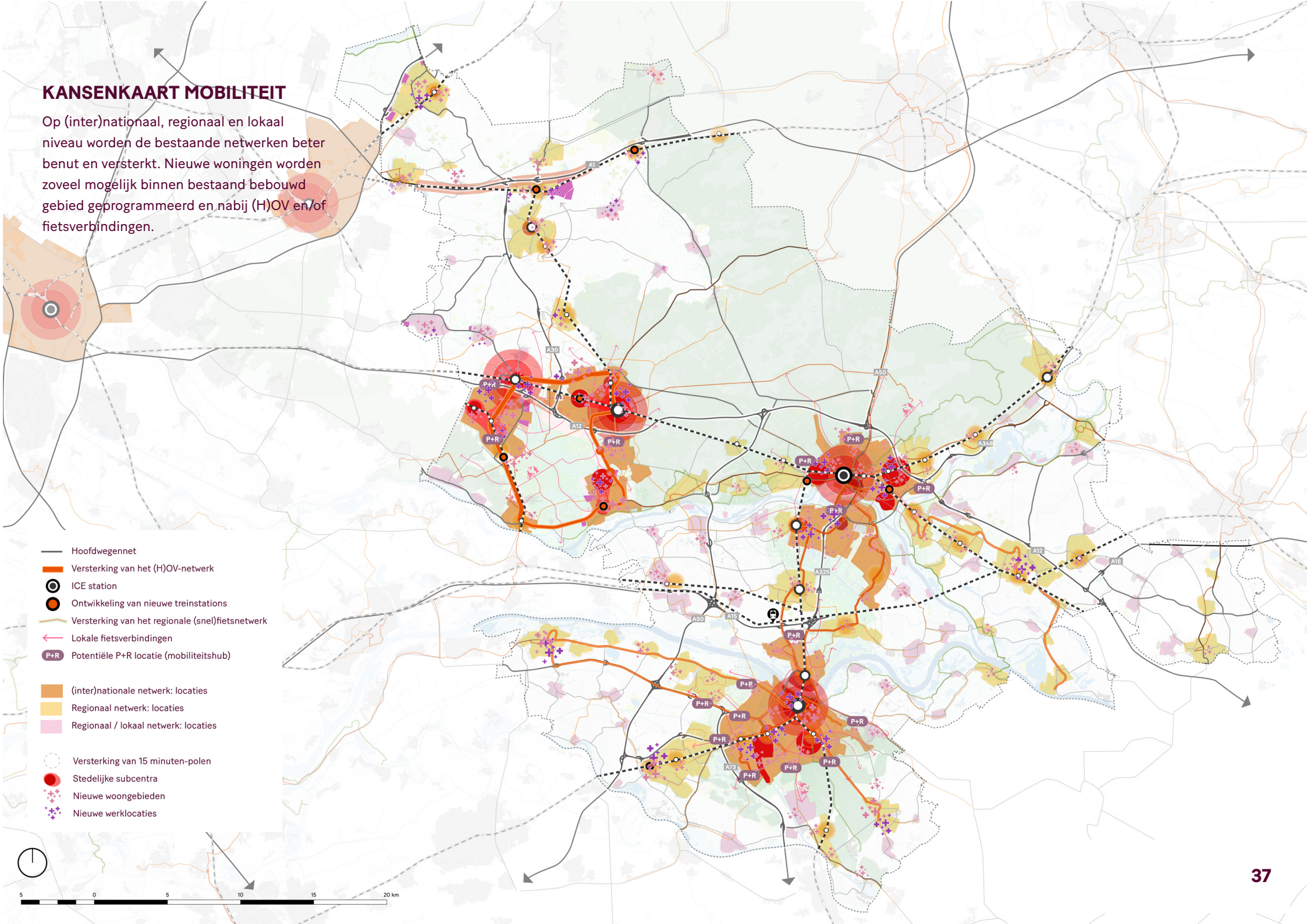
De verschillende verkeersstromen op internationaal, nationaal en regionaal niveau komen samen op een druk bezet spoor op de corridor Randstad-Arnhem-Rhein Ruhr en op de corridor Amersfoort- Foodvalley-Apeldoorn. Als we kijken naar de huidige situatie op de weg, zijn er vooral in de avondspits problemen. Onderstaande kaart illustreert de daadwerkelijk gereden snelheden op het wegennetwerk van Gelderland in 2019. Hoe roder de kleur, hoe langzamer het verkeer zich beweegt in vergelijking met een situatie zonder files. Veel congestie is ook te vinden op de stedelijke hoofdstructuur.

Vertraging op de weg in Gelderland in 2019, avondspits (Mobiliteitsscan, Floating Car Data, 2019)

KANSENKAART MOBILITEIT

Op (inter)nationaal, regionaal en lokaal niveau worden de bestaande netwerken beter benut en versterkt. Nieuwe woningen worden zoveel mogelijk binnen bestaand bebouwd gebied geprogrammeerd en nabij (H)OV en/of fietsverbindingen.

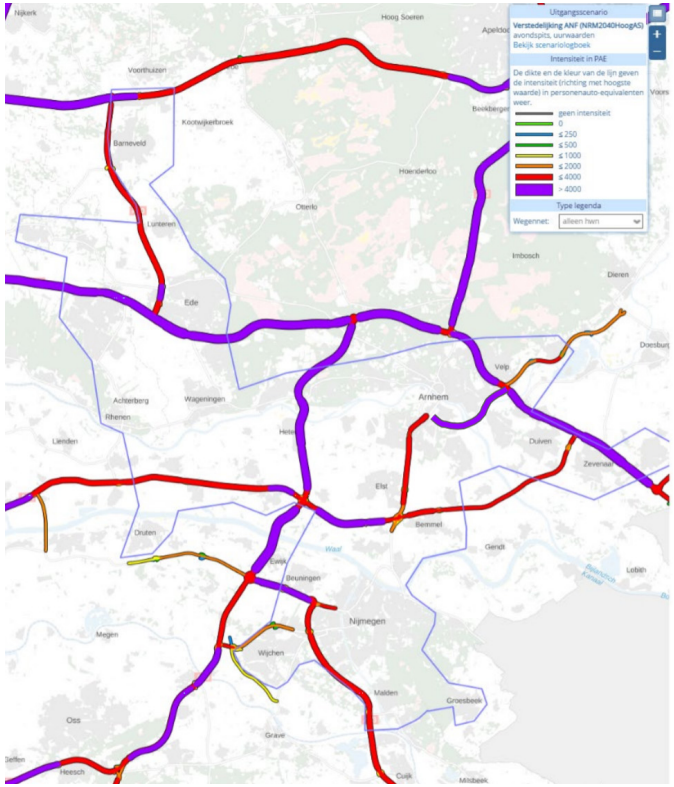

Hier ontstaan vaak de meeste vertragingen. Dit is voor de verstedelijkingsstrategie ook een uitdaging. Immers, meer woningen toevoegen in bestaand stedelijk gebied, betekent ook meer autoritten toevoegen aan een hoofdstructuur die al aan zijn maximale opnamecapaciteit zit. Daarmee kost het veel tijd om de stad uit te komen of er in te komen. Voor deze zogenaamde first mile / last mile moet een oplossing komen.

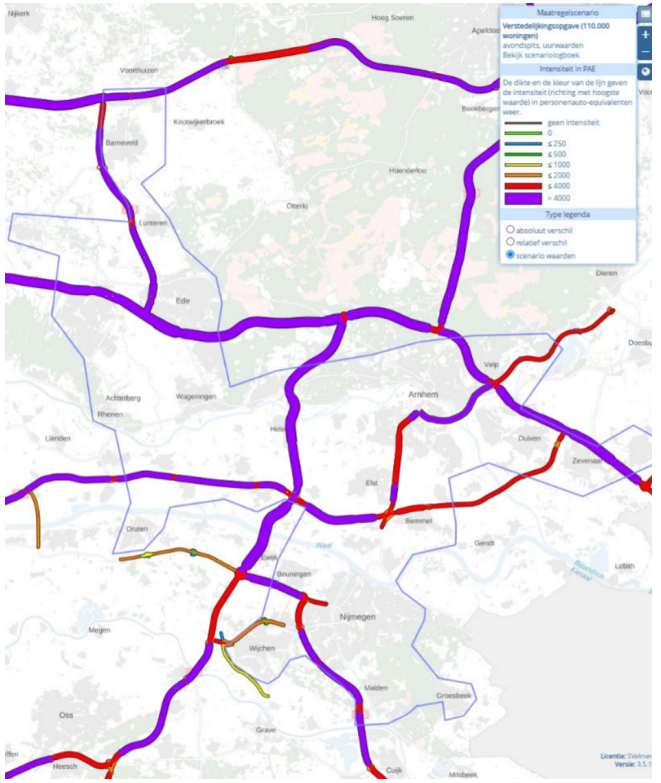
De toevoeging van nieuwe woningen zorgt voor een groei van het verkeer in vrijwel de hele regio. Hieronder wordt links de prognosesituatie zonder de woningbouw getoond, met rechts de situatie met de woningbouw (paars hoogste intensiteit). Het verkeer neemt met name toe op de A73, A50, A15, A12, A1 en A30.

Met toevoeging van de woningen (en werklocaties) in de komende 20 jaar wordt de maximale capaciteit bereikt op een flink aantal snelwegen (>100%): A50, A73, A12 en A30. Dit levert een aantal knelpunten op in het stedelijk netwerk Arnhem-Nijmegen-Foodvalley en op verbindingen met andere stedelijke netwerken. Die knelpunten zijn zoals gemeld niet alleen zichtbaar op de weg, maar ook op het spoor, in het regionaal ov en op de fietspaden. De drukte op het spoornetwerk in onze Regio/Oost- Nederland heeft ook alles te maken met het feit dat niet alleen internationaal, nationaal en regionaal spoor van dezelfde spoorcorridors gebruik maken, maar dat deze corridors naast personenvervoer ook vaak voor goederenvervoer gebruikt worden. Dat geldt bijvoorbeeld voor de spoorcorridors Randstad-Arnhem-Rhein Ruhr en Amersfoort-Foodvalley-Apeldoorn.

De verstedelijkingsstrategie brengt in beeld in welke gebieden bij voorkeur gebouwd wordt en welke randvoorwaarden (investeringen) nodig zijn om dat op een goede manier te kunnen doen. Dat gaat onder andere om mobiliteitsoplossingen. Gezien het grote effect van de verstedelijking op

Effect intensiteit (Mobiliteitsscan)
Prognose 2040 (referentie)

Effect intensiteit (Mobiliteitsscan)
Verstedelijking / nieuwe woningen

het (toch al drukbezette) mobiliteitsnetwerk, is het belangrijk verschillende opties voor oplossingen en maatregelen in het mobiliteitsnetwerk in kaart te brengen (onderzoeksagenda).

In het uitgevoerde onderzoek en de voorgestelde principes, anticiperen we op de volgende ontwikkelingen:

- De groei van het aantal verplaatsingen: we verplaatsen ons steeds meer en het aantal verplaatsingen blijft groeien (mede door het toevoegen van nieuwe woningen). Door die groei kunnen meer knelpunten ontstaan. Prognoses laten zien dat het in 2025 alweer drukker is dan in 2019 (KIM) en er een grote groei zichtbaar is in 2030 en verder.
- De groei van logistiek en stadslogistiek.
- De klimaatopgave: de opgave voor het klimaat is 55% CO_2-reductie in 2030 en een energieneutraal Gelderland in 2050. In Gelderland veroorzaakt mobiliteit bijna een derde van de totale CO_2-uitstoot.

KANSEN / AMBITIE

Om te anticiperen op zowel de groei van het aantal verplaatsingen/knelpunten als de klimaatopgave kiezen we er vanuit de verstedelijkingsstrategie voor om mensen in de Groene Metropool zoveel mogelijk binnen het stedelijke netwerk (korte afstanden) en tussen stedelijke netwerken (lange afstanden) te laten reizen op de slimste en schoonste manier. Zoals aan de rand van stedelijke netwerken overstappen van auto op fiets of openbaar vervoer (flexibel en beter benutten mobiliteitsnetwerk). De reiziger staat hierbij centraal. Op deze manier wordt het bestaande netwerk het beste benut en werken we aan CO2-reductie. We willen de groei in balans brengen met onze leefkwaliteit en aantrekkelijkheid van cultuur, recreatie en landschap.
Dit kan door de vorming van mobiliteitshubs, door het stimuleren van fietsen en lopen op korte afstanden binnen het stedelijk netwerk (first mile / last mile), door het vergroten en versterken van het Hoogwaardig Openbaar Vervoer-netwerk (HOV-netwerk) en door voor verbindingen op langere afstanden tussen stedelijke netwerken in te zetten op openbaar vervoer en spoor. Naast investeringen, moeten we ook kijken naar de exploitatiekosten (van het OV). Door meer te lopen, te fietsen, meer gebruik te maken van het openbaar vervoer en deelvervoer neemt vertraging op de weg af en wordt mobiliteit duurzamer.
Gezien de grote effecten die de toevoeging van extra woningen heeft op het wegennet, is het ook nodig te kijken welke inrichting van het regionale en landelijke wegennet nodig is. Gedragsmaatregelen zoals het stimuleren van thuiswerken, verkeersmanagement en het stimuleren van fietsgebruik en technologische ontwikkelingen zoals benutten van data en inzetten op schonere brandstoffen, elektrische auto's (laadinfrastructuur) of zelfrijdende auto's, dragen bij aan slim en schoon vervoer. Daarbij zetten we in op een verkeersveilige omgeving.

Dwars door de Groene Metropool lopen de twee belangrijkste goederencorridors van Europa. We maken volop gebruik van onze gunstige ligging aan deze corridors, want dit maakt het voor bedrijven aantrekkelijk om zich te vestigen in de regio. Het goederenvervoer zal naar verwachting verder groeien. Ook de transportstromen nemen toe en dat vraagt om betere verbindingen van weg, water en spoor. Door in te zetten op een sluitend netwerk stimuleren we de modal shift van weg naar spoor en water, het vergoenen van scheepvaart en zero-emissie stadslogistiek.
Tegelijkertijd heeft het goederenvervoer ook effect op het mobiliteitsnetwerk. Goederenvervoer en personenvervoer maken in veel gevallen gebruik van dezelfde spoorcorridors. Dat vraagt om keuzes: de keuze op welke corridors we goederenvervoer nu juist wel of juist niet willen hebben. Dat speelt in de Noordelijke Foodvalley langs de A1 corridor bij Nijkerk en Barneveld en ook bij het spoorgoederenvervoer door Arnhem (waar mogelijke Noordtakvarianten van de Betuweroute de spoorcorridor kruisen in Arnhem). Dat heeft negatieve invloed op de leefkwaliteit van inwoners, op de grote verstedelijkingslocatie Arnhem-Oost en op de A12-corridor. Een goede oplossing hiervoor is randvoorwaardelijk om groei van zowel het goederenvervoer als het aantal woningen mogelijk te maken en leefkwaliteit van bewoners in deze gebieden op peil te houden.

ONTWERPPRINCIPES

Bij de uitgangspunten en ontwerpprincipes voor de bouwsteen mobiliteit kijken we hoe we het beste kunnen anticiperen op de belasting van het mobiliteitsnetwerk.

De keuze voor locaties voor wonen en werken in de regio hebben grote invloed op de mogelijkheden om slim en schoon te reizen. Vanuit het verstedelijkingsconcept wordt daarom ingezet op de volgende uitgangspunten en ontwerpprincipes:

Deze uitgangspunten raken aan de bouwstenen wonen, leefomgeving en economie. Slim en schoon bereikbare woonlocaties en nabijheid van werk, voorzieningen, groen en sociale contacten zijn gunstig voor een brede welvaart in de Groene Metropool. Dat versterkt de agglomeratiekracht en de netwerkkracht.

De ontwerpprincipes worden op de volgende pagina's uitgewerkt per ruimtelijk schaalniveau (internationaal/nationaal, regionaal en regionaal/lokaal) en per type woonlocatie. Daarbij zijn ter illustratie van de ambitie slim en schoon en de ontwerpprincipes mogelijke mobiliteitsoplossingen genoemd. De genoemde mobiliteitsoplossingen liggen uitdrukkelijk niet vast, maar deze worden onderzocht in de gebiedsuitwerkingen (onderzoeksagenda).

- Locatie komen alleen in aanmerking voor een bestemmingswijziging als in de uitwerking ook de mobiliteitsoplossing wordt opgenomen. Om mobiliteit te beperken wordt waar dat mogelijk is ingezet op het mengen van wonen en werken.

- Nieuwe woningen worden eerst binnen bestaand stedelijk gebied gebouwd, vervolgens aan de randen van steden en dorpen, nog steeds binnen bebouwd gebied. Daarna binnen of direct aan het bestaande bebouwde gebied binnen stedelijke agglomeraties/dorpen.

- Nieuwe woningen worden *zoveel mogelijk* geprogrammeerd nabij (H)OV (trein en bus) en/of in verbinding met nabijgelegen (regionale/snel-) fietspaden, waarbij in de eerste plaats de bestaande capaciteit wordt benut en knooppuntvorming wordt gestimuleerd. Daarna pas wordt gekeken naar mogelijkheden voor aanpassingen aan bestaande mobiliteitsvoorzieningen en als laatste naar de aanleg van nieuwe infrastructuur.

- We zijn ons ervan bewust dat het niet lukt om de hele bouwopgave voor elkaar te krijgen bij (bestaande) knooppunten en in binnenstedelijk gebied. In de gebiedsuitwerkingen geven we aan in welke mate dit mogelijk is en welke oplossingen nodig zijn om te kunnen bouwen op verschillende locatietypen.

(INTER)NATIONAAL NIVEAU

(grootschalige ontwikkellocaties die liggen aan de hoofdinfrastructuur / openbaar vervoer)

Het gaat hierbij om grootschalige ontwikkellocaties, die liggen aan de hoofdinfrastructuur. Vooral voor deze locaties is het ontwerpprincipe om te bouwen bij OV-locaties leidend. Daarbij gaat het om intercitystations. Dit is nodig om te voorkomen dat de snelwegen verder vollopen, zeker omdat het grote aantallen woningen (en dus reizigers) betreft. Dit sluit ook aan op wensen en behoeften van de reiziger. Voor veel (nieuwe) inwoners van de regio geldt dat men reist over langere afstanden (1 uur reistijd naar het werk). We verwachten dat de potentie om per spoor te reizen groot is, gezien de nabijheid van intercitystations en omdat er weinig parkeerruimte is in de stad.

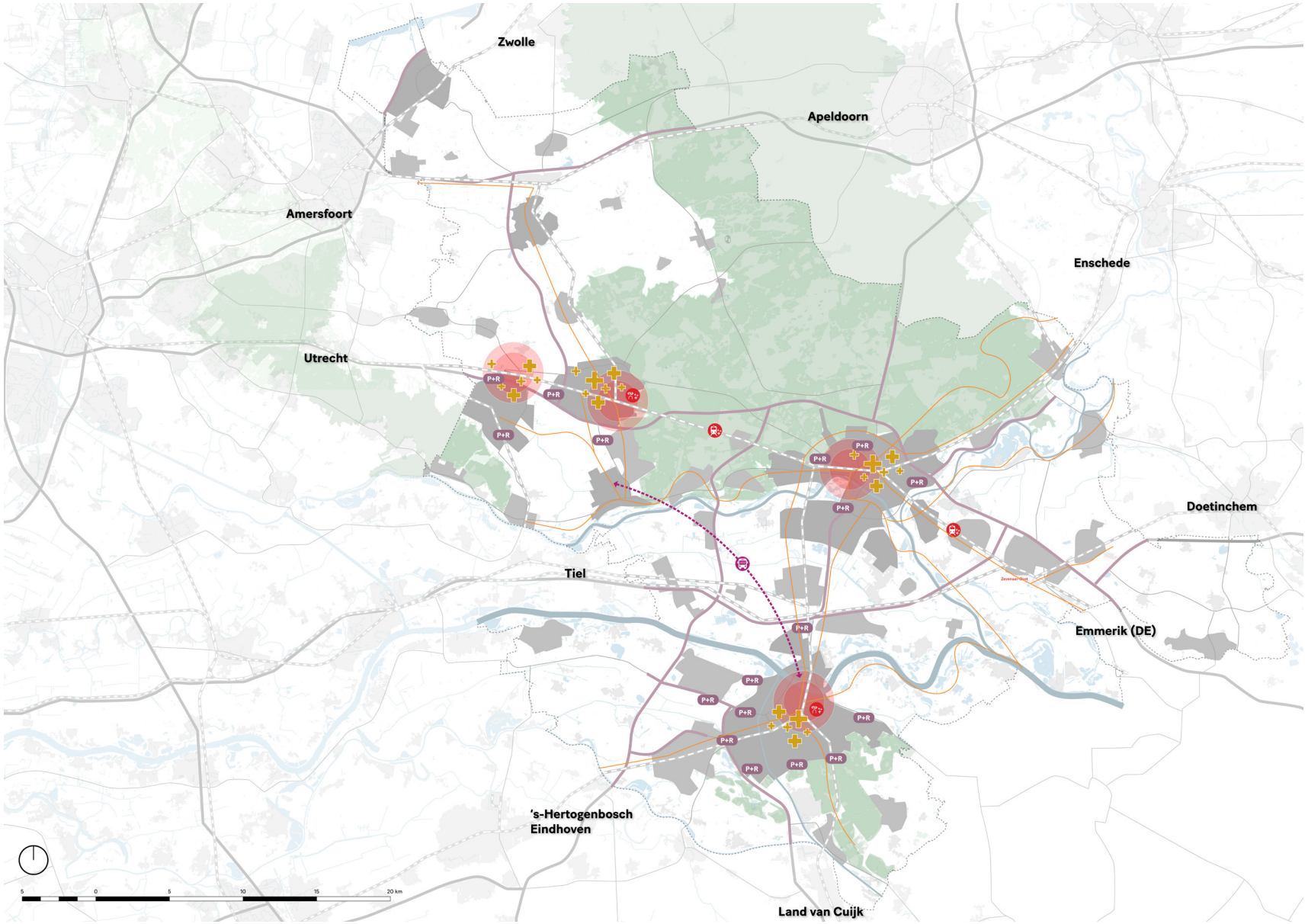
De ontwerpprincipes voor deze locaties

- Bouwen bij intercitystations (zoals Ede-Wageningen, Veenendaal-De Klomp, Arnhem Centraal en Nijmegen Centraal). Door de beperkte ruimte, wordt vanuit de bouwsteen mobiliteit geadviseerd in te zetten op verdichting en op het creëren van hoogstedelijke woonmilieus binnen bestaand stedelijk gebied.
- In potentie ligt de mobiliteitsoplossing er al voordat er gebouwd wordt. Er worden echter knelpunten op het spoor en op de stations gezien. De verschillende stromen op internationaal, nationaal, regionaal niveau komen samen op een druk bezet spoor tussen Randstad-Arnhem-Rhein Ruhr en tussen Amersfoort-Foodvalley-Apeldoorn. Het oplossen van knelpunten is een voorwaarde om op deze locaties te kunnen bouwen. Hoe deze knelpunten opgelost moeten worden is onderwerp van nadere studie.

Deze principes sluiten aan bij de uitvoering van al geplande capaciteitsverbetering zoals: Hoogfrequent Spoor, station Ede-Wageningen en station Nijmegen.

Onderzoeksagenda (illustraties van voorwaarden om te kunnen bouwen):

- In de Ontwikkelagenda Toekomstbeeld OV is er aandacht voor het spoor tussen Arnhem-Utrecht/, Arnhem-Oost en het spoor tussen Utrecht/Amersfoort-Apeldoorn/ (in relatie tot Internationaal goederenvervoer/Internationaal spoor, ICE-verbinding Amsterdam-Arnhem-Ruhrgebied/Berlijn).
- Door IenW en de provincies Utrecht en Gelderland wordt een voorstel voorbereid om voor de corridor Randstad-Arnhem-Rhein Ruhr een integrale aanpak te starten vanwege de vele opgaven rondom deze corridor (internationale, landelijke en regionale spooropgaven, verstedelijkingsopgaven langs deze corridor, economische ontwikkelingen en klimaatopgaven. De inzet is meer trein, minder auto en vliegverkeer.
- Voor het goederenvervoer langs de A12 worden verschillende varianten onderzocht, waaronder de Betuwelijn en de spoorlijn langs de A1.
- Aanvullend mogelijke mobiliteitsoplossingen:: zorg voor kwalitatief hoogwaardig vormgegeven stedelijke hubs/stations, stadsrandhubs en een toereikend fietsnetwerk. Ook voor deze oplossingen is nadere studie nodig, voordat afspraken kunnen worden gemaakt.

Locaties op (inter)nationaal niveau

REGIONAAL NIVEAU

(inzet op locaties die met goed regionaal HOV-netwerk te ontsluiten zijn)

Het gaat hierbij om locaties die met een combinatie van een goed regionaal HOV-netwerk en snelle fietsroutes al ontsloten worden of te ontsluiten zijn. Dat kan gaan om locaties met ruimte voor grote aantallen woningen en reizigers. Het betreft jaren '70 wijken en grotere kernen (net) buiten de stad met eigen voorzieningen, waar in grotere aantallen gebouwd kan worden door te verdichten of aan de stadsrand uit te breiden. Voor sommige locaties liggen er al (regionale) stations/hubs zoals Arnhem-Zuid of station Zevenaar. Andere locaties zijn bereikbaar met bus/Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) of er ligt een kans om ze goed bereikbaar te maken per HOV. Hierbij gaat het om reizigers die zich relatief veel verplaatsen binnen de regio (en in mindere mate over langere afstanden). We verwachten dat mensen die op deze locaties wonen, graag gebruik maken van het openbaar vervoer als de verbindingen goede zijn in combinatie met een regionaal fietsnetwerk of snelle fietsroutes. Lokale fiets- en bus-infrastructuur draagt bij aan slimme en schone verbindingen.

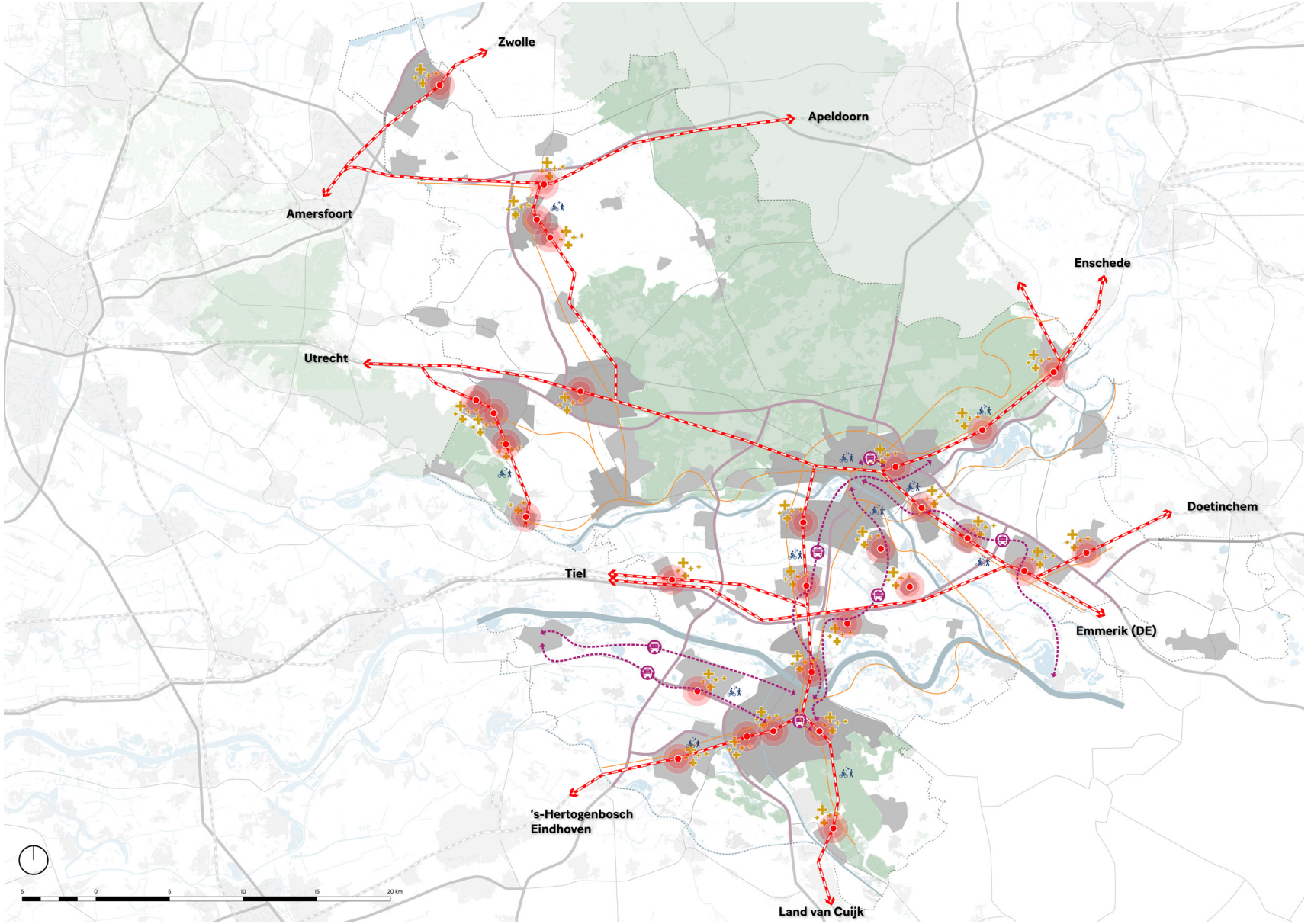
De ontwerpprincipes voor deze locaties

- Bouwen bij Hoogwaardig Openbaar Vervoer of regionale stations of op locaties waar HOV kan worden uitgebreid. Door de beperkte ruimte verdichten/stedelijk woonmilieu creëren binnen bestaand stedelijk gebied. Dan denken we aan locaties zoals: Zevenaar-Oost, Arnhem-Oost, Nijmegen Noord/Ovatonde, Veenendaal-Zuid, station Lent, Rhenen, Barneveld-Noord, Station Hoevelaken, Barneveld-Zuid, Hoevelaken. Dit zijn de zogenaamde regiokernen uit ons systeem.
- In potentie ligt de mobiliteitsoplossing er al voordat gebouwd wordt. Op dit moment zien we door de regio heen nog ontbrekende HOV-verbindingen en (snel)fietsroutes. Het is nodig die te realiseren, om op deze locaties te kunnen bouwen. Het is nodig te onderzoeken welke verbindingen nodig en mogelijk zijn om op deze locaties te kunnen bouwen.

Onderzoeksagenda (illustraties van voorwaarden om te kunnen bouwen):

Deze principes sluiten aan bij al geplande capaciteitsverbeteringen of eerdergenoemde ambities tot capaciteitsverbeteringen. Het zijn voor de verstedelijkingsstrategie voorwaarden om te kunnen bouwen (ter illustratie, nader te onderzoeken):

- Uitvoering geplande capaciteitsverbetering, zoals de Maaslijn, station Heyendaal, frequentieverhoging Valleilijn, sprinterverbindingen naar 4x per uur Nijmegen-Den Bosch.
- Onderzoeken van HOV-lijnen op ontbrekende verbindingen en onderzoeken eventuele (nieuwe) treinstations, bijvoorbeeld (optimalisatie) station Arnhem-Presikhaaf, Arnhem-Oost, Barneveld-Noord en Stroe vanuit toekomstige functie in het netwerk.
- Een voorbeeld van zo'n toekomstige functie is de mogelijke (grote) woonlocatie in de Spoorzone Arnhem-Oost: hier zou onderzocht kunnen worden of Arnhem-Presikhaaf opopgewaardeerd zou kunnen worden. Dit om de ov-toegankelijkheid van Arnhem-Oost te verbeteren gezien de toenemende druk op de snelweg A12. Naast het spoor loopt hier ook een belangrijke HOV-lijn door het gebied en zou een hub onderzocht kunnen worden. Voor Foodvalley-Zuid kan de ontwikkeling van de ov-locatie bij Wageningen onderzocht worden en zou bijvoorbeeld onderzoek plaats kunnen vinden naar de verbindingen en voorzieningen op de ronde Ede, Rhenen, Veenendaal en Wageningen.
- Aanvullend kan worden onderzocht: het stimuleren van daadwerkelijk gebruik van HOV/regionaal spoor door lage parkeernormen, het stimuleren van fietsgebruik (verbeteren fietsnetwerk, gedragsmaatregelen) en het opwaarderen van regionale hubs (met de auto naar de regionale hub en dan verder per spoor).

Locaties op regionaal niveau

REGIONAAL / LOKAAL NIVEAU

(locaties die meer verspreid liggen en vooral door auto en fietsnetwerk ontsloten zijn)

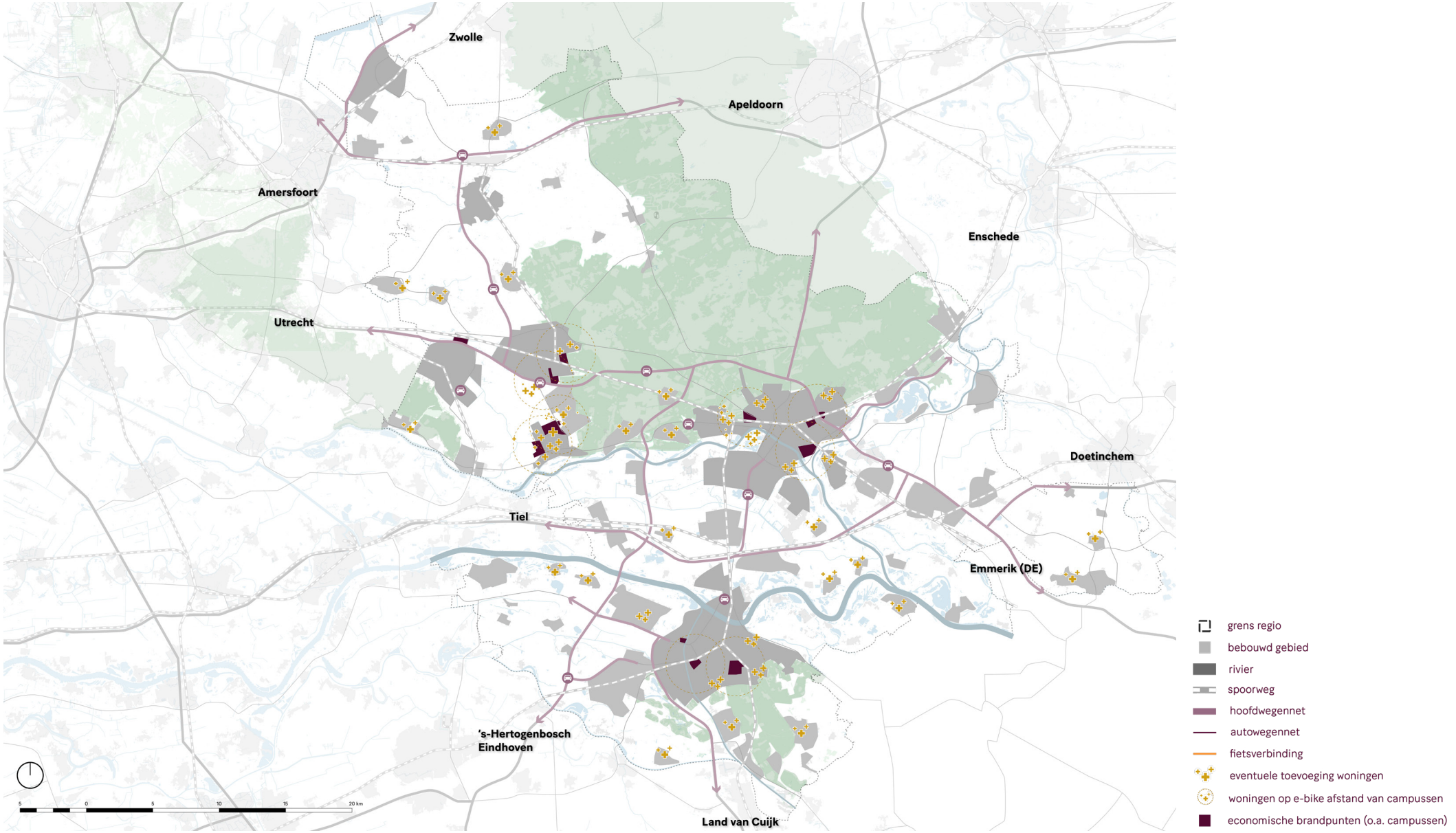
Op het regionale en lokale niveau gaat het om locaties in dorpen (met weinig voorzieningen) die meer verspreid liggen. Voor de leefbaarheid in deze dorpen wordt in de komende jaren gebouwd voor de eigen behoefte. De nadruk ligt op het in stand houden (en waar nodig verbeteren) van verbindingen voor de auto, het openbaar vervoer en de fiets naar voorzieningen in de buurt. Deze dorpen zijn nu beperkt verbonden met openbaar vervoer. Mensen reizen vanaf deze locaties vooral per auto of fiets.

De ontwerpprincipes voor deze locaties:

- Bouw in dorpen voor de eigen behoefte. Verdichten ligt hier vanuit deze bouwsteen geredeneerd niet voor de hand. Ingezet moet worden op landelijk wonen in een stedelijk netwerk. We denken dan aan locaties binnen dorpen zoals Valburg, Scherpenzeel, Ellecom, of kleinere kernen.
- De mobiliteitsoplossing ligt er al en kan nog beter benut en versterkt worden.

Onderzoeksagenda (illustratie van voorwaarden om te kunnen bouwen op deze locaties):

- wegennet op orde houden
- fietsnetwerk op orde houden
- sterk inzetten op vraagafhankelijk ov-haltetaxi/regiotaxi en vraagafhankelijke maatwerkoplossingen,
- dorpen waar mogelijk aansluiten op HOV-verbindingen,
- zorgen voor lokale hubs en/of overstappunten.

Locaties op regionaal / lokaal niveau

Economie: werk maken van de toekomst

Onze regio springt eruit in Nederland als het gaat om de unieke ligging tussen de Randstad en Duitsland en de kansen die dit oplevert in internationale samenwerking. Die ligging biedt logistieke kansen, maar geeft de regio ook een schakelpositie in de kennisuitwisseling op de thema's Food, Health, Hightech en Energy. Deze (kennis)sectoren zijn wereldwijd van belang en volop in transitie.
Ons doel is een regio te zijn die economisch, ecologisch en sociaal tot bloei komt in de komende 20 jaar. Het uitbouwen en versterken van deze sectoren in balans met de omgeving past daarbij. Dat is een stevige opgave én een uitdaging omdat de ruimte beperkt is en we te maken hebben met een hoge woningdruk en veel economische activiteiten. Die opgave pakken we samen op. De verstedelijkingsstrategie is een kans om de ruimtelijke vertaling bij deze economische ambities te maken.

CONTEXT

De verstedelijkingsstrategie is geen economische visie. Het is het ruimtelijke concept waarop de regio zich verder wil ontwikkelen. We maken gebruik van de economische visies van Foodvalley, Arnhem-Nijmegen en het onderzoek 'de Kracht van Oost'. De verstedelijkingsstrategie probeert aansluitend op deze visies (in samenhang met de andere opgaven) de ruimtelijke structuur voor de economie zoveel mogelijk te versterken. De Groene Metropool heeft voor de economie een aantal onderscheidende kenmerken: de ligging, de kennisclusters en de gedrevenheid om ruimte te geven aan verschillende transities.

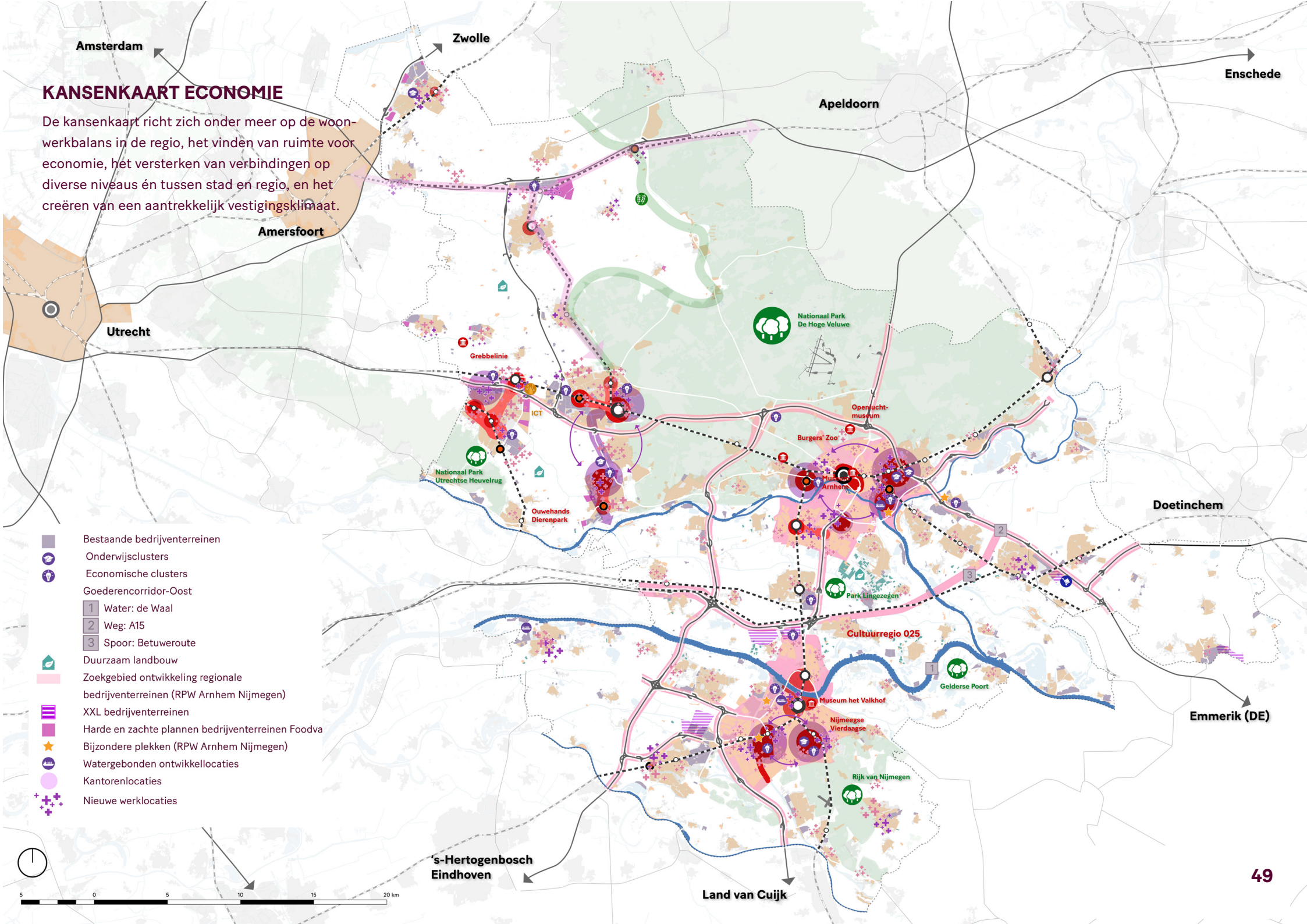
Ligging
De ligging van de regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley op de corridor tussen Randstad en het Rhein-Ruhrgebied heeft door de geschiedenis heen altijd gezorgd voor een goede basis voor veel verschillende economische activiteiten. Met de verdere internationalisering van economie en maatschappij neemt het belang van goede verbindingen naar het Europese achterland (Berlijn, Frankfurt) alleen maar toe.

Kennisclusters
Waar de Regio Foodvalley dé nationale proeftuin wil zijn voor de transitie naar een circulaire voedselvoorziening voor een gezond leven, is Arnhem de Energiehoofdstad waar samengewerkt wordt met belangrijke energiespelers en netwerkbeheerders. Health in combinatie met Hightech is sterk geclusterd in Nijmegen. De Novio Tech Campus in Nijmegen is een broedplaats voor nieuwe innovatieve bedrijvigheid op het snijvlak van gezondheid en hoogwaardige technologie.

Innovatie en transitieruimte
De kennisclusters in de regio zijn belangrijk, maar van oudsher komt de innovatie in onze regio vooral vanuit de bedrijven met een jarenlange verbintenis in de regio. Dat gaat om ICT, de logistiek en de landbouw en agrofood. Die basis verloochent de regio niet. Uit de provinciaal economische verkenning van Gelderland van 2018 blijkt dat zowel in de regio Foodvalley als in de regio Arnhem Nijmegen naast het grote aantal kennisbanen en banen in de zorg, het aantal banen in de detailhandel, groothandel, bouw en metaal aanzienlijk is. We willen stimuleren dat daar ook in de toekomst innovaties plaatsvinden door te zorgen voor fysieke verbindingen en ruimte te bieden voor locaties waar geëxperimenteerd kan worden. De vernieuwende concepten voor bijvoorbeeld zorg en voor nieuwe bouwmethoden, zien we als onderdeel van de woonopgave.

KANSENKAART ECONOMIE

De kansenkaart richt zich onder meer op de woon-werkbalans in de regio, het vinden van ruimte voor economie, het versterken van verbindingen op diverse niveaus én tussen stad en regio, en het creëren van een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

KANSEN EN UITDAGINGEN

Onze regio heeft een sterk concurrentieprofiel op logistiek en distributie. De ligging aan de Europese hoofdtransportassen (A1, A12, A15, A73, Betuweroute, Waal en Rijn) biedt kansen op het gebied van hoogwaardige logistiek en maakindustrie. Deze sectoren staan voor de opgave om flexibeler en met kortere doorlooptijden op maat geproduceerde goederen goedkoop en duurzaam te leveren. Transport en (stads)distributie wordt daarmee geografisch meer diffuus, maar ook hoogwaardiger en kennisintensiever. Onder invloed van technologie (Internet, ICT) kan de regio de komende decennia een gidsrol vervullen in nieuwe duurzame distributieconcepten en duurzame logistieke processen.

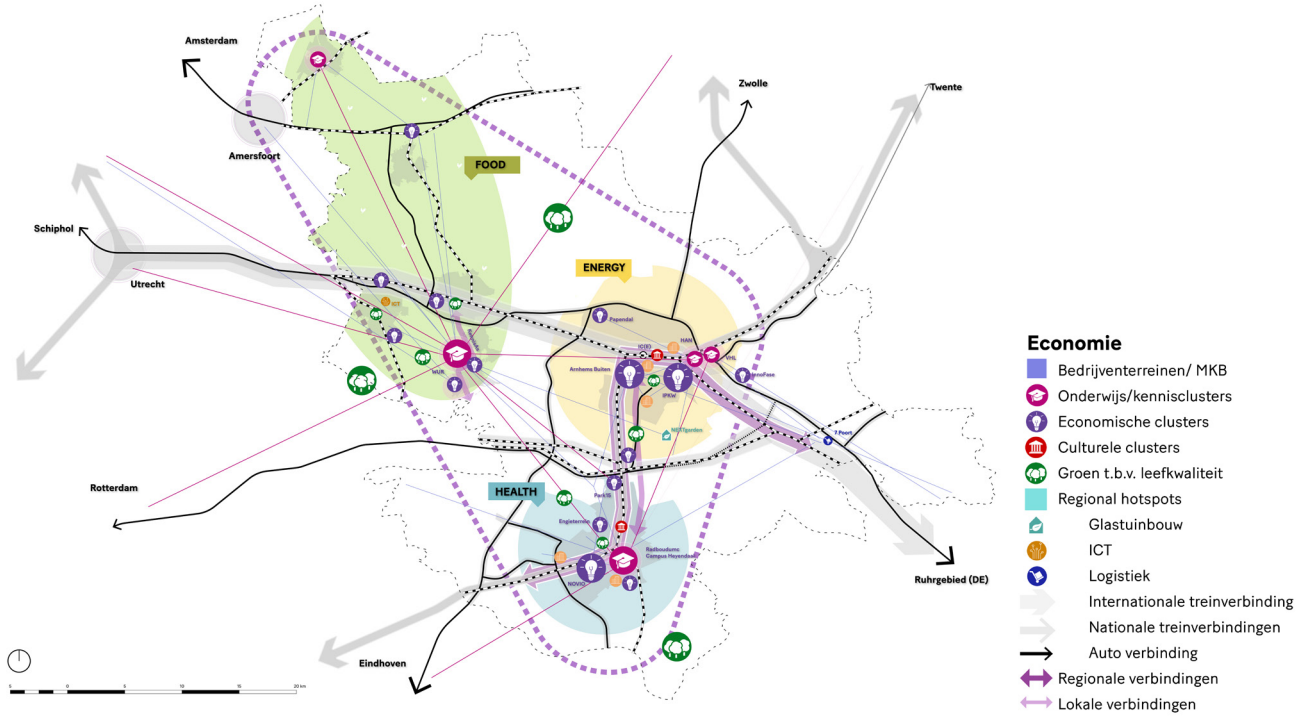
Kennisclusters als aanjagers

De gunstige ligging van de regio en de goede aansluiting op (inter)nationale railnetwerken (zoals ICE en IC) maakt de regio een internationale draaischijf voor het benutten en uitbouwen van de kennisconcentraties. De kennisclusters in en rond de steden, de universiteiten in Nijmegen en Wageningen zijn belangrijke aanjagers voor innovatie, productiviteit en duurzaamheid. Kennis wordt in de regio steeds sterker een drager van de regionale identiteit.

De kennisclusters en werklocaties raken in dagelijkse verbindingen steeds meer met elkaar verbonden. De uitwisseling binnen de regio groeit – daar zetten we vol op in – en daarmee groeien ook de regionale mobiliteitsstromen en congestie. Inmiddels heeft het (snel)wegennetwerk onvoldoende capaciteit voor alle verkeer en zit ook het railnetwerk aan zijn plafond. We zetten vol in op een betere benutting van de bestaande infrastructuur en weten dat er daarnaast meer capaciteit nodig is om de strategische ligging van de regio te blijven benutten.

Kennisintensivering van de economie

In de afgelopen jaren heeft de regio zich ontwikkeld tot een moderne kennisintensieve regio met toonaangevende kennisinstellingen en campussen als brandpunten voor innovatie en groei van werkgelegenheid in de clusters Food, Health, Hightech, en Energy. Op Campus Heyendaal, Novio Tech Campus, Industriepark Kleefse Waard, Arnhems Buiten en Wageningen Science Park is dit goed te zien. De insteek van de verstedelijkingsstrategie is dat de kennisintensieve economie tussen de verschillende clusters (Food, Health, Hightech en Energy) elkaar meer versterken en dat de campussen onderling beter verbonden zijn. Dat kan met slimme

Het economische ecosysteem van de regio Arnhem Nijmegen Foodvalley

ketens rondom toplocaties, het vormgeven van een ecosysteem per sector waar verschillende organisaties samenwerken, toeleverancier van elkaar zijn en soms ook elkaars concurrent: dat versterkt en versnelt innovatie. Voor die combinatie van onderwijs, spin offs en scale ups is nu te weinig werk- of bedrijfsruimte voor beschikbaar. Het is nodig om ruimte te maken, te herschikken of te hergroeperen zodat er ketens ontstaan.

Het vormgeven van die ecosystemen kan grensoverschrijdend gebeuren door bijvoorbeeld gebruik te maken van de goede verbindingen met Duitsland. Met verbetering van het ICE netwerk zijn veel meer Regio's in Noord, Midden en Zuid-Duitsland binnen 5 uur reistijd bereikbaar vanuit onze regio. In veel van deze Duitse regio's zijn (hoofdkantoren van) bedrijven gevestigd die zeer interessant kunnen zijn voor onze speerpuntsectoren en kennisinstellingen. Een aantal gemeenten in de regio is al lid van een grensoverschrijdende samenwerking in Euregio verband.

Een fijn klimaat om te werken en uitvindingen te doen

Wij zijn een regio waar kennis en pragmatiek hand in hand gaan, waar theorie en uitvinden in het veld gelijk op gaan. Dat heeft zijn oorsprong in de intensieve relatie die er in onze regio is tussen stad en land, tussen de primaire sectoren zoals de landbouw, de toeleverende en verwerkende industrie, een innovatief bedrijfsleven en gezondheidssector en de in de regio gevestigde kennis- en onderwijsinstellingen. We willen het vestigingsklimaat versterken waarin denkers en makers met elkaar tot duurzame en technologische oplossingen komen met meerwaarde voor economie, ecologie als samenleving.

Om dat te laten lukken moeten de randvoordwaarden op orde zijn. In een innovatieve (top)regio moet ruimte zijn om uitvindingen te doen en zaken uit te proberen en er moet een omgeving zijn die onze ambitie ondersteunt, het menselijk kapitaal beter benut, die talent aantrekt én vasthoudt en die het sociaal kapitaal breed activeert. Daarvoor zijn fysieke en digitale verbindingen nodig, een aansprekende arbeidsmarkt, een goede kwaliteit van de leefomgeving, regionale samenwerking en voldoende en betaalbare woningen.

Uitdaging: stimuleren van en ruimte geven aan innovatiekracht

De topsectoren Food, Health, Hightech en Energy, de logistiek en het brede MKB waar onze regio sterk in is, vragen ook in de toekomst om doorontwikkeling.
Daarvoor is allereerst ruimte nodig: het gaat om zo'n 700 hectare aan nieuwe werkgebieden en bedrijventerreinen in de periode tot 2040. Die ruimteclaim is groot in een gebied waarin de ruimte schaars en het aantal onder te brengen functies stijgt. Om die reden geven we in deze verstedelijkingsstrategie ontwerpprincipes en uitgangspunten mee, die de ruimteclaim rechtvaardigen en zorgen dat deze gebieden over de volle breedte bijdragen aan de ontwikkeling van de regio. Dat past bij de samenwerking in triple helix verband die op een aantal thema's al goed werkt.
De ruimtevraag die vanuit de RPW's bekend is voor de periode tot 2030 is verder doorgerekend tot 2040. In deze ruimtevraag is rekening gehouden met het vernieuwen en intensiveren en soms herstructureren van bestaande bedrijventerreinen en met het borgen van experimenteerruimte in de regio voor landbouw, energie en circulariteit.

De insteek is dat de keuze van aanvullende werklocaties effect heeft op het vormgeven van een ecosysteem en op het (faciliteren) van de samenwerking tussen kennisinstellingen en innovatieve bedrijven. Dat vraagt om een goede profilering en vervolgens strikte toewijzing: de. Naast samenwerking binnen de regio gaat het ook om de externe samenwerking (inter)nationaal. Inzet is het ontwikkelen van 'hotspots', gericht op innovatieve crossovers tussen de topsectoren. Circulariteit en digitalisering spelen daarin een belangrijke rol.

Hoe helpt de verstedelijkingsstrategie?
De verstedelijkingsstrategie is een belangrijke aanleiding en kans om de ruimtelijke economische structuur in onze regio te versterken en te zorgen voor meer agglomeratiekracht. Ons doel is om ruimte te maken voor bedrijvigheid die past in het profiel van onze regio.
Daar hoort bij dat we de economische centra in de regio en daarbuiten (nationaal en internationaal) beter met elkaar verbinden. Daar hoort een verbetering van het ICE netwerk bij.
Een tweede ambitie is om de verstedelijking in te zetten om het aantal banen in de regio te laten groeien. Als er per nieuwe woning in de regio ook een nieuwe baan ontstaat[3], blijft de woon-werkbalans in evenwicht . Het gaat om een gemiddelde door de hele regio. Onze inzet daarbij is dat er toegang tot werk moet zijn voor iedereen. Agglomeratiekracht leidt tot banengroei in de sectoren van cultuur en dienstverlening.

Naast meer landschap – een belangrijke asset van onze regio – maken we ook meer stad. Dat helpt om economische brandpunten te maken in de drie polycentrische polen. Eén van de manieren waarop dat kan is met het maken van vruchtbare crossovers tussen de verschillende sectoren en 'lagen' die er al zijn, maar die nu niet met elkaar verbonden zijn. Wij willen dat het vanzelfsprekend is dat studenten die een succesvolle spin-off ontwikkelden, in de regio blijven omdat juist hier de kansen voor doorgroei liggen en het vestigingsklimaat goed is. Het creëren van (meer) stedelijke dichtheid, het inzetten op campus-ontwikkeling, het faciliteren van huisvesting van het bedrijfsleven (zowel de grote corporates als het MKB) en het scheppen van fijne leefomgevingen met voldoende en betaalbare woningen en een breed pallet aan voorzieningen zijn daarin belangrijke randvoorwaarden.

De groene, aantrekkelijke woon- en leefomgeving van deze regio is een belangrijke asset voor zowel bewoners en recreanten als bedrijven. Voor inwoners en bedrijven in de regio is dat vanzelfsprekend, maar daarmee is het niet minder uniek. Dat merken we aan het grote aantal bezoekers aan onze regio voor vakantie of een dagje uit. Naast natuur en landschap heeft de regio ook een rijk en gevarieerd aanbod aan cultuur en dat is belangrijk voor het aantrekken en binden van talent aan de regio. In de groei en doorontwikkeling van de regio is daarin nog een slag te maken met extra programma en een goed evenwichtig aanbod van cultuur door de regio heen. Met name in Foodvalley Zuid is behoefte aan een completer cultuur aanbod.

Regiobrede samenwerking op cultuur helpt daarbij, bijvoorbeeld door Stichting 025 te versterken door de Groene Metropool heen. Natuurlijk geldt ook voor het culturele aanbod dat bereikbaarheid een belangrijke rol speelt.

RUIMTELIJKE AMBITIES

1. Investeren in ons vestigingsklimaat
We investeren in ons vestigingsklimaat. Dat is al aantrekkelijk met onze universiteiten, hogescholen, breed aanbod mbo, binnensteden en kernen, omgeving met natuur, groen en water en een fijn woonklimaat met vele voorzieningen zoals cultuur, recreatie, horeca, evenementen. Dat vestigingsklimaat willen we behouden en versterken. Dat doen we door in te zetten op bruisende binnensteden in de drie polen, door in te zetten op creatieve broedplaatsen, door goede woon-werkgebieden te maken (altijd met een functiemix), door in te zetten op duurzaamheid (duurzame energie, klimaatadaptatie) en door goede verbindingen te maken: binnen de regio, binnen Nederland en naar Duitsland.

2. Verbindingen – gidsrol in goederenlogistiek
We benutten onze strategische ligging op de multimodale goederencorridor maximaal en versterken de corridors. Logistiek heeft niet altijd een positief imago – en het is niet in alle delen van de regio gewenst - maar ook de logistiek maakt een transitie door. Niet alleen qua kennis, maar vooral ook qua ruimtelijke inbedding en technische doorontwikkeling mee met de tijd.
De regio heeft als ambitie om koploper te zijn in schone en up-to-date logistiek. Dit biedt kansen voor de logistieke sector en duurzaam vervoer. Ook het verschonen van de scheepvaart is hierbij een belangrijk thema voor de regio, zowel op gebied van economie en innovatie als voor de gezondheid van de inwoners. Voor de

verstedelijkingsstrategie is van belang dat de distributiepunten een goede ruimtelijke inpassing krijgen langs de corridors A1 en A12 en dat de balans tussen personen- en goederenvervoer in orde is.
Er is schuifruimte nodig om de logistiek te bundelen. De ruimte die vrij komt op andere locaties kan ingezet worden voor verdichting op bestaande bedrijventerreinen, voor gemengde woon-werk- omgevingen of voor woongebieden.

3. Verbindingen – draaischijf in het verbinden van kenniswerkers en kennishubs
De verbindingen met de Randstad, met de andere stedelijke gebieden en met Duitsland zijn goed. Als het gaat om de uitwisseling van kennis en diensten kunnen betere verbindingen de economische groei aanjagen. Om die reden versterken we onze strategische ligging op de A12-corridor waarbij de ICE zorgt voor een versterking van de internationale relaties met een duurzame verbinding met Duitsland.

4. Brandpunten van kennis en innovatie
We maken sterker wat sterk is en blijven vol inzetten op de ontwikkeling van onze internationale clusters en campuslocaties op het gebied van Food, Health, Hightech en Energy en de verbindingen (crossovers) daartussen. We ontwikkelen de campussen tot echte brandpunten van innovatie. Daarbij moeten we de verbinding met Twente – Eindhoven, Utrecht – Amsterdam (en ook Oss/Boxmeer) niet vergeten uit te bouwen. Dit doen we niet alleen, maar nadrukkelijk samen met het bedrijfsleven en de kennisinstellingen. Campussen met brandpuntpotentie in de regio zijn: de Wageningen University & Research (WUR), het World Food Centre, ICT-Campus Veenendaal, Poultry Expertise Centrum (PEC), Food Academy Nijkerk, Hotspot Energy Arnhem (Arnhems Buiten, Kenniscampus regio Arnhem, IPKW), Campus Heyendaal en de Novio Tech Campus.
Bij deze brandpunten horen ook plekken waar ruimte is voor innoveren en experimenteren.

5. Economische clustervorming
We zetten in op economische clustervorming die zich richten vanuit de thema's Food, Health, Hightech en Energy richten op productie, innovatie en kennis. Ze zijn gericht op economische ontwikkeling en de groei van werkgelegenheid. Deze clusters zijn de koppeling tussen de brandpunten en het MKB. Dat betekent dat we aanvullende ruimtevragen voor werklocaties en bedrijventerreinen hier zoveel mogelijk op aansluiten en dat we bestaande bedrijventerreinen versterken en verdichten met clustervorming als doel.

6. Het MKB en de werklocaties
Daarnaast is het MKB van onschatbare waarde, zowel in de (zakelijke) dienstverlening, ICT als in de maakindustrie en natuurlijk in Agrifood en logistiek. We willen het MKB versterken door ondernemerschap te stimuleren en door in te zetten op voldoende en toekomstbestendige werklocaties passend bij de diversiteit van de vraag. Hoe we dat in de komende jaren doen is afgesproken in de Regionale Programma's Werklocaties (RPW's) en staat ook beschreven in de regionale agenda's. Die lijn trekken we ook na 2030 door, waarbij we vasthouden aan slimme combinaties van bedrijvigheid (functiemenging), de combinatie van verdichting / intensivering en afnemende ruimtevraag per arbeidsplaats.

7. Recreatie, toerisme en cultuur
De Groene Metropool heeft met recreatie, toerisme en cultuur een aantal sterke troeven in handen: of het nu gaat om de bruisende binnensteden of de nationale landschappen, die troeven worden met het versterken van de regio door het toevoegen van meer landschap en meer stad alleen maar sterker. Daar ligt een kans om ook in de toeristische en culturele sector meer banen te ontwikkelen. Voor de cultuursector geldt dat die zich zal (moeten) versterken Zodat de verdeling over de regio goed is. Voor toerisme en recreatie geldt dat er toegang tot het landschap met fietsroutes en wandelroutes nodig is, maar ook dat er nieuwe recreatieplekken worden toegevoegd omdat de druk op de natuurgebieden nu al groot is. In de bouwstenen groene leefomgeving en de bouwsteen mobiliteit is hier ook al op gewezen.

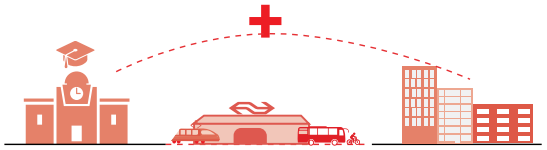
[3] De inzet op 1 baan per woning is onder andere onderzocht door de Stec-groep. Zij geven aan dat dat heel ambitieus is en dat 0,6 baan per woning (voor delen van de regio) logischer lijkt. De insteek voor de verstedelijkingsstrategie is dat we een goede balans tussen wonen en werken willen realiseren. We houden voor de regio als gehaal aan dat 1 baan per woning de inzet is. Aandachtspunt daarbij is dat op een aantal plekken de balans nu doorslaat naar werken (met een tekort aan wonen) terwijl in de Regio Arnhem-Nijmegen het doel is om de uitgaande forenzenpendel fors te verkleinen en te zorgen voor meer banen in de regio.

RUIMTELIJKE VERTALING IN ONTWERPPRINCIPES

In de komende 20 jaar is de ruimtebehoefte voor werklocaties en bedrijvenlocaties nog groot. We willen daar zo efficiënt en effectief mogelijk mee omgaan. Het uitbreiden van huidige locaties of het toevoegen van nieuwe locaties moet bijdragen aan bovengenoemde doelstellingen. Dat brengt ons tot de volgende ontwerpprincipes:

- In de gebiedsuitwerkingen gaan we na waar in de regio ruimte beschikbaar is en beschikbaar kan blijven voor experimenten op het gebied van bijvoorbeeld circulariteit, energie en landbouw.

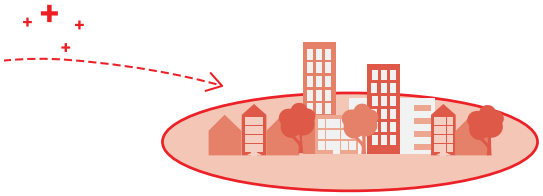
- We zetten in op de versterking van kennisclusters en werklocaties die goed met elkaar verbonden zijn;

- Daar waar mogelijk verdichten, intensiveren en verduurzamen we bestaande werkgebieden en bedrijventerreinen die een excellente bereikbaarheid via OV (internationaal en regionaal) hebben.

- We benutten de bestaande werklocaties optimaal voordat we overgaan tot de aanleg van nieuwe locaties. We zetten in op scherpere ratio's m^2 BVO versus arbeidsplaatsen bij nieuwe bedrijven. We zetten in op de aanpak van leegstand, herstructurering en verdichting van bedrijventerreinen.

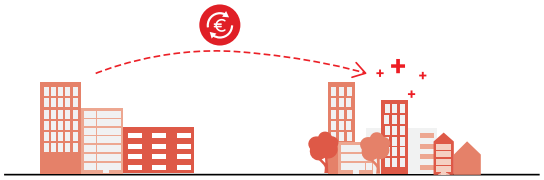
- Het verstedelijkingsconcept gaat uit van een aantal economische brandpunten. Op die plekken creëren we een sterke stedelijke dichtheid met wonen en werken zodat ze zich doorontwikkelen als sterke economische brandpunten.

- We kijken scherp naar de toegevoegde waarde van nieuwe bedrijvigheid voor het regionale ecosysteem. Niet alle ruimtevragen worden geaccommodeerd: de prioriteit ligt bij kennisontwikkeling en het vervolledigen van de aanwezige kennislocaties. De RPW's zijn leidend en worden op dit punt nog aangescherpt.

- Inzet op variatie en toegevoegde waarde. Er is een divers en samenhangend aanbod aan typen werklocaties nodig. Bedrijven stellen immers verschillende eisen aan een locatie wat betreft bereikbaarheid, uitstraling, fysieke ruimte en milieugebruiksruimte. Er moet voldoende ruimte zijn voor logistiek, watergebonden bedrijven, kleinschalige lokale bedrijvigheid, multifunctionele woon-werkmilieus en bedrijven in de hogere milieucategorie. Dit laatste is nodig, zodat er ruimte is voor industrie en circulaire economie.

- Het doorontwikkelen van bestaande werklocaties en het toekomstbestendig aanleggen van nieuwe werklocaties staat voorop. We leven in een tijd van grote veranderingen. Dit stelt meer en andere eisen aan de inrichting van onze werklocaties. De energietransitie, een veranderend klimaat, digitalisering, circulaire economie, maar ook het welzijn van werknemers vragen om anders ingerichte werkgebieden. Ook werklocaties zijn multifunctionele leefomgevingen.

Wonen: meer stad en meer vitale kernen

We voegen 100.000 woningen toe om het woningtekort in te lopen, om de bevolkingsgroei te accommoderen en de toestroom uit andere regio's op te vangen. De opgave is ook kwalitatief.
Dit is dé kans om de bestaande wijken te versterken; steden, wijken en dorpen worden (in onderlinge samenhang) aantrekkelijker, duurzamer, veilig, gezond, bereikbaar en inclusief.

CONTEXT

We bieden bewoners een ruim aanbod aan werk, voorzieningen en de levendigheid van steden. En tegelijkertijd is er een divers aanbod aan groene woonmilieus, zowel landelijk als stedelijk, met 'groot groen' binnen handbereik, zoals de Veluwe en het rivierengebied. De unieke ligging van de regio draagt bij aan economische kansen voor mensen die hier wonen. Voor bewoners moet er de kans zijn om door te stromen naar een woningen die past bij hun levensfase.
De behoefte aan nieuwe woningen is er; de komende decennia lopen demografische trends zoals groei en vergrijzing gelijk op. Tegelijkertijd spelen in dit stedelijk netwerk urgente thema's. Zo staat de leefbaarheid onder druk, zijn er te weinig betaalbare woningen, is de ruimte soms versnipperd en verrommeld, neemt de biodiversiteit af en zijn bestaande wijken nog onvoldoende duurzaam en niet klimaat-adaptief. Daarom stellen we in de bouwsteen Wonen de bestaande steden en dorpen centraal. Juist daar voegen we woonkwaliteit toe. Investeringen daar, nu en richting 2040, versterken de kwaliteiten en de eigenheid van de regio.

AMBITIE

De Groene Metropool biedt 'groene woonkwaliteit' aan ruim 1,2 miljoen mensen. Dat is onze ambitie tot 2040. We voegen 100.000 woningen toe om het woningtekort in te lopen om de natuurlijke bevolkingsgroei te accommoderen en daarbij de toeloop uit andere regio's op te vangen. Dit is dé kans om de bestaande wijken te versterken. Steden, wijken en dorpen worden (in onderlinge samenhang) aantrekkelijker, meer duurzaam, veilig, gezond, bereikbaar en inclusief. De soms eenzijdige woningvoorraad in een kern of wijk maken we meer divers. Daar waar mogelijk willen we woonwijken en groene kwaliteiten combineren zodat bestaande kwaliteiten niet ondermijnd worden, maar juist versterkt. We streven naar meer groen én meer stedelijkheid. Het palet aan woonmilieus in of nabij het groen versterken we. Dat kan een groen woonmilieu zijn aan de stadsrand, in een dorp maar ook centrum-stedelijk met groen op korte afstand. We streven naar een divers aanbod aan woonmilieus en woningen, dat aansluit bij verschillende behoeften van inwoners en die voor iedereen een betaalbaar aanbod bevat.

We benutten nieuwe trends om adaptief blijvend te voldoen aan behoefte, op basis van huidige en toekomstige onderzoeken. We werken uiteindelijk toe naar een volledig circulaire leefomgeving.

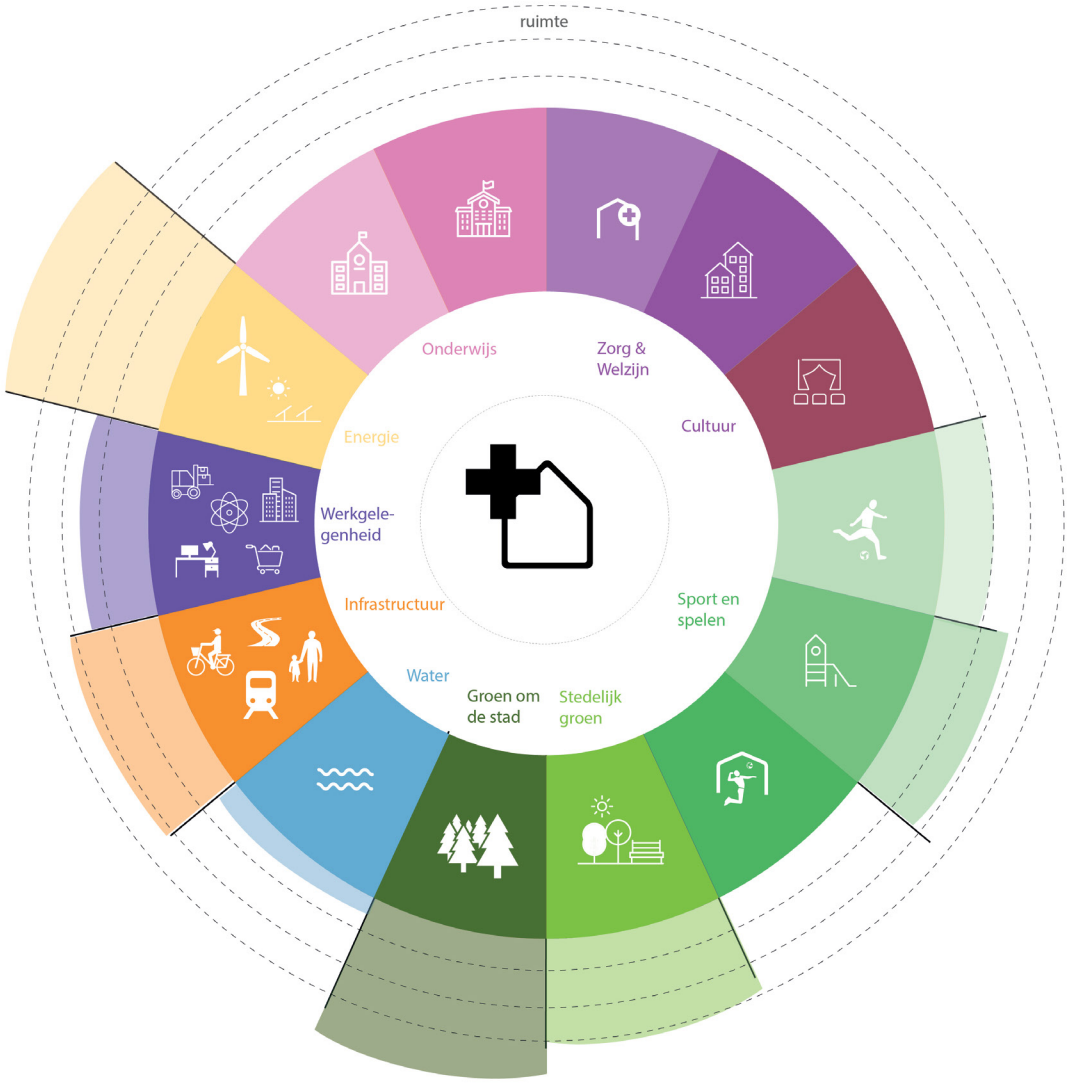
DOELSTELLINGEN

Het stedelijk netwerk van de Groene Metropool heeft een gelaagdheid in de verschillende schaalniveaus. Er zijn inwoners die voor hun werk en vrijetijdsbesteding bewegen tussen de steden en het groene raamwerk en er zijn ook inwoners die minder grote afstanden afleggen en juist meer lokaal georiënteerd zijn: ze werken en sporten in de buurt. Deze inwoners hebben een ander 'daily urban system'. Beide manier van leven en mobiliteit zijn mogelijk in de manier waarop het verstedelijkingsconcept nu is vormgegeven. De huidige situatie in de regio en de trends en ontwikkelingen laten zien dat nabijheid belangrijk is. We stellen in het verstedelijkingsconcept de bestaande steden, wijken en dorpen centraal. Het toevoegen van woningen samen met andere

functies (door efficiënt ruimtegebruik) biedt de mogelijkheid om bestaande steden en dorpen te versterken te zorgen voorzieningen en verbindingen ‘nabij’ zodat ook de leefomgeving ook voor bestaande bewoners verbetert.
De gelaagdheid van het stedelijk netwerk maakt dat we rekening kunnen houden met de verschillende woonvoorkeuren en woonmilieus. Deze diversiteit is nu al een kwaliteit en die kunnen we zo in onze regio versterken.

Het ruimtelijke principe om de diversiteit te bewaken leidt tot randvoorwaarden en condities voor ontwikkeling (we zetten in op een goede mix van programma) en zal ook van invloed zijn op locatiekeuzes. Het bewaken van de diversiteit in programma vraagt om flexibiliteit en de vaardigheid om in te kunnen springen op veranderende woonbehoeften en woonambities. In het hoofdstuk ‘werken met de verstedelijkingsstrategie’ is dat verder uitgewerkt.

> We creëren leefomgevingen: het toevoegen van woningen gaat gepaard met andere functies, zoals uitloopgebieden, zorg, werkgelegenheid en infrastructuur. Zo worden bestaanden steden en dorpen integraal versterkt.

ONTWERPPRINCIPES

1. Circulaire leefomgeving

Om de ambitie van circulariteit te realiseren, helpt het om uit te gaan van wat er al is. Dat doen we door te kijken wat we al kunnen doen in de bestaande wijken. Immers: het grootste deel van de woningen die in 2040 in de regio staan, zijn er nu al. Door niet alleen woningen toe te voegen, maar ook groen en bijvoorbeeld voorzieningen, heeft het toevoegen van programma aan het bestaande 'stedelijk weefsel' direct veel effect. Veel meer dan in een standaard nieuwbouwwijk zorgen extra woningen voor het verbeteren van de woonomgeving in steden en dorpen op het gebied van leefbaarheid, duurzaamheid, gezondheid. Het houdt deze wijken inclusief en veerkrachtig. Niet alleen de nieuwe bewoners van de extra woningen hebben hier iets aan, de bewoners van de bestaande wijk profiteren mee. Het is een stimulans voor vitaal, duurzaam en inclusief maken van steden, dorpen en wijken. Het moet weer mogelijk zijn om door te stromen naar een andere woning in de directe woonomgeving.

Vanuit de bouwsteen wonen zetten we in op het meer en beter toepassen van functiemenging, verdichten, transformeren, slim uitbreiden en herstructurering, flexibeler omgaan met het woningontwerp bijvoorbeeld (casco)woningen die flexibiliteit kunnen bieden. Met deze integrale ontwerpopgave, kunnen we beter inspringen op demografische trends (zoals groei en vergrijzing). Bovendien biedt deze benadering vanuit flexibiliteit en casco bouw kansen om aan te sluiten op mobiliteit (knooppunten) en economie (broedplaatsen passend bij het economisch profiel). Tot slot: door zorgvuldig om te gaan met ruimte, materialen en grondstoffen voorkomen we afwenteling op komende generaties.
Hoe we dat doen verschilt per gebied. Er is immers grote variatie in de regio: van hoog stedelijke centra, via sub urbane woonmilieus naar kleinere kernen.

De volgende ingrediënten zijn van belang voor een gebiedsgerichte programmamix:

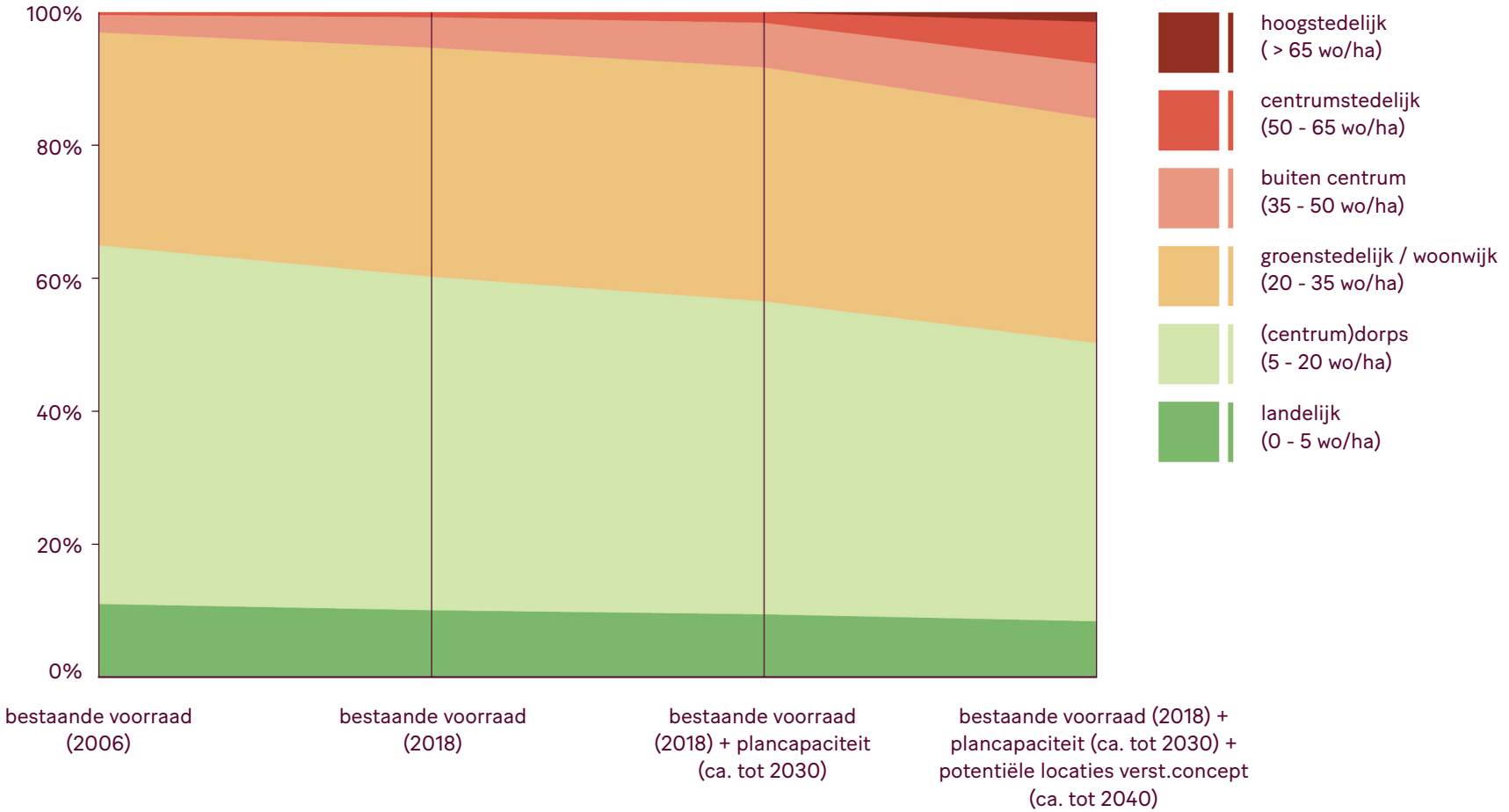
- **Duurzaam gebruik maken van ruimte en circulair gebruik van vrijkomende of hoogwaardige biobased materialen:** bij bijvoorbeeld herstructurering kunnen we in bestaande wijken woningen met een laag energielabel duurzaam maken. In de praktijk blijkt dat je zo meer woningen kunt realiseren die beter voldoen aan de behoefte, zonder dat dit ten koste gaat van de beschikbare openbare (groene) ruimte. Bij elke ontwikkeling, zowel herstructurering als nieuwbouw, maken we de (energie)infrastructuur van de toekomst mogelijk. In wijken met (potentie voor) een warmtenet, zorgen toevoegingen ervoor dat een aansluiting hierop beter of sneller gerealiseerd kan worden.
- **Groen:** werken aan nieuwe en andere woningen biedt ook kansen om de (groene en blauwe) openbare ruime beter in te richten. Zo kunnen bijvoorbeeld oude landschappelijke structuren hersteld worden die niet alleen bijdragen aan het versterken van de groene identiteit van de regio, maar ook extra kansen bieden voor klimaatadaptatie, biodiversiteit of natuur inclusief bouwen. Daarnaast kan dit bijdragen aan het voorkomen en verkleinen van gezondheidsproblemen. Aansluiten bij de grotere groene netwerken is belangrijk (zie ontwerpprincipe 'Groen blauwe raamwerk').
- **Vitale kernen:** door woningbouw te concentreren en te mengen met ander stedelijk programma wordt nabijheid vergroot. Door woningen te bouwen op fiets- en loopafstand tot werkgebieden, voorzieningen en scholing wordt onnodige mobiliteit beperkt. Dit biedt ook op sociaaleconomische thema's voordelen, bijvoorbeeld door de vergroting van draagvlak voor de voorzieningen die daar nabij zijn of goed bereikbaar zijn. Dat maakt kernen vitaler. Ook kunnen nieuwe betaalbare woningen in de nabijheid van werklocaties (inclusief centra en campussen) de economische waarde van dergelijke plekken verbeteren omdat werknemers in de buurt kunnen wonen.
- **Divers en aanvullend programma:** niet nog meer van hetzelfde maken, maar juist de kwaliteiten of segmenten toevoegen die nog missen (zie ontwerpprincipe 'Variatie en aanvullend vermogen'). Verdichten, transformeren of herstructureren biedt - naast zorgvuldig omgaan met ruimte en grondstoffen - extra kansen om in wijken met een (te) eenzijdige bevolkingsopbouw gaandeweg te komen tot een gedifferentieerde woningmix waardoor meerdere doelgroepen niet alleen toegang tot de wijk hebben, maar er ook graag komen.

OVERZICHT ONTWIKKELING WOONMILIEUS

Het hoofddoel is om voldoende aanbod te hebben door de verschillende woonmilieus heen. Met de toevoeging van woningen aan de bestaande voorraad - middels harde en zachte plancapaciteit en potentiële verstedelijkingslocaties uit het verstedelijkingsconcept - ontstaat er geleidelijk aan meer diversiteit aan woonmilieus.

Onderstaand figuur laat zien hoe de woonmilieus zich verhoudingsgewijs ontwikkelen tussen 2006 en 2040.

- Bestaande voorraad (2018): 483.400 woningen
- Bestaande voorraad (2018) + plancapaciteit (ca. t/m 2030): 550.960 woningen
- Bestaande voorraad (2018) + plancapaciteit (ca. t/m 2030) + potentiële locaties verstedelijkingsconcept (ca. t/m 2040): 619.475 woningen

2. Groen raamwerk
Om de groenblauwe woonkwaliteit te bieden, hoort het ontwikkelen van groen en blauw (landschap en water in en rond stedelijk gebied) bij de opgave concreet en nabij. Groene en blauwe netwerken zijn richtinggevend. Dit draagt onder andere bij aan kwaliteit van woonmilieus, versterkt de biodiversiteiten zorgt voor klimaatadaptatie en de ecologie. Het is dus meer dan alleen het beschermen van natuur. Gekoppeld aan een regionaal netwerk van voet- en (snel)fietspaden en fijnmazig ov wordt het groen ook toegankelijk en bruikbaar voor bewoners, net als de manier waarop voorzieningen bereikbaar zijn voor bewoners. Het creëren van dit netwerk is een opgave op zichzelf, die condities creëert voor 'groene en blauwe woonkwaliteit' en die dus ook van invloed is op het bepalen van geschikte locaties. Tegelijkertijd kan dit leiden tot randvoorwaarden voor ontwikkeling van groene kwaliteiten binnen (bestaande) locaties. Zie de bouwsteen Leefomgeving voor een uitwerking van dagelijks, wekelijks en maandelijks groen beschikbaar voor alle inwoners van de Groene Metropool.

3. Variëiteit, complementariteit en betaalbaarheid
Zet in op een grotere diversiteit aan woonmilieus. Wat we toevoegen moet aanvullend zijn ten opzichte van de bestaande voorraad. We willen een variëteit aan woonmilieus en prijssegmenten aanbieden. Op deze manier werken we aan inclusieve wijken die ook voor doelgroepen die minder te besteden hebben toegankelijk zijn. Dat wat nodig is, zal door de jaren heen verschillen. Nu is er op veel plaatsen behoefte aan woningen voor starters en senioren. Dat zal over tien jaar misschien wel anders zijn.
Betaalbaar bouwen is wat ons betreft geen criterium waarmee je fysieke plekken kunt onderscheiden of prioriteren, maar wel een must om de woningmarkt toegankelijk te houden. Concreet streven we ernaar dat ten minste 50% van de nieuwe woningen in het sociale segment en middensegment wordt gerealiseerd. Met regionale programmering (en onderlinge uitwisseling) kan overzicht en continuïteit worden geboden op de ontwikkelingen in de regio's en met

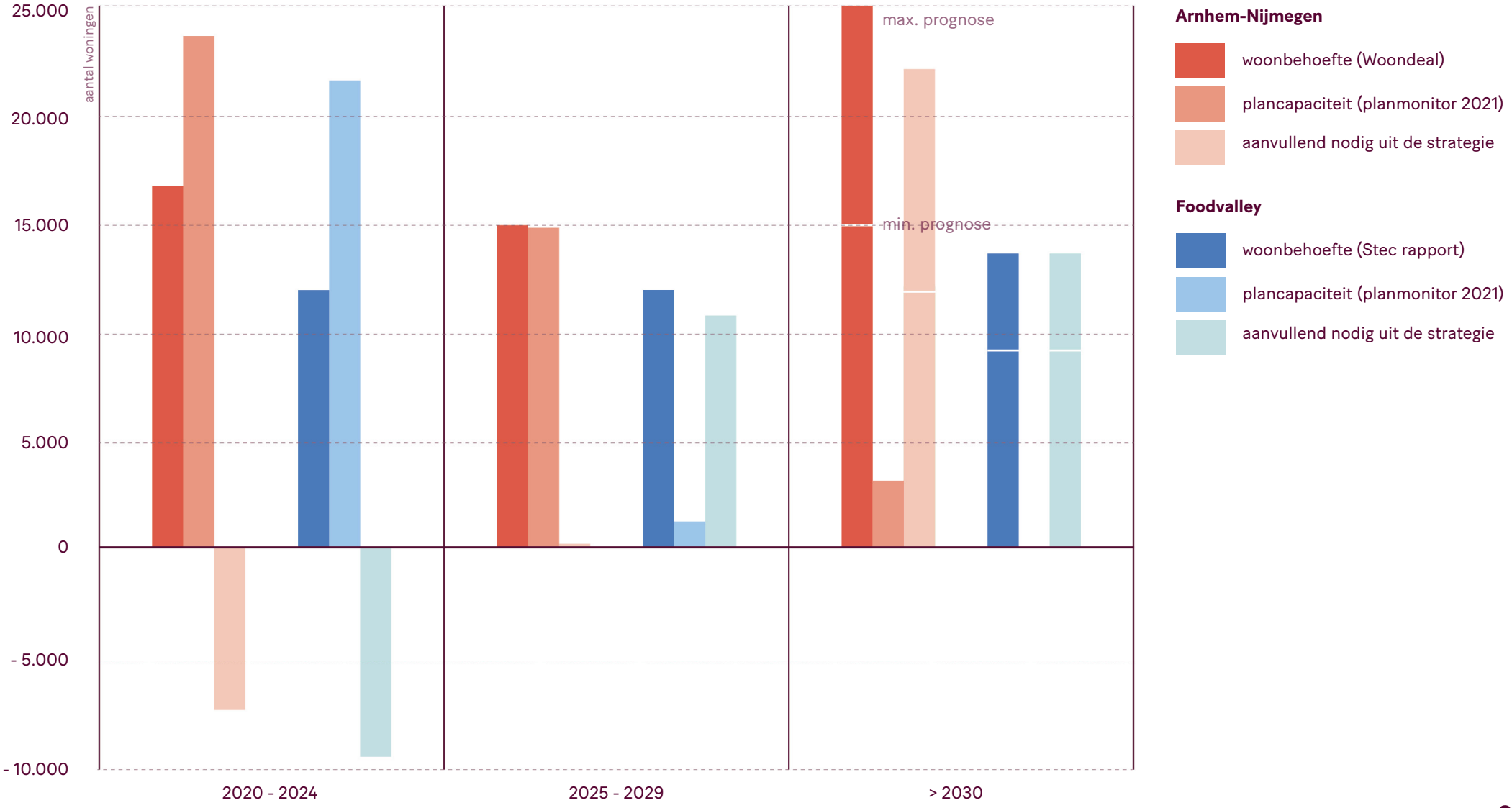
stakeholders en gemeenten worden gewerkt aan deze maatschappelijke opgave. De behoefte aan verschillende woonmilieus is bovendien breder. Het gaat niet alleen om fysieke of geografische thema's, het gaat ook om economische, sociale, mentale en gedragscomponenten. Alleen met variëteit, complementariteit en betaalbaarheid kunnen we goed voorzien in de woonbehoefte van de Groene Metropool. Vanuit de uitwerking en ervaringen die worden opgedaan in de Woondeal Arnhem-Nijmegen nemen we mee wat wel en niet werkt.

Hoe weten we waar we staan?
Het lopende woningbouwprogramma heeft op de korte termijn voldoende projecten om te voldoen aan de behoefte. De focus ligt dan ook niet alleen op het vinden van extra locaties, maar ook op het 'hard' maken van programma en komen tot realisatie.

De verstedelijkingsstrategie geeft daarom ook een overzicht met locaties voor de (middel) lange termijn om te komen tot aanvullende nieuwe plannen. Dat biedt ons de kans om tot 2040 een continue bouwstroom te ontwikkelen zodat er ontwikkeltempo blijft en we op koers liggen richting 2030 en verder. De principes en bouwstenen uit het verstedelijkingsconcept maken het mogelijk om de selectie van nieuwe locaties zorgvuldig en logisch te doen.

OVERZICHT ONTWIKKELING WOONBEHOEFTE EN PLANCAPACITEIT

Onderstaand staafdiagram toont per vijf jaar de woonbehoefte, de harde en zachte plancapaciteit en de hoeveelheid woningen die nog aanvullend nodig zijn.

Bij het opstellen van de strategie is gekeken naar de verdeling van het woonprogramma over de regio zowel in aantallen als in woonmilieus. Op basis daarvan – en op basis van de vraag die nu bekend is - kan een eerste programmaschets gemaakt worden voor gewenste woonmilieus in de komende 5 tot 10 jaar. Natuurlijk hebben alle locaties en uitwerkingen hun eigen dynamiek, maar het hoofddoel is wel om voldoende aanbod te hebben door de verschillende woonmilieus heen. Als je het lopende programma op die manier rangschikt, zie je dat er een trend plaatsvindt waarbij er meer stedelijke woonmilieus worden toegevoegd (en dus ook meer nabijheid), die leiden tot meer diversiteit.

Door vooraf afspraken te maken over hoe we om (willen) gaan met veranderingen, op welke manier we dan met elkaar bijsturen of de koers vasthouden, zijn we met elkaar in staat om op tijd te reageren. We monitoren en kijken steeds naar wat er op (middel)lange termijn nodig is om integrale doelen te halen. Vanzelfsprekend spelen de principes en bouwstenen die zich onderling tot elkaar verhouden daarin een rol. Door aan te geven welk principe dan het zwaarste weegt, ontstaat per periode een afwegingskader. Dat kader heeft een generiek deel (voor de groene metropool als geheel) en een gebiedspecifiek deel voor de acht deelregio's.
Werken met dit kader biedt de gelegenheid om (periodiek) te kunnen kiezen voor kwalitatieve plannen die voorzien in behoefte en daarbij goed bijdragen aan het DNA van de groene metropool. Die afweging vindt nu plaats op het niveau van de regio Foodvalley en op het niveau van de Regio Arnhem-Nijmegen. Het ligt voor de hand om dat ook in de komende jaren zo te blijven doen.

De methodiek om via een afwegingskader te werken kan ook voor de toekomst ontwikkelperspectief genereren. Adaptief werken is daarbij van belang. Op projectniveau vindt dat al vaker plaats. De volgende stap is om dit integraal op te pakken, op het niveau van het regionale stedelijke netwerk. Hierbij moet worden toegewerkt naar een ontwikkelperspectief waarin verschillende paden mogelijk zijn: hard doorgroeien of toch temporiseren? Gekoppeld aan randvoorwaarden en afhankelijkheden met keuzes in het mobiliteitsnetwerk en ten aanzien van het netwerk en gebieden (verschillen in complexiteit van locatieontwikkelingen).

Het geeft aan hoe het samenhangende pakket aan onderdelen zich in de tijd uitrolt en hoe besluitvorming, dynamiek op de markt en toekomstige aanpassing hier invloed op hebben. Het is dus een continu (bij)sturingsvraagstuk. Dat moet niet leiden tot kramp: de uiteindelijke keuzes voor woon- en werklocaties locaties vinden plaats binnen gebiedsprocessen en projectuitwerkingen. Het afwegingskader uit de verstedelijkingsstrategie is daarbij de leidraad en vanuit de regio wordt daar de kennis van de actualiteit over programma en tempo aan toegevoegd. Die uitgangspunten en kennis bij elkaar bieden de mogelijkheid om goed aan te sluiten op de actuele vraag en opgave.

Concreet: de opdracht die volgt uit de verstedelijkingsstrategie is om binnen de regio in de komende 20 jaar met elkaar goed zicht te houden op de samenhang in de uitwerking van het verstedelijkingsconcept (systeem) in relatie tot de actualiteit. Als dat lukt, zijn we in staat om te werken met een continue bouwstroom die mee kan bewegen. Dan versterken en vergroenen we de regio.

02

02 Meer landschap, meer stad: gebiedsuitwerkingen

De volgende stap na de introductie van het verstedelijkingsconcept en de bouwstenen, is het maken van gebiedsuitwerkingen. In de gebiedsuitwerkingen wordt voor de deelgebieden uitgewerkt waar ruimte is voor woningen en werklocaties en welke randvoorwaarden voor de leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen daarvoor moeten worden ingevuld. De integraal uit te werken gebieden zijn: Arnhem-Oost, Nijmegen-West, Foodvalley-Zuid, Foodvalley-Noord, Liemers, Middengebied Arnhem-Nijmegen, Rijk van Nijmegen en de Veluwe.

Waarom gebiedsuitwerkingen?
De gebiedsuitwerkingen spelen een belangrijke rol in de verstedelijkingsstrategie. In deze acht gebieden worden grote abstracte opgaven concreet. Juist in een context van een specifiek gebied, kun je de opgaven in een logisch verband brengen met de aanwezige en gewenste kwaliteiten en ambities.

We maken de gebiedsuitwerkingen om twee redenen. De eerste reden is dat uit deze uitwerkingen blijkt of het voorgestelde verstedelijkingsconcept en de generieke ontwerpprincipes ook werkbaar zijn op gebiedsniveau. Een tweede reden om ze te onderzoeken is om uit te vinden waar in de regio verschillende opgaven samen komen. Dat helpt ons om in het najaar in de aanloop naar het verstedelijkingsakkoord scherp te krijgen waar aanvullende afspraken of investeringen nodig zijn.

Wat we dit jaar nog doen in de gebiedsuitwerkingen is uitvinden hoe in deze gebieden de ontwerpprincipes uit kunnen pakken en met welke onderzoeksagenda we verder willen bij de verdere uitwerking om de randvoorwaarden goed in beeld te krijgen. De conclusies daaruit nemen we mee in de afronding van de verstedelijkingsstrategie en in het verstedelijkingsakkoord.
Veel gemeenten werken voor het eerst op deze manier integraal samen aan gebiedsontwikkeling op regionale schaal en het is fijn om in deze setting uit te proberen wat werkt. Een tweede stap is om veel preciezer in de regio de samenhang tussen gebieden en locaties en randvoorwaarden te onderzoeken. Dat is de stap naar een langjarige samenwerking in de deelgebieden.

Voor de zomer van 2021 vinden voor alle 8 gebieden eerste gesprekken plaats over de onderzoeksagenda per gebied. In dit hoofdstuk is daar per gebied een eerste aanzet voor gedaan. De verdiepende uitwerkingen vinden in het najaar van 2021 of het voorjaar van 2022 plaats.

Om welke gebieden gaat het en wat leveren we op?
We kiezen ervoor om acht gebiedsuitwerkingen te maken. Het gaat om drie sleutelgebieden in de regio (Arnhem Oost, Foodvalley-Zuid en Nijmegen West) die hebben de naam sleutelproject gekregen omdat hier grote opgaven op stapel

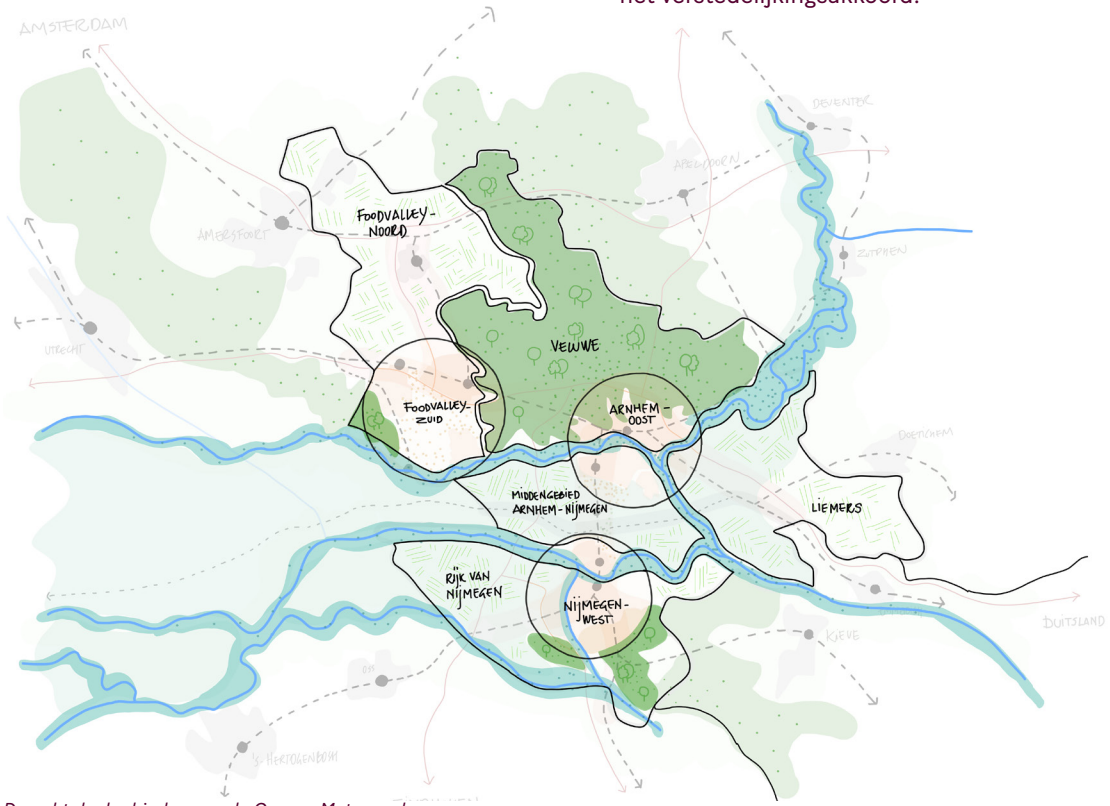
staan. Dit zijn de economische polen en hier concurreren de bouwstenen volop met elkaar. Naast deze sleutelgebieden worden nog vijf gebiedsuitwerkingen gemaakt van Foodvalley-Noord, Liemers, Middengebied Arnhem-Nijmegen, Rijk van Nijmegen en de Veluwe. Ook hier komen verschillende – soms botsende - opgaven samen.

De ronde met de gebiedsuitwerkingen geeft een eerste indruk van hoe de principes werken en welke (noodzakelijke) afwegingen dat vraagt. Specifieke locaties en onder welke randvoorwaarden op die locaties gebouwd kan worden, rollen daar nog niet uit. Het gaat om een impressie van hoe de gebieden eruit kunnen gaan zien. Deze uitwerking is belangrijk om een goed beeld te krijgen van de samenhangende afwegingen en keuzes.

Door opgaven en ontwerpprincipes te combineren, kunnen we meer rendement halen uit maatschappelijke investeringen en kunnen meerdere maatschappelijke doelen gelijktijdig worden gediend. Een mooi voorbeeld hiervan in de regio is het Ruimte voor de Rivier-programma: de veiligheidsopgave was de aanleiding, de vernieuwing van het rivierengebied is het resultaat. Wat begon als een waterveiligheidsmaatregel, heeft juist ook vanwege de opdracht om daarnaast ook ruimtelijke kwaliteit centraal te stellen - geleid tot een mooier rivierengebied met hogere natuurwaarden en volop recreatiemogelijkheden.

Dat is ook de insteek voor onze verstedelijkings-strategie. De investeringen die hier gedaan (moeten) worden, zorgen voor versterking van de groene metropool. Zo leidt verstedelijking tot meer banen, betere toegankelijkheid tot groen, stimuleren van het OV, fietsen en wandelen. Door te kiezen voor een fors programma in de sleutelgebieden en in bestaande kernen en wijken, blijft op veel andere plekken in de regio de natuur behouden en wordt de structuur versterkt.

De combinatie van bestaande stad gekoppeld aan (her)ontwikkeling en een inzet op vitaliteit in de kernen zorgt voor een gezondere leefomgeving en de gewenste differentiatie in de bestaande en nieuwe wijken.
De uitkomsten van de gebiedsuitwerkingen zijn een belangrijk vertrekpunt voor vervolguitwerking in de komende jaren. Op de korte termijn zijn ze het vertrekpunt voor het opstellen van een regionale uitvoerings- en investeringsagenda en het verstedelijkingsakkoord.

De acht deelgebieden van de Groene Metropool

Arnhem-Oost

Gebiedsuitwerking volgt in juli.

Positionering van het sleutelgebied in de Groene Metropool

Arnhem en omgeving is één van de 'polycentrische polen' in de regio. Daarbinnen vormt Arnhem-Oost (Arnhem Centraal - Spoorknoop - Station Presikhaaf - Spooremplacement) de poort van de Groene Metropool op de internationale corridor Randstad-Arnhem-RheinRuhr. De reden om binnen het verstedelijkingsconcept dieper op dit gebied in te zoomen heeft te maken met de stapeling van opgaven in dit gebied. Enerzijds ligt de spoorzone centraal op de internationale corridor en sluit dit aan op (inter)nationale ambities, anderzijds beperkt het de stad ook om andere ambities waar te kunnen maken die van groot belang zijn voor stad en regio. In potentie kan hier een fors woningbouwprogramma gerealiseerd worden als de locatie vrijkomt en de randvoorwaarden op orde komen. Het stadsdeel ligt dicht bij de binnenstad, er zijn mogelijkheden om het gebied beter te ontsluiten en het landschap is binnen handbereik, zowel de uitlopers van de Veluwe als de uiterwaarden van de IJssel en Stadsblokken Meinerswijk. Daarnaast liggen er twee belangrijke hotspots in het gebied: de Kenniscampus regio Arnhem en het IPKW.

Beoogd programma

Het woningbouwprogramma voor dit gebied heeft een potentie van circa 8.000 tot 10.000 woningen. Dat zijn de woningen uit de planmonitor en een aanvullend deel volgend uit dit verstedelijkingsconcept. Het genoemde aantal is aanvullend op de lopende planontwikkeling: AKZO en omgeving, Melkfabriek / Fluvium / Rijnwijk en verschillende locaties in Presikhaaf. Belangrijk hierbij is de ontwikkeling van station Arnhem-Oost, het spoorpark Arnhem-Oost als verbinding tussen stadsdelen en de verdere ontwikkeling van een sterk cluster rondom het energieprofiel met de Kenniscampus, de campus IPKW in samenhang met de Nieuwe haven en de kennisas op Het Broek. Dat draagt bij aan een kwaliteitsimpuls op bestaande werkgebieden en de Arnhemse mix.

Leefomgeving

In de verstedelijkingsstrategie streven we naar het ontwikkelen van een groen raamwerk met groen in en rond het stedelijk gebied. Met het toevoegen van Spoorpark Arnhem-Oost (ca 70 ha) wordt een sterk versteend deel van de stad vergroend en wordt een parkverbinding gelegd tussen de Veluwe en de Rivierklimaatparken aan de IJssel en de Rijn. Met deze verbinding bevorderen we de biodiversiteit in de stad, gaan we hittestress tegen (Hotspot Rijnpark/'t Broek) en creëren we een gezonde en aantrekkelijk plek voor sport, ontspanning en ontmoeting. Met groei en verdichting binnen de bestaande stad blijft het landschap rondom het stedelijk gebied zoveel mogelijk intact.

Wonen

Arnhem-Oost biedt kansen om 8.000 tot 10.000 woningen toe te voegen aan de planvoorraad van Arnhem. Daarvan is 50% voorzien in de categorie betaalbare woningen, waarvan 30% in de categorie sociale huur. De ontwikkeling van deze gemengde wijken maakt het mogelijk om nieuwe doelgroepen in Arnhem-Oost aan te trekken, waaronder studenten, starters, stedelijke gezinnen en mogelijk ook senioren en expats. Met de pilot Flex/Tijdelijk Wonen wordt bovendien ingezet op tijdelijke woonconcepten. Daarnaast heeft de toevoeging aan de woningvoorraad als belangrijk doel om doorstroming te bevorderen in de bestaande wijken in Arnhem-Oost, zodat er meer balans ontstaat tussen de vragers en dragers in de wijk. Aanvullend op Arnhem-Oost is er een aanpak gericht op leefbaarheid en veiligheid.

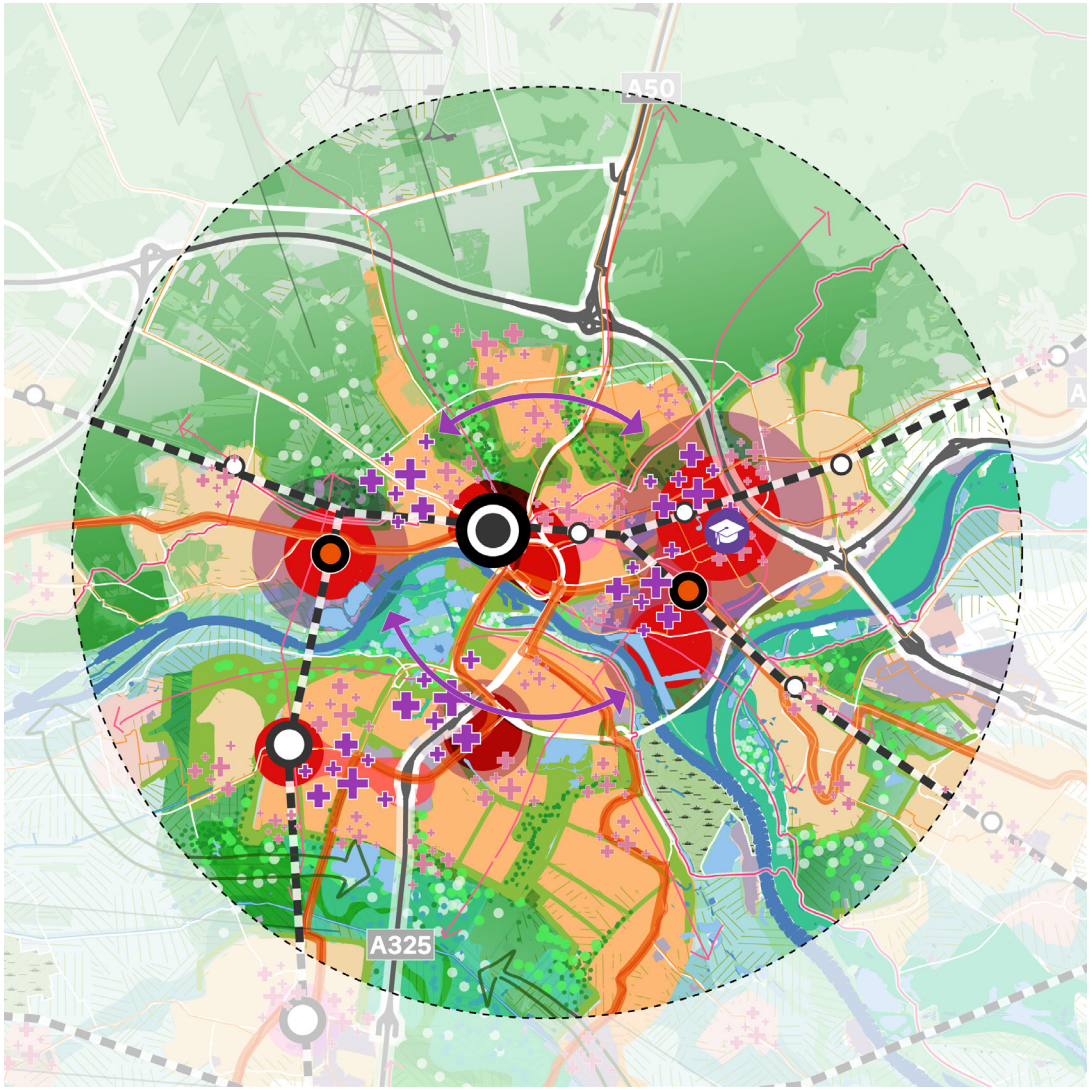
Mobiliteit

De bereikbaarheid van Arnhem-Oost is in potentie goed, maar staat onder druk. Enkele randvoorwaarden moeten onderzocht worden op haalbaarheid in tijd, geld en volgordelijkheid. Ten eerste gaat het om het versterken van de internationale corridor Randstad-Arnhem-RheinRuhr. ICE Duitsland met focus op snelheid, frequentie, en betrouwbaarheid in relatie tot Arnhem Centraal en tracékeuze Arnhem. Een tweede randvoorwaarde is de doorontwikkeling van de opgave Spoorzone Arnhem-Oost (Spoorknoop

– station Presikhaaf – Spooremplacement - station Arnhem-Oost). Daarbij moet voorkomen worden dat er afwenteling van de vervoersvraag voor de Spoorzone Arnhem-Oost op het hoofdwegennet (A12 / A50 / A15) plaatsvindt. Daarvoor wordt ingezet op optimale benutting en verbetering van het openbaar vervoer en het stedelijk netwerk (onder meer met hubs, Trolley 2.0, fietsen, deelconcepten en MaaS). Ten derde is het van belang dat de bestaande fiets- en looproutes die de Rijn kruisen worden verbeterd en dat er twee nieuwe routes worden onderzocht, onder andere Arnhem-Oost/Malburgen. Tot slot is het benutten van capaciteit op het hoofdspoor voor personenvervoer een randvoorwaarde.

Economie

Voor economie staat het versterken en uitbouwen van de HotSpotEnergy-strategie en de campusontwikkeling in Arnhem met Arnhems Buiten, de kennisas tussen Kenniscampus regio Arnhem en het Energiecluster op IPKW/Nieuwe Haven centraal. Daarmee versterkt Arnhem de unieke positie van de Groene Metropool op het thema Energy. Ook hier gelden meerdere randvoorwaarden. Voor het versterken van het ecosysteem is het allereerst van belang om ketens te sluiten tussen kennis en het MKB in het stedelijke innovatiemilieu op de kennisas en het verdichten van bestaande bedrijventerreinen

Sleutelgebied Arnhem-Oost. Voor de legenda, zie p. 17

te onderzoeken. Ten tweede is het opgave om schuifruimte voor milieuhinderlijke bedrijvigheid waar mogelijk op te lossen binnen de bestaande stad en anders in te zetten op slimme clustering met geschikte locaties in de regio. Daarnaast is het ook van belang om het vestigingsklimaat voor zakelijke dienstverlening (ICE Duitsland), toerisme, cultuur en creatieve industrie uit te bouwen. Tot slot is het randvoorwaardelijk dat er wordt ingezet op voldoende aanbod van banen, passend bij de sociaaleconomische structuur van de stad en Arnhem-Oost in het bijzonder.

Dilemma's, kansen en risico's
Om deze ontwikkeling voor Arnhem én voor de regio voor elkaar te krijgen, worden de volgende onderdelen onderzocht en in de tijd gezet. Het gaat hier uitdrukkelijk om een onderzoeksagenda en nog niet om keuzes van wat kan en nodig is:

- Kan de goederencorridor over Arnhem aangepast worden? Dat is nu een (regionaal) knelpunt voor de groei van economisch personenvervoer en ICE internationaal.
- Kan de aanpak van het spoordossier versneld worden? Aanpak van het spoor levert middenin de stad ontwikkelruimte op voor wonen, sociaal programma, klimaat en economie in de spoorzone. Die ruimte is gewenst, maar wat is de volgordelijkheid en wie staat hiervoor aan de lat? Het verwijderen van het binnenstedelijk spooremplacement kan een substantieel aandeel woningen in de versnelling brengen.

Ambitieagenda Spoorzone Arnhem-Oost
We werken samen met het Rijk aan het versterken van de leefbaarheid, veiligheid en duurzaamheid in Arnhem-Oost. Daarbij streven we naar het vergroten van de ruimtelijke samenhang tussen de wijken door zoveel mogelijk bestaande infrastructurele barrières op te heffen. Tegelijkertijd leiden we het onderzoek naar de 'spoorse' opgave in de Spoorzone Arnhem-Oost, waarbij Station Presikhaaf, de spoorknoop, een nieuw station Arnhem-Oost en de herontwikkeling van het spooremplacement worden meegenomen. Niet alleen de bereikbaarheid maar ook de kwalitatieve inpassing in de leefomgeving betrekken we hierbij. Zo wordt ook het nieuwe spoorpark Arnhem-Oost gerealiseerd, dat de verschillende deelgebieden met elkaar verbindt en bijdraagt aan een gezonde ontwikkeling van dit stadsdeel.

Samen met onderzoeksinstellingen wordt gewerkt aan de Kenniscampus regio Arnhem als vitaal, levendig en gemengd cluster van onderwijs en innovatie. We zorgen samen met de Kenniscampus, de campus IPKW in samenhang met de Nieuwe Haven en de kennisas op Het Broek voor een sterk cluster rondom het energieprofiel. Hiermee werken we aan de kwaliteitsimpuls op de bestaande werkgebieden en geven ruimte aan de Arnhemse mix. Daarnaast ontwikkelen we multifunctionele stedenbouwkundige concepten, die tevens bijdragen aan de gewenste Arnhemse mix (wonen/ werken/voorzieningen) en die gebruik maken van duurzame vormen van mobiliteit. De maatschappelijke functies groeien zo mee met de demografische ontwikkeling van het gebied.
Tot slot zorgen we voor ruimte voor flexwonen en tijdelijke woonconcepten.

Tijdlijn tot 2040

Arnhem bouwt tot 2030 ca. 7.000 woningen in de verschillende versnellingslocaties zoals in Arnhem-West, Centrum-Oost met het Coberco-terrein en Schuytgraaf. Met o.a. de ontwikkeling rondom Kronenburg wordt aan de gewenste overprogrammering van de planvoorraad gewerkt. In kader van de Woondeal wordt samengewerkt op de verschillende locaties om de realisatie te versnellen. Voor de periode na 2030 heeft Arnhem de opgave nog 7.000 tot 9.000 woningen te programmeren tot 2040. De Spoorzone in Arnhem-Oost geeft in belangrijke mate invulling aan deze behoefte. Om deze ambitie waar te maken moet al op korte termijn begonnen worden met de planvorming om te komen tot de gewenste aanvulling in kader van de verstedelijkingsstrategie Groene Metropool.

Korte termijn: versterken van Arnhem-Oost
De strategie op korte termijn is gericht op het versterken van het vestigingsklimaat en leefbaarheid van Arnhem-Oost. In kader van de nationale aanpak leefbaarheid en veiligheid wordt gestart met een wijkgericht programma voor vijf wijken in Arnhem-Oost (Geitenkamp, Klarenbeek, Presikhaaf, 't Broek en Malburgen).

Met de HotSpot-Energy strategie worden wordt in samenwerking met de partners van de KennisCampus regio Arnhem enerzijds en IPKW anderzijds om tot de versterking van deze campussen te komen. O.a. met Connectr Energy Innovation Lab wordt een plek gecreëerd waar studenten, onderzoekers, ondernemers en beleidsmakers samenwerken om innovaties in de duurzame energiesector te versnellen. Ook de Nieuwe Haven biedt ruimte voor watergebonden bedrijvigheid passend bij het Energy-profiel, en de verstedelijkingsambities van de stad.
Met de vervoerspartijen wordt samengewerkt om de bereikbaarheid van de campussen te optimaliseren en de hub-functie van station Presikhaaf te versterken.
Op het voormalige AKZO-terrein wordt een ROC-campus ontwikkeld in combinatie met herontwikkeling naar woningbouw. In Presikhaaf wordt, in samenwerking met de corporaties, gewerkt aan een ambitieagenda om te komen tot een aanpak om de fysieke leefomgeving, renovatie en verdichtingskansen. Ook het Gashouderskwartier aan de Westervoortse dijk wordt op korte termijn gerealiseerd. En op het Merwede-terrein is de pilot Flex-wonen gestart om tijdelijk bijzondere doelgroepen te huisvesten.

Middellange termijn: versnellen verstedelijking
Naast het versterken van de leefbaarheid en vitaliteit van Arnhem-Oost zijn er verschillende versnellingsopgaves in kader van de verstedelijkingsstrategie Groene Metropool.

- Vergroenen en verbinden van Arnhem-Oost met de Veluwezoom en de verschillende (klimaat-) parken door o.a. barrières op te heffen en de ontwikkelstrategie voor het Spoorpark op te stellen. Investeringen in een gezonde leefomgeving (beperken en voorkomen van milieuhinder en in Rijnkruisende verbindingen voor de fiets- en loopverbindingen van en naar dit stadsdeel zijn cruciaal.
- Verdichting versnelt de vergroeningsopgave; de verschillende verstedelijkingslocaties in de spoorzone kunnen worden ontwikkeld mits knelpunten t.a.v. milieuhinder, duurzame mobiliteit en betaalbaarheid (onrendable toppen) worden opgelost. Hiermee worden ook de klimaat- en vergroeningsdoelen meegenomen in de gebiedsontwikkeling.
- Strategische aanpak voor verdichting van binnenstedelijke bedrijventerreinen zoals Het Broek gericht op efficiënt en aantrekkelijk ruimtegebruik, het ontwikkelen van ketens tussen de campussen en het MKB, creëren van plekken van interactie en ontmoeting en draagvlak voor andere vormen van mobiliteit. Verdichting biedt de mogelijkheid om ruimte te maken voor bedrijfsverplaatsing binnen de stad.

Lange termijn: transformeren
Een belangrijke randvoorwaarde om de potentie van de spoorzone en de kans om opnieuw trots te zijn op Arnhem-Oost vormt de integrale aanpak van het spoor. Door de positie van Arnhem op het ICE-netwerk te versterken vormt Arnhem-Centraal de poort van de Groene Metropool van en naar het internationaal economisch netwerk. Het vormt hiermee een belangrijke bouwsteen voor het vestigingsklimaat van de regio. Belangrijke samenhangende opgaven hierbij zijn de noodzakelijke upgrade van (campus-) station Presikhaaf, het gewenste station Arnhem-Oost als toekomstige hub in het hart van Arnhem-Oost, de kwalitatieve inpassing van spoorknoop en -tracé zodat de barrièrewerking verminderd en een spoorpark kan worden gerealiseerd en het komen tot een duurzame oplossing ten aanzien van het binnenstedelijk gelegen spooremplacement Arnhem-Oost. Dit samenhangende pakket geeft een boost aan de leefbaarheid, vitaliteit en trots in Arnhem-Oost en biedt de markt het vertrouwen om te komen tot de gewenste investeringen in de verschillende deelgebieden. Dat vergt een lange adem en een gemeenschappelijke aanpak van Rijk en regio door de verschillende domeinen heen. Dit betekent niet wachten, maar juist versnellen in de aanpak. Met de verkenning Randstad-Arnhem-RheinRuhr (A12-) corridor, de werkafspraak Spoorzone Arnhem-Oost en de gewenste verkenning duurzame toekomst spooremplacement is een begin gemaakt.

Samenwerkingspartners (eerste concept)
Rijk en provincie: ministerie van BZK, IenW, EZK en LNV vanwege de Arnhem-Oost aanpak, de verkenningen mobiliteit en bereikbaarheid in Arnhem-Oost, de campus- en bedrijventerreinen aanpak Energy HotSpot Arnhem en biodiversiteit, stikstof en klimaatproblematiek.
Met provincie, Economic Board en groene metropoolregio AN i.s.m. KennisCampus regio Arnhem en IPKW werken aan de doorontwikkeling van EnergyHotspot Arnhem; en de verschillende deelthema's.

Foodvalley-Zuid

Eerste sessies hebben plaatsgevonden met ambtenaren en bestuurders.

Positionering van het sleutelgebied in de Groene Metropool

Het sleutelgebied Foodvalley-Zuid heeft een bijzondere positie binnen de Groene Metropool. Foodvalley-Zuid is een polycentrisch stedelijk gebied met een grote verscheidenheid aan woonmilieus rondom het Binnenveld1. De vijf, nagenoeg aaneengesloten, kernen rondom dit gebied hebben nu ruim 200.000 inwoners. Er is een aantrekkelijke, beginnende stedelijkheid te zien die verder vorm gaat krijgen. De Foodsector in dit sleutelgebied is vooral zichtbaar door innovatieve en kennisgerichte instellingen en bedrijven rondom Wageningen Universiteit & Research. Bovenal is Foodvalley-Zuid omzoomd door drie grote landschappen: de Veluwe, de Utrechtse Heuvelrug en het Rivierengebied.
In dit gebied liggen grote kansen en uitdagingen om een schaalsprong te maken. Meer landschap, meer economische impact en meer stad, waarbij maximaal gebruik kan worden gemaakt van de ligging aan de A12-corridor met twee intercitystations. De nabijheid van de Randstad heeft daarbij een grote impact op het sleutelgebied.

Beoogd programma

Het gebied bevat in fysieke zin de groene binnenruimte (het Binnenveld) en de stedelijke ring van Veenendaal, Ede-Stad, Bennekom, Wageningen en Rhenen. Tot en met 2040 is er een vraag naar 40.000 woningen in Foodvalley, waarvan een aanzienlijk deel zal landen in dit sleutelgebied. Concreet betekent dit er vier gemeenten en twee provincies zijn betrokken. Er is op alle bouwstenen een schaalsprong nodig. Hiervoor is een integrale ruimtelijke aanpak van dit gebied en een stevige bestuurlijke samenwerking een voorwaarde voor succes.

Leefomgeving

De contramal van het bestaand stedelijk gebied (inclusief het Binnenveld) kent een belangrijke natuur en landbouwidentiteit. Het gebied is daarnaast een belangrijk uitloopgebied voor de kernen rondom. Hiervoor kan het gebied, direct nabij de te realiseren woningen, nog meer toegankelijk en doorgankelijk worden gemaakt om zo te gaan functioneren als landschapspark. Ook de randen van het Binnenveld spelen een rol in het beter verbinden van stad en buitengebied, waarvoor de aantrekkelijkheid van de randen nog wel een randvoorwaarde is. Daarnaast zijn de randen van belang voor het verminderen van recreatiedruk op de centraal gelegen natuur, met name wanneer dagrecreatie wordt toegevoegd. Voor de natuur, specifiek voor de uitwisseling van soorten, heeft het gebied versterking nodig op stevige verbindingen met het omliggende landschappen en natuurwaarden. Ook bodemdaling is een aandachtspunt in dit gebied. Voor de aanwezige landbouw ligt er een opgave om te verduurzamen en meer te richten op in- en omliggende natuurwaarden. Dat geldt meer specifiek voor de stikstofdepositie. Voor het realiseren van bovenstaande ambities is het opstellen van een gezamenlijke visie op het Binnenveld en de randen de eerste stap.
Tot slot is voor het voor de bouwsteen leefomgeving – in het kader van een groen raamwerk in de bestaande stad – van belang dat vergroening naast het toevoegen van woon- en werklocaties een belangrijk doel vormt.

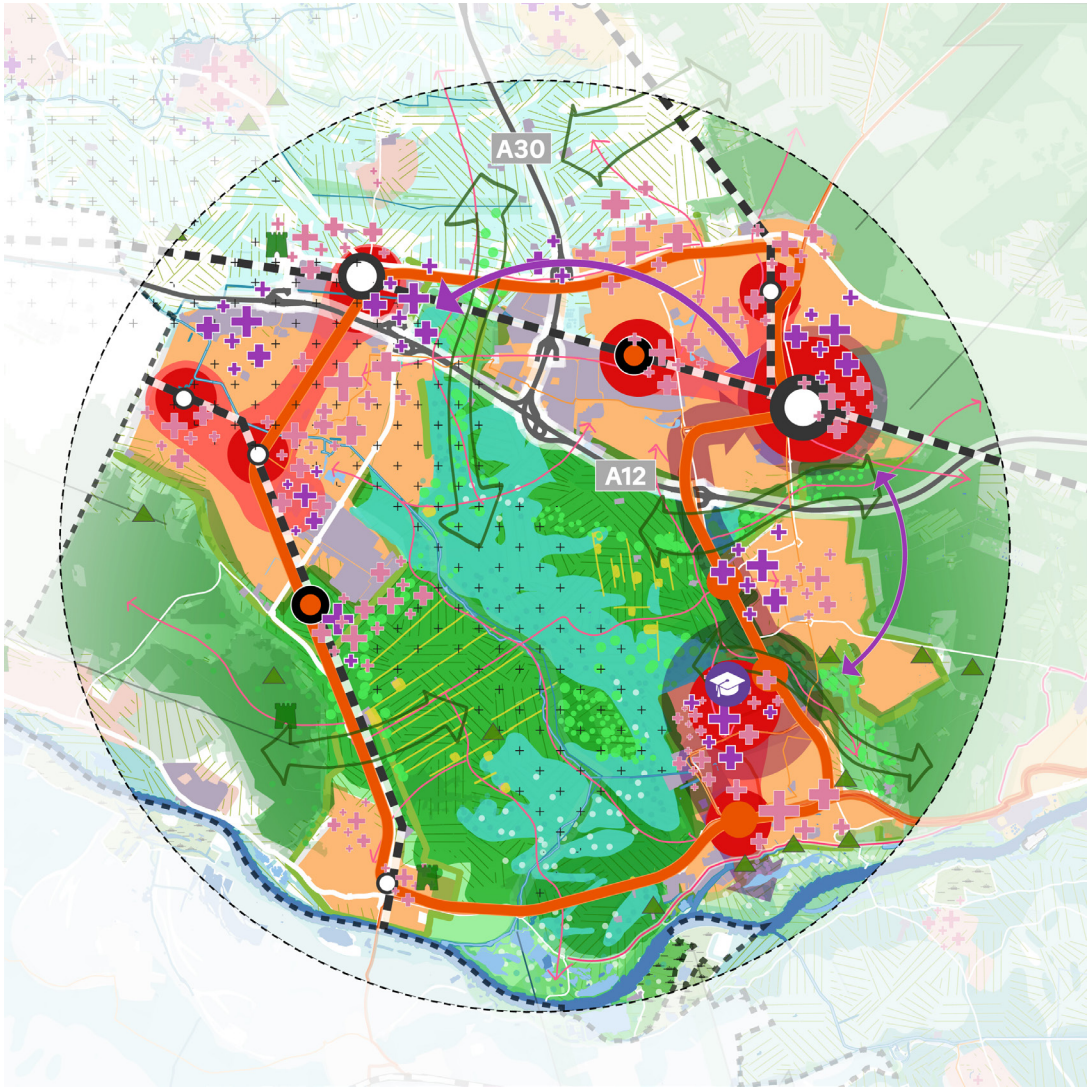
Wonen

De bouwsteen wonen is de drijvende kracht achter de verstedelijkingsstrategie. De vraag naar 40.000 nieuwe woningen in Foodvalley met de ambitie om zoveel mogelijk binnenstedelijk te realiseren betekent dat er ingezet moet worden op verdichting. Rondom stations en centra en transformatie van bestaande verouderde bedrijventerreinen. De huidige opzet van de kernen biedt hiervoor goede kansen. Het toevoegen van nieuwe woningen draagt bij aan een kwalitatief en kwantitatief evenwicht op de woningmarkt, waarbij de primaire focus ligt op woningzoekenden die een binding hebben met onze regio.

[1] De groene binnenruimte omvat onder andere de Natura2000-gebieden de Hel, de Blauwe Hel, de hooilanden, de agrarische gebieden en de groene wiggen tussen de kernen. In dit concept wordt dit gehele gebied 'Het Binnenveld' genoemd.

Dit sleutelgebied is bijzonder omdat het bestaat uit vijf kernen die heel verschillend zijn qua omvang en ook omdat er in dit sleutelgebied geen grote stad aanwezig is. Een aantal van deze kernen zal nog flink gaan doorgroeien en met elkaar zullen deze kernen straks bieden wat je op andere plekken juist in grote steden vindt. Dat betekent dat er een schaalsprong nodig is, maar ook dat er eerder moet worden overgestapt op uitbreiding. Ook buiten de bestaande kernen zullen locaties in aanmerking komen om te groeien. Hierbij is het de opgave deze zo goed mogelijk binnen de principes van de strategie te ontwikkelen.
De vraag die voorligt is hoe de voorbereiding op een schaalsprong zo goed mogelijk kan plaats vinden en hoe je met een aantal kernen samen 'stad' kunt zijn. Wat is daar voor nodig?

Mobiliteit
Een cultuuromslag in onze mobiliteit is randvoorwaardelijk voor de ambities zoals opgenomen in het verstedelijkingsconcept. Inwoners van Foodvalley-Zuid zullen nog vaker dan nu gebruik gaan maken van de fiets, het openbaar vervoer of andere vormen van slimme en schone mobiliteit. Dat elke woning een auto voor de deur heeft, is zeker bij inbreiding niet langer realistisch. Vanuit de huidige situatie, die sterk gebaseerd is op automobiliteit, is dit een forse opgave. We zetten in op het vasthouden

Sleutelgebied Foodvalley-Zuid. Voor de legenda, zie p. 17

en waar mogelijk versterken van onze goede positie op diverse landelijke netwerken (spoor en snelweg). Bij een aantrekkelijk vestigingsklimaat hoort een hoogwaardige OV-ontsluiting rondom het Binnenveld. Dat is nodig voor zowel wonen, werken als recreëren. Dit vraagt om een nadere verkenning, maar bovenal grensontkennende samenwerking tussen concessiehouders.
Ter illustratie: op dit moment zijn er drie concessiehouders actief in dit sleutelgebied.

Voor toekomstige ontwikkelingen is het verkennen van nieuwe stationslocaties / haltes (mobiliteitshubs) vereist. Ook is het nodig te verkennen welke hoogwaardige fietsverbindingen en OV noodzakelijk zijn om toe te voegen op de beschikbare auto-infrastructuur. De ontsluiting tussen de verschillende kernen leidt tot een minder stijgende of zelfs lagere automobiliteit en een hogere omgevingskwaliteit, zowel ruimtelijk als qua gezondheid. Ongewenste mobiliteit in het Binnenveld terugdringen!
Tot slot is de uitvoering van reeds geplande infrastructurele projecten, zoals de verbreding van de Rijnbrug, randvoorwaardelijk.

Economie
De economische focus van Foodvalley-Zuid ligt bij Foodsector en ICT-sector. Bij locatieontwikkeling dient de kracht van de Kennisas en de campussen WUR (Wageningen), Business & Science Park (Wageningen), WFC (Ede) en ICT Campus (Veenendaal) benut en versterkt te worden voor het realiseren van een goed vestigingsklimaat voor zowel (nieuwe) inwoners als bedrijven/ organisaties. Het primaire ontwikkelgebied voor de innovatieve Foodsector zien we als een bredere strook langs de Kennisas. De regio Foodvalley richt zich hierbij vooral op innovaties en verduurzaming van de Foodsector. We versterken de innovatieve Foodsector zowel met kennis als praktijk. Voor de versterking van de praktijk kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de inzet van vrijkomende agrarische bebouwing.

Ter versterking van het ecosysteem is er een onderzoeksvraag naar nieuwe werklocaties, optimale benutting van bestaande werklocaties en het uitvinden van nieuwe vormen van woon-werkmilieus, die relevant zijn voor dit sleutelgebied.

Gezien de ruimtevraag voor woon- en werklocaties zijn er opgaven en randvoorwaarden voor het intensiveren en transformeren. Zowel voor het regionale ondernemerschap als de onderscheidende Foodsector gaan we op zoek naar oplossingen voor het intensiveren op bestaande bedrijventerreinen. Hierbij wordt meer gewerkt met een stevig profiel per bedrijventerrein (bijvoorbeeld de WUR-campus, Business & Sciencepark Wageningen en de ontwikkeling van het Business & Foodpark en de ICT-campus).
Om transformatie mogelijk te maken is het noodzakelijk om deze opgave prioriteit te geven en regionaal afspraken te maken. Hierdoor ontstaat schuifruimte die nodig is voor de benodigde bedrijfsverplaatsingen. Op dit moment zijn enkele industriële vestigingslocaties van regionaal belang. Deze locaties zorgen echter ook regelmatig voor overlast en beperken de inbreidingsmogelijkheden. Per locatie moet een afweging gemaakt worden hoe hiermee omgegaan kan worden (uitplaatsen kan lokaal een positieve impact hebben, maar regionaal juist een groot negatief effect). Hierbij is ook de inzet op transformatie naar circulaire bedrijfsprocessen nodig, waardoor overlast hoe dan ook beperkt wordt.

Dilemma's en afwegingen
- Zoeken naar lokale kracht (kennis van gebied en opgave) die gesteund moet worden om schaalsprong te koppelen en omvang opgave aan te kunnen, met behoud van lokaal niveau.
- Welke nieuwe vorm van (bestuurlijke) samenwerking is nodig? Werken over grenzen en werken met integrale budgetten in plaats van sectorale c.q. lokale budgetten.
- Onderdeel hierbij is ook welke instrumenten en ondersteuning er nodig zijn. Capaciteit en expertise is zeker in dit sleutelgebied een knelpunt, maar ook het kunnen beschikken over voldoende middelen.
  Het maken van samenwerkingsafspraken, zoals bij economie, is cruciaal. Inzet van

het juridisch grondinstrumentarium kan binnen het sleutelgebied nog versterkt worden. Tot slot kunnen door samen te werken tussen de gemeenten en andere organisaties schaalvoordelen en daarmee versnellingsmogelijkheden worden gecreëerd.

- De Regio Foodvalley heeft eigen ambities als een kennisregio. Centraal staat de groei van kennisecosystemen op een aantal hotspots. Dit krijgt ook prioriteit in RPW's.
- Ander belangrijk aandachtsveld is om de ontwikkeling van de werklocaties (RPW) te verduurzamen, klimaat neutraal, bio-divers en toekomstbestendig te maken. Ook dit wordt vastgelegd in de RPW's.
- Inbreiden versus uitbreiden: snelheid en financiering dilemma's, maar ook welke woonkwaliteit willen we realiseren? In Foodvalley-Zuid moet sprake blijven van een ontspannen groene leefomgeving met een menselijke maat, waar door nieuwe stedelijkheid meer mensen van kunnen genieten. Ook de betaalbaarheid staat onder druk, juist bij inbreidingslocaties. Hiervoor is gerichte financiële ondersteuning nodig.
- In dit polycentrische stedelijk gebied zijn mogelijk kansen om specifieke stedelijke voorzieningen (onderwijs, sport/recreatie, cultuur) toe te voegen, welke voorzieningen zich hiervoor lenen moet onderzocht worden;
- Gezamenlijk beeld voor het Binnenveld. Dit vraagt keuzes om de druk niet te veel op dit gebied op te voeren en afspraken om de contouren gezamenlijk te definiëren en te bewaken. Hierbij is het balanceren tussen de verschillende opgaven, zoals verduurzaming van landbouw, natuurversterking, de energietransitie, ruimte voor klimaatadaptatie, recreatie, et cetera.
- Klimaatadaptatie en het goed omgaan met de natuurlijke watersystemen vraagt in dit sleutelgebied op veel locaties maatwerk. Dit komt door de relatief lage ligging van het hele gebied en de grote lokale verschillen in het watersysteem. De Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug hebben veel impact. Concreet betekent dit dat met name uitbreidingen op een goede manier in het natuurlijk systeem moeten worden ingepast. De eerste stap is dan ook om vanuit dit systeem de randvoorwaarden gezamenlijk te bepalen.
- Een nog te maken afweging is de mate van te delen voorzieningen binnen dit sleutelgebied.

Tijdlijn tot 2040

Korte termijn
De korte termijn is gericht op het verder verkennen van onderzoeksvragen, het verder in beeld brengen van afhankelijkheden en waar nodig oplossingsrichtingen. Daarnaast zal de bereidheid tot samenwerking en vervolgens het opzetten van deze samenwerking meer vorm moeten krijgen.

Middellange termijn
Op de middellange termijn is er volop inzet op inbreiding, conform de ambitie om de nieuw te realiseren woningen zoveel mogelijk binnenstedelijk in te passen. Ook de intensivering op bestaande bedrijventerreinen moet vorm krijgen. Tot slot zal de modaliteitsshift gemaakt worden door onder andere het realiseren van ontsluitingen voor duurzame mobiliteit (fiets- en OV-infrastructuur).

Langere termijn - maar na de korte termijn wel mee starten
Deze regio heeft ook behoefte aan uitbreidingsplekken voor verstedelijking. De beschikbare ruimte is beperkt. Daarom is het wel van belang om zo snel mogelijk te starten met de eerste voorbereidingen. Met name het neerzetten van randvoorwaarden, zoals de visie op het Binnenveld, is belangrijk. Juist ook om de aanwezige kwaliteit te bewaken en waar nodig te versterken.

Samenwerkingspartners
Gemeente Veenendaal, Gemeente Ede, Gemeente Wageningen, Gemeente Rhenen
Provincie Gelderland, Provincie Utrecht
Waterschap Vallei en Veluwe
Min LNV, Min BZK, Min EZK, Min I&W
Onderwijsinstelling WUR, CHE, AERES groep
Grondeigenaren institutioneel en particulier

Nijmegen-West

Eerste sessie heeft plaatsgevonden met Nijmegen en omliggende gemeenten.

Positionering van het sleutelgebied in de Groene Metropool

Nijmegen en omgeving is één van de 'polycentrische polen' in het verstedelijkingsconcept. De opgave die Nijmegen-West heeft in de Groene Metropool is om nog meer dan nu al het geval is, aanjager te zijn van economische groei. De verwevenheid van wonen, werken en voorzieningen (o.a. kennisinstellingen) moet zorgen voor een ondernemend ecosysteem op Health/High Tech/MKB dat versterkend werkt in de regio. Door de goede verbinding met de andere polen en met de kernen om Nijmegen heen ontstaat een stevig netwerk. Binnen het sleutelgebied bevinden zich de belangrijke gebiedsontwikkelingen in het kader van de NOVI en de Woondeal: Stationsomgeving en de Kanaalzone-Zuid (inclusief Winkelsteeg) en de verstedelijkingscorridor naar Beuningen, Wijchen en Malden. Het studiegebied voor het sleutelgebied Nijmegen-West omhelst de ontwikkelingen in de stad Nijmegen en de omliggende kernen Weurt-Beuningen, Wijchen, Malden.

Beoogd programma

Nijmegen staat landelijk in de top drie regio's met het hoogste percentage woningtekort. Met de ontwikkeling van onder andere Nijmegen-West moet daar verandering in komen en het tekort worden ingelopen. In Nijmegen-West vindt een groei wonen en van werkgelegenheid plaats tot 2040.

De ruimte die nodig is voor de extra woningen en banen wordt gevonden in de gebieden Waalsprong, Waalfront, Centrum / Stationsomgeving, Kanaalzone-Zuid en Heyendaal en als het om werk gaat in de sectoren Health en Hightech. Cruciaal is de verbinding met campus Heyendaal en de transformatie van de gebieden Centrum / Stationsomgeving en Kanaalzone-Zuid. Hier zal een transformatie plaatsvinden naar wonen en werken en wordt een vitaal stadsdeel gebouwd dat zorgt dat aanwezige barrières worden geslecht zoals die er zijn bij het station en de Kanaalzone. Samenwerking tussen de gemeenten Heumen, Wijchen, Beuningen en Nijmegen kan in de zone ten westen van de A73 leiden tot versterking van het landschap en biedt bewoners een aantrekkelijk uitloopgebied. Het versterken van de HOV-verbindingen en de realisatie van hubs aan de randen van de stad op het grensvlak van de gemeenten en Nijmegen met Nijmegen Centraal leidt tot een betere bereikbaarheid en de gehele regio.

Leefomgeving

In de verstedelijkingsstrategie streven we ernaar om deze groei binnen de huidige stad te laten plaatsvinden. Zo blijft het mooie landschap rondom het stedelijk gebied intact. Bovendien blijft met groei en verdichting het draagvlak voor een goed voorzieningenniveau in de stad in stand. Door functiemenging en slimme combinaties blijft de stad (en de omliggende regio) aantrekkelijk om te wonen en te verblijven. Het groen komt van buiten de stad als aders de stad in. Daarmee is er ruimte voor biodiversiteit en kunnen we de gevolgen van de klimaatverandering opvangen. Tussen de verstedelijkingsopgaven ligt er een opgave om een aantrekkelijke groene verbinding te realiseren die zich uitstrekt van de Overasseltse en Haterse vennen in Heumen tot aan de Waaluiterwaarden tussen Weurt en Beuningen. Deze groene corridor vormt het uitloopgebied van de te intensiveren gebieden in Nijmegen, Beuningen en Wijchen en Heumen.

Wonen

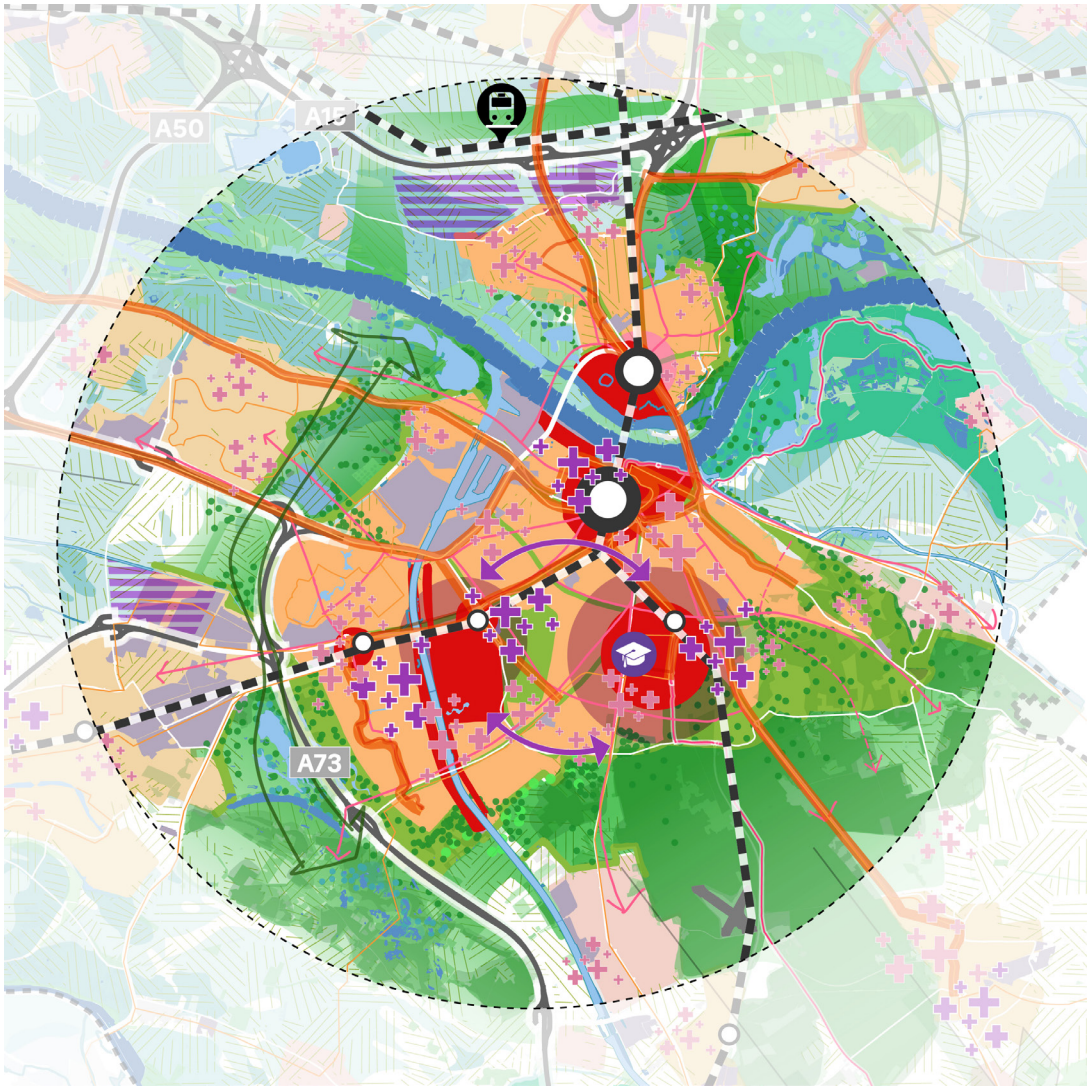
Binnen de groeiopgave wordt gewerkt aan gemengde wijken met een goede mix van woningtypen en woonvormen die passen bij de leefwijzen en behoeften van mensen. De Kanaalzone-Zuid biedt naast een flinke toevoeging aan de woningvoorraad van zo'n 3.000 woningen ook kansen om een stap te zetten naar een

meer vitaal en verbonden Nijmegen-West. In totaal realiseren we rondom het station 2.000 nieuwe woningen. Naast de nieuwe plekken voor woningbouw versterken we de wijken rondom het kanaal met woningbouw en meer functiemenging (Neerbosch-Oost, Lindenholt, Dukenburg, Hatert). In Beuningen staan tot 2040 nog eens 2.000 woningen gepland, o.a. in de randen van Weurt en Beuningen. In Heumen worden aan het kanaal 650 woningen gepland en in het centrum van Malden circa 150 woningen tot 2030. Ook Wijchen blijft groeien.

In de kernen rondom Nijmegen ligt het accent meer op compact wonen. Aan de randen van het landschap ligt het accent juist op nieuwe woonvormen, zoals nieuwe woonboerderijen en landgoederen. Hier wordt tegelijkertijd gewerkt aan landschapsversterking en het woningbouwvraagstuk. We maken deze toekomstbestendig en maken de koppeling met vraagstukken op het terrein van welzijn, zorg, inkomen, werk, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid.

Mobiliteit

Nijmegen-West biedt volop ruimte aan voetgangers en fietsers. Met een sterk openbaar vervoer en fietsnetwerk houden we de stad en de regio leefbaar en bereikbaar. Daarnaast willen we

Sleutelgebied Nijmegen-West. Voor de legenda, zie p. 17

hubs ontwikkelen aan de stadsranden, zoals onder andere in de Gelderse Bereikbaarheidsvisie staat. Stedelijke verdichting met hoogbouw plannen we vooral rond de openbaar vervoersknopen. Nijmegen Centraal en station Heyendaal worden gerenoveerd en station Dukenburg is in beeld voor vernieuwing. Op deze stationslocaties streven we naar verdichting van wonen, werken, onderwijs en dienstverlening in combinatie met een multimodaal vervoersknooppunt, waarbij we de nadruk leggen op fiets- en OV-gebruik. Onderzocht moet worden of de HOV-corridor naar Druten via Beuningen, Cuijk – Wijchen – Nijmegen en Malden – Nijmegen een belangrijke rol kan spelen in de verstedelijkingsopgave.

Economie

Door de verstedelijkingsopgave worden economische kansen beter benut. De regio vormt de motor van de economische groei. We hebben economisch sterke sectoren in de stedelijke knooppunten, maar we hebben ook dringend behoefte aan meer werkgelegenheid, zowel voor hooggeschoolden als voor praktisch werkenden. Nijmegen–West investeert in uitstraling, kwaliteit en groei van de campussen, omdat de campus dé plek is voor innovatie en de plek waar nieuwe bedrijvigheid in Health en Hightech en MKB ontstaat. De benodigde ruimte voor een goed vestigingsklimaat vinden we door nieuwe werklocaties te ontwikkelen en bestaande locaties te herstructureren, te intensiveren of te transformeren. In de stationsomgeving creëren we ca. 15.000-20.000 m2 aan ruimte voor kantoren, hotels, winkels, maatschappelijke voorzieningen en een congrescentrum. Aan de westkant van station wijkt het oude UWV-kantoor voor duurzame hoogbouw met woningen en economische functies. Winkelsteeg zal als een van de belangrijke werklocaties in Nijmegen als derde brandpunt gaan functioneren. Economisch kan Winkelsteeg meer van zijn centrale ligging profiteren met een nieuwe profilering, meer gericht op functies voor én in de regio. Winkelsteeg versterkt daarmee het voorzieningenniveau in dit deel van de stad. Er wordt ingezet op meer arbeidsintensieve bedrijvigheid wat meer banen betekent voor de omliggende wijken, de stad en regio. Hierbij is het behouden en versterken van bedrijventerreinen in nabijheid van de woonwijken een belangrijke opgave. In het sleutelgebied willen we onderzoeken waar en hoeveel bedrijventerreinen er nog kunnen landen.

Dilemma's, kansen en risico's

De binnenstedelijke ontwikkeling is complex door de vaak relatief kleine plots met hoge dichtheden, complexiteit in infrastructuur, hoge tijdelijke kosten voor o.a. bouwlogistiek en de gewenste kwalitatieve parkeeroplossingen in combinatie met het aandeel betaalbare woningen. Bij binnenstedelijke ontwikkeling zijn er vaak relatief hoge verwervingskosten, omdat veel gronden al een stedelijke functie kennen, mogelijke saneringsrisico's samenhangend met eerdere economische activiteiten en eventuele hindercontouren met betrekking tot onder andere veiligheid, geluid en geur.
De opgaven op het gebied van duurzame mobiliteit, duurzaamheid, klimaatadaptatie en circulair, natuurinclusief en aardgasvrij bouwen zijn aanzienlijk. Het vergt nader onderzoek hoe deze ambities haalbaar gemaakt kunnen worden. Ook de voorzieningen die nodig zijn voor sociaaleconomische versterking van de leefbaarheid vragen om extra investeringsruimte en om het slim koppelen van opgaven. Er wordt ingezet op betere verbindingen en prettigere routes voor voetgangers en fietsers. Om de wijken en het landschap beter met elkaar te verbinden zijn deze routes essentieel.

Kansen

De bevolkingssamenstelling in Nijmegen-West zal meer divers worden. Zo zal bijvoorbeeld een groot aandeel van de woningen uit het betaalbare en sociale segment bestaan. Dat is belangrijk voor de stad. Voor de binnenstedelijke inbreidingslocaties is het niet nodig om geheel nieuwe infrastructuur en voorzieningen aan te brengen. Bestaande infrastructuur en voorzieningen kunnen beter worden benut en mensen kunnen op fietsafstand alle voorzieningen in de stad bereiken. In de binnenstedelijke gebieden kan worden ingezet op leer-werkinitiatieven die mensen met afstand tot

de arbeidsmarkt een kans bieden om aan het werk te gaan. Aan de randen van de kernen rondom Nijmegen liggen kansen voor andere woonmilieus. Daarmee bieden we met elkaar een divers woonprogramma aan.

Tijdlijn tot 2040

Doorlooptijd woningbouwplannen
Nijmegen bouwt tot 2030 in de Waalsprong nog 6.000 woningen en in het Waalfront 1.500 woningen. Beuningen, Wijchen en Heumen bouwen in die periode nog bijna 4.500 woningen.

Doorlooptijd aanvullend deel strategie
In totaal realiseren we rondom het station 2.000 nieuwe woningen. In de Kanaalzone-Zuid is ruimte voor 3.000 woningen waar zeker 15 jaar voor nodig is om tot realisatie te komen. In de wijken rondom het kanaal en in de rest van de stad is er nog capaciteit van ongeveer 4.500-7.000 woningen. De grootte van de ontwikkelgebieden biedt kansen voor verschillende woon-werkmilieus met ieder zijn eigen karakteristieken. Beuningen, Wijchen en Heumen bouwen in de periode na 2030 nog bijna 1.200 woningen.

Wat is er nodig?
In de gebiedsuitwerking van Nijmegen-West onderzoeken we de volgende keuzes als het gaat om ingrepen en investeringen.

Het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS) gaat de lijn Schiphol-Nijmegen verstevigen. Daardoor rijden er meer treinen, wordt de dienstregeling betrouwbaarder en lossen we knelpunten op het spoor op. Om dit te accommoderen is een volledige renovatie van het station Nijmegen Centraal noodzakelijk naar een innovatieve hub met een hoge verblijfskwaliteit. Vooruitlopend op de verdere verstedelijking moet onderzocht worden of er een hoogwaardige openbaar vervoerverbinding naar Druten/ Beuningen gerealiseerd kan worden en wat dat oplevert. Ook andere HOV-corridors verdienen aandacht net als fietsroutes en een aantal andere regionale bereikbaarheidsopgaven. Tegelijkertijd zorgen de elektrificatie van de Maaslijn Nijmegen-Roermond en de renovatie van station Heyendaal voor een betere toestroom naar campus Heyendaal.

Versnellingsmogelijkheden
Versnellingsmogelijkheden zijn er in de NOVI-Woondealprojecten Stationsomgeving en Kanaalzone en in Beuningen.

Welke samenwerkingspartners zijn hiervoor nodig?
Om de plannen te realiseren, is het nodig dat het Rijk, Provincie Gelderland, NS, ProRail, het bedrijfsleven, de onderwijsinstellingen en gemeente Beuningen, Wijchen, Heumen en Nijmegen als partners optrekken. Zo komen we tegemoet aan de opgaven waar we samen voor staan in de verstedelijkingsstrategie.
Op stedelijk en (inter)nationaal schaalniveau zijn ook de Novio Tech Campus en de universiteitscampus Heyendaal belangrijke economische dragers en bieden ze kansen voor versterking van een triple helix model (samenwerking tussen bedrijfsleven, overheid en onderwijs) gericht op innovatie.

Foodvalley-Noord

Tekst onder voorbehoud. Nieuwe versie volgt na verwerking uitkomsten van de eerste ambtelijke sessie (22/6)

Positionering van Foodvalley-Noord in de Groene Metropool

Foodvalley-Noord omvat de gemeenten Barneveld, Nijkerk, Renswoude, Scherpenzeel en het noordelijke deel van de gemeente Ede. De gemeenten Barneveld en Nijkerk overlappen met de regio Amersfoort, waar nu het Ontwikkelbeeld Amersfoort voor wordt opgesteld. Foodvalley-Noord kenmerkt zich door de aanwezigheid van de Gelderse Vallei met het Groene Valleilint en grootschalige landbouwgebieden. Ten westen ligt de stad Amersfoort, waarmee de gemeente Nijkerk sterke relaties heeft, en ten oosten grenst het gebied aan de Veluwe. Met de A1-corridor, de Valleilijn, de A30 en de A28 is Foodvalley-Noord goed verbonden in noord-zuidelijke en oost-westelijke richting. Economisch gezien heeft Foodvalley-Noord een sterke band met Foodvalley-Zuid, gezien het belang van de sector 'Food'.

Per bouwsteen is een voorzet voor de onderzoeksagenda gegeven.

Leefomgeving

In de Gelderse Vallei, als stroomgebied tussen de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug, kunnen waterberging (sponswerking), recreatie en natuur gecombineerd worden. Hier ligt de uitdaging om dit te ontwikkelen tot een robuust beekdallandschap in een landbouwgebied met duurzaam beekbeheer. Hier, maar ook in de flanklandbouwgebieden, speelt de landbouwtransitie. Het ontwikkelen van circulaire, natuurinclusieve landbouw binnen de randvoorwaarden van een duurzaam bodem- en watersysteem moet verder verkend worden. Ook de stikstofdepositie, nabij (Natura2000-) natuurgebieden is een aandachtspunt. Dichterbij de kernen speelt het belang van behoud en versterking van groene buffers, zodat kernen niet aan elkaar groeien. De ruimte tussen Nijkerk, Nijkerkerveen, Hoevelaken en Amersfoort is een kwetsbaar gebied, gezien de huidige versnippering. Tot slot is er ruimte nodig voor energieopwekking, waarvoor zones langs de A1 en A28 in beeld komen.

Mobiliteit

Met de A1-corridor, de A28, de A30 en de Valleilijn zijn de grotere kernen goed verbonden. Met name de verbindingen richting Amersfoort en Ede worden veel gebruikt. Barneveld heeft een grote inkomende pendel, vanwege Harselaar. Aandachtspunt is het aandeel van openbaar vervoer en (elektrische) fietsen, zowel voor bestaande kernen als potentiële nieuwe ontwikkellocaties. Een aanpak voor sluipverkeer door kernen hoort daar ook bij. Daarnaast lopen er meerdere initiatieven, zoals de verbreding van de A1, nieuwe stations als Stroe, een mogelijke railterminal en een verkenning naar een ringweg voor Barneveld. Tot slot zijn er nog knelpunten die moeten worden opgelost, zoals de aansluiting A1-A30 en knooppunt Hoevelaken.

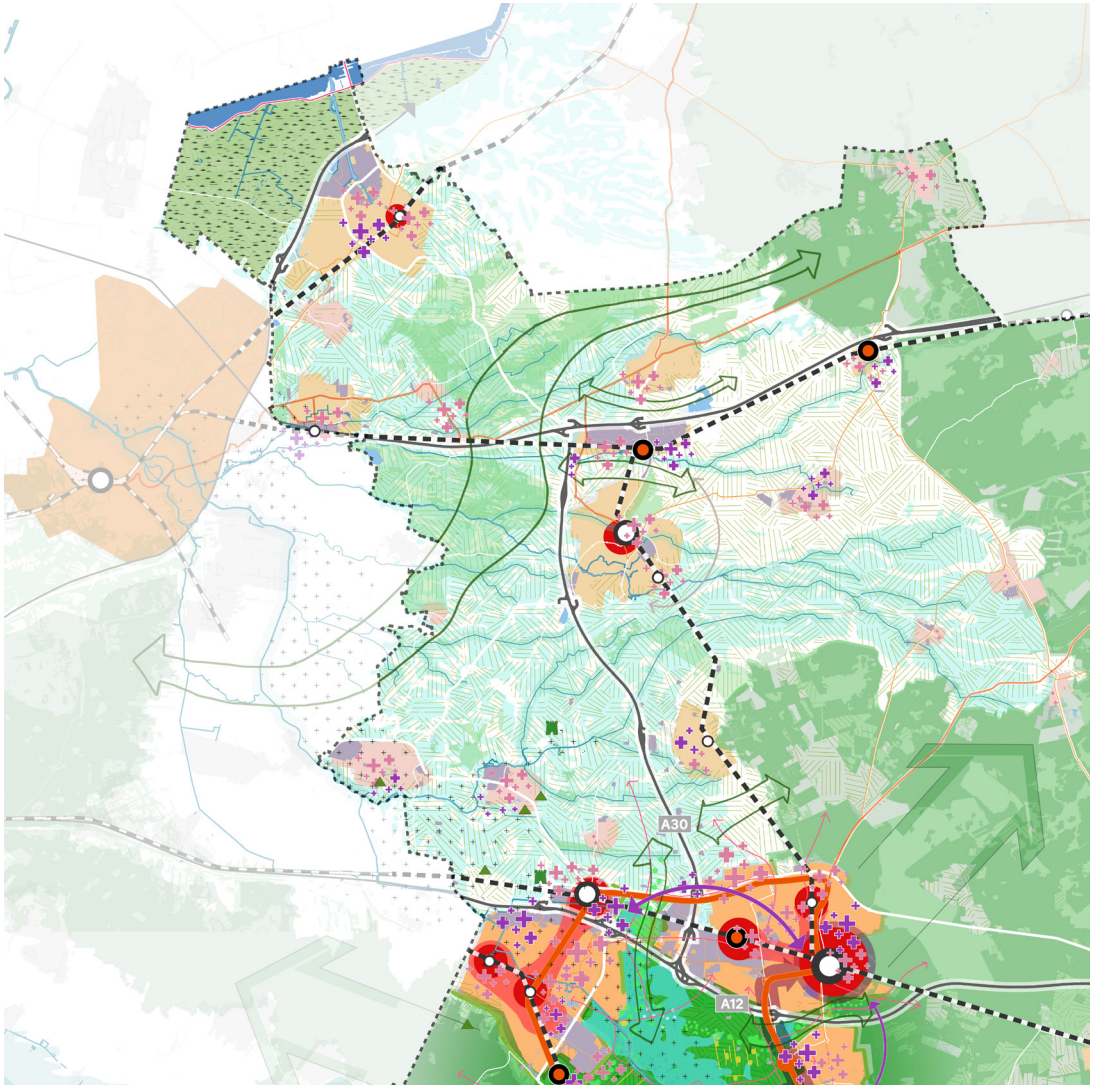
Economie

Landbouw, specifiek de intensieve veehouderij, is een belangrijke economische drager in dit gebied en leidt tot complexe ruimtelijke opgaven. Op meerdere niveaus wordt er gewerkt aan dit thema, zoals het nationaal programma Landelijk Gebied (NP LG), de Landelijke beëindigingsregeling veehouderij (Lbv) en de Startnotitie voor het Landbouwperspectief in de Foodvalley. Met name de Lbv gaat grote gevolgen hebben voor de landbouwstructuur en vitaliteit van veedichte gebieden als Foodvalley-Noord.
Ten tweede speelt de ruimte voor bedrijventerreinen een vraagstuk. Het deelgebied levert al een fors aandeel met Harselaar en bedrijventerreinen in Nijkerk en Hoevelaken. De ruimtevraag richting 2040 moet nog verdeeld worden tussen Foodvalley-Noord en Zuid, waarbij de balans tussen woningen en banen en de clustering van bedrijventerreinen langs de A1 onderzocht moeten worden.

Wonen

De belangrijkste uitdaging voor de gebiedsuitwerking is de afstemming tussen de

verstedelijkingsstrategie en het Ontwikkelbeeld Amersfoort. Hier is sprake van een nauwe vervlechting, onder meer vanwege de gezamenlijke Woondeal en afstemming over de te beleggen opgave. Daarnaast is het van belang om bij het kiezen van potentiële ontwikkellocaties de potentie van de stations en nog beschikbare ruimte in de regiokernen goed te benutten, terwijl ook de vitaliteit van lokale kernen een belangrijk aandachtspunt is.

Deelgebied Foodvalley-Noord. Voor de legenda, zie p. 17

De Liemers

Voor dit deelgebied hebben nog geen ambtelijke / bestuurlijke sessies plaatsgevonden.
Dit betreft een voorzet, die tijdens de sessies aangevuld en bevestigd kan worden.

Positionering van de Liemers in de Groene Metropool
De Liemers omvat de gemeenten Doesburg, Duiven, Montferland, Westervoort, omgeven door de rivieren de Nederrijn en de IJssel. Via de A12-corridor zijn de gemeenten Duiven, Montferland, Westervoort en Zevenaar goed verbonden met Arnhem, waardoor de woningmarkten van deze regiokernen ook een sterke relatie hebben met Arnhem als polycentrische pool. De verdere ontwikkeling van Arnhem-Oost zal hier ook een impact op hebben. Zowel Doesburg als lokale kernen in de overige gemeenten liggen meer afgelegen in open landbouwgebieden en de Gelderse Poort.

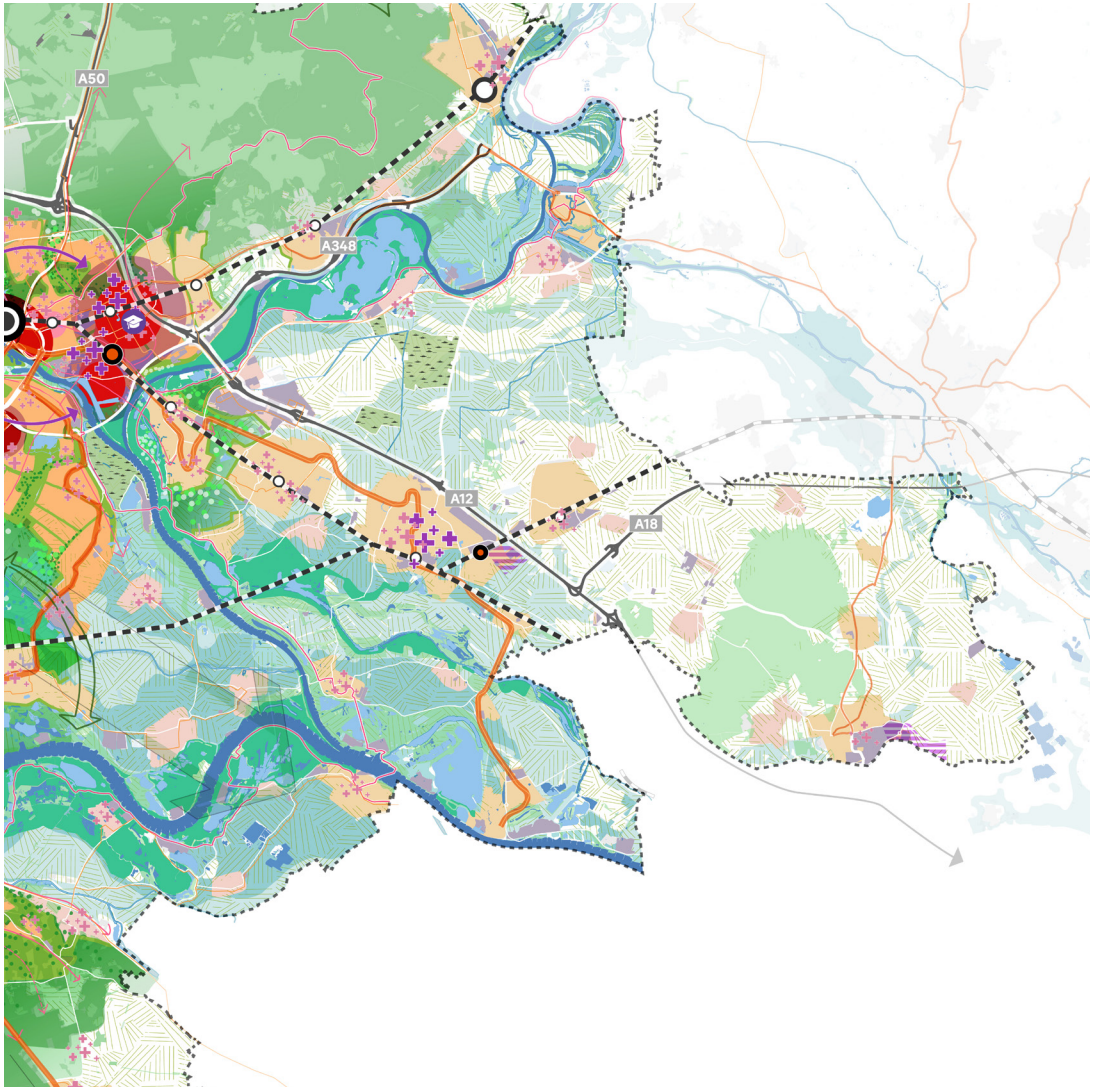
Per bouwsteen is een voorzet voor de onderzoeksagenda gegeven.

Leefomgeving
Het watersysteem speelt een grote rol in de Liemers. Het systeem van de weteringen biedt kansen voor een ecologische en hydrologische impuls. Langs de rivieren kan waterveiligheid, natuurontwikkeling, duurzame landbouw en (extensieve) recreatie gecombineerd worden, waar al aan gewerkt wordt in het Rivierklimaatpark IJsselpoort en de Gelderse Poort. Ook liggen hier kansen voor de inpassing van woongebieden en bedrijvigheid. Met name langs de A12-corridor rond Westervoort en Duiven zijn groene buffers van groot (lokaal) belang. Deze moeten behouden en versterkt worden om lineaire ontwikkelingen langs de A12 te voorkomen. Langs de rivieren kan waterveiligheid, natuurontwikkeling, duurzame landbouw en (extensieve) recreatie gecombineerd worden, waar al aan gewerkt wordt in het Rivierklimaatpark IJsselpoort en de Gelderse Poort. Ook liggen hier kansen voor de inpassing van woongebieden en bedrijvigheid. Tot slot gaat de landbouwtransitie hier een grote rol spelen.

Mobiliteit
In oost-westelijke richting is de A12-corridor belangrijk, waarbij de stations mogelijkheden bieden voor de ontsluiting van nieuwe woon- en werkgebieden. De A12-corridor als Goederencorridor-Oost speelt tevens een belangrijke rol voor Liemers als Logistics Valley. Hier ligt bij Arnhem een knelpunt voor de capaciteit voor personen- en goederenvervoer. Voor de oost-westelijke verbinding is ook de MIRT-verkenning ViA15 van groot belang om de wegen rondom Arnhem te ontlasten en zo de regionale bereikbaarheid te verbeteren. Momenteel moet het tracébesluit beter gemotiveerd of aangepast worden, vanwege de stikstofuitstoot nabij beschermde natuurgebieden. Tot slot is de bereikbaarheid van lokale kernen zonder treinstation een aandachtspunt.

Economie
De verdere ontwikkeling van Logistics Valley is onderdeel van het economisch profiel van de Liemers. Hier spelen kwesties rondom de ruimte voor bedrijventerreinen, verduurzaming van transport in combinatie met energieopwekking en de hoeveelheid banen. Ten tweede speelt de landbouwtransitie een grote rol, waarbij landbouwers deels op zoek moeten naar nieuwe verdienmodellen bij de transitie naar duurzame landbouw.

Wonen
Waterveiligheid bij potentiële nieuwe locaties is een belangrijk aandachtspunt. De bestaande kernen liggen immers op de hogere oeverwallen en het gebied kent veel watergangen. Daarnaast hebben enkele gemeenten weinig ruimte, zoals Westervoort, waardoor de nadruk op binnenstedelijk bouwen komt te liggen. Hier ligt de uitdaging om het bouwtempo te versnellen voor de komende vijf à tien jaar. In de lokale kernen speelt vitaliteit een grote rol, vanwege vergrijzing (o.a. in Doesburg).

Deelgebied De Liemers. Voor de legenda, zie p. 17

Middengebied Arnhem-Nijmegen

Tekst onder voorbehoud. Nieuwe versie volgt na verwerking uitkomsten van de eerste ambtelijke sessie (23/6)

Positionering van het Middengebied Arnhem-Nijmegen in de Groene Metropool
Het Middengebied Arnhem-Nijmegen beslaat de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe, gelegen tussen de stedelijke gebieden van Arnhem en Nijmegen. Ook het stedelijk gebied van Wageningen en Ede is nabij. In het hart van de Groene Metropoolregio vertegenwoordigt het Middengebied waarden die van belang zijn voor deze steden en voor de hele regio. De ligging in de Groene Metropool is enerzijds strategisch en anderzijds kwetsbaar, aangezien de stedelijke gebieden uitbreiden en intensiveren.

Het Middengebied biedt mogelijkheden om deze positie te benutten en bij te dragen aan regionale ontwikkeling met een goede leefkwaliteit, voor nu én duurzaam voor de toekomst. Sterk vanwege het dorpse vitale karakter en de groene buffer met o.a. Park Lingezegen en de uiterwaarden.

Integrale groei is dé kans om het gebied te versterken en tevens te functioneren als een 'dynamische contramal' voor intensivering van de nabije steden, mits randvoorwaarden omtrent landschap, mobiliteit, vitaliteit en economie op orde zijn. Al deze thema's hangen immers met elkaar samen en komen in het Middengebied vlak bij elkaar. Om synergie te bereiken en afwenteleffecten te voorkomen vereist dit een balans tussen alle vormen van verstedelijking. Te midden van de drie stedelijke gebieden van de Groene Metropool biedt de kwaliteit en positie van het Middengebied mogelijkheden voor de regio, zeker als er integrale regie en flankerend beleid toegepast wordt.

Per bouwsteen is een voorzet voor de onderzoeksagenda gegeven, op basis van de eerste verkennende sessie, met consultatie van strategische agenda en Omgevingsvisies.

Leefomgeving
Het karakter van het Middengebied is gevormd door ligging in het rivierenlandschap, waarbij oost-west structuren als ruggengraat functioneren. De Linge is een belangrijke 'backbone' met kansen om waterberging, waterkwaliteit, recreatie en natuur te combineren. Daarnaast zijn de Nederrijn, het Pannerdensch Kanaal en de Waal belangrijke structurerende elementen.
De dijkzones en uiterwaarden zijn van belang vanwege waterveiligheid, natuur, recreatie en mobiliteit. Voor Park Lingezegen liggen er kansen om het landschapspark uit te breiden. De aangrenzende nieuwe landschapszones (Knoop 38 en Danenberg) kunnen de verstedelijking inbedden. Dergelijke landschappelijke zones met ecologische corridors richting de uiterwaarden, waarbij ook ruimte wordt gecreëerd voor o.a. natuur en recreatie, houden het gebied leefbaar. Voor de landbouw in zowel de open kommen als op de oeverwallen ligt daarbij het vraagstuk voor de ontwikkeling naar meer natuurinclusieve landbouw en een duurzaam water- en bodembeleid en landschapsbeheer (ook als kans om toekomstbestendig om te gaan met stikstof).

Grootschalige energieopwekking wordt geclusterd langs de A15 als energiecorridor. We lossen dit meervoudig op; langs deze corridor ontstaat een afwisselend beeld van energielandschappen, natuurgebieden en woon- of werkgebieden.

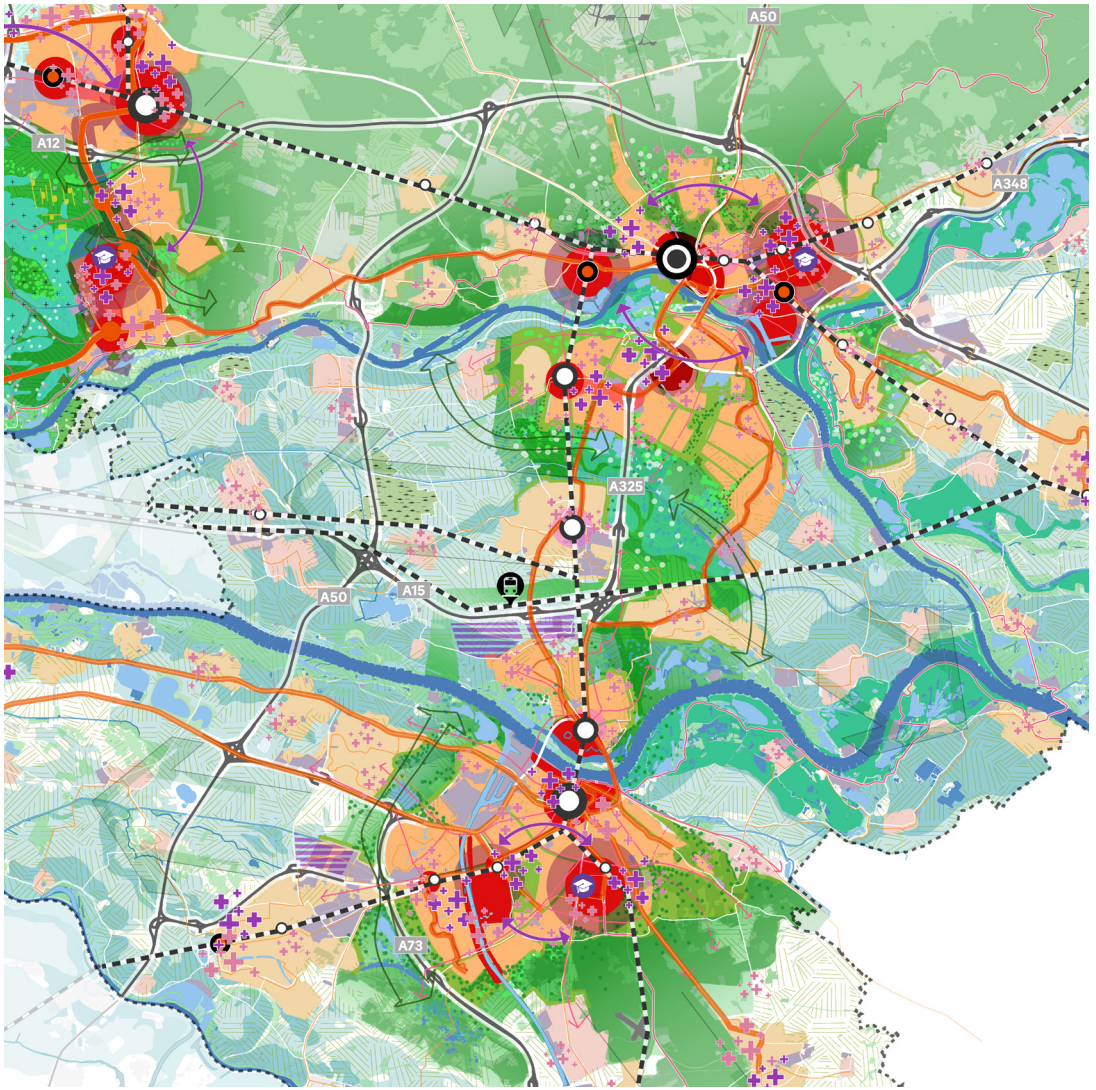
Mobiliteit
De Betuweroute en de A15 (straks doorgetrokken naar A12) maken deel uit van een belangrijke Europese corridor van Rotterdam naar Ruhrgebied. De A50, A325 en het spoor Arnhem-Elst-Nijmegen zijn de belangrijkste noord-zuidverbindingen. De bereikbaarheid van het Middengebied staat onder druk, dit kan negatieve effecten hebben op de vitaliteit en leefbaarheid in de kernen. Voorkomen moet daarom worden dat er (op lange termijn) knelpunten blijven bestaan in het netwerk van fiets, ov en auto, o.a. door het overbelast raken van A325 en spoor én het vooralsnog niet doortrekken van de A15. Vanwege de noodzaak om Middengebied bereikbaar en leefbaar te houden, zoeken we naar manieren om dergelijke verbindingen te versterken.

Tevens moet inrichting van de leefomgeving een gedragsverandering stimuleren, zodat de hoge autoafhankelijkheid wordt aangepakt en bereikbaarheid verbetert. Denk bijvoorbeeld aan:

- Nieuwe woon- en werklocaties rondom de Betuwelijn die duurzaam ontsloten kunnen worden, via bestaande stations (Zetten-Andelst), mogelijk ook potentie voor nieuwe stations (Valburg);
- Het creëren van nieuwe (snel)fietsroutes naar de drie steden, inclusief het versterken van goede oost-west-verbindingen, o.a. in de Linge-zone (incl. Lingekruising bij de A325);
- Het behoud van busverbindingen met de (kleinere) dorpen.

Economie

Het Middengebied biedt ruimte voor het versterken en behouden van een sterk ondernemers- en vestigingsklimaat. Zodat het huidige bedrijfsleven optimaal kan ondernemen en innoveren. En nieuwe bedrijvigheid wordt aangetrokken die passend en versterkend is voor het Middengebied. Deze ruimte voor economie zoeken we op en aansluitend op bedrijventerreinen, met o.a. de logistieke hotspot bij Knoop 38 en het agribusiness-cluster rondom NEXTgarden (tevens energiehub). Naast werkgelegenheid op bedrijventerreinen, willen we de economie versterken en verbreden naar de

Deelgebied Middengebied Arnhem-Nijmegen. Voor de legenda, zie p. 17

kernen. Door in te zetten op het versterken van dorpscentra en voorzieningen (vitale kernen), vanwege het belang dat deze centra (met veel detailhandel, horeca, dienstverlening en andere voorzieningen) hebben voor de leefbaarheid van het gebied. Tevens door extra inzet te plegen op gemengde gebieden (rondom OV-knooppunten) en de recreatieve en toeristische potentie van de Betuwe.

Wonen
Vitale steden en kernen is een kwaliteit en kans in het Middengebied. Het vraagt dat bestaande wijken meer toekomstbestendig en duurzaam worden en woningen op sommige plekken nog beter gaan voldoen aan actuele woonwensen. Groei in de intermediaire zone tussen Arnhem en Nijmegen (in en rondom Elst, Huissen en Bemmel), kan ook bijdragen aan het versterken van landschappelijke buffers. Buiten deze zone zijn er meerdere kleine kernen waar de vitaliteit op het spel staat. Verbeteren bereikbaarheid en lokale organische groei zijn daar belangrijke thema's.

In Overbetuwe is het kansrijk om grotere kernen aan de westzijde, Heteren en Zetten, ook voor de regionale behoefte in de Groene Metropool (Arnhem-Nijmegen-Foodvalley) te laten groeien. Zo dragen we bij aan behoud en versterking van voorzieningen in leefbare kernen met een dorps karakter. Dit in combinatie met (benutten of versterken van) duurzame mobiliteitsoplossingen om de relatie met Foodvalley en Rivierenland verder te versterken.
In Lingewaard kan woningbouw in Gendt bijdragen aan het op peil houden van vitaliteit en voorzieningenniveau in de eigen en de omliggende kleinere kernen.

Rijk van Nijmegen

Voor dit deelgebied hebben nog geen ambtelijke / bestuurlijke sessies plaatsgevonden.
Dit betreft een voorzet, die tijdens de sessies aangevuld en bevestigd kan worden.

Positionering van het Rijk van Nijmegen in de Groene Metropool
Tot het Rijk van Nijmegen behoren de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen, Mook en Middelaar en Wijchen. De ligging tussen de rivieren Waal en Maas en de aanwezigheid van de stuwwal zorgen voor een verscheidenheid aan landschappen: van uiterwaarden tot een heuvelachtig bosgebied. Het landschap biedt mogelijkheden voor een functiecombinatie van woningbouw, landbouw, klimaatadaptatie, biodiversiteit en recreatie (uitloopgebied voor o.a. Nijmegenaren). Als meest zuidelijk gelegen deelgebied heeft het Rijk van Nijmegen – naast de sterke band met Nijmegen – ook economisch belang bij verbindingen met gebieden ten zuiden van de Maas, zoals het Land van Cuijk.

Per bouwsteen is een voorzet voor de onderzoeksagenda gegeven, op basis van de eerste verkennende sessie.

Leefomgeving
Het uitgangspunt is het versterken van de natuurwaarden en het watersysteem in combinatie met energieopwekking en recreatie, in de uiterwaarden en polders. De functiecombinatie biedt veel kansen – onder meer bij de dijkversterkingsopgave voor het tracé Ewijk – Nijmegen – Millingen in combinatie met een fietsroute – maar veroorzaakt ook druk op het landschap, met name vanwege de recreatiebehoefte.

Een tweede onderzoeksvraagstuk betreft het watersysteem: verdroging van natuur en landbouw vraagt om een duurzame watervoorziening met aandacht voor bediening van functies (bijvoorbeeld landbouw in combinatie met fruitteelt) en mogelijkheden om water langer vast te houden. Ten westen van Nijmegen spelen de weteringen een belangrijke rol in de waterhuishouding in de polders. In de kernen is de hoeveelheid verharding een aandachtspunt in verband met hittestress.

Tot slot is er ruimte nodig voor de energietransitie. De zoekgebieden voor zon en wind uit de RES kunnen gecombineerd worden met andere thema's, zoals de landbouwtransitie, natuurontwikkeling en leefbaarheid. Zandwinplassen kunnen mogelijk gebruikt worden voor drijvende zonnevelden.

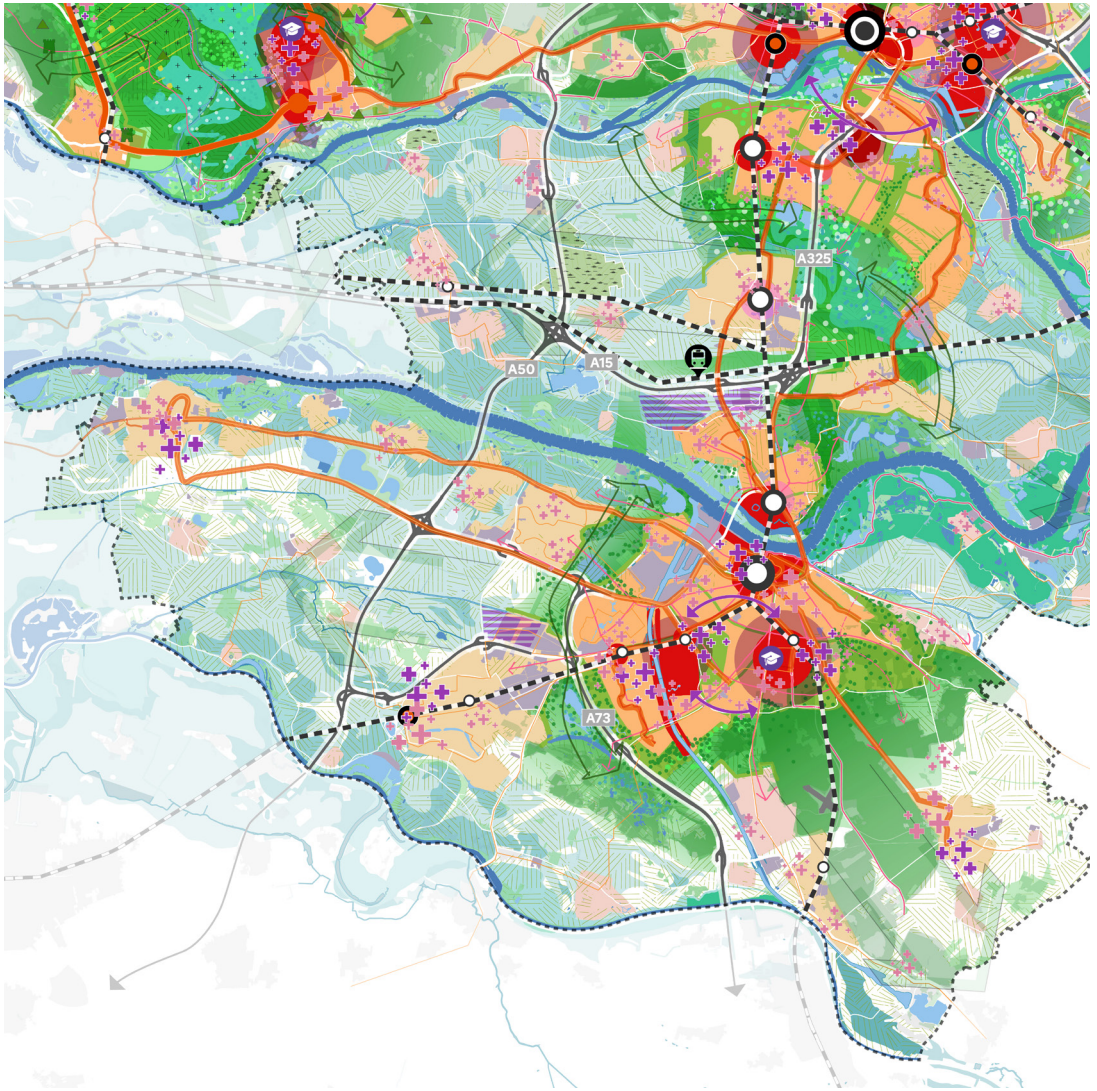
Mobiliteit
Het Rijk van Nijmegen is sterk gericht op de stad Nijmegen als werkgebied en als voorzieningencentrum. Goede openbaar vervoer- en fietsverbindingen vanuit de regiokernen naar Nijmegen zijn van belang voor een goede bereikbaarheid en een transitie naar schone en slimme mobiliteit. Onderzocht moet worden in hoeverre een uitrol/verbetering van het HOV-netwerk (inclusief hubs) mogelijk is en een oplossing vormt, bijvoorbeeld de Rijksweg Heumen en de corridor Druten. Ook wordt verkend welke snelfietspaden gerealiseerd zouden kunnen worden. Daarnaast is er een wens voor HOV tussen Nijmegen, Beek en Duitsland. In de regio wordt al werk gemaakt van snelfietspaden (bijvoorbeeld tussen Mook en Nijmegen), maar ook hier dient nog een verdere uitrol gerealiseerd te worden. Zowel de uitrol van (H)OV als snelfietspaden biedt kansen voor duurzame ontsluiting van potentiële ontwikkellocaties.

Economie
De diversiteit aan landbouwgebieden en de aanwezigheid van de Waal biedt kansen voor de economie. In de komgebieden ten westen van Nijmegen is grootschalige landbouw, op de oeverwallen is tuinbouw en fruitteelt, op de stuwwal bij Groesbeek akkerbouw en in de Ooijpolder is een eerste ontwikkeling zichtbaar richting kringlooplandbouw. Voor al deze gebieden speelt de landbouwtransitie. De Waal, specifiek voor de gemeenten Druten en Nijmegen, biedt kansen voor de circulaire economie in de vorm van watergebonden bedrijvigheid. Hier ligt een

uitdaging rondom de toenemende ruimtevraag richting 2030. Daarvoor zijn kansrijke potentiële ontwikkellocaties voor watergebonden bedrijvigheid geïdentificeerd, die nader onderzocht dienen te worden: het ENGIE-terrein in Nijmegen en de locatie Druten (Drutensche Waarden buitendijks en een potentiële nieuwe ontwikkellocatie).

Wonen

Het Rijk van Nijmegen kenmerkt zich door vitaliteit van de kleinere kernen, de betaalbaarheid van woningen, de transformatiemogelijkheden in deze kernen (Beuningen, Heumen, Berg en Dal, Wijchen en Mook & Middelaar) én de kansen om woningen in te passen in bestaande kernen met behoud en versterking van groenblauwe, landschappelijke structuren. Dat geeft nog wel uitdagingen met betrekking tot fasering en snelheid.

Deelgebied Rijk van Nijmegen. Voor de legenda, zie p. 17

Veluwe

Voor dit deelgebied hebben nog geen ambtelijke / bestuurlijke sessies plaatsgevonden.
Dit betreft een voorzet, die tijdens de sessies aangevuld en bevestigd kan worden.

Positionering van de Veluwe in de Groene Metropool

De Veluwe is één van de grootste natuurgebieden van Nederland en zelfs het grootste Natura2000-gebied op land van Noordwest-Europa. Een deel van dit gebied valt binnen de Groene Metropool. De gemeenten Arnhem, Barneveld, Ede, Renkum, Rheden, Wageningen en Rozendaal grenzen aan de west- en zuidkant van de Veluwe(zoom). Noord-Veluwe valt buiten de Groene Metropool. Voor enkele van deze gemeenten beslaat de Veluwe zelfs het grootste deel van het grondgebied en is het daarmee een belangrijke identiteitsdrager. Naast het landschap zelf gaat het hier nadrukkelijk ook om randen van dit landschap, grenzend aan woongebieden, rivierengebied, vallei, infrastructuur en/of landbouwgebieden. Dit is ook van invloed op de toegankelijkheid van de Veluwe en de verbindingen tussen de Veluwe en andere landschappen, zoals de Utrechtse Heuvelrug via het Binnenveld.

Per bouwsteen is een voorzet voor de onderzoeksagenda gegeven als input voor een eerste sessie over de gebiedsuitwerking.

Leefomgeving

De natuur op de Veluwe staat onder grote druk. Hier liggen meerdere oorzaken aan ten grondslag, zoals vermesting en verzuring door stikstofneerslag, verdroging, versnippering, en verstoring door recreatie. Partners zetten zich momenteel in om de natuur op de Veluwe te versterken; provincie Gelderland , gemeenten, waterschappen ondernemers, grondeigenaren, wetenschappelijke organisaties en natuurbeschermingsorganisaties. De opgaven beperken zich niet tot de Veluwe zelf, maar ook de randen van het gebied: bijvoorbeeld de relatie met de landbouw, het creëren van buffers langs de randen van de Veluwe en het behouden en versterken van verbindingen met andere landschappen. De stikstofopgave in Gelderland is in sterke mate gerelateerd aan de natuur op de Veluwe.

Mobiliteit

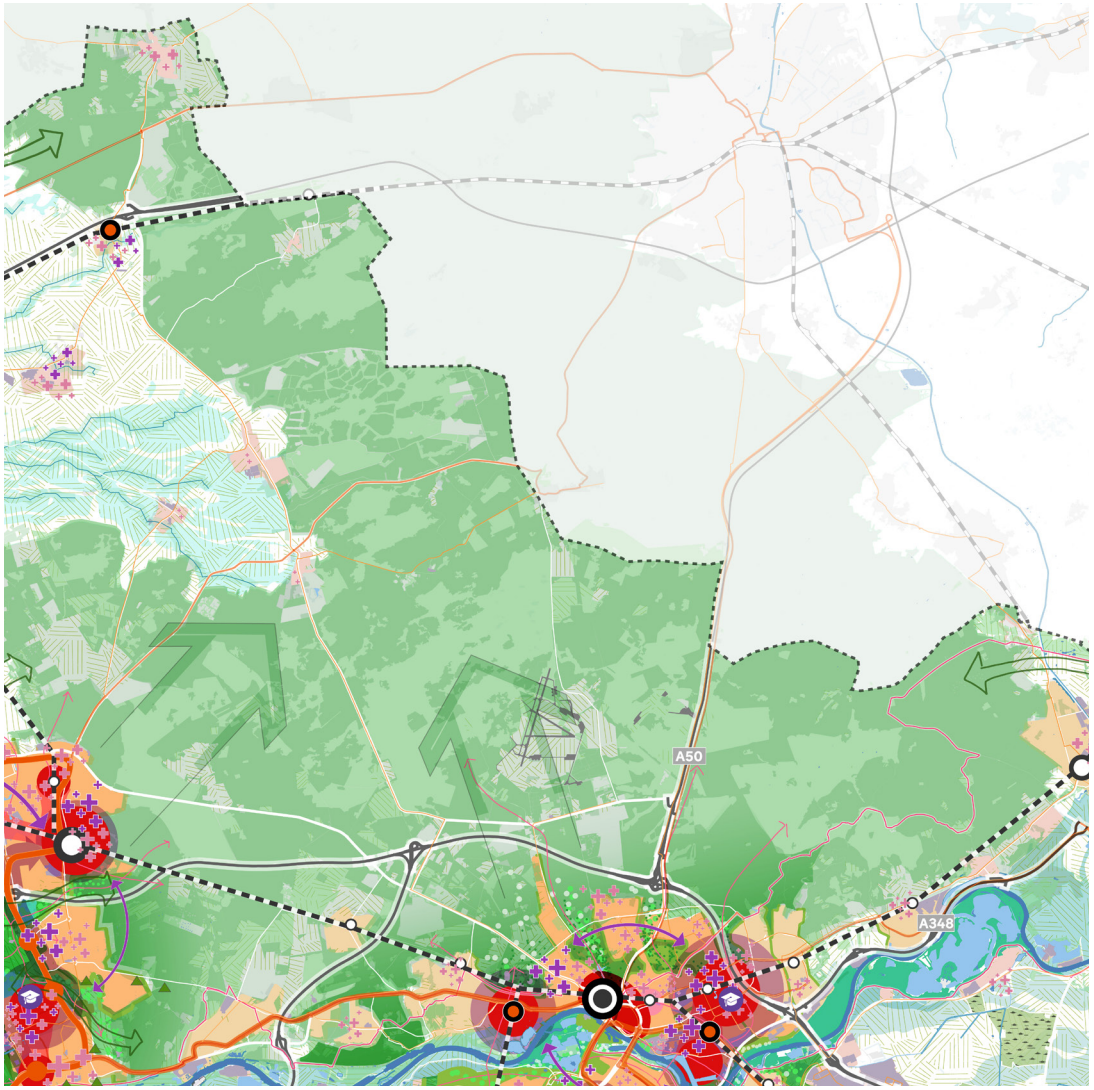
De Veluwe speelt een grote rol als uitloopgebied voor inwoners van de Groene Metropool. De stations aan de randen van de Veluwe en het fiets- en wandelnetwerk kunnen daarin een grote rol spelen als dragers voor schone en slimme mobiliteit en het toegankelijk maken van het gebied voor alle inwoners. Zo kan de recreatiedruk verlicht worden. Ook ligt er een opgave met betrekking tot de barrièrewerking van infrastructuur in verband met het behouden en versterken van ecologische verbindingen.

Economie

De Veluwe is van grote economische waarde voor de Groene Metropool. Dat gaat verder dan inkomsten door toerisme en recreatie. Ook voor het vestigingsklimaat van de Groene Metropool is de instandhouding en versterking van landschappen als de Veluwe van groot belang. Het afwegen van deze economische waarde en de natuurwaarden van de Veluwe is een belangrijke opgave. Om het toerisme op de Veluwe in balans te houden met de natuur, ruimte te bieden aan recreanten en een gezonde recreatiesector, is een opgave.

Wonen

De Veluwe biedt kansen om te wonen in een groen raamwerk. Wel vraagt dat om zorgvuldige omgang met de randen van de Veluwe en het voorkomen van verdere versnippering op de Veluwe zelf. Het behouden van de ‘groene vingers’ tussen de kernen draagt bij aan de identiteit en de biodiversiteit. Daarbij hoort ook het afwegen van passende woonmilieus, dichtheden en mate van verharding. In de kernen rond de Veluwe worden ook extra woningen toegevoegd.

Deelgebied Veluwe. Voor de legenda, zie p. 17

03 Werken met de verstedelijkingsstrategie

Van verstedelijkingsconcept naar een strategie om langjarig samen te werken
In de eerste hoofdstukken is uitgebreid besproken hoe in een intensieve samenwerking tussen de twee regio's, de 26 gemeenten, het Rijk, de provincies Gelderland en Utrecht en de waterschappen ontwerpend onderzoek uitgevoerd. Er is een analyse gemaakt van prognoses voor wonen en werken. Op basis van de uitkomsten is het verstedelijkingsconcept ontwikkeld.
Dit concept laat het kostbare groene raamwerk van de regio zien: de landschappen, de fijne uitloopgebieden en de groene dorpen en steden. De versterking (en waar nodig bescherming) van het groene raamwerk staat voorop. Over die 'groene laag' heen zijn de lagen van economie en economische ontwikkeling gelegd, van de mobiliteitsstructuur zowel bestaand als gewenst (noodzakelijk) en tot slot de laag van het woonprogramma en de werkgebieden. Het verstedelijkingsconcept is opgesteld vanuit de intentie dat alle regiopartners en het Rijk met elkaar van mening zijn dat dit de manier is waarop de Groene Metropool tot groei kan komen.

Een modelmatige doorrekening van dit concept laat zien wat de effecten zijn van het toevoegen van 100.000 woningen en 700 hectare werkgebied in onze regio. De conclusie is dat het gevraagde in principe op deze manier is in te passen op een manier die recht doet aan de uitgangspunten om het groene raamwerk van de regio te versterken. De echte test daarvan gebeurt in de gebiedsuitwerkingen en natuurlijk straks in de praktijk als we te maken krijgen met technische en programmatische vraagstukken, met conjunctuurgolven, et cetera.

Wat is dan nu de volgende stap?
In dit hoofdstuk geven we een doorkijk naar de samenwerking en de gezamenlijke werkwijze in de komende jaren. Dat begint met een schets van de route die tot het eind van dit jaar gemaakt wordt: naar een definitieve verstedelijkingsstrategie met een verstedelijkingsakkoord en een (aanzet tot een) regionale investeringsagenda. Vervolgens wordt beschreven op welke manier de uitwerking en afweging later in het traject op gebiedsniveau gemaakt wordt.

Wat moet de verstedelijkingsstrategie doen?
Nu we een verstedelijkingsconcept en ontwerpprincipes hebben en een eerste opgaveformulering hebben van de gebiedsuitwerkingen, is het goed om scherp te maken wat de verstedelijkingsstrategie voor ons moet doen. Dat geeft immers ook aan waarover we in het vervolgtraject afspraken met elkaar willen maken.

- Voorop staat dat de verstedelijkingsstrategie de verstedelijking die zich voordoet in onze regio, zo goed mogelijk faciliteert. Er staat niet voor niets 'als die zich voordoet'. Dat kan stoppen bij bijvoorbeeld 80.000 woningen en 500.000 m^2 aan werklocaties; dat kan ook doorgaan tot 125.000 woningen en 750.000 m^2 aan werklocaties.
- We doen het dus adaptief en reageren adequaat op wat er gebeurt: we durven te stoppen met bouwen en we durven ook een been bij te trekken om extra groei te faciliteren als dat moet.
- We maken regionale afspraken over de realisatie van een minimaal aantal betaalbare woningen gedurende de hele looptijd van de strategie.
- We maken afspraken over een regionale

investeringsstrategie: met elkaar en het Rijk (publiek- publiek) en liefst in vervolg daarop ook met de marktpartijen (publiek – privaat). Het gaat om het maken van langjarige afspraken met elkaar door conjunctuurgolven heen. Het zoet en het zuur zitten er allebei in.
- Het naar voren durven halen en naar achteren durven schuiven van capaciteit: doel is om op tempo te blijven met aantallen. Soms moet je ook gewoon tegen elkaar zeggen 'op deze plek lukt het (nu) niet'.
- Bespreken wat de 'aorta' van de strategie is (zoals bij Dominoday); we willen ervoor zorgen dat de strategie en de benodigde productie en ontwikkeling steeds doorloopt ook als zich meerdere tegenvallers voordoen.
- In de gebiedsuitwerkingen benoemen wat we met elkaar de goede gebieden en locaties vinden. De vitaliteit per deelregio staat daarin voorop: wat is nodig?

Waar leggen we de afspraken vast?
Een vervolg op de verstedelijkingsstrategie is het sluiten van het verstedelijkingsakkoord
Het verstedelijkingsakkoord is een set van afspraken tussen rijk, regio en provincies waarin de gezamenlijke ambitie om tot groene verstedelijking te komen (conform het verstedelijkingsconcept) is uitgewerkt. Een aantal van bovengenoemde doelen wordt verwerkt tot een afspraak in het akkoord. Andere doelstellingen worden verankerd in de op te stellen regionale investeringsagenda en in vervolg daarop de uitvoeringsagenda.
Partijen maken in het verstedelijkingsakkoord afspraken met elkaar over:
- De gedeelde ambitie en urgentie (herbevestiging gezamenlijk doel);
- Rolneming en rolverdeling (waar zijn we van en waar willen we van zijn);
- Verantwoordelijkheden;
- Planning en fasering;
- De gebiedsgerichte uitwerkingen (hoe en wanneer);
- Harde randvoorwaarden en 'showstoppers';
- Samenwerking (uitwerking en monitoring);
- Een investeringsagenda die vervolgens per partner nader uitgewerkt en vastgelegd kan worden.

Als het gaat om de regionale investeringsstrategie zal het gaan om het maken van afspraken over het realiseren van een doorgaande bouwstroom. Daar komen afspraken bij kijken over programma, over snelheid en betaalbaarheid. Het gaat er om dat partijen met elkaar vaststellen wat nodig is om binnen de kaders ontwikkelruimte vrij te spelen. Dan gaat het om OV, om stikstof en/of natuur om de integratie economie en stad, om schuifruimte' en logistiek, om de meervoudigheid van energie, enzovoort. Dat is complex, dus daar moeten ook de rol en verantwoordelijkheden in genoemd worden. Afgesproken wordt wie wat doet om gezamenlijk de opgave te realiseren.

Rol van de gebiedsuitwerkingen
Ter voorbereiding op het akkoord en de investeringsagenda wordt in de gebiedsuitwerkingen uitgewerkt en getest hoe ontwerpprincipes uitpakken in vlekken of deelgebieden en welke randvoorwaarden ingevuld moeten worden. Dat begint in de eerste fase met het opstellen van een onderzoeksagenda om vast te stellen wat hier de urgentie en ambitie is. In een tweede fase worden de deelgebieden verder uitgewerkt en wordt gekeken naar de beschikbare locaties, naar waar het wringt in de ambities en wat dat zegt over de randvoorwaarden.

Deze acht gebieden (de drie sleutelgebieden en de vijf overige gebieden) zullen ook in de komende jaren met elkaar een eenheid vormen in de uitwerking en dus ook samen sturen op aantallen, locaties en knelpunten. De gemeenten in deze deelregio's verkennen met elkaar de beweegruimte binnen het gebied en zorgen voor uitwisselingen van programma tussen locaties in die gebieden. Bij de verdere uitwerkingen (na stap 2) zullen uiteraard ook de colleges en raden in die gebieden zorgvuldig betrokken worden. Immers, die uitwerking komt ook terecht in de (gemeentelijke) omgevingsplannen.

Hoe werkt het 'samen sturen'?
Vertrekpunt
In onze regio zijn voor de periode 2020 – 2040 zo blijkt uit de prognoses zo'n 100.000 extra

woningen en zo'n 700 hectare voor werklocaties nodig. Een flink deel van deze woningen en een deel van de werklocaties en is nu al opgenomen in bestemmingsplannen en visies. Dat gaat om zo'n 40% van de opgave. Onze aandacht in de uitwerking van deze verstedelijkingsstrategie gaat uit naar die werklocaties en woonlocaties die nu nog niet vastliggen in bestemmingplannen of contracten. Dat gaat om zo'n 60% van de opgave. Die komt dus nadrukkelijk aan de orde in de gebiedsuitwerking. Uiteraard in samenhang met dat wat al in de pijplijn zit, maar we concentreren ons op (de aansluiting van) de 60% die nog niet vastligt.

Of het lukt om gebieden tot ontwikkeling te brengen, hangt vaak ook samen met andere facetten: zijn locaties bereikbaar? Is er voldoende stikstofruimte? Moet er nog bestaande functies verhuizen of aangepast worden? Zijn er andere belemmerende factoren? De fasering van gebieden wordt bepaald door de samenhang en afhankelijkheid tussen de verschillende bouwstenen.

In de komende maanden (en in de jaren daarna) is dat waar de gesprekken in de regio en met het Rijk over zullen gaan: over het tempo en de volgorde om locaties op een goede en samenhangende manier tot ontwikkeling te brengen. Door met elkaar de ontwikkelingen goed te volgen via de planmonitor en de 'moederbestanden' die als basis fungeren voor deze strategie actueel te houden, is goed te zien waar eventuele knelpunten ontstaan of waar het nodig is om te temporiseren.

De opgave in cijfers

De conclusie van de modelmatige doorrekening van het verstedelijkingsconcept, is dat we met dit concept de aantallen kunnen halen, op de gewenste plekken (effect wat we beogen), in de juiste snelheid en in de juiste categorieën. In het schema op pagina 57 is te zien is hoe de verdeling van woningen over de regio eruitziet en ook hoe de verschillende woningtypes en woonmilieus verdeeld zijn over de regio. Die verdeling sluit aan bij de keuze voor een Groene Metropool met drie gebieden waar grotere concentraties voor wonen en werken zijn.

Maar dat dat is de theorie. In de tabel op pagina 59 is de bestaande planvoorraad (openbaar en niet-openbaar) opgenomen zoals die op dit moment bekend is. Daaruit zijn een aantal conclusies te trekken: voor de periode tot 2024 is er overall ruim voldoende plancapaciteit in de regio, maar een deel van die plannen moet nog 'hard' gemaakt worden en in Foodvalley is nog versnelling nodig op een aantal locaties.
Vanuit de strategie zijn voor deze periode geen woningen nodig. Wel is voor de periode 2020-2024 en 2025-2029 uitgegaan van eenzelfde woonbehoefte.

Voor de periode 2025 – 2029 geldt dat er in Foodvalley plancapaciteit kan worden doorgeschoven uit de periode 2024-2029 om de woonbehoefte voor deze periode op te vullen. Ook moeten plannen nog hard worden gemaakt. Voor Arnhem-Nijmegen geldt dat met name het hard maken van plannen van belang is.

Voor de periode na 2030 geldt dat nog 20.000 – 35.000 woningen gevonden moeten worden in de strategie. Dat is opgave die meegegeven wordt in de gebiedsuitwerkingen en dat kan ook omdat het verstedelijkingsconcept en de ontwerpprincipes handvatten geven om ook bestaande locaties nog eens te verkennen op mogelijkheden.

Monitoren en bijsturen

De verstedelijkingsstrategie maken we met elkaar voor 20 tot 25 jaar. Dat is een lange periode waarvan we nu al weten dat er van alles gaat gebeuren. Er zullen zich veranderingen voordoen in de economie en in de politiek, maar ook in de woonbehoeften van inwoners, de manier waarop we reizen en waarop bedrijven zich organiseren. Wat er precies verandert kunnen we nu niet voorspellen, maar we weten wel dát het zal veranderen. Door vooraf afspraken te maken over hoe we om (willen) gaan met die veranderingen en op welke manier we dan met elkaar bijsturen zijn we met elkaar in staat om op tijd te reageren.
We monitoren met elkaar (generiek en specifiek in de deelgebieden) en kijken steeds naar wat er

op (middel)lange termijn nodig is om integrale doelen te halen. Dat gaat over de inhoud, maar ook over timing. Dat gaat over het regionale beeld (halen we de aantallen en het tempo) en over gebiedsgerichte invulling (wat is op deze plek nodig?). Alleen als we steeds vanuit die twee perspectieven sturen kunnen we komen tot een aanpak die onze regio versterkt en vergroent. Zo komen we ook tot de continue bouwstroom.

Natuurlijk is het geen spreadsheet planologie. Het gaat om integrale opgaven omdat de behoefte om meer woningen te realiseren in een goede kwaliteit samen gaat met aanzienlijke (transformatie) opgaven in het (bestaande) stedelijk netwerk zoals wateropvang, vergroening, energietransitie, mobiliteit en stadsdistributie. Dit heeft ook te maken met adaptiviteit en veerkracht. Ook daar helpen de gebiedsuitwerkingen ons bij die brengen op subregionale schaal de opgaven en kansen voor ontwikkeling in beeld. En vervolgens zal ook op lokaal gebiedsontwikkelingsniveau en projectuitwerking de afweging voor ontwikkelingen plaats vinden.

Afwegen in gebiedsuitwerking

En hoe werkt dat dan op lokaal niveau bij het maken van een afweging over locaties? Daar hebben we het u nog niet over in de strategie, maar het zal een vraag zijn die wel speelt bij de individuele gemeente. Om te sturen op tempo, programma en hardheid van woon- of werklocaties kan het een optie zijn om te werken met een beslisboom. Dat gebeurt ook op andere plekken waar verstedelijkingsconcepten zijn gemaakt.

Dat zou er voor woongebieden als volgt uit kunnen zien:

Stap 1: Is er (in dit gebied) voldoende plancapaciteit?

↓

Stap 2: Is er sprake van een 'hard' plan?

↳ **JA** >> heeft het enige omvang? (van invloed op de werking van het concept)

↳ **JA** >> Is de locatie in lijn met de ontwerpprincipes en het verstedelijkingsconcept?

↳ **NEE** >> Is het schadelijk / bijsturen mogelijk? Voldoet het aan de ontwerpprincipes?

↳ **JA** >> beperkte omvang? dan doorzetten zoals gepland

↳ **NEE** >> locatie nog te bepalen?

↳ **JA** >> In lijn brengen met het verstedelijkingsconcept

↳ **NEE** >> Is de locatiekeuze in lijn met het verstedelijkingsconcept?

↳ **JA** >> locatie van strategisch belang?

↳ **NEE** >> is het te verantwoorden vanwege lokale vraag of beperkt in omvang?

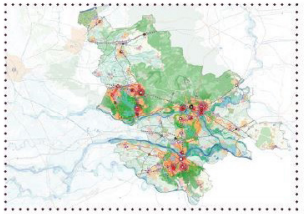
etc.

Ook voor werklocaties moeten we hier nog een denklijn in uitwerken. Dat vraagt om goede samenwerking met de collega's in regio's die sturen vanuit de RPW's. Het RPW van zowel Foodvalley als Arnhem-Nijmegen is nog niet expliciet over een andere manier van omgaan met bestaande locaties en de manier waarop daar verdicht of uitgebreid kan worden. Net als bij de woonlocaties gaat het om maatwerk in de afweging. Want wanneer draagt een werkterrein bij aan het ecosysteem? Of wanneer vinden we een (tijdelijke) locaties voor een proef of experiment gewenst? Een belangrijke vraag in uitgifteprotocollen kan zijn: leidt dit tot meerwaarde?

Met bovenstaande uitwerking en vragen zitten we al midden in de projectuitwerkingen. Dat is ook het moment dat het verstedelijkingsstrategie, vanuit de gebiedsuitwerkingen het lokale omgevingsbeleid raakt. De wens is om de uitgangspunten van het verstedelijkingsconcept daar te laten landen in omgevingsvisies en omgevingsplannen. Dat maakt het mogelijk om een integrale afweging te maken met een beslisboom en afwegingskader zoals hierboven beschreven.

Het proces voor de periode tot ondertekening verstedelijkingsakkoord:

Documenten	Verstedelijkingsconcept >	Gebiedsuitwerkingen >	Verstedelijkingsstrategie en -akkoord >	Projectuitwerkingen
Afspraken over	Ontwerpprincipes Verhaallijnen Concept Gelaagdheid en netwerk Onderzoeks- en investeringsagenda	Uitvoerings- en investeringsagenda bij de verstedelijkingsstrategie	Verstedelijkingsstrategie concept fasering randvoorwaarden onderzoeksvragen Verstedelijkingsakkoord - verankering afspraken over: rolverdeling financiering werkwijze	Stedenbouwkundige plannen, omgevingsplannen Uitgifteafspraken, grondaankopen, vaststellen programma's, etc.

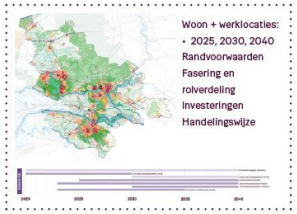
Verstedelijkingsconcept
geeft richting aan de gebiedsuitwerkingen (niet: waar precies gebouwd moet worden en wat daarvoor nodig is)

Gebiedsuitwerkingen
uitwerking van waar gebouwd moet worden en welke randvoorwaarden vanuit de bouwstenen

Sleutelgebieden
- Arnhem-Oost
- Foodvalley-Zuid
- Nijmegen-West

Foodvalley-Noord
Liemers
Middengebied Arnhem Nijmegen
Rijk van Nijmegen
Veluwe

Verstedelijkingsstrategie

Gebiedsprocessen / projectuitwerkingen
uiteindelijke gefaseerde en adaptieve keuzes

De strategie bestaat uit drie pijlers: verstedelijkingsconcept, gebiedsuitwerkingen en (de opzet voor) een verstedelijkingsakkoord

	Planning	VERSTEDELIJKINGSCONCEPT	GEBIEDSUITWERKINGEN	VERSTEDELIJKINGSSTRATEGIE + VERSTEDELIJKINGSAKKOORD
		bouwstenen, ontwerpprincipes voor regio én positionering in Stedelijk Netwerk Nederland (NOVI).	ruimtelijk toetsing ontwerpprincipes om te komen tot gebiedsagenda	werk-, onderzoeks- en investeringsafspraken voor uitvoering strategie.
2021 ↓	Juli	**Week 26:** verstedelijkingsstrategie (VS) gereed, incl. voorzet voor B&W-advies en raadsvoorstel.	**Juni / juli:** atelier 1 per deelgebied (testen of principes ook gebiedsgericht doen wat we beogen én formuleren positionering, kwesties en opgaven).	
	Augustus	**Juli / augustus:** instemmen Colleges		
	September	**September / oktober:** vaststellen raden en staten	**September:** atelier 2 per deelgebied (concretiseren, incl. afhankelijkheden en/of randvoorwaarden)	
	Oktober	**Resultaat:** perspectief, bouwstenen, principes en vervolgproces in beeld →	**Resultaat:** gebiedsagenda met daarin o.a. acties, samenwerking en gewenste afspraken in beeld. Koppeling aan investeringsagenda. →	**Resultaat:** voorstel voor afspraken met het Rijk
	November			**Week 47:** BO MIRT: vaststellen verstedelijkingsstrategie, bespreking verstedelijkingsakkoord.
	December			
2022 ↓	Januari (en verder)			**Januari:** Ondertekening verstedelijkingsakkoord

'Werken met': Strategie biedt basis van proces van (adaptief) programmeren van verstedelijking. De nu al geprogrammeerde ontwikkeling worden verder integraal uitgewerkt in gebiedsprocessen en projectuitwerkingen.

04 Bijlagen

Begrippen en definities

Begrippen en definities

Nationale Omgevingsvisie (NOVI)
Het kabinet heeft een aantal NOVI-gebieden uitgekozen. Het Rijk is van plan om hier samen met de regio, met aandacht voor de brede ruimtelijk-fysieke opgaven:

- een extra impuls te geven aan grote transities, passend bij NOVI-prioriteiten.
- extra steun te geven aan de aanpak van grote, integrale fysieke opgaven, die heel belangrijk zijn voor Nederland.

NOVI-gebieden zijn, voortbouwend op bestaande interbestuurlijke samenwerkingstrajecten, instrumenten waarbij overheden meerdere jaren verbonden zijn en toewerken naar de echte gezamenlijke uitvoering van de verschillende opgaven. Deze gebieden zijn onderdeel van de Omgevingsagenda's die per landsdeel worden opgesteld. Bij de NOVI-gebieden zoomen we met prioriteit in op de relatief concrete transities in de acht gebieden.

De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is de langetermijnvisie van het Rijk op de toekomstige inrichting en ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland. De gebiedsgerichte uitwerking van de NOVI vindt plaats via onder meer Omgevingsagenda's en NOVI-gebieden.

Stedelijk Netwerk Nederland
De NOVI stuurt op de ontwikkeling van het Stedelijk Netwerk Nederland; een goed bereikbaar netwerk van steden en regio's met een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Niet alleen gericht op de Randstad, maar op het potentieel van heel Nederland. Uitgaande van de ambities en mogelijkheden van onze steden en regio's.

MIRT-onderzoek
MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport. Het MIRT bestaat uit projecten en programma's die zich in het fysieke, ruimtelijke domein afspelen. Hiermee werken Rijk en regio samen aan de concurrentiekracht, de bereikbaarheid en de leefbaarheid van Nederland. Als de opgave nog niet helder genoeg is om een of meerdere MIRT-verkenningen op te starten, kunnen de partijen eerst een (vormvrij) MIRT-onderzoek uitvoeren.

Verstedelijkingsconcept
Het verstedelijkingsconcept is de ruimtelijke vertaling van de vastgestelde contourennotitie en het resultaat van het daaruit voorkomende ontwerpend onderzoek.

Het verstedelijkingsconcept bestaat uit het perspectief voor de Groene Metropool en de ontwerpprincipes voor de bouwstenen leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen. Samen met de verhaallijnen leiden deze ontwerpprincipes tot het gepresenteerde concept. De integraal te ontwikkelen gebieden zijn opgenomen in het concept om te laten zien hoe de ontwerpprincipes er in de praktijk uit zouden kunnen zien. De keuzes voor waar precies te bouwen en wat daarvoor nodig is, zijn in het verstedelijkingsconcept nog niet gemaakt. Het concept geeft wel nadrukkelijk richting voor de volgende stappen. "Dit is hoe het moet als we de groene metropool willen zijn." Het onderzoek naar de bouwstenen, de onderliggende cijfers en plannen hebben geleid tot de ruimtelijke uitgangspunten en ontwerpprincipes. Die zijn omgezet in schetsen en een ruimtelijk raamwerk.

Gebiedsuitwerkingen
In de gebiedsuitwerkingen wordt voor de deelgebieden uitgewerkt waar ruimte is voor woningen en werklocaties en welke randvoorwaarden voor de leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen daarvoor moeten worden ingevuld. De integraal uit te werken gebieden zijn:

- De sleutelgebieden Arnhem-Oost, Foodvalley-

Zuid, Nijmegen-West

- De gebiedsuitwerkingen Foodvalley-Noord, Land van Maas en Waal, Liemers, Middengebied Arnhem-Nijmegen, Rijk van Nijmegen en Veluwe

Verstedelijkingsstrategie en akkoord

De resultaten van de gebiedsuitwerkingen vertalen we in een verstedelijkingsstrategie. Dit is het verder uitgewerkte verstedelijkingsconcept waarin we laten zien waar op de korte (2025), middellange (2030) en lange termijn (2040) de extra woon-en werklocaties voor de komende jaren in dit gebied een plek kunnen krijgen (fasering) en onder welke voorwaarde (gekoppeld aan de andere opgaven die van belang zijn). De combinatie van het concept met deze voorwaarden, is de strategie. De strategie geeft aan wat de randvoorwaarden zijn, hoe de fasering en rolverdeling is, welke investeringen nodig zijn en hoe gewerkt gaat worden met de strategie. Hierover wordt eind 2021 een verstedelijkingsakkoord gesloten.

Het is vervolgens aan de gemeenten en de provincies om deze uitgangspunten te onderstrepen en vervolgens over te nemen in het lokale omgevingsbeleid. Dat is waar de rol van de raden ligt: beoordelen waar het lokale en regionale omgevingsbeleid aangepast kan of moet worden om als gemeente binnen deze regionale ambitie je eigen programma en ambities vorm te geven.

Nationale keuzes sterke en gezonde steden en regio's

Stedelijk netwerk Nederland (Bk 3.1)
Versterken Stedelijk Netwerk Nederland en koppelen van richting verstedelijking aan ontwikkeling (OV-)infrastructuur

Stedelijke regio's (Bk 3.2)
Medeformuleren van een regionale strategie voor een samenhangende aanpak van wonen, werken, mobiliteit, gezondheid, veiligheid en leefomgevingskwaliteit in regio's

Gezonde leefomgeving (Bk 3.5)
Verbeteren luchtkwaliteit
PM2,5 > advieswaarde WHO
PM10 > advieswaarde WHO

Mobiliteitssysteem (voor personen én goederen) in, rondom en tussen de steden (Bk 3.8)
Leveren van goede bereikbaarheid, optimaal benutten van bestaande netwerken en modaliteiten onderling verknopen en benutten op hun specifieke kwaliteiten

Gebieden met een voorspelde daling in de woningbehoefte 2030 t/m 2039 (Bk 3.9)
Gezamenlijk ontwikkelen van een integrale gebiedsgerichte ontwikkelingsstrategie

De opzet van het verstedelijkingsconcept sluit zoveel mogelijk aan op staand beleid in de regio en op de visies die tegelijkertijd met deze verstedelijkingsstrategie ontwikkeld worden. Het concept en de afspraken in de strategie helpen om in de komende dertig jaar de keuzes te maken bij het aanwijzen van nieuwe, duurzame plekken voor wonen en werken in de groene en ontspannen regio.

De uiteindelijke gefaseerde en adaptieve keuzes voor woon- en werklocaties locaties vinden plaats binnen gebiedsprocessen/projectuitwerkingen, met het verstedelijkingsakkoord als leidraad.

Regio Arnhem Nijmegen
De regio Arnhem Nijmegen is een samenwerkingsverband tussen 18 gemeenten. De gemeenten gaan vanaf april 2021 over in een nieuwe organisatiestructuur: de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen

- Gemeenten in de regio Arnhem en Omgeving: Arnhem, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal
- Gemeenten in de regio Liemers: Doesburg, Duiven, Montferland, Westervoort, Zevenaar
- Gemeenten in de regio Nijmegen en Omgeving: Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar (provincie Zuid-Limburg), Nijmegen, Wijchen.

Met uitzondering van de gemeente Mook en Middelaar behoren alle gemeenten tot de provincie Gelderland.

Meer informatie: www.regioan.nl

Regio Foodvalley
De regio Foodvalley bestaat uit acht gemeenten. Deze gemeenten werken samen met twee provincies, onderwijs- en kennisinstellingen en ondernemers in de regio.

- Gemeenten in de provincie Gelderland: Barneveld, Ede, Nijkerk, Scherpenzeel, Wageningen
- Gemeenten in de provincie Utrecht: Renswoude, Rhenen, Veenendaal

De gemeenten Wageningen, Ede, Rhenen en Veenendaal vormen samen het WERV-gebied.
Meer informatie: www.regiofoodvalley.nl

Omgevingsvisie gemeente
In een gemeentelijke omgevingsvisie legt de gemeente haar langetermijnbeleid vast. De gemeente stelt één omgevingsvisie voor het hele grondgebied vast.

Woondeal regio Arnhem-Nijmegen
Samenwerkingsagenda voor de woningbouwopgave in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen tussen het Rijk, de provincie Gelderland en de 18 gemeenten. Voor de Woondeal zijn versnellingslocaties aangewezen.
rekening wordt gehouden met het toevoegen van voorzieningen .

Plancapaciteit
De regio beschikt over woningbouwplannen, die voor 2030 gerealiseerd moeten worden: de plancapaciteit. Deze plannen zijn opgenomen in de planmonitoren van de regio Arnhem Nijmegen en van de regio Foodvalley. Binnen de strategie zoeken we naar het aanvullende benodigde aantal woningen om 100.000 woningen voor 2040 te realiseren.

Toekomstvarianten
Voor de strategie zijn mogelijke verstedelijkingslocaties aangewezen, die een bandbreedte concentratie - spreiding vertegenwoordigen. Deze locaties zijn opgenomen in drie toekomstvarianten, die zijn doorgerekend met het Dashboard Verstedelijking. Vervolgens hebben ingrediënten uit alle varianten geleid tot een voorkeursvariant. Dit vormt de basis voor het verstedelijkingsconcept.

De verstedelijkingslocaties vertegenwoordigen een aantal woningen en werklocaties. Iedere locatie vormt een ‘leefomgeving’, waar naast woningen en werkplekken ook rekening wordt gehouden met het toevoegen van voorzieningen.

Dashboard Verstedelijking
Het Dashboard Verstedelijking is een instrument dat inzicht biedt in hoe de woningbouwopgave maatschappelijke meerwaarde oplevert. In oktober 2018 presenteerde het College van Rijksadviseurs

het Dashboard Verstedelijking, waarna het instrument door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is geadopteerd. In deze strategie is het Dashboard Verstedelijking gebruikt om de drie toekomstvarianten te kunnen beoordelen.

Bouwstenen
Om de integraliteit en meerwaarde van de verstedelijkingsstrategie te waarborgen, wordt de strategie opgebouwd met thematische 'bouwstenen': leefomgeving, wonen, economie en bereikbaarheid. Voor deze bouwstenen zijn uitgangspunten opgesteld.

Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)
Openbaar vervoer dat voldoet aan hoge eisen voor de frequentie, snelheid en betrouwbaarheid. Met de term HOV worden geen uitspraken gedaan over de vorm van het OV. De keuze daarvoor (bijvoorbeeld bus of rail) is afhankelijk van de vervoersplanning.

Mobiliteitsscan
De Mobiliteitsscan is een instrument voor (brede) analyses ten aanzien van ruimtelijke planvorming en effecten daarvan op mobiliteit en duurzaamheid. De tool bevat data uit verschillende verkeersmodellen. De mobiliteitsscan is een soort stresstest voor het mobiliteitsnetwerk en geeft aan waar problemen te verwachten zijn, binnen een bepaalde bandbreedte. Ook gaan we in op oplossingen voor het netwerk of geven we aan onder welke (mobiliteits)voorwaarden uitbreiding woningbouw op deze locaties kan plaatsvinden.

Polycentrische pool
Arnhem, Nijmegen en FoodValley-Zuid worden ontwikkeld als polycentrische polen, als onderdeel van Stedelijk Netwerk Nederland. De centra van iedere 'pool' worden goed met elkaar én met het omliggende gebied verbonden, zodat de netwerkkracht versterkt wordt. In de centra komt een groot deel van de woningbouwopgave terecht.

Sleutelgebieden
In sleutelgebieden komen vele opgaven samen, ligt er een hoog complexiteitsgehalte, is versnelling van de woonopgave mogelijk én is behoefte aan samenwerking. Enkele sleutelgebieden kunnen op regionaal niveau worden opgepakt; andere sleutelgebieden vragen om een samenwerking tussen gemeenten, regio, provincies en het Rijk. Binnen de sleutelgebieden kunnen sleutelprojecten worden aangewezen, zoals het uitbreiden van capaciteit op het spoor.

Regionale Energiestrategieën (RES)
Eén van de afspraken uit het Klimaatakkoord is dat 30 energieregio's in Nederland onderzoeken waar en hoe het beste duurzame energie opgewekt kan worden, welke warmtebronnen bruikbaar zijn en de haalbaarheid hiervan. In een Regionale Energiestrategie (RES) beschrijft elke energieregio zijn eigen keuzes.

RUIMTE VOOR UITDAGINGEN - VERSTEDELIJKING

REGIO'S FOODVALLEY EN ARNHEM-NIJMEGEN

ONDERZOEK DOOR KIESKOMPAS IN OPDRACHT VAN PROVINCIE GELDERLAND,
J. VAN LINDERT, L. VAN HECK, Y. KUTIYSKI, S. KWADIJK & A. KROUWEL

Samenvatting

Provincie Gelderland heeft Kieskompas gevraagd om te onderzoeken hoe inwoners van de regio's Foodvalley en Arnhem-Nijmegen (bij elkaar 26 gemeenten) over de toekomstige ruimtelijke inrichting denken. De samenleving staat voor een aantal grote uitdagingen, terwijl de ruimte en (financiële) mogelijkheden beperkt zijn. Hoe denken de inwoners van de regio's Foodvalley en Arnhem-Nijmegen over de uitdagingen bij verstedelijking?

We vroegen deelnemers aan het onderzoek allereerst om acht overkoepelende uitdagingen te rangschikken. In beide regio's wordt het *bouwen van woningen* als belangrijkste prioriteit gezien, kort gevolgd door het *aanpassen van de leefomgeving aan het veranderende klimaat* en het *uitbreiden van groen en natuur*. Het *verbeteren van de bereikbaarheid* scoort een vierde plek. Over het algemeen zijn de verschillen tussen beide regio's relatief klein, maar inwoners van de regio Foodvalley hechten duidelijk meer belang aan *ruimte voor land- en tuinbouw*, terwijl het *plaatsen van windmolens en zonnepanelen-velden* meer steun in Arnhem-Nijmegen krijgt. In beide regio's scoort het *uitbreiden van recreatiegebieden* een zesde plek en wordt de laagste prioriteit gegeven aan het *bouwen van bedrijventerreinen*.

Nadat we deelenemers aan het onderzoek vertelden dat er *in de komende 20 jaar naar verwachting zo'n 100.000 woningen in de regio's Foodvalley en Arnhem-Nijmegen* gebouwd *moeten worden,* vroegen we hen hoe ze hier over dachten. Ruim een één op de drie inwoners lijkt het het bouwen van deze woningen vooral als een kans voor meer voorzieningen en werkgelegenheid *(cijfer 7, 8, 9 of 10)* te zien, ruim één op de drie lijkt vrij neutraal *(cijfer 4, 5 of 6)* en ruim een kwart lijkt het vooral als bedreiging voor het landschap en karakter te zien (cijfer 0, 1, 2 of 3).

Over de beste locaties voor het bouwen van woningen zijn de meningen verdeeld. In eerste instantie kiest een ruime meerderheid voor *meer woningen binnen dorps- en stadsgrenzen (bijvoorbeeld hoogbouw)* in plaats van *meer woningen in het buitengebied*. Ook wordt duidelijk vaker gekozen voor *een groter aantal kleinere nieuwbouwprojecten* dan voor *een kleiner aantal grotere nieuwbouwwijken*. Na het delen van belangrijke voor- en nadelen van het bouwen binnen dorps- en stadsgrenzen, kiest vier op de tien voor *grotere nieuwbouwwijken aan de randen van dorpen en steden*, drie op de tien voor *kleinschalige nieuwbouw aan de randen van dorpen en steden* en slechts twee op de tien voor *binnen de bestaande dorps- en stadsgrenzen.* Eén op de tien kiest voor de optie *anders, namelijk*, waarbij vooral het ombouwen van (leegstaande) kantoorpanden en bedrijventerreinen vaak spontaan genoemd werd. Wat inwoners als beste plek voor het bouwen van woningen aanwijzen, hangt dus af van de informatie en context die ze krijgen.

Ondanks dat het *bouwen van woningen* als belangrijkste prioriteit wordt gezien, ontstaat er bij veel inwoners weerstand als dat ten koste gaat van *groene ruimtes in steden of dorpen*, dan wel van het *buitengebied*. Tegelijkertijd noemt bijna drie op de vier inwoners het *bouwen van extra woningen in hun eigen woonomgeving acceptabel als er ook meer groen komt*. Ook het bouwen van *meer hoogbouw om groene ruimtes te behouden* kan op steun rekenen; in beide regio's is ongeveer twee op de drie inwoners het hier (helemaal) mee eens.

Een relatief grote groep inwoners (45 procent) ziet zichzelf ook wonen in een *appartement (hoogbouw/ beneden- of bovenwoning)*; bij inwoners in de pensioenfase (65 jaar en ouder) is dit zelfs bijna zes op de tien. Ongeveer een kwart van de inwoners geeft aan graag binnen twee jaar te willen verhuizen; dit betreft vooral inwoners in de opbouwfase (18 tot 35 jaar) van hun leven (zes op de tien) en degene die

wonen in een vrije sector huurwoning (zeven op de tien). Inwoners in de consolidatie- en pensioenfase (50 jaar en ouder) willen veel minder vaak verhuizen, maar een kwart van hen geeft wel aan *best kleiner te willen wonen*. Bij de keuze om ergens te gaan wonen geven veel inwoners aan het (heel) belangrijk te vinden om dichtbij voorzieningen te zitten, maar ook fietsverbindingen, recreatiemogelijkheden en een park zijn voor veel mensen belangrijk.

Als het over de economische ontwikkeling van de regio gaat, is er maar weinig draagvlak *voor het bouwen van nieuwe bedrijventerreinen ten koste van groen* of *als andere bedrijventerreinen nog niet vol zijn*. Over boerenbedrijven lopen de meningen uiteen. Zo vindt ruim één op de drie inwoners dat *boerenbedrijven zoveel mogelijk behouden moeten blijven, ook als dit ten koste gaat van biodiversiteit*. Tegelijkertijd is een ruime meerderheid (zeven op de tien) van mening dat *boerenbedrijven die schade aan de natuur veroorzaken, verplaatst moeten worden naar gebieden die minder kwetsbaar zijn.* Ook is een meerderheid voorstander van het *verbinden van natuurgebieden, ook als ten koste gaat van landbouwgrond*. Het *plaatsen van zonnepanelen op landbouwgrond* kan weer op veel minder steun rekenen; ongeveer de helft is hier tegen. De geschetste consequenties en/of voorwaarden hebben dus invloed op de keuzes die mensen maken met betrekking tot het bieden van ruimte aan landbouw, natuurgebieden en/of de energietransitie. Over het algemeen zijn de verschillen tussen beide regio's klein. Boerenbedrijven krijgen wel duidelijk meer steun van mensen met een praktische opleiding en bewoners uit het buitengebied.

Toename van bedrijvigheid en het aantal inwoners zal in principe ook leiden tot extra verkeersbewegingen. Als er een relatie gelegd moet worden tussen potentiële bouwlocaties en de daarmee te verwachte toename van mobiliteit, zijn de opties *bouwen op locaties die al goed bereikbaar* en *bouwen op locaties waar al gebouwen staan* duidelijk favoriet. Voor het verbeteren van de bereikbaarheid kunnen het openbaar vervoer- en/of fietsvoorzieningen duidelijk op meer steun rekenen dan de aanleg van wegen. Ruim drie op de vier inwoners kiest voor een *betere bereikbaarheid van hun dorp/stad met het openbaar vervoer en fiets* in plaats van *betere bereikbaarheid met de auto*. Dat betekent echter niet dat men tegen het aanleggen van wegen is; twee op de tien is tegen het de aanleg en/of verbreden van wegen. Het verschil tussen beide regio's is over het algemeen klein. Verder hechten mannen en praktisch opgeleiden duidelijk meer belang aan de auto.

Inhoudsopgave

- **Samenvatting** **2**
- **Inhoudsopgave** **4**
- **1. Over het onderzoek** **5**
  - *1.1 Over Kieskompas* *5*
  - *1.2 Over de respondenten* *5*
- **2. Woonsituatie** **6**
- **3. Prioriteiten** **8**
- **4. Dilemma's** **9**
- **5. Wonen & leefomgeving** **11**
- **6. Economie** **14**
- **7. Mobiliteit (verkeer en vervoer)** **16**

1. Over het onderzoek

De provincie heeft een belangrijke rol in de ruimtelijke inrichting. Zo bepaalt de provincie waar woningen en bedrijven gebouwd mogen worden en welke gebieden bestemd zijn voor bijvoorbeeld natuur, recreatie en landbouw. Provincie Gelderland heeft Kieskompas gevraagd om te onderzoeken hoe inwoners van de regio's Foodvalley en Arnhem-Nijmegen (bij elkaar 26 gemeenten) over de toekomstige ruimtelijke inrichting denken. Dit wordt ook wel de verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley genoemd. Het onderzoek richt zich op vier 'bouwstenen' en de relatie en keuzes die hier onderling in te maken zijn. De vier bouwstenen zijn:

- Leefomgeving: meer landschap
- Wonen: meer stad en meer vitale kernen
- Mobiliteit: duurzaam en nabij
- Economie: netwerk rondom Food, Health & Energy

1.1 Over Kieskompas

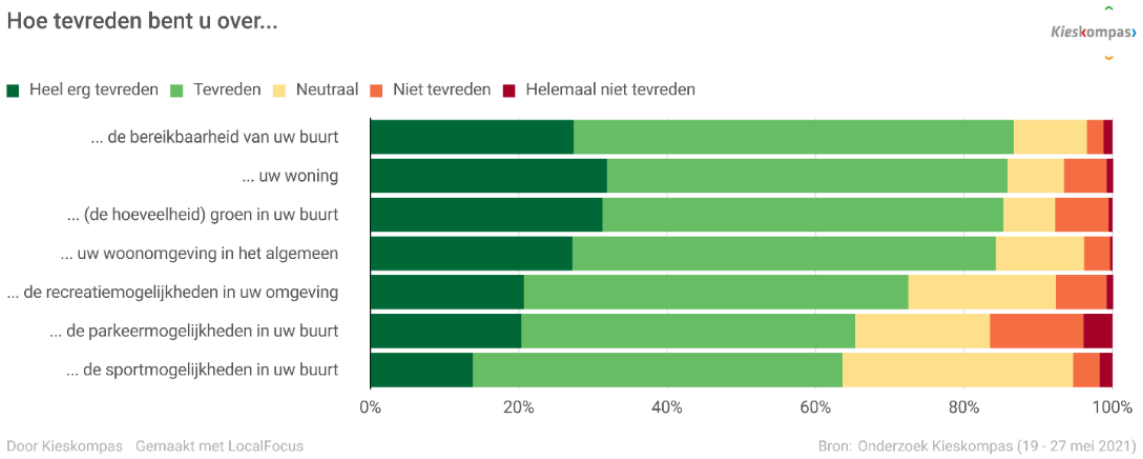
Bij Kieskompas brengen we politieke opinies en maatschappelijke trends in beeld. Dat doen we via gericht panelonderzoek en met behulp van online tools en events. Zo helpen we wetenschappelijk en onafhankelijk onderzoek een stapje vooruit. Het onderzoeksinstituut Kieskompas wordt dan ook gevormd door een groep betrokken en enthousiaste wetenschappers die betrouwbare informatie leveren aan kiezers en besluitvormers.

1.2 Over de respondenten

Op donderdagochtend 27 mei hadden 2178 mensen het onderzoek volledig ingevuld, waarvan 1804 mensen uit de rego's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley (7138 panelleden, responserate van 31%). De resultaten van dit onderzoek zijn vervolgens voor beide regio's gewogen naar geslacht, leeftijd, opleiding, etniciteit en stemgedrag om de data ten aanzien van deze kenmerken representatief te maken. Gewichten hoger dan het 99e percentiel zijn getrimd. Om respondenten een gewicht toe te kennen, moeten hun leeftijd, geslacht, migratie-achtergrond, opleiding, en het stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen bekend zijn, hetgeen 1158 mensen uit de regio Arnhem-Nijmegen en 621 uit de regio Foodvalley met ons deelden.

2. Woonsituatie

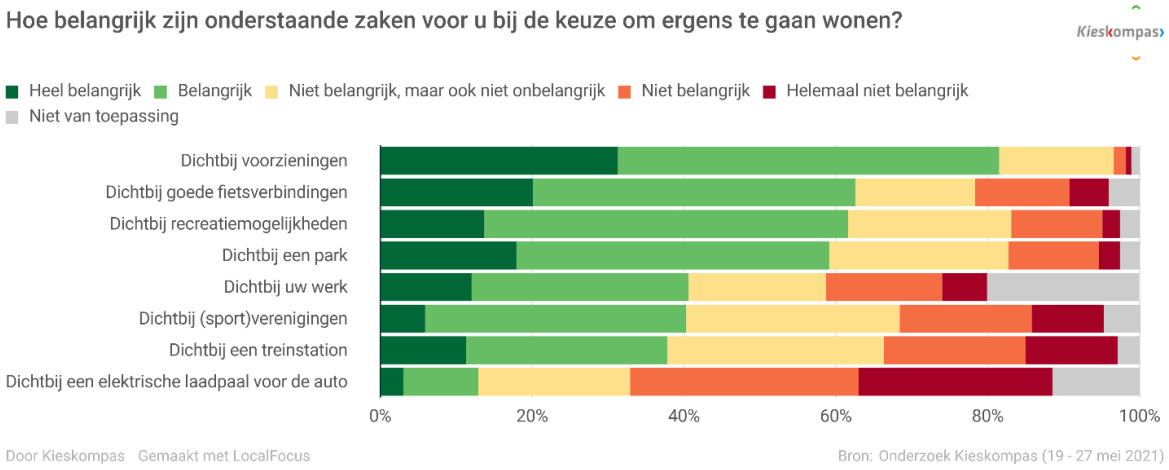
Om meer inzicht te krijgen in de keuzes die inwoners van de regio's Foodvalley en Arnhen-Nijmegen voor hun toekomstige leefomgeving maken, is het allereerst belangrijk om meer over de huidige situatie te weten te komen. Zoals in onderstaande figuur naar voren komt zijn de meeste inwoners (85 procent) (heel erg) tevreden over hun woning en de woonomgeving; daarentegen is één op de vijfentwintig inwoners ontevreden over de *woonomgeving* en één op de vijftien over de eigen *woning*.

Echter, als we inzoomen op de woonsituatie van verschillende groepen ontstaan er wel degelijk grote verschillen. Zo geeft bijna zeven op de tien huurders in de vrije sector aan *graag binnen twee jaar te willen verhuizen naar een andere woning*; vier op de tien huurders in de vrije sector zegt *dit al te proberen, maar zonder resultaat*. Ook valt het op dat vooral jongere inwoners vaker plannen hebben om te verhuizen. Bijna zes op de tien inwoners in de opbouwfase van hun leven (18 tot 35 jaar) zouden graag binnen twee jaar verhuizen, terwijl dit bij inwoners in de pensioenfase (65 jaar en ouder) ruim vier keer lager is (13 procent). Tot slot valt het op dat bijna een kwart van de inwoners in de consolidatie- en pensioenfase (50 jaar en ouder) aangeven *best kleiner te willen wonen*, terwijl jongere inwoners juist vaker aangeven dat hun *huidige woning eigenlijk te klein is voor het aantal mensen dat er woont*.

Percentage dat 'ja' heeft geantwoord op de stellingen	Ik ben afgelopen jaar verhuisd	Ik wil graag in mijn buurt blijven wonen	Ik zou graag binnen twee jaar verhuizen naar een andere woning	Ik probeer te verhuizen naar een andere woning, maar dat lukt mij niet	Ik zou best kleiner willen wonen	Mijn huidige woning is eigenlijk te klein voor het aantal mensen dat er woont
Totaal	**8%**	**78%**	**24%**	**13%**	**19%**	**5%**
Opsplitsing per groep						
Man	8%	80%	23%	12%	20%	4%
Vrouw	9%	76%	26%	14%	17%	6%
Praktisch opgeleid	7%	83%	21%	14%	23%	3%
Middel-opgeleid	7%	80%	24%	13%	20%	5%
Theoretisch opgeleid	9%	77%	25%	13%	18%	5%
18-34	19%	64%	58%	27%	13%	13%
35-49	9%	77%	28%	17%	8%	10%
50-64	6%	77%	21%	12%	24%	3%
65+	5%	85%	13%	6%	23%	1%
Foodvalley	8%	78%	24%	13%	20%	4%
Arnhem/Nijmegen	8%	78%	25%	13%	18%	6%
Sociale huurwoning	11%	76%	35%	25%	19%	11%
Huurwoning vrije sector	13%	55%	69%	39%	4%	31%
Eigen woning	9%	82%	24%	14%	18%	6%

Vervolgens is natuurlijk de vraag in wat voor woning en woonomgeving mensen zouden willen wonen. Als we naar de woonomgeving kijken is het voor de meeste mensen (heel) belangrijk om dichtbij voorzieningen te zitten, maar ook fietsverbinden, recreatiemogelijkheden en een park zijn voor veel mensen belangrijk. Voor veel werkenden is het ook belangrijk om dichtbij hun werk te wonen. Weinig inwoners vinden het op dit moment belangrijk om dichtbij een elektrische laadpaal voor de auto te wonen. Het wonen dichtbij een treinstation wordt door vier op de tien als (heel) belangrijk gezien.

Tot slot is het ook belangrijk om te weten in wat voor type woning(en) mensen zichzelf in de toekomst binnen hun financiële mogelijkheden zien wonen. Relatief veel inwoners (45 procent) zien zichzelf in een *appartement (hoogbouw / beneden- of bovenwoning)* wonen; bij inwoners in de pensioenfase (65 jaar en ouder) is dit bijna zes op de tien, terwijl dit bij inwoners in de carrièrefase (35 tot 50 jaar) maar iets meer dan een kwart is. Theoretisch geschoolden zien zichzelf vaker dan gemiddeld wonen in een *vrijstaand huis* en/of *twee onder één kap woning*. Inwoners die op dit moment een huurwoning hebben, zien zichzelf vaker in een *rijtjeshuis* en/of *appartement (hoogbouw / beneden- of bovenwoning).* Dit kan met de (verwachtte) financiële mogelijkheden te maken hebben. Ook was er de mogelijkheid om zelf een ander type woning te noemen; oudere inwoners deden dit veel vaker. Naast '*waar ik nu al woon',* werden door oudere inwoners ook vaker specifieke woonproducten zoals *een seniorenwoning, seniorenflat, zorgwoning, bungalow* of een *hofje* genoemd.

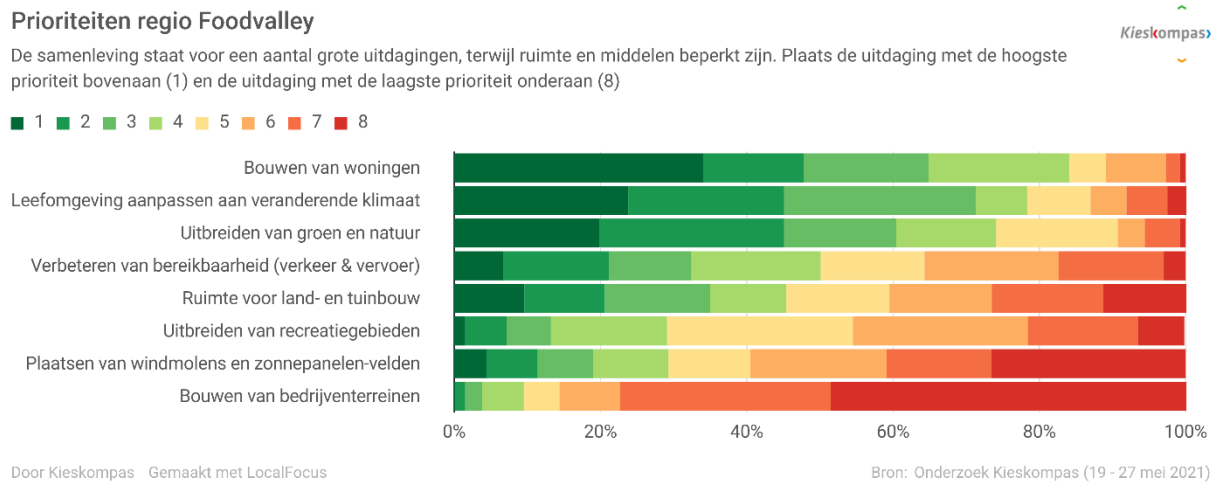
In wat voor type woning ziet u zichzelf binnen uw financiële mogelijkheden in de toekomst wonen? (meerdere antwoorden mogelijk)

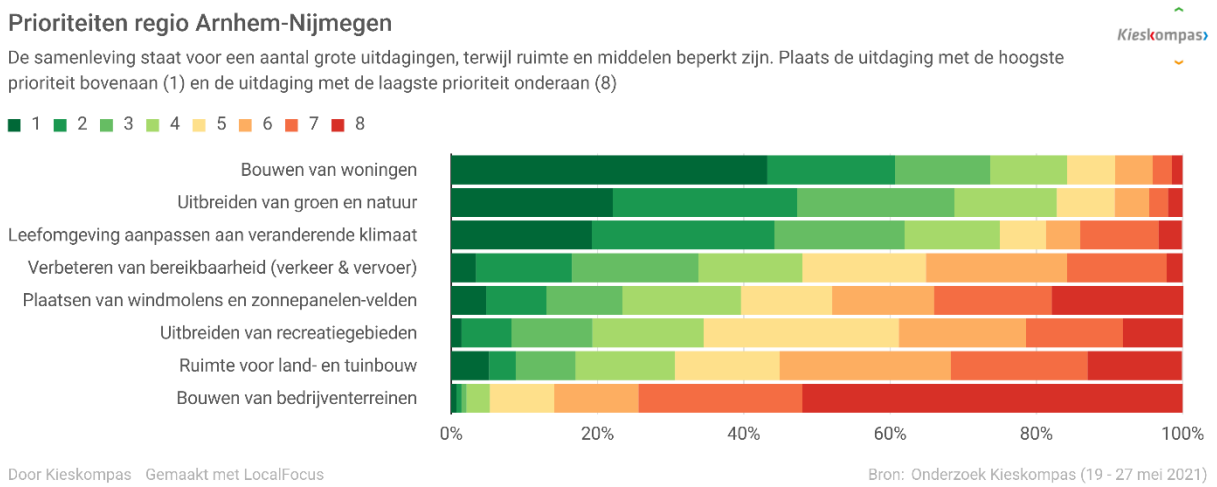
	Een vrijstaand huis	Een twee onder één kap woning	Een rijtjeshuis	Een appartement (hoogbouw / beneden- of bovenwoning)	Anders, namelijk
Totaal	**30%**	**27%**	**31%**	**45%**	**13%**
Opsplitsing per groep					
Praktisch opgeleid	19%	21%	23%	46%	22%
Middel-opgeleid	27%	24%	39%	51%	11%
Theoretisch opgeleid	40%	35%	26%	38%	9%
18-34	38%	39%	42%	46%	4%
35-49	43%	43%	42%	26%	11%
50-64	23%	16%	25%	49%	14%
65+	15%	9%	11%	59%	25%
Foodvalley	30%	27%	30%	39%	12%
Arnhem/Nijmegen	30%	28%	31%	48%	13%
Sociale huurwoning	5%	10%	38%	61%	28%
Huurwoning vrije sector	29%	29%	48%	55%	3%
Eigen woning	41%	32%	22%	34%	11%

3. Prioriteiten

De samenleving staat voor een aantal grote uitdagingen, terwijl de ruimte en financiële mogelijkheden beperkt zijn. Wat zijn dan de voorkeuren? Het bouwen van woningen, uitbreiden van natuurgebieden, ruimte voor land- en tuinbouw of het verbeteren van de bereikbaarheid? We vroegen inwoners van de regio's Foodvalley en Arnhem-Nijmegen allereerst om acht belangrijke overkoepelende uitdagingen te rangschikken, waarbij de hoogste prioriteit bovenaan geplaatst moest worden en de uitdaging met de laagste prioriteit onderaan. Zo komen we er achter welke uitdagingen de hoogste prioriteit hebben en welke uitdagingen minder belangrijk zijn voor de inwoners van de regio's Foodvalley en Arnhem-Nijmegen.

Allereerst valt op dat de verschillen tussen inwoners van Foodvalley (bovenste figuur) en de regio Arnhem-Nijmegen (onderste figuur) over het algemeen klein zijn. In beide regio's wordt het *bouwen van woningen* door de inwoners als belangrijkste prioriteit gezien, kort gevolgd door het *aanpassen van de leefomgeving aan het veranderende klimaat* en het *uitbreiden van groen en natuur*. Er is in beide regio's sprake van een duidelijke top drie. Ook met betrekking tot het *verbeteren van de bereikbaarheid* lopen de regio's samen op; ongeveer één op de drie inwoners plaatst dit thema in hun top drie. Wel zien we een groter verschil als het gaat om *ruimte voor land- en tuinbouw*; inwoners van de regio Foodvalley geven dit duidelijk een hogere prioriteit dan de inwoners van de regio Arnhem-Nijmegen. Het *plaatsen van windmolens en zonnepanelen-velden* wordt daarentegen als belangrijker gezien in de regio Arnhem-Nijmegen. In beide regio's scoort het *uitbreiden van recreatiegebieden* een zesde plek en wordt de laagste prioriteit gegeven aan het *bouwen van bedrijventerreinen*.

Om meer inzicht te krijgen in de prioriteiten van de verschillende inwoners van de regio's Foodvalley en Arnhem-Nijmegen is de onderstaande tabel opgesteld. In deze tabel is voor elke groep het aantal mensen opgeteld dat deze prioriteit in hun top drie geplaatst hebben. Als een vakje rood/oranje kleurt wordt deze prioriteit minder vaak dan gemiddeld door deze groep in hun top drie geplaatst, als het vakje groen kleur juist vaker dan gemiddeld.

Zo zien we dat mannen, jongeren, degene die in een vrije sector huurwoning wonen en inwoners van de regio Arnhem-Nijmegen het *bouwen van woningen* vaker dan gemiddeld in hun top drie plaatsen; ongeveer drie op de vier. Vrouwen, theoretisch-opgeleiden, inwoners in de opbouwfase van hun leven (18 tot 35 jaar) en inwoners van de regio Foodvalley plaatsen het *aanpassen van de leefomgeving* vaker dan gemiddeld in hun top drie, terwijl mannen en praktisch geschoolden dit minder dan gemiddeld doen. Praktisch geschoolden en oudere inwoners kiezen weer vaker voor *het verbeteren van de bereikbaarheid* van de regio. Ditzelfde patroon zien we bij *ruimte voor land- en tuinbouw*; praktisch geschoolden hebben dit zelfs twee keer zo vaak in hun top drie staan dan theoretisch geschoolden.

Percentage dat deze prioriteit in hun top 3 plaatst

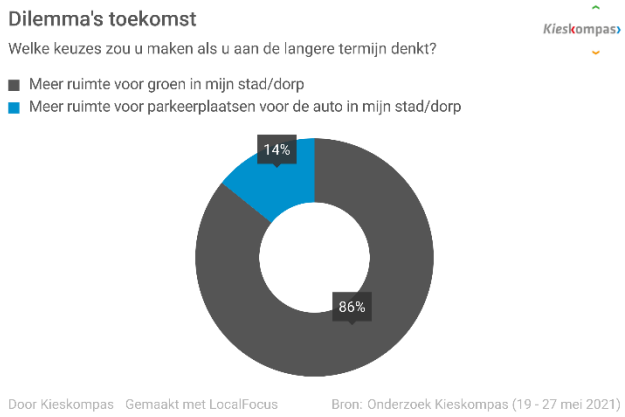
	Bouwen van woningen	Uitbreiden van groen en natuur	Leefomgeving aanpassen aan veranderende klimaat	Verbeteren van bereikbaarheid (verkeer & vervoer)	Ruimte voor land- en tuinbouw	Plaatsen van windmolens en zonnepanelen -velden	Uitbreiden van recreatiegebieden	Bouwen van bedrijventerreinen
Totaal	***70%***	***65%***	***64%***	***33%***	***23%***	***22%***	***17%***	***3%***
Opsplitsing per groep								
Man	74%	63%	57%	36%	24%	20%	17%	4%
Vrouw	66%	68%	72%	29%	21%	24%	18%	2%
Praktisch opgeleid	70%	58%	58%	44%	30%	16%	18%	4%
Middel-opgeleid	72%	69%	60%	32%	25%	20%	18%	4%
Theoretisch opgeleid	68%	66%	73%	28%	14%	28%	16%	1%
18-34	76%	72%	70%	24%	17%	25%	14%	2%
35-49	71%	65%	65%	35%	21%	23%	19%	2%
50-64	68%	63%	60%	34%	29%	18%	14%	4%
65+	66%	60%	61%	41%	24%	21%	24%	3%
Foodvalley	64%	60%	71%	32%	35%	19%	13%	4%
Arnhem/Nijmegen	73%	68%	61%	33%	17%	23%	19%	2%
Sociale huurwoning	61%	70%	58%	40%	16%	15%	23%	5%
Huurwoning vrije sector	81%	67%	76%	23%	14%	30%	8%	1%
Koopwoning	69%	62%	63%	34%	27%	21%	19%	3%

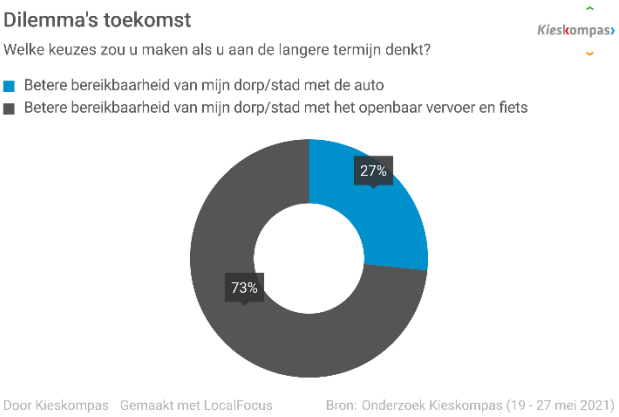
4. Dilemma's

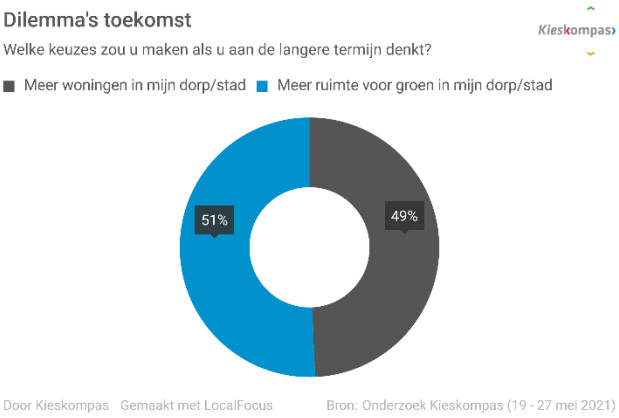
Vervolgens legden we (zonder enige aanvullende informatie) een aantal dilemma's voor, waarbij telkens één van de twee keuzemogelijkheden gekozen kon worden. De verschillen tussen inwoners van de regio Foodvalley en de regio Arnhem-Nijmegen zijn over het algemeen klein. Bij de verschillende leeftijdsgroepen, woonsituaties en geslachten zijn de verschillen bij bepaalde dilemma's groter.

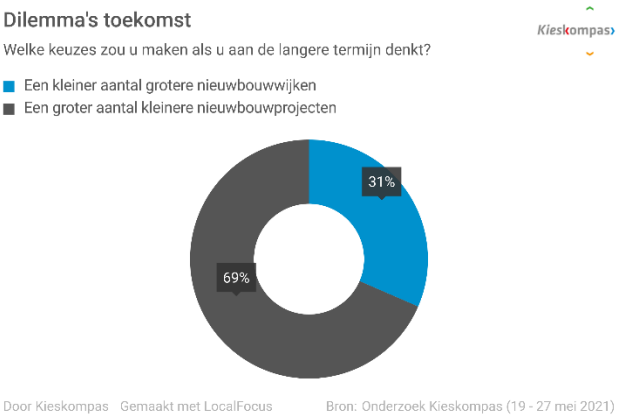
Bij de keuze voor m*eer ruimte voor groen* of *meer ruimte voor parkeerplaatsen in hun dorp/stad*, koos de overgrote meerderheid (86 procent) voor *meer groen in hun dorp/stad*. Daarnaast koos bijna driekwart voor een *betere bereikbaarheid van hun dorp/stad met het openbaar vervoer en fiets* in plaats van *betere bereikbaarheid met de auto*. Mannen, praktisch geschoolden en oudere inwoners kiezen vaker dan andere groepen voor een *extra parkeerplaatsen* en *betere bereikbaarheid met de auto*, hoewel ook binnen deze nog steeds een ruime meerderheid voor *groen* (80 procent) en/of *openbaar vervoer en fiets* (70 procent) kiest.

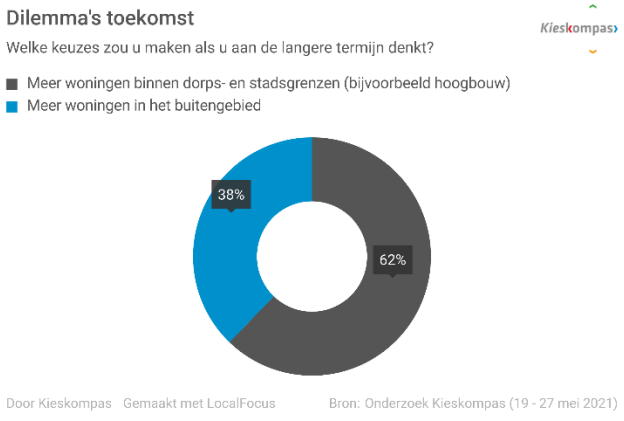
Bij de dilemma's met betrekking tot het bouwen van woningen was er meer verdeeldheid. Zo kiest de helft voor *meer woningen in hun stad/dorp*, terwijl de andere helft een voorkeur heeft voor *meer groen*. Bij dit dilemma zijn de verschillen tussen groepen relatief klein. Ruim twee op de drie inwoners kiest voor een *groter aantal kleinere nieuwbouwprojecten*, terwijl één op de drie juist voor een *kleiner aantal grotere nieuwbouwwijken* kiest. Theoretisch geschoolden en degenen die in een stadscentrum of het buitengebied wonen kiezen vaker voor een *groter aantal kleinere nieuwbouwprojecten*. Ook bij dit dilemma zit weinig verschil tussen de inwoners van de regio's Foodvalley en Arnhem-Nijmegen. Tot slot kiest in beide regio's ruim zes op de tien inwoners voor *meer woningen binnen dorps- en stadsgrenzen (bijvoorbeeld hoogbouw)*, terwijl vier op de tien liever *meer woningen in het buitengebied* ziet. Inwoners in de opbouwfase van hun leven (18 tot 35 jaar), theoretisch geschoolden en degenen die in een stadscentrum of sociale huurwoning wonen kiezen daarbij vaker voor meer woningen binnen dorps- en stadsgrenzen.

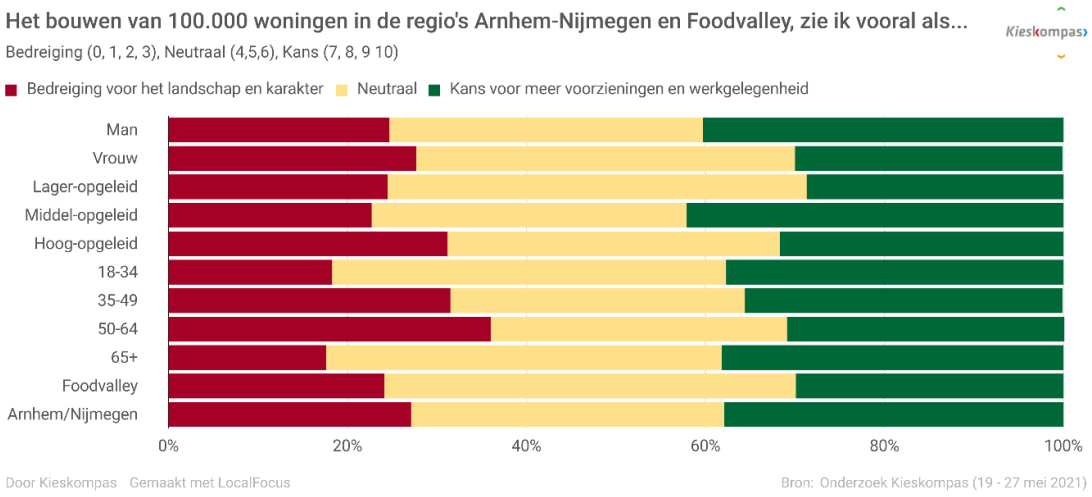

5. Wonen & leefomgeving

Om deelnemers aan het onderzoek meer achtergrondinformatie te geven bij de keuzes die ze moesten maken, deelden wij vervolgende de volgende informatie met hen: '*In de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley wonen op dit moment ruim een miljoen inwoners. De bevolkingsprognoses geven aan dat het aantal inwoners de komende jaren nog flink zal groeien: als de verwachtingen uitkomen zijn er in de komende 20 jaar zo'n 100.000 woningen extra nodig.'* Na het delen van deze informatie met de deelnemers aan het onderzoek vroegen wij hen (op een schaal van 0 t/m 10) in hoeverre ze dit vooral als een *bedreiging voor het landschap en karakter (0)* of juist vooral als *kans voor meer voorzieningen en werkgelegenheid (10)* zien.

Ruim een één op de drie inwoners lijkt het het bouwen van deze woningen vooral vooral als een kans voor meer voorzieningen en werkgelegenheid *(cijfer 7, 8, 9 of 10)* te zien, ruim één op de drie lijkt vrij neutraal *(cijfer 4, 5 of 6)* en ruim een kwart lijkt het vooral als bedreiging voor het landschap en karakter te zien (cijfer 0, 1, 2 of 3).

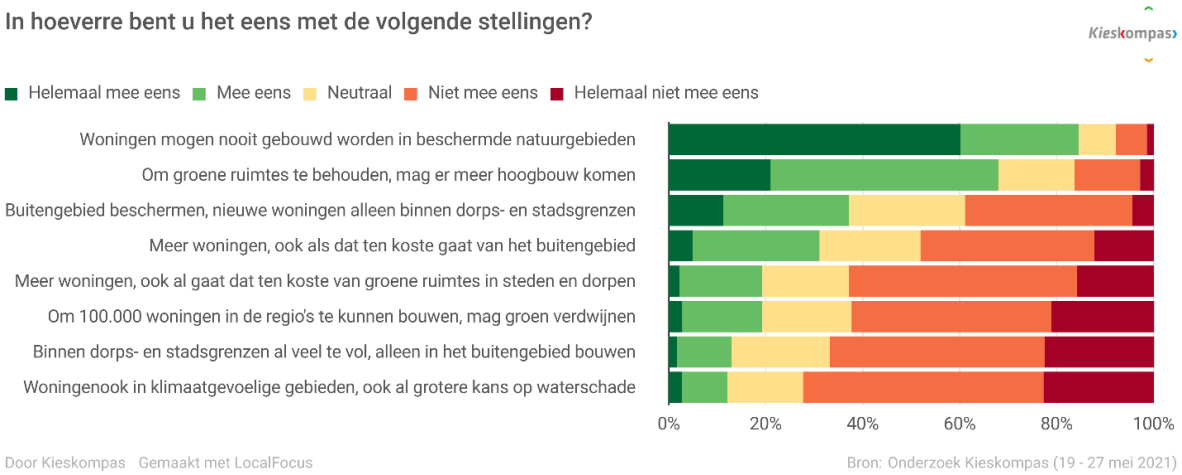
Een andere belangrijke vraag met betrekking tot woningbouw is waar deze woningen dan gebouwd moeten worden. Om respondenten een goed geinformeerde keuze te kunnen laten maken, deelden wij de volgende informatie met de deelnemers van het onderzoek: *Het bouwen van woningen binnen dorps- en stadsgrenzen heeft zowel voordelen als nadelen. Belangrijke voordelen: buitengebied blijft behouden, meer voorzieningen in de buurt en een beter vestigingsklimaat. Belangrijke nadelen: duurder, ingewikkelder, kost meer tijd en praktisch onmogelijk om 100.000 woningen te bouwen.* Na het delen van deze informatie met de deelnemers aan het onderzoek vroegen wij hen op welke manier de nieuwe woningen volgens hen het best bijgebouwd kunnen worden. Hierbij gaf vier op de tien aan een voorkeur te hebben voor (1) g*rotere nieuwbouwwijken aan de randen van dorpen en steden,* drie op de tien voor (2) *kleinschalige nieuwbouw aan de randen van dorpen en steden* en ruim twee op de tien voor (3) *binnen de bestaande dorps- en stadsgrenzen.* Tot slot koos iets minder dan één op de tien voor (4) *Anders, namelijk,* waarbij vooral het ombouwen van (leegstaande) kantoorpanden of bedrijventerreinen vaak genoemd worden. Als we kijken naar de verschillen tussen groepen dan zien we dat praktisch geschoolden en ouderen vaker voor *kleinschalige nieuwbouw aan de randen van dorpen en steden* kiezen. De keuze voor *grotere nieuwbouwwijken aan de randen van dorpen en steden* wordt weer vaker gemaakt door theoretisch geschoolden, jongere inwoners en inwoners die het bouwen van 100.000 woningen vooral als een kans zien. Tot slot valt het op dat inwoners die het bouwen van de 100.000 woningen vooral als een bedreiging voor landschap en karakter van de regio zien, vaker kiezen voor bouwen binnen bestaande dorps- en stadsgrenzen.

Als u moest kiezen, op welke manier kunnen nieuwe woningen het best kunnen worden bijgebouwd?

	Binnen de bestaande dorps- en stadsgrenzen	Kleinschalige nieuwbouw aan de randen van dorpen en steden	Grotere nieuwbouwwijken aan de randen van dorpen en steden	Anders, namelijk
Totaal	21%	30%	40%	8%
Opsplitsing per groep				
Man	24%	29%	38%	8%
Vrouw	18%	32%	42%	8%
Praktisch opgeleid	24%	45%	24%	7%
Middel-opgeleid	17%	30%	41%	11%
Theoretisch opgeleid	25%	23%	47%	6%
18-34	16%	24%	52%	8%
35-49	23%	31%	33%	12%
50-64	28%	31%	33%	8%
65+	18%	37%	40%	5%
Foodvalley	23%	30%	38%	8%
Arnhem/Nijmegen	21%	31%	40%	8%
Bedreiging landschap	37%	28%	22%	13%
Neutraal	17%	36%	40%	7%
Kans voorzieningen	14%	26%	53%	7%

Ondanks dat het bouwen van woningen als belangrijkste prioriteit naar voren kwam, zijn veel inwoners van mening dat het bouwen van woningen niet zomaar ten koste mag gaan van groen en natuur. Zoals in onderstaande figuur naar voren komt is minder dan twee op de tien het er (helemaal) mee eens dat er *groen mag verdwijnen om 100.000 woningen in de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley te kunnen bouwen,* terwijl ruim zes op de tien het hier (helemaal) niet mee eens is. Er is dan ook weinig draagvlak voor het bouwen van woningen *in klimaatgevoelige- en beschermde natuurgebieden*, terwijl er *meer hoogbouw om groene ruimtes te behouden* op veel steun kan rekenen; ruim twee op de drie inwoners is het hier (helemaal mee eens).

Ruim drie op de tien is het er (helemaal) mee eens dat er *meer woningen moeten komen, ook als dat ten koste van het buitengebied gaat* en twee op de tien *ook als dat ten koste gaat van groene ruimte in steden en dorpen.* Ongeveer één op de acht (13 procent) is het er (helemaal) mee eens dat er *alleen nog in het buitengebied woningen gebouwd worden, omdat het binnen dorps- en stadsgrenzen al veel te vol is*. Ruim één op de drie (37 procent) is het er (helemaal) mee eens dat *woningen alleen nog maar binnen dorps- en stadsgrenzen gebouwd worden om het buitengebied te beschermen*. Er zijn dus maar weinig inwoners die het binnen dorps- en stadsgrenzen zo vol vinden, dat er alleen nog maar in het buitengebied gebouwd moet worden, maar het behoud van groene ruimtes in steden en dorpen is voor veel inwoners belangrijk.

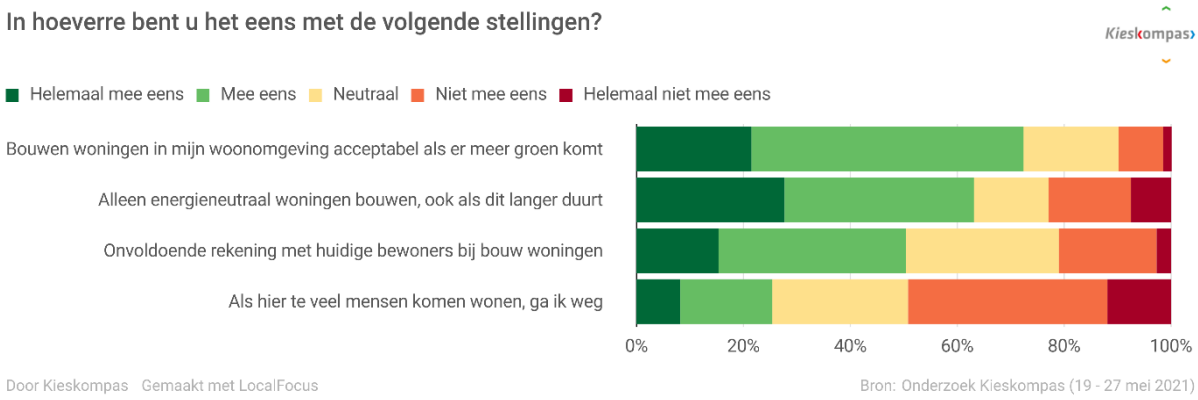

Als we inzoomen op de verschillende groepen, zien we dat mannen, inwoners in de opbouwfase van hun leven (18 tot 35 jaar) en inwoners met een 'gemiddelde' opleiding het er vaker (helemaal) mee eens zijn dat er *groen mag verdwijnen bij het bouwen van 100.000 woningen in de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley*. Mannen en praktischer opgeleiden vinden ook vaker dan gemiddeld dat het bouwen van woningen ten koste mag gaan van groene ruimtes in steden en dorpen.

Praktisch opgeleiden zijn vaker van mening dat er meer woningen gebouwd moeten worden, ook als dat ten koste gaat van het buitengebied. Inwoners in de opbouw- (18 tot 35 jaar) en carrièrefase (35 tot 50 jaar) van hun leven, theoretisch geschoolden en inwoners uit de regio Arnhem-Nijmegen zijn vaker van mening dat er *meer woningen gebouwd moeten worden, ook als dat ten koste van het buitengebied gaat*. Tot slot valt het op dat de groep 18 tot 35 jaar en theoretischer opgeleide inwoners veel vaker van mening zijn dat er *meer hoogbouw mag komen om groene ruimtes te behouden*.

Percentage (Helemaal) mee eens	Om 100.000 woningen in de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley te kunnen bouwen, mag groen verdwijnen	Er moeten meer woningen gebouwd worden, ook al gaat dat ten koste van de groene ruimtes in steden en dorpen	Er moeten meer woningen gebouwd worden, ook als dat ten koste gaat van het buitengebied	Om groene ruimtes te behouden, mag er meer hoogbouw komen
Totaal	***19%***	***19%***	***31%***	***68%***
Opsplitsing per groep				
Man	24%	21%	32%	68%
Vrouw	13%	17%	30%	68%
Praktisch opgeleid	15%	21%	23%	52%
Middel-opgeleid	25%	21%	35%	71%
Theoretisch opgeleid	15%	16%	32%	74%
18-34	23%	17%	34%	83%
35-49	18%	21%	34%	70%
50-64	18%	19%	28%	63%
65+	17%	20%	29%	53%
Foodvalley	19%	19%	26%	66%
Arnhem/Nijmegen	19%	19%	34%	69%

Het bouwen van extra woningen ten koste van groen in steden/dorpen of het buitengebied is voor veel inwoners van zowel de regio's Foodvalley en Arnhem-Nijmegen geen wenselijke situatie. Tegelijkertijd vindt bijna drie op de vier inwoners *het bouwen van extra woningen in hun eigen woonomgeving acceptabel als er ook meer groen komt*; Inwoners in de opbouwfase van hun leven (18 tot 35 jaar), theoretisch geschoolden en inwoners van de regio Arnhem-Nijmegen nog vaker. Wel is de helft van de inwoners *bang dat er bij de bouw van woningen onvoldoende rekening wordt gehouden met de huidige bewoners*; jongere inwoners en theoretisch geschoolden minder vaak, terwijl praktisch opgeleiden hier juist veel vaker bang voor zijn. Een kwart van de inwoners zegt *weg te gaan als er te veel mensen komen wonen*, terwijl een kwart neutraal is en de helft het hier (helemaal) niet mee eens is. Vooral inwoners in de carrière- en consolidatiefase (35 tot 65 jaar) geven vaker aan *weg te gaan als er te veel mensen komen wonen.* Tot slot vindt ruim zes op de tien inwoners dat *huizen alleen energieneutraal gebouwd mogen worden, ook als dat langer zou duren.*

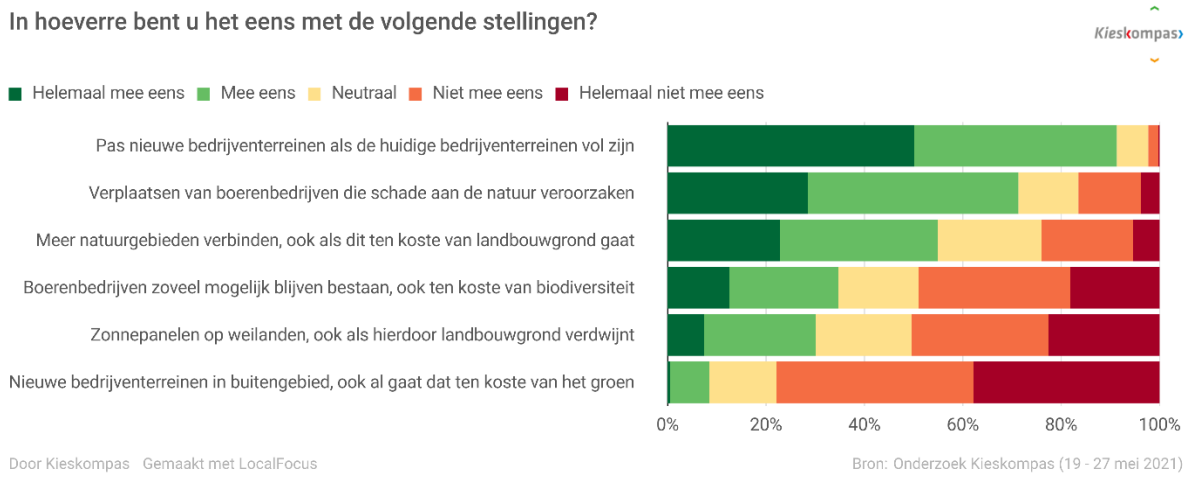
Percentage (Helemaal) mee eens	Het bouwen van extra woningen in mijn woonomgeving is acceptabel als er ook meer groen komt	Als hier te veel mensen komen wonen, ga ik weg	Ik ben bang dat bij de bouw van woningen onvoldoende rekening wordt gehouden met de huidige bewoners
Totaal	**72%**	**25%**	**51%**
Opsplitsing per groep			
Man	71%	24%	52%
Vrouw	73%	27%	49%
Praktisch opgeleid	63%	26%	64%
Middel-opgeleid	71%	24%	51%
Theoretisch opgeleid	79%	27%	41%
18-34	82%	19%	41%
35-49	71%	31%	57%
50-64	71%	32%	52%
65+	64%	20%	53%
Foodvalley	62%	28%	52%
Arnhem/Nijmegen	77%	24%	50%

6. Economie

Naast het bouwen van woningen en het verbeteren van de leefomgeving is het versterken van de economie een andere belangrijke uitdaging. In dit onderzoek richten wij ons daarbij voornamelijk op de ruimte voor boerenbedrijven en bedrijventerreinen.

Er is grote consensus over de stellingen met betrekking tot bedrijventerreinen. Zo is ruim negen op de tien het er (helemaal) mee eens dat er pas *nieuwe bedrijventerreinen mogen komen als de huidigen vol zijn*; in Foodvalley zelfs nog iets vaker. Daarnaast is in zowel de regio Foodvalley als de regio Arnhem-Nijmegen minder dan één op de tien inwoners van mening dat *het aanleggen van nieuwe bedrijventerreinen in het buitengebied ten koste mag gaan van groen*.

Over boerenbedrijven zijn de meningen meer verdeeld. Ruim zeven op de tien is van mening dat *boerenbedrijven die schade aan de natuur veroorzaken naar gebieden verplaatst moeten worden die minder kwetsbaar zijn;* minder dan twee op de tien is het hier (helemaal) niet mee eens. Tegelijkertijd is ruim één op de drie (35 procent) van mening dat *boerenbedrijven in het buitengebied zoveel mogelijk moeten blijven bestaan, ook als dit ten koste gaat van biodiversiteit*. Ruim de helft (55 procent) is van mening dat *meer natuurgebieden met elkaar verbonden moeten worden, ook als dit ten koste van landbouwgrond gaat.* Tot slot vindt ongeveer de helft van de inwoners dat er geen *landbouwgrond mag verdwijnen om zonnepanelen op weilanden te plaatsen*. De geschetste consequenties en/of voorwaarden hebben dus invloed op de keuzes die mensen maken met betrekking tot het bieden van ruimte aan landbouw, natuurgebieden en/of de energietransitie.

De hierboven beschreven verdeeldheid zien we ook terug als we de antwoorden van verschillende groepen vergelijken. Allereerst wordt duidelijk dat de verschillen tussen de beide regio's over het algemeen klein zijn, maar bij andere opsplitsingen aanzienlijk groter. Zo vindt ruim de helft van de praktisch opgeleiden en bewoners van het buitengebied dat *boerenbedrijven zoveel mogelijk moeten blijven bestaan, ook als dit ten koste gaat van biodiversiteit,* terwijl inwoners in de opbouwfase van hun leven (18 tot 35 jaar) en theoretisch opgeleiden het hier veel minder vaak mee eens zijn. Jongere inwoners en theoretisch geschoolden scoren dan juist weer het hoogst als het gaat om *het verbinden van natuurgebieden ten koste van landbouwgrond*; bijna zeven op de tien is het hier (helemaal) mee eens. Bewoners van het buitengebied, dorpsbewoners, ouderen en praktisch opgeleiden zijn het hier het minst vaak mee eens, ongeveer vier op de tien. Hetzelfde patroon is zichtbaar bij de vraag *zonnepanelen op weilanden geplaatst mogen worden, ten koste van landbouwgrond.*

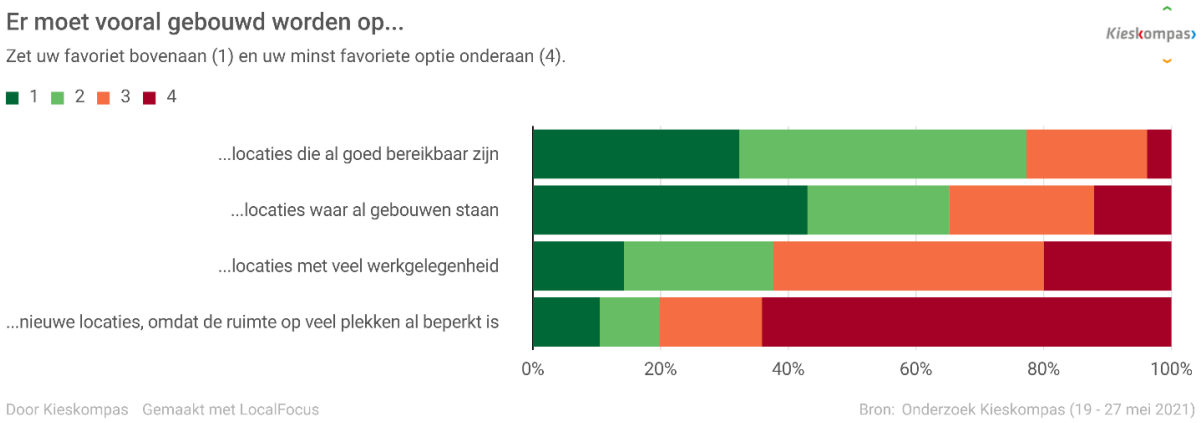
We zagen bij de vorige stellingen al dat er weinig animo is voor *nieuwe bedrijventerreinen ten koste van groen*. In de gedetailleerdere uitwerking zien we zelfs dat maar één op de vijftig van de stadscentrumbewoners dit een goed idee vindt. Hoewel de scores in andere groepen iets hoger liggen, vindt uiteindelijk minder dan één op de tien dat groen mag wijken voor bedrijventerreinen.

Percentage (Helemaal) mee eens	Boerenbedrijven in het buitengebied moeten zoveel mogelijk blijven bestaan, ook als dit ten koste gaat van biodiversiteit	Meer natuurgebieden moeten met elkaar verbonden worden, ook als dit ten koste van landbouwgrond gaat	Zonnepanelen mogen op weilanden geplaatst worden, ook als hierdoor landbouwgrond verdwijnt	In het buitengebied mogen nieuwe bedrijventerreinen worden aangelegd, ook al gaat dat ten koste van het groen
Totaal	**35%**	**55%**	**30%**	**9%**
Opsplitsing per groep				
Praktisch opgeleid	53%	39%	23%	10%
Middel-opgeleid	37%	55%	29%	9%
Theoretisch opgeleid	21%	65%	36%	6%
18-34	22%	69%	37%	6%
35-49	35%	49%	30%	9%
50-64	38%	57%	27%	12%
65+	46%	41%	25%	6%
In een stadscentrum	31%	58%	33%	2%
Buitenwijk van een stad	31%	56%	31%	9%
In een dorpscentrum	42%	45%	26%	8%
Woonwijk van een dorp	35%	57%	30%	12%
In het buitengebied	57%	41%	21%	8%
Foodvalley	36%	50%	26%	9%
Arnhem/Nijmegen	34%	57%	32%	8%

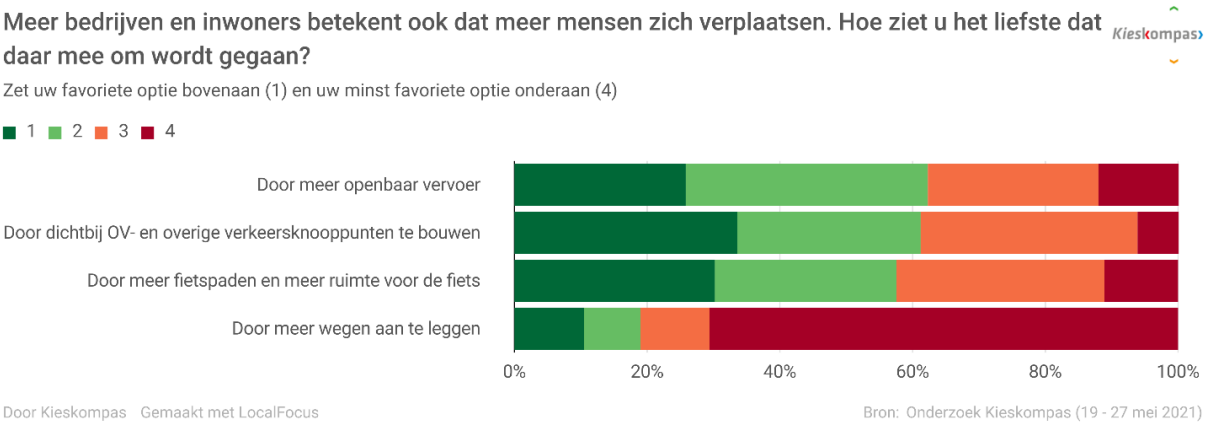
7. Mobiliteit (verkeer en vervoer)

Toename van bedrijvigheid en inwoners zal in principe ook leiden tot extra verkeersbewegingen. We legden daarom een aantal vragen voor met betrekking tot de toename van mobiliteit in relatie tot toekomstige bouwlocaties.

We vroegen respondenten om vier potentiële locaties voor nieuwe woonwijken te rangschikken, waarbij het *bouwen op locaties die al goed bereikbaar* en *bouwen op locaties waar al gebouwen staan* duidelijk favoriet zijn. Duidelijk minder populair is de optie *nieuwe locaties, omdat de ruimte op veel plekken al beperkt is*; ruim zes op de tien zet dit op de laatste plaats. *Bouwen op locaties met veel werkgelegenheid* wordt vaak op de derde plaats gezet, maar staat voor vier op de tien op de eerste of tweede plek.

Bij de vraag hoe de toename van mobiliteit vormgegeven moet worden, kiest men voornamelijk voor drie opties, (1) *uitbreiding van het openbaar vervoer, (2) meer fietspaden en ruimte voor de fiets* en (3) *door dichtbij OV- en overige verkeersknooppunten te bouwen*. Het aanleggen van *meer wegen* is voor veel inwoners duidelijk de minst favoriete optie; zeven op de tien inwoners zet dit op de laatste plaats. Vooral vrouwen, theoretisch geschoolden, inwoners in een stadscentrum plaatsen dit onderaan. Dat betekent echter niet dat deze mensen allemaal tegen het aanleggen van wegen zijn.

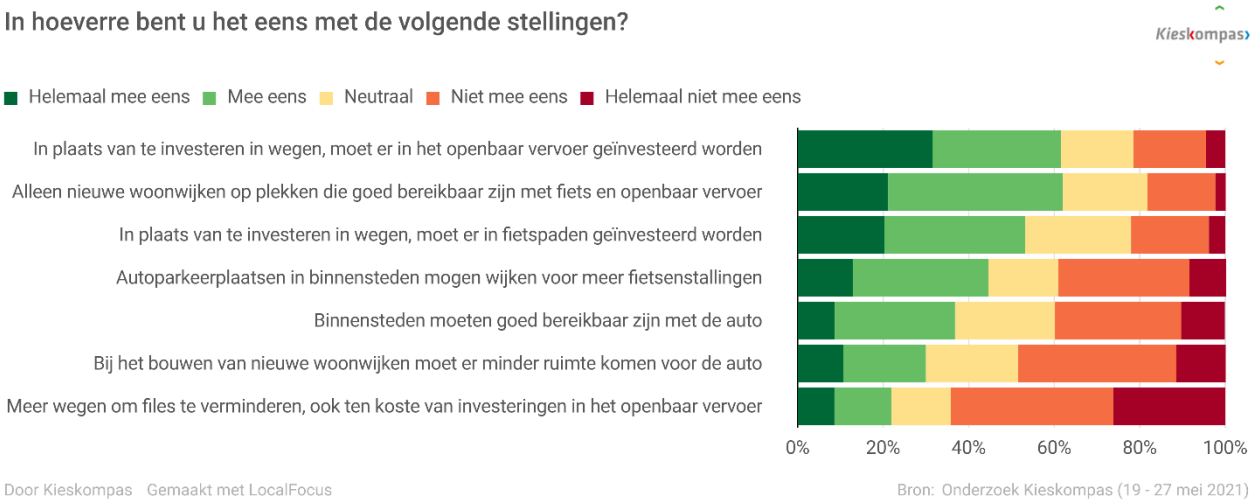

De verschillende meningen over de toekomst van het wegennetwerk komen ook duidelijk naar voren in de onderstaande figuur. Zo is ongeveer twee op de tien inwoners van mening dat *nieuwe wegen aangelegd mogen worden ten koste van natuur*, terwijl iets minder dan twee op de tien van mening is dat *er geen wegen verbreed of aangelegd mogen worden* of *minder ruimte voor auto's minder moet komen*. Bijna twee op de tien vindt dat er geen nieuwe wegen mogen worden aangelegd, maar wel verbreed. De grootste groep vindt dat er nieuwe wegen aangelegd mogen worden, mits dit niet ten koste van de natuur gaat.

Ook uit de antwoorden op onderstaande stellingen wordt duidelijk zichtbaar dat het openbaar vervoer en de fiets door veel inwoners worden gezien als de beste oplossing voor het mobilitetsvraagstuk. Zo is ruim zes op de tien van mening dat er *beter geinvesteerd kan worden in het openbaar vervoer in plaats van wegen* en is zelfs een iets grotere groep het (helemaal) niet eens met de stelling '*Om files te verminderen moeten meer wegen worden aangelegd, ook al gaat dat ten koste van investeringen in het openbaar vervoer*. Ruim de helft van de inwoners wil dat er geinvesteerd wordt in fietspaden in plaats van wegen en ruim vier op de tien inwoners vindt dat *autoparkeerplaatsen mogen wijken voor betere fietsvoorzieningen*

Over dat *binnensteden goed bereikbaar moeten zijn met de auto* is men meer verdeeld; vier op de tien is het hier (helemaal) mee eens en vier op de tien is het hier (helemaal) niet mee eens. Ongeveer één op de drie inwoners vindt dat er *minder ruimte voor auto's moeten komen in nieuw te bouwen wijken*, maar bijna de helft is het daar (helemaal) niet mee eens. Veel meer steun (60 procent) is er voor het *alleen bouwen van nieuwe woonwijken op plekken die goed bereikbaar zijn met de fiets en het openbaar vervoer*.

Als we inzoomen op de verschillende groepen zien we dat de verschillen tussen de regio's Foodvalley en Arnhem-Nijmegen over het algemeen klein zijn. Bij geslacht en opleidingsgroepen zijn de verschillen groter; mannen en praktisch opgeleiden hechten meer waarde aan de auto en autobereikbaarheid.

Zo kiest ongeveer zeven op de tien vrouwen en theoretisch geschoolden voor *investeringen in het openbaar vervoer in plaats van wegen*, terwijl maar iets meer dan de helft van de mannen en zes op de tien praktisch opgeleide inwoners het hier (helemaal) mee eens is. Inwoners in carrièrefase van hun leven (35 tot 50 jaar) zijn duidelijk het meest gesteld op de auto, terwijl jongere en oudere inwoners juist meer steun aan het openbaar vervoer en de fiets geven. Zo is maar iets meer dan vier (44 procent) op de tien

inwoners in de carrièrefase (35 tot 50 jaar) van mening dat *investeringen in het openbaar vervoer in plaats van wegen*, terwijl bijna zeven op de tien inwoners in de opbouw- en pensioenfase het hier (helemaal) mee eens is. Inwoners in de opbouwfase van hun leven (18 tot 35 jaar) en theoretisch opgeleiden zeggen vaker dat *de auto minder ruimte moet krijgen in nieuwe woonwijken*, kort daarop gevolgd door vrouwen.

Percentage (Helemaal) mee eens	Bij het bouwen van nieuwe woonwijken moet er minder ruimte komen voor de auto	Binnensteden moeten goed bereikbaar zijn met de auto	In plaats van te investeren in wegen, moet er in het openbaar vervoer geïnvesteerd worden	In plaats van te investeren in wegen, moet er in fietspaden geïnvesteerd worden	Nieuwe woonwijken moeten alleen gebouwd worden op plekken die goed bereikbaar zijn met de fiets en het openbaar vervoer
Totaal	**30%**	**37%**	**62%**	**53%**	**62%**
Opsplitsing per groep					
Man	25%	44%	52%	46%	61%
Vrouw	36%	29%	72%	62%	63%
Praktisch opgeleid	24%	43%	59%	58%	64%
Middel-opgeleid	25%	38%	59%	46%	58%
Theoretisch opgeleid	40%	32%	66%	59%	65%
18-34	40%	32%	69%	58%	61%
35-49	21%	42%	44%	43%	48%
50-64	29%	39%	65%	52%	65%
65+	27%	33%	67%	60%	75%
Foodvalley	33%	36%	58%	54%	61%
Arnhem/Nijmegen	29%	37%	63%	53%	62%

Politieke Avond

Dossiernummer	2756
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	20 oktober 2021
Agendapunt	5.3
Omschrijving	Vaststellen: Gele Rijders Plein

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	15 september 2021
Politieke Avond	22 september 2021
Politieke Avond	6 oktober 2021
Politieke Avond	**20 oktober 2021**
Politieke Avond	24 november 2021

Gele Rijdersplein (AKU-fontein)

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	20 oktober 2021
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp

.

Aan de gemeenteraad, 6 oktober 2021

Aanwezig:
de raadsleden/fractievolgers: Verheij (PVV), Manders (AC), Combée (VVD), Steenvoort (D66), Coenders (GL), Greving (PvdA), Eliëns (Partij voor de Dieren), Koorn (CDA), Aydemir (Denk/VA). De fracties van de AOP, ChristenUnie en SP waren niet vertegenwoordigd.

Verloop
De raadskamer heeft 1 amendement en 3 moties besproken. Naar aanleiding van de bespreking en het pre-advies van de portefeuillehouder Roelofs overweegt D66 nog een motie in te dienen over de Jansbeek. Ook zullen wellicht nog enkele aanpassingen plaatsvinden.
Een aantal woordvoerders heeft aangegeven eventueel mede te willen indienen.
De besproken voorstellen zijn:

- Amendement (21A51) Ontwerprichting 1: herstel monument Gele Rijdersplein van de fracties Arnhem Centraal, GroenLinks, VVD, PvdA en Partij voor de Dieren
- Motie (21M191) Extra ontmoeten op het Gele Rijdersplein van de fracties CDA en ChristenUnie
- Motie (21M198) Aanvulling fietsparkeerplan van de fracties GroenLinks, Partij voor de Dieren Arnhem Centraal en Arnhemse Ouderen Partij
- Motie (21M202) Geef wederopbouw Arnhem een smoel met gastarbeidersmonument van de fractie Denk/Verenigd Arnhem

Conclusie
De voorzitter concludeert dat het amendement en de moties voldoende zijn besproken en het raadsvoorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur, De voorzitter,

E.J.S. Dirksen S. van Ommen

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	20 oktober 2021
Ter bespreking van	Gele Rijders Plein
Amendement van het lid	Lea Manders - Arnhem Centraal Mark Coenders - GroenLinks Leendert Combée – VVD Eric Greving - PvdA Daniël Becker – ChristenUnie Hans Eliëns – Partij voor de Dieren Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem
Titel Amendement	Ontwerprichting 1: herstel monument Gele Rijdersplein
Nummer Zaaknummer	**21A51** 470905

De raadsleden stellen de volgende verandering voor:

Beslispunt 2 te vervangen door:

2.Te kiezen voor een variant van ontwerprichting 1: Restauratie van de pergola, fontein en beeld met behoud van het fietsparkeren op maaiveld. Met daarbij de volgende kaders:

a. Bij herstel en aanpassing van het monument wordt zoveel mogelijk getracht om te komen tot de kwaliteit van de oorspronkelijke uitvoering.
b. De fietsenstalling blijft op maaiveld, met dezelfde capaciteit. Op dezelfde plek, of (deels) elders in de directe omgeving. De fietsenstalling wordt op een aantrekkelijke manier ingepast, met gebruik van groen en een groene afscheiding. Met daarbij ruimte voor toegang van de pergola via de trap naar de straat.
c. De toegankelijkheid verbeteren op basis van de criteria van de Arnhemse standaard toegankelijkheid, rekening houdend met de functies van het monument.
d. In de winter met een oplossing te komen voor de lege waterbak om voor de omringende horeca tot een aantrekkelijke omgeving te komen.
e. Bij de uitvoering wordt wat betreft ontwerp en vormgeving waar mogelijk samengewerkt met de erven Brouwer en Tajiri en een restauratiearchitect.
f. Maatregelen rond klimaatadaptatie die golden bij ontwerprichting 2b zoveel mogelijk mee te nemen, passend bij kader a.

Toelichting:

Het ensemble van de AKU-fontein is een uniek (rijks)monument: een top honderd monument uit de wederopbouwperiode met een zeer hoge waarde. De aanbevolen variant van de ontwerprichtingen, de variant 2b, verstoort de verhoudingen van het monument. Variant 1 past het beste bij in de oorspronkelijke staat herstellen van het monument. Iedere eigenaar van een rijksmonument conform de Erfgoedwet heeft de plicht om het geheel in goede staat te houden. Om na restauratie de onderhoudsstaat op een goed niveau te houden kan gebruik worden gemaakt van de SIM-regeling, die tot op heden niet is benut voor het monument;

In scenario 2b er plek voor een halfverdiepte fietsenstalling. Dit doet echter afbreuk aan het monument, omdat hierdoor de pergola aangepast moet worden. Daarnaast is de fietsenstalling duurder wanneer deze verdiept wordt aangelegd. Ook voelt dit minder veilig in de avond en de nacht, wat wel wenselijk is rond het uitgaansgebied. Door een fietsenstalling op het maaiveld te handhaven, blijven plekken voor de fiets beschikbaar. Mochten er in de toekomst betere en net zo bereikbare opties zijn voor voldoende fietsenstallingen, is een maaiveldfietsenstalling beter op te heffen dan een verdiepte. Ten slotte is de locatie van de fietsenstalling buiten de grens van het monument, waar ten tijde van de onthulling van het monument een voetpad en een drukke weg met auto’s liep. Om de fietsenstalling beter te laten passen bij de omgeving moet deze aantrekkelijk en groen worden ingepast.

Lea Manders - Arnhem Centraal
Mark Coenders – GroenLinks
Leendert Combée – VVD
Eric Greving - PvdA
Daniël Becker – ChristenUnie
Hans Eliëns – Partij voor de Dieren
Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	20 oktober 2021
Bij de bespreking van	Gele Rijders Plein
Motie van	Klaartje Koorn - CDA Daniël Becker - ChristenUnie Maarten Venhoek - D66 Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel van de motie	Extra ontmoeten op het Gele Rijders Plein
Nummer Zaaknummer	**21M191** 470905

We weten dat;

- Buiten ontmoeten en treffen door de coronaperiode (lockdown) steeds gebruikelijker is geworden;
- mensen aangeven dat zij in voorkomende gevallen, alsnog buiten willen afspreken en treffen;
- het monument oorspronkelijk bedoeld is als ontmoetingsplek
- deze functie van het monument de afgelopen jaren met name rond de pergola verloren is gegaan
- het monument nu voornamelijk in de zomer mensen aantrekt door de fontein
- het Gele Rijders Plein binnenkort (beoogd) een grote facelift zal krijgen ten gevolg van de aanpak van de AKU fontein;
- er op het Gele Rijders Plein al een mooie groene strook is aangelegd die voor ontmoeten in de buitenlucht goed geschikt is.

We vinden dat;

- ontmoeten en treffen in de buitenlucht een grotere rol heeft gekregen door de pandemie;
- het monument zijn rol als ontmoetingsplek terug zou kunnen krijgen
- in de inrichting van de openbare ruimte ontmoeten en treffen een nog prominentere plek moet krijgen;
- extra groen (gras, struiken, bomen) de openbare ruimte extra kwaliteit en uitstraling geeft;
- er in basis bij het Gele Rijders Plein al veel randvoorwaarden voorhanden zijn om hier een nog mooiere buiten ontmoetingsplek van te maken.

Hiermee verzoeken wij het college;

- om rondom het Gele Rijders Plein meer te doen met bijvoorbeeld verticaal groen, planten en bomen;
- om voor de groenstrook op het Gele Rijders Plein, over te gaan tot aanschaffen en plaatsen van enkele picknicktafels, schaaktafels en kinderspeelmateriaal (demontabel);
- om samen met de omwonenden en ondernemers om en aan het plein een plan te maken voor het stimuleren van de ontmoetingsfunctie van het plein
- om daarbij ook te kijken naar het stimuleren van kleinschalige activiteiten
- daarbij niet alleen naar de zomer te kijken maar ook rekening te houden met de winterperiode
- dekking hiervoor te vinden in de Bestemmingsreserve Zuidelijk Binnenstad.

en gaat over tot de orde van de dag.

- Klaartje Koorn - CDA
- Daniël Becker - ChristenUnie
- Maarten Venhoek - D66
- Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	20 oktober 2021
Ter bespreking van	Vaststellen: Gele Rijders Plein
Motie van	Mark Coenders - GroenLinks Hans Eliëns - Partij voor de Dieren Lea Manders - Arnhem Centraal Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem Eric Greving - PvdA Daniël Becker - ChristenUnie
Titel motie	Aanvulling fietsparkeerplan
Nummer Zaaknummer	**21M198** 559892

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

We weten dat:

- Het college in 2021 werkt aan een fietsparkeerplan voor de binnenstad;
- In het fietsparkeerplan wordt ingegaan op hoe we als stad met fietsparkeren willen omgaan: hoeveel ruimte moet er beschikbaar zijn, zijn grotere opvangstallingen aan de randen van de binnenstad nodig, de opstelling ten aanzien van (meer) bewaakte stallingen en hun openingstijden of de aanpak van straatparkeren.
- Als uitgangspunt voor het op te stellen fietsparkeerplan voor de binnenstad wordt opgenomen dat de fietsenstalling op het Gele Rijders Plein 24 uur per dag toegankelijk is en blijft voor gebruikers.

We vinden dat:

- Een (half) ondergrondse fietsparkeerplan niet als goede optie wordt gezien door velen;
- Bereikbaar fietsparkeren beschikbaar moet zijn in meer dan dezelfde aantallen als nu op of rond het Gele Rijdersplein;
- Er de behoefte bestaat om (op termijn) minder fietsparkeerplekken te hebben naast de AKU-fontein.

Daarom vragen we het college:

- Bij het fietsparkeerplan alternatieven te zoeken voor het fietsparkeren op het maaiveld op het Gele Rijdersplein. Hierbij uit te gaan van bereikbaarheid in tijd (24 uur per dag, 7 dagen per week), bereikbaarheid voor de fiets en aantrekkelijke inpassing in de omgeving.

en gaat over tot de orde van de dag

Mark Coenders - GroenLinks
Hans Eliëns - Partij voor de Dieren
Lea Manders - Arnhem Centraal
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem
Eric Greving - PvdA
Daniël Becker - ChristenUnie

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	20 oktober 2021
Bij de bespreking van	Gele Rijders Plein
Motie van	Maarten Venhoek - D66 Klaartje Koorn - CDA
Titel van de motie	Maak de beek mogelijk
Nummer Zaaknummer	**21M203** 470905

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 20 oktober 2021 een besluit te nemen over het mogelijk maken van de Jansbeek op het Gele Rijdersplein.

De aanleiding is dat door het voorliggende voorstel en het amendement “Ontwerprichting 1: herstel monument Gele Rijdersplein”. Daarin wordt opgeroepen voor een alternatieve locatie voor de fietsenstalling. Ook zijn er andere moties die oproepen tot aanpassingen aan het plein die mogelijk het terugbrengen van de Jansbeek op het plein in de weg kunnen staan.
Door dit voorstel aan te nemen zorgen we ervoor dat bij de inrichting van het Gele Rijdersplein er ook ruimte is voor de Jansbeek

Omdat we weten dat:

- Er een voorkeur is voor het opknappen van het monument op het Gele Rijdersplein
- In het voorstel opgeroepen wordt voor een alternatieve plek voor de fietsenstalling op of in de nabijheid van het plein

Omdat we vinden dat:

- Het mogelijk moet blijven om de Jansbeek op het Gele Rijdersplein terug te brengen.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- Bij het uitwerken van de plannen voor het Gele Rijdersplein de inrichting zo te maken dat er ook ruimte is voor de Jansbeek, ook als die niet meteen terug gebracht kan worden.

Raadsleden

Maarten Venhoek - D66
Klaartje Koorn - CDA

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	20 oktober 2021
Bij de bespreking van	Gele Rijders Plein
Motie van	Maarten Venhoek - D66 Klaartje Koorn - CDA
Titel van de motie	Het geld blijft voor de Jansbeek
Nummer Zaaknummer	**21M204** 470905

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 20 oktober 2021 een besluit te nemen over de financiële middelen voor de Jansbeek.

De aanleiding is het voorstel van het college voor het monument en de fietsenstalling op het Gele Rijders plein. Door deze motie aan te nemen behouden we de middelen die beschikbaar zijn voor de Jansbeek 2e fase.

Omdat we weten dat:

- Het terugbrengen van de Jansbeek in de binnenstad een groot succes is.
- Er bij veel partijen die betrokken zijn bij de binnenstad de wens leeft om ook de Jansbeek 2e fase te willen realiseren
- Het voorstel van het college voor Gele Rijders Plein de voor de Jansbeek 2e fase gereserveerde middelen anders gaat inzetten.
- Door de keuze van de raad voor een andere optie voor de renovatie van fontein, kunstwerk en pergola er een ander (nog niet bekend) kostenplaatje ontstaat.

-

Omdat we vinden dat:

- De Jansbeek 2e fase een waardevolle toevoeging is aan de binnenstad
- We willen dat (op termijn) de Jansbeek 2e fase gerealiseerd kan worden

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- De middelen die nu in de Bestemmingsreserve Zuidelijk Binnenstad zijn gereserveerd voor de Jansbeek 2e fase, 1 miljoen euro, hiervoor beschikbaar te houden.

Raadsleden

Maarten Venhoek - D66
Klaartje Koorn - CDA

Van: Bart Brouwer
Verzonden: maandag 20 september 2021
Aan: Arthur Borst
Onderwerp: AKU fontein Arnhem

Beste Arthur Borst,

Hierbij zoals afgesproken een pdf van het rapport van 2003.

In het restauratierapport van 2003 komt de Claustra wand (open blokkenwand) ter sprake en het voorstel toen om hierover een discussie te voeren.

Ons standpunt zoveel jaren later is - inmiddels kreeg het AKU-monument na de gemeentelijke monumenten status (2008) en de rijksmonumenten status (2016) - dat activiteiten voor de pergola moeten worden gezocht die passen bij de intimiteit en de sereniteit van de pergola. De Claustra wand is onderdeel van het rijksmonument en waarborgt deze.

Het betreft een gemeentelijke studie die uiteraard niet meer actueel is wat betreft de Claustra wand aan de zijde van het Gele Rijders Plein.

Wij hechten eraan dat deze begeleidende tekst wordt meegestuurd aan de raadsleden met dit rapport.
Graag wil ik in de CC worden toegevoegd.

Met vriendelijke groet,

Bart Brouwer

A . K . U . M o n u m e n t
Willemsplein / Gele Rijdersplein te Arnhem

Restauratierapport

Van Leeuwenhoeksingel 69
2611 AE Delft
Telefoon: 015 - 2125903
Fax: 015 - 2146343

Röellstraat 2
6814 JD Arnhem
Telefoon: 026 - 4426750
Fax: 026 - 4460100

E-mail: info@takarchi.nl
Internet: www.takarchi.nl

tak architektenbureau bv

Restauratierapport

Project nummer:	02-38
Naam:	A.K.U. Monument
Adres:	Willemsplein / Gele Rijdersplein Arnhem

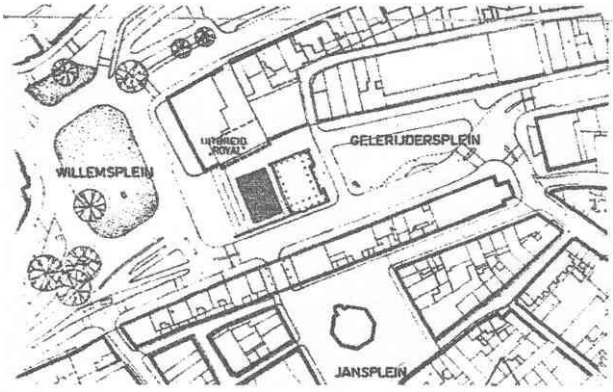
Eigenaar:

Naam:	Gemeente Arnhem
Adres:	Eusebiusbuitensingel 49 6828 HZ Arnhem
Telefoon:	026-3773515

Adviseur / architect:

Naam:	TAK Architektenbureau bv	
Adres:	Van Leeuwenhoeksingel 69 2611 AE Delft	Röellstraat 2 6814 JD Arnhem
Telefoon:	015-2125903	026-4426750
Fax:	015-2146343	026-4460100
E-mail:	info@takarchi.nl	
Website:	www.takarchi.nl	

Situatie

1. Inleiding

Het A.K.U. monument tussen het Willemsplein en het Gele Rijdersplein in Arnhem werd in 1961 door de directie van de Algemene Kunstzijde Unie NV (later AKZO-Nobel) ter gelegenheid van haar 50-jarig jubileum aan de burgers van Arnhem geschonken. Veertig jaar later staat toekomst ervan ter discussie. Een periode waarin de architectuur van de wederopbouwperiode niet op waarde werd geschat ligt inmiddels achter ons, maar de bouwkundige staat van het geheel en het veranderende gebruik van de openbare ruimte vragen een nieuwe interpretatie van het monument in de stad. In deze discussie staan voor- en tegenstanders van het behoud van de fontein tegenover elkaar en worden diverse ideeën geopperd, variërend van het op de monumentenlijst plaatsen van het geheel tot verplaatsing of zelfs sloop t.b.v. het bouwen van een parkeergarage en kantoren op het plein.

Op de achtergrond van dit debat is Tak architektenbureau bv te Arnhem door dhr. B.H. Brouwer, zoon van de ontwerper van het monument, gevraagd een haalbaarheidsonderzoek te verrichten naar de mogelijkheden om het te restaureren en een nieuwe plaats te geven in een veranderde stad.

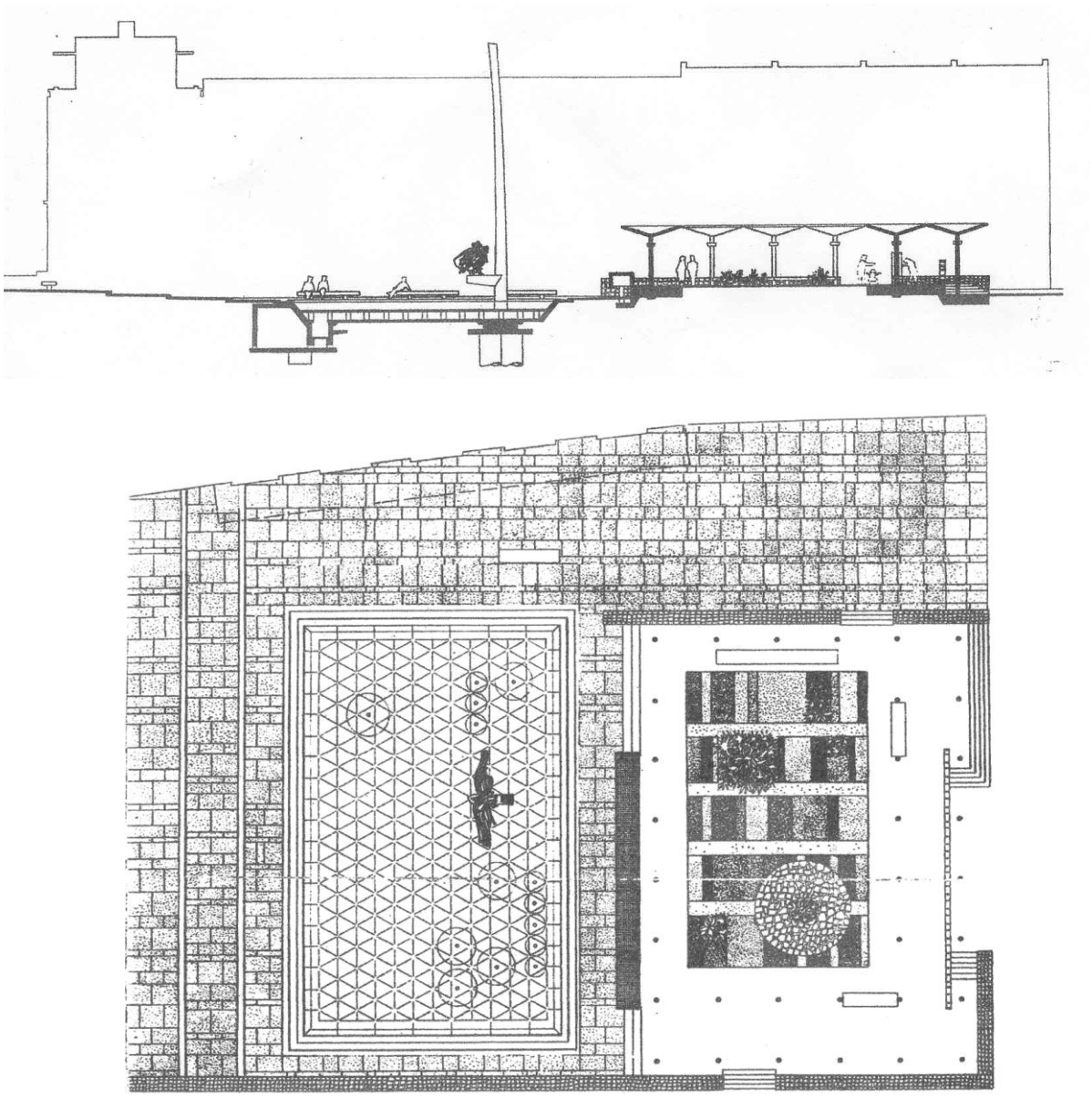
Om te komen tot een verantwoorde advisering zijn in februari 2003 opnamen gedaan van de bouwtechnische staat en de monumentale kwaliteit. In dit rapport worden de bevindingen uit het onderzoek weergegeven. In de volgende hoofdstukken zullen achtereenvolgens worden behandeld:

2. omschrijving van het object;
3. beschrijving van de bouwkundige kwaliteit;
4. ideeën voor een nieuwe interpretatie;
5. te nemen bouwkundige maatregelen;
6. bijlagen: een raming van de kosten.
   een schets van de wenselijke situatie

Delft / Arnhem, 17 maart 2003

2. Omschrijving van het object

Het A.K.U. monument werd zoals hiervoor vermeld in 1961 door de directie van A.K.U. aan de burgers van de stad aangeboden. De plaats voor het monument werd gevonden in een door de sloop van het oude Thorbecke-lyceum ontstane open ruimte naast café-restaurant Royal (thans ABN-Amro), tussen het Willemsplein en het Gele Rijdersplein. Het café had daarbij de wens in de richting van het Gele Rijdersplein een uitbreiding te realiseren, terwijl het vanuit stedenbouwkundig oogpunt wenselijk was de visuele scheiding tussen de pleinen te herstellen. Voor het ontwerp werd het architectenbureau Brouwer en Deurvorst benaderd. Dit bureau heeft met name in en rond Arnhem een rijk oeuvre gebouwd, dat onder meer het provinciehuis (mede-ontwerp met J. Vegter), de woonwijk Elsweide, het kantoor van het waterleidingbedrijf te Velp en het Arnhemse belastingkantoor omvat.

Langsdoorsnede en plattegrond van het A.K.U. monument

Het A.K.U. monument bestaat uit een rechthoekige betonnen vijver met fonteinen en een lang betonnen stijl, waarop een bronzen plastiek is bevestigd van de Japans-Amerikaanse kunstenaar Shinkishi Tajiri. De vloer van de vijver bestaat uit driehoekige betonplaten die rusten op betonnen poeren in de pompkelder, bestaande uit een betonnen bak.

Achter de vijver is een verhoogd terras gelegen dat wordt overdekt door 33 betonnen parasols op een stalen voet, waarin de hemelwaterafvoer is geïntegreerd. De parasols zijn aan de onderzijde rood geschilderd. Tussen de vijver en het terras bevindt zich een betonnen barrière op palen met een bekleding van grijze gebakken tegels. Op het terras bevinden zich een scherm van transparante betonnen vormblokken op palen en een klein plantsoentje. Aan de zijde van het Gele Rijdersplein leiden trappen de bezoeker vanaf het terras weer terug naar het niveau van het plein. Ook aan de beide zijkanten bevinden zich trappen.

Zuidwestzijde en noordoostzijde

Het monument wordt van de rijweg afgescheiden door een muur van gemetselde kasseien van basaltlava. Het terrein loopt vanaf het Willemsplein enige treden af en is bedekt met een speciaal vervaardigde bestrating van in specie gezet grind en gewassen betonplaten. Rondom de vijver en op het terras zijn diverse in de vormentaal van het monument ontworpen betonnen bankjes aanwezig.

Bij de oplevering waren op het terras een tweetal vitrines aanwezig voor het tentoonstellen van kunstvoorwerpen en dergelijke. Onder druk van voortdurend vandalisme zijn deze enkele jaren geleden verwijderd. Ook andere delen van het monument zijn ten prooi gevallen aan vandalen: diverse onderdelen als de betegelde afscheidingsbalk en de basaltstenen zijn beklad met graffiti. In de loop der tijd is het monument steeds verder ingekapseld, onder andere door parkeerplaatsen (met name aan de zijde van het Gele Rijdersplein) en de grote rij fietsenstandaards aan de zijkant.

De fraaie en grote bomen op het Gele Rijdersplein geven het monument gezien vanaf het Willemsplein een prettige achtergrond. Aan de zijde van het Willemsplein zijn een tiental kleine boompjes aanwezig, die door hun omvang nog weinig voor het monument doen. Het zicht vanaf het monument in de richting van het station wordt feitelijk nu geblokkeerd door bushokjes, geparkeerde bussen, een telefooncel en een wachtruimte, alsmede nog meer fietsenrekken.

Door dit alles is het terras vrij geïsoleerd komen te liggen. Ook zijn steeds meer op verblijf gerichte functies uit de omgeving verdwenen (vervanging van café Royal door winkels, verwijderen van de vitrines), zodat het gebruik van het monument als openbaar element sterk is teruggelopen. Waar op de foto's uit de jaren '60 van de vorige eeuw nog een levendig beeld naar voren komt, is het gebruik van het monument nu vaak beperkt tot hangplek. Echter in de zomer, bij mooi weer, herinnert het op grote schaal gebruiken van de vijver als kinderbadje aan de functie van dit monument als plaats voor sociaal contact.

Ansichtkaart uit ca. 1965 en gedenkplaquette

3. Beschrijving van de bouwkundige kwaliteit

De vijver lijkt bij de inspectie in redelijke tot goede staat te verkeren. Weliswaar liggen de driehoekige betonnen bodemdelen hier en daar wat verschoven, maar dit is blijkens oude foto's reeds bij de oplevering het geval geweest. De aanwezige technische installaties voor de fonteinen en de pompkelder zijn niet geïnspecteerd. De betonnen delen van de rand van de vijver zijn plaatselijk enigszins verschoven. De driehoekige platen zijn beschilderd met een lichtblauwe verf, die niet bij de oorspronkelijke opzet behoort. De betonnen pilaar is op enkele plaatsen aangetast door betonrot. De onderzijde ervan is groen verkleurd door de oxidatie van de bronzen plaquette, die in goede staat verkeert.

De afscheidingsbalk tussen de vijver en het terras is op diverse plaatsen beklad. Op enkele stukken ontbreekt het tegelwerk en er zijn sporen van reparaties en aanvulling met niet geheel identieke tegels. Ronduit storend is, dat de stalen hoeklijn op de randen roestig en los is. Ook zijn er diverse keren stukken tussen gezet.

De stalen voeten van de parasols op het terras zijn in slechte staat. Bij vrijwel alle parasols zijn door roest gaten in de kolommen ontstaan en er zijn vele sporen van het opvullen van oude gaten en het inlassen van stukken. De betonnen afdekplaten lijken technisch in goede staat. Hier en daar is onder invloed van roest een kleine beschadiging ontstaan en met name de randen zijn wat groezelig. Het schilderwerk op zowel beton als staal is verouderd.

Kolom met betonrot, vervuild door brons.

Tegels en hoeklijn op balk los.

Gaten in kolommen van de parasols.

Het betonnen scherm op het terras is op enige bekladding na in goede staat. Hetzelfde geldt voor de rondom aanwezige bankjes. De rondom lopende muur van kasseien is eveneens op enkele plaatsen beklad. Verder ontbreken hier en daar stenen en is het voegwerk over grote delen los of begroeid met mos.

De bestrating rondom het monument is feitelijk de grootste boosdoener voor het ontstaan van het beeld van een monument in verval. Overal zijn verzakkingen en komt tussen de tegels veel onkruid voor. Diverse tegels zijn gebroken. De ter plaatse gemaakte grindmozaïeken zijn vervuild en los. Hetzelfde geldt voor de trappen naar het terras. Het plantsoentje op het terras is sterk overwoekerd en na het verdwijnen van twee bomen resteert nog slechts één klein exemplaar.

Zoals in het hoofdstuk hiervoor werd aangegeven is de geïsoleerde ligging een grote bedreiging voor het monument. De logistieke routes tussen de twee pleinen leiden voor een groot deel op ruime afstand langs het monument, daarvan vaak ook nog afgescheiden door fietsenrekken of parkeerplaatsen. Ook de zichtlijnen vanaf de beide pleinen op het monument zijn verstoord. Dit lokt het gebruik ervan als hangplek uit.

4. Ideeën voor een nieuwe interpretatie

Om duurzaam behoud van het monument mogelijk te maken is het van groot belang het een nieuwe, passende plaats te geven in de veranderde logistieke, culturele en sociale organisatie van de stad. De vraagt om een nieuwe interpretatie van de stedenbouwkundige uitgangspunten waar dit monument het gevolg van is geweest: het maken van een visuele scheiding tussen het Willemsplein en het Gele Rijdersplein. Men zou kunnen zeggen dat hierin is doorgeschoten en dat thans van een relatie nauwelijks nog sprake is, zodat het monument in een dode hoek is komen te liggen.

Dit pleit ervoor de zichtbaarheid van het monument in het stadsbeeld te herstellen. Hiervoor is een geïntegreerd samenspel van maatregelen noodzakelijk, bestaande uit:
- het verplaatsen van de fietsenrekken direct naast en dwars voor het monument;
- het verwijderen van de parkeerplaatsen aan de zij- en achterkant;
- het verbreden van de trottoirs rondom;
- herstel van de groenstructuur van het terras;
- het op passende wijze aanlichten van het terras en de vijver.

Daarnaast zijn er ook aan het monument zelf zaken te verbeteren wat betreft veiligheid en openheid. Met name het scherm van betonnen blokken op het terras realiseert weliswaar een visuele scheiding tussen de pleinen, maar biedt tegelijkertijd een bescherming voor ongewenste activiteiten. Het lijkt dan ook voor de hand te liggen een discussie aan te gaan over de waarde van dit scherm voor het monument en afhankelijk van de uitkomst daarvan te pleiten voor behoud of verwijdering van het scherm.

Het doel moet zijn het plein in zijn stedenbouwkundige functie nieuw leven in te blazen en het monument weer dichter te betrekken bij de routes om zo meer mensen in de nabijheid van het monument te brengen. Als de levendigheid van het gebied versterkt kan worden, zullen de minder gewenste activiteiten waarschijnlijk snel verdwijnen. Dit brengt een positief effect teweeg doordat men ten gevolge daarvan minder geneigd is het monument te mijden.

De schets in de bijlagen geeft een impressie van de wenselijke situatie.

5. Te nemen bouwkundige maatregelen

Enkele van de betonnen delen van de rand van de vijver moeten worden losgenomen en herplaatst na opnieuw te zijn gesteld. De blauwe verflaag dient te worden verwijderd. Alle delen moeten opnieuw worden afgevoegd. De kolom moet worden gereinigd en de delen die zijn aangetast door betonrot moeten worden gerepareerd door het ontroesten van het betonijzer en het vullen van de gaten. Aan het bronzen plastiek hoeven geen reparaties te gebeuren.

Van de betegelde scheidingsbalk moeten de tegels en de hoekprofielen moeten worden verwijderd. Daarna kunnen nieuwe tegels worden aangebracht overeenkomstig de bestaande, echter zodanig aangebracht dat de hoeklijnen kunnen vervallen. De tegels moeten worden behandeld met een graffitiwerend middel.

De stalen kolommen van de parasols moeten worden gestraald. De door roest te zeer aangetaste delen moeten worden vervangen, waarna de kolommen kunnen worden geconserveerd en geschilderd. De in het inwendige van de kolommen aanwezige hwa's moeten worden vervangen en de aansluiting op de riolering moet worden gecontroleerd en waar nodig verbeterd of hersteld. De aansluiting op de betonnen platen moet worden vervangen. De beschadigingen aan de betonnen parasols moeten worden gerepareerd en het schilderwerk moet worden vervangen.

Het op het terras aanwezige scherm en de basaltstenen muur moeten van grafitti worden ontdaan. De ontbrekende stenen in de muur moeten worden aangevuld en het loszittende voegwerk moet worden uitgehakt en opnieuw gevoegd.

Alle getegelde bestrating rondom het monument en op het terras moet worden uitgenomen en opnieuw vlak worden aangebracht. De gescheurde tegels moeten worden vervangen. De in situ gemaakte grindmozaïeken moeten worden gereinigd en waar nodig aangevuld. De trappen en trottoirbanden moeten opnieuw worden gesteld. Tot slot dient het plantsoen op het terras opnieuw te worden aangelegd.

6. Bijlagen

- een raming van de kosten
- een schets van de wenselijke situatie

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 470905

Onderwerp: Gele Rijders Plein

Voorstel

1. Kennis te nemen van de studie 'ontwerprichtingen AKU fontein'.
2. Te kiezen voor ontwerprichting 2b: restauratie en transformatie van de fontein, het beeld en (een 60 cm verhoogde) pergola, gecombineerd met een half verdiepte fietsenstalling onder de pergola.
3. Dit te financieren met een aanvullende financiële dekking van 1 mln. euro uit de Bestemmingsreserve Zuidelijke Binnenstad en 1,6 mln. euro uit de Anticyclische Investeringsagenda en met het structureel (jaarlijks) beschikbaar stellen van € 40.000,- voor onderhoud te dekken uit de Bestemmingsreserve Bereikbaarheid.
4. De in het raadsvoorstel opgenomen begrotingswijziging vast te stellen.

Inleiding

Ingezette koers met de nota 'De Arnhemse Binnenstad 2015'
De Arnhemse binnenstad is het kloppend hart van de stad. Daar wordt gewerkt, gewinkeld, gewoond en ontmoeten we elkaar. Het lijkt zo vanzelfsprekend, een centrum vol beleving. Toch staat ook de Arnhemse binnenstad onder druk, wat versterkt wordt door de coronacrisis. Waar tot voor kort de recreatieve winkelfunctie dominant was in de binnenstad, werken we in Arnhem al enkele jaren aan de transformatie van 'place to buy' naar 'place to meet'. Deze koers is in 2015 ingezet met de nota 'De Arnhemse Binnenstad 2015'. De 'rode lopers' naar het kernwinkelgebied verlangen een aanpak die moet voorkomen dat het kernwinkelgebied de aansluiting op de omgeving verliest. Juist in die aanloopgebieden zoals het Gele Rijders Plein pakt de gemeente een actieve rol.

Raadsbesluit Planuitwerking Gele Rijders Plein 2017
Met dit raadsbesluit uit 2017 is een nieuwe koers ingezet voor het Gele Rijders Plein. Besloten is om de reuring aan de westzijde van het plein te versterken. Dit gebied is het meer dynamische deel van het plein en daar ligt een belangrijke entree van de binnenstad. Voor de oostzijde is de strategie ingezet om deze kant te transformeren naar een luwteplek waar het prettig wonen, werken en verblijven is. Inmiddels zijn de vergroening en herinrichting van de oostzijde afgerond. De pergola vormt de scheiding tussen de twee pleindelen. In de Planuitwerking is aangegeven dat dit 'een wat unheimische plek in de stad is waar mensen zich niet graag ophouden', maar dat die plek wel als roomdivider werkt tussen de pleindelen. Een knelpunt is verder de huidige fietsenstalling op maaiveld. In het raadsbesluit wordt uitgegaan van een (half) verdiepte fietsenstalling in de nieuwe situatie. Geconcludeerd wordt dat het noodzakelijk is om de pergola te verwijderen en studie te verrichten naar een roomdivider met (half) verdiept fietsparkeren, die recht doet aan het functioneren van het gebied.

Arnhem GEMEENTE

Verkenning roomdivider en placemaking 2019
In 2018/ 2019 heeft een experiment plaatsgevonden in de vorm van de 'Gele Kubus'. De uitkomsten van de evaluatie zijn met u gedeeld door middel van een raadsbrief. De opgave kan met gebruikmaking van de evaluatie als volgt worden gesteld:

- Zorg dat de fontein en het beeld tot hun recht komen en dat de omgeving een duidelijk openbaar karakter heeft.
- Zorg dat fontein en omgeving goed bruikbaar en aantrekkelijk zijn voor kleinschalige evenementen en wellicht een schaatsbaan.
- Verplaats de fietsenstalling en zorg dat deze de verblijfskwaliteit op het plein niet opnieuw nadelig beïnvloedt.
- Zorg dat ter plaatse van de pergola een roomdivider staat die verbindt, verdeelt en transparant is. Een roomdivider die past bij het gewenste gebruik en ongewenst gebruik niet aanmoedigt.

In de raadsbrief is aangegeven dat de roomdivider, gecombineerd met een (half) verdiepte fietsenstalling, wordt uitgewerkt en dat de kosten hiervan inzichtelijk worden gemaakt.

Motie aanvulling raadsvoorstel AKU fontein november 2019
Via een motie heeft de raad in november 2019 het college van B&W verzocht om bij de uitwerking van de plannen voor het Gele Rijders Plein ook een scenario met behoud en restauratie van de pergola en de rest van het AKU monument mee te nemen, inclusief de daarbij behorende kosten.

Studie 'ontwerprichtingen AKU fontein' 2020
In de periode december 2019 tot en met april 2020 hebben wij de studie 'ontwerprichtingen AKU fontein' laten uitvoeren (bijlage 1). Onderdeel van deze studie is een uitgebreid participatieproces. Er zijn diverse gesprekken gevoerd met onder andere de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE), Team Welstand en Monumenten, het Kwaliteitsteam Zuidelijke Binnenstad en de Klankbordgroep Gele Rijders Plein. Daarnaast zijn er ook twee zogenoemde Ronde Tafel gesprekken georganiseerd waar de dialoog is aangegaan met betrokkenen bij het AKU monument. In de studie wordt onderzocht hoe de restauratie en transformatie van het AKU monument gecombineerd kan worden met een betere verankering van het monument in de stad met als doel om beter (en nieuw) gebruik van de plek mogelijk te maken. De mogelijkheden voor een restauratie en transformatie van het AKU monument worden in een viertal ontwerprichtingen nader onderzocht. Van al deze ontwerprichtingen zijn de ruimtelijke consequenties inzichtelijk gemaakt. Het betreft een studie op hoofdlijnen. Na de keuze voor een variant kan in de uitwerking van het ontwerp veel detail worden toegevoegd. In de basis wordt met de keuze van een variant ‘de denkrichting’ (het concept op hoofdlijnen) vastgelegd zodat de kaders zijn bepaald voor de verdere uitwerking.

In de studie zijn de volgende ontwerprichtingen uitgewerkt:

1. Restauratie van de pergola, fontein en beeld met behoud van het huidige fietsparkeren op maaiveld
2. a. Restauratie en transformatie van de pergola, fontein en beeld gecombineerd met een separate verdiepte fietsenstalling ten westen van het AKU monument (op het voorplein)
   b. Restauratie en transformatie van de fontein, het beeld en (een 60 cm verhoogde) pergola gecombineerd met een half verdiepte fietsenstalling onder de pergola
3. a. Restauratie en transformatie van de fontein en het beeld met een nieuwe pergola (1,5 keer vergroot) gecombineerd met een half verdiepte fietsenstalling onder de pergola

b. Restauratie en transformatie van de fontein en beeld met een nieuw dak gecombineerd met een half verdiepte fietsenstalling onder dit nieuwe dak

4. Restauratie en transformatie van de fontein en het beeld met een nieuw paviljoen gecombineerd met een half verdiepte fietsenstalling onder dit paviljoen

Met dit raadsvoorstel beschouwen wij de moties 'Aanvulling raadsvoorstel AKU fontein (19M157)' en 'Rijders aan de randen van het Gele Rijders Plein (17M46)' als afgedaan (bijlage 8).

Beoogd effect

In lijn met de voorgaande besluitvorming het Gele Rijders Plein een nieuwe toekomst te geven door een betere verankering van het AKU monument in de stad met als doel om beter (en nieuw) gebruik van de plek mogelijk te maken.

Argumenten

1.1 Vergelijking van de ontwerprichtingen

Een weloverwogen keuze voor een ontwerprichting is bepalend voor de verankering van het AKU monument in de stad en de mogelijkheden om beter (en nieuw) gebruik van de plek mogelijk te maken. In bijlage 2 treft u een vergelijking van de verschillende ontwerprichtingen. Om te kunnen vergelijken is naar de volgende onderwerpen gekeken: ontmoeten en verbinden met de omgeving, fietsparkeren en fietsroute, sociale veiligheid, monumentale waarden, klimaatadaptatie en duurzaamheid, financiën en faseerbaarheid.

Het gehele AKU monument is op voorstel van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) aangewezen als rijksmonument (zie bijlage 3). De ruimte voor renovatie en vooral transformatie van een rijksmonument hangt nauw samen met de kernkwaliteiten en wat de voorgestelde wijzigingen betekenen voor het totaal. Wijzigingen aan een rijksmonument worden niet op voorhand uitgesloten. Het gaat om het zoeken naar een balans tussen de monumentale waarden en eventuele wijzigingen ten behoeve van het toekomstperspectief door veranderend gebruik. De RCE heeft hierin een belangrijke adviserende rol. Zie bijlage 4 voor het advies van de RCE over de studie. De RCE adviseert positief over de ontwerprichtingen 1 en 2a, waarbij bij de eerstgenoemde het knelpunt van het fietsparkeren op maaiveld blijft. De voorgestelde ingrepen en aanpassingen bij ontwerprichting 2a dragen volgens de RCE op een positieve manier bij aan de beleving en het gebruik van het monument in deze tijd, zonder daarbij de kernkwaliteiten uit het oog te verliezen. Vanuit de RCE gezien is ontwerprichting 2b tevens denkbaar na zeer zorgvuldige afwegingen, als blijkt dat er daadwerkelijk geen alternatief is voor het oplossen van het probleem van de fietsenstalling. Bij deze ontwerprichting is de RCE positief over het feit dat bij de verschillende ingrepen is getracht om in de geest van het ontwerp en de kernkwaliteiten van het AKU monument 'te kruipen' en hier een hedendaagse vertaling aan te geven. Deze ontwerprichting zit tegen de grens aan van wat volgens de RCE acceptabel is. Met de ontwerprichtingen 3 en 4 kan de RCE niet instemmen.

Voor de diverse ontwerprichtingen is tevens een kostenraming gemaakt (zie bijlage 5).

Essentieel punt in de ontwerprichtingen is (de plek voor) het verdiept fietsparkeren. Met de nota 'de Arnhemse binnenstad binnen bereik' (2017) en de 'Accentnota Fiets' (2020) heeft de Arnhemse Raad

aangegeven dat de binnenstad fietsvriendelijker moet worden. Steeds meer mensen bezoeken de binnenstad per fiets. Goede en veilige stallingen zijn een stimulans voor meer duurzame mobiliteit/fietsgebruik. De huidige fietsenstalling op maaiveld op het Gele Rijders Plein wordt goed gebruikt en heeft een hoge bezettingsgraad, maar is een sta-in-de-weg in de ruimtelijke kwaliteit en het functioneren van het gebied. De coronacrisis heeft ons laten zien dat de ruimte schaars is. De verwachting is dat er, gezien vanuit het oogpunt van gezondheid en leefbaarheid, ook in de toekomst meer openbare ruimte nodig is. Het verdiept fietsparkeren is daarmee nog belangrijker geworden. De fietsenstalling ligt ideaal ten opzichte van een van de bronpunten voor de binnenstad, de poort naar het Jansplein. Binnen het fietsparkeren voor de binnenstad neemt deze fietsenstalling dan ook een belangrijke positie in. Als uitgangspunt voor het op te stellen fietsparkeerplan voor de binnenstad wordt opgenomen dat de fietsenstalling op het Gele Rijders Plein 24 uur per dag toegankelijk is en blijft voor gebruikers. Er wordt naar een optimale uitwerking gezocht hoe dat mogelijk kan worden gemaakt (zie ook 2.3 onder Kanttekeningen en risico's). Bij het zoeken naar een nieuwe locatie voor de fietsenstalling is het van belang om de afstand tot de poort naar het Jansplein klein te houden. In de ontwerprichtingen zijn daarom twee opties uitgewerkt: half verdiept onder de pergola (ontwerprichtingen 2b tot en met 4) en verdiept onder het voorplein aan de westzijde van het AKU monument (ontwerprichting 2a).

2.1 Aanvullende financiële dekking nodig

In het raadsbesluit uit 2017 is aangegeven dat voor de roomdivider nader onderzoek nodig was. Om die reden was in het raadsbesluit uit 2017 geen raming of dekking opgenomen voor dit onderdeel.

2.2 Keuze voor ontwerprichting 2

Gezien de vergelijking van de ontwerprichtingen en de uitkomsten van de participatie (zie paragraaf Participatie) afwegende is het college van B&W voorstander van ontwerprichting 2. Bij deze ontwerprichting is sprake van een restauratie en transformatie van de fontein, het beeld en pergola gecombineerd met een (half) verdiepte fietsenstalling.

Het verschil tussen ontwerprichting 2a en 2b is vooral de positie van de (half) verdiepte fietsenstalling. Bij variant 2a is deze verdiept gepositioneerd onder het voorplein. Bij variant 2b is deze half verdiept gepositioneerd onder de pergola. Consequentie hiervan is dat de pergola 60 cm verhoogd wordt.

In ontwerprichting 2a en vooral 2b is sprake van een versterking van de plek voor ontmoeten en een verbetering van de verbinding met de omgeving. Er is bij 2b sprake van een verbetering van de sociale veiligheid en de pergola krijgt met het (half) verdiept fietsparkeren een extra functie. In ontwerprichting 2a is vrijwel volledig sprake van het behoud van monumentale waarden. Voor wat betreft de pergola is in ontwerprichting 2b daarnaast ook sprake van transformatie van monumentale waarden. Het AKU monument krijgt een nieuwe betekenis.

Een keuze voor ontwerprichting 2b betekent wel dat de renovatie en transformatie van de pergola gelijktijdig moet plaatsvinden met het realiseren van het half verdiept fietsparkeren. In ontwerprichting 2a kan dit gefaseerd worden, waarbij echter wel sprake is van een samenhang (en daarmee afhankelijkheid) met een herinrichting van het Willemsplein.

In ontwerprichting 2b is het mogelijk om het fietsparkeren half verdiept met daglichttoetreding uit te voeren. Bij ontwerprichting 2a vindt het fietsparkeren verdiept onder het voorplein plaats waarbij daglichttoetreding zeer beperkt mogelijk is. In beide ontwerprichtingen moet bij een verdere uitwerking aandacht zijn voor de toegankelijkheid, routing en aantrekkelijke hellingbanen van het (half) verdiept fietsparkeren.

Voor wat betreft klimaatadaptatie ligt er een opgave bij een herinrichting van het AKU monument en de openbare ruimte in de omgeving. Het is het voornemen om een verbinding te maken tussen de bomenrij in de Looierstraat, de reeds vergroende oostzijde en het Willemsplein, als onderdeel van de koele route. Bij een verdere uitwerking worden deze groenstructuren op een slimme wijze gecombineerd met alle andere ruimteclaims. Bij de verdere uitwerking is tevens het uitgangspunt dat er een vergroening van het stenige voorplein tussen de fontein en het Willemsplein plaatsvindt. Het AKU monument wordt hierbij als een bijzondere onderbreking, een punt van water, ontmoeting en interactie ingezet. Verder is bij een verdere uitwerking ook het uitgangspunt dat gekomen wordt tot een groen dak (wellicht gecombineerd met zonnepanelen) op de pergola, de plaatsing van een boom in het monument (bij ontwerprichting 2b), voorzieningen voor infiltratie van regenwater, etc.

Ontwerprichting 2b is duurder dan ontwerprichting 1, maar goedkoper dan ontwerprichting 2a waarbij vooral het verdiept fietsparkeren hogere investeringskosten met zich meebrengt (zie ook paragraaf Financiën).

Resumerend is het college van B&W binnen de keuze voor ontwerprichting 2 voorstander van ontwerprichting 2b. Doorslaggevend hierbij is dat het AKU monument een grotere versterking als plek voor ontmoeten en verbinden met de omgeving wordt, de sociale veiligheid nog meer verbeterd wordt en dat deze variant financieel gunstiger is. Hiermee krijgt het Gele Rijders Plein een nieuwe toekomst door een betere verankering van het AKU monument in de stad met als doel om beter (en nieuw) gebruik van de plek mogelijk te maken.

Kanttekeningen en risico's

2.1 Auteursrecht

Het AKU monument is een kunstwerk dat door Brouwer en Tajiri in samenhang is ontworpen. Op kunstwerken is het auteursrecht van toepassing. De Auteurswet geeft kunstenaars (of de erfgenamen indien de persoonlijkheidsrechten bij testament zijn overgegaan) het recht zich te verzetten tegen wijzigingen in het kunstwerk, tenzij dat verzet in strijd zou zijn met de redelijkheid. Ook heeft de kunstenaar het recht zich te verzetten tegen elke misvorming, verminking of andere aantasting van het werk, als hij aannemelijk kan maken dat hij hierdoor reputatieschade lijdt. Er is een kans dat de erven Brouwer en Tajiri een beroep gaan doen op het auteursrecht.

2.2 IJsbaan

Bij de Planuitwerking 2017 wordt nog uitgegaan van het realiseren van een ijsbaan in de fontein. Dat is echter niet eenvoudig te realiseren. Technisch is het zeer complex om een fonteininstallatie te combineren met een vriesinstallatie voor een ijsbaan. Daarnaast is de maat van de bestaande vijver te klein om een reguliere schaatsbaan van 20 x 30 meter te plaatsen. En er is daarbij uit veiligheidsoverwegingen een obstakelvrije zone nodig rond de pyloon met het kunstwerk. Dit alles maakt dat het alleen mogelijk is om een tijdelijke ijsbaan te plaatsen die deels op de plek van de vijver en deels boven de trappen is gesitueerd. Hierbij geldt hetzelfde als bij het toepassen van een

tijdelijke verhoogde vloer voor evenementen, de fundatie van de bestaande verdiepte vijvervloer dient hier dan op te worden voorbereid. Door het vervallen van de ijsbaan vervallen ook de daarmee samenhangende kosten en dekking. Dit kan mogelijk gevolgen hebben voor de provinciale cofinanciering. Dit zal worden betrokken bij het gesprek over aanvullende financiële provinciale dekking.

2.3 Openingstijden bewaakte verdiepte fietsenstalling

In dit raadsvoorstel is het uitgangspunt dat de te realiseren (half) verdiepte fietsenstalling hetzelfde bewakingsregime kent als de huidige fietsenstalling op maaiveld (bewaakt op werkdagen van 08.00 tot 19.00 uur, op donderdag van 08.00 tot 22.00 uur, op zaterdag van 08.00 tot 18.00 uur, op zondagen van 11.00 tot 18.00 uur). Doordat een (half) verdiepte fietsenstalling andere eisen stelt aan het bewakingsregime is dit waarschijnlijk nog niet de ideale eindsituatie. Uitgangspunt is dat de fietsenstalling op het Gele Rijders Plein 24 uur per dag toegankelijk is en blijft voor gebruikers.

In 2021 wordt gewerkt aan het fietsparkeerplan voor de Arnhemse binnenstad. Doel van het fietsparkeerplan is de bezoeker van de binnenstad die met de fiets komt zo goed mogelijk te faciliteren in het parkeren van zijn fiets. Belangrijke basis zijn een aantal opvangstallingen op strategische locaties rondom de binnenstad. Daar kunnen de meeste mensen dan hun fiets kwijt. Het voornemen is de huidige gratis bewaakte locaties Gele Rijders Plein en de oude V&D uit te breiden met een fietsenstalling bij Rozet. De uitwerking voor de stalling Gele Rijdersplein past goed in dit beleidsvoornemen. Het fietsparkeerplan zal onder andere resulteren in een totaaloverzicht van toekomstige fietsparkeervoorzieningen in de binnenstad, inclusief bewaakte stallingen. Een goede toegankelijkheid van de verschillende stallingen met ruime, op elkaar afgestemde openingstijden, zal daarbij een belangrijk uitgangspunt zijn.

Ook het openings- en bewakingsregime van de stalling Gele Rijdersplein wordt op basis van de fietsparkeerplan definitief bepaald. Een (half) verdiepte stalling kan immers een ander bewakingsregime vragen dan een stalling op maaiveld. In het fietsparkeerplan wordt afgewogen hoe deze en de andere stallingen zo kostenefficiënt mogelijk een maximale toegankelijkheid voor de bezoeker van de binnenstad kunnen bieden. Bij dit fietsparkeerplan wordt een gedetailleerde raming van de exploitatielasten bijgevoegd. Daarbij rekening houdend met eventuele subsidiemogelijkheden en andere potentiële financieringsmogelijkheden.

Afwegingen die voor de (half) verdiepte fietsenstalling op het Gele Rijders Plein gemaakt moeten worden zijn onder andere het verruimen van de bewakingstijden (zodat de bewakingstijden gelijk zijn aan de openingstijden), bewaking anders over de dag inzetten, openings- en bewakingstijden aanpassen op basis van de beschikbaarheid van andere stallingen, automatiseren van het toegangssysteem waarbij minder bemensing noodzakelijk is. De investerings- en exploitatiekosten van deze keuzes zijn niet in dit raadsvoorstel opgenomen. Deze zullen onderdeel zijn van het fietsparkeerplan.

2.4 Geen besluit over ontwerprichtingen

Voor de reeds verkregen provinciale subsidie is uitstel aangevraagd (en inmiddels verkregen) tot en met 2023. Indien de besluitvorming over de ontwerprichtingen voor het AKU monument wordt vertraagd ontstaat het risico dat de gemeente provinciale subsidie moet terugbetalen.

Participatie

Het onderzoek is mede tot stand gekomen dankzij een uitgebreid participatieproces. Naast de dialoog met de RCE zijn gesprekken gevoerd met de Klankbordgroep Gele Rijders Plein, Team Welstand en Monumenten en het Kwaliteitsteam Zuidelijke Binnenstad. Daarnaast zijn er ook twee zogenoemde Ronde Tafel gesprekken georganiseerd waar de dialoog is aangegaan met betrokkenen bij het AKU monument. Deelnemers aan deze Ronde Tafel gesprekken waren onder andere enkele direct omwonenden en ondernemers, erven van de kunstenaars Brouwer/ Tajiri, vertegenwoordigers van Platform Binnenstad Arnhem, RCE, Erfgoedvereniging Heemschut, bewonersorganisaties van de binnenstad, eigenaar van het Royalpand, Vereniging Stadsschoon en Stichting Toekomst AKU-Ensemble Arnhem. Tot slot zijn er nog 3 brieven binnengekomen: een brief van de Koepelkerk, een brief van Portaal vanuit haar rol als verhuurder van woningen boven de Janspoort en een brief van de eigenaar en huurders van het Royalpand. Al deze stukken zijn opgenomen in bijlage 6.

De diverse adviezen en verkregen input geven geen eenduidige richting. Er zijn voorstanders van een minutieuze restauratie, maar ook van een noodzakelijk geachte modernisering. In het uiteindelijke onderzoek naar ontwerprichtingen zijn zoveel mogelijk kennis en overwegingen uit de discussie verwerkt om de raad een verantwoorde keuze over de uitwerkingsrichting te kunnen laten maken. Ontwerprichting 2a is bijvoorbeeld geïnspireerd en tot stand gekomen op basis van de dialoog uit het 2de Ronde Tafel gesprek.

In essentie zijn er geen voorstanders voor ontwerprichting 4. Ontwerprichting 1 krijgt steun van vooral stakeholders die voor een minutieuze restauratie zijn (maar dan wel met het verzoek om het fietsparkeren op maaiveld te verwijderen). Ook ontwerprichting 3b krijgt weinig bijval. De meerderheid van de stakeholders beweegt zich in een keuze tussen ontwerprichting 2a, 2b of 3a, waarbij de standpuntbepaling vooral geleid wordt door het belang dat men hecht aan de monumentale waarden van de pergola en de oplossing voor het verdiept fietsparkeren.

Financiën

Investering model 2b
Met de vaststelling van de planuitwerking voor het Gele Rijders Plein in 2017 heeft u ook financiële kaders vastgesteld. Hieronder treft u een vergelijking van de kosten en dekking van ontwerprichting 2a en 2b vergeleken met het raadskader (zie ook bijlage 7).

Vergelijking kosten en dekking model 2b met Raadskader 2017			Raadskader 2017	Model 2a	Model 2b
Kosten					
fontein	renovatie fontein		€ 500.000	€ 232.000	€ 232.000
	verhogen vloer voor ijsbaan		€ 267.000	€ -	€ -
	ijsbaan in fontein		€ 233.000	€ -	€ -
	vervangen pompen fontein	*gereed*	€ -	*€ 67.000*	*€ 67.000*
pergola	renovatie en transformatie pergola		€ -	€ 473.000	€ 437.000
	sloop pergola		€ 25.000	€ -	€ -
	vernieuwd verlichtingsplan		€ -	€ 60.000	€ 60.000
	duurzaamheid, zonnepanelen op pergola		€ -	€ 24.000	€ 24.000
	boom in pergola		€ -	€ -	€ 30.000
fietsen	halfverdiept fietsparkeren		€ 400.000	€ 2.202.000	€ 2.007.000
openbare ruimte	fietspad en overige or rondom AKU monument		€ -	€ 670.000	€ 359.000
	slijpen deel van de tegels met veldkeien		€ -	€ 36.000	€ 36.000
vergroenen oostzijde		*gereed*	*€ 200.000*	*€ 200.000*	*€ 200.000*
placemaking		*gereed*	*€ 200.000*	*€ 200.000*	*€ 200.000*
plankosten*			€ -	€ 584.550	€ 507.750
Totaal kosten			**€ 1.825.000**	**€ 4.748.550**	**€ 4.159.750**
Dekking					
	bijdrage Prov (Steengoed Benutten)**		€ 912.000	€ 912.000	€ 912.000
				€ -	
	bestaande dekking gemeente		€ 680.000	€ 680.000	€ 680.000
	bestemmingsreserve BGB		€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000
	reservering fonteinonderhoud		€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000
	reservering fietsenstalling mobiliteit		€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
	marktinvesteringen (ijsbaan)		€ 233.000	€ -	€ -
Totaal dekking			**€ 1.825.000**	**€ 1.592.000**	**€ 1.592.000**
Verschil tussen kosten en dekking* **			€ -	**€ 3.156.550-**	**€ -2.567.750**

* plankosten periode 2017-2020 a 154.000 euro inbegrepen
** eventuele wijzigingen in prestaties en cofinanciering kunnen gevolgen hebben voor de definitieve subsidie vaststelling
*** excl. 20.000 euro rente

De totale kosten van ontwerprichting 2b bedragen ca. 4,2 miljoen euro. De totale kosten uit het raadskader van 2017 bedroegen 1,8 miljoen euro. Het verschil kan op hoofdlijnen verklaard worden door:

- De raming van de kosten van de renovatie van de fontein en het beeld vallen lager uit. In model 2b zit niet meer een ijsbaan in de fontein (zie ook kanttekeningen en risico's).
- In het raadskader uit 2017 was nog geen kostenraming opgenomen voor de roomdivider, omdat dit nader onderzoek vergde. In de vernieuwde pergola conform 2b is ook een nieuw verlichtingsplan opgenomen, zonnepanelen op de pergola en een boom in de pergola.
- De half verdiepte fietsenstalling valt door de keuzes in ontwerprichting 2b duurder uit dan in 2017 voorzien. De fietsenstalling is onder andere meer verdiept, het plafond kan niet worden toegerekend aan de roomdivider, er wordt nu rekening gehouden met de inrichting van de fietsenstalling, bouwkostenstijgingen zijn meegerekend, etc.
- Er wordt rekening gehouden met de herinrichting van de openbare ruimte (klimaat adaptieve maatregelen, verleggen fietspad voor betere fietsroutes, slijpen tegels met veldkeitjes voor betere toegankelijkheid, etc.).
- Er wordt rekening gehouden met plankosten voor de verdere uitwerking.

Begrotingswijziging noodzakelijke aanvullende dekking model 2b

De totale beschikbare dekking bedraagt ca. 1,6 miljoen euro. Hiervan is 912.000 euro bijdrage vanuit de provincie en 680.000 euro vanuit de gemeente (zie voor de nadere onderverdeling van de gemeentelijke dekking bovenstaande tabel).

Er moet voor een bedrag van ca. 2,6 miljoen euro aanvullende dekking gevonden worden. Voor de aanpassingen aan het Gele Rijdersplein wordt een investeringskrediet aangevraagd van € 2.587.000,-. Zie hiervoor ook onderstaande tabel met de begrotingswijziging en bijlage 9.

Nr.	**21-002**	
Onderwerp	Ontwikkeling Gele Rijdersplein	
I / S	I en S	
Raad d.d.		
Zaaknr.		

bedragen x € 1.000	**Exploitatiebegroting**	Begroting	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023	2024
	Lasten				
Programma	S02 Bereikbaarheid				
	Kapitaallasten investering 2.567.000				130
	Bespaarde rente over saldo in BR Kapitaallasten				-17
	Beheerslasten fietsenstalling				40
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financien				
	Inzet kapitaallasten anticyclisch investeren				-80
		0	0	0	73
	Baten				
Programma					
		0	0	0	0
	Exploitatieresultaat	**0**	**0**	**0**	**-73**
	Mutaties reserves				
	Toevoegingen BR Kapitaallasten	0	0	-1.000	0
	Onttrekkingen BR Zuidelijke Binnenstad		0	1.000	
	Onttrekking BR Bereikbaarheid			0	40
	Onttrekkingen BR Kapitaallasten (jaarlijks afschrijvingsdeel)	0			33
		0	0	0	73
	Totaal Resultaat	0	0	0	0

	Meerjaren Investeringsplan (MIP)	Begroting	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023	2024
Programma	S02 Bereikbaarheid				
	Ontwikkeling Gele Rijdersplein			2.587	
	Totaal Investeringen	0	0	2.587	0

Daarvan is een bedrag van 1 miljoen afkomstig uit de Bestemmingsreserve Zuidelijke Binnenstad (vanwege het niet doorgaan van de 2de fase van de Jansbeek bovengronds). Voor het restant (€1.587.000,-) wordt dekking gevonden vanuit de Anticyclische Investeringsagenda (hier is een bedrag van €5-7 mln. gereserveerd voor investeringen in het Centrumgebied). De totale investering leidt tot een bedrag van € 130.000,- aan kapitaallasten in het eerste jaar. Daarvan is € 80.000,- gekoppeld aan het bedrag van de Anticyclische Investeringsagenda. De € 1 miljoen uit de BR Zuidelijke Binnenstad wordt in de BR Kapitaallasten gestort. Hiermee wordt voor het andere deel de jaarlijkse kapitaallasten gedekt.

In de Raadsbrief Anticyclisch Investeren Arnhemse Herstelagenda is het Gele Rijders Plein (gecombineerd met het Willemsplein) opgenomen als belangrijke ontwikkeling voor het verbeteren van de bereikbaarheid van de binnenstad voor zowel de voetganger, fiets, auto als openbaar vervoer. Wij zijn in gesprek met de provincie over anti cyclisch investeren en extra investeringen in mobiliteitshubs en Hoogwaardig Openbaar Vervoer. Zo zetten we niet alleen in op het verbeteren van het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer, maar ook op de overstapmogelijkheden van voetganger, fiets en het openbaar vervoer (hubs). Het Willemsplein is een dergelijke hub die in samenhang met het Gele Rijders Plein en het (half) verdiept fietsparkeren verder uitgewerkt gaat worden. Qua duurzame mobiliteit past dit voorstel goed in de Arnhemse Herstelagenda. Verder levert het een aanzienlijke bijdrage aan klimaatadaptatie, wat tevens een belangrijk punt in de Arnhemse Herstelagenda is (zie ook paragraaf 'Argumenten').

Exploitatielasten onderhoud fietsenstalling en AKU monument

Met het raadsbesluit uit 2017 is gekozen voor een (half) verdiepte fietsenstalling. Het is onvermijdelijk dat hiermee hogere exploitatielasten qua onderhoud samenhangen ten opzichte van de huidige stalling op maaiveld. De kosten die samenhangen met de gebouwexploitatie van de (half) verdiepte fietsenstalling

worden op dit moment geraamd op 30.000 euro (gebouwgebonden onderdelen, 40-jarig gemiddelde). De kosten die samenhangen de gebruiksexploitatie (schoonmaken, vervangen klemmen, etc.) worden op dit moment geraamd op 10.000 euro. Deze raming is passend bij het huidige uitwerkingsniveau en wordt na besluitvorming in de verdere planuitwerking nader gedetailleerd. Deze aanvullende jaarlijkse kosten voor beheer en onderhoud van de fietsenstalling bedragen € 40.000,-. Deze worden gedekt via de Bestemmingsreserve Bereikbaarheid.

Als onderdeel van de planuitwerking wordt ook een instandhoudingsplan na renovatie en transformatie voor het AKU monument opgesteld. Hierbij wordt ook de inzet van de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (SIM) betrokken (zie ook bijlage 4).

Uitvoering

Na een positief raadsbesluit wordt ontwerprichting 2b uitgewerkt. Hierbij zal onder andere een restauratie- en transformatieplan voor de pergola gebaseerd op ontwerprichting 2b uitgewerkt worden, gecombineerd met een uitwerking van het half verdiept fietsparkeren (o.a. routing, hellingbanen, aantrekkelijkheid) en een zorgvuldige onderbouwing hiervan in relatie tot het monument. De gegeven adviezen van onder andere het Kwaliteitsteam, de RCE en Team Welstand en Monumenten worden hierbij betrokken. Bij deze uitwerking wordt ook rekening gehouden met de toegankelijkheid van de pergola voor mindervaliden, mogelijkheden voor laden/ lossen, een oplossing voor het openbaar toilet, het uitwerken van het beheer en exploitatie van de verdiepte fietsenstalling, het uitwerken van een aantrekkelijke klimaat adaptieve openbare ruimte, goede verdeling openbare ruimte en semi-openbare ruimte t.b.v. terrassen en het optimaliseren van de mogelijkheden voor evenementen, etc. Bij de uitwerking wordt tevens de realisatie van een watertappunt betrokken.

Na besluitvorming (aanname is 2de kwartaal 2021) is de volgende planning voorzien:

- 2de helft 2021: uitwerking ontwerprichting
- 2022: technische uitwerking, vergunningen en aanbesteding
- 2023: realisatie

Alhoewel sprake is van twee afzonderlijke projecten zal een verdere uitwerking van ontwerprichting 2b in nauwe samenhang plaatsvinden met de planvorming van het Willemsplein.

Parallel aan bovenstaande stappen wordt de renovatie van de fontein en het beeld voorbereid en zo mogelijk uitgevoerd. De kosten hiervan passen evenals de reeds uitgevoerde vergroende oostzijde en onderzoek roomdivider/ placemaking binnen de bestaande budgettaire kaders van het raadsbesluit uit 2017.

Communicatie

Het onderzoek naar de ontwerprichtingen is mede dankzij een uitgebreid participatieproces tot stand gekomen. Indien gekozen wordt voor de verdere planuitwerking conform ontwerprichting 2b zullen wij dit participatieproces doorzetten. Hierbij zullen wij vooral afstemming zoeken met de klankbordgroep Gele Rijders Plein waar ondernemers en omwonenden van het AKU monument zitting in hebben. Ook de RCE, Team Welstand en Monumenten, het Kwaliteitsteam Zuidelijke Binnenstad en de erven Brouwer/

Tajiri zullen wij actief betrekken bij een verdere uitwerking. De Fietsersbond wordt tevens betrokken bij het uitwerken van de fietsenstalling.

Gezien het voorgaande beschouwen wij hiermee de moties 'Aanvulling raadsvoorstel AKU fontein (19M157)' en 'Rijders aan de randen van het Gele Rijdersplein (17M46)' als afgedaan.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

1. Studie ontwerprichtingen AKU
2. Vergelijking ontwerprichtingen AKU monument
3. Aanwijzing rijksmonument AKU
4. Advies RCE AKU
5. Kostenraming ontwerprichtingen AKU
6. Participatie en standpunten van diverse stakeholders AKU
7. Financiële vergelijking model 2a & 2b AKU met Raadskader 2017
8. Moties 19M157 en 17M46
9. Begrotingswijziging

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	470905

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 mei 2021, nummer: 470905;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

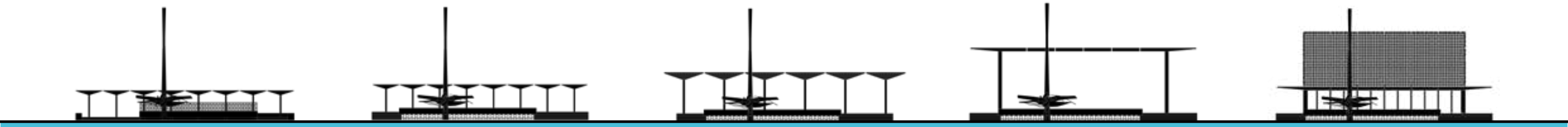
besluit:

1. Kennis te nemen van de studie 'ontwerprichtingen AKU fontein'.
2. Te kiezen voor ontwerprichting 2b: restauratie en transformatie van de fontein, het beeld en (een 60 cm verhoogde) pergola, gecombineerd met een half verdiepte fietsenstalling onder de pergola.
3. Dit te financieren met een aanvullende financiële dekking van 1 mln. euro uit de Bestemmingsreserve Zuidelijke Binnenstad en 1,6 mln. euro uit de Anticyclische Investeringsagenda en met het structureel (jaarlijks) beschikbaar stellen van € 40.000,- voor onderhoud te dekken uit de Bestemmingsreserve Bereikbaarheid.
4. De in het raadsvoorstel opgenomen begrotingswijziging vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTE Arnhem

AKU-FONTEIN GELE RIJDERS PLEIN ARNHEM

ONDERZOEK VAN ONTWERPRICHTINGEN
APRIL 2020

BURO POELMANS REESINK LANDSCHAPSARCHITECTUUR

AKU-FONTEIN GELE RIJDERS PLEIN ARNHEM

ONDERZOEK VAN ONTWERPRICHTINGEN - 2 APRIL 2020

GEMEENTE Arnhem

BURO POELMANS REESINK LANDSCHAPSARCHITECTUUR

Colofon

Dit structuurwerp is in opdracht van Gemeente Arnhem gemaakt door Buro Poelmans Reesink Landschapsarchitectuur en in nauwe samenwerking met de opdrachtgever tot stand gekomen.

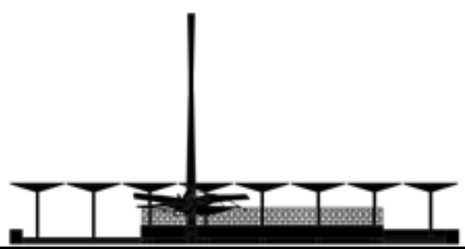
INLEIDING 6

KERNWAARDEN VAN HET MONUMENT 10

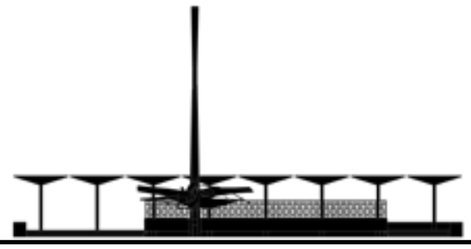
RUIMTELIJKE KENMERKEN 18

GEBRUIK 26

FIETSENSTALLING 32

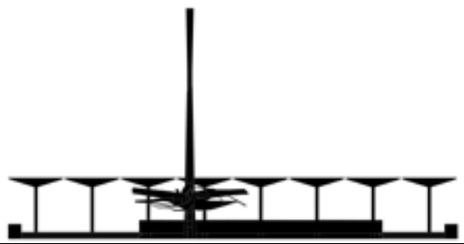

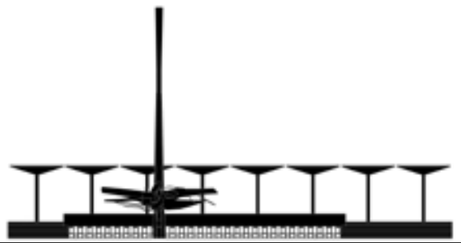
1 RESTAURATIE 36

2 RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE 40 45

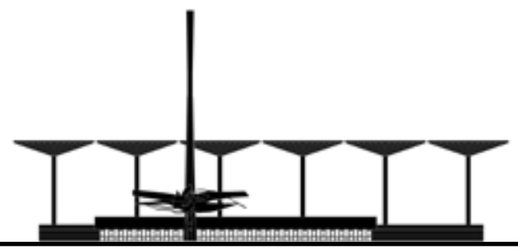
FIETSENSTALLING
PERGOLA

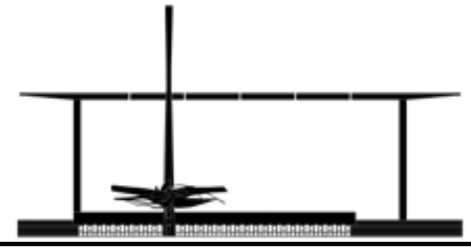

3 RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE 52 57

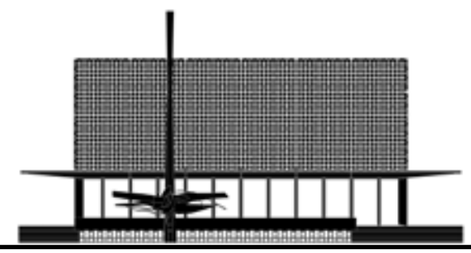
FIETSENSTALLING
PERGOLA VERGROOT / DAK

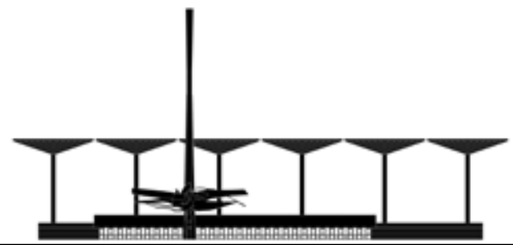
4 RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE 61

FIETSENSTALLING
PAVILJOEN

GEBRUIK EN EVENEMENTEN 65

DUURZAAMHEID 69

INLEIDING

OPGAVE

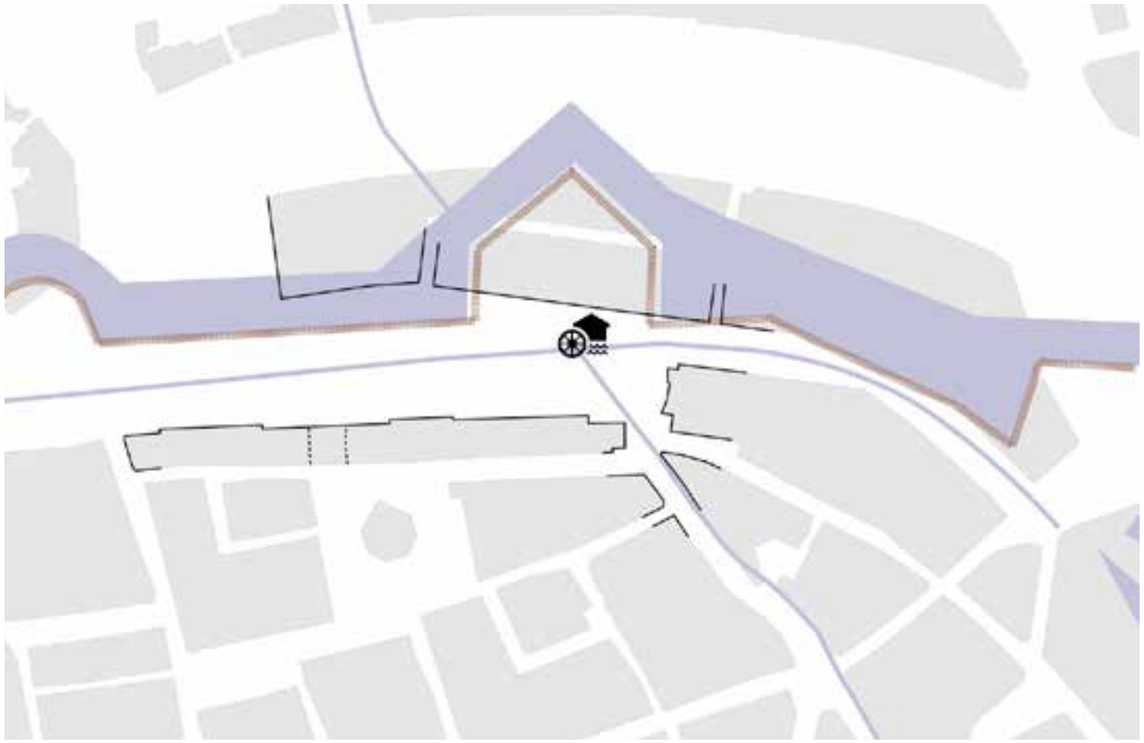
Deze studie is een vervolg op de ruimtelijke verkenning van juni 2019 waarin is onderzocht hoe de restauratie van de Aku-fontein kan worden gecombineerd met een betere verankering van het monument in de stad met als doel om beter (en nieuw) gebruik van de plek mogelijk te maken. In dit onderzoek van ontwerprichtingen wordt de mogelijkheid voor restauratie en transformatie van de Aku-fontein in een viertal varianten nader onderzocht. Van al deze 4 varianten zijn de ruimtelijke consequenties inzichtelijk gemaakt. Het betreft een onderzoek op hoofdlijnen. Na de keuze voor een variant kan in de uitwerking van het ontwerp veel detail worden toegevoegd. In de basis wordt met de keuze van een variant ‘de denkrichting’ (het concept op hoofdlijnen) vastgelegd zodat de kaders zijn bepaald voor de verdere uitwerking. Voorafgaand wordt stilgestaan bij de kernwaarden van het monument en worden de ruimtelijke kenmerken van de Aku-fontein benoemd en onderzocht. In hoofdstuk 1 t/m 4 worden de vier verschillende scenario’s voor restauratie en mogelijke transformatie van de Aku-fontein nader toegelicht. Tot slot gaat het onderzoek in op het gebruik van de plek en de mogelijkheid van het houden van evenementen en biedt het laatste hoofdstuk een eerste quickscan van duurzaamheidsaspecten die bij de restauratie een rol spelen zodat het monument toekomstbestendig wordt.

HISTORIE VAN DE PLEK

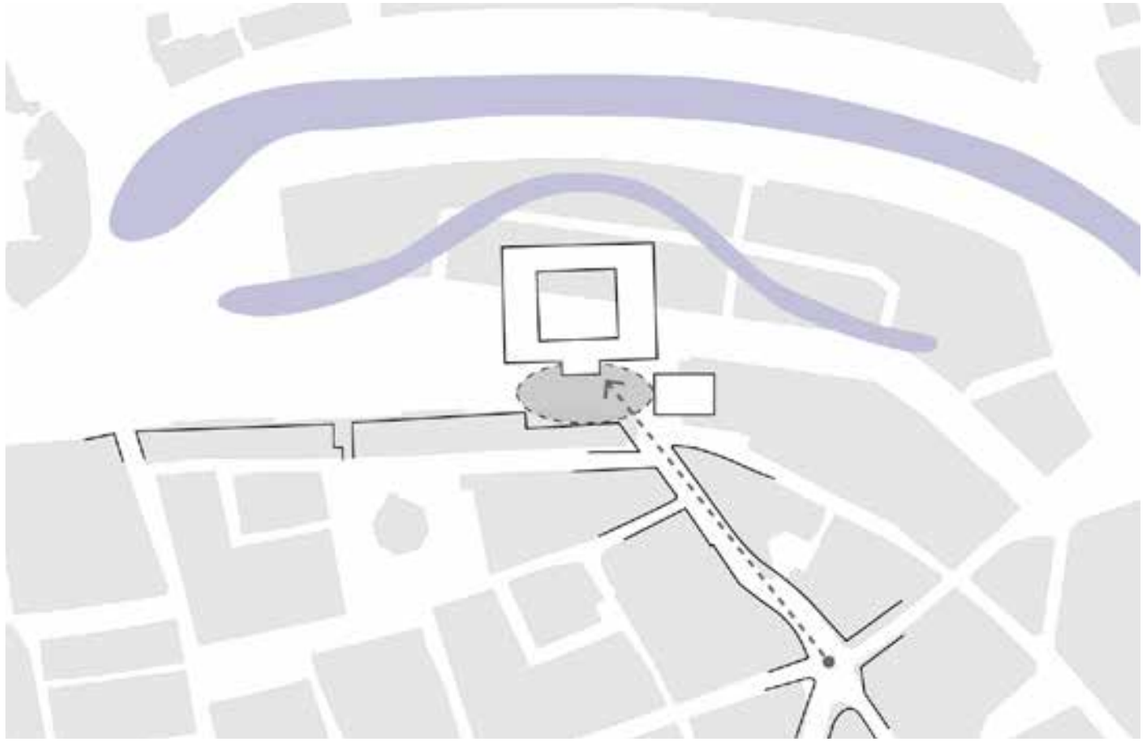
Het Gele Rijdersplein ligt aan de rand van de historische binnenstad van Arnhem in de zone van de voormalige stadsomwalling. Op de plek van het bastion De Gelderse Toren kwam de Sint Jansbeek de stad binnen. Op deze plek is bij het slechten van de stadsomwalling de kazerne van de Gele Rijders gebouwd. Deze kazerne is in de Tweede Wereldoorlog geheel verwoest.

het kazernegebouw van de Gele Rijders in het verlengde van de Bovenbeekstraat

stadsomwalling met de Sint Jansbeek ter hoogte van bastion De Gelderse Toren

kazernegebouw van de Gele Rijders op de plek van het bastion

TWEE WEDEROPBOUWPLEINEN

Arnhem kent twee complete wederopbouwpleinen: De Markt met het Provinciehuis als een bijzonder gebouw op de kop van het plein en het Gele Rijdersplein met de Rotterdamse bank als blikvanger. Dit bankgebouw op de kop van het Gele Rijdersplein heeft helaas plaatsgemaakt voor nieuwbouw. Zo zijn er in de loop van de tijd rond het Gele Rijdersplein meerdere gebouwen uit de periode van de wederopbouw getransformeerd naar nieuwbouw.

twee wederopbouwpleinen aan de rand van de binnenstad

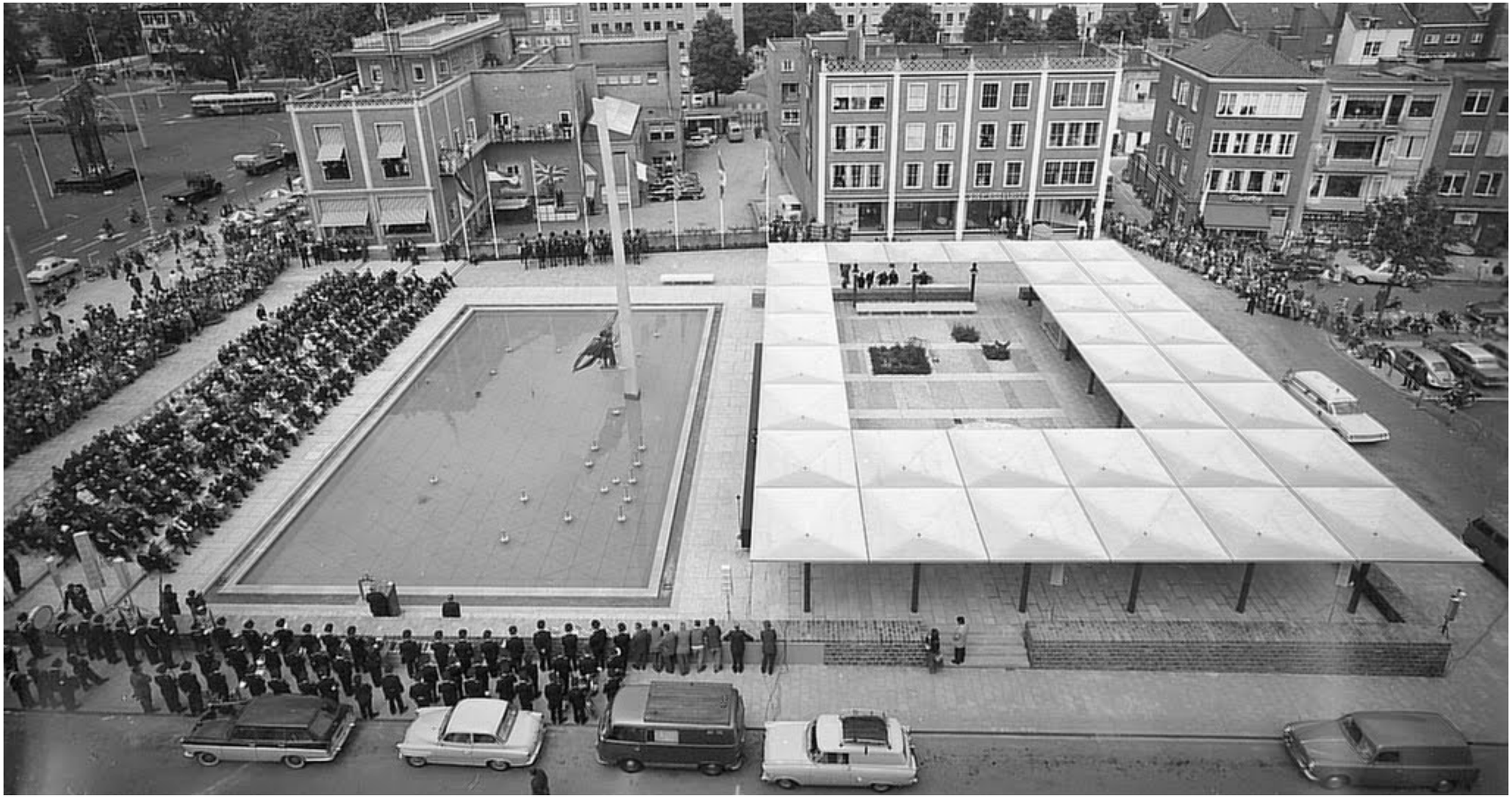
Rotterdamse / AMRO bank Gele Rijders Plein - 1961 (Gelders Archief)

Provinciehuis Markt (Gelders Archief)

CADEAU VAN DE ALGEMENE KUNSTZIJDE UNIE AAN DE STAD - 1961: HET VIEREN VAN DE WEDEROPBOUW

De Aku-fontein is een cadeau aan de stad van de toenmalige Aku-fabriek; het kent daardoor een sterke symboliek. Met dit cadeau werd de wederopbouw van de stad Arnhem gevierd. Het cadeau gaf blijk van de vooruitgang, er brak een nieuwe tijd aan. Inmiddels is de Aku-fontein een rijksmonument, dit geldt zowel voor de fontein, de pergola alsook de muurtjes en bestrating rondom. De Aku-fontein is een zogenaamd 'gesamtkunstwerk'; het ontwerp vormt een samenspel van diverse kunstvormen.

de opening van het Gele Rijdersplein in 1961

KERNWAARDEN VAN HET MONUMENT

De Aku-fontein en omgeving kennen een hoge cultuurhistorische waarde. Om deze waarde veilig te stellen is het noodzakelijk om de Aku-fontein in de veranderde omgeving wederom een passende betekenis te geven. Bij een mogelijke transformatie van de Aku-fontein is het daarom van belang de wederopbouwarchitectuur en de bijbehorende kernwaarden te respecteren. De rijksdienst voor de monumentenzorg heeft de kernwaarden van de Aku-fontein beschreven. Daarbij zijn op hoofdlijnen de volgende thema's te onderscheiden:

- Totaalkunstwerk

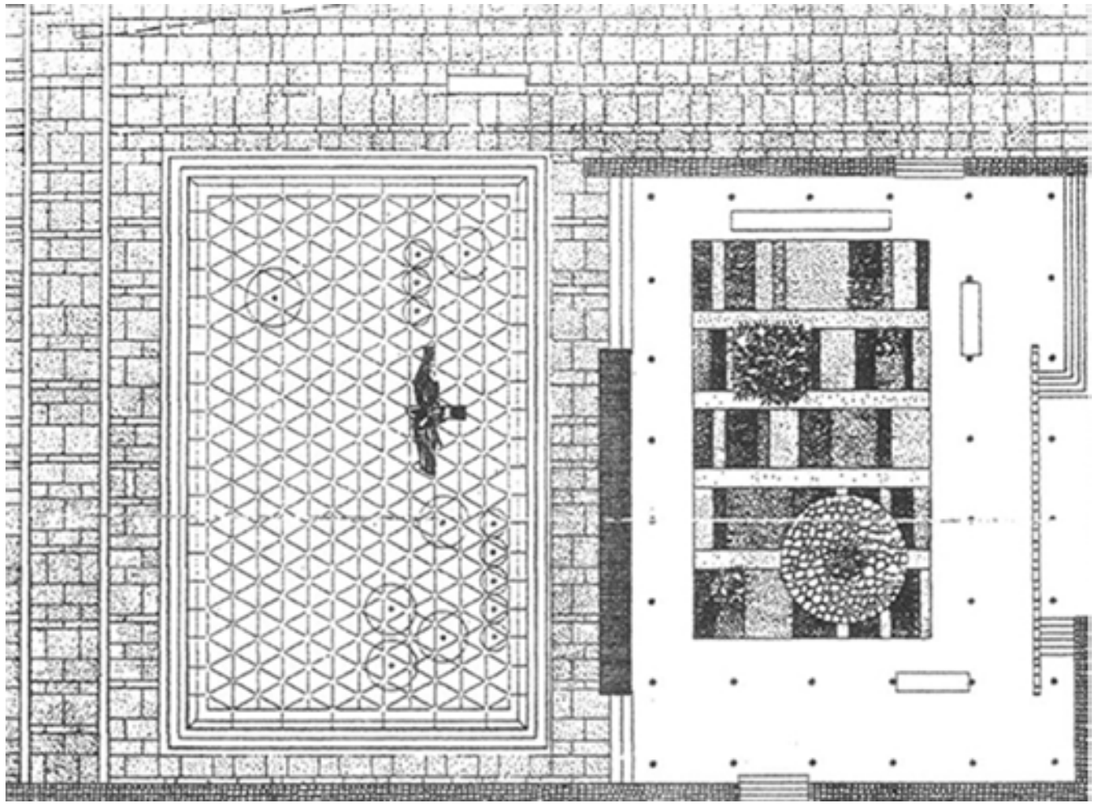
- Ontmoetingsplek voor de stad

- Viereenheid: maat, schaal, verhoudingen, compositie

- Binnen versus buiten, omzomen en omkaderen

- Materialisatie

TOTAALKUNSTWERK: ARCHITECTUUR DOOR BROUWER EN DEURVORST

ontwerptekening uit 1961

De architectuur van het monument is ontworpen door het Arnhemse bureau Brouwer en Deurvorst. Het gaat hierbij om de totale compositie met pergola, muurtjes, trappen, vijver en de pyloon waar het kunstwerk op rust.

het orginele lichtplan

het orginele fonteinbeeld gezien vanuit de pergola

TOTAALKUNSTWERK: KUNSTWERK DOOR SHINKICHI TAJIRI: THE EXPLOSIVE FORCES OF NATURE

Het kunstwerk op de pyloon in de vijver is ontworpen door de kunstenaar Tajiri. Deze Amerikaans-Japanse kunstenaar heeft zich na de Tweede Wereldoorlog in Nederland gevestigd. De naam van het kunstwerk 'The explosive forces of nature' zegt veel over de betekenis die de kunstenaar aan zijn object gaf. De symboliek van geboorte of het ontspruiten van nieuw gewas sluit fraai aan bij de wederopbouwgedachte.

de sculptuur op de pyloon

de pyloon bij oplevering

Tajiri in zijn atelier

ONTMOETINGSPLEK VOOR DE STAD?

De Aku-fontein is een cadeau aan de stad en derhalve ontworpen als een ontmoetingsplek voor de stad. De ruimte rondom de vijver functioneert in de zomer ook als zodanig, echter de ruimte onder de pergola heeft nooit als ontmoetingsplek gefunctioneerd. De grootste opgave van dit project is om de ruimte onder de pergola nieuw leven in te blazen en de plek een nieuwe functie te geven. Daarbij vragen we ons af of alleen het restaureren van de pergola voldoende is om een beter gebruik te genereren (hoofdstuk 1 in dit document). Waarschijnlijk is er meer nodig om de plek een nieuwe betekenis te geven in de stad. Hiervoor zijn in dit document drie varianten uitgewerkt (hoofdstuk 2 t/m 4).

bijeenkomst in de jaren '60

de huidige staat van de pergola

ONTMOETINGSPLEK VOOR DE STAD: MEER DAN EEN ZWEMBAD IN DE ZOMER?

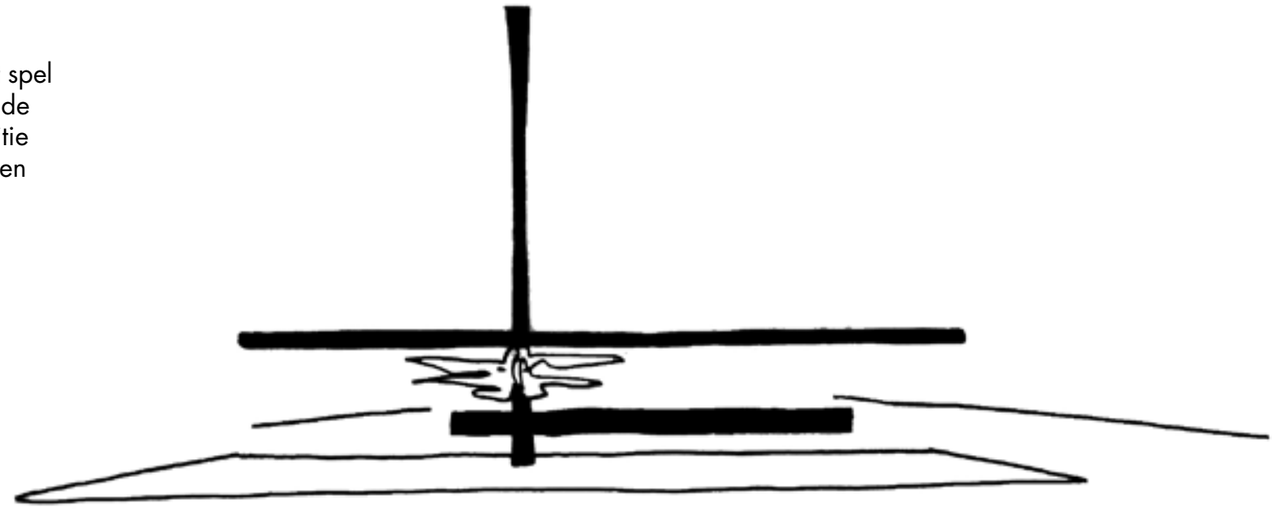
De vijver wordt beheerd als een openluchtzwembad en dat genereert een goed gebruik van de plek op warme zomerdagen. De horeca rondom de Aku-fontein speelt daar de laatste jaren goed op in maar gedurende de wintermaanden - als de vijver niet gevuld is met water - ligt het bassin er verlaten bij. In het laatste hoofdstuk worden kansen verkent om het gebruik van de vijver het hele jaar door te verbeteren en de mogelijkheden voor evenementen rondom de Aku-fontein te vergroten.

de vijver tijdens de wintermaanden

VIEREENHEID: MAAT, SCHAAL, VERHOUDINGEN, COMPOSITIE

De samenhang van het monument oftewel de viereenheid: maat, schaal, verhoudingen en compositie toont zich goed in het vooraanzicht van de Aku-fontein vanaf het Willemsplein. Het spel van horizontale lijnen in de vijver, de tegelbalk en de daklijn van de pergola ten opzichte van de verticale lijn van de pyloon vormt samen een fraaie compositie. Het behoud van deze compositie is van wezenlijk belang bij de transformatie van het monument. Alle toevoegingen die er worden gedaan aan het monument verhouden zich tot deze basiscompositie.

BINNEN VERSUS BUITEN, OMZOMEN EN OMKADEREN: DE AUTO EN HET GROEN

De Aku-fontein is ontworpen als een ‘hoek’ van het Gele Rijdersplein. Het overige deel van het plein was in de wederopbouwperiode ingericht voor de auto. Er was een brede verkeersweg, een parkeerplaats en zelfs een tankstation op het plein gesitueerd. Om de voetgangerszone rondom de Aku-fontein duidelijk te markeren zijn er keermuren rond het monument ontworpen en heeft de plek een introvert karakter gekregen. Inmiddels is de ruimte van de auto ingeruild voor een groen tapijt. Er is een miniparkje onder de bomen ontstaan waar (door de aanleg van een verstevigde grasmat) ook kleinschalige evenementen kunnen plaatsvinden. De vraag is of de relatie van dit groene pleindeel met de Aku-fontein bij de restauratie verbeterd kan worden. Hier ligt voor ons de sleutel voor een beter gebruik van de ruimte onder de pergola, bijvoorbeeld als een podium voor de stad of een Arnhemse ‘speakers corner’.

het Gele Rijdersplein ingericht voor de auto (op de achtergrond de Rotterdamse bank)

de huidige inrichting van het Gele Rijdersplein met een verstevigde grasmat onder de bomen

MATERIALISATIE EN OOG VOOR DETAIL

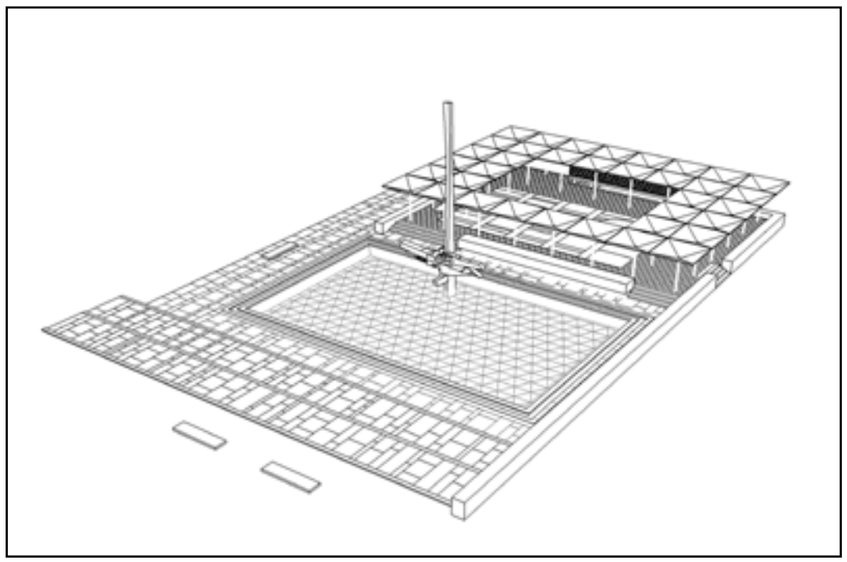
De Aku-fontein kent een rijke detaillering en zorgvuldig materiaalgebruik die typerend is voor de wederopbouwperiode. Bij de verdere uitwerking van het restauratieplan dient hier aandacht voor te zijn. In dit onderzoek omschrijven we de ambitie om ook bij transformatie van het monument zorgvuldig met detaillering en materiaalgebruik om te gaan. We geven daarvoor in dit document de eerste ideeën en mogelijkheden die in het uiteindelijke ontwerp voor de Aku-fontein verder wordt uitgewerkt.

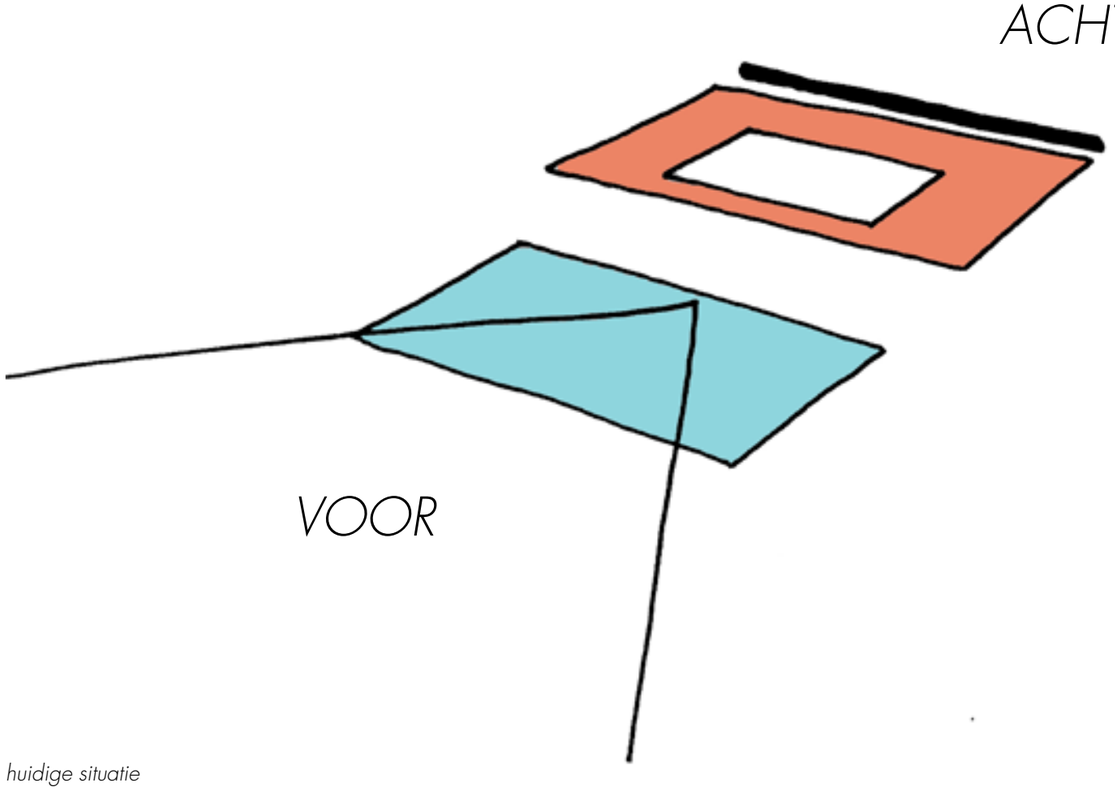
detaillering, materiaalgebruik en kleurgebruik (blauw en rood)

RUIMTELIJKE KENMERKEN

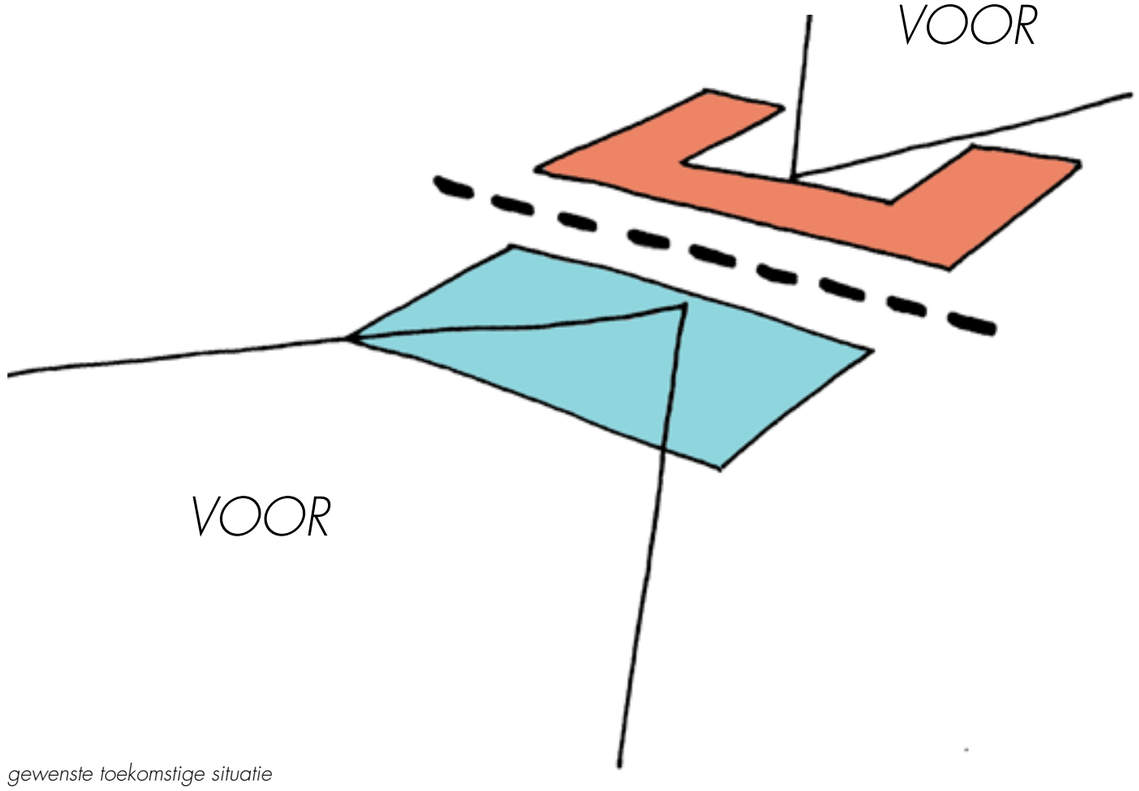
SCHEIDING

De Aku-fontein is ontworpen met een duidelijke voor- en achterkant. Dit is ontstaan omdat er achter het monument in de jaren ’60 een grote parkeerplaats lag. Nu die ruimte groen is ingericht is het de wens om de Aku-fontein twee voorkanten te geven, zowel richting het Willemsplein als richting het parkgedeelte, hierdoor kan er nieuw gebruik worden geïnitieerd. De ruimte van de pergola werkt dan als een tussenruimte of zoals in de opgave wordt verwoordt: als roomdivider. De pergola werkt ook als achtergrond voor de compositie van de vijver, de tegelbalk, de pyloon en het kunstwerk. Het is daarom van belang om bij eventuele transformatie deze compositie te respecteren.

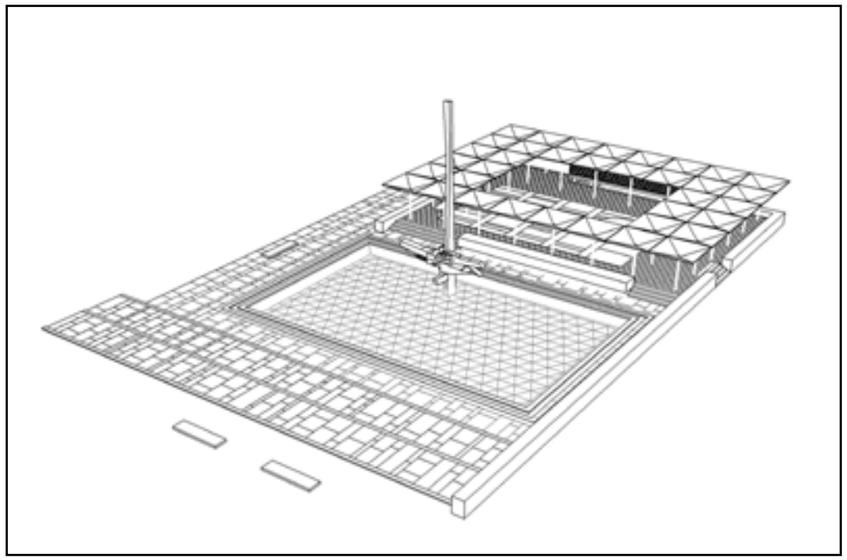

huidige situatie

gewenste toekomstige situatie

TWEEDELING EN OVERGANGEN

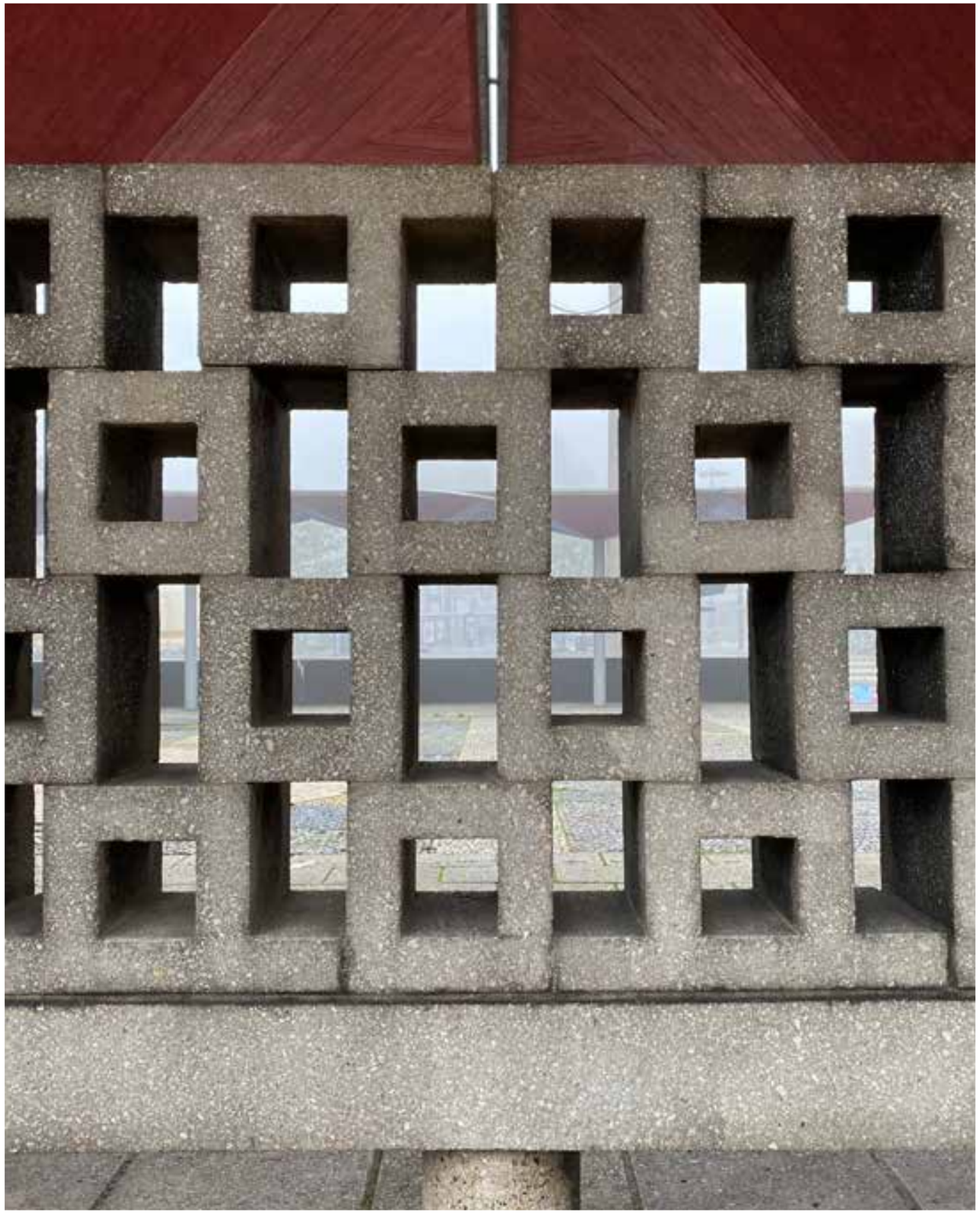

De Aku-fontein kent een heldere tweedeling, de ruimte rond de vijver en de ruimte onder de pergola. Onder de pergola door is er fraai zicht op de vijver met zijn fonteinen. Door de plaatsing van muren en trappen is de overgang van de ene naar de andere ruimte subtiel vormgegeven. Deze overgangen zijn tamelijk eenzijdig en geheel op de vijver georiënteerd. Richting het Jansplein en de parkzijde zijn de overgangen harder en meer gesloten van aard.

zicht op de fontein vanaf de ruimte onder de pergola

RELATIE MET HET GROEN

de detaillering van de muur met opengewerkte betonstenen

De muur van opengewerkte betonstenen sluit de pergola momenteel volledig af richting de parkzijde. Ondanks de zorgvuldige detaillering vormt de muur een grote barrière om toekomstig gebruik te faciliteren en de relatie tussen het groene deel van het plein en de ruimte onder de pergola te verbeteren.

de muur ontneemt het contact met het parkdeel

DE AUTO EN DE FIETS

luchtfoto met de situatie in de jaren '70: verkeersweg en parkeerplaats

meer recente luchtfoto met de situatie: fietsenstalleing en plein (het plein is momenteel groen ingericht)

De openbare ruimte ten zuiden van de Aku-fontein is momenteel ingericht als fietsenstalling. Deze ruimte kwam vrij toen de doorgaande autoweg over het Gele Rijdersplein is gesloten. De auto heeft letterlijk plaats gemaakt voor de fiets. De fietsenstalling vormt echter een grote barrière tussen de Aku-fontein en de poort naar het Jansplein. Het is van cruciaal belang om een andere plek voor de fietsenstalling te vinden en daarmee de relatie van de Aku-fontein met de binnenstad te verbeteren. Als dit niet gebeurd blijft de geïsoleerde ligging van de Aku-fontein in stand en zal het gebruik van de plek niet verbeteren.

RELATIE MET DE BINNENSTAD

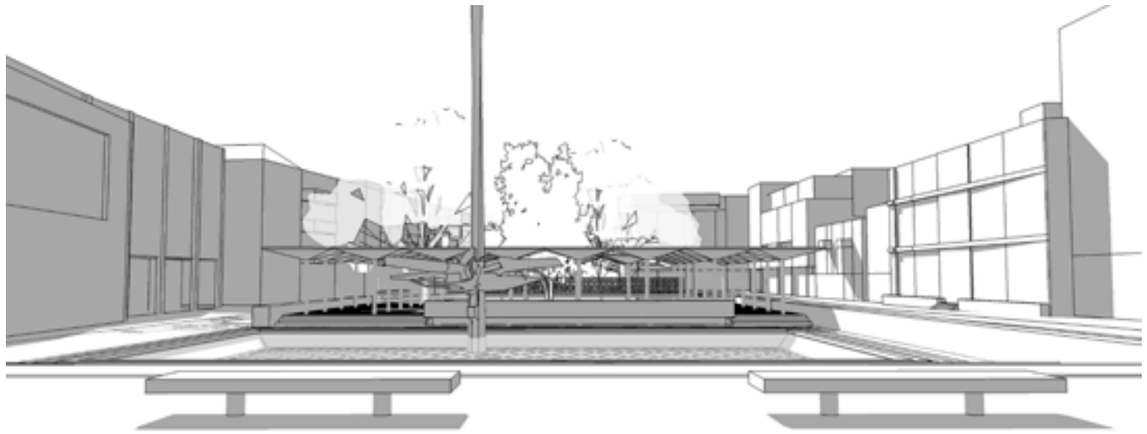
De lange muur aan de zuidzijde van de Aku-fontein vormde in de jaren ’60 de afscheiding tussen de doorgaande weg en het voetgangersdomein. Aan de oostzijde biedt de muur een kleine doorgang naar de ruimte onder de pergola. De ruimte rond de vijver is vanaf het Jansplein niet betreedbaar. De wens is om de toegankelijkheid van de plek na restauratie te verbeteren en een bredere doorgang in de muur te maken (zie de varianten 2 t/m 4).

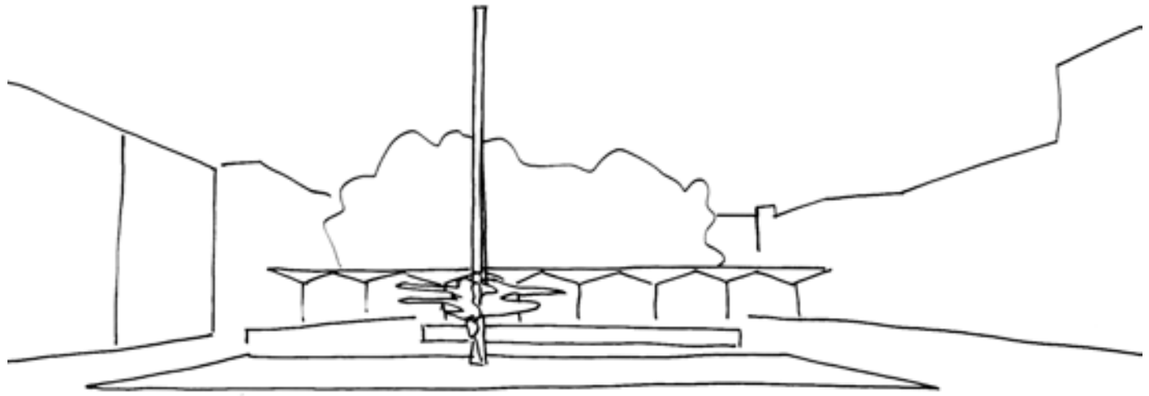

fietsenstalling en keermuur als barriére tussen het Jansplein en de Aku-fontein

DE VERANDERENDE OMGEVING

Het monument is nog steeds in zijn oorspronkelijke staat en dat is na 70 jaar best uniek te noemen, de omgeving is inmiddels wel flink veranderd. De Rotterdamse bank op de kop van het plein heeft plaats gemaakt voor een gebouw met een veel groter volume. De bomen op het plein zijn in 70 jaar tijd tot volle wasdom gekomen, ook de gebouwen aan zowel de noord- als de zuidzijde van de Aku-fontein zijn getransformeerd. Daarbij hebben de gebouwen meer verticale geleding gekregen (in de wederopbouwarchitectuur was sprake van meer horizontale plint). Al deze wijzigingen maken dat de maat en schaal van de Aku-fontein zich anders is gaan verhouden tot de omgeving - de Aku-fontein oogt namelijk een stuk kleiner.

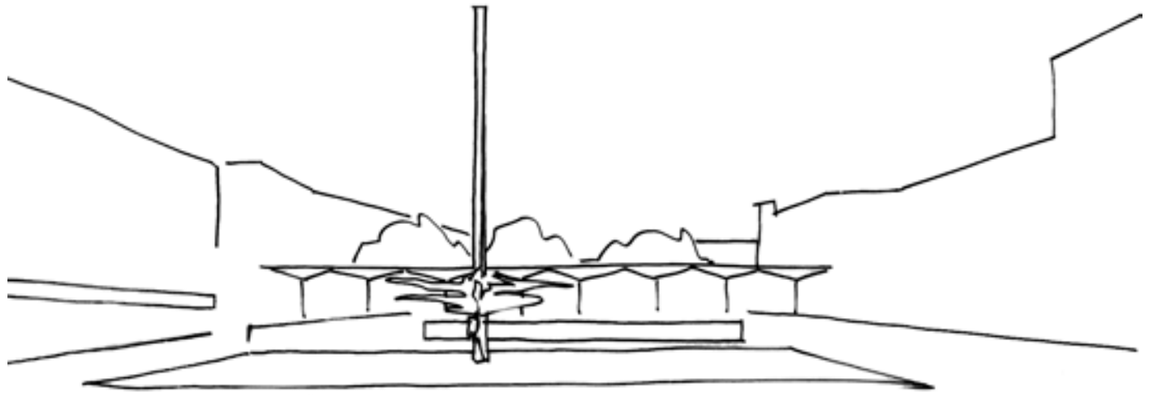

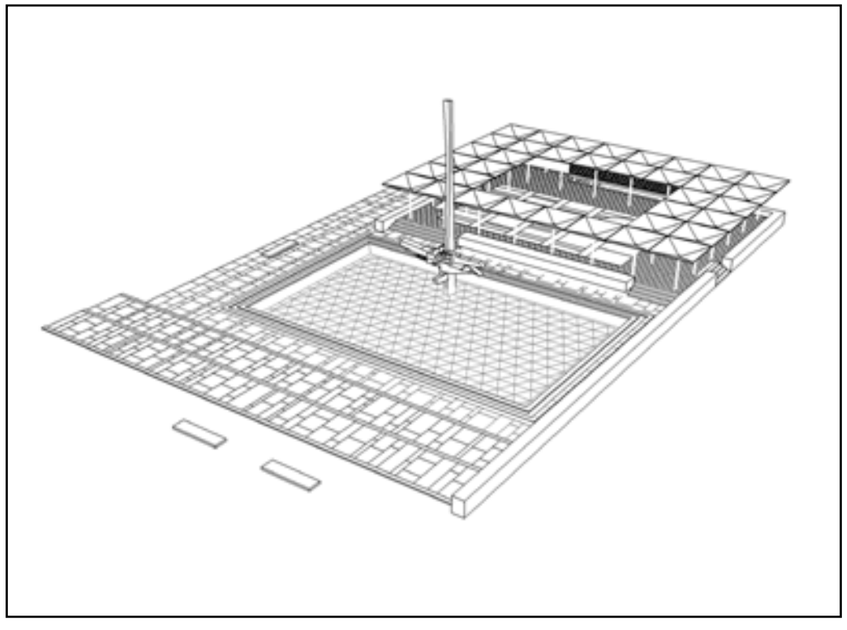
de huidige situatie (schematisch weergegeven)

de situatie in de jaren '60

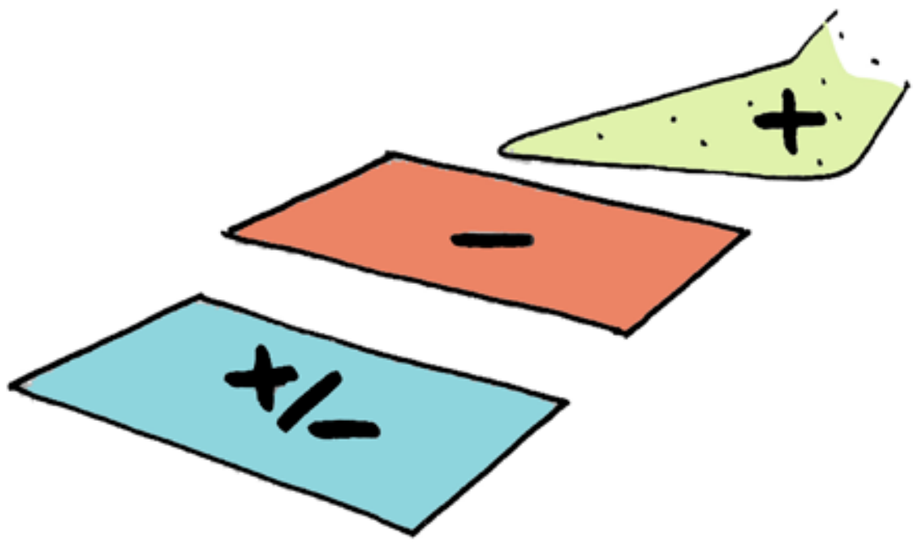
SCHAALSTAPPEN

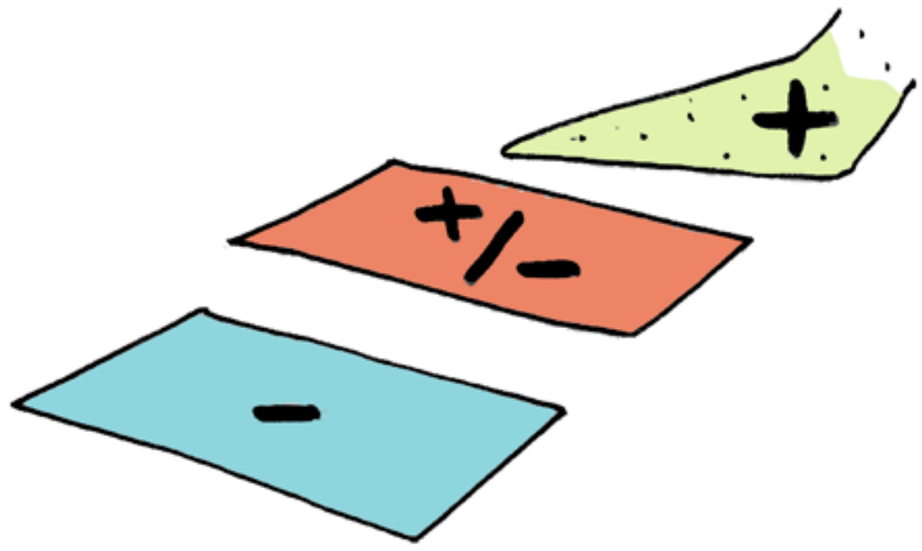

de pergola vanuit een laag standpunt gefotografeerd: dit geeft een fraaie perspectiefwerking

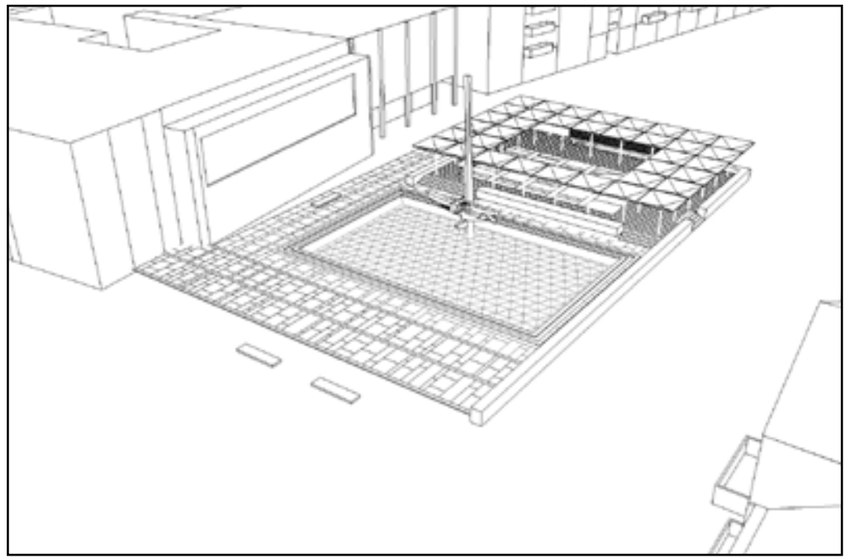
De ruimte onder de pergola heeft een kleinere schaal dan de ruimte rondom de vijver. Om de schaalsprong naar het parkgedeelte beter te maken vraagt de situatie van nu om de schaal van de pergola te vergroten. De pergola heeft maat nodig om opgewassen te zijn tegen de grote maat en de open ruimte van de parkzijde (zie variant 3).

GEBRUIK

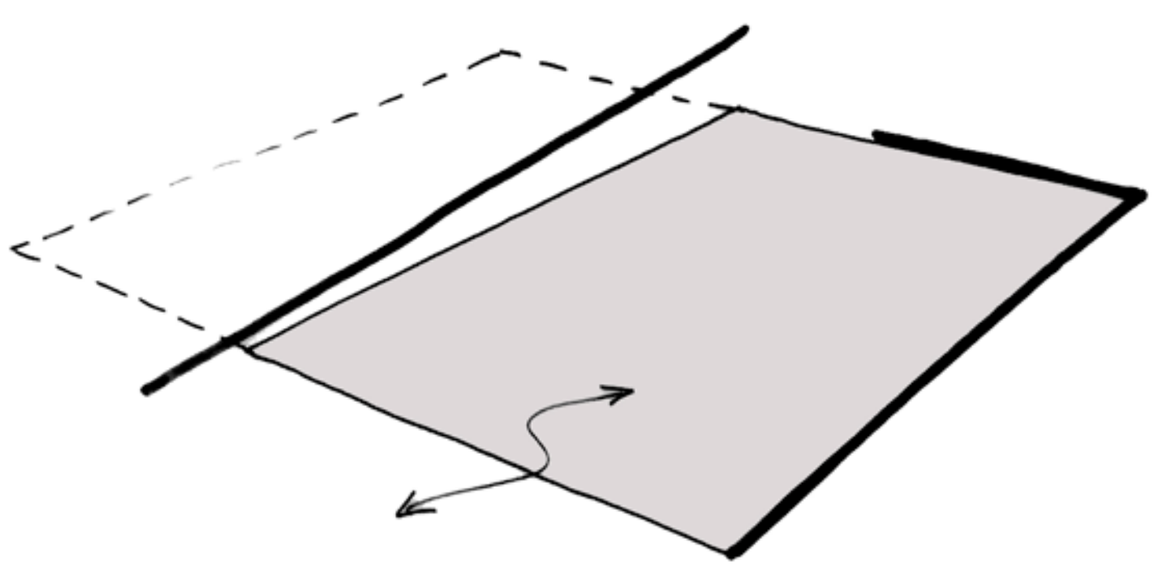
DUIDELIJKE BEGRENZING

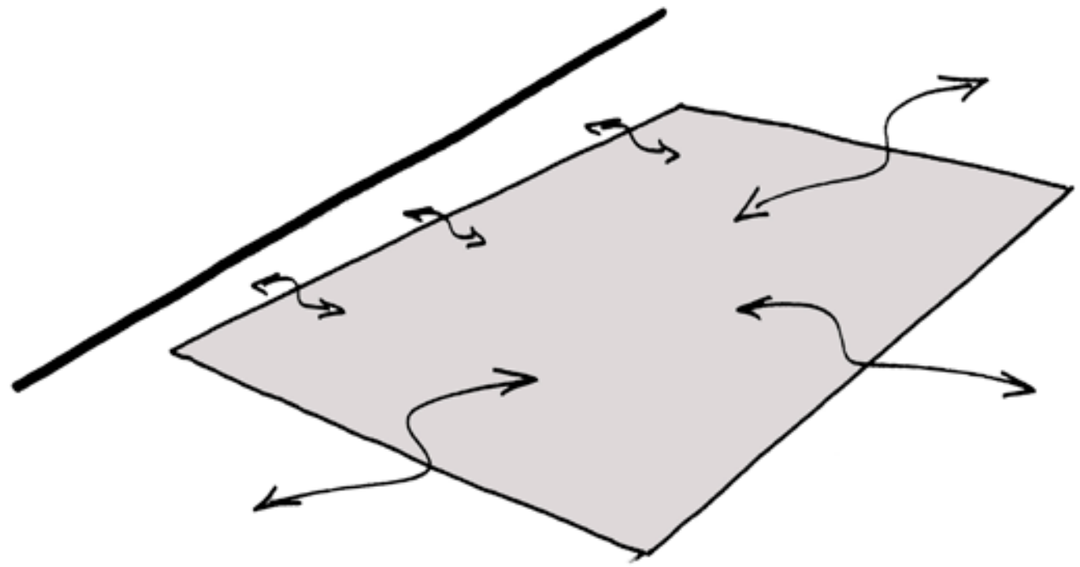

Een van de kernkwaliteiten is dat de Aku-fontein een duidelijke begrenzing heeft (binnen versus buiten, omzomen en omkaderen); echter door de positionering van het monument in de noordwesthoek van het plein staat de autonomie van de plek onder druk. De ambitie is om het monument iets meer op zichzelf te laten staan en daarom de keitjesvloer los te koppelen van de noordgevel. Hierdoor wordt de Aku-fontein rondom ook beter toegankelijk.

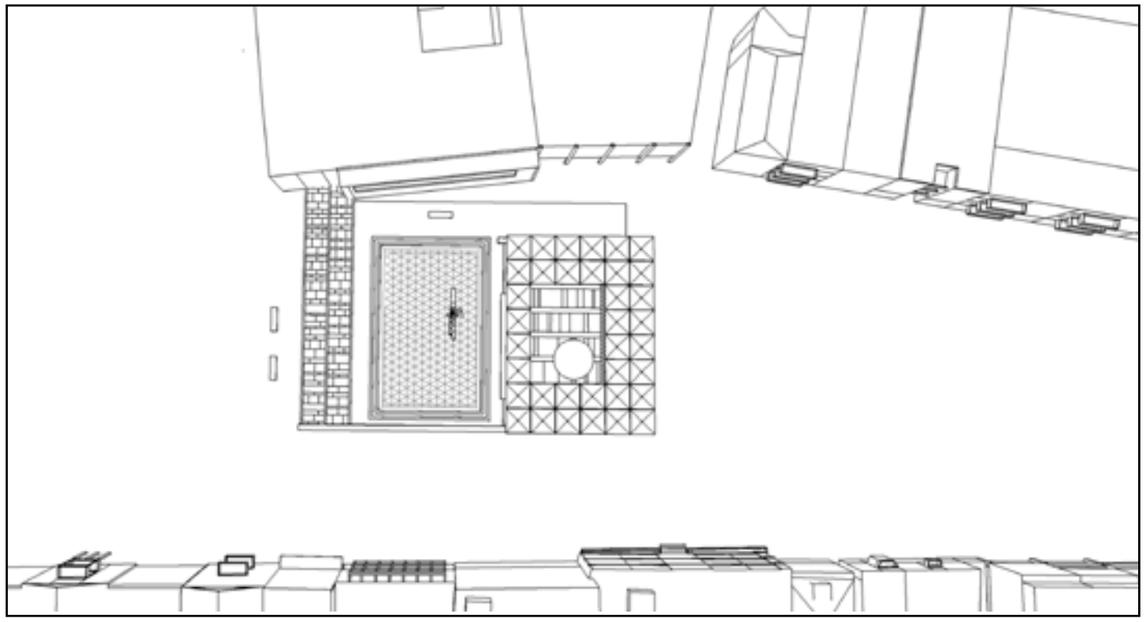

de tegels met veldkeitjes rond de vijver

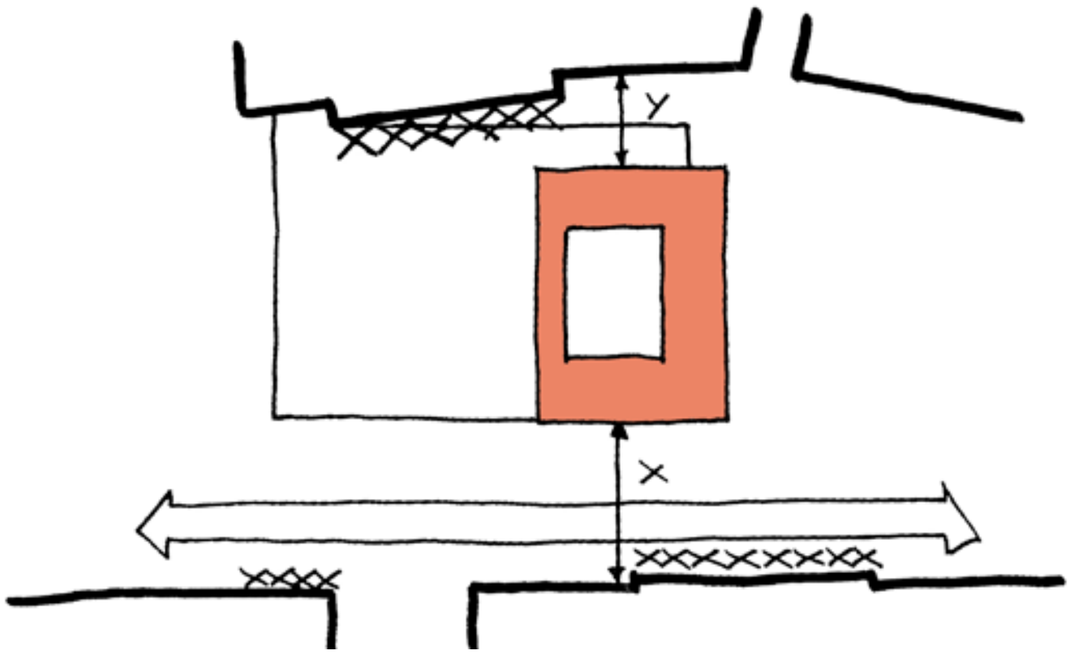

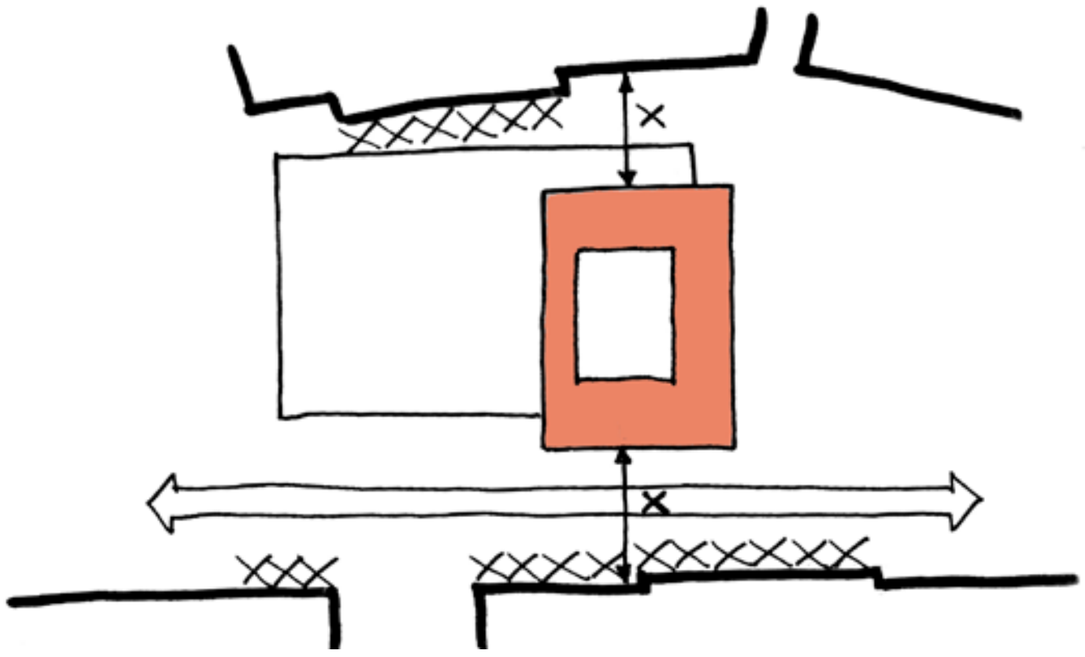

RUIMTE VOOR HORECA

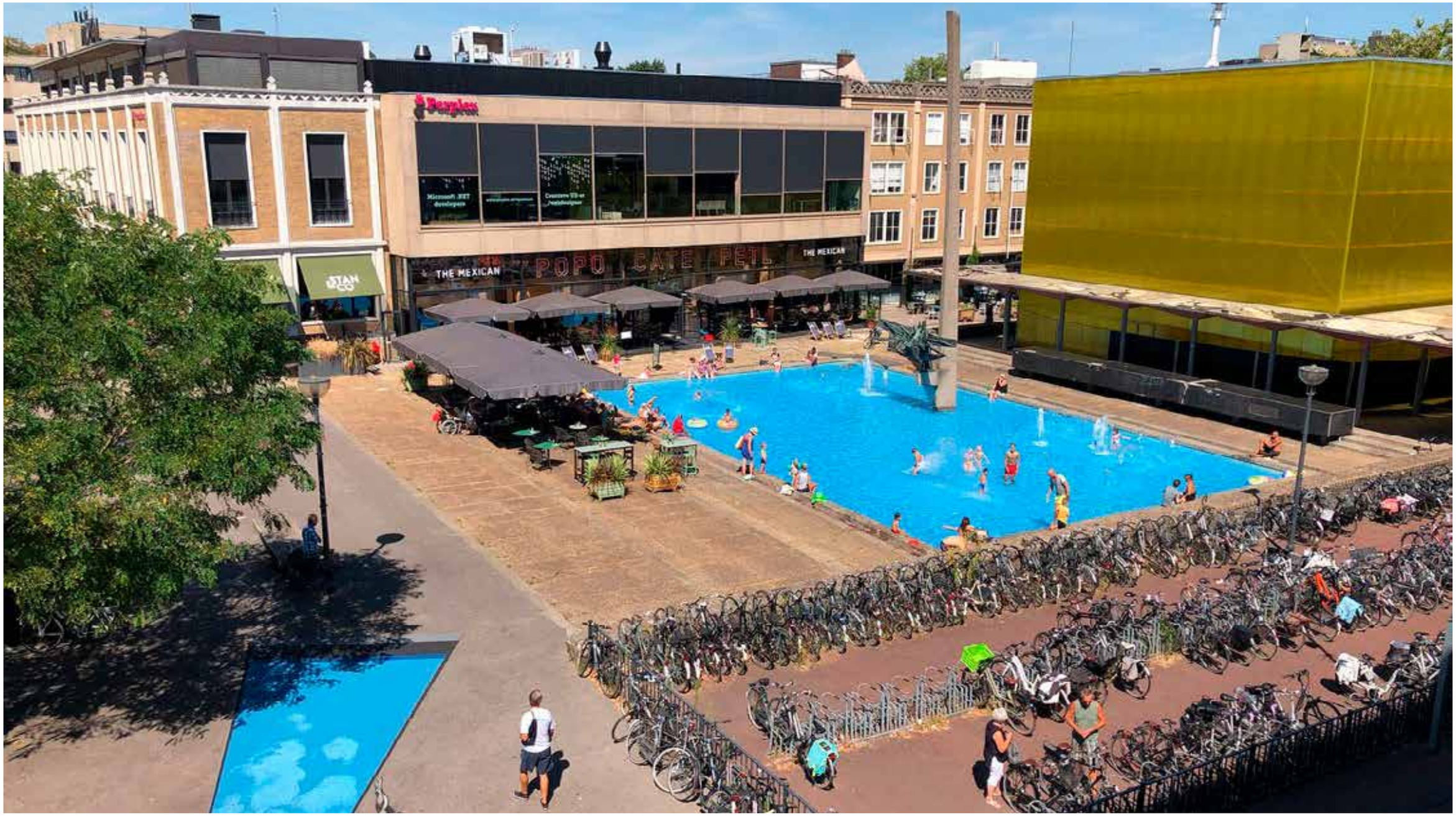
Zowel aan de noord- als aan de zuidzijde van de Aku-fontein bevinden zich horecagelegenheden. De wens is om de ruimte voor de horecaterrassen in de toekomst beter te faciliteren. Aan de noordzijde kan dat door de keitjesvloer op te schuiven en aan de zuidzijde wordt dit bereikt door het fietspad richting het noorden te verleggen. Bij de transformatie van de pergola is het mogelijk om de pergola meer in het midden van de pleinruimte te situeren. De afstand van de pergola tot beide gevels is dan meer evenredig en beter in verhouding (zie varianten 2 t/m 4).

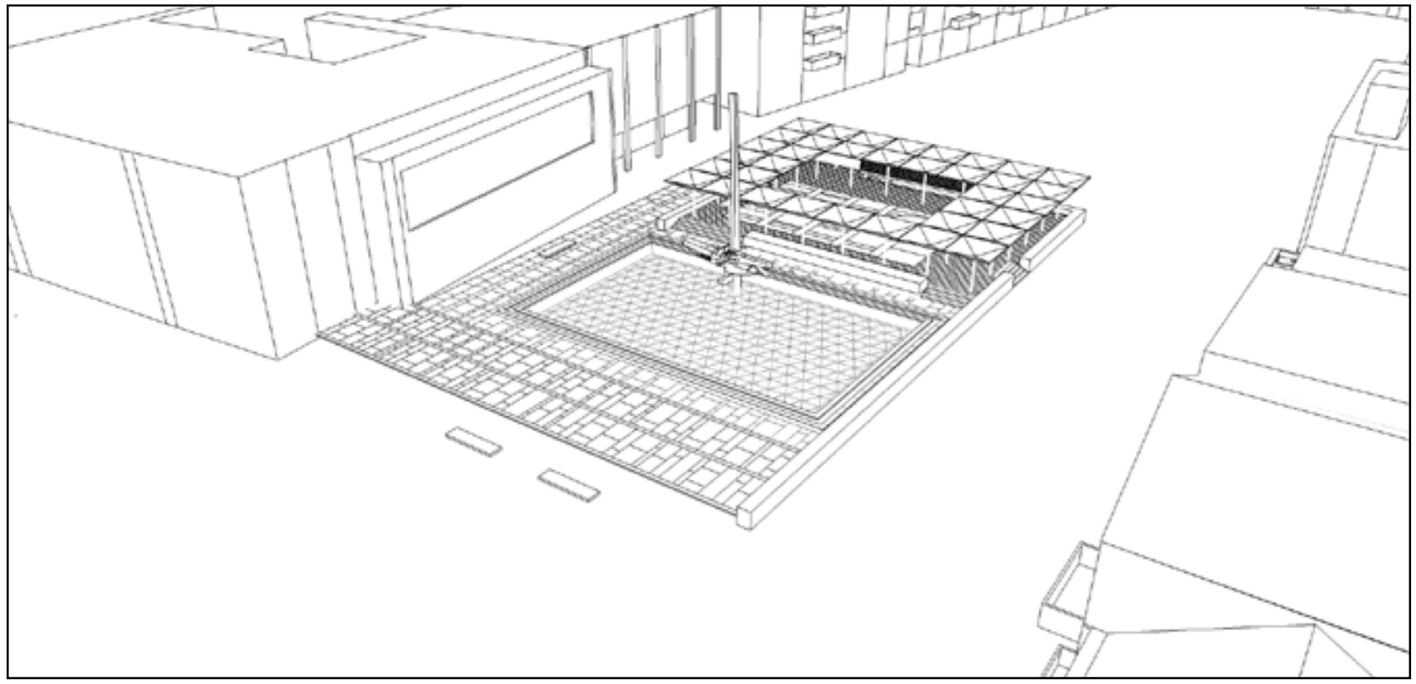
RUIMTE VOOR TERRASSEN EN EVENEMENTEN IN DE OPENBARE RUIMTE

Bij de herinrichting van het plein is het van belang om een goede balans te vinden in de verhouding tussen de ruimte van terrassen voor de horeca-exploitanten en de toegankelijkheid van de openbare ruimte in het centrale deel van het monument. De openbare ruimte kan bij gelegenheid worden ingezet voor het organiseren van evenementen.

huidig gebruik met fietsenstalling, evenementen (world street painting) en terrassen

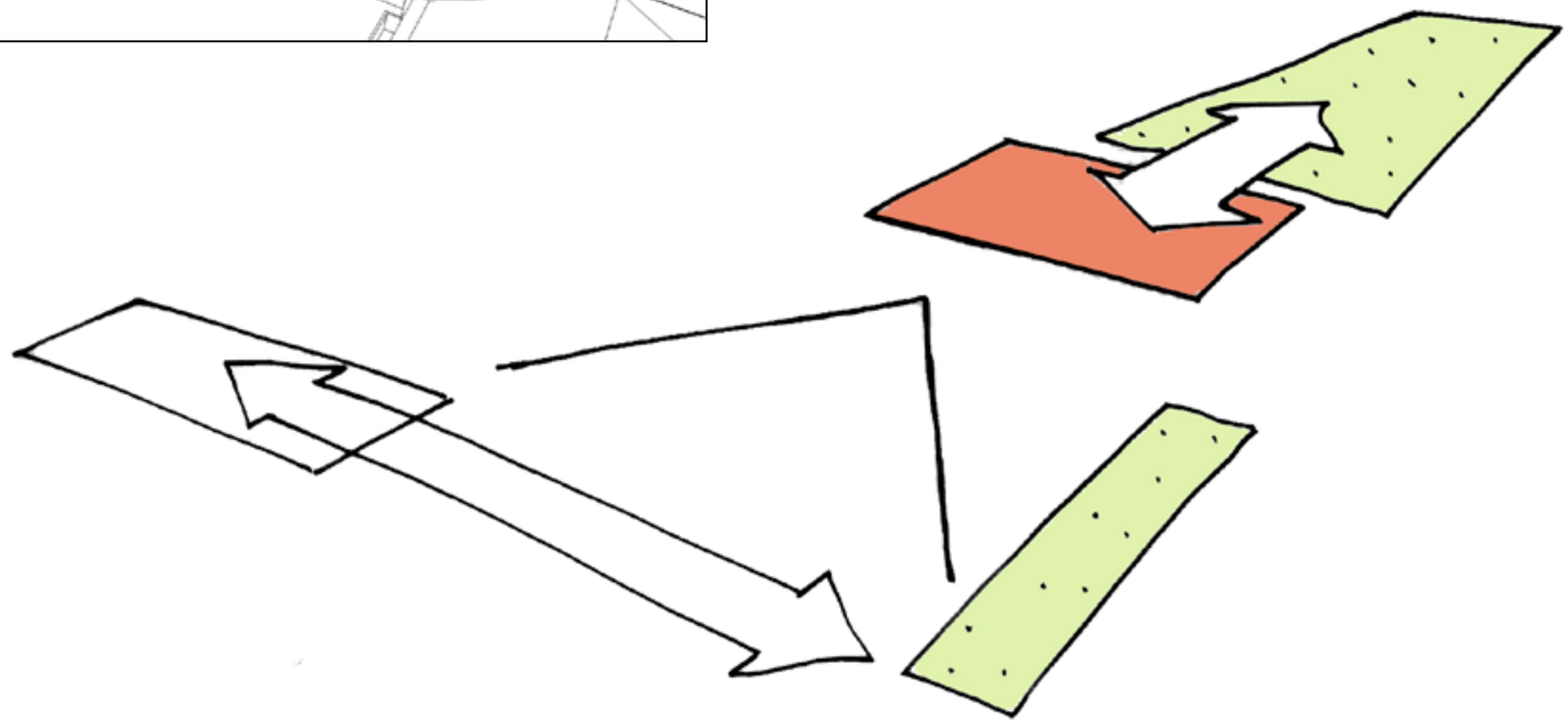
RUIMTE VOOR EVENEMENTEN

De ruimte voor het organiseren van evenementen concentreert zich op twee plaatsen, aan de oost- en westzijde van de Aku-fontein. Aan de oostzijde is er ruimte om evenementen te organiseren in het parkdeel. De kunst daarbij is om de ruimte onder de pergola bij deze evenementen te betrekken. Aan de westzijde is er ruimte om evenementen te organiseren op het pleindeel voor de vijver. Van belang is dat de huidige inrichting daarop wordt aangepast, ook zijn er kansen om de vijver in de wintermaanden bij de evenementenruimte te betrekken (zie laatste hoofdstuk).

evenement in de binnenruimte van de pergola

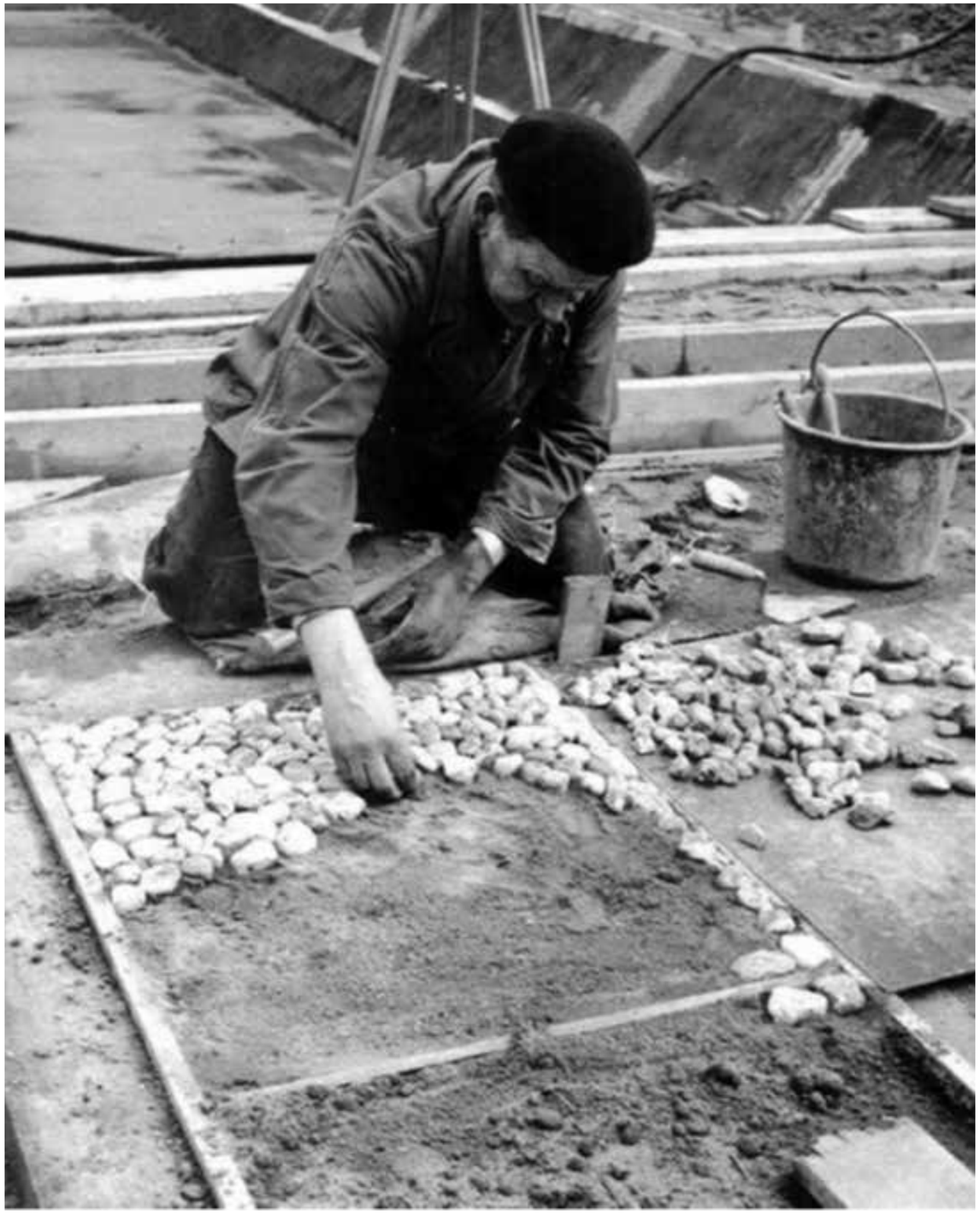

DE BEGAANBAARHEID VAN DE VLOER MET VELDKEIEN

De vloer met veldkeitjes is een veel besproken onderdeel van het rijksmonument. De beloopbaarheid van de tegels met veldkeitjes laat namelijk te wensen over. In de uitwerking van het project is hier aandacht voor. Zowel de maat van het vlak met keitjes kan worden herzien (zie alinea duidelijke begrenzing) als de afwerking van de keitjes kan worden aangepast (zie laatste hoofdstuk).

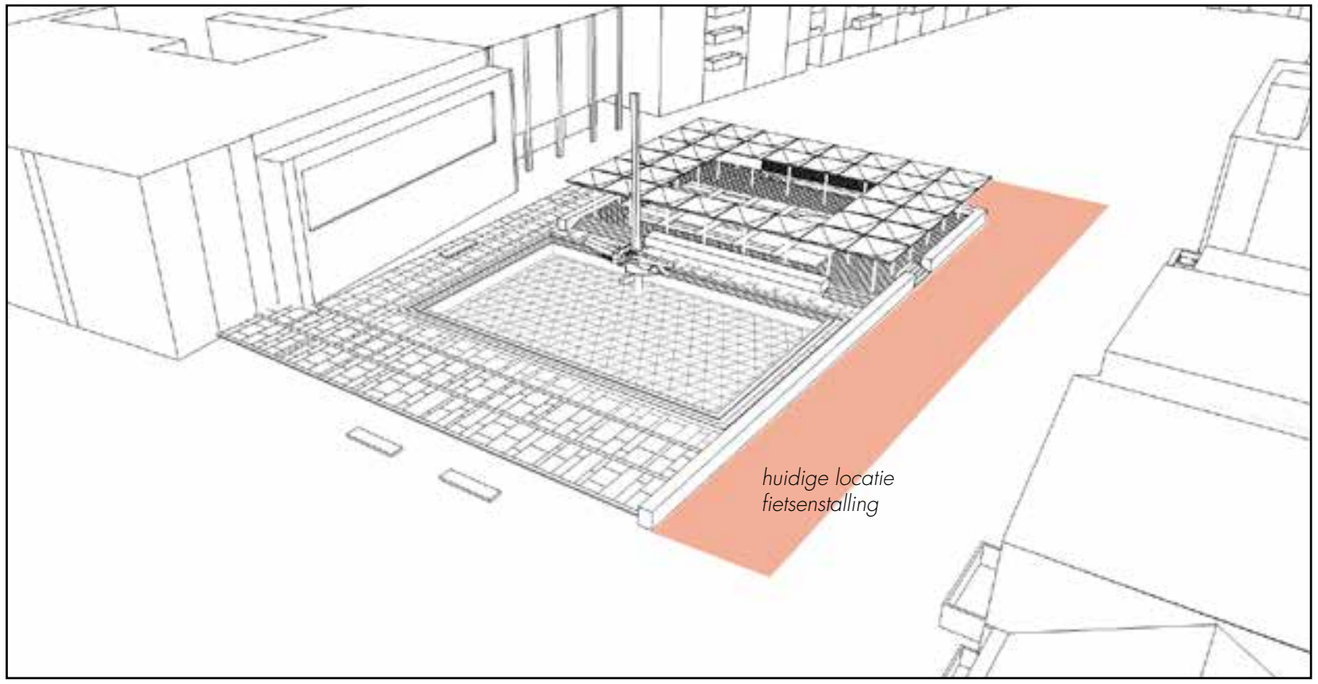
huidige staat van de vloer met veldkeitjes

aanleg van de tegels met veldkeitjes van de Veluwe

FIETSENSTALLING

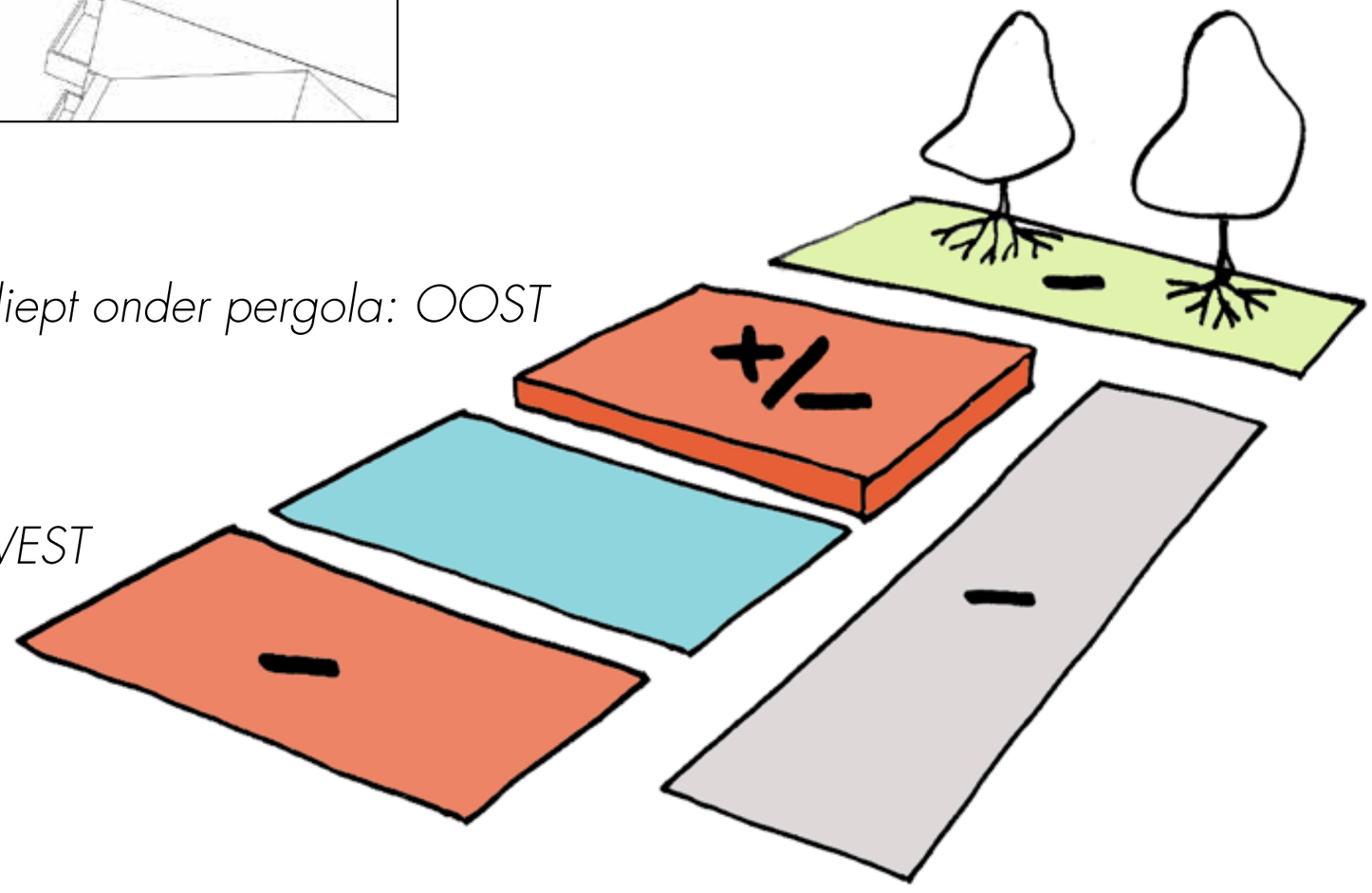
PLAATS VOOR DE FIETSENSTALLING

De huidige fietsenstalling wordt goed gebruikt en heeft een hoge bezettingsgraad. De fietsenstalling ligt dan ook ideaal ten opzichte van een van de bronpunten voor de binnenstad, de poort naar het Jansplein. Bij het zoeken naar een nieuwe locatie voor de fietsenstalling is het van belang om de afstand tot de poort naar het Jansplein klein te houden. Er zijn vier mogelijke locaties: verdiept onder de huidige locatie, verdiept onder het parkdeel, half verdiept onder de pergola en driekwart verdiept onder het voorplein van de vijver. Daarbij hebben twee opties de meeste kans van slagen: half verdiept onder de pergola en driekwart verdiept onder het voorplein, beide opties worden in dit structuurontwerp verder onderzocht. De overige opties zijn minder geschikt voor het inrichten van de verdiepte fietsenstalling. Op de locatie van de huidige stalling dient de stalling geheel verdiept te worden aangelegd waardoor er een lange hellingbaan ontstaat en de stalling minder goed toegankelijk is. Door de langgerekte vorm van de stalling is de verdiepte ligging op deze locatie ook kostbaarder. Situering onder een deel van het park kan niet vanwege het wortelgestel van de grote bomen. De situering onder de huidige vijver is ook bekeken maar ook hier geldt dat een geheel verdiepte ligging de stalling minder goed toegankelijk maakt.

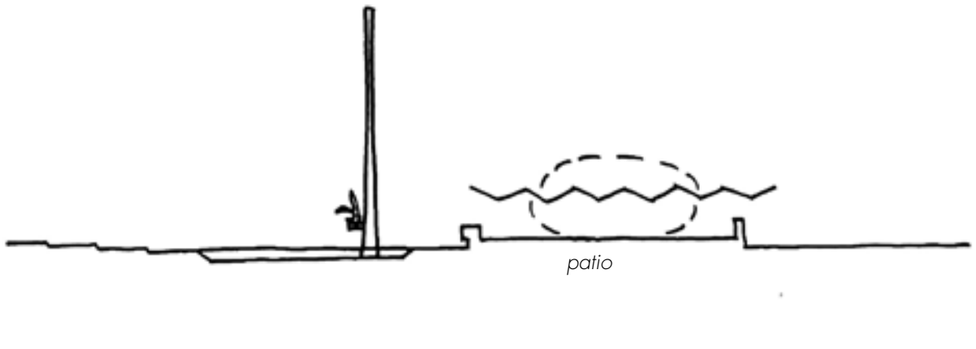
half verdiept onder pergola: OOST

verdiept onder voorplein: WEST

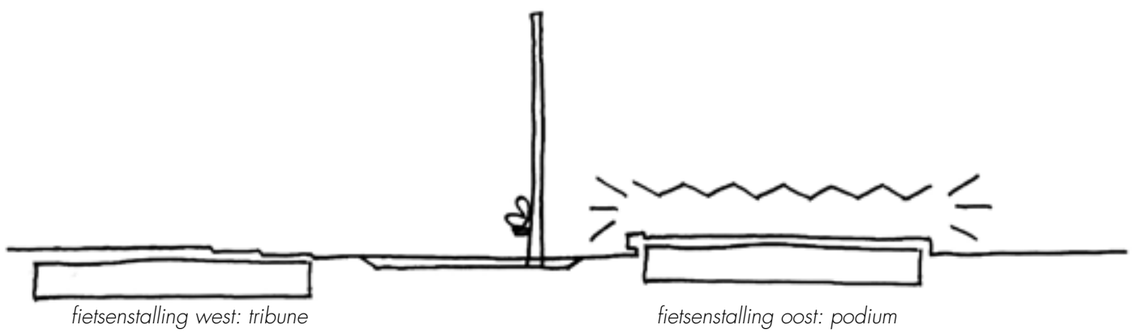

VAN PATIO NAAR PODIUM

Het aanbrengen van een half verdiepte fietsenstalling heeft als voordeel ten opzichte van een geheel verdiepte fietsenstalling dat er minder lange hellingbanen en trappen nodig zijn om de stalling te bereiken. Dit komt de toegankelijkheid van de stalling ten goede. Het realiseren van een geheel verdiepte fietsenstalling heeft als voordeel dat er geen aanpassingen hoeven te worden gedaan aan de Aku-fontein. Maar bij het realiseren van een half verdiepte fietsenstalling kan het verhogen van de vloer onder de pergola ook kansen bieden om de ruimte meer als een podium voor de stad in te richten: van patio naar podium.

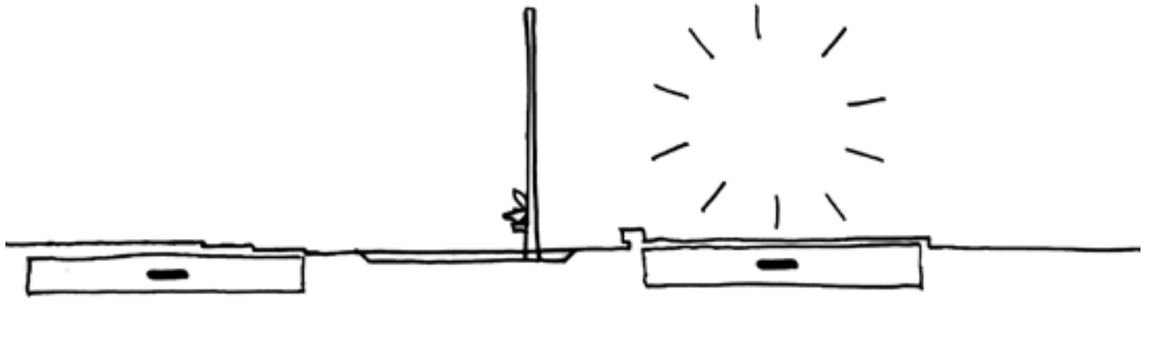
huidige situatie

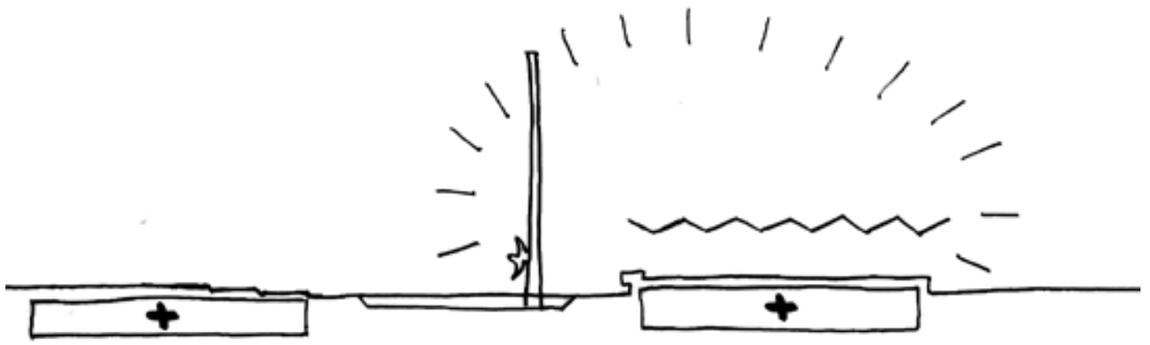
situatie na toevoeging van de fietsenstalling

DE ICONISCHE WAARDE

Bij het realiseren van een half verdiepte of verdiepte fietsenstalling is het van belang dat de fietsenstalling zich verhoudt tot het hoge afwerkings- en detailniveau van de Aku-fontein zelf. Het is een strategische keuze om de iconische waarde van de Aku-fontein zelf in stand te houden en de fietsenstalling daar op af te stemmen. Dit is een niet voor de hand liggende gedachte; in een meer standaard oplossing is de fietsenstalling gereduceerd tot een betonnen bak en richt alle aandacht zich op de nieuwe invulling van de pergola terwijl de ambitie zou moeten zijn om de boven- en onderwereld juist in samenspraak met elkaar te ontworpen.

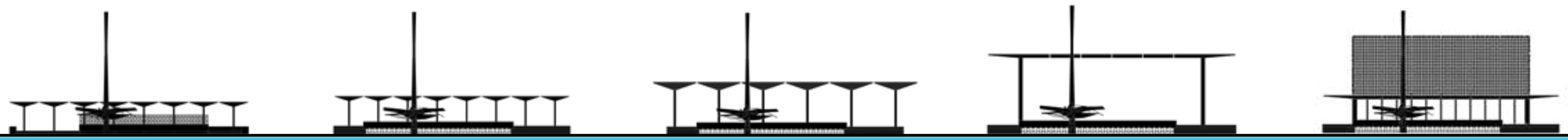

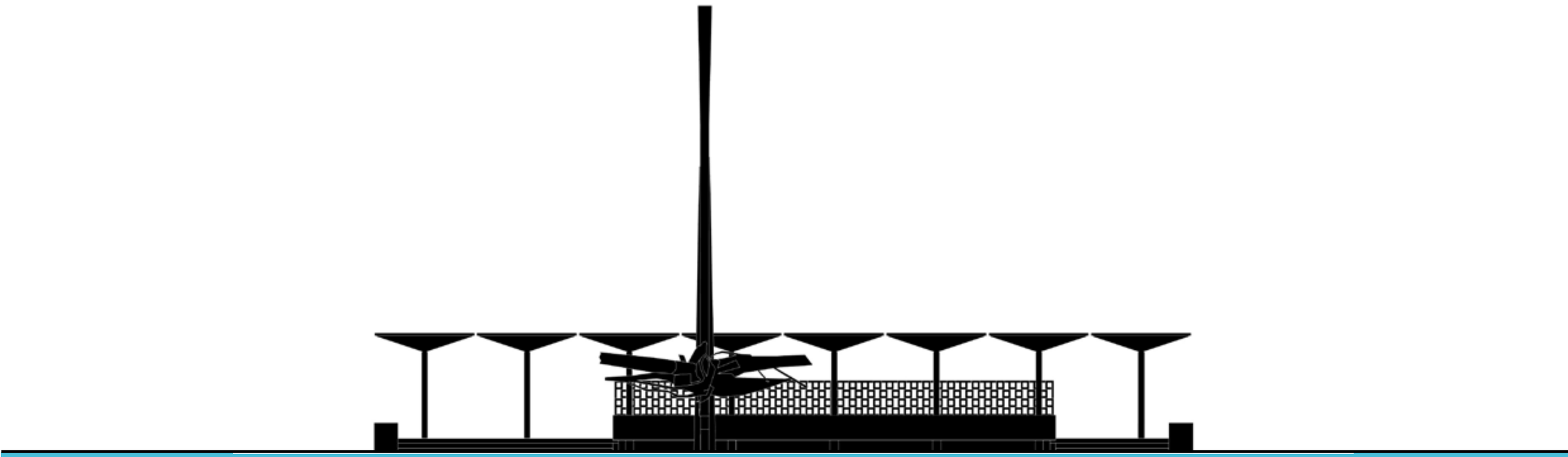
ongewenste situatie

gewenste situatie

MOGELIJKE VARIANTEN

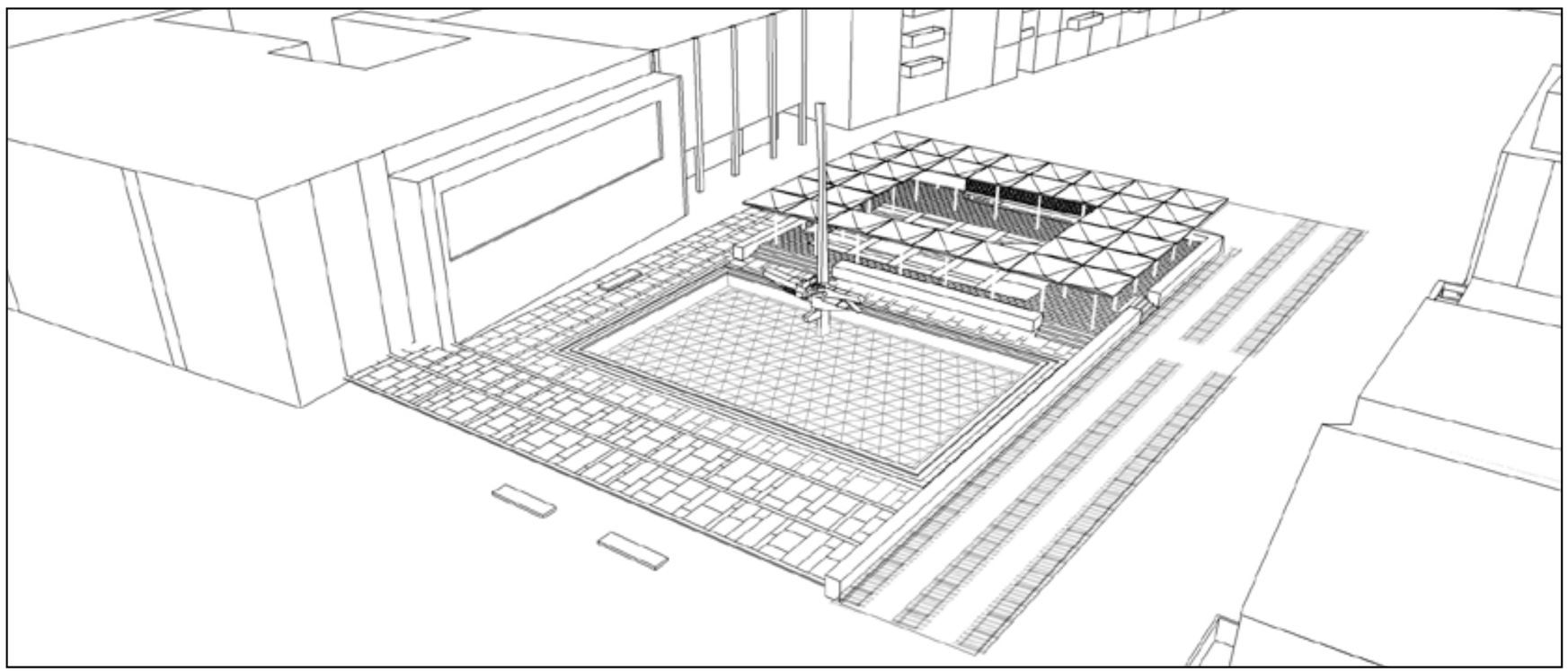

1. RESTAURATIE

FIETSENSTALLING OP MAAIVELD

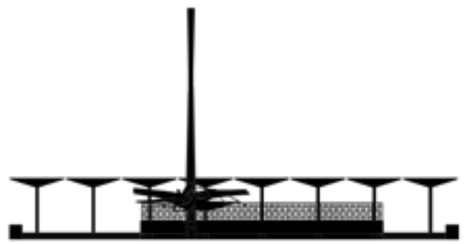
BESTAANDE SITUATIE

overzicht bestaande situatie met rechts de contour van de fietsenstalling

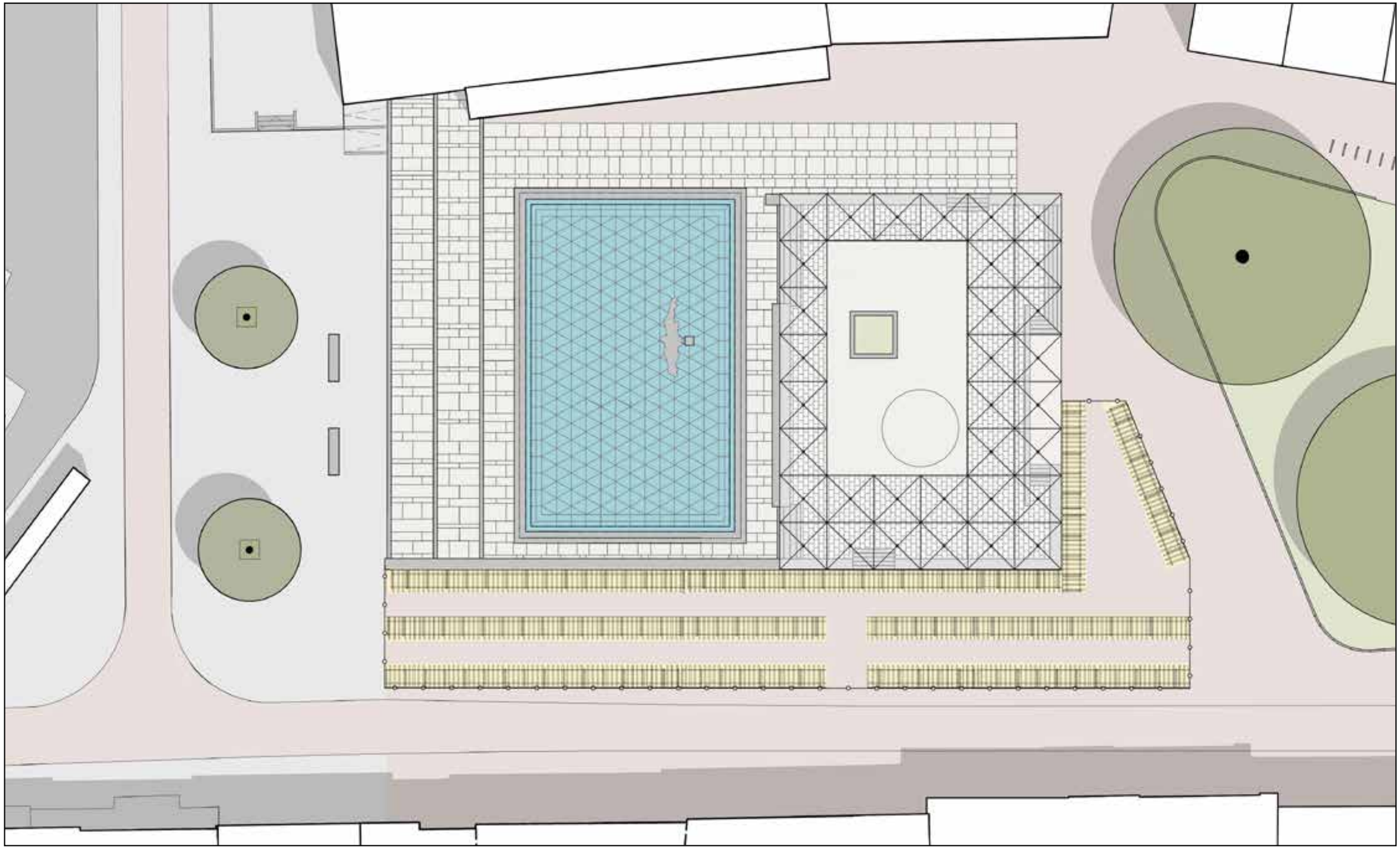

zicht vanaf de poort naar het Jansplein

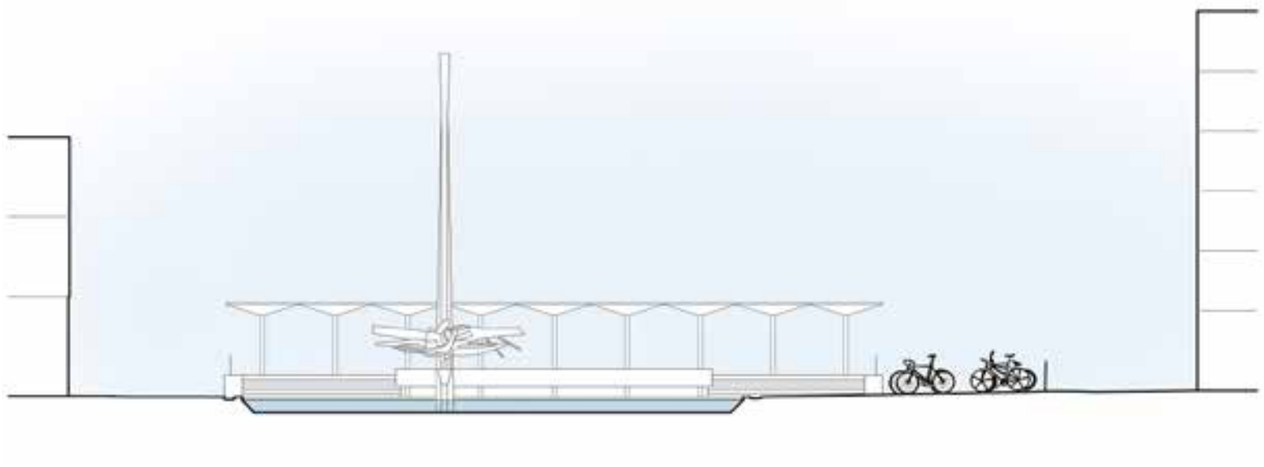
In deze variant wordt de Aku-fontein in zijn geheel gerestaureerd en vindt er geen transformatie plaats. Alle onderdelen van het monument blijven ongewijzigd in stand. Dit is enerzijds een zegen voor de oorspronkelijke staat van het monument maar anderzijds wordt de barrière tussen de Aku-fontein en de binnenstad en tussen het monument en de parkzone op deze wijze niet geslecht. Er is in deze variant geen ruimte om de fietsenstalling op een andere plaats te huisvesten. De fietsenstalling blijft derhalve op de huidige locatie gehandhaafd.

FIETSENSTALLING OP MAAIVELD

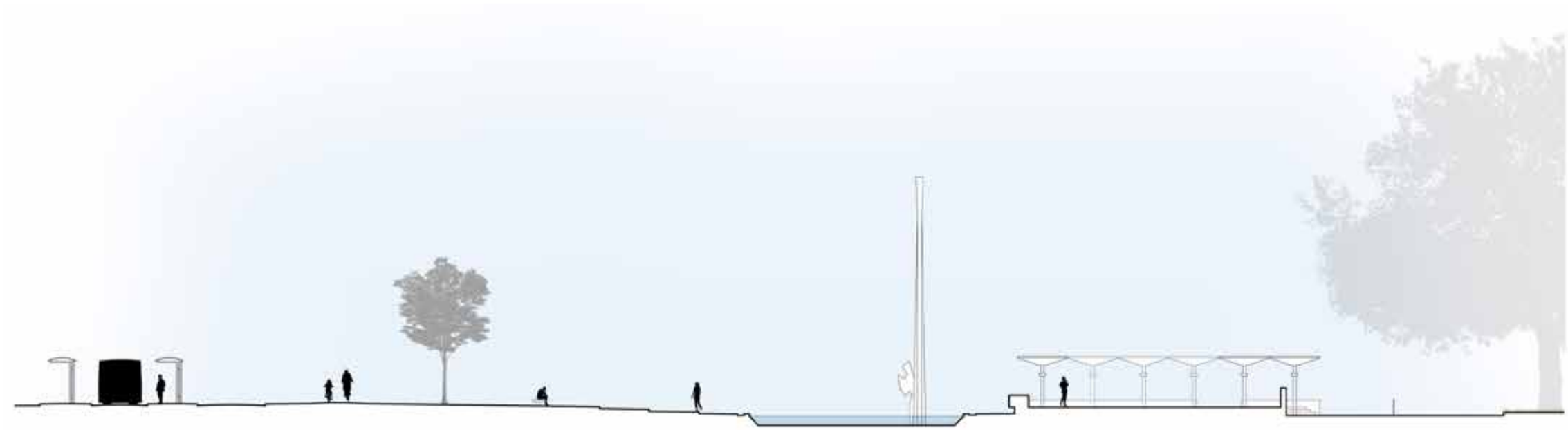

plattegrond met aan de zuidzijde de bestaande fietsenstalling op maaiveld

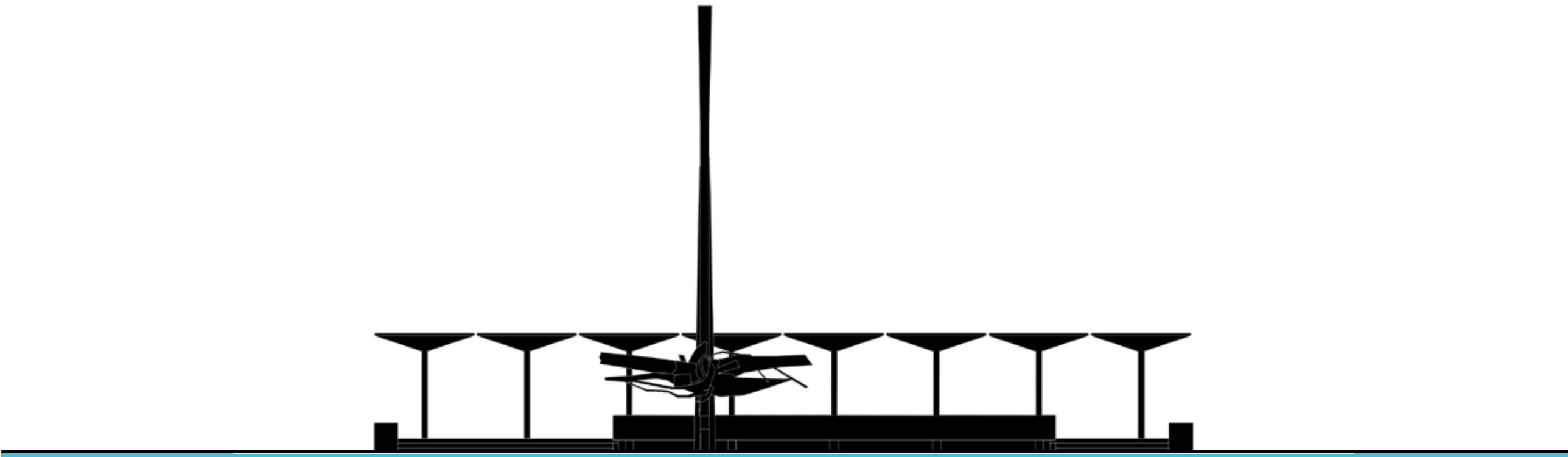
BESTAANDE SITUATIE

dwarsdoorsnede (van noord naar zuid)

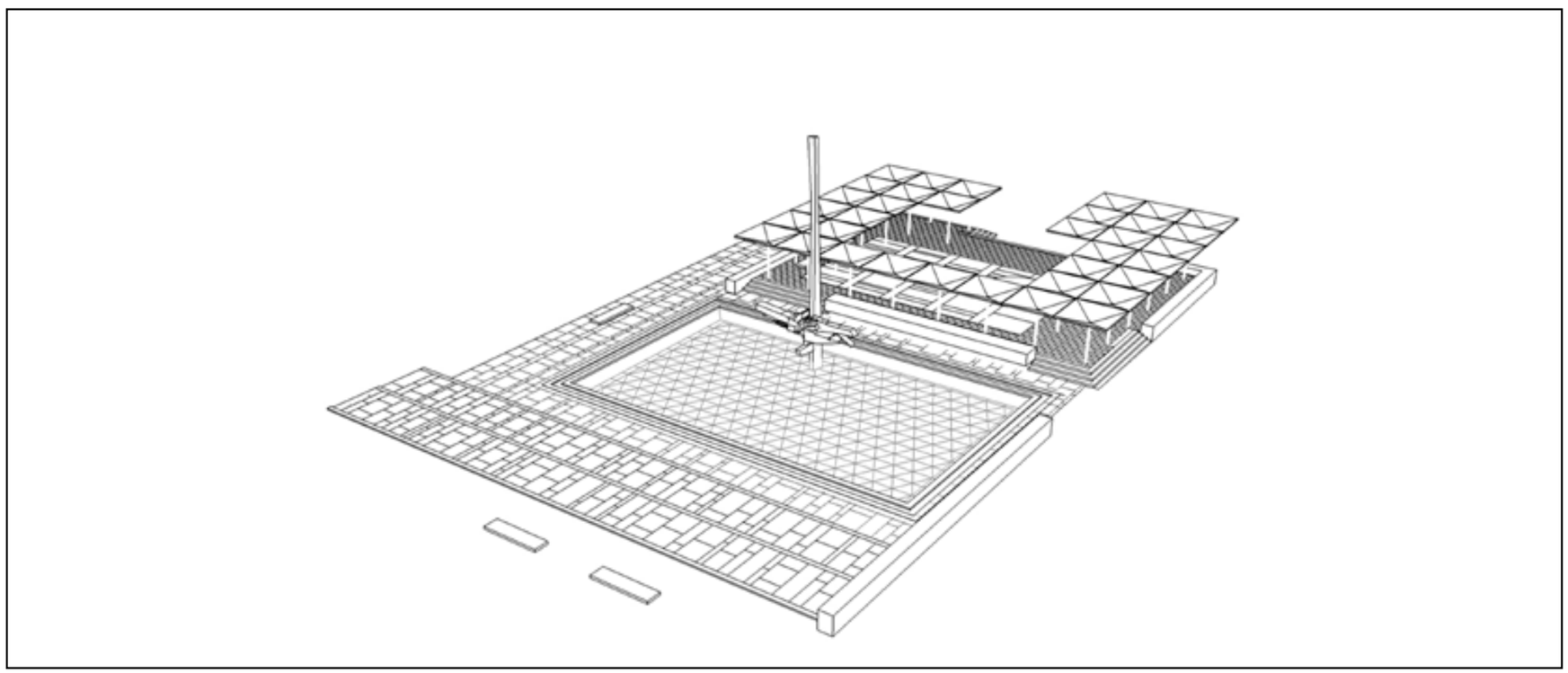
lengtedoorsnede (van west naar oost)

2A. RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE

FIETSENSTALLING WEST / PERGOLA

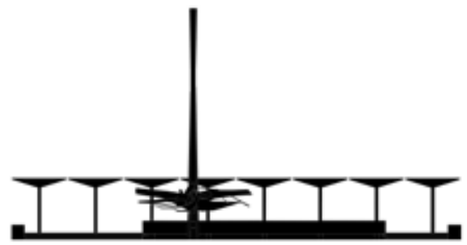
PERGOLA OPEN NAAR DE OMGEVING

overzicht met rechts de opening naar het Jansplein en het parkdeel

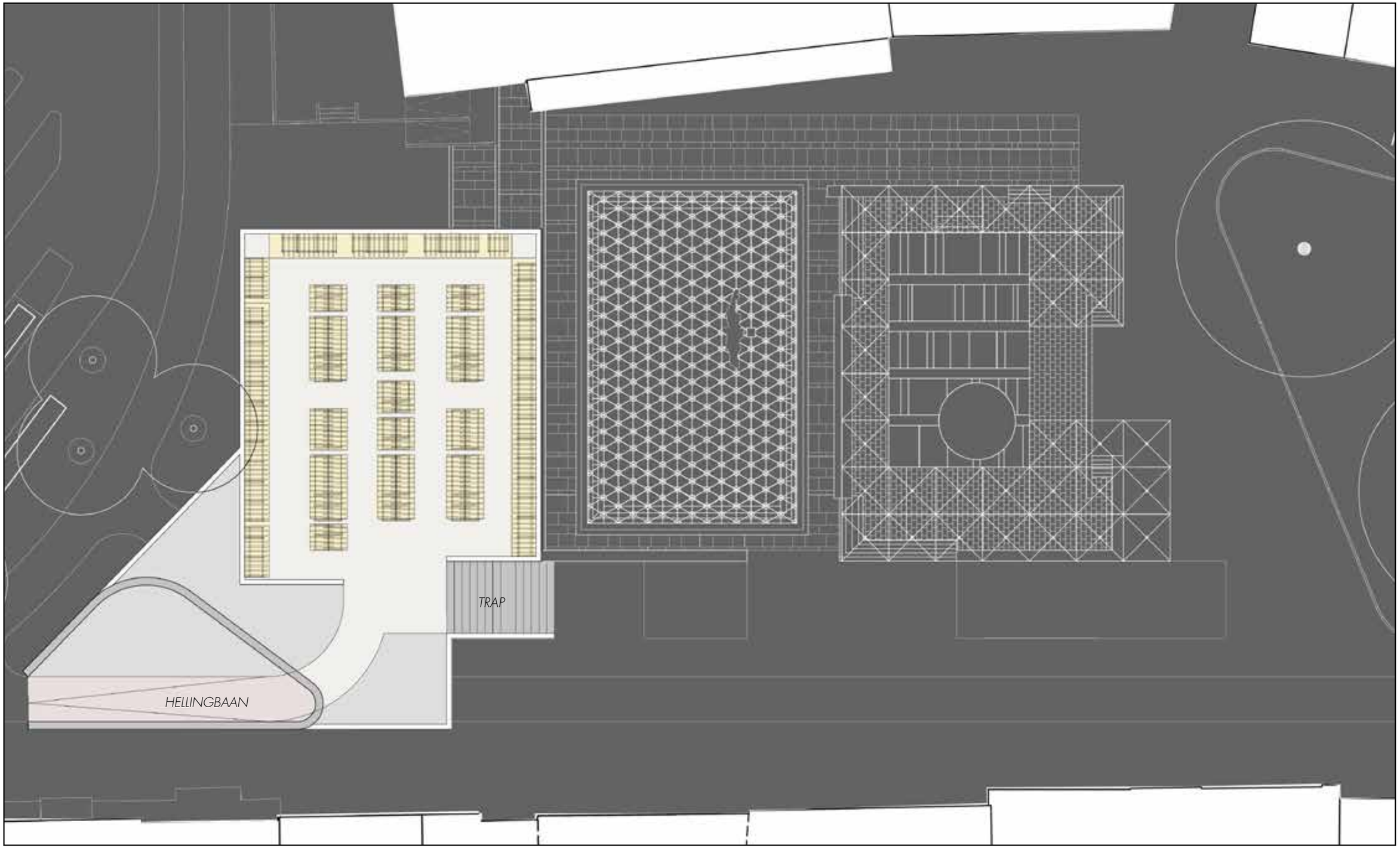

zicht vanaf de poort naar het Jansplein

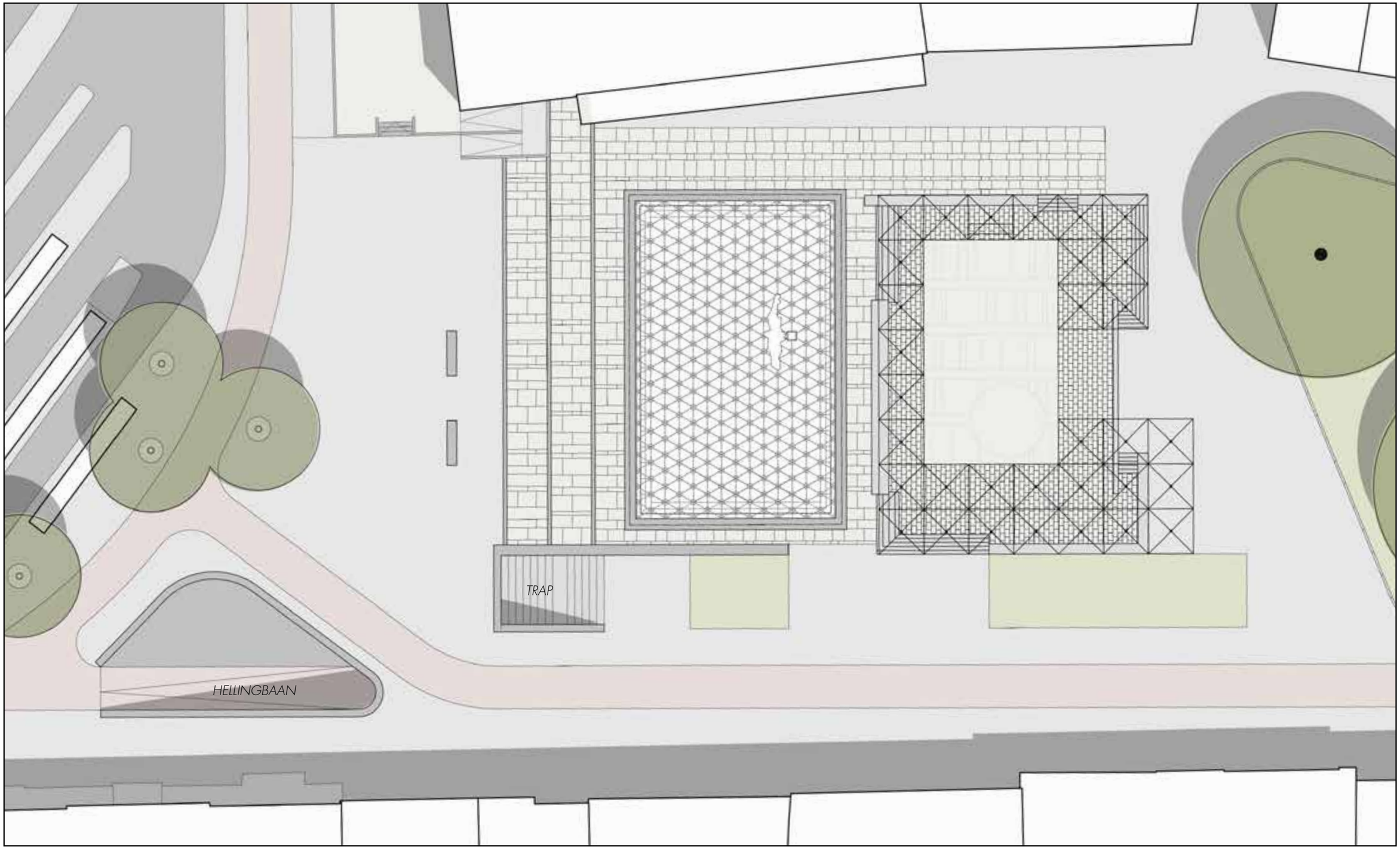
In deze variant vindt er een kleine transformatie van de Aku-fontein plaats. De fietsenstalling wordt driekwart verdiept aangelegd onder het west deel van het voorplein, de traptreden op het voorplein worden daarop aangepast en kunnen dienen voor daglichttoetreding. De keermuur aan de zuidzijde krijgt een grotere opening zodat de toegankelijkheid vanaf het Jansplein wordt vergroot. De pergola krijgt een opening naar het park en de muur van open betonstenen wordt verwijderd zodat de ruimte onder de pergola kan worden gebruikt bij evenementen. De entree van de verdiepte fietsenstalling kan op meerdere wijzen worden aangelegd. In de voorbeelduitwerking is het laatste perron van het busstation meegenomen bij de herinrichting van het voorplein.

VERDIEPTE FIETSENSTALLING WEST

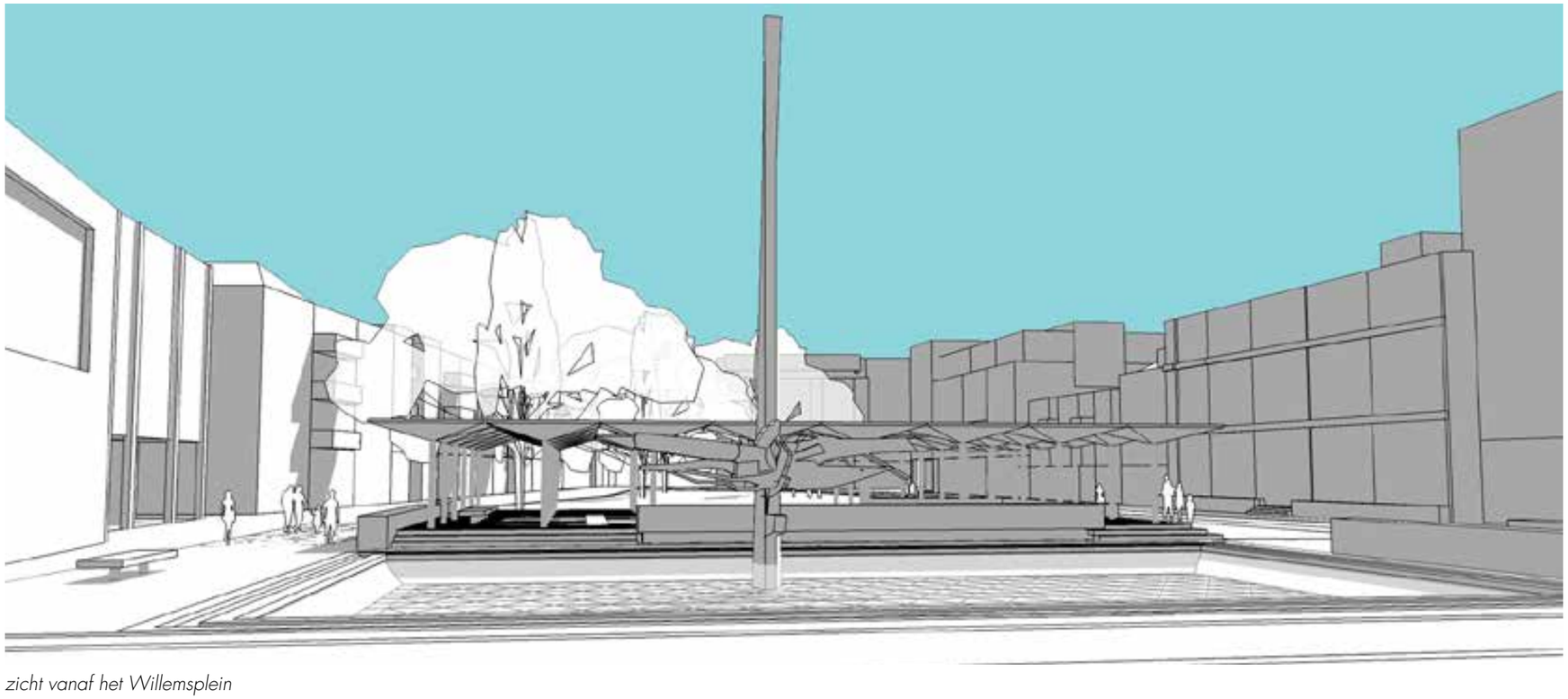
plattegrond niveau -1

PERGOLA OPEN NAAR DE OMGEVING

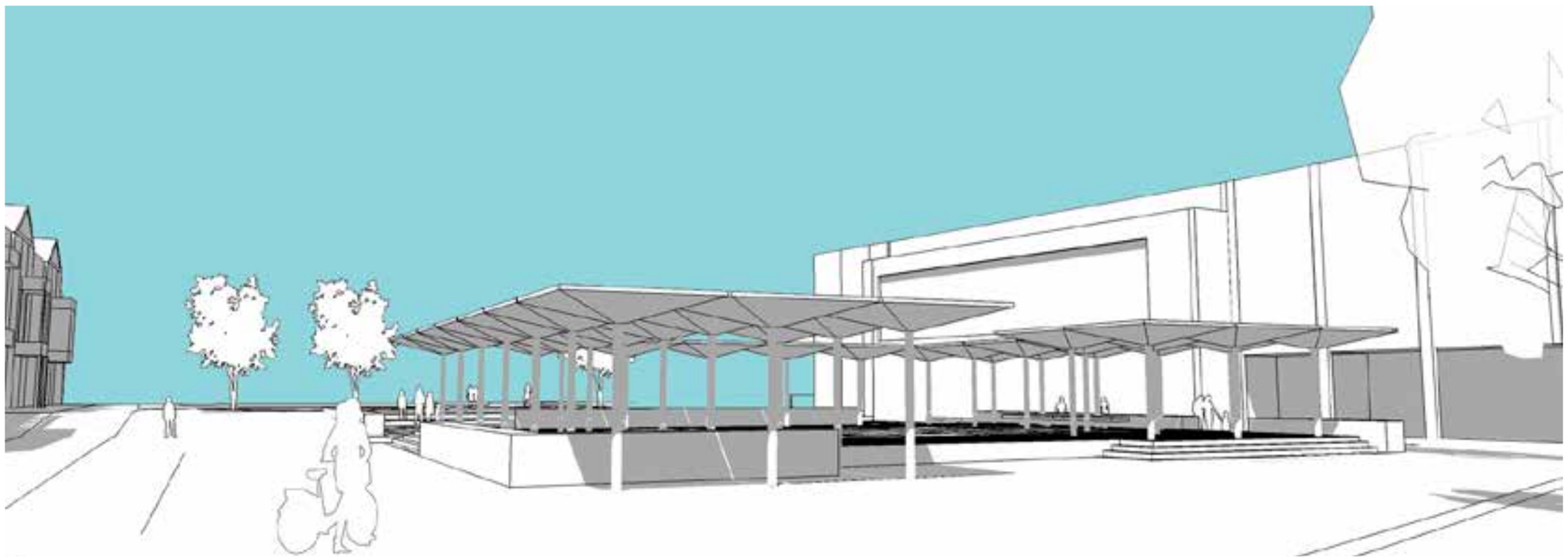
plattegrond maaiveldniveau

PERGOLA OPEN NAAR DE OMGEVING

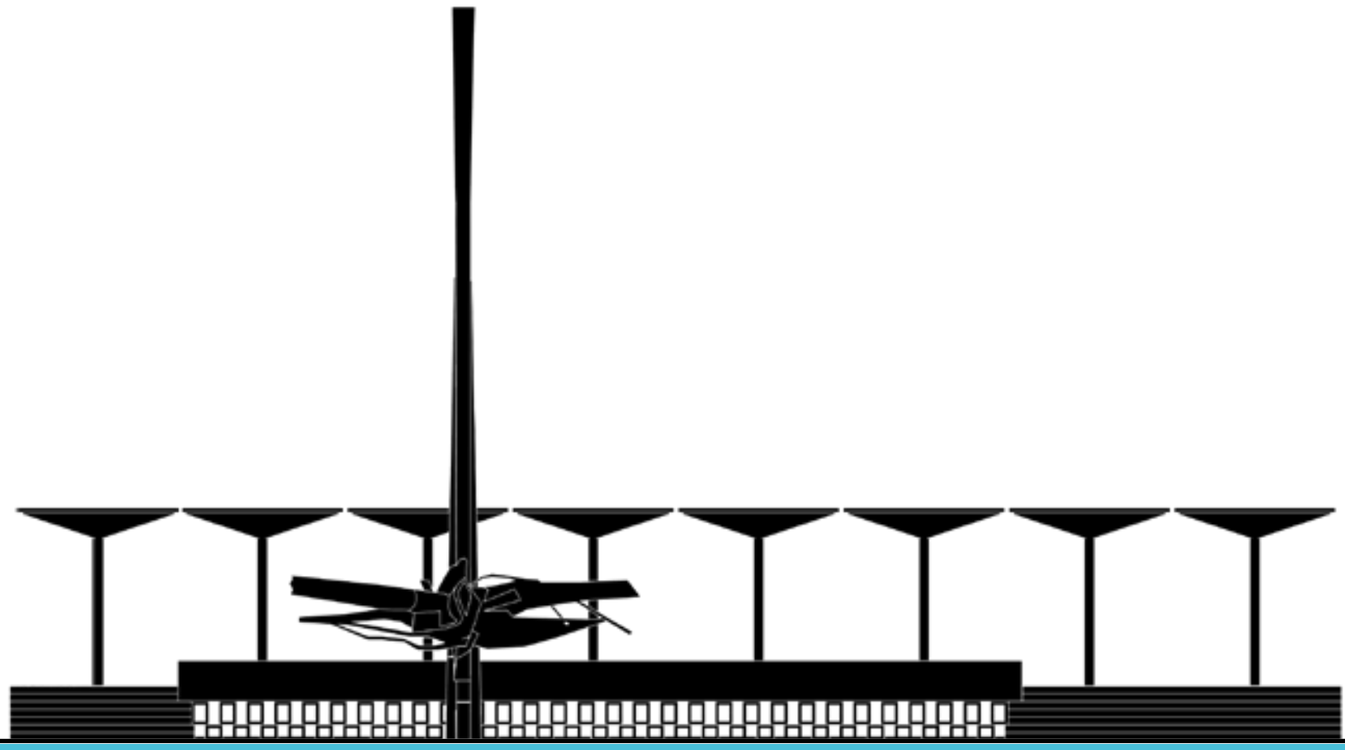

zicht vanaf het Willemsplein

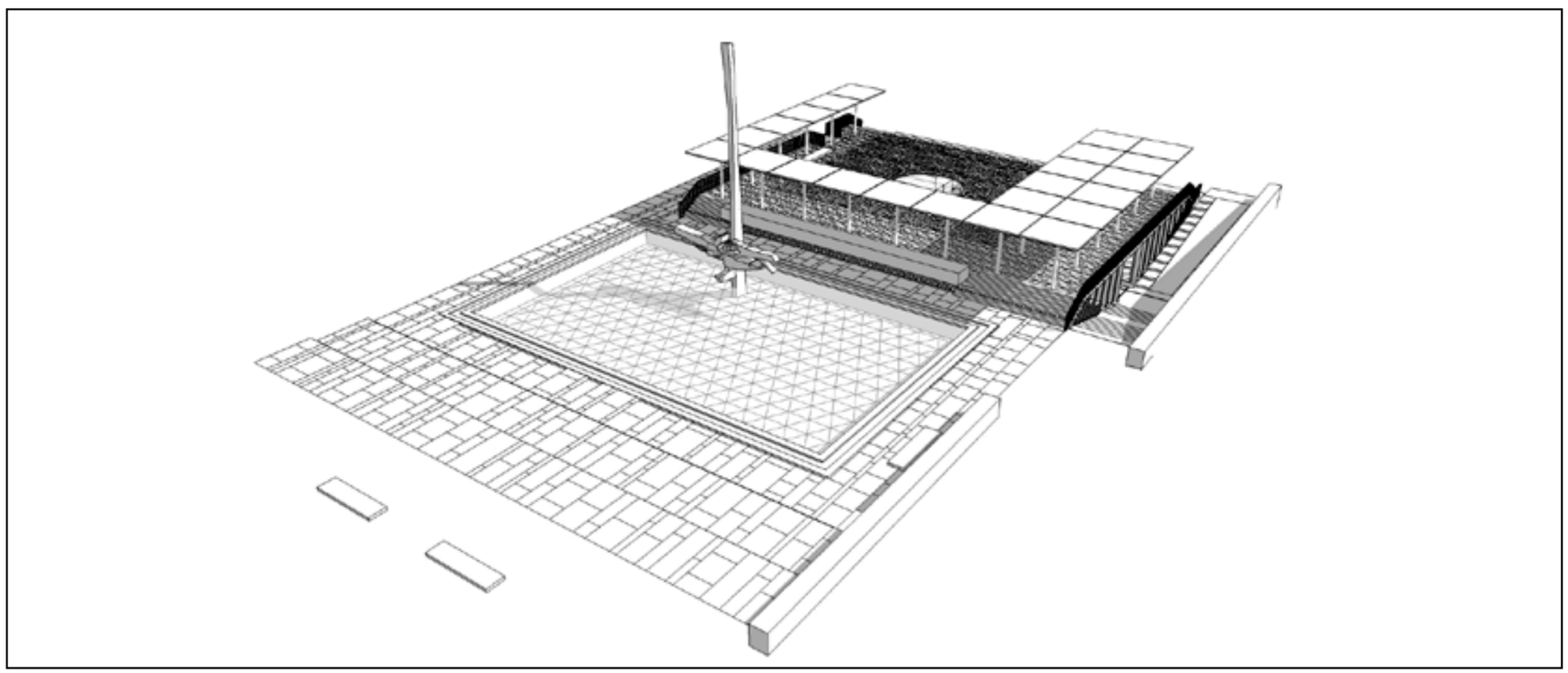
zicht vanaf de parkzijde

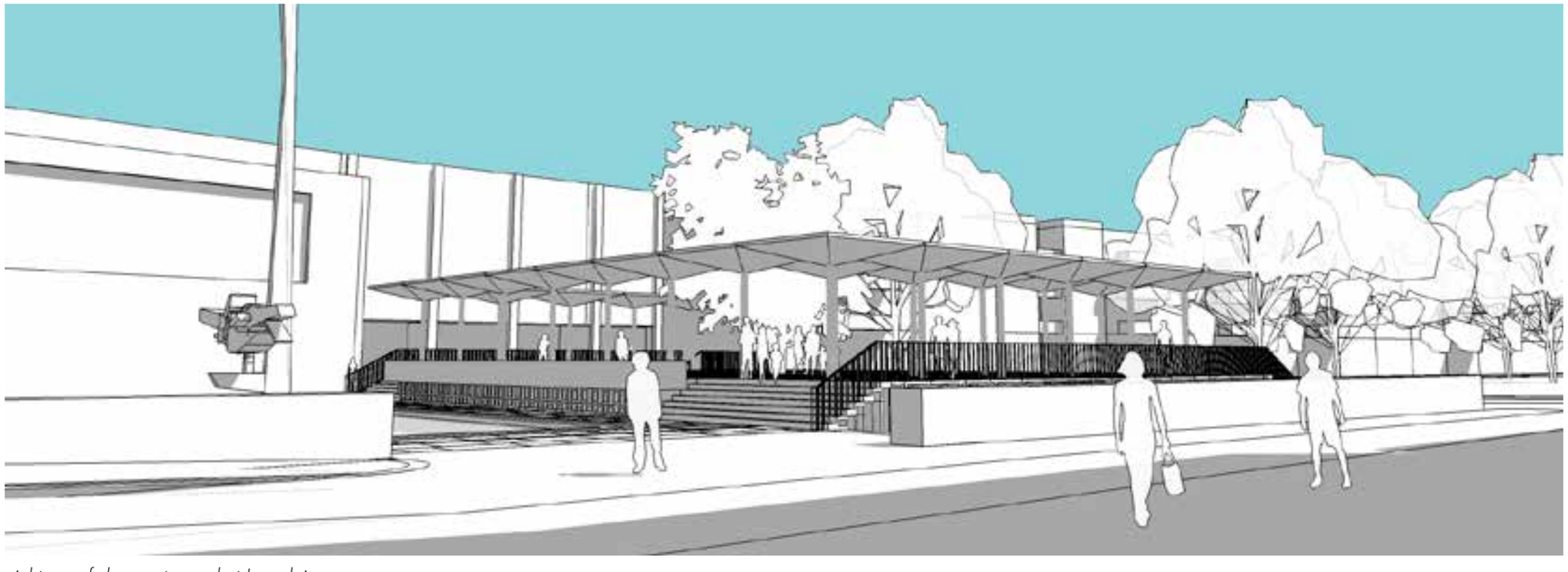
2B. RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE

FIETSENSTALLING OOST / PERGOLA

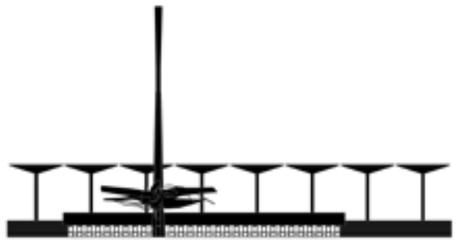
PERGOLA VERHOOGD

overzicht met rechts de entree naar de half verdiepte fietsenstalling

zicht vanaf de poort naar het Jansplein

De fietsenstalling wordt half-verdiept aangelegd onder de pergola. De vloer van de pergola wordt daarvoor ca. 60 cm. verhoogd. De hoogte van de vloer is daarbij gelijk aan de hoogte van de huidige keermuren rondom de Aku-fontein. De basaltmuur aan de zuidzijde van het monument wordt geopend en deels verschoven richting het Jansplein. Achter de muur wordt de toegang tot de half verdiepte fietsenstalling vormgegeven. Door de vloer onder de pergola te verhogen ontstaat er een podium voor de stad. De bestaande pergola wordt in deze variant iets verhoogd teruggeplaatst op het podium. De pergola heeft een opening naar het parkdeel zodat de ruimte onder de pergola dienst kan doen bij evenementen.

DE BASALT MUUR ALS SCHEIDING

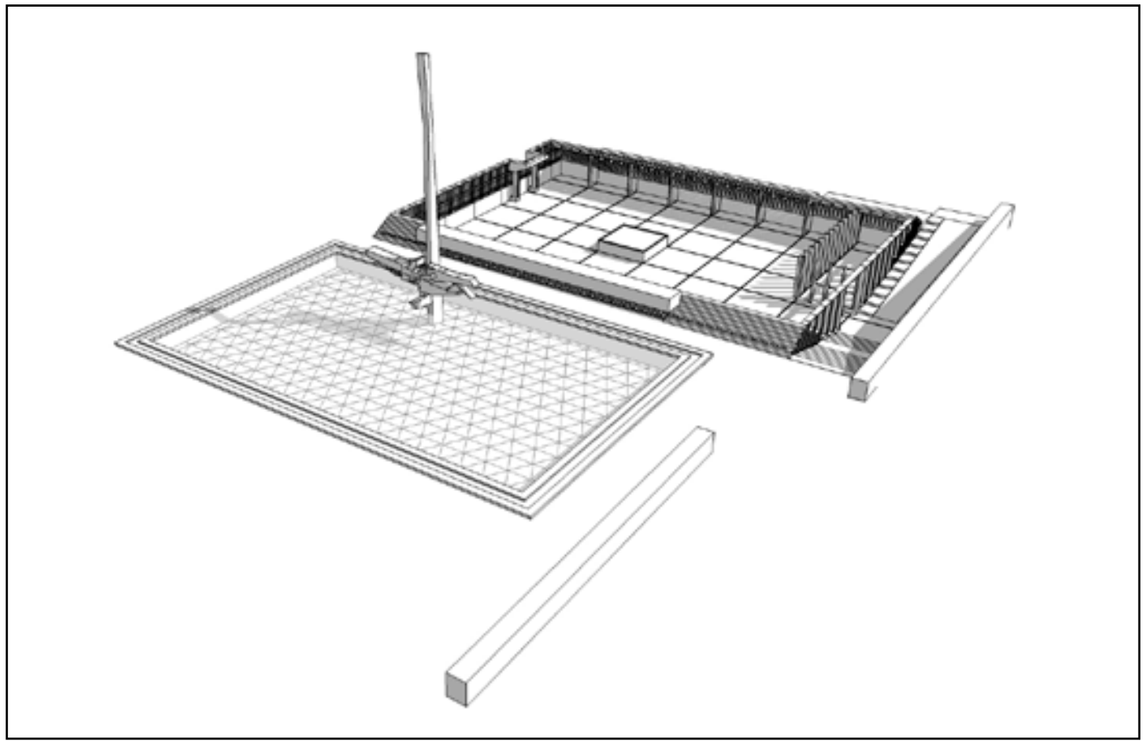
oorspronkelijke situatie met de verkeersweg aan de zuidzijde van de Aku-fontein en de basaltmuur als afscheiding

HALF VERDIEPTE FIETSENSTALLING OOST

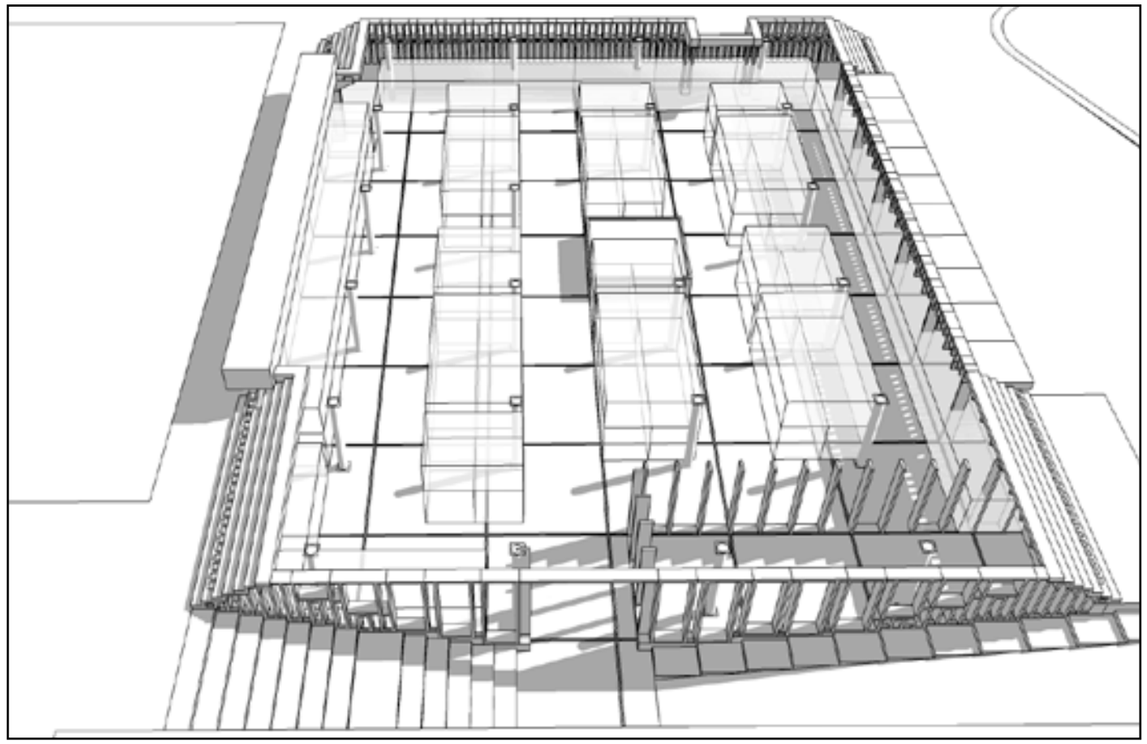

plankaart niveau - 0.5

ENTREE HALF VERDIEPTE FIETSENSTALLING OOST

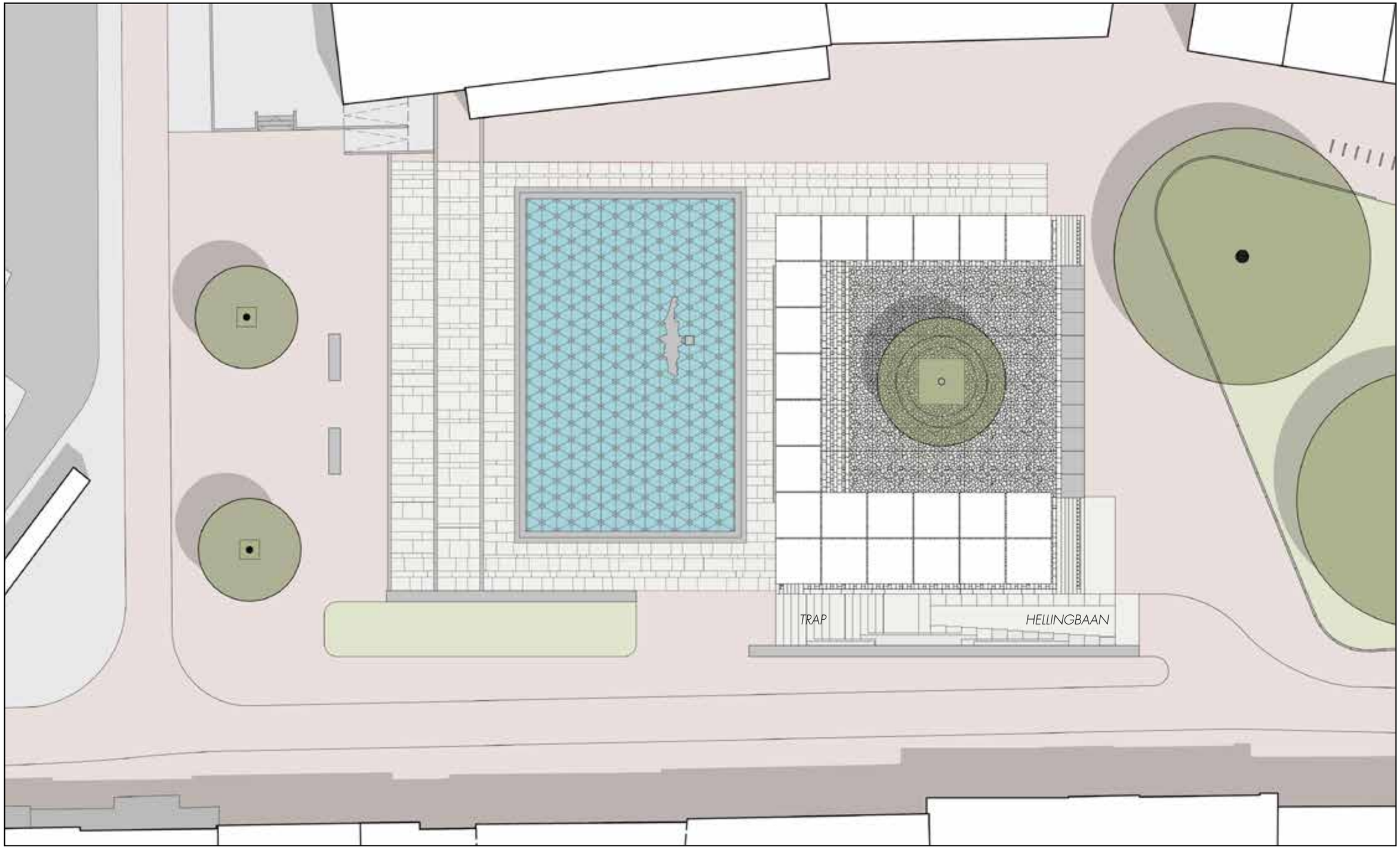

overzicht fietsenstalling

entree fietsenstalling

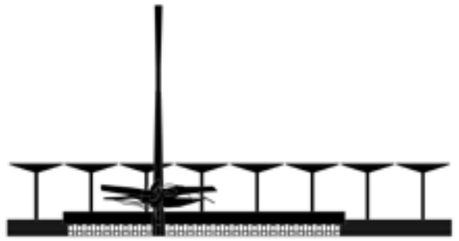
PLATTEGROND PERGOLA VERHOOGD

plattegrond maaiveldniveau

PODIUM NAAR DE PARKZIJDE

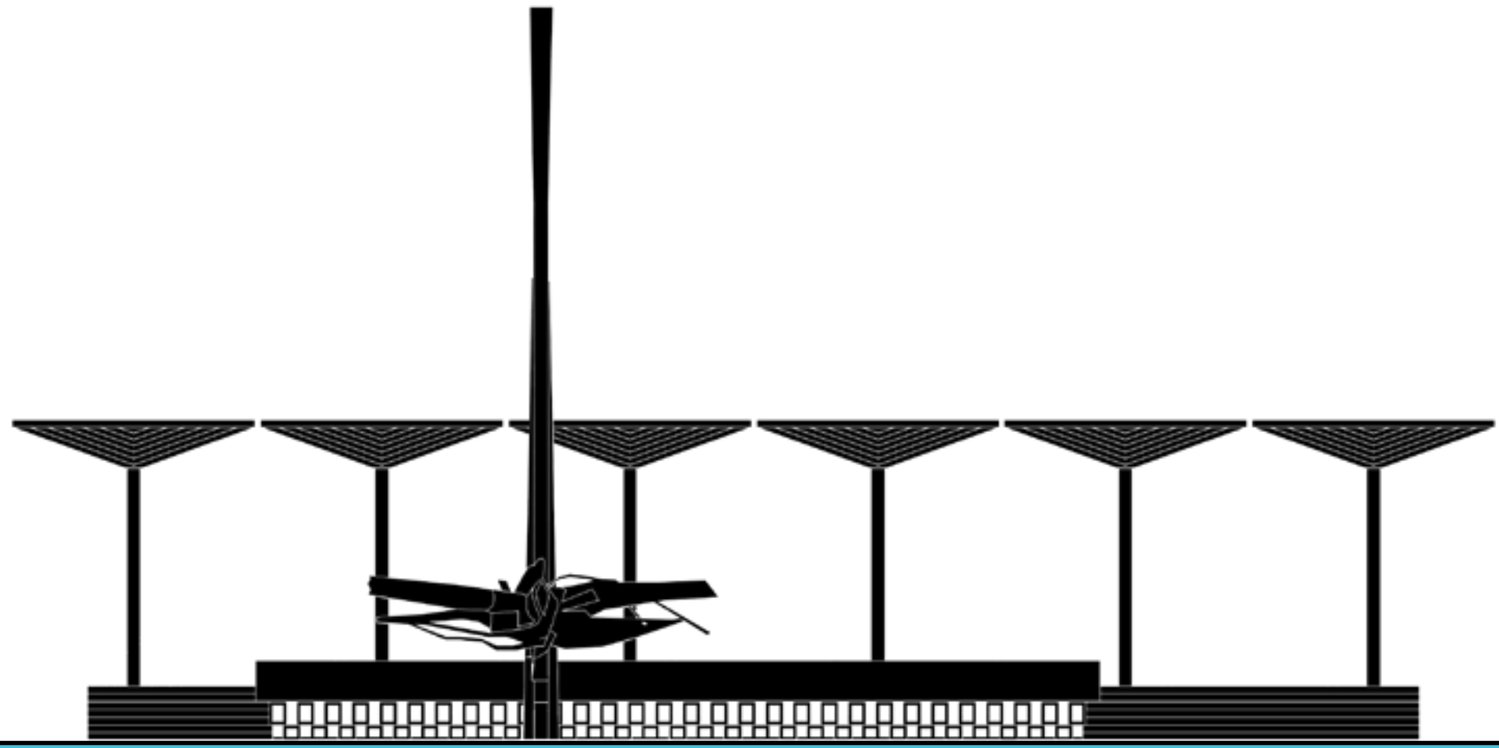

zicht vanaf het Willemsplein

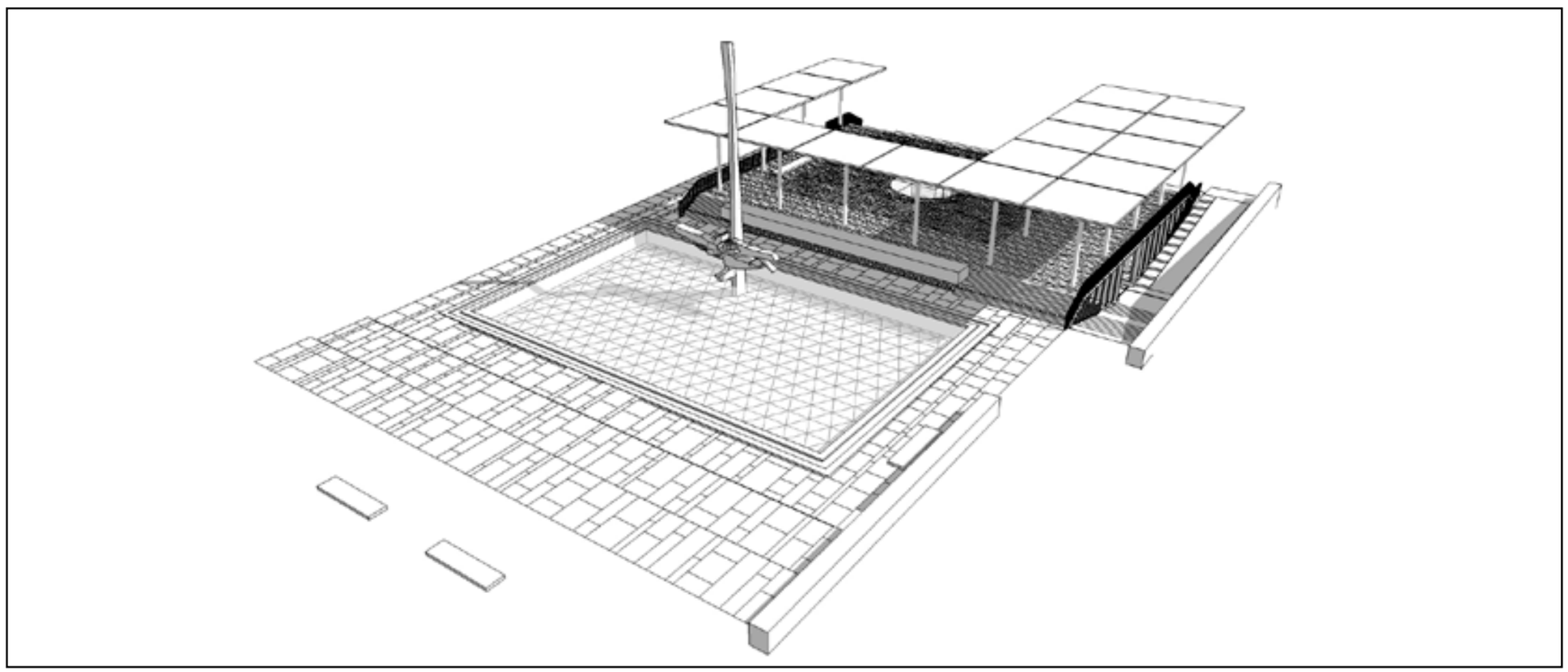
zicht vanaf de parkzijde

3A. RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE

FIETSENSTALLING OOST / PERGOLA VERGROOT

PERGOLA VERGROOT

overzicht met de grotere pergola die zich opent naar de parkzijde

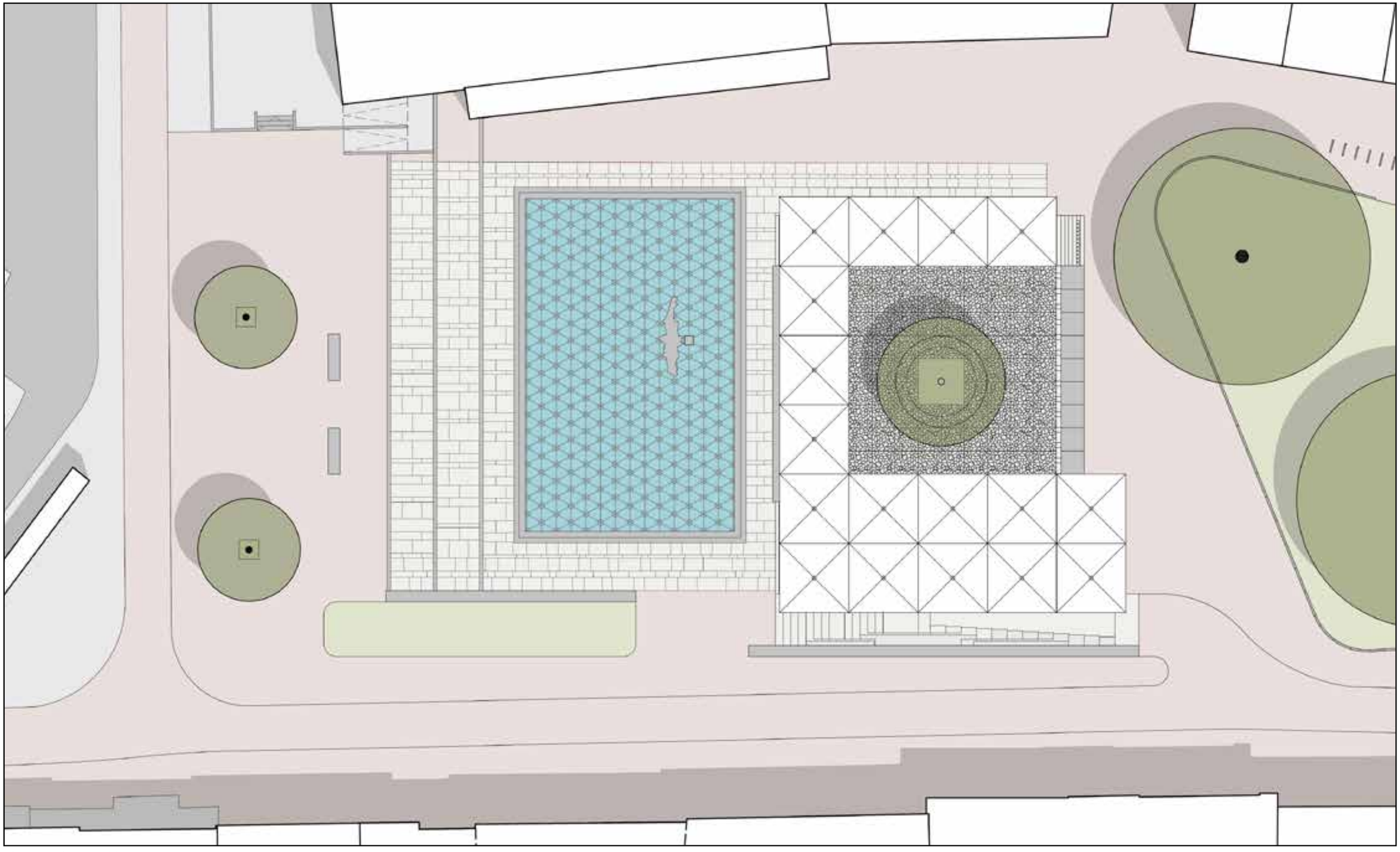

zicht vanaf de poort naar het Jansplein

De basisopzet van deze variant is gelijk aan 2b waarbij de fietsenstalling zich half verdiept onder de pergola bevindt. De parasols van de pergola worden anderhalf keer zo groot gemaakt en geplaatst op het podium. Er ontstaan zo minder kolommen en de maat en schaal van de pergola is iets groter en daarmee beter opgewassen tegen de maat van het parkdeel. Bij evenementen is de maat van de pergola groot genoeg om dienst te kunnen doen voor coulissewerking, verlichting en techniek.

PERGOLA VERGROOT

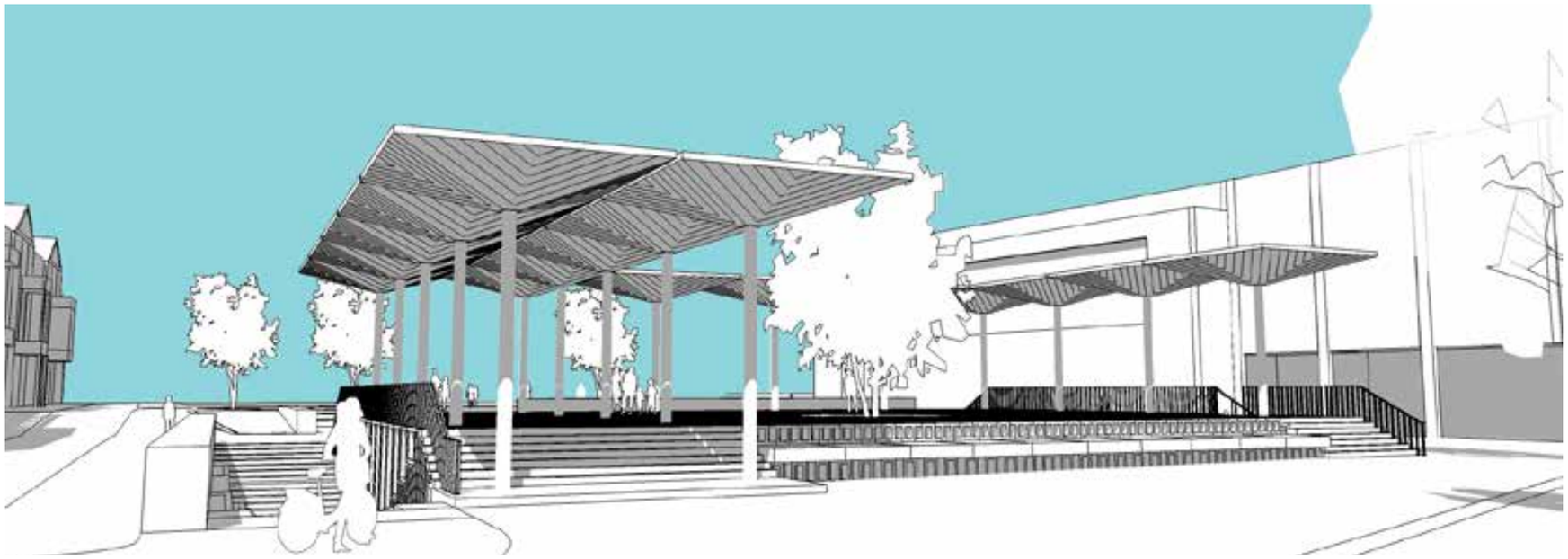

plattegrond maaiveldniveau

SCHAALSPRONG RINCHTING DE PARKZIJDE

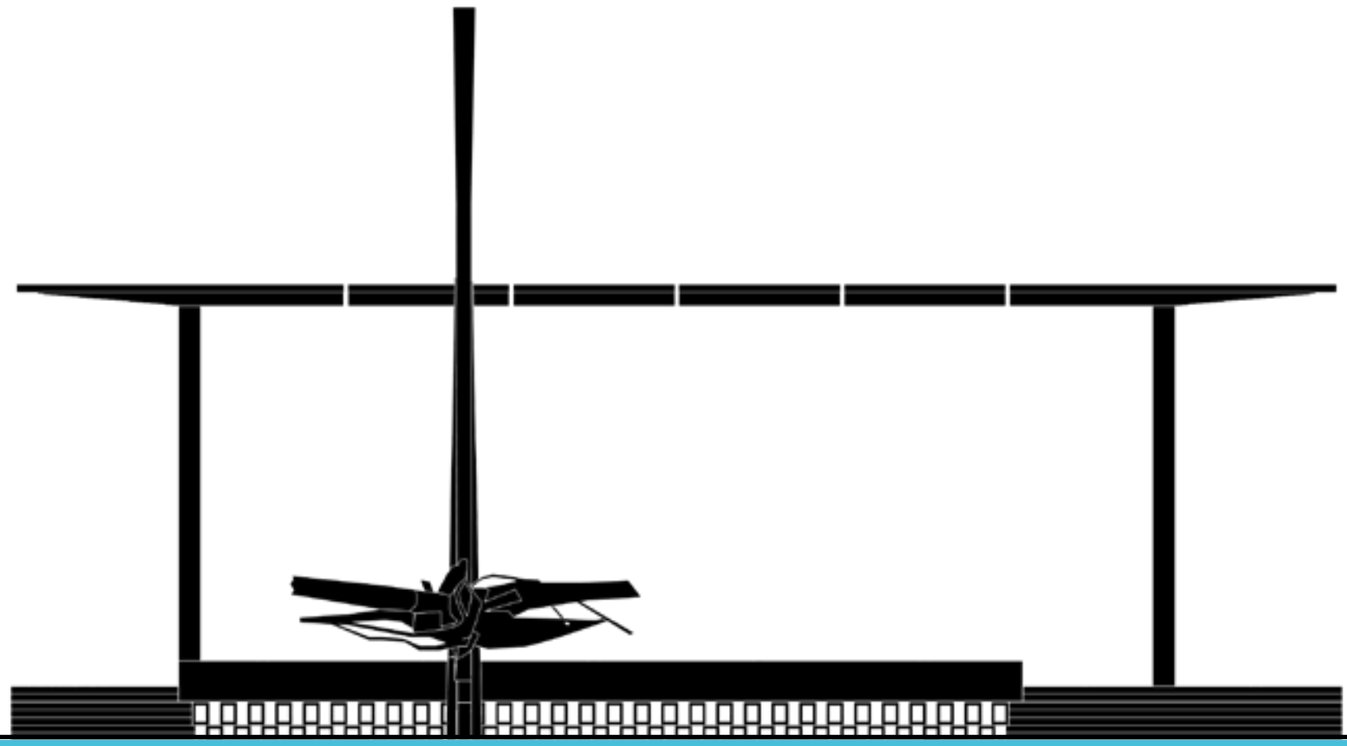
zicht vanaf het Willemsplein

zicht vanaf de parkzijde

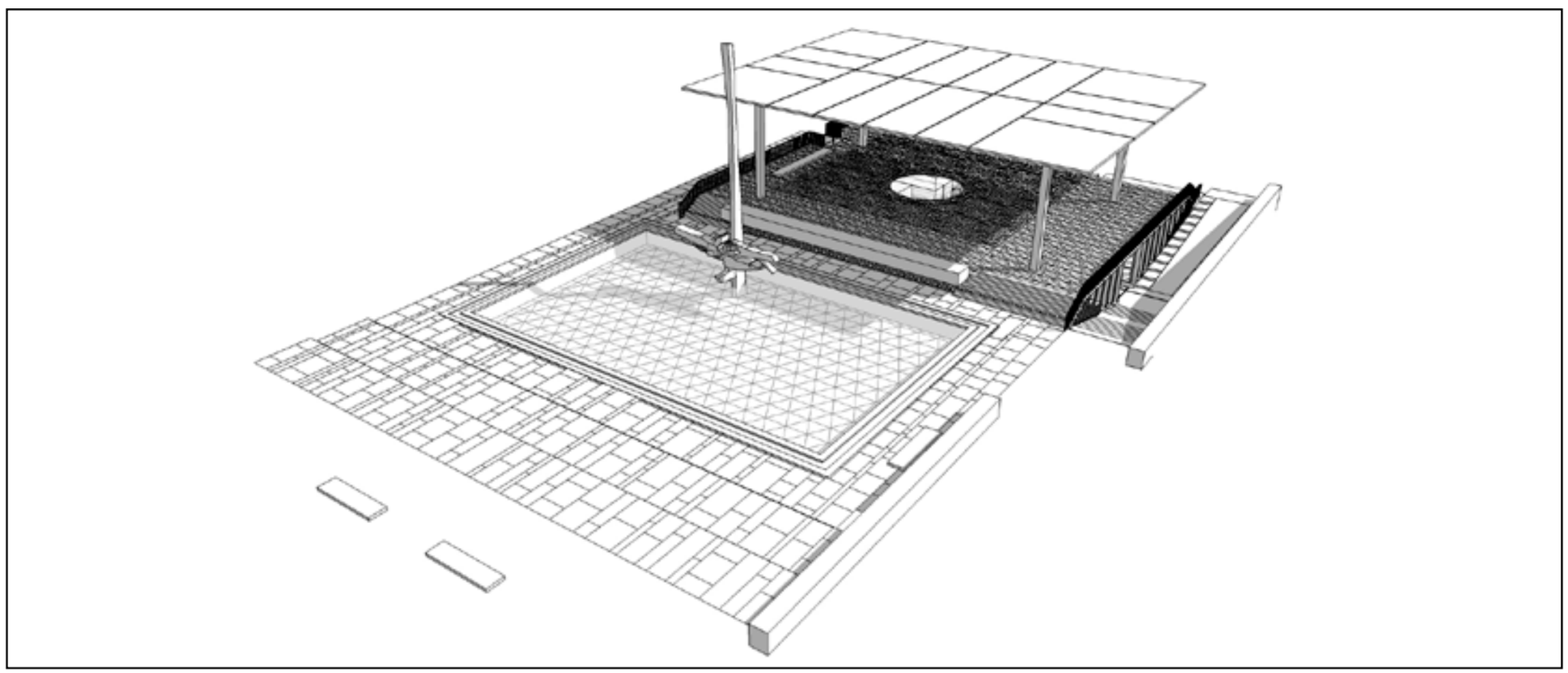

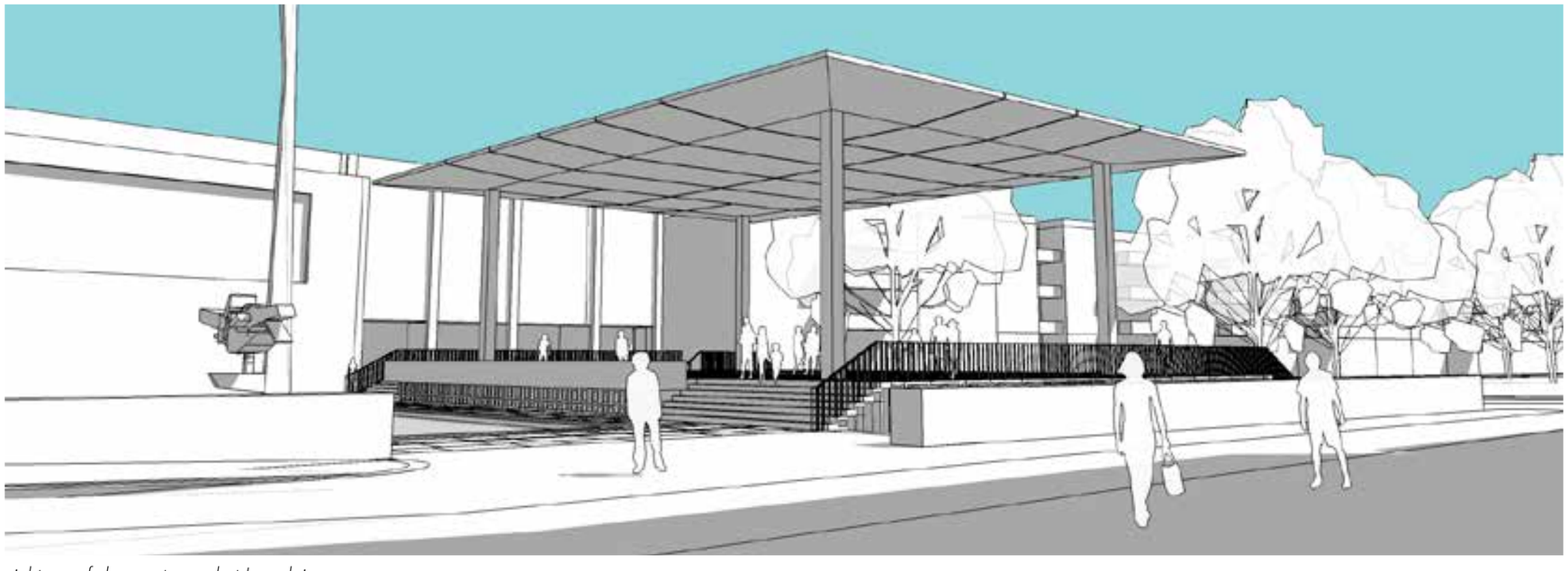
3B. RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE

FIETSENSTALLING OOST / DAK

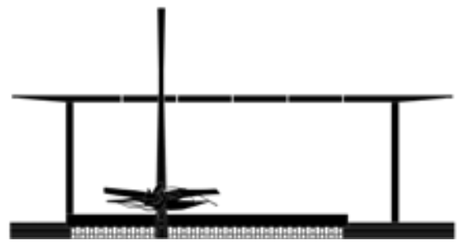
DAK

overzicht met de grotere pergola die zich opent naar de parkzijde

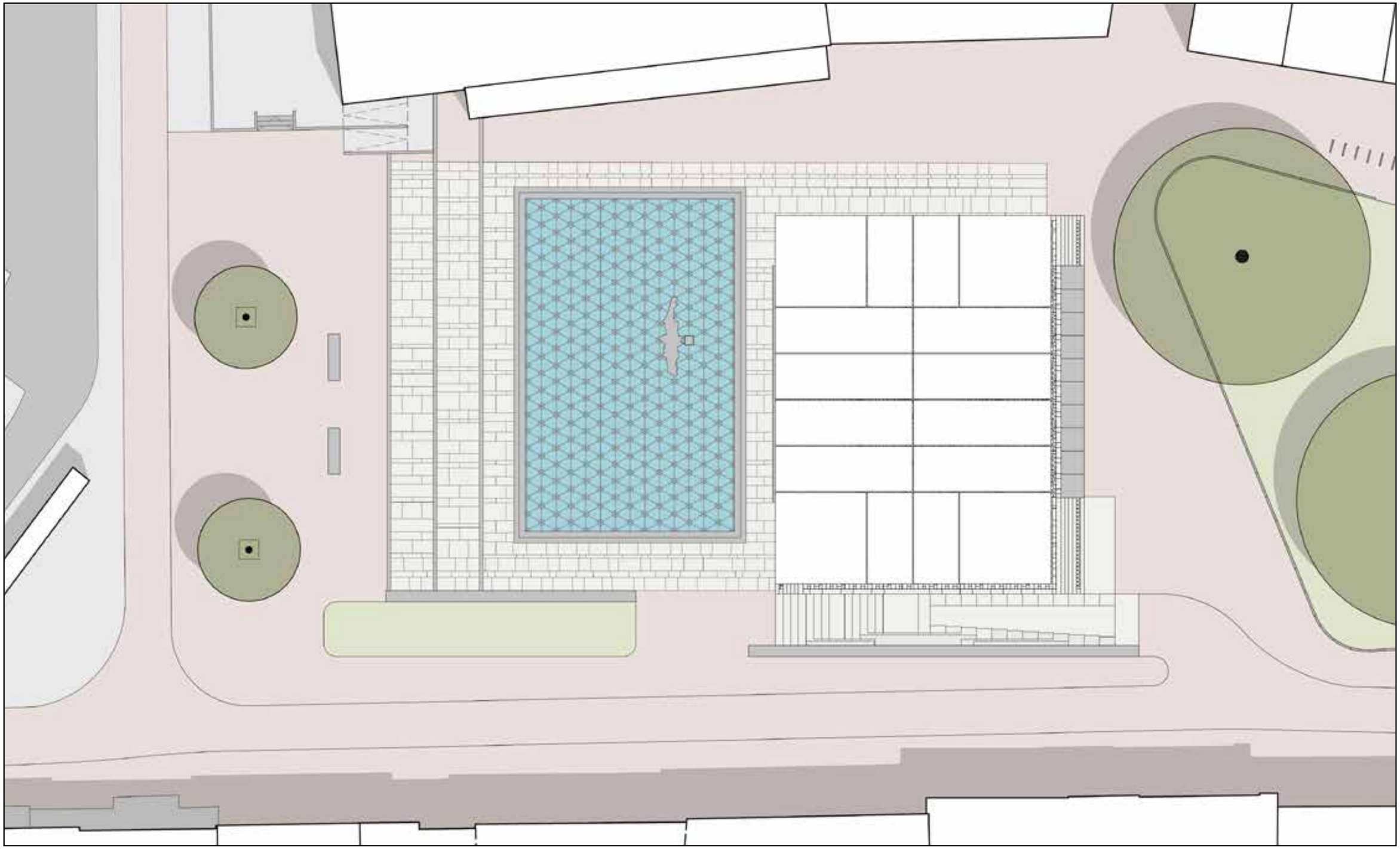

zicht vanaf de poort naar het Jansplein

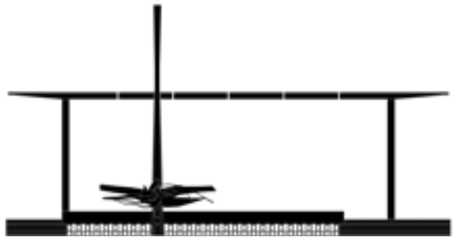
In plaats van een uitvergroting van de pergola kan er ook voor worden gekozen om een nieuw dak te maken boven de fietsenstalling. Het aantal kolommen wordt daarmee verminderd hetgeen de multifunctionaliteit in het gebruik van de plek ten goede komt. Hiermee wordt de huidige pergola vervangen door een nieuw iconisch dak.

DAK

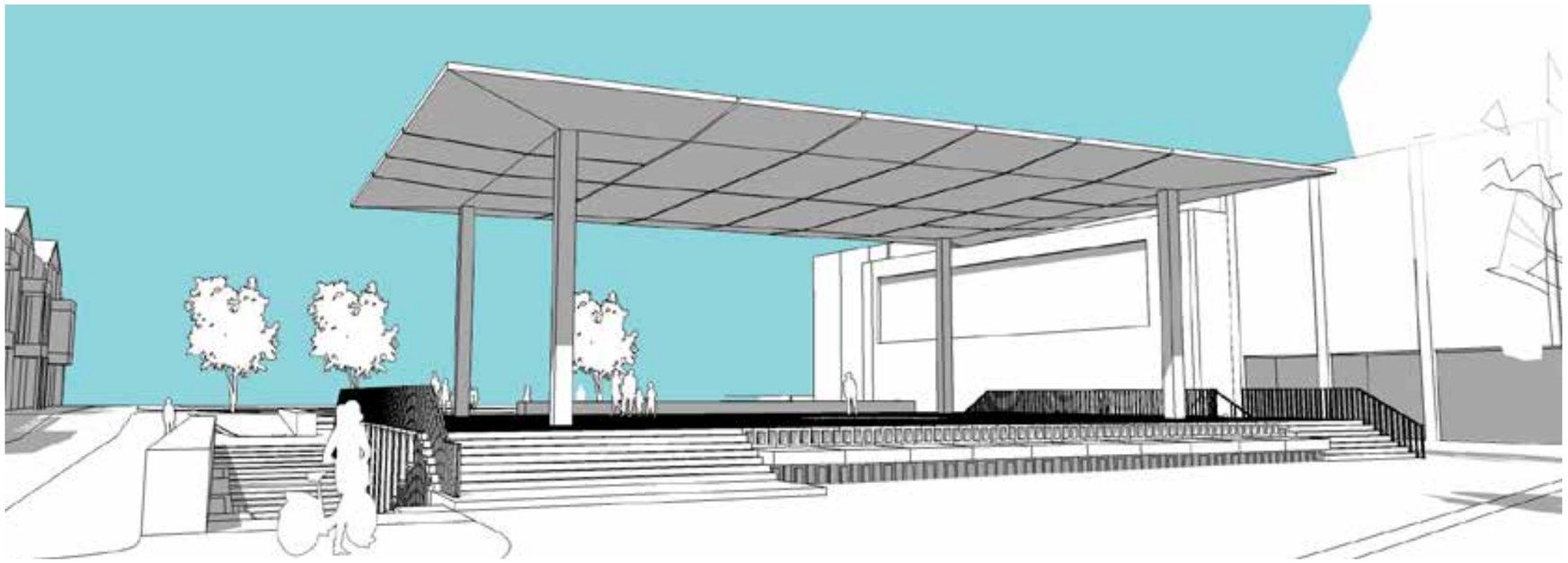
plattegrond maaiveldniveau

DAK

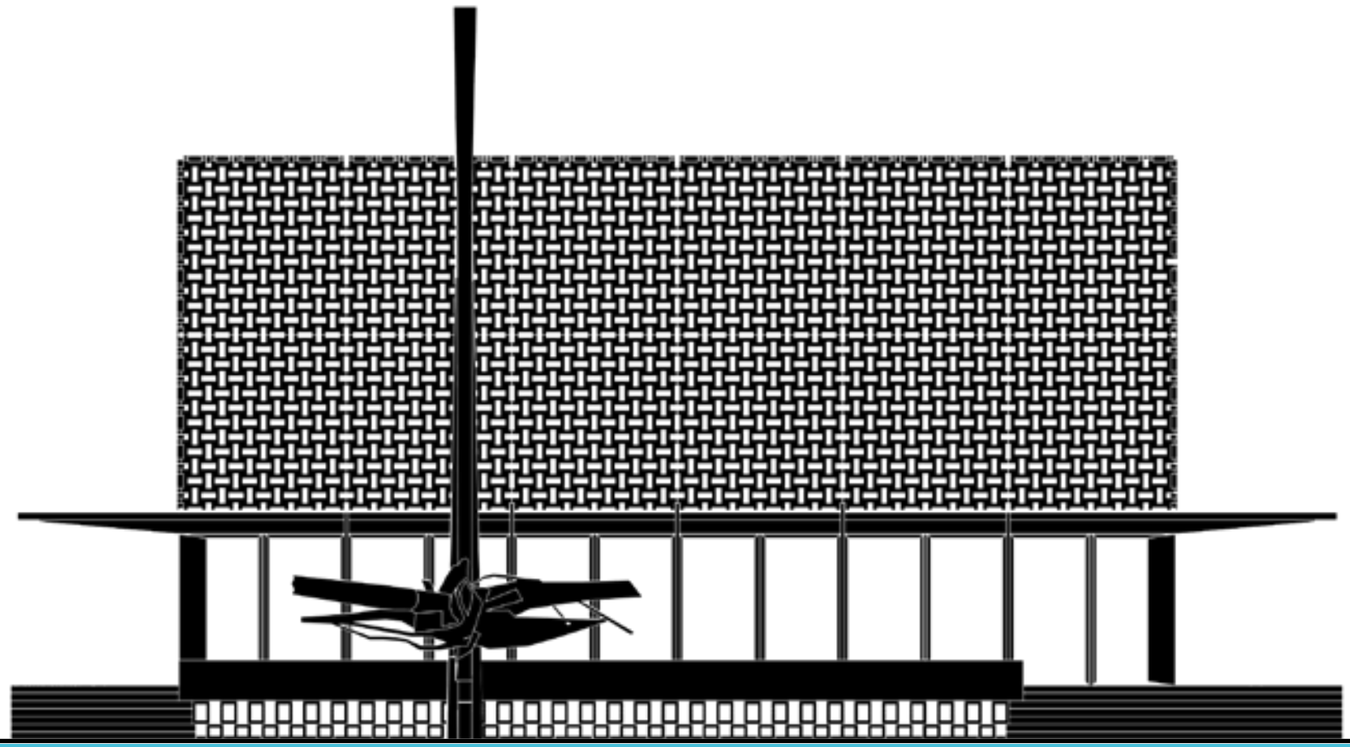

zicht vanaf het Willemsplein

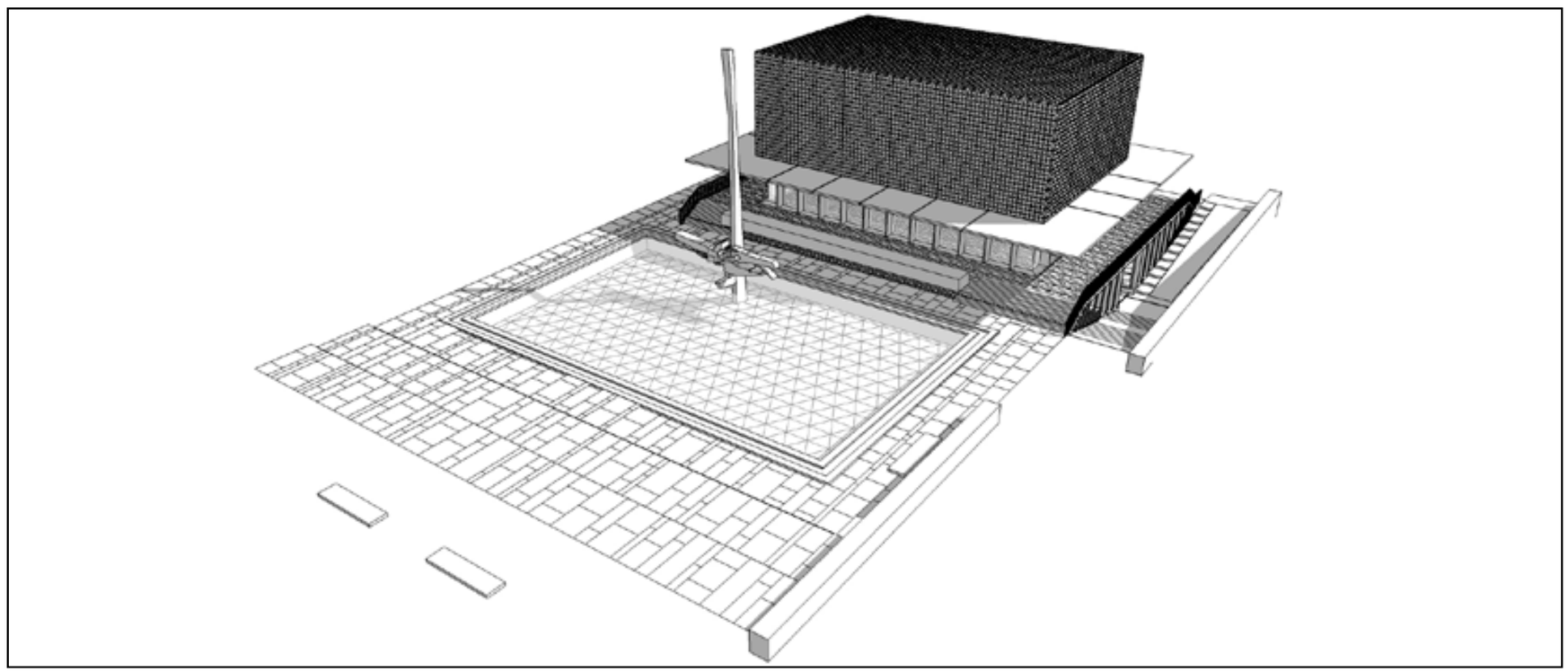
zicht vanaf de parkzijde

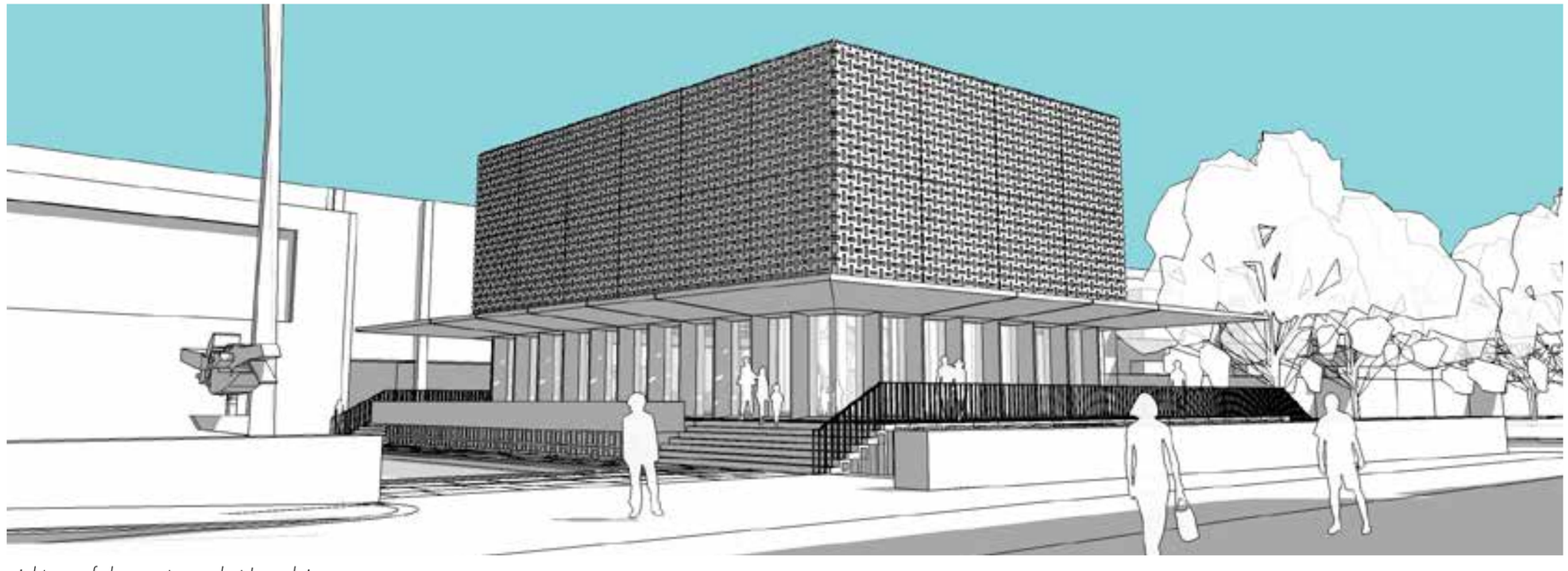
4. RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE

FIETSENSTALLING OOST / PAVILJOEN

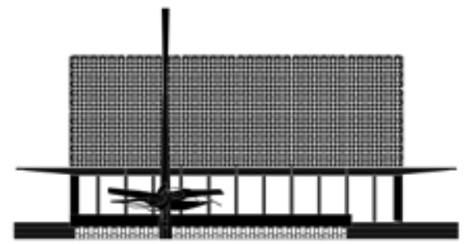
PAVILJOEN

overzicht met het paviljoen boven de half verdiepte fietsenstalling

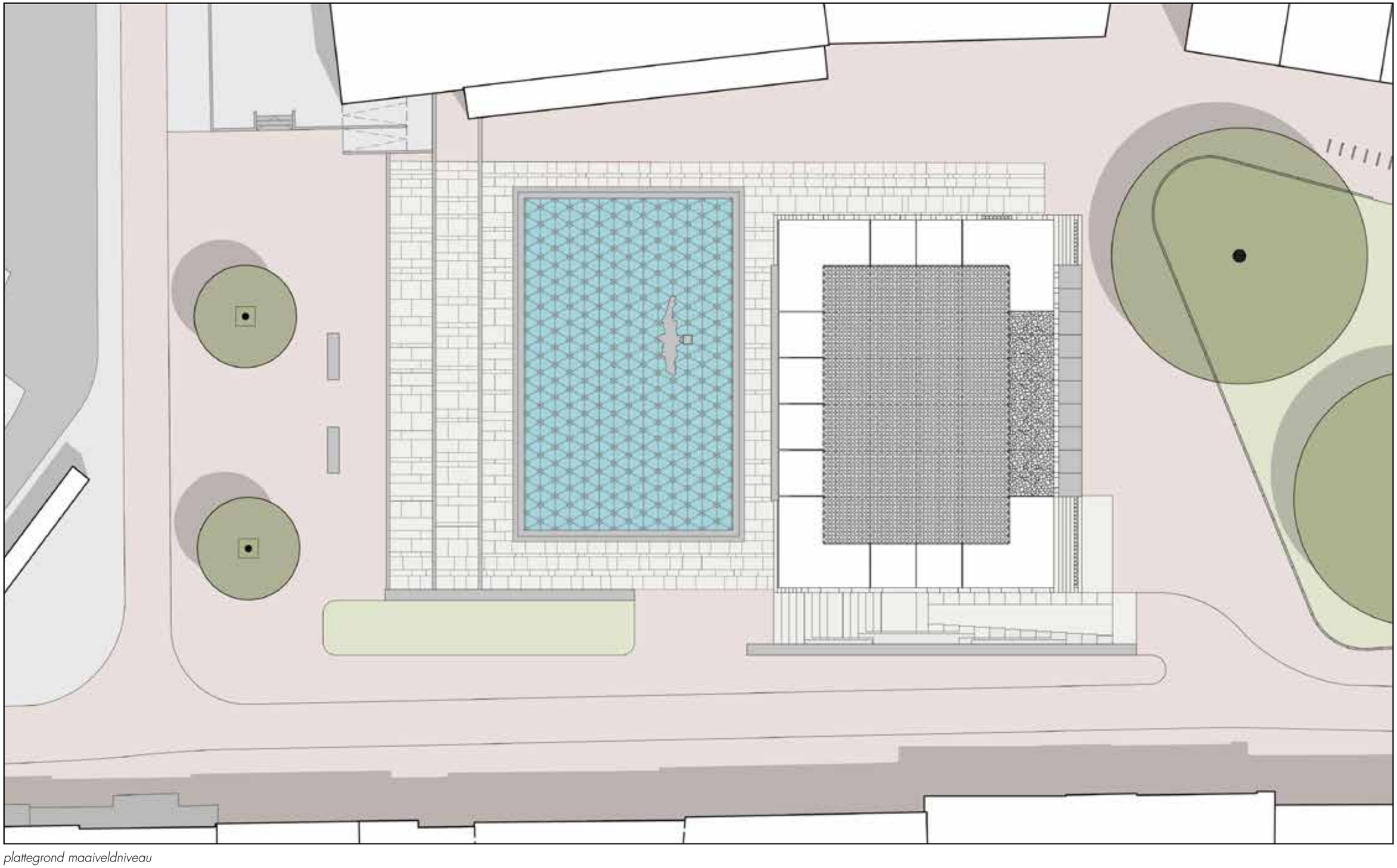

zicht vanaf de poort naar het Jansplein

In de laatste variant wordt er een paviljoen geplaatst op de plaats van de huidige pergola. Het paviljoen wordt gebouwd boven de half verdiepte fietsenstalling en kan meerdere functies herbergen. Te denken valt aan een kleinschalige expositieruimte, kleinschalige congressen en evenementen. Door de gevel aan de parkzijde te openen kan de ruimte ook bij evenementen in het park worden gebruikt.

PAVILJOEN

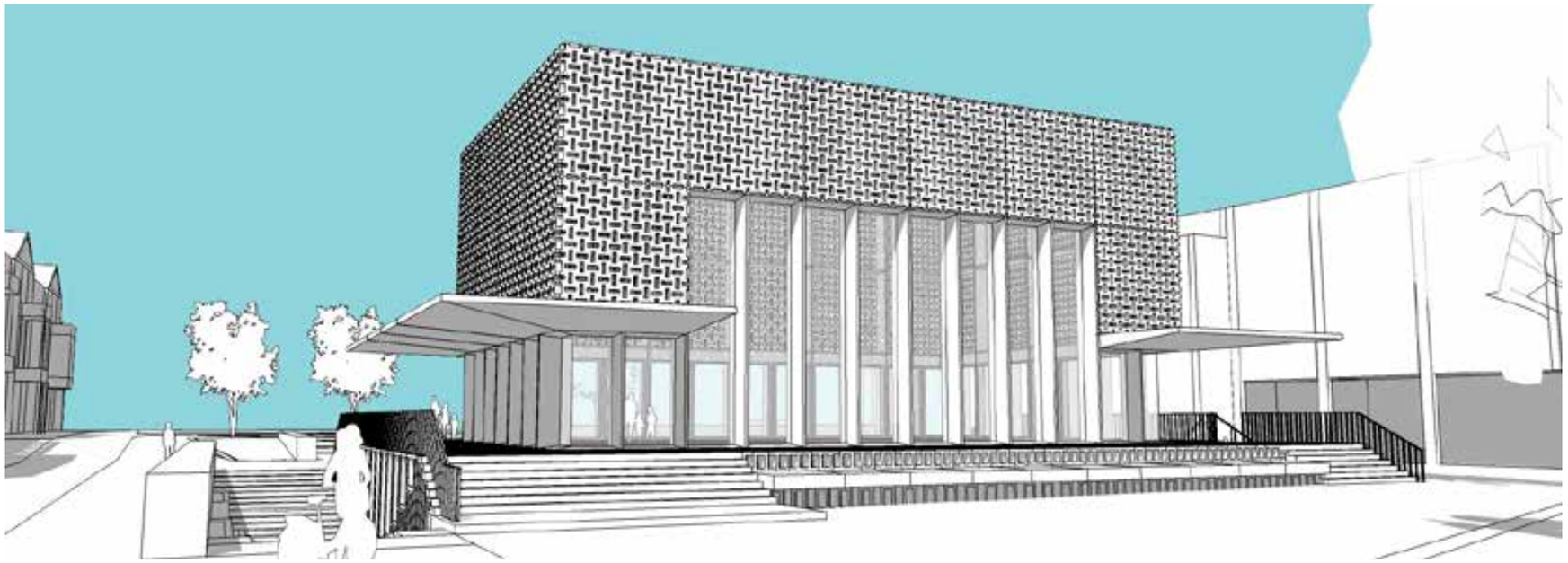

plattegrond maaiveldniveau

PAVILJOEN

zicht vanaf het Willemsplein

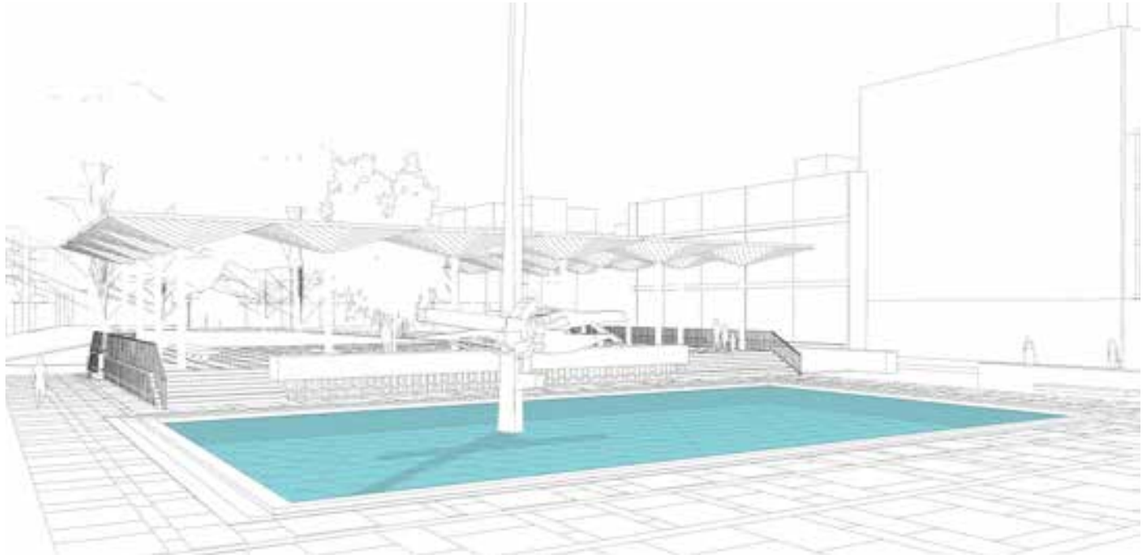

zicht vanaf de parkzijde

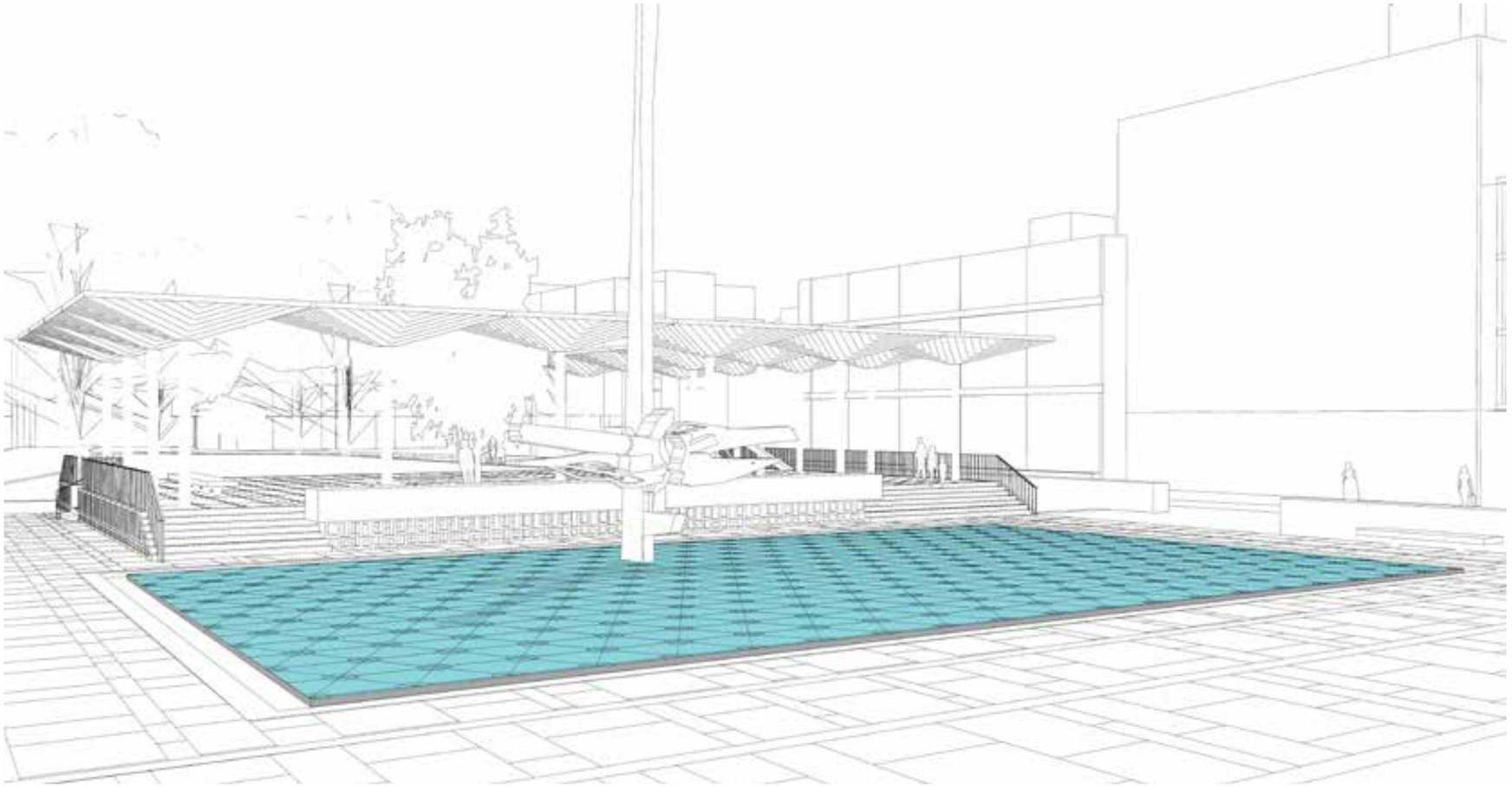
GEBRUIK EN EVENEMENTEN

VERHOOGDE VIJVERVLOER

Om de vijver jaarrond beter te kunnen gebruiken is het een optie om de vijvervloer verhoogd in de vijver aan te brengen. De verhoogde vloer wordt gecombineerd met een waterfilm hetgeen een fraaie spelaanleiding geeft in de zomermaanden. In de wintermaanden kan de vloer dan worden voorzien van een ijsbaan (zie volgende alinea). De waterfilm kan bij evenementen worden uitgezet zodat de vloer dan voor andere doeleinden geschikt is. Er is echter een kanttekening bij deze optie: het kunstwerk staat vrij laag op de pyloon. Als de vloer verhoogd wordt dient ook het kunstwerk hoger op de pyloon te worden gemonteerd. Dit is technisch niet mogelijk of de gehele pyloon moet herplaatst worden (hoger op het fundament) hetgeen hoge kosten met zich mee brengt. Als alternatief voor de permanent verhoogde vloer kan er bij evenementen een tijdelijk verhoogde vloer in een deel van de vijver worden aangebracht. De fundatie van de bestaande verdiepte vijvervloer dient hier dan op te worden voorbereid.

bestaande situatie vijver met verdiepte ligging van de vloer

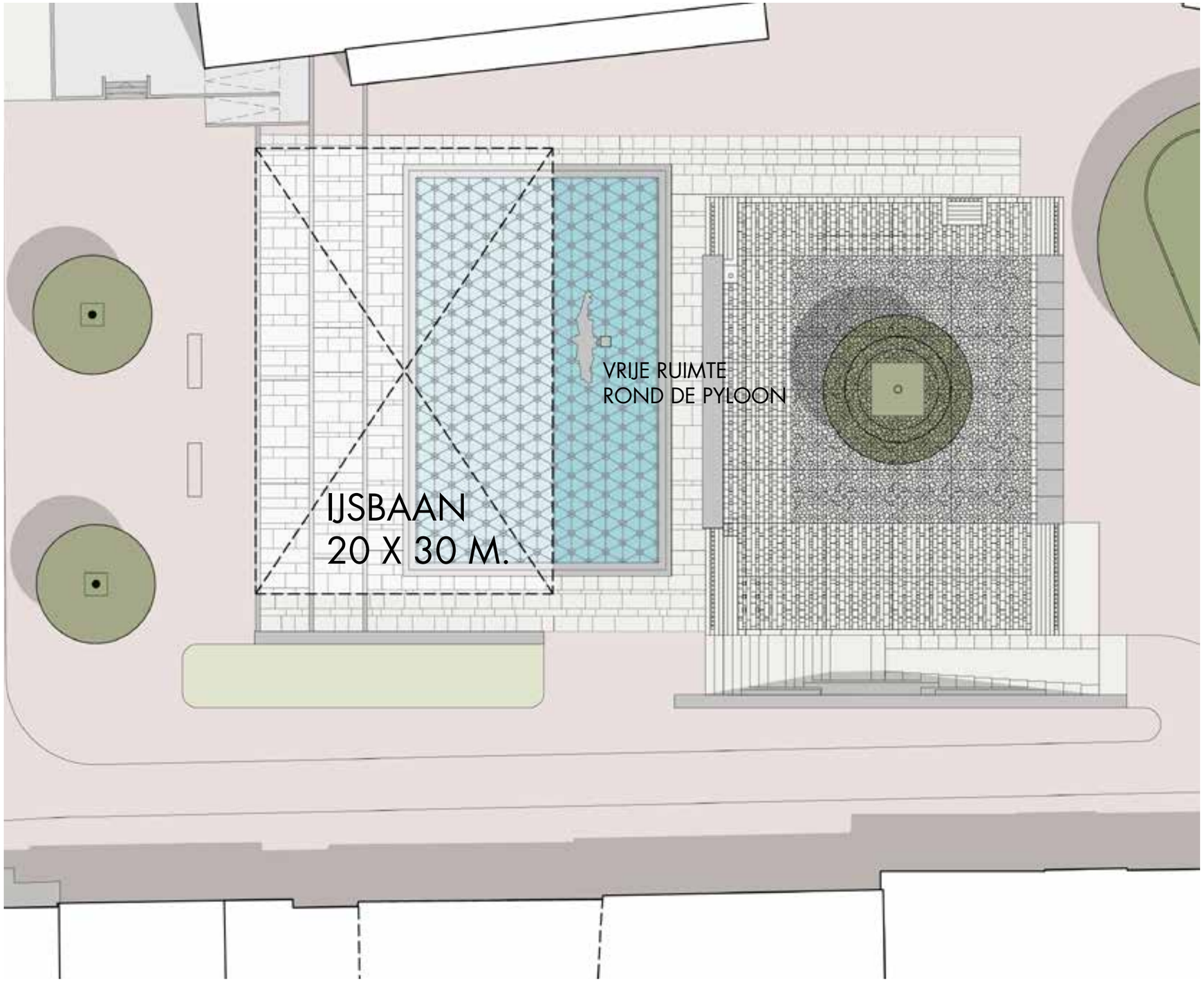

optie voor een verhoogde vloer met een waterflim

referentie waterfilm - Bordeaux

IJSBAAN

situatie ten opzichte van de ideale maat voor de ijsbaan

Er is onderzocht of de vijver in de wintermaanden kan worden gebruikt als een ijsbaan. Dat is echter niet eenvoudig te realiseren. Technisch is het niet mogelijk om een fonteininstallatie te combineren met een vriesinstallatie voor een ijsbaan. Althans dit is technisch zeer complex en nog nooit eerder gedaan. Daarnaast is de maat van de bestaande vijver te klein om een reguliere schaatsbaan van 20 x 30 m. te plaatsen (zie tekening). En er is uit veiligheidsoverwegingen een obstakelvrije zone nodig rond de pyloon met het kunstwerk. Dit alles maakt dat het alleen mogelijk is om een tijdelijke ijsbaan te plaatsen die deels op de plek van de vijver en deels boven de trappen is gesitueerd. Hierbij geldt hetzelfde als bij de verhoogde vloer, de fundatie van de bestaande verdiepte vijvervloer dient hier dan op te worden voorbereid.

referentie ijsbaan - Almere

VERLICHTINGSPLAN

Om het gebruik van de plek te verbeteren is goede verlichting in de avonduren essentieel. Het oorspronkelijke lichtplan (zie foto) biedt daarbij een fraaie ambitie. In dit plan wordt zowel de vijverinstallatie als de pergola van onder af aangelicht.

verlichting aan de staanders van de pergola

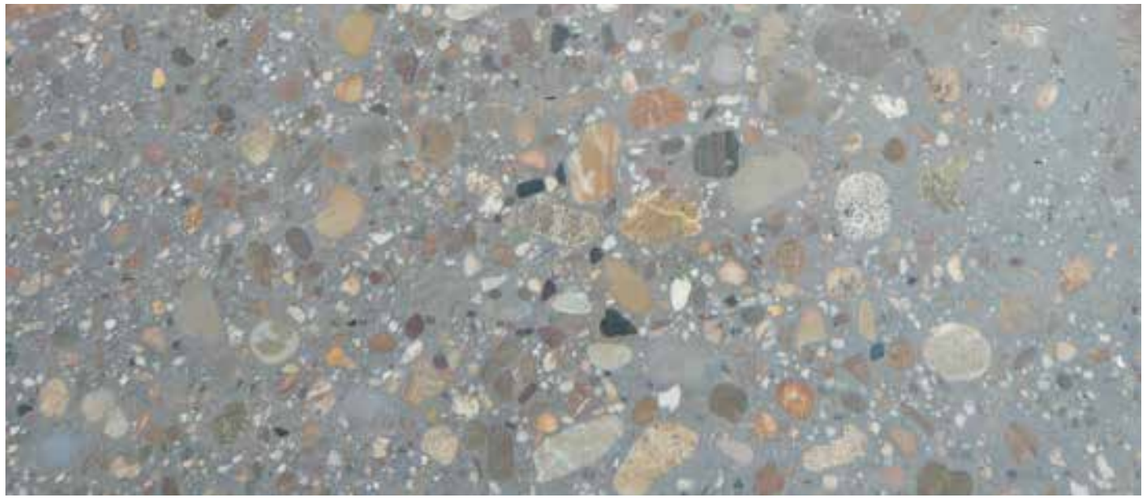
het oorspronkelijke verlichtingsplan met aanlichting van de pergola en de fonteinen

KEITJESVLOER

Om de beloopbaarheid van de keitjesvloer te verbeteren worden er in de uitwerking van het plan proeven gedaan met het slijpen van de kiezelstenen. In onderstaande referentie is te zien hoe dit eruit kan zien. Ook kan daarbij gedacht worden aan het slijpen van de loopzones in de vloer.

referentie loper van geslepen keien - Basel

detail tegel met geslepen veldkeien

DUURZAAMHEID

GEREED VOOR DE TOEKOMST

Om de Aku-fontein gereed te maken voor de toekomst is het aan te bevelen om bij de transformatie van het monument een aantal nieuwe voorzieningen in het ontwerp op te nemen. Daarbij valt te denken aan onderstaande voorzieningen c.q. maatregelen:

Groen dak op de pergola

Het toepassen van een groen dak zorgt voor minder opwarming van de plek en het regenwater dat valt op het dak wordt vertraagd afgevoerd.

Voorzieningen voor infiltratie van het regenwater

Opvang van regenwater dat op de daken valt in een voorziening onder of naast de fietsenstalling zodat het regenwater langere tijd beschikbaar is voor de beplanting rondom het monument.

Extra bomen aanplanten in en rondom het monument

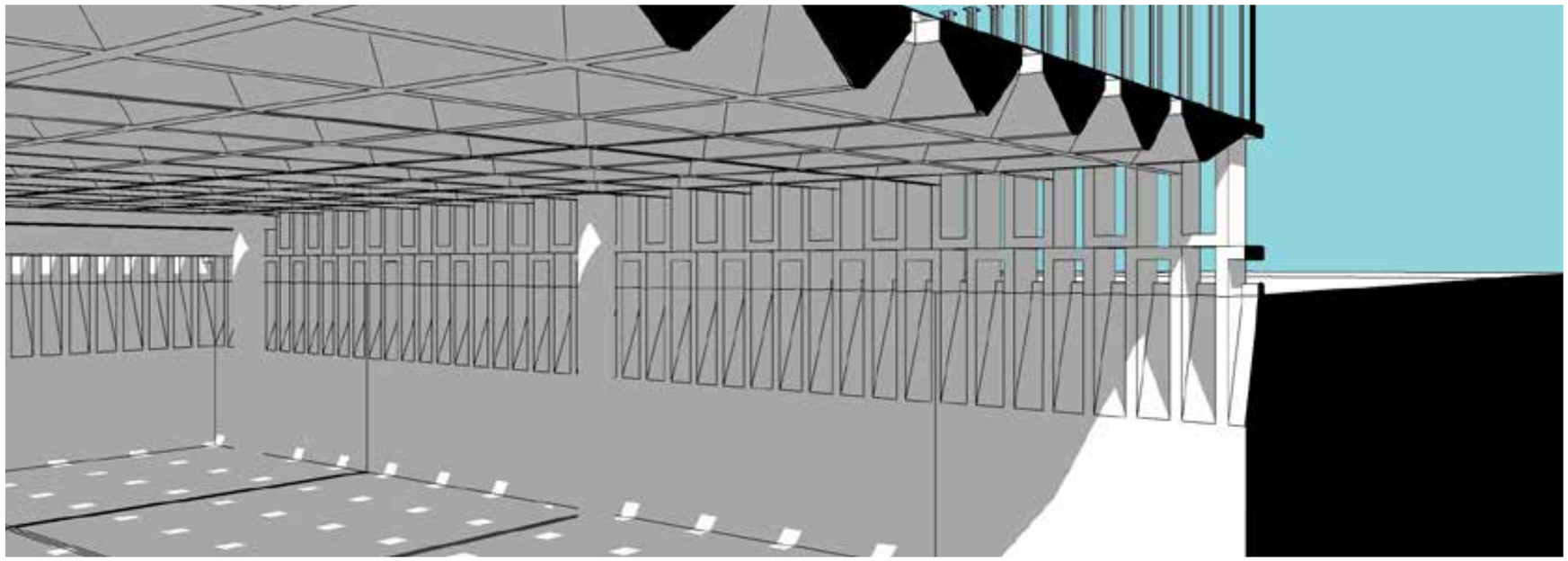
Door de aanplant van bomen rondom het monument wordt de opwarming van de plek bij warme zomers tegengegaan. Ook kan gedacht worden aan de aanplant van een boom in de middenruimte van de pergola, dit in plaats van het kleinschalige groen dat van oorsprong op de binnenplaats aanwezig was.

Het aanbrengen van zonnepanelen op de pergola of het dak.

De zonnepanelen kunnen worden ingezet om energie te leveren om de fonteinen in werking te stellen en/of om de verlichting van het monument te ondersteunen. Op deze wijze kan het oorspronkelijke fonteinbeeld op warme dagen in ere hersteld worden zonder dat dit extra energie kost. Het huidige fonteinbeeld is namelijk veel lager afgesteld in verband met het hoge energieverbruik.

Toepassen van daglicht in de (half) verdiepte fietsenstalling

Door de fietsenstalling te voorzien van ruime openingen voor daglichttoetreding wordt het energiegebruik gereduceerd en is de overgang van buiten naar binnen minder contrastrijk. Bij de half verdiepte fietsenstalling is dit beter op te lossen dan bij de geheel verdiepte stalling.

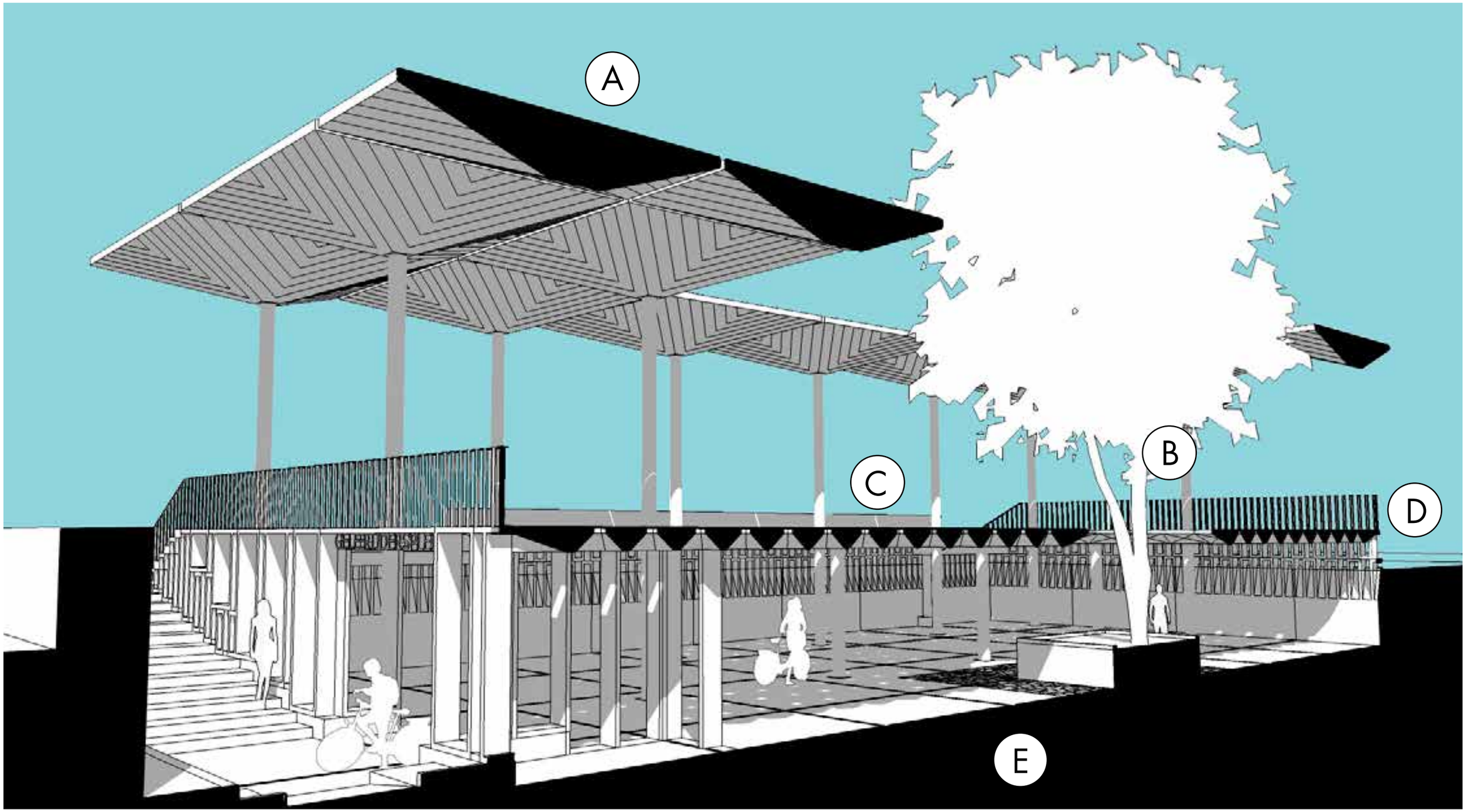
voorbeeldUitwerking van daglichttoetreding in de fietsenstalling

bestaande open gevelstenen hergebruiken

VOORBEELDUITWERKING DUURZAAMHEID

A – groen dak of zonnepanelen
B – boom centraal in de patioruimte
C – daglichttoetreding in het dak van de fietsenstalling (aanlichten dak in avonduren)
D – daglichttoetreding in de wanden van de fietsenstalling
E – infiltratie van hemelwater in de ondergrond

het oorspronkelijke verlichtingsplan met aanlichting van de pergola en de fonteinen

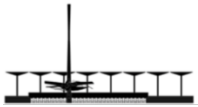

TE HUUR
KANTOORRUIMTE
WINKELRUIMTE
Ladenhuis Arnhem
026-229026

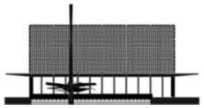
GEMEENTE
Arnhem

BURO POELMANS REESINK LANDSCHAPSARCHITECTUUR

Vergelijking ontwerprichtingen AKU monument

	1. Restauratie - restauratie pergola - fietsen huidige locatie op maaiveld	**2a. Restauratie transformatie** - restauratie en transformatie pergola - fietsenstalling voorplein	**2b. Restauratie transformatie** - restauratie en transformatie pergola (60 cm hoger) - combi fietsenstalling	**3a. Restauratie transformatie** - nieuwe pergola (1,5 keer vergroot) - combi fietsenstalling	**3b. Restauratie transformatie** - nieuw dak - combi fietsenstalling	**4. Restauratie transformatie** - nieuw paviljoen - combi fietsenstalling
Ontmoeten & verbinding omgeving	Geen versterking als plek voor ontmoeten en verbinding omgeving	Versterking als plek voor ontmoeten en verbinding omgeving	Grote versterking als plek voor ontmoeten en verbinding omgeving	Grote versterking als plek voor ontmoeten en verbinding omgeving	Grote versterking als plek voor ontmoeten en verbinding omgeving	Geen versterking als plek voor ontmoeten en verbinding omgeving
Fietsparkeren en fietsroute	Huidig fietsparkeren op maaiveld en fietsroute blijven	Verdiepte fietsenstalling direct aan singel	Verdiepte fietsenstalling onder pergola	Verdiepte fietsenstalling onder pergola	Verdiepte fietsenstalling onder nieuw dak	Verdiepte fietsenstalling onder paviljoen
Sociale veiligheid	Geen verbetering sociale veiligheid	Verbetering van sociale veiligheid	Verbetering sociale veiligheid (dubbelfunctie pergola)	Verbetering sociale veiligheid (dubbelfunctie pergola)	Verbetering sociale veiligheid (dubbelfunctie pergola)	Geen verbetering sociale veiligheid (wel dubbelfunctie)
Monumentale waarden	Volledig behoud van monumentale waarden	Vrijwel volledig behoud van monumentale waarden	Behoud en doorontwikkeling van monumentale waarden	Doorontwikkeling van monumentale waarden	Beperkt behoud van monumentale waarden	Beperkt behoud van monumentale waarden
Klimaatadaptatie en duurzaamheid	Geen verbetering van klimaatadaptatie en duurzaamheid	Fietsenstalling beperkt mogelijk opties voor vergroening voorplein	Goede mogelijkheden voor maatregelen klimaatadaptatie en duurzaamheid	Goede mogelijkheden voor maatregelen klimaatadaptatie en duurzaamheid	Goede mogelijkheden voor maatregelen klimaatadaptatie en duurzaamheid	Goede mogelijkheden voor maatregelen klimaatadaptatie en duurzaamheid
Financiële vergelijking	Geen verdiepte fietsenstalling, alleen restauratie monument	Verdiepte fietsenstalling voorplein duurder	Half verdiepte fietsenstalling met pergola financieel gunstiger	Half verdiepte fietsenstalling met pergola financieel gunstiger	Half verdiepte fietsenstalling met dak financieel gunstiger	Bouwkosten paviljoen hoog, wel combi met half verdiepte fietsenstalling
Faseerbaarheid	Gunstig, restauratie AKU monument staat los van fietsenstalling	Onunstiger, gezien afhankelijkheid met herinrichting Willemsplein	Ongunstiger, fietsenstalling en restauratie pergola moet gelijktijdig	Ongunstiger, fietsenstalling en nieuwe pergola moet gelijktijdig	Ongunstiger, fietsenstalling en nieuw dak moet gelijktijdig	Ongunstiger, fietsenstalling en nieuw paviljoen moet gelijktijdig

Toelichting vergelijking ontwerprichtingen AKU monument

Een weloverwogen keuze voor een ontwerprichting is bepalend voor de verankering van het AKU monument in de stad en de mogelijkheden om beter (en nieuw) gebruik van de plek mogelijk te maken. In de tabel treft u een vergelijking van de verschillende ontwerprichtingen die hieronder nader is uitgewerkt. Om te kunnen vergelijken is naar de volgende onderwerpen gekeken: ontmoeten en verbinden met de omgeving, fietsparkeren en fietsroute, sociale veiligheid, monumentale waarden, klimaatadaptatie en duurzaamheid, financiën en faseerbaarheid.

Plek voor ontmoeten & verbinding met omgeving

Het AKU monument is ontworpen als een ontmoetingsplek voor de stad, destijds als een ‘hoek’ van het Gele Rijders Plein. Het overige deel van het plein was in de wederopbouwperiode ingericht voor de auto. Inmiddels is de ruimte van de auto ingeruild voor de fietsenstalling op maaiveld en een parkje onder de bomen. Door de aanleg van een verstevigde grasmat kunnen hier ook kleinschalige evenementen plaatsvinden. Het is een kans om de relatie tussen dit groene pleindeel met het AKU monument te verbeteren. De ruimte rondom de fontein functioneert in de zomer ook als zodanig, echter de ruimte onder de pergola heeft nooit echt als ontmoetingsplek gefunctioneerd. De grootste opgave is om de ruimte onder de pergola nieuw leven in te blazen en de plek een nieuwe functie te geven om zo beter (en nieuw) gebruik van de plek mogelijk te maken.

In de ontwerprichtingen 2 en 3 is sprake van een versterking van het AKU monument als plek voor ontmoeten. De verbindingen met de omgeving worden in deze ontwerprichtingen verbeterd. Er ontstaat door het openen van de achterkant een betere relatie tussen de vergroende oostzijde en de pergola. Hier ligt potentie voor een beter (en nieuw) gebruik van de ruimte onder de pergola, bijvoorbeeld als een 'podium voor de stad'. Door de verhoogde/ vergrote pergola of een nieuw dak zijn de potenties hiervan het sterkst in de ontwerprichtingen 2b en 3. Door het verwijderen van het fietsparkeren op maaiveld en het gedeeltelijk 'openen' van de keermuur ontstaat er ook een betere verbinding tussen het AKU monument en de binnenstad. De relatie tussen pergola en de fontein blijft sterk in ontwerprichting 2a doordat het hoogteverschil hetzelfde blijft.

Fietsparkeren en fietsroute

De huidige fietsenstalling wordt goed gebruikt en heeft een hoge bezettingsgraad. De fietsenstalling ligt dan ook ideaal ten opzichte van een van de bronpunten voor de binnenstad, de poort naar het Jansplein. Binnen het fietsparkeren voor de binnenstad neemt deze fietsenstalling dan ook een belangrijke positie in. Het belang van de fiets voor de bereikbaarheid van de binnenstad is onmiskenbaar. Als niet zoveel mensen voor hun bezoek aan de binnenstad zouden kiezen voor de fiets, dan zouden de binnenstad, de centrumring en de toevoerroutes dichtslibben met autoverkeer; veel vaker en erger dan nu. We zien het fietsgebruik toenemen en de verwachting is dat het fietsgebruik in Arnhem de komende jaren verder zal groeien, onder andere door de opkomst van de elektrische fiets. Nog afgezien van het vermoedelijke 'corona-effect' dat vooral openbaar vervoer reizigers voor het alternatief van de fiets zullen kiezen. Om de fietsende bezoeker van de binnenstad te faciliteren zijn, behalve snelle en comfortabele routes, kwalitatief hoogwaardige, bewaakte stallingen bij de binnenstad onontbeerlijk. Ook om overlast van gevaarlijk, hinderlijk of slordig geparkeerde fietsen in de openbare ruimte te voorkomen en ruimte vrij te houden voor andere functies en gebruiksmogelijkheden. De ideale positie van deze stallingen is waar de routes bij de binnenstad aanlanden. Voor fietsers die via de Zijpsepoort de binnenstad bereiken is het Gele Rijders Plein die ideale locatie.

De huidige fietsenstalling op het Gele Rijders Plein kan continu gratis gebruikt worden en is overdag en op koopavonden bewaakt. Echter, deze fietsenstalling zorgt ook voor een blokkade in de verbinding tussen de binnenstad en het AKU monument/ Gele Rijders Plein. In de Planuitwerking 2017 is daarom gekozen voor het realiseren van (half)verdiept fietsparkeren. Bij het zoeken naar een nieuwe locatie voor de fietsenstalling is het van belang om de afstand tot de poort naar het Jansplein zo klein mogelijk te houden.

In de ontwerprichtingen zijn twee opties uitgewerkt: half verdiept onder de pergola (ontwerprichtingen 2b tot en met 4) en verdiept onder het voorplein aan de westzijde van het AKU monument (ontwerprichting 2a). Voor beide varianten geld dat dit een concept is dat nader uitgewerkt moet worden. Vooral voor de fietser acceptabele hellingbanen/ looproutes de fietsenstalling in en vervolgens de looproutes uit naar de binnenstad zijn van groot belang. Idealiter gaan fietsers, vanaf de primaire aanrijroute van de Zijpsepoort, automatisch de stalling in, als een logische beweging. De verdiepte fietsenstalling aan de westzijde ligt in die zin goed, echter deze is vrijwel geheel verdiept. De fietsenstalling onder de ruimte van de pergola heeft meer mogelijkheden voor daglichttoetreding. Hier is wel extra aandacht nodig voor de vormgeving van de entree om de relatief mindere zichtbaarheid te compenseren. Ook heeft het vanuit de fietser geredeneerd de voorkeur dat de fiets-entree gericht is richting de singel. Al deze punten worden meegenomen bij de uitwerking van de fietsenstalling in een volgende stap.

Bij een (half)verdiepte stalling is het beheer en de bewaking essentieel. Vanwege de verdiepte ligging is afsluiting van de stalling buiten openingstijden noodzakelijk. In dit raadsvoorstel is het uitgangspunt dat de te realiseren verdiepte fietsenstalling dezelfde bewaakte openingstijden kent als de huidige fietsenstalling op maaiveld. In 2021 wordt een fietsparkeerplan voor de Arnhemse binnenstad opgesteld. Dit plan gaat in op hoe het fietsparkeren te faciliteren met (bewaakte) fietsenstallingen en fietsparkeren in de openbare ruimte. De ambities en globale investeringen zullen hierin worden uitgewerkt. Voor de bruikbaarheid van de verdiepte fietsenstalling op het Gele Rijders Plein kan op basis van dit fietsparkeerplan gekozen worden voor een verruiming van de openingstijden ten opzichte van de huidige situatie.

Bij vaststelling van het raadsbesluit in 2017 is tevens een motie ('Rijders aan de randen van het Gele Rijders Plein') aangenomen om bij uitwerking van de plannen een zo optimaal mogelijke verkeerssituatie te creëren voor zowel voetgangers als fietsers aan de westelijke en zuidelijke zijde van het Gele Rijders Plein. In de ontwerprichtingen 2a tot en met 4 kan het zuidelijke fietspad mogelijk meer richting het noorden worden verlegd, afhankelijk van de inpassingsmogelijkheden van de entree van de fietsenstalling bij nadere uitwerking. Verleggen van het zuidelijke fietspad naar het noorden zorgt voor meer ruimte voor voetgangers en mogelijkheden voor terrassen. Specifiek voor ontwerprichting 2a is dat het fietsparkeren en de daarmee gepaard gaande bewegingen zich concentreert aan de westzijde.

Sociale veiligheid

In de Planuitwerking is aangegeven dat de pergola een wat unheimische plek in de stad is waar mensen zich niet graag ophouden. Door onder andere de huidige fietsenstalling op maaiveld, de muren met basaltblokken en de muur met betonblokken aan de parkzijde heeft de pergola een slechte toegankelijkheid. Er is matig overzicht en de sociale veiligheid is hierdoor beperkt. Gezien de ligging van het AKU monument in de stad is het wenselijk dat dit verbeterd wordt. In de ontwerprichtingen 2 en 3 is sprake van een verbetering van de sociale veiligheid door het verwijderen van het fietsparkeren op maaiveld, het maken van een doorgang in de muur met basaltblokken en de muur met betonblokken. De combinatie van verdiept fietsparkeren onder de pergola zorgt voor meer dynamiek en sociale veiligheid. Wel is afsluiting van de (half)verdiepte

fietsenstalling buiten openingstijden nodig, om te voorkomen dat een nieuwe sociaal onveilige situatie wordt gecreëerd. In de ontwerprichtingen 2b en 3 is de verbetering van sociale veiligheid het grootst.

Monumentale waarden

Het gehele AKU monument is op voorstel van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) aangewezen als rijksmonument (zie bijlage 3) In de studie 'ontwerprichtingen voor de AKU fontein' (bijlage 1) wordt uitvoerig ingegaan op de kernwaarden van het monument. De ruimte voor renovatie en vooral transformatie van een rijksmonument hangt nauw samen met de kernkwaliteiten en wat de voorgestelde wijzigingen betekenen voor het totaal. Wijzigingen aan een rijksmonument worden niet op voorhand uitgesloten. Het gaat om het zoeken naar een balans tussen de monumentale waarden en eventuele wijzigingen ten behoeve van het toekomstperspectief door veranderend gebruik. De RCE heeft hierin een belangrijke adviserende rol. Zie bijlage 4 voor het advies van de RCE over de studie.
De RCE adviseert positief over de ontwerprichtingen 1 en 2a, waarbij bij de eerstgenoemde het knelpunt van het fietsparkeren op maaiveld blijft. De voorgestelde ingrepen en aanpassingen bij ontwerprichting 2a dragen volgens de RCE op een positieve manier bij aan de beleving en het gebruik van het monument in deze tijd, zonder daarbij de kernkwaliteiten uit het oog te verliezen. Vanuit de RCE gezien is ontwerprichting 2b tevens denkbaar na zeer zorgvuldige afwegingen, als blijkt dat er daadwerkelijk geen alternatief is voor het oplossen van het probleem van de fietsenstalling. Bij deze ontwerprichting is de RCE positief over het feit dat bij de verschillende ingrepen is getracht om in de geest van het ontwerp en de kernkwaliteiten van het AKU monument 'te kruipen' en hier een hedendaagse vertaling aan te geven. Deze ontwerprichting zit tegen de grens aan van wat volgens de RCE acceptabel is. Met de ontwerprichtingen 3 en 4 kan de RCE niet instemmen.

Klimaatadaptatie en duurzaamheid

Voor wat betreft klimaatadaptatie liggen er kansen bij een herinrichting van het AKU monument en omgeving. De oostzijde van het Gele Rijders Plein is reeds vergroend. Het is de wens om een verbinding te maken tussen de bomenrij in de Looierstraat, de vergroende oostzijde en het Willemsplein. Bij een verdere uitwerking wordt verkend hoe deze groenstructuren op een slimme wijze (gecombineerd met alle andere ruimteclaims) verbonden kunnen worden. Het AKU monument wordt hierbij als een bijzondere onderbreking, een punt van water, ontmoeting en interactie ingezet. Tezamen met de reeds vergroende oostzijde leveren de ontwerprichtingen 2b, 3 en 4 een goede bijdrage aan schaduwroutes in de binnenstad. Hierbij wordt onderzocht of sprake zijn van een vergroening van het stenige voorplein tussen de fontein en het Willemsplein. Verder wordt bij een verdere uitwerking ook onderzocht in hoeverre gekomen kan worden tot een groen dak (gecombineerd met zonnepanelen) op de pergola, de plaatsing van een boom in het monument, voorzieningen voor infiltratie van regenwater, etc.. Bij ontwerprichting 1 is er door het handhaven van de huidige situatie van het AKU monument en omgeving geen verbetering op het gebied van klimaatadaptatie en duurzaamheid. In ontwerprichting 2a werkt de verdiepte fietsenstalling wellicht beperkend op de mogelijkheden voor een vergroening van het voorplein tussen fontein en Willemsplein.

Financiële vergelijking van de ontwerprichtingen

Voor de diverse ontwerprichtingen is een kostenraming gemaakt (zie bijlage 5). Ontwerprichting 1 kent de laagste investeringen omdat hier het fietsparkeren op maaiveld behouden blijft. Ontwerprichting 4 kent de hoogste investering vanwege de forse bouwkosten van een paviljoen. De ontwerprichtingen 2b, en 3 zijn in financiële zin redelijk vergelijkbaar met elkaar. De verdiepte fietsenstalling op het voorplein in ontwerprichting 2a kent hogere kosten en is daarmee beduidend duurder.

Faseerbaarheid

Tot slot is nog gekeken naar de faseerbaarheid van de verschillende ontwerprichtingen. Gezien de onlosmakelijke combinatie van een verdiepte fietsenstalling en de opbouw in de ontwerprichtingen 2b tot en met 4 zijn deze minder goed faseerbaar. In ontwerprichting 2a kan de renovatie en transformatie van het monument in principe los van de verdiepte fietsenstalling op het voorplein gerealiseerd worden. Alhoewel bij een ongewijzigde situatie van het fietsparkeren op maaiveld er feitelijk geen sprake is van een versterking van de plek voor ontmoeten en een verbetering van de verbinding met de omgeving. De aanleg van een verdiepte fietsenstalling op het voorplein moet daarentegen zeer waarschijnlijk wel gecombineerd worden met een herinrichting van het busplein.

BESLUITMOTIVERING

2016-1016277f

- maakt deel uit van het besluit

betreffende	: Fontein inclusief bassin, kunstwerk en de bijbehorende pleininrichting
naam	: AKU-fontein
gemeente	: Arnhem
plaats	: Arnhem
straat en huisnummer	: Gele Rijdersplein to 41
nummer	: 532276

==========

AANLEIDING

De aanwijzing gebeurt op voorstel van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), in het kader van het aanwijzingsprogramma voor monumenten uit de periode 1959 tot en met 1965.
Op 2 december 2014 is de aanwijzingsprocedure, bedoeld in de Monumentenwet 1988 (artikel 3), gestart.

AANWIJZINGSBELEID

Vanaf 1 januari 2013 geldt de Beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten 2013, beleidsregel van de Minister van OCW van 15 februari 2013, Staatscourant 26 februari 2013, nr.5217 (hierna: Beleidsregel 2013).

Op grond van de Beleidsregel 2013 (artikel 5, eerste lid) vindt aanwijzing als beschermd monument plaats van een monument dat is vervaardigd vanaf 1940, indien:

a. het monument is opgenomen in een aanwijzingsprogramma, of
b. het monument
   1. vanwege zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde kan worden aangemerkt als een nationaal of internationaal erkend kenmerkend monument van de Nederlandse architectuur, stedenbouw, landinrichting, bouwtechniek of ruimtegebonden kunst, en
   2. vergelijkbare monumentale waarde heeft als de gebouwde monumenten die behoren tot de ongeveer 100 meest waardevolle monumenten die zijn gebouwd in de periode van 1940 tot en met 1958, bedoeld in de Tijdelijke beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten 2007 (artikel 3, onderdeel b).

Op grond van de Beleidsregel 2013 (artikel 5, tweede lid) is een aanwijzingsprogramma als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, in elk geval het aanwijzingsprogramma voor monumenten uit de periode 1959 tot en met 1965.

In dit geval is het monument opgenomen in het aanwijzingsprogramma voor monumenten uit de periode 1959 tot en met 1965.

Op grond van de Beleidsregel 2013 (artikel 6, tweede lid) past de Minister bij het opstellen van een aanwijzingsprogramma voor monumenten uit de periode 1959 tot en met 1965, bedoeld in artikel 5, tweede lid, de volgende criteria toe:

a. het desbetreffende monument is een evidente mijlpaal in de ontwikkeling van de architectuur, stedenbouw, landinrichting, bouwtechniek of ruimtegebonden kunst in Nederland, wat onder meer blijkt uit een vooraanstaande positie en duiding in de nationale en internationale vakliteratuur, of
b. het desbetreffende monument is een essentieel toonbeeld van de cultuurhistorische of sociaalhistorische ontwikkelingen van de wederopbouwperiode in Nederland.

Op grond van de Beleidsregel 2013 (artikel 7), wordt bij de aanwijzing van een monument als beschermd monument rekening gehouden met de mate waarin het monument:

a. een positief behoudsperspectief heeft, zowel technisch als functioneel, en
b. een positieve invloed heeft op de kwaliteit van de ruimtelijke omgeving.

BESCHERMINGSVOORSTEL

Het beschermingsvoorstel betreft de AKU-fontein inclusief bassin, kunstwerk en bijbehorende pleininrichting (hierna: de AKU-fontein) aan de westzijde van het Gele Rijdersplein. De begrenzing is zoals weergegeven op de bijgevoegde kaart.

WAARDERING

I Cultuurhistorische waarde: belang van het object/complex

De AKU-fontein verwijst naar de belangwekkende rol die de Nederlandse kunstzijdefabriek AKU (Algemene Kunstzijde Unie) heeft gespeeld in de sociaaleconomische geschiedenis van Arnhem. De AKU (opgericht in 1911) was zeer belangrijk voor de werkgelegenheid binnen Arnhem.

De AKU-fontein symboliseert het denken over gemeenschapszin tijdens de wederopbouw in het algemeen. De fontein met patio en overdekte overkappingen was uitnodigend voor het langslopende publiek en bood tegelijkertijd geborgenheid. Hier kon de Arnhemse bevolking op een prettige manier op een mooie locatie gezamenlijk verpozen.

De AKU-fontein staat samen met de bijbehorende pleininrichting symbool voor de wederopbouw van Arnhem. Het vormt een opvallende markering van het tijdens de Wederopbouw tot stand gekomen winkelgebied.

II Architectuur- en kunsthistorische waarde: (bijzonder) belang van het object/complex

De AKU-Fontein is een uitdrukking van de eigentijdse ideeën over modernistische bouwkunst qua opzet en vormgeving.

De AKU-Fontein is een goed voorbeeld in het oeuvre van architectenbureau Brouwer en Deurvorst. Ook het kunstwerk is een goed voorbeeld in het oeuvre van Shinkichi

Tajiri. Van belang is het samenspel van architectonische en sculpturale elementen. Er bestaat een onlosmakelijke samenhang tussen fontein inclusief, bassin met het kunstwerk van Tajiri, het terras en de pleininrichting.
Opmerkelijk is het gebruik vanuit de provincie afkomstige materiaal (zoals zwerfkeien). Verder is er veel beton toegepast.

III Situationele en ensemblewaarde

De AKU-fontein heeft een belangrijke stedenbouwkundige betekenis, omdat het object een markante en sterk in het oog vallende positie inneemt aan de westzijde van het Gele Rijdersplein. Het is gerealiseerd als een visueel onderscheid tussen het Gele Rijdersplein en het Willemsplein.
Het Gele Rijdersplein is grotendeels (noord- en oostzijde) omgeven door wederopbouwarchitectuur. De bebouwing is zeer divers en geeft een idee van de diverse stijlopvattingen uit de wederopbouwperiode. De AKU-fontein heeft belangrijke stedenbouwkundige betekenis, omdat het object een markante en sterk in het oog vallende positie inneemt aan de westzijde van het Gele Rijdersplein. Het is gerealiseerd als een visueel onderscheid tussen het Gele Rijdersplein en het Willemsplein.

IV Gaafheid en herkenbaarheid: belang van het object/complex

De AKU-Fontein is een nagenoeg gaaf bewaard gebleven voorbeeld van straatmeubilair uit de wederopbouwperiode. Ook is er nog sprake van een nagenoeg gaaf gebleven visuele relatie tussen de fontein en de bebouwing rondom het Gele Rijdersplein.

V Zeldzaamheid

De AKU-Fontein vormt een uniek voorbeeld van de inrichting van een stadsplein uit de wederopbouwperiode.

ADVIES GEMEENTE

College van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem is per brief d.d. 2 december 2014 in de gelegenheid gesteld om advies uit te geven. Op 13 oktober 2015 is een rappelbrief verstuurd, waarin een termijn van 4 weken is gegeven om advies uit te geven. Tot op heden is dit advies niet uitgebracht. Daarom vindt de aanwijzing nu plaats zonder het advies van het college.

HOREN VAN BELANGHEBBENDEN

De gemeente Arnhem is de enige belanghebbende. De gemeente heeft per e-mail aangegeven geen zienswijze te willen geven over de voorgenomen aanwijzing.

ADVIES PROVINCIE

- Ingevolge de Monumentenwet 1988 (artikel 3, tweede lid) is aan gedeputeerde staten niet gevraagd te adviseren, omdat het object niet buiten de krachtens de Wegenverkeerswet 1994 vastgestelde bebouwde kom ligt.

ADVIES RAAD VOOR CULTUUR

De Raad voor Cultuur heeft bij brief d.d. 9 mei 2016 positief geadviseerd ten aanzien van aanwijzing als beschermd monument.

OVERWEGINGEN

Aan de overwegingen van de Monumentenwet 1988 ligt onder meer ten grondslag het meer betrekken van lagere overheden bij het behoud van monumenten. In de Memorie van Toelichting wordt het grote belang gememoreerd dat in de huidige wet wordt gehecht aan de inbreng van vooral de gemeente over de aanwijzing. Hoewel op rijksniveau over het al dan niet beschermen wordt beslist, komt aan de adviezen van de lagere overheden een invloedrijke plaats toe. Slechts op zwaarwegende gronden zal de minister van die adviezen kunnen afwijken. In dit geval heeft het college van de gemeente Arnhem niet geadviseerd.

De AKU-fontein inclusief bassin, kunstwerk en de bijbehorende pleininrichting voldoet aan de aanwijzingscriteria zoals bedoeld in artikel 5, eerste lid onder a. en artikel 6, tweede lid onder b.
Het desbetreffende monument is opgenomen in het beschermingsprogramma Wederopbouw 1959-1965, omdat het een essentieel toonbeeld van de cultuurhistorische of sociaalhistorische ontwikkelingen van deze periode in Nederland vormt. De AKU-fontein is een essentieel toonbeeld, omdat het symbool staat voor de wederopbouw van Arnhem en het denken over gemeenschapszin tijdens de wederopbouw in het algemeen. Daarnaast is de AKU-fontein qua opzet en vormgeving een uitdrukking van de eigentijdse ideeën over modernistische bouwkunst en is ze een uniek voorbeeld van de inrichting van een stadsplein uit de wederopbouwperiode.

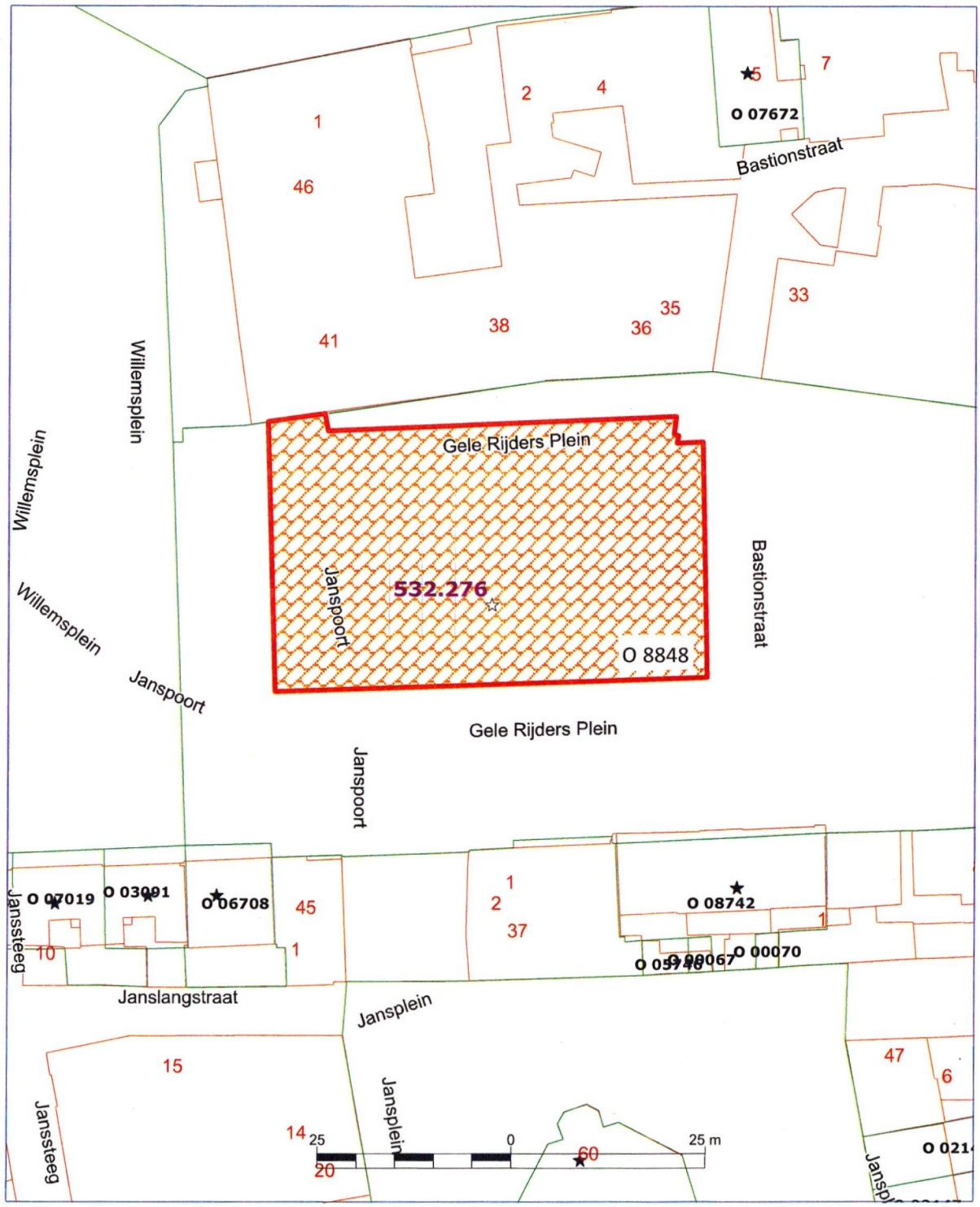
Op grond van de Beleidsregel 2013 (artikel 7), wordt bij de aanwijzing van een monument als beschermd monument rekening gehouden met de mate waarin het monument:
a. een positief behoudsperspectief heeft, zowel technisch als functioneel, en
b. een positieve invloed heeft op de kwaliteit van de ruimtelijke omgeving.

a 1. Momenteel zijn er geen concrete plannen die het voortbestaan van het monument bedreigen. Er lag een plan van Volkshuisvesting Arnhem om ter plaatse van de AKU-fontein nieuwbouw te realiseren. De AKU-fontein zou hiervoor moeten wijken. Omdat er onvoldoende maatschappelijk draagvlak voor dit initiatief was, heeft Volkshuisvesting het plan ingetrokken.
b 1. Het Gele Rijdersplein is grotendeels (noord- en oostzijde) omgeven door wederopbouwarchitectuur. De bebouwing is zeer divers en geeft een idee van de diverse stijlopvattingen uit de wederopbouwperiode. De AKU-fontein heeft belangrijke stedenbouwkundige betekenis, omdat het object een markante en sterk in het oog vallende positie inneemt aan de westzijde van het Gele Rijdersplein. Het is gerealiseerd als een visueel onderscheid tussen het Gele Rijdersplein en het Willemsplein. Derhalve heeft het een positieve invloed op de kwaliteit van de ruimtelijke omgeving.

CONCLUSIE

Geconcludeerd kan worden dat de in dit besluit aangegeven waarden bescherming op grond van de Monumentenwet 1988 rechtvaardigen.

De bijgevoegde kaart maakt deel uit van dit besluit.

	rijksmonument	Scale 1: 750
999999	rijksmonumentnummer	
	kadastraal perceel	
A 00000	perceelnummer	printdatum: 18-11-2014

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

> Retouradres Postbus 1600 3800 BP Amersfoort

College van B&W van de Gemeente Arnhem
T.a.v. dhr. A. Borst
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

Contactpersoon
Henk Hoogeveen
h.hoogeveen@cultureelerfgoed.nl
06-15879374

Onze referentie
142341

Datum 24 april 2020
Betreft Advies RCE | ontwerprichtingen AKU-fontein

Gegevens beschermd(e) monument(en)

Naam	AKU-fontein
Adres	Gele Rijders Plein 41
Postcode/plaats	6811AR Arnhem
Gemeente/provincie	Arnhem; Gelderland;
Monumentnummer	532276

Geacht college,

U vroeg mij te adviseren over het onderzoek naar de verschillende ontwerprichtingen voor het AKU-monument op het Gele Rijdersplein in Arnhem. Daarbij heeft u specifiek gevraagd mijn voorkeursvariant kenbaar te maken. De afgelopen periode is de RCE ook intensief betrokken geweest bij dit proces. In deze brief licht ik mijn advies en voorkeursvariant graag verder toe.

Top 100 rijksmonument
De AKU-fontein met pyloon, pleininrichting en pergola – het geheel aangeduid onder de naam AKU-fontein – is een ontwerp uit 1961 van het architectenbureau Brouwer & Deurvorst en kunstenaar Shinkichi Tajiri. Het geheel is beschermd als een van de top 100 rijksmonumenten uit de Wederopbouwperiode. Het kent daarmee een zeer hoge waarde voor zowel Arnhem als Nederland. De AKU-fontein is een toonbeeld van de Wederopbouw. Het is een kunstwerk en tevens openbare ruimte en nauw verbonden met deze specifieke plek in de stad. Maar bovenal is het een totaalontwerp: een samenspel van de verschillende onderdelen en kunstvormen. Iedere ingreep heeft daarmee impact op het geheel en kan dus niet op zichzelf worden beschouwd.

In mijn eerdere advies van 14 juni 2019 heb ik daarom een aantal kernkwaliteiten van het rijksmonument benoemd. Als uitnodiging om met deze kernkwaliteiten aan de slag te gaan. Hierdoor kunnen de monumentale waarden van het monument zorgvuldig worden afgewogen. Het zijn deze kwaliteiten en waarden die overeind moeten blijven. Ze vertellen het verhaal en zijn de kracht van het ontwerp en de plek. Sommige ingrepen tasten deze kernkwaliteiten aan. Andere ingrepen dragen juist bij aan het behoud of het versterken van deze kernkwaliteiten, gecombineerd met de wens om de plek meer toekomstbestendig

te maken. Door met deze kernkwaliteiten 'in de geest van' het ontwerp te kruipen is het mogelijk te zorgen voor een eventuele doorontwikkeling van het monument naar deze tijd, zonder dat het zijn essentiële waarden verliest. Deze kernkwaliteiten maken nu onderdeel uit van het voorliggende onderzoek. Hieronder zet ik ze nogmaals uiteen:

Kernkwaliteiten

1. *Totaalkunstwerk*. De AKU-fontein is een uniek voorbeeld van een pleininrichting uit Wederopbouwperiode. Het is een totaalkunstwerk dat specifiek in opdracht is ontworpen voor deze plek, met als context de wederopbouwarchitectuur van het Gele Rijdersplein en de Looierstraat. Samen tonen zij een staalkaart van architectuur en stedebouw uit de Wederopbouwperiode. De AKU-fontein was eveneens de bekroning / het sluitstuk van de Wederopbouw van Arnhem. Als zodanig heeft het een hoge zeldzaamheidswaarde.
2. *Ontmoetingsplek.* De AKU-fontein is behalve een kunstwerk een belangrijk deel van de openbare ruimte in de stad. Het was een cadeau van de AKU aan de stad: een aangename en uitnodigende ontmoetingsplek als openbare ruimte voor de Arnhemmers. Een plek van geborgenheid tussen het drukke verkeers- en stadsgedruis. Het ontwerp symboliseert de gemeenschapszin van die tijd. Deze Wederopbouwarchitectuur had iets idealistisch en straalde optimisme uit: het geloof in een betere toekomst.
3. *Viereenheid: Maat-schaal-verhoudingen-compositie.* Het ontwerp van de AKU-fontein met het kunstwerk van Tajiri en de pergola valt of staat met deze viereenheid.
4. *Binnenwereld versus buitenwereld door omzomen en omkaderen*. Er is sprake van een zorgvuldig lijnenspel waarmee kaders en grenzen zijn gevormd. Deze zorgen voor de subtiele balans tussen enerzijds de beslotenheid van het plein (zoals de muurtjes) en anderzijds de subtiele doorzichten (opengewerkte betonstenen) die voor de verbinding met de stad zorgen. Het plein is ontworpen met als doel het bieden van een rustplek in de drukke stad met verkeer rondom, waarbij geborgenheid, intimiteit en bescheidenheid de kernbegrippen zijn. Daarbij is veel aandacht besteed aan de menselijke maat.
5. *Materialisering en oog voor detail*. Het monument kent een rijke detaillering met veel oog voor detail. Er zijn materialen en kleuren gebruikt die kenmerkend zijn voor de Wederopbouwperiode, zoals beton, beton-/grindtegels, grind en (veld)keien, stalen kolommen en water (fonteinen).

Het plan

Het voorliggende plan betreft een 'onderzoek naar ontwerprichtingen voor het AKU-monument'. Het betreft een vervolg op de ruimtelijke verkenning van juni 2019*,* waarin als start is onderzocht hoe de restauratie van de AKU-fontein kan worden gecombineerd met een betere verankering in de stad en een verbeterd gebruik voor de toekomst. In dit onderzoek wordt verder ingegaan op de cultuurhistorische waarden, ruimtelijke kenmerken, knelpunten, kansen en het huidige en toekomstige gebruik. Op hoofdlijnen zijn een aantal scenario's voor restauratie en/of transformatie uitgewerkt, te weten:

1. Restauratie. In deze variant wordt het monument in zijn geheel gerestaureerd. Er verandert niets aan de situatie met de fietsenstalling op maaiveldniveau.
2. a. Restauratie & transformatie. In deze variant vindt een kleine transformatie plaats. Er wordt een verdiepte fietsenstalling voorgesteld onder het voorplein aan de Willemspleinzijde. De traptreden van het voorplein moeten hierop worden aangepast en kunnen mogelijk gebruikt worden voor daglichttoetreding. Daarnaast wordt de lange basaltmuur opengewerkt en de

trappartij van de pergola ter plekke verbreedt om meer verbinding richting Jansplein te maken. Aan de nieuwe parkzijde wordt de pergola deels opengewerkt. De wand van opengewerkt betonsteen verdwijnt.

2. b. Restauratie & transformatie. In deze variant vindt een grotere transformatie plaats. De fietsenstalling wordt half verdiept aangelegd onder de pergola. De pergola wordt met 60 centimeter opgehoogd, waardoor het vloerniveau komt ter hoogte van de huidige keermuren. Hierdoor zijn nieuwe hekwerken nodig als nieuwe balustrade. Het bijzondere legplan met de keitjesvloer verdwijnt / wordt aangepast. De basaltmuur wordt geopend en verschoven richting Jansplein en fungeert als nieuwe keermuur voor de ingang van de fietsenstalling. De trappartij naar de pergola wordt verbreedt en verhoogd. Verder wordt de pergola opengewerkt richting het nieuwe parkdeel en verdwijnt de wand van opengewerkt betonsteen. Het principe van deze betonsteen komt terug in de vorm van de beoogde daglichttoetreding naar de fietskelder.
3. a. Pergola vergroot. Deze variant bestaat uit dezelfde principes als 2b, echter worden de parasols van de pergola anderhalf keer vergroot, waardoor de de schaal verandert en het aantal kolommen afneemt.
3. b. Nieuw dak. Met deze variant komt er in plaats van de pergola een groot nieuw dak met vier kolommen boven de half verdiepte fietsenstalling.
4. Paviljoen. Deze variant bestaat uit een half verdiepte fietsenstalling met daarop een gebouw als paviljoen.

Motivering
Allereerst wil ik mijn waardering uitspreken voor het zorgvuldig uitgewerkte stuk en het proces van de afgelopen periode. Het proces rondom de AKU-fontein speelt al zeer lang, echter zonder resultaat. Dit heeft de staat van dit bijzondere rijksmonument geen goed gedaan. Tijdens het proces van de afgelopen maanden, met o.a. twee Ronde Tafel bijeenkomsten, zijn voor het eerst in de afgelopen jaren de verschillende betrokkenen en belanghebbenden met elkaar in contact gebracht. Tijdens de bijeenkomsten kwamen de verschillende belangen, standpunten en ervaringen op tafel. Deze dialoog en flinke discussies hebben mijns inziens voor meer onderling begrip gezorgd. Door op de hoogte te zijn van elkaars belangen, standpunten en ervaringen was het eveneens mogelijk om de onderlinge verbinding te zoeken om tot een gedragen plan te komen. Ik heb dit als intensief, maar zeer constructief ervaren.

In mijn eerdere advies van 14 juni 2019 heb ik reeds aangegeven hoe vanuit de RCE naar mogelijke wijzigingen ten behoeve van toekomstig gebruik wordt gekeken. De transformatieruimte voor het rijksmonument hangt nauw samen met de kernkwaliteiten en wat de voorgestelde wijzigingen betekenen voor het totaal. Zoals aangegeven worden wijzigingen aan een rijksmonument niet op voorhand uitgesloten. Het gaat om het zoeken naar een balans tussen de monumentale waarden en eventuele wijzigingen ten behoeve van het toekomstperspectief door veranderend gebruik. Deze afweging maken wij bij ieder advies over restauratie, herbestemming en/of transformatie van een rijksmonument.

Hieronder ga ik kort in op de uitgewerkte varianten:

1. Restauratie
Door langdurig gebrek aan onderhoud verkeert het rijksmonument op dit moment in een slechte onderhoudsstaat. Een restauratie van het geheel is daarom hard nodig. Iedere eigenaar van een rijksmonument heeft conform de Erfgoedwet de plicht om het geheel in goede staat te houden: de instandhoudingsplicht. Om eigenaren hierin te ondersteunen is er vanuit de rijksoverheid onder andere de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (SIM). Op basis van een instandhoudingsplan voor de periode van 6 jaar kan steeds subsidie worden

verkregen voor het reguliere onderhoud. Vanuit deze regeling worden nadrukkelijk geen restauratiekosten gesubsidieerd. Om na restauratie de onderhoudsstaat op een goed niveau te houden kan gebruik worden gemaakt van deze SIM-regeling, die tot op heden niet is benut voor de AKU-fontein.
Het is zeer positief dat in deze variant het monument in zijn geheel wordt gerestaureerd. Dit draagt in grote mate bij aan het verbeteren van de aantrekkelijkheid van het gebied en doet recht aan dit bijzondere monument. Het knelpunt van de fietsenstalling op maaiveldniveau wordt echter niet opgelost. Hierdoor blijft de beperkte toegankelijkheid en uitstraling een belemmering vormen.

2a. *Restauratie & transformatie (fietsenstalling onder voorplein)*
Deze variant kent naast restauratie ook enkele nieuwe ingrepen aan het monument. Door de fietsenstalling verdiept aan te leggen onder het voorplein aan de Willemspleinzijde wordt het grootste knelpunt op een passende manier opgelost. Deze variant heeft een minimale impact op het rijksmonument en juist een grote verbetering en vergroting van de openbare ruimte als gevolg. Aanpassing van de traptreden van het voorplein hiervoor is goed mogelijk en vraagt t.z.t. om een detailuitwerking. Om de toegankelijkheid van de AKU-fontein en de pergola te verbeteren wordt de lange basaltmuur gedeeltelijk opengewerkt en de trappartij vergroot om meer verbinding met de stad te bewerkstelligen. Deze ingrepen hebben gevolgen voor de compositie en het lijnenspel, echter blijven de kernkwaliteiten van de viereenheid: maat-schaal-verhoudingen-compositie en binnenwereld versus buitenwereld door omzomen en omkaderen overeind. Omdat deze ingreep sterk bijdraagt aan een verbeterd toekomstig gebruik is dit te rechtvaardigen en daarmee een acceptabele wijziging van het rijksmonument. De lange basaltmuur vormt enerzijds een belangrijk onderdeel van de architectonische compositie en het lijnenspel en als verbindend element tussen de verschillende onderdelen. Anderzijds is deze ook te begrijpen vanuit functioneel oogpunt omdat het Gele Rijdersplein destijds een drukke verkeersweg met parkeerplaats was. De muur diende eveneens als fysieke afscheiding van het drukke verkeer en droeg daarmee bij aan een aangename ontmoetingsplek en maakte van de AKU-fontein een binnenwereld op zich. De context van het plein is inmiddels veranderd en de huidige tijd en het gebruik vragen om meer verbinding en een doorgang. Een aandachtspunt blijft dat dit op een subtiele manier wordt bereikt, zodat het gevoel van de binnenwereld behouden blijft (ook vanuit gebruik en veiligheid van spelende kinderen bij het water) en er geen overmaat ontstaat. Hetzelfde geldt voor het openen van de pergola aan de achterzijde richting de groene parkzijde door het verwijderen van enkele ‘parasols’ en de wand van opengewerkte betonstenen. Het monument krijgt hiermee twee voorkanten en twee gezichten en kan aan de parkzijde functioneren als een soort podium. In zijn oorspronkelijke opzet diende de pergola al als een roomdivider tussen de twee pleindelen (verblijven en verkeer/parkeren). De wand van opengewerkte betonstenen had enerzijds als doel beide pleindelen te verbinden door subtiele doorzichten en anderzijds het afschermen van de parkeerplaats en het verkeer van de ontmoetingsplek (balans binnenwereld-buitenwereld). Het verwijderen hiervan en het openen van de pergola is een ingrijpende wijziging van het rijksmonument, maar zal op een hedendaagse manier als verbinding fungeren tussen beide pleindelen. De voorgestelde ingrepen en aanpassingen dragen mijns inziens op een positieve manier bij aan de beleving en het gebruik van het monument in deze tijd, zonder daarbij de kernkwaliteiten uit het oog te verliezen. In deze variant blijft eveneens de keitjesvloer met het bijzondere legplan in de pergola behouden. Deze variant die met name bestaat uit enkele aanpassingen om nieuw gebruik te stimuleren kan daarom op mijn instemming rekenen. Overigens is het ook mogelijk om variant 1 (restauratie) te combineren met de fietsenstalling onder het voorplein en gefaseerd te kijken welke ingrepen nog nodig zijn (doorbraak basaltmuur / openwerken pergola).

2b. *Restauratie & transformatie (fietsenstalling half verdiept onder pergola)*
Deze variant legt meer de nadruk op transformatie van de pergola en voorziet in aanpassingen die ingrijpender zijn voor het rijksmonument. De fietsenstalling wordt hier half verdiept voorgesteld onder de pergola. Het vloerniveau van de pergola komt hiermee 60 centimeter omhoog tot de hoogte van de huidige keermuren. Vanwege de hoogte zijn in plaats van de keermuren nieuwe hekwerken nodig als balustrade. Hiermee verandert het beeld wezenlijk. Ook de parasols worden met dezelfde hoogte opgehoogd. In mijn eerdere advies heb ik aangegeven dat het realiseren van een half verdiepte fietsenstalling onder de pergola eventueel denkbaar is. Ik heb tevens aangegeven dat het enigszins ophogen van de pijlers van de pergola vraagt om nauwkeurigheid in relatie tot de kernkwaliteit maat-schaal-verhoudingen-compositie. Er zit een grens waarbij het uit verhouding raakt, zeker in combinatie met de pyloon met het kunstwerk van Tajiri. Vanuit het monument gezien is deze ophoging wel de grens. Met een verhoogde pergola ontstaat mogelijk ook minder verbinding met het vijvergedeelte.
Aan de parkzijde wordt de pergola grotendeels opengewerkt, waarbij gedacht wordt aan een soort podiumfunctie. Het principe van de wand met opengewerkte betonsteen komt op een nieuwe manier terug in de vorm van daglichttoetreding naar de fietskelder. Ook wordt in deze variant een opening richting Jansplein voorgesteld, waarbij de muur wordt geopend en wordt verschoven om als keermuur van de entree van naar fietsenstalling te fungeren. Ook wordt hier, zoals in de andere variant de trappartij naar de pergola enigszins verbreedt en verhoogd. Bij deze variant wil ik als kanttekening plaatsen dat deze variant ingrijpend is voor het rijksmonument. Vanuit het rijksmonument gezien is deze variant alleen denkbaar na zeer zorgvuldige afwegingen, als blijkt dat er daadwerkelijk geen alternatief is voor het oplossen van het probleem van de fietsenstalling. Het is nogal wat om het in het verleden gecreëerde probleem van de fietsenstalling op te lossen in het rijksmonument zelf. Van belang is echter ook dat dit probleem wordt opgelost, omdat de huidige situatie ook een nadelige en negatieve impact heeft op zowel het monument als het gehele plein en goed gebruik in de weg staat. Positief ben ik over het feit dat bij de verschillende ingrepen is getracht om in de geest van het ontwerp en de kernkwaliteiten te kruipen en hier een hedendaagse vertaling aan te geven. Deze variant zit tegen de grens aan van wat acceptabel is met het rijksmonument.

3a. Pergola vergroot (opschalen)
Deze variant bestaat uit dezelfde principes als 2b, echter worden de parasols van de pergola anderhalf keer vergroot, waardoor de schaal verandert en het aantal kolommen afneemt. Vanwege de te grote impact op het monument kan ik niet instemmen met deze variant. In mijn eerdere advies heb ik aangegeven dat de verhoudingen hiermee zoek raken, evenals dat het verhogen van de pijlers te grote gevolgen heeft voor de menselijke maat, intimiteit en geborgenheid die verbonden zijn met de kernkwaliteiten van het monument. Er wordt te veel getornd aan de kernkwaliteiten. De viereenheid van maat-schaal-verhoudingen-compositie staat te ver af van het oorspronkelijke ontwerp met zijn zorgvuldige compositie en lijnenspel, de menselijke maat en de ‘bescheidenheid’ van deze binnenwereld.

3b. *Nieuw dak*
Met deze variant komt er in plaats van de pergola een groot nieuw dak met vier kolommen boven de half verdiepte fietsenstalling. Vanwege de te grote impact op het monument kan ik niet instemmen met deze variant. Er wordt te veel getornd aan de kernkwaliteiten.

4. *Paviljoen*
Deze variant bestaat uit een half verdiepte fietsenstalling met daarop een nieuw gebouw als paviljoen. Vanwege de te grote impact op het monument kan ik niet instemmen met deze variant. Er wordt te veel getornd aan de kernkwaliteiten. Daarnaast verhoudt deze variant zich moeilijk tot het oorspronkelijke gedachtegoed: een stuk openbare ruimte (verblijfsplek) als cadeau aan de stad. In een binnenstad die steeds meer wordt verdicht gaat het realiseren van een paviljoen ten koste van de spaarzame en waardevolle openbare ruimte.

Tot slot worden naast de varianten nog enkele suggesties gedaan voor aanpassingen ten behoeve van toekomstig gebruik. Bijvoorbeeld het realiseren van een verhoogde vijvervloer met een waterfilm en/of het gebruik als ijsbaan. Ik denk dat het goed mogelijk is om ter plekke van de vijver enkele maatregelen te treffen om de plek het hele jaar door te kunnen gebruiken. Hierdoor is het niet alleen in de zomermaanden een aantrekkelijke plek, maar kan het ook in combinatie met de pergola in de wintermaanden worden gebruikt en geprogrammeerd. Tijdens de Ronde Tafel Bijeenkomsten is ook aangegeven dat het goed mogelijk moet zijn om bijvoorbeeld een soort mal voor op de vijver/trappen te maken voor een dergelijke schaatsbaan. Onderdelen zoals het verlichtingsplan, begaanbaarheid van de keitjesvloer, een groen dak op de pergola, extra bomen en groen rondom, voorzieningen voor waterinfiltratie, zonnepanelen voor de fonteinen en daglicht in de fietsenstalling zijn zaken die goed mogelijk zijn en in een later stadium om een verdere uitwerking vragen. Evenals meer ruimte voor terrassen door een helder onderscheid tussen openbare ruimte en commerciële ruimte, op een zorgvuldige manier vormgegeven. Eveneens is het van belang om voor de restauratie van de verschillende onderdelen de juiste deskundigheid in te schakelen.

Advies voorkeursvariant
U vroeg mij nadrukkelijk aan te geven welke variant de voorkeur heeft. Mijn advies is om voor variant 2a te kiezen en deze verder uit te werken tot een definitief en uitvoerbaar plan.

Met mijn bijdrage aan het proces en met dit schriftelijke advies hoop ik een constructieve bijdrage te hebben geleverd voor een zorgvuldige planvorming en besluitvorming. Met als doel een positieve toekomst voor de AKU-fontein en het Gele Rijdersplein. Ik sluit daarom graag af met de hoop dat dit nationale topmonument van de Wederopbouw in de nabije toekomst weer het optimisme mag uitstralen zoals was beoogd met de oplevering in 1961.

Met dit preadvies geef ik inzicht in het te verwachten advies dat bij een definitieve Wabo-aanvraag zal worden gegeven over het voorliggende plan. Ik verzoek u om dit advies bij de verdere planontwikkeling te betrekken.

Uitgangspunten
In het document *'Uitgangspunten en overwegingen advisering gebouwde en groene rijksmonumenten'* op onze website kunt u lezen welke overwegingen ten grondslag liggen aan het advies van de RCE.

Onze referentie
142341

Vragen
Mocht u nog vragen hebben over de inhoud van dit advies, dan kunt u contact opnemen met de contactpersoon die in het briefhoofd vermeld staat.
De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,

Henk Hoogeveen MA
Adviseur Architectuurhistorie

AKU-FONTEIN GELE RIJDERSPLEIN ARNHEM

KOSTENRAMING ONTWERPRICHTINGEN

Datum 23.04.2020

PRIJZEN EXCL. BTW

Kosten per onderdeel

nr.	omschrijving		totaal
1	**RESTAURATIE - FIETSEN OP MAAIVELD**	€	755.000
2A	**RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE - FIETSENSTALLING WEST**	€	3.577.000
2B	**RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE - FIETSENSTALLING OOST**	€	3.065.000
3A	**RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE - PERGOLA VERGROOT**	€	3.094.000
3B	**RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE - DAK**	€	3.098.000
4	**RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE - PAVILJOEN**	€	4.197.000
5	**Optioneel: verhoogde vijvervloer**	€	455.000
6	**Optioneel: duurzaamheid - zonnepanelen op de pergola**	€	24.000
7	**Optioneel: vernieuwd verlichtingsplan**	€	60.000
8	**Optioneel: slijpen deel van de tegels met veldkeien**	€	36.000

Specificatie per onderdeel

nr.	*omschrijving*		*totaal*
1	RESTAURATIE - FIETSEN OP MAAIVELD		
1.1	Monument	€	705.000
1.2	Herstellen onliggende openbare ruimte	€	50.000
		€	755.000
2A	RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE - FIETSENSTALLING WEST		
2.1	Monument	€	705.000
2.2	Fietsenstalling west (incl. verleggen K&L, aanpassen trollyplein, aanpassingen pergola)	€	2.202.000
2.3	Herinrichten openbare ruimte (incl. extra deel west)	€	670.000
		€	3.577.000
2B	RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE - FIETSENSTALLING OOST		
2.1	Monument - alleen deel vijver	€	232.000
2.2	Fietsenstalling oost	€	2.007.000
2.3	Boom in de fietsenstalling (incl. ondergrondse voorzieningen)	€	30.000
2.4	Pergola als bestaand (verhoogd op het dek geplaatst)	€	437.000
2.5	Herinrichten openbare ruimte	€	359.000
		€	3.065.000
3A	RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE - PERGOLA VERGROOT		
3.1	Monument - alleen deel vijver	€	232.000
3.2	Fietsenstalling oost	€	2.007.000
3.3	Boom in de fietsenstalling (incl. ondergrondse voorzieningen)	€	30.000
3.3	Pergola vergroot	€	466.000
3.4	Herinrichten openbare ruimte	€	359.000
		€	3.094.000
3B	RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE - DAK		
3.1	Monument - alleen deel vijver	€	232.000
3.2	Fietsenstalling oost	€	2.007.000
3.3	Dak	€	500.000
3.4	Herinrichten openbare ruimte	€	359.000
		€	3.098.000
4	RESTAURATIE EN TRANSFORMATIE - PAVILJOEN		
4.1	Monument - alleen deel vijver	€	232.000
4.2	Fietsenstalling oost	€	2.007.000
4.3	Paviljoen	€	1.599.000
4.4	Herinrichten openbare ruimte	€	359.000
		€	4.197.000
5	Optioneel: verhoogde vijvervloer		
5.1	Verhogode vijvervloer (incl. verhogen beeld Tajiri)	€	395.000
5.2	Aanpassen fonteininstallatie	€	60.000

		€	455.000
6	Optioneel: duurzaamheid - zonnepanelen op de pergola		
8.1	Zonnepanelen op het dak van de vergrote pergola	€	24.000
		€	24.000
7	Optioneel: vernieuwd verlichtingsplan		
7.1	Verlichtingsplan voor de fonteinen en de pergola	€	60.000
		€	60.000
8	Optioneel: slijpen deel van de tegels met veldkeien		
8.1	slijpen van een deel van de vloer met veldkeien	€	36.000
		€	36.000

Gemeente Arnhem

Klankbordgroep GRP
Kernpunten
16 april 2020

Gele Rijders Plein

Kernpuntenverslag klankbordgroep Gele Rijders Plein

Datum:	**16 april 2020**	
Aanwezig:	**Project Gele Rijders Plein (GRP/60030)**	
	Arthur Borst	Sr. Projectmanager GA
	Marcel van Empel	Vertegenwoordiger bewoners binnenstad
	Renzo Koopmans	Bewoner
	Berbera Vogel Prins	Bewoner
	Louise Garming	Bewoner
	Monique Karman	Projectsecretaris
Afwezig:	Adem Yildirim	Ondernemer
	Erik Hulsebos	Bedrijfsleider Stan&Co
	Marian van Hooij	PBA
Locatie:	**Webex**	
Aanleiding:	**Presentatie modellen**	

Inleiding
Afgelopen jaren is de klankbordgroep Gele Rijders Plein meerdere malen bijeen gekomen om de planontwikkeling rondom het plein te bespreken en de Gemeente van waardevol advies te voorzien. De klankbordgroep is voor het laatst samen gekomen op 15 oktober jl.

Door de klankbordgroep is toen de goede suggestie gedaan om enkele Ronde Tafel gesprekken te organiseren met alle betrokken stakeholders. Deze Ronde Tafels hebben inmiddels plaatsgevonden, en vele van jullie waren daarbij aanwezig. Daarnaast zijn door de gemeente ook diverse gesprekken gevoerd met onder andere de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, Team Monumenten & Welstand en het Kwaliteitsteam Zuidelijke Binnenstad.

De diverse adviezen en verkregen input geven geen eenduidige richting voor het AKU monument. In het uiteindelijke 'onderzoek naar ontwerprichtingen' welke is gemaakt door bureau Poelmans Reesink zijn zo veel mogelijk kennis en overwegingen uit de discussie verwerkt om de raad een verantwoorde keuze over de uitwerkingsrichting te kunnen laten maken. Het betreft een onderzoek op hoofdlijnen.

Terugblik Ronde Tafel
De aanwezigen waren allen bij één of 2 Ronde Tafelgesprekken aanwezig als vertegenwoordiging van de Klankbordgroep.
Kort wordt de discrepantie tussen erfgoedpartijen en de andere partijen aangelicht. Hier wordt in het verslag van Ronde Tafel 2 uitvoeriger op ingegaan (wordt nog toegezonden).

Presentatie modellen, door Theo Reesink, Bureau Poelmans Reesink.
Kernwaarden van het monument:

- Totaalkunstwerk
- Ontmoetingsplek voor de stad
- Viereenheid van maat, schaal, verhoudingen en compositie
- Binnen versus buiten, omzomen en omkaderen
- Materialisatie

De 4 modellen die nu zijn uitgewerkt zijn:

1. Restauratie
    - huidige monument restaureren
    - fiets parkeren op maaiveld
2. a. Restauratie en transformatie / fietsenstalling west/ pergola
    - keermuur zuidzijde grotere opening
    - pergola opening naar het park
    - muur open betonstenen verwijderd
    - fietsenstalling driekwart verdiept onder het voorplein

   b. Restauratie en transformatie / fietsenstalling oost/ pergola
    - vloer pergola 60 cm verhoogd
    - fietsenstalling half verdiept onder de pergola
    - basaltmuren zuidzijde geopend en deels verschoven richting Jansplein
    - pergola breed geopend naar het park
    - podiumfunctie
3. a. Restauratie en transformatie / fietsenstalling oost/ pergola vergroot
    - basisopzet gelijk aan 2 b.
    - fietsenstalling half verdiept onder de pergola
    - paraplu's vergroot en minder kolommen
    - pergola beter opgewassen tegen maat parkdeel
    - betere podiumfunctie

3 b. Restauratie en transformatie / fietsenstalling oost/ dak
    - nieuw iconisch dak in plaats van pergola
    - fietsenstalling half verdiept onder het dak
    - minder kolommen
4. Restauratie en transformatie/ fietsenstalling oost/paviljoen
    - paviljoen op de plaats van de pergola
    - fietsenstalling half verdiept onder het paviljoen
    - gevel openen aan parkzijde
    - paviljoen kan meerdere functie bergen

Theo geeft een toelichting op de onderzochte mogelijkheden van de fontein ten behoeve van het gebruik gedurende het hele jaar.
Verhoogde watervloer met waterfilm:
Voordeel: zomer en winter gebruik en goed in te zetten bij evenementen
Nadeel: Kunstwerk Tajiri verhogen is technisch niet mogelijk. Op deze hoogte is dit kunstwerk kwetsbaar als je er zo dicht bij kunt komen. Alternatief is een nieuwe kolom.

Als ijsbaan is de fontein te klein. Een mogelijkheid is een baan over de fontein waarbij weer rekening gehouden dient te worden met de kwetsbaarheid van het kunstwerk.

Fietsparkeren
Er zijn nu 4 theoretisch mogelijkheden voor een fietsenstalling met een bronpunt bij de stad.

I.	Onder voorplein (west)	Driekwart verdiept
II.	Onder het parkdeel	Geheel verdiept
III.	Onder de pergola	Half verdiept
IV.	Onder de huidige locatie	Geheel verdiept

I en III zijn realistisch. Beide opties worden in het structuurontwerp verder onderzocht.

Duurzaamheid

- ✓ Plaatsen van zonnepanelen op de pergola paraplu's. Energie die wordt opgewekt kan worden ingezet voor verlichting en fontein. Hoe meer zon, hoe meer energie, hoe hoger de fontein.
- ✓ Groene daken
- ✓ Opvangen regenwater
- ✓ Plaatsen van bomen
- ✓ Gebruik van zoveel mogelijk daglicht in de fietsenstalling via dak
- ✓ Gebruik van zoveel mogelijk daglicht via wanden

Opmerkingen van de klankbordgroep

- Model 1 wordt door de klankbordgroepleden als niet wenselijk aangemerkt. Het blijft daarmee een wat donkere plek dat zich van de stad en omgeving afwendt. Het fietsparkeren blijft de verbinding blokkeren
- Model 4 wordt door de klankbordgroepleden als niet wenselijk gemerkt. Een paviljoen blokkeert de doorkijk en werkt alleen als er een 'programma' is gedurende het gehele jaar
- Fietsenstalling op het maaiveld houden is iets dat we absoluut niet moeten willen
- Voordelen worden gezien voor fietsenstalling west, voornamelijk de inrij-route zien de leden als gunstig op die locatie
  Hergebruik van de open beton stenen wordt erg gewaardeerd. Het zijn immers mooie stenen, alleen zoals ze nu in een muur zijn geplaatst blokkeren ze teveel de transparantie van de plek.
- Pergola verschaald opbouwen uit nieuwe materialen zien de klankbordgroepleden als een hele interessante optie. Openen aan de groene parkkant bevordert sterk de functionaliteit maar blijft trouw aan het monument.
- Fietsenstalling onder de pergola geniet de voorkeur. Dan kan het een half verdiepte fietsenstalling worden. Op de west kant moeten we hem minimaal 3 kwart verdiepen en dat geniet niet de voorkeur.
- Keitjes vloer mag geheel verdwijnen volgens de leden van de klankbordgroep. Zij zien geen meerwaarde alleen maar overlast.
- Toilethokje moet verdwijnen
- De meerderheid van de leden vindt een waterfilm-principe in de fontein niet passend op die plek. Ze willen graag de fontein houden zoals die nu is
- Complimenten voor het werk van Theo Reesink

De klankbordgroepleden hebben een voorkeur voor model 3A. Arthur dankt een ieder voor zijn, en haar inbreng. De input nemen we mee naar het College en de Raad bij de komende besluitvorming over het AKU monument.

Verslag/advies van het Team Welstand en Monumenten

Afdeling : Vergunningen Bouw
Gehouden op : 11 mei 2020
Nr. : TWM 2020-6
Voorzitter : G. Frencken (Arnhem)
Verslag : K. Verbeek (ODRA)

Teamleden : M. van Bleek (extern adviseur monumenten)
R. Brouwers (extern adviseur monumenten)
G. Frencken (Arnhem)
G. Groothedde (ODRA)

afwezig : -

Betrokken adviseur : J. Kautz (Erfgoed adviseur)

Verzonden aan:

J. Kautz, P. Polman en M. Vrijkotte (Beleidsdomein Fysiek), M. Kapteijns en Bas Joosten (Bedrijfsvoering);
G. Frencken en mw. M. van Loo (Beleidsdomein Fysiek) , R. Brouwers (restauratiearchitect),
M. Van Bleek en R. Crols (extern adviseur monumenten),
C. Bouwkamp (wethouder), H. de Vroome (wethouder), archief.

Verslag advies welstands- en/of monumententoetsing d.d. 11-05-2020

De plannen zijn beoordeeld aan de hand van de ingediende stukken. De vergadering zelf is geannuleerd i.v.m. de Corona crisis. Daardoor hebben de architecten en aanvragers niet de gelegenheid gehad het plan nader toe te lichten.

1. GF/GG/RB/MB

Adres : Gele Rijdersplein Arnhem **Niet openbaar**
Omschrijving : herinrichting openbaar gebied
Mon.aanduiding: Rijksmonument
Soort aanvraag: vooroverleg aanvraag
Advies : **Behandeld**

NOTITIE:

Het plan betreft de herontwikkeling van het Gele Rijdersplein met het doel de verblijfskwaliteit en de functionaliteit van het plein te verbeteren. Daarnaast is er sprake van fors achterstallig onderhoud aan het Rijksmonument. Het plan is eerder besproken op 13 mei 2019 en 3 februari 2020.

WELSTAND-/MONUMENTENADVIES van 13 mei 2019

Toetsingskader
De verkenning is getoetst aan de criteria zoals omschreven in de gemeentelijke welstandsnota. Het van toepassing zijnde welstandsniveau is 'afwijkend' (Rijkmonument). Voor wijzigingen aan, bij of op een monument is altijd sprake van maatwerk.

Beoordeling
Het Team geeft aan dat het positief is dat het plein herontwikkeld wordt. Het gebruik van het gebied rondom het plein is veranderd in de loop van de jaren, dit heeft ook impact op het plein en het monument.

De belangrijkste knelpunten in de huidige situatie zijn:

- *De ruimtes in en om het monument zijn onvoldoende toegankelijk, de fontein, pergola, terrassen, muurtjes en de fietsenstalling vormen barrières.*
- *De pergola én de ruimte ertussen zijn onvoldoende toegankelijk door fietsenstalling en muurtjes.*
- *De fontein is in het winterseizoen een ongebruikte, lege bak een onaangenaam beeld oplevert.*
- *De staat van onderhoud van alle onderdelen van het monument is onvoldoende.*
- *De behoefte aan een fietsenstalling op het plein, zo centraal gelegen, blijft.*
- *De openbare ruimte aan de westzijde tussen vijver en busstation mist een bestemming en heeft een overmaat.*
- *De publieke toegankelijkheid aan de west- en noordzijde is onvoldoende door te veel terrassen.*
  Het gebruik van de pergola is zeer beperkt
- *De kenmerkende grindtegels met veldkeien van de Veluwe in cement, die onderdeel uitmaken van het monument, zijn zeer oncomfortabel voor passanten en slecht onderhouden.*

Er wordt gedacht aan het aanpassen van de pergola, het verhogen van de vloer van de pergola, zodat de fietsstalling daaronder half verdiept gerealiseerd kan worden. De ruimte van de pergola kan functioneel gebruikt worden als podium voor verschillende kleinere evenementen, maar m.n. de hoogte van de pergola en het grote aantal kolommen legt beperkingen op Gekeken wordt om de pergola te verlengen, geheel te vervangen door een andere openconstructie of een gebouw. Er zijn ook ideeën om de fontein aan te passen, functioneel zou de vloer omhoog gebracht kunnen worden, zodat deze ruimte bij leegstand van de fontein gebruikt kan worden.

Vanuit het oogpunt van erfgoed worden de belangrijkste kernkwaliteiten van het plein onder de aandacht gebracht door de medewerker van het RCE namelijk: het gaat om wederopbouw architectuur, het plein is destijds aan de stad geschonken door de AKU, het totaal heeft een bepaalde (menselijke) maat, schaal en compositie en betreft een omkaderd terrein, gebied specifiek ontworpen voor deze plaats in de stad.

Het Team geeft aan te begrijpen dat herontwikkeling/het aantrekkelijker maken van het gebied wenselijk is, gezien de ontwikkeling/wijzigingen van het gebied en de bebouwing met een meer publieke verblijfsfunctie (horeca). Belangrijk is wel dat de context van het plein niet verloren gaat. Er moet goed nagedacht worden over een aanpak die ook toekomstbestendig moet zijn en multifunctioneel bruikbaar, zodat het plein in zijn nieuwe/aangepaste vorm, te weten een aantrekkelijke verblijfsruimte, toekomst heeft in een steeds veranderende stad. Verder vraagt het Team aandacht voor het hergebruik van de bestaande onderdelen en materialen.

Conclusie
Het Team geeft aan dat de verkenning een goed beeld geeft van de mogelijkheden en dilemma's en zij ziet de verdere ontwikkeling met vertrouwen tegemoet. Het Team geeft aan graag betrokken te willen worden in de verdere planvorming.

MONUMENTENADVIES van 3 februari 2020

Toetsingskader

Het plan is getoetst aan de criteria zoals omschreven in de gemeentelijke Welstandsnota. Het van toepassing zijnde welstandsniveau is 'afwijkend' (Rijksmonument). Voor wijzigingen aan, bij of op een monument is altijd sprake van maatwerk.

Beoordeling
Het Team heeft kennisgenomen van het advies van de erfgoedadviseur.

Het Team heeft al eerder aangeven dat het positief is dat het plein/ de locatie herontwikkeld wordt. De stad verandert en zo ook gebieden zoals deze. Belangrijk onderdeel van het plan is het realiseren van een verdiepte fietsstalling (onder het podium met de pergola), zodat de fietsen uit het zicht verdwijnen en het plein beter zichtbaar, beleefbaar en toegankelijk wordt.

De architect presenteert vier nieuwe modellen, in grote lijnen gaat het om:

1. *Restauratie van het Rijksmonument, waarin begrepen het openen van de zuidelijke muur, de verhoging van het podium, het onderbouwen van het podium met een fietsenstalling met bijbehorende trap en hellingbaan en het wijzigen van de een deel van de borstwering rond het podium;*
2. *Idem als 1, maar met toepassing van grotere 'en hogere paraplu's met minder kolommen;*
3. *Een nieuwe dakconstructie op vier palen op het gerestaureerde podium;*
4. *Een volledig nieuw paviljoen op het gerestaureerde podium:*

Het Team spreekt de voorkeur uit voor optie 1 en 2. Van belang is goed in beeld te brengen wat de aanpassingen voor consequenties hebben voor de monumentale waarde van het monument. De nadere uitwerking ziet het Team met belangstelling tegemoet.
Aandachtspunt is nog dat de locatie open en openbaar blijft en altijd voor publiek toegankelijk moet blijven. Het plein mag niet geclaimd worden door bijvoorbeeld een horeca ondernemer.

Conclusie
Het Team ziet de verdere uitwerking met vertrouwen tegemoet.

WELSTANDADVIES van 3 februari 2020

Toetsingskader
Het plan is getoetst aan de criteria zoals omschreven in de gemeentelijke Welstandsnota. Het van toepassing zijnde welstandsniveau is 'afwijkend' (Rijksmonument). Voor wijzigingen aan, bij of op een monument is altijd sprake van maatwerk.

Beoordeling
Het Team heeft al eerder aangeven dat het positief is dat het plein/ de locatie herontwikkeld wordt. De stad verandert en zo ook gebieden zoals deze. Belangrijk onderdeel van het plan is het realiseren van een verdiepte fietsstalling (onder het podium met de pergola), zodat de fietsen uit het zicht verdwijnen en het plein beter zichtbaar, beleefbaar en toegankelijk wordt.

De architect presenteert vier nieuwe modellen, in grote lijnen gaat het om:

1. *Restauratie van het Rijksmonument, waarin begrepen het openen van de zuidelijke muur, de verhoging van het podium, het onderbouwen van het podium met een fietsenstalling met bijbehorende trap en hellingbaan en het wijzigen van de een deel van de borstwering rond het podium;*

2. *Idem als 1, maar met toepassing van grotere 'en hogere paraplu's met minder kolommen;*
3. *Een nieuwe dakconstructie op vier palen op het gerestaureerde podium;*
4. *Een volledig nieuw paviljoen op het gerestaureerde podium:*

Het Team spreekt de voorkeur uit voor optie 1 en 2. Van belang is goed in beeld te brengen wat de aanpassingen voor consequenties hebben voor de monumentale waarde van het monument. De nadere uitwerking ziet het Team met belangstelling tegemoet.
Aandachtspunt is nog dat de locatie open en openbaar blijft en altijd voor publiek toegankelijk moet blijven. Het plein mag niet geclaimd worden door bijvoorbeeld een horeca ondernemer.

Conclusie
Het Team ziet de verdere uitwerking met vertrouwen tegemoet.

MONUMENTEN- /WELSTANDSADVIES van 11 mei 2020

Toetsingskader
Het plan is getoetst aan de criteria zoals omschreven in de gemeentelijke Welstandsnota. Het van toepassing zijnde welstandsniveau is 'afwijkend' (Rijksmonument). Voor wijzigingen aan, bij of op een monument is altijd sprake van maatwerk.

Beoordeling

Er zijn vier varianten, met nadere uitwerkingen ingediend:
- 1 Restauratie, fietsstalling op maaiveld
- 2A Restauratie en Transformatie, fietsenstalling west / pergola
  2B Restauratie en transformatie, fietsenstalling oost / pergola
- 3A Restauratie en Transformatie, fietsenstalling oost / pergola vergroot
  3B Restauratie en Transformatie, fietsenstalling oost / dak
- 4 Restauratie en Transformatie fietsenstalling Oost / paviljoen

Het Team geeft aan de plannen die voorliggen nog te zien als een analyse van mogelijkheden en voor de nadere uitwerking, met eventueel nieuwe elementen, dient een bekwame (restauratie) architect met affiniteit voor monumenten betrokken te worden. Van belang is dat de architect herkent waar de waarden van het plein zich bevinden en hoe het originele ontwerp met respect voor de monumentale waarde een toekomstbestendige ontwikkeling maakt.
Het Team heeft kennisgenomen van het advies van de erfgoed adviseur, het kwaliteitsteam binnenstad en de RCE.

Het Team spreekt na bestudering van de varianten zijn voorkeur uit voor variant 2 met uitwerking A en B. Waarbij de meeste voorkeur uit gaat naar 2A en 2B niet bij voorbaat uitgesloten wordt:
- 2A Restauratie en Transformatie, fietsenstalling west/pergola;
Ten aanzien van dit voorstel geeft het Team aan het plan in verhouding tot de andere voorstellen het minst ingrijpend is voor het Rijksmonument. De fietsenstalling wordt los van het monument aan de west zijde gesitueerd, daarmee zal het minder afbreuk doen aan het monument. Vanuit het gebruik wordt opgemerkt dat een volledig ondergrondse fietsenstalling vanuit het gebruik wellicht minder aantrekkelijk is. Verder wil het Team aangeven dat het los van het monument realiseren van een fietsenstalling goed mogelijk is. Het integreren van een fietsenstalling in het plein/monument vormt een grotere uitdaging. Het Team geeft aan dat dit

ook voorstelbaar is, maar daarvoor zal het ontwerp nader uitgewerkt moeten worden. De suggestie wordt gegeven een kijkje te nemen bij fietsstallingen in andere steden en vooral te kijken naar de toegankelijkheid van die stallingen.
Daarentegen is het Team op voorhand geen voorstander van het openen van de pergola aan de achterzijde. Het openen is een aantasting van het monument. Het is een totaal opgave voor de nieuwe podium functie, het inrichtingsplan van het plein en ingrepen in het monument. De motivatie dat er grotere samenhang ontstaat tussen het groen, het plein en het monument is op dit moment nog niet overtuigend genoeg om een dergelijk aantasting van de monumentale waarde te rechtvaardigen.
Kleine afwijkingsmarges zijn niet uitgesloten bij de restauratie van de pergola's, zoals een eventuele beperkte verhoging van de kolommen wat overigens zeer nauw luistert om de bestaande verhoudingen tussen de elementen goed te houden.
- 2B Restauratie en transformatie, fietsenstalling oost / pergola
Bij deze variant zal onder het podium een fietsenstalling aangebracht worden. Ten behoeve van de ondergrondse fietsenstalling zijn meer grotere ingrepen in en om het monumentale plein noodzakelijk, zoals hellingbanen en een verhoging van het podium met ca. 0.60 m. enz. Deze variant is meer gericht op het oogpunt behoefte en gebruik van de locatie en houdt minder rekening met het bestaande monument.

Het Team geeft aan dat het realiseren c.q. Integreren van een fietsenstalling er niet per definitie voor zorgt dat er geen overlast zal zijn van verkeerd geplaatste fietsen. Er zal in alle varianten actief gehandhaafd moeten worden om dit tegen te gaan. Geen enkele voorziening zal dit probleem volledig oplossen.
Ten aanzien van de verharding van het plein wordt er aangegeven dat het erg hobbelig en ongelijk is. Het Team geeft aan dat het van belang is de bestaande verharding, als onderdeel van het ontwerp zoveel mogelijk intact te houden. Het aan brengen van beperkte smalle looproutes door b.v. slijpen wordt denkbaar geacht.
Het Team geeft aan dat aanpassingen aan het monumentale plein mogelijk zijn binnen de marges. Van belang is daarbij het kunstwerk/totale plein te respecteren en de verhoudingen van de verschillende bestaande onderdelen te behouden.

<u>Conclusie</u>
Het Team ziet de nadere uitwerking graag tegemoet.

Advies Kwaliteitsteam

binnenstadzuid

Het kwaliteitsteam Binnenstad draagt zorg voor de kwaliteit en samenhang tussen de deelprojecten op het gebied van stedenbouw, architectuur en openbare ruimte. Naast het bewaken van de gestelde uitgangspunten in de ruimtelijke principes zuidelijke binnenstad, heeft het de opdracht binnen projecten te fungeren als stimulator c.q.hoeder van de ruimtelijke kwaliteit en dit in de ruimste zin des woords.

Project: AKU fontein Gele Rijdersplein ontwerp PoelmansReesink landchapsarchitecten
Datum: 20 april 2020

Geacht College,

Aan het kwaliteitsteam is gevraagd een advies uit te brengen over het onderzoek naar ontwerprichtingen voor het AKU-monument verricht door landschapsarchitectenbureau Poelmans Reesink. Het betreft een onderzoek op hoofdlijnen op basis waarvan een uitwerkingsrichting gekozen kan worden.

Het bestaande Rijksmonument van de architect Henk Brouwer en de kunstenaar Shinkichi Tajiri uit 1961, met vijver, pergola, muurtjes en bijzondere verhardingspatronen is als wederopbouw gesamtkunstwerk een ensemble van zeer grote waarde voor het plein, voor de stad maar ook landelijk. Dit erfgoed moet leidend zijn als vector in waarde en betekenis over diverse schaalniveaus; de stad, de omgeving van het plein en vervolgens het monument. Behoud van de karakteristieke waarden en waar mogelijk versterking van het gesamtkunstwerk als totaal zou wat het kwaliteitsteam betreft een centrale positie moeten hebben bij willekeurig welke vervolgstap.

Het is duidelijk dat de huidige omgeving van fontein en omgeving weinig ondersteunend is aan de kwaliteiten van het monument. De plek wordt gedomineerd door fietsenstalling, overvloedige terrassen, de pergola verkeerd niet in beste staat (palen verrot, dakjes gammel) en de verschillende onderdelen van het monument: muren, trappen, vijver, fontein en pleinverharding hebben achterstallig onderhoud. Daarnaast is de stedenbouwkundige setting in de tijd drastisch veranderd. Was de enscenering van monument, plein en bouwwerken juist bewust gericht op het westen met de scheiding naar een groot parkeerterrein. Nu kijkt het plein uit op de non-descripte ruimte van het busplein en keert het zich af tegen het nieuw ingerichte groene plein. Zo is ook de analyse van PoelmansReesink.

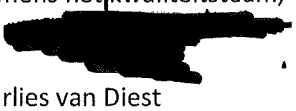
Bovenstaande laat zien dat de problematiek van het Gele Rijders Plein niet sec het monument betreft. Een gradueel oplopende reeks van ingrepen die tot verbetering van de omgeving van het monument leiden zou tot betere keuzes leiden. De voorliggende reeks van modellen is teveel gericht op vooral ruimtelijke ingrepen aan het monument zelf (alsof alleen daar het probleem ligt).

1. Vanuit die redenering is het evident dat er een oplossing gezocht moet worden voor het fietsparkeren. In de huidige situatie een groot obstakel in het gebruik en beleving van het plein. Twee varianten uit de studie lijken logisch: een ondergrondse oplossing aan de buspleinzijde (verdiepte fietsenstalling west) en de oplossing gecombineerd onder pergola. Een derde optie zou

een model met behoud van pergola, maar enkel het verlagen van de vloer tot een halfverdiepte, halfopen fietsenstalling kunnen zijn. Hiermee kan de beleving van pergola, vijver en kunstwerk in zijn essentie gehandhaafd blijven.
2. De ruimte die ontstaat door het uit het zicht halen van het fietsparkeren kan gebruikt worden om meer samenhang tussen oost en westzijde van het plein te creëren. Een verbindende pleininrichting (groen of stenig) kan maken dat het monument als gesamtkunstwerk letterlijk meer óp het plein komt te staan.
3. Vanuit de gedachte dat het monument leidend is, is er voor het q-team nu geen directe urgentie om de positionering van de pergola richting park te openen.
4. Het is de vraag of met schaalvergroting van pergola het plein niet juist nog meer wordt opgedeeld. Het is ook de vraag of de schaalvergroting de intrinsieke kwaliteiten van het kunstwerk niet teveel overschaduwen. Deze vraag geldt des te meer voor het toevoegen van een paviljoen.

Conclusie
Uitgaande van de intrinsieke kwaliteiten van het kunstwerk als totaal (dus fontein inclusief pergola e.o.) adviseert het kwaliteitsteam een tussenfase in te zetten. In deze fase kan nader onderzoek worden gedaan naar met name oplossingsrichtingen voor het fietsparkeren. Drie modellen lijken hier het onderzoeken waard: geheel ondergronds aan westzijde, onder pergola zonder dak, en onder pergola met dak. Bij dit onderzoek zou nadrukkelijk een gefundeerde mobiliteitsvisie betrokken moeten worden (duurzaamheid, toekomstbestendigheid, capaciteit etc.). Het verwijderen van het overvloedige fietsparkeren rondom het monument, gecombineerd met een duidelijke omranding (groen of steen) van het monument en enkele trefzekere ingrepen aan het monument zelf zou wel eens voldoende kunnen zijn om de plek een levendige nieuwe toekomst te geven. Dit vergt in de uitwerking een multidisciplinair team met architect, landschapsarchitect en cultuurhistorische deskundigheid. Wat betreft het kwaliteitsteam kan de uitkomst van dit alles zijn, dat er op subtiele, trefzekere wijze met respect voor het monument een gloednieuwe laag aan de plek wordt toegevoegd.

Namens het kwaliteitsteam,

Marlies van Diest
Voorzitter

Beknopte weergave dialoog
1ste Ronde Tafel Gele Rijders Plein

Bijeenkomst	:	1ste Ronde Tafel gesprek Gele Rijders Plein
Gehouden op	:	20 januari 2020
Plaats	:	Royal Meeting te Arnhem
Aanwezig	:	Adem Yildirim, Nisantasi & klankbordgroeplid
		Ton Kuipers, Stichting Toekomst AKU Ensemble Arnhem
		Peter Neijenhuis, Stichting Toekomst AKU Ensemble Arnhem
		Marga van Mechelen, oud-bestuurslid OMDA
		René Janssen, eigenaar Royal
		Marcel van Empel, bewonersvereniging Arnhem 6811 & klankbordgroeplid
		Erik Wiessenberg, Arnhems Hart
		Eric Hulsebos, Stan&Co & klankbordgroeplid
		Renzo Koopmans, bewoner van de Doelenstraat & klankbordgroeplid
		Berbera Vogel-Prins, bewoner van de Bastionstraat & klankbordgroeplid
		Jan Reijnen, Erfgoed Vereniging Heemschut
		Henk Hoogeveen, Rijksdienst Cultureel Erfgoed
		Ryu Tajiri, erve Tajiri
		Bart Brouwer, erve Brouwer
		Marian van Hooij, Platform Binnenstad Arnhem
		Geert Elemans, Vertegenwoordiger Gele Rijders
		Piet van Dijk, Stadsschoon Arnhem
		Marielle Vrijkotte, erfgoed adviseur gemeente Arnhem
		Gijs Frencken, stadsbouwmeester gemeente Arnhem
		Alet Voskuil, evenementenmanager gemeente Arnhem
		Henk Velthorst, gebiedsbeheerder gemeente Arnhem
		Stefan van Aarle, VECA
		Wim Lavooij, stedenbouwkundige
		Johan Wolthuis, Stichting Jansbeek boven water
Organisatie	:	Martine Baar, dagvoorzitter gemeente Arnhem
		Theo Reesink, landschapsarchitect bureau Poelmans Reesink
		Arthur Borst, projectmanager gemeente Arnhem
		Monique Karman, projectsecretaris gemeente Arnhem

Vooraf

Op maandag 20 januari jl. heeft het 1ste Ronde Tafel gesprek plaatsgevonden over het Gele Rijders Plein. Bovenstaande mensen en organisaties waren hierbij aanwezig. De strekking van de presentaties en dialoog treft u aan in deze beknopte weergave van de bespreking. Dit document is geen letterlijk verslag van deze bijeenkomst.

Welkom

Dagvoorzitter Martine Baars heet iedereen welkom. Zij geeft aan blij te zijn met de opkomst. Dit geeft aan dat dat veel mensen zich betrokken voelen bij het Gele Rijders Plein. Er is in het verleden al veel gesproken over de toekomst van het Gele Rijders Plein. Er zijn inmiddels diverse stappen gezet. Voor het AKU monument en directe omgeving worden het 1ste kwartaal van 2020 vier ruimtelijke modellen

uitgewerkt. De gemeente organiseert nu deze Ronde Tafel gesprekken om input te krijgen voor de uitwerking van deze modellen. Het 1ste Ronde Tafel gesprek staat in het teken van kennismaken, delen van belangen, de analyse van de plek en de dialoog hierover. Tijdens het 2de Ronde Tafel gesprek is het de bedoeling dat de concept ruimtelijke modellen gepresenteerd worden en dat hier op gereageerd kan worden. De uiteindelijke keuze voor een model ligt bij de gemeente. Voor de Ronde tafel gesprekken zijn diverse partijen uitgenodigd die eerder hun mening hebben geuit over het Gele Rijders Plein/ AKU monument. Na deze korte inleiding wordt het programma van de bijeenkomst toegelicht.

Vertrekpunt en proces
Door de gemeentelijk projectmanager (Arthur Borst) van het Gele Rijders Plein wordt vervolgens een toelichting gegeven op het vertrekpunt voor de uitwerking van de ruimtelijke modellen en het proces hoe deze tot stand komen.

Redenen om het Gele Rijders Plein op te pakken waren/ zijn: de slechte staat van onderhoud van het monument, de verkeersfunctie is grotendeels vervallen, geen goede relatie met de stad, het beperkt functioneren van de pergola en de sociale veiligheid, het plein mist functionaliteit door het jaar heen, de fietsenstalling vormt een barrière, etc. In 2016 is het AKU monument aangewezen als Rijksmonument. In 2017 heeft de gemeenteraad van Arnhem onder andere besloten om de oostzijde van het plein te vergroenen, de fontein op te knappen mogelijk gecombineerd met een schaatsbaan, de pergola te verwijderen en onderzoek uit te voeren naar een invulling van de pergola en het fietsparkeren te verplaatsen (half verdiept). Inmiddels is de oostzijde vergroend. De restauratie van de fontein, de toekomst van de pergola en het fietsparkeren moeten nog uitgevoerd worden. In juni 2019 heeft er een evaluatie van de roomdivider (gele kubus) plaatsgevonden. In de bijbehorende raadsbrief is aangegeven dat de invulling van de pergola uitgewerkt gaat worden, gecombineerd met een half verdiepte fietsenstalling, en dat de kosten hiervan inzichtelijk gemaakt worden. In november 2019 heeft de gemeenteraad besloten om ook een model uit te werken voor restauratie van het gehele AKU monument (dus ook de pergola).

De opgave die er nu ligt is om enkele (vier) ruimtelijke modellen te maken voor het AKU monument en de aangrenzende openbare ruimte. Deze ruimtelijke modellen worden tevens financieel doorgerekend. En deze ruimtelijke modellen worden beoordeeld. De gemeente heeft het Arnhemse bureau Poelmans Reesink gevraagd deze ruimtelijke modellen op te stellen in het 1ste kwartaal van 2020. Tezamen met de financiële doorrekening en beoordeling worden deze ter besluitvorming voorgelegd aan het College van B&W en de gemeenteraad.

Voorstelronde
Tijdens de voorstelronde wordt door alle aanwezigen aangegeven wie ze zijn, welke belangen zij vertegenwoordigen, wat de betrokkenheid tot op heden is bij het AKU monument/ Gele Rijders Plein en wat de verwachtingen zijn voor deze Ronde Tafel gesprekken.

Presentatie AKU fontein
Vervolgens wordt door Theo Reesink van bureau Poelmans Reesink een presentatie over het AKU monument gegeven. Hierin wordt uitvoerig ingegaan op het AKU monument, de plek hiervan in de stad, de context van de wederopbouwperiode, de monumentale waarden van het monument, etc. Ook wordt hierbij ingegaan op onderwerpen die nadrukkelijk aandacht behoeven zoals de veranderingen in de

verkeersstructuur in de omgeving, de geslotenheid van de pergola, de barrierewerking van de keermuren en de fietsenstalling, de staat van onderhoud van het monument. Daarbij wordt ook aandacht gegeven aan mogelijkheden qua half verdiept fietsparkeren, een duurzame toekomst voor het monument, verhoogde vloer in de fontein, kansen in de omliggende openbare ruimte, etc..

Dialoogronde
Na deze presentatie, en een voedzame pauze met veel nadere kennismaking, volgt de dialoog in vijf rondes.

1. Bestaand gebruik van het AKU monument
Positief: Arnhem heeft 2 wederopbouwpleinen, de Markt en het Gele Rijders Plein. Daar mag Arnhem trots op zijn. Het AKU monument is een gesammtskunstwerk, alles is door Tajiri en Brouwer in samenhang ontworpen. Het kunstwerk van Tajiri is origineel in zijn ontwerp en staat voor nieuw leven en (weder)opbouw). De fontein is in goede staat. Het grondplan van het monument is ingenieus. Het Gele Rijders Plein is een goede plek in de Arnhemse binnenstad voor ontmoeten, een plek om af te spreken. Nieuwe bedrijven hebben de afgelopen jaren het Gele Rijders Plein een nieuwe dynamiek en betekenis gegeven. Het Gele Rijders Plein en het AKU monument hebben een belangrijke waarde. Het is een belangrijk onderdeel op de route door de stad en die route krijgt meer waarde door het AKU monument.

Negatief: Oorspronkelijk is het Gele Rijders Plein ontworpen als autoplein, dat heeft de plek van het AKU monument geïsoleerd (muur en keermuurtjes). De muurtjes zijn onderdeel van het monument maar maken het monument minder toegankelijk. Door de fietsenstalling wordt dit versterkt. Anno 2020 en naar de toekomst toe vraagt het om betere verbindingen met de omgeving (vergroende oostzijde en het Jansplein). De fontein heeft alleen in de zomermaanden een functie, de rest van het jaar is het een plek zonder functie. De verlichting in de fontein is verwijderd. Onderzocht moet worden wat de mogelijkheden zijn voor aan- en of uitlichten van de fontein. De pergola van het AKU monument is gesloten en in zichzelf gekeerd. Dit belemmert de gewenste ontmoetingsfunctie. De pergola functioneert in die zin niet als ontmoetingsplek. Er wordt aangegeven dat er veel overlast is omdat de plek donker en gesloten is. De huidige pergola is daarom niet toekomstbestendig. De fietsenstalling is functioneel gewenst maar ruimtelijk op de huidige plek niet wenselijk. Het AKU monument is in slechte staat door achterstallig onderhoud. De keitjesbestrating (in tegels) is onderdeel van het monument maar is beschadigd en lastig begaanbaar. De toegankelijkheid wordt belemmert door veel niveauverschillen. Dit beperkt ook de gebruiksmogelijkheden en functionaliteit van het monument. Vooral voor minder validen en kinderwagens is het monument ontoegankelijk. De positie van het huidige openbare toilet op het plein wordt als beperkend gezien. Het mooie verhaal van het monument, het geschenk van AKU aan de stad Arnhem, is niet meer zichtbaar.

2. Gewenst toekomstig gebruik van het AKU monument
Het AKU monument/ Gele Rijders Plein moet naar de toekomst toe versterkt worden als plek voor ontmoeting. Dat was ook de oorspronkelijke gedachte, maar door de veranderende fysieke omgeving heeft dit een veel minder prominente plek gekregen. Door vrijwel alle aanwezigen wordt aangegeven dat het Gele Rijders Plein en het AKU monument een succes kunnen worden wanneer deze ontmoetingsfunctie weer een prominente plek gaat krijgen.

Het Gele Rijders Plein en ook het AKU monument is een goede locatie voor kleinschalige evenementen. Een mix tussen rust (oostzijde) en reuring (westzijde). De vergroende oostzijde is hier al op ingericht. Ook het AKU monument kan hier veel meer op inspelen. Door bijvoorbeeld de pergola te verbeteren qua toegankelijkheid. Dit bevordert de gebruiksmogelijkheden van deze ruimte. Hier kunnen wellicht ook kleinschalige markten gehouden worden. Ook zou het een goede plek zijn waar je publieke debatten kan organiseren (agora/ speakerscorner). Daarnaast worden er mogelijkheden gezien om een tijdelijke openlucht expositieruimte te realiseren. Ook wordt aandacht gevraagd voor het mogelijk realiseren van een klimaatplein, waarbij ook het festival Future City benoemd wordt.

Om het gebruik van het gehele Gele Rijders Plein voor evenementen te bevorderen is het essentieel dat er goede aansluitingen qua elektra, water en afvoer worden gerealiseerd. Als belangrijk aandachtspunt wordt tevens genoemd het beheer van het plein. Gesuggereerd wordt om dit in overleg met de ondernemers rondom het plein goed vorm te geven.

Tevens is gesproken over de fontein. Onderzocht kan worden hoe de fontein het gehele jaar door meer een gebruiksfunctie kan hebben. Een schaatsbaan in de fontein wordt door de aanwezigen als niet realistisch gezien vanwege de beperkte omvang van de fontein en de combinatie water/ ijs. De bak is echt veel te klein om een fatsoenlijke schaatsbaan te maken. Een tijdelijke schaatsbaan over de fontein, met meer ruimte, is een optie. Een verhoogde vloer gecombineerd met een fontein biedt ook meer mogelijkheden voor kleinschalige evenementen het gehele jaar door.

De fietsenstalling heeft een belangrijke functie en moet echt blijven op het plein. De huidige locatie werkt belemmerend. Een half verdiepte fietsenstalling lijkt een goede oplossing. Daarbij moet wel zorgvuldig onderzocht worden of dit het lijnenspel en de samenhang van het totale monument niet negatief beïnvloed.

Nadrukkelijk wordt aandacht gevraagd voor een goede verlichting van het plein en het AKU monument. Het oorspronkelijke ontwerp had een lichtplan en ontwerp. Bij een nieuwe toekomst voor het plein is het essentieel dat dit meegenomen wordt.

Verder wordt ook aangegeven dat een goede inpassing van de terrassen rondom het AKU monument gewenst is. Daarbij wordt aangegeven dat de huidige bestrating van veldkeitjes in combinatie met terrassen niet ideaal is. Ook wordt door sommigen aangegeven dat het gewenst is de ruimte direct rondom de fontein vrij te houden. In het ontwerp lijkt het verstandig om rekening te houden met openbare zones en semi-openbare zones waar de terrassen geplaatst kunnen worden.

Samengevat is de essentie van bovenstaande dialoog de vraag hoe het Gele Rijders Plein en het AKU monument weer een betekenis kan krijgen als (ontmoetings)plek in de stad voor nu en de toekomst. De vergelijking wordt gemaakt met vrijkomende monumentale kerkgebouwen. Bij een nieuwe functie/ tijd kan ook een transformatie van het monument horen. Een goed voorbeeld hiervan is de Eusebiuskerk. Over het vraagstuk van de mate van behoud & restauratie danwel transformatie van het AKU monument bestaan tijdens de dialoog verschillende inzichten. In de ruimtelijke modellen die de volgende keer gepresenteerd worden, en de dialoog daarover, zal dit terugkomen.

3. Relatie AKU monument met de binnenstad, met name met de looproute richting Jansplaats.
De fietsenstalling en de muren blokkeren de looproute en verbinding met de binnenstad. De muren blokkeren ook de zichtlijnen. Om een beter gebruik te realiseren is het gewenst dat het plein meer bij de binnenstad betrokken wordt. Door de nieuwe ondernemingen aan het plein en de dynamiek die dit geeft wordt dit alleen maar benadrukt. Het is dus wenselijk dat de huidige fietsenstalling wordt verwijderd en de blokkerende werking van de muren wordt opgeheven.

Oorspronkelijk waren de muren bedoeld als afscheiding van het autoverkeer. De muren vervullen nu een bescherming voor spelende kinderen bij de fontein, maar dat is alleen bij mooi weer. De muren zijn onderdeel van het monument.

De doorgang van het Gele Rijders Plein naar het Jansplein is smal, donker en slecht onderhouden. De fietsen die daar geplaatst worden belemmeren de zichtlijnen en de verbinding. Het voelt bijna als een 'muizengaatje' de binnenstad in.

Ook de huidige ligging van het fietspad vormt een barrière. Het is een idee om deze wat verder van de gevels af te leggen en meer terrasruimte te creëren aan de gevel. Dan worden de horecaondernemingen aan de stadszijde meer bij het Gele Rijders Plein betrokken.

4. Relatie AKU monument met de parkzijde
De verbinding tussen het AKU monument en de vergroende oostzijde is belangrijk voor het slagen van het plein. Het is gewenst dat de huidige barrierewerking wordt opgeheven. De ruimte van de pergola zou een soort podium voor de stad kunnen worden. Het zou een podium kunnen zijn voor culturele en/ of kleinschalige evenementen. Belangrijk voor een podiumfunctie is tevens de mogelijkheid tot een overkapping. Het plein heeft reuring door het hele jaar heen nodig. Ook bij slechter weer.

5. Duurzaamheid, hoe restaureer je een rijksmonument met oog voor een duurzame toekomst?
Voor een succesvolle vergelijking voor een duurzame toekomst van het AKU monument wordt wederom de relatie gelegd met de Eusebiuskerk. Aan dit Rijksmonument zijn ingrijpende moderne ingrepen aangebracht om de kerk gereed te maken voor de toekomst. Dit alles is met het uiterste respect voor het monument gedaan. Daarbij moet gekeken worden naar het gebruik en de waarde van het monument. Je wilt ook de generatie van nu de kans geven om iets toe te voegen aan dit monument. Aangegeven wordt dat kerken die nu niet meer in gebruik zijn, niet worden gerestaureerd. Het is van belang dat ook in de toekomst monumenten duurzaam kunnen worden gebruikt.

Qua duurzaamheid wordt verder aangegeven dat het wenselijk is dat de fonteinbak niet elk jaar geschilderd hoeft te worden. Gesuggereerd wordt om ruimte voor zonnepanelen te creëren. Ook wordt aangegeven dat wellicht Led verlichting toegepast kan worden. Arnhem is de stad van de energietransitie. Waterstof is de toekomst. Is dit op één of andere manier mogelijk op het Gele Rijders Plein? Ook wordt een klimaatplein gesuggereerd en plasticvrije evenementen.

Beknopte weergave dialoog
2de Ronde Tafel

Gele Rijders Plein

Bijeenkomst	:	2de Ronde Tafel gesprek Gele Rijders Plein
Gehouden op	:	20 februari 2020
Plaats	:	Royal Meeting te Arnhem
Aanwezig	:	Ton Kuipers, Stichting Toekomst AKU Ensemble Arnhem
		Peter Neijenhuis, Stichting Toekomst AKU Ensemble Arnhem
		René Janssen, eigenaar Royal
		Marcel van Empel, bewonersvereniging Arnhem 6811 & klankbordgroeplid
		Erik Wiessenberg, Arnhems Hart
		Erik Hulsebos, Stan&Co & klankbordgroeplid
		Renzo Koopmans, bewoner van de Doelenstraat & klankbordgroeplid
		Louise Garming, bewoner & Klankbordgroeplid
		Berbera Vogel-Prins, bewoner van de Bastionstraat & klankbordgroeplid
		Jan Reijnen, Erfgoed Vereniging Heemschut
		Henk Hoogeveen, Rijksdienst Cultureel Erfgoed
		Ryu Tajiri, erve Tajiri
		Bart Brouwer, erve Brouwer
		Marian van Hooij, Platform Binnenstad Arnhem
		Geert Elemans, Vertegenwoordiger Gele Rijders
		Gijs Frencken, stadsbouwmeester gemeente Arnhem
		Alet Voskuil, evenementenmanager gemeente Arnhem
		Henk Velthorst, gebiedsbeheerder gemeente Arnhem
		Wim Lavooij, stedenbouwkundige
		Johan Wolthuis, Stichting Jansbeek boven water
Organisatie	:	Martine Baar, dagvoorzitter gemeente Arnhem
		Theo Reesink, landschapsarchitect bureau Poelmans Reesink
		Arthur Borst, projectmanager gemeente Arnhem
		Monique Karman, projectsecretaris gemeente Arnhem

Vooraf

Op donderdag 20 februari jl. heeft het 2de Ronde Tafel gesprek plaatsgevonden over het Gele Rijders Plein. Bovenstaande mensen en organisaties waren hierbij aanwezig. De strekking van de presentaties en dialoog treft u aan in deze beknopte weergave van de bespreking. Dit document is geen letterlijk verslag van deze bijeenkomst.

Welkom, door Martine Baar, dagvoorzitter.
Dagvoorzitter Martine Baar heet iedereen welkom. We blikken kort terug op het 1ste Ronde Tafel gesprek en nemen door hoe deze 2de bijeenkomst is opgezet.
De gemeentelijke projectmanager Arthur Borst geeft aan dat als er iets mist in de verslaglegging (of iets wordt hierin niet herkent) dan kan dit gemaild worden aan Monique Karman, projectsecretaris. Dit wordt dan als bijlage aan de beknopte weergave gevoegd.
De presentaties die deze avond worden getoond zullen ook aan deaanwezigen worden toegestuurd per e-mail.

Vertrekpunt en proces, door Arthur Borst, projectmanager Gemeente Arnhem
Door de gemeentelijke projectmanager wordt kort nog eens het vertrekpunt doorgenomen.
2016: Aanwijzing tot rijksmonument
2017: Raadsbesluit:
• Oostzijde vergroenen en ruimte voor Jansbeek
• Opknappen fontein met mogelijk ijsbaan
• Verwijderen van de pergola + onderzoek naar (bebouwing) als roomdivider
• Verplaatsen fiets parkeren, langzaam verkeer
2019: roomdivider/ placemaking en evaluatie
• Opdracht uitwerken modellen en fiets parkeren

Motie november 2019: Ook een model uitwerken voor alleen restauratie van gehele monument (ook pergola)

Vervolgproces

Fase	Definitiefase (Q1 '20)	Ontwerpfase	Voorbereidingsfase	Realisatiefase
Product	- afrondend onderzoek ruimtelijke modellen	- ontwerp/ restauratieplan - ontwerp herinrichting maaiveld	- technische uitwerking - vergunningen - aanbesteding	- restauratie - realisatie - herinrichting maaiveld

Raadsbesluit

• Uitwerken en beoordelen van 4 ruimtelijke modellen (invloed op rijksmonument en openbare ruimte)
• Financiële doorrekening van modellen
• 2 ronde tafel gesprekken: input/ meningen ophalen
• Besluitvorming B&W/ gemeenteraad (Q2 2020)

Terugblik 1ste Ronde Tafel gesprek, door Arthur Borst, projectmanager Gemeente Arnhem
Uit het 1ste Ronde Tafel gesprek zijn 6 punten gekomen die de rode draad vormen voor een nieuw perspectief voor het AKU monument op het Gele Rijders Plein:

1. Plek voor ontmoeten en evenementen
2. Verbinding met Jansplein en oostzijde van het Gele Rijders Plein
3. Oplossing voor fiets parkeren en route
4. Duurzaam monument en plein voor de toekomst
5. Verbeteren van de sociale veiligheid
6. Discussie behoud en transformatie monument.

Posters van ieder model zijn in de ruimte opgehangen en alle aanwezigen krijgen gedurende het programma de gelegenheid op die posters opmerkingen te plaatsen bij deze punten.

Presentatie structuurontwerp, door Theo Reesink, bureau Poelmans Reesink.
De presentatie gaat uitgebreid in op de historie van het Gele Rijders Plein, de kernwaarden van het monument, de ruimtelijke kenmerken, het gebruik en de fietsenstalling.
De kernwaarden van het monument vormen de leidraad van dit onderdeel van de presentatie.

- Totaalkunstwerk
- Ontmoetingsplek voor de stad
- Viereenheid: Maat, schaal, verhouding, compositie
- Binnen versus buiten, omkaderen
- Materialisatie

De 4 concept modellen die worden gepresenteerd zijn:

1. Restauratie

Fietsen op het maaiveld op de huidige plek op het plein.
Middels beelden loopt Theo Reesink met de aanwezigen door model 1. In dit model worden alle componenten van het monument gerestaureerd zonder dat deze worden aangepast. Wel wordt de optie van het weghalen van de muur van open stenen onderzocht, dit ten behoeve van de transparantie.

2a. Restauratie & transformatie
Half verdiepte fietsenstalling & pergola
Middels beelden loopt Theo Reesink met de aanwezigen door model 2. In dit model wordt een half verdiepte fietsenstalling onder de pergola gepresenteerd. De fietsenstalling voldoet aan de capaciteitsbehoefte, is goed begaanbaar en voorzien van de maximale hoeveelheid natuurlijk (dag) licht, onder andere door (her)gebruik van de open stenen. Door deze half verdiepte fietsenstalling komt de pergolavloer, en daarmee ook de pergola 60 cm omhoog en met het openen van de pergola naar de oostzijde wordt er een podiumfunctie voor het plein gecreëerd. In het structuurontwerp is het plafond van de fietsenstalling naar buiten geopend voor meer licht en is de boom, die ook in het oorspronkelijke ontwerp zich in het midden bevond, teruggebracht. De basaltmuren worden geopend naar de binnenstad.

2b. Restauratie & transformatie
Half verdiepte fietsenstalling & verhoogde pergola
Middels beelden loopt Theo Reesink met de aanwezigen door model 2b. Dit model is gelijk aan model 2a op alle componenten, met dit verschil dat de pergola zelf wordt verschaald. Dit ten behoeve van de

open ruimte en licht en een grotere doorkijk van luwte naar reuring en visa versa. De podiumfunctie krijgt in dit model nog meer 'smoel' door de pergola door te trekken naar de oostzijde waardoor er een gedeeltelijk overdekt podium ontstaat. De basaltmuren worden geopend naar de binnenstad.

3. Restauratie en transformatie

Half verdiepte fietsenstalling & dak

Middels beelden loopt Theo Reesink met de aanwezigen door model 3. Dit model is gelijk aan model 2 op alle componenten, met dit verschil dat de pergola wordt vervangen door een dak en wordt verhoogd.

4. Restauratie en transformatie

Half verdiepte fietsenstalling & paviljoen

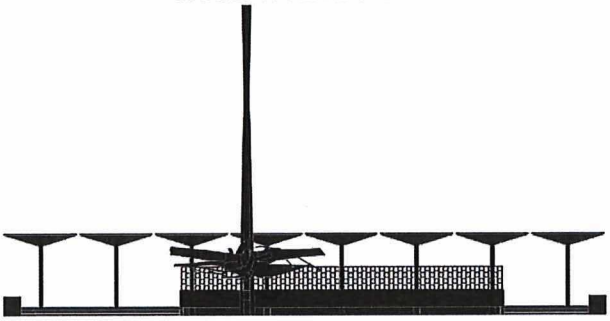
Middels beelden loopt Theo Reesink met de aanwezigen door model 4. Dit model is gelijk aan model 2 op alle componenten, met dit verschil dat de pergola wordt vervangen door een paviljoen. Het paviljoen heeft een 'stoere' uitstraling. Belangrijk in dit model is wel de juiste permanente invulling van het paviljoen.

De vragen, opmerkingen en meningen op- en over de modellen die tijdens en na de presentatie van de 4 modellen worden opgebracht worden genoteerd op de posters in de ruimte en zijn verwerkt in onderstaande beknopte weergave van de dialoog.

Beknopte weergave dialoog

Hieronder volgt een beknopte weergave van de dialoog. De diverse adviezen en verkregen input geven geen eenduidige richting. Er zijn voorstanders van een minutieuze restauratie, maar ook van een noodzakelijke geachte modernisering. In het uiteindelijke onderzoek naar ontwerprichtingen/ modellen worden zo veel mogelijk van de kennis en overwegingen uit de discussie verwerkt om zo de raad een verantwoorde keuze over de uitwerkingsrichting te laten maken. Het betreft een onderzoek op hoofdlijnen. Na de keuze voor een variant kan in de uitwerking van het ontwerp veel detail worden toegevoegd. In de basis wordt met de keuze van een variant 'de denkrichting' (het concept op hoofdlijnen) vastgelegd zodat de kaders zijn bepaald voor de verdere uitwerking.

Model 1: Restaureren

Restauratie van het monument in de huidige vorm. Fiets parkeren blijft op het maaiveld.

1. Plek voor ontmoeten en evenementen

Argumentatie voor model 1

- Gefaseerde restauratie voor het monument mogelijk. Eerst het monument volledig kunnen restaureren (fase1) en daarna de gebruikswaarde aanpassen (fase 2).

- Het monument is een cadeau aan de stad, juist om er prettig te verblijven. Volgens sommige aanwezigen moeten we daar goed voor zorgen en daarom in de oorspronkelijke vorm moeten laten.

Argumentatie tegen model 1

- Is alleen restaureren niet tekort doen aan wat het Gele Rijders Plein echt nodig heeft. In het najaar en de winter gebeurt er niets op dit plein.
- Essentieel voor het houden van evenementen op deze locatie zijn permanente voorzieningen zoals water en elektriciteit.

2. Verbinding met de omgeving

Argumentatie voor model 1

- De bedoeling van de kunstenaar van het monument was de mensen die daar verbleven een beschermd gevoel te geven, een gevoel van intimiteit, dat zou gerespecteerd moeten worden. Verbinding met de omgeving is daarbij onnodig.

Argumentatie tegen model 1

- De context van het monument in de omgeving is veranderd, en sluit niet meer aan. De omgeving is totaal anders dan bij het ontwerpen en bouwen van het monument en nu 'werkt' het monument niet meer in de nieuwe omgeving.
- Toegankelijkheid voor minder validen is in de huidige situatie onvoldoende en alleen restaureren gaat dat niet oplossen.
- Het fiets parkeren vormt een grote barrière tussen het monument en de binnenstad
- Het monument is donker en introvert en niet uitnodigend naar de omgeving
- De muur met open stenen en de zwarte muur werken als een barrière op de toegankelijkheid en de transparantie naar de omgeving.

3. Fiets parkeren en route

Argumentatie voor model 1

- Als de fietsen boven maaiveld blijven zullen de financiële voordelen aanzienlijk zijn.

Argumentatie tegen model 1

- Alle aanwezigen zijn het eens dat de fietsenstalling op de huidige plek in de huidige vorm, met de huidige route niet gehandhaafd dient te worden. De huidige fietsenstalling op de huidige plek dient te verdwijnen. Deze vormt een te grote barrière.
- Voorgesteld wordt om de fietsenstalling te verplaatsen elders op het plein, los van het monument. Een exacte locatie kan door de aanwezigen niet worden aangewezen maar de ruimte tussen het AKU monument en het busstation wordt genoemd. Dit werd aan tafel 'model 5 genoemd'.

4. Duurzaam monument/ plein

Argumentatie voor model 1

- Bij een volledige restauratie van het monument behoeven er geen nieuwe materialen gebruikt te worden, is duurzaam.

Argumentatie tegen model 1

- De fonteinbak in de huidige vorm moet ieder jaar opnieuw worden geverfd. Dit is in het geheel niet duurzaam

5. Verbeteren sociale veiligheid

Argumentatie voor model 1

- Als het monument volledig wordt gerestaureerd en de originele verlichting wordt teruggeplaatst dan zal de sociale veiligheid positief worden beïnvloed.

Argumentatie tegen model 1

- De huidige situatie zorgt voor onvoldoende sociale veiligheid op het Gele Rijders Plein. Bij restauratie van het monument zou de verlichting onder de pergola geplaatst moeten worden. Ook de verlichting in de fontein zou terug moeten worden geplaatst, of indien nog aanwezig, moeten worden hersteld.
- Verlichting en camera's zouden moeten helpen maar zijn als maatregel zeker onvoldoende om de sociale veiligheid te verbeteren en te waarborgen voor de toekomst. Hiervoor zullen meer ingrijpende maatregelen noodzakelijk zijn.
- De sociale veiligheid zal toenemen als er meer reuring komt op het plein gedurende het hele jaar. Als we het monument alleen restaureren zal die reuring niet ontstaan.

6. Renovatie/Transformatie monument

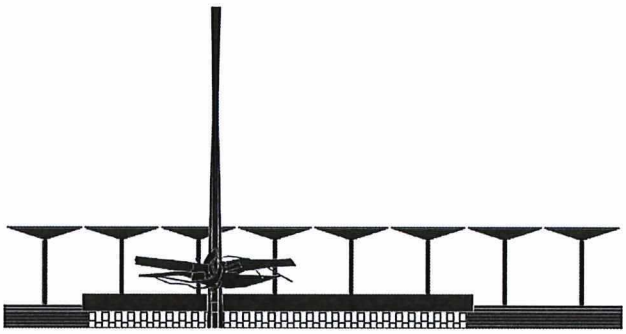
Argumentatie voor model 1

- Het monument is in lijnen en samenspel van de verschillende componenten precies zoals het behoort te zijn. De ontwerper en kunstenaar hebben het zo ontworpen. Daar moet je niets aan veranderen, alleen restaureren. Het ontwerp is goed zo.

Argumentatie tegen model 1

- Alleen restaureren is een gemiste kans om het plein te verbeteren. De fontein en het kunstwerk van Tajiri zou behouden kunnen worden in de originele staat maar de pergola en de rest van het monument kan aangepast worden naar de moderne tijd en moderne wensen.

Model 2a, Restaureren en transformeren

1. Plek voor ontmoeten en evenementen

Argumentatie voor model 2a

- De bereikbaarheid en begaanbaarheid van het monument worden beter door de aanpassingen. .
- Aanpassingen zijn nodig om het plein meer te openen voor en naar de omgeving en geschikter te maken voor evenementen en hiermee de gebruiksfunctie positief te beïnvloeden.

Argumentatie tegen model 2a

- Alle aanpassingen verstoren het originele lijnenspel van het monument en dat is niet wenselijk.
- Alle componenten zijn gerelateerd en aanpassingen verstoren de balans.
- Door de verhoging verslechterd de relatie tussen pergola en fontein nog meer.

2. Verbinding met de omgeving

Argumentatie voor model 2a

- Transparantere doorkijk van luwte naar reuring en visa versa. Doorbreken van de basalt muurtjes maakt het monument meer open naar de omgeving. Het openen van de pergola aan oostzijde geeft de pergola meer een podiumfunctie.

Argumentatie tegen model 2a

- Het is onnodig on de pergola een podium functie geven. Dit is niet de bedoeling geweest van de ontwerper.
- De pergola is ongeschikt als podium. Te klein en te laag en de ruimte onder en rond de pergola staat goede organisatie in de weg.

3. Fiets parkeren en route

Argumentatie voor model 2a

- Een half verdiepte fietsenstalling met voldoende daglicht, goed begaanbaar, voldoende capaciteit en bewaakt is zeer wenselijk op het Gele Rijders Plein.

Argumentatie tegen model 2a

- De pergola komt met 60 cm omhoog en dat verstoort het lijnenspel van het monument.
- Een half verdiepte fietsenstalling is enorm kostbaar

4. Duurzaam monument/ plein

Argumentatie voor model 2a

- De fontein moet dringend worden gerestaureerd en is nu al niet meer origineel. Kunnen we de gehele fontein niet vervangen door een nieuwe duurzamere fontein die geschikt is voor zomer - en winter activiteiten?

5. Verbeteren sociale veiligheid

Argumentatie voor model 2a

- Het meer openen van het monument zal naast verlichting en camera's de plek minder aantrekkelijk maken voor ongewenste activiteiten.
- Als er mogelijkheden worden gecreëerd voor meer reuring op het plein zal de overlast en sociale onveiligheid afnemen

6. Renovatie/Transformatie monument

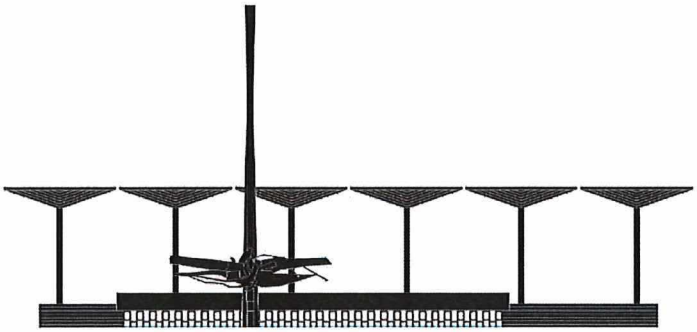
Argumentatie voor model 2a

- We willen de generatie van nu kans geven iets toe te voegen aan het monument. Als een monument niet meer wordt gebruikt, wordt het niet meer gerestaureerd. De gebruikswaarde is dus essentieel.

Argumentatie tegen model 2a

- Aangegeven wordt dat model 2a zorgt voor aantasting van de kernwaarden van het monument

Model 2b, Restaureren en transformeren

1. Plek voor ontmoeten en evenementen

Argumentatie voor model 2a

- De verhoogde pergola zorgt voor meer 'luchten ruimte in het monument. De pergola krijgt nog evidenter een podiumfunctie door de hoogte maar ook door het openmaken naar de oostzijde en het doortrekken over de trap.

5. Verbeteren sociale veiligheid

Argumentatie voor model 2a

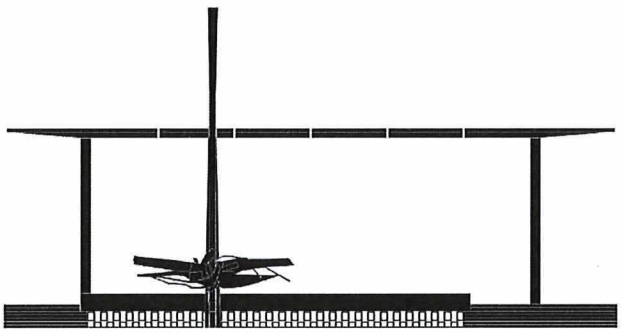
- Meer licht, licht en ruimte maakt het monument nog minder aantrekkelijker voor ongewenste activiteiten. Meer mogelijkheden voor evenementen geeft meer reuring en ook dat zal bijdragen aan de sociale veiligheid.

6. Renovatie/Transformatie monument

Argumentatie tegen model 2a

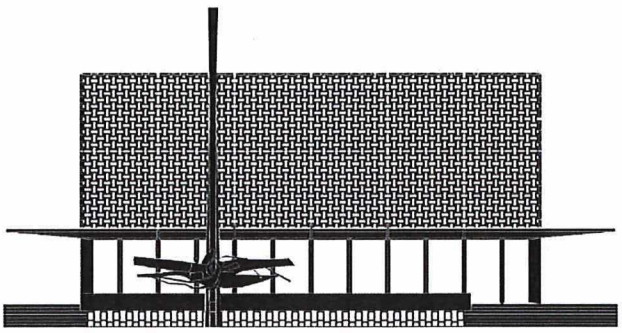
- Alle verhoudingen, relaties, afhankelijkheden en lijnen zijn losgelaten in dit model. Het gesammtkunstwerk is geen gesammtkunstwerk meer.

Model 3, Restaureren en transformeren

Vrijwel alle aanwezigen zijn van mening dat dit model niet het geschikte model is voor het plein.

Model 4, Restaureren en transformeren

Vrijwel alle aanwezigen aanwezig zijn van mening dat het plaatsen van een paviljoen niet het juiste model is voor het plein. Het experiment met de gele kubus heeft dit ook uitgewezen. De invulling van het paviljoen zou permanent en zeer aantrekkelijk moeten zijn wil dit model kunnen werken. Door het weer 'dicht' te zetten zal de sociale veiligheid negatief beïnvloed blijven.

De fietsenstalling blijkt tijdens deze Ronde Tafel een groot aandachtspunt. Hieronder nog een aantal punten op dit onderwerp:

- Er is geen variant met een fietsenstalling volledig verdiept onder de pergola om de volgende redenen:
    - ✓ De hellingbaan in en uit wordt dan te steil
    - ✓ Onderzoek wijst uit dat geheel verdiepte fietsenstallingen slecht worden gebruikt.

- Een goede fietsenstalling geeft reuring en een extra functie aan het plein

- Beheer van een half verdiepte fietsenstalling moet goed georganiseerd zijn. Wie beheert de fietsenstalling? Wat wordt er georganiseerd voor het fiets parkeren van de omwonenden? Wat zijn de openingstijden? Vooral de vraag omtrent openingstijden leidt tot veel vragen en issues die opgelost dienen te worden.

Afsluiting, door Theo Reesink en Arthur Borst
Arthur bedankt alle aanwezigen voor hun input en geeft aan dat zij zullen worden geïnformeerd over het vervolg van het proces. De diverse adviezen en verkregen input geven geen eenduidige richting. Er zijn voorstanders van een minutieuze restauratie, maar ook van een noodzakelijke geachte modernisering. In het uiteindelijke onderzoek naar ontwerprichtingen/ modellen worden zo veel mogelijk van de kennis en overwegingen uit de discussie verwerkt om zo de raad een verantwoorde keuze over de uitwerkingsrichting te laten maken. Het betreft een onderzoek op hoofdlijnen. Na de keuze voor een variant kan in de uitwerking van het ontwerp veel detail worden toegevoegd. In de basis wordt met de keuze van een variant 'de denkrichting' (het concept op hoofdlijnen) vastgelegd zodat de kaders zijn bepaald voor de verdere uitwerking.

Van: **Arthur Borst** [redacted]
Onderwerp: FW: Uitnodiging Ronde Tafel 2
Datum: 20 mei 2020 12:15
Aan: [redacted]

Van: Renzo Koopmans [redacted]
Verzonden: vrijdag 21 februari 2020 11:19
Aan: Monique Karman <monique.karman@arnhem.nl>
CC: Arthur Borst <arthur.borst@arnhem.nl>; Theo Reesink <t.reesink@poelmansreesink.nl>
Onderwerp: Re: Uitnodiging Ronde Tafel 2

Beste mensen,

Nogmaals dank voor de bijeenkomst gisteren. Gister werd de uitnodiging gegaan om eea via mail nog door te geven. Omdat ik het idee heb dat de pro-Aku club nogal drammerig was in hun emotionele betogen, leek het mij handig om mijn zegje nog even te bevestigen per mail.

Hoewel ik van mening ben dat het geheel een verloederd sta in de weg is en beter naar het openluchtmuseum had kunnen verhuizen, blijkt dat helaas geen optie.
Het oorspronkelijke idee 1 is dan wat mij betreft uitgesloten. Door de fietsenstelling op het maaiveld en de dichte muren rondom de pergola blijft het een vreselijke plek.
Optie 5 (optie 1B) opent in dat op zich meer de pergola. En met de meneer van dat idee ben ik het eens: het toegankelijk en open maken van de pergola is het begin. Er moet alsnog werk en moeite verricht worden om het ding te gebruiken. Het blijft een onding. En hoe meer open het is (muren weg dus) hoe meer het bij beide delen van het Gele rijdersplein gebruikt kan worden.

Gister op de weg naar huis heb ik nogmaals gekeken. De room divider (met de mooie stenen) blokkeert het geheel. De zwarte muur bij de fontein ook. En daarmee is optie 2 A/B wat mij betreft alsnog een prima optie. Als de gehele pergola verhoogd wordt maar de zwarte muur bij de fontein gaat weg, is er helemaal geen barrière. Integendeel, dat is nu met de zwarte muur ook.

Optie 3 had ik een mooi alternatief gevonden als het plafond een soort moderne twist van de huidige pergola zou zijn maar nu is het gewoon een simpel dak. Optie 4 is stoer. Maar als er niet permanent (lees dagelijks) iets in de ruimte te doen is (horeca, museum) dan is het geen echt alternatief.

Tot slot wil ik nog even kwijt dat ik vind dat ik het idee heb dat de (om ze maar even zo te noemen) de tegenstanders liters water bij de wijn moeten doen en de voorstanders het liefst hebben dat de wereld is zoals 60 jaar geleden. Ik denk dat als je de fontein met pilaar en kunstwerk behoud maar de pergola moderniseert dat het een fantastische mix van oud en niet is. De wereld en ook arnhem is in ontwikkeling. Daar moet zo'n groot kunstwerk geen rem in zijn!

Groet, Renzo

> Op 12 feb. 2020, om 13:37 heeft Monique Karman <monique.karman@arnhem.nl> het volgende geschreven:

Van: **Arthur Borst**
Onderwerp: FW: Uitnodiging Ronde Tafel 2
Datum: 20 mei 2020 12:13
Aan:

Van: Marcel van Empel Arnhem681[redacted]
Verzonden: donderdag 20 februari 2020 21:33
Aan: Monique Karman <monique.karman@arnhem.nl>; Arthur Borst <arthur.borst@arnhem.nl>; 'Theo Reesink' <t.reesink@poelmansreesink.nl>
Onderwerp: Re: Uitnodiging Ronde Tafel 2

Hallo allemaal,
dank voor de 2e ronde tafel gesprek, jammer dat er veel vanuit emotie werd gesproken maar ook wel logisch met sommige persoonlijke/ familie belangen.
Graag wil ik opmerken en of toevoegen bij de opmerkingen

- in optie 5 of 1b of de atoomschuilkelder meegenomen kan worden als optie voor fietsenstalling.
- de kelder van workstation voor fietsenstalling
- of er een mogelijkheid is, iets van de parkeerruimte bij dadawan achter van fietsenstalling te kunnen gebruiken/pachten? (erg out of the box hoor)

Nogmaals dank voor de zeer levendige soms te emotionele ronde tafel gesprekken en complimenten voor de verzorging, was erg lekker vanavond.

groet mars
Arnhem6811

Op 12-2-2020 om 13:37 schreef Monique Karman:

> Beste betrokkenen bij het Gele Rijders Plein,
>
> Graag willen wij u uitnodigen voor het tweede Ronde Tafelgesprek.
> Wij hopen u weer te ontvangen op **donderdag 20 februari om 16.00 uur** in Royal Meeting, de King Zaal.
> Willemsplein 46 te Arnhem.
> In de bijlage stuur ik u een beknopte weergave van de dialoog in het 1ste Ronde Tafelgesprek.
>
> Het programma dat wij hebben opgesteld is als volgt:
> 16.00 uur: inloop met koffie & thee
> 16.30 uur: welkom, opening en terugblik op het 1ste Ronde Tafelgesprek
> 16.45 uur: presentatie van ruimtelijke modellen
> 17.30 uur: pauze, met lichte maaltijd
> 18.00 uur: dialoog
> 19.15 uur: afsluiting

Van: **Arthur Borst**
Onderwerp: FW: 2de Ronde Tafel gesprek 20 februari 2020, Gele Rijders Plein
Datum: 20 mei 2020 12:15
Aan: [redacted]

Van: Erik Wiessenberg [redacted]
Verzonden: dinsdag 12 mei 2020 7:41
Aan: Monique Karman <monique.karman@arnhem.nl>; Arthur Borst <arthur.borst@arnhem.nl>; 'Theo Reesink' <t.reesink@poelmansreesink.nl>
Onderwerp: RE: 2de Ronde Tafel gesprek 20 februari 2020, Gele Rijders Plein

Goedemorgen allemaal,

Een belangrijke punt mis ik in deze (te late) notulen helaas. En dat is de toegankelijkheid voor mindervaliden en ouderen.
We hebben meermaals aangegeven dat hier ook naar gekeken moet worden en ook ingepast moet worden.

Daarnaast waren er meer belangrijke punten aangegeven die ik mis in deze notulen. Alhoewel er veel gezegd en ook
besproken is mis ik toch de hoofdlijnen die door René werden aangegeven als zijnde model 5 welk omarmd werd door
de aanwezigen.

Ben benieuwd naar het voorstel die de raad c.q. wethouder zal krijgen maar vrees weer voor een ronde tafelgesprek.

Met vriendelijke groeten,
Erik Wiessenberg,
Voorzitter Bewonersgroep Arnhems Hart,
Tel: [redacted]

ArnhemsHart.nl

Van: Monique Karman <monique.karman@arnhem.nl>
Verzonden: woensdag 6 mei 2020 18:04
Aan: Arthur Borst <arthur.borst@arnhem.nl>; 'Theo Reesink' <t.reesink@poelmansreesink.nl>; Monique Karman <monique.karman@arnhem.nl>
Onderwerp: 2de Ronde Tafel gesprek 20 februari 2020, Gele Rijders Plein

Goedemiddag allen,

RONDETAFELGESPREKKEN GELE RIJDERSPLEIN JANUARI EN FEBRUARI 2020

Opmerkingen van Erfgoedvereniging Bond Heemschut. Stichting Toekomst AKUEnsemble Arnhem en Erven Brouwer Tajiri bij de verslaggeving van de Ronde tafelgespreken die plaatsvonden in januari en februari 2020. Verzameld 19 mei 2020.

Jan Reijnen Commissie Gelderland Erfgoedvereniging Bond Heemschut

We hebben enige maanden geleden een tweetal uitvoerige bijeenkomsten / rondetafelgesprekken gehad over de fontein en omgeving. Hier waren vele belangrijke partijen aanwezig. Als ik de gedachten van deze twee uitvoerige bijeenkomsten mag samenvatten dan komt dat neer op de conclusie dat de meerderheid van de aanwezigen voor het behoud is van fontein en pergola. Op het eerste verslag was geen reactie mogelijk bij de vaststelling ervan. Is de verslaglegging van deze bijeenkomsten wel in orde? Ik denk van niet. Ik heb de indruk dat er wat gemarchandeerd is, waar de uitkomst van het gesprek niet overeenstemde met wat de ambtenaren daarvan gehoopt hadden. Een kleine minderheid van de aanwezigen vond gedeeltelijke sloop en aanpassing van de pergola wel acceptabel en de meerderheid van deze bijeenkomsten vond dat juist niet. Als we dergelijk bijeenkomsten houden met alle specialisten en betrokkenen, gaan we er dan van uit dat de mening van de een meerderheid - niet van een krappe, maar een ruime meerderheid - gerespecteerd moet worden en een plaats moet krijgen in de verslaggeving? Het lijk mij van wel. Zo niet, dan hebben we tijdens de twee rondetafelgesprekken eigenlijk voor niks zitten denken en spreken met elkaar.

Peter Nijenhuis Stichting Toekomst AKU-ensemble Arnhem

De 'beknopte weergave dialoog 2e rondetafelgesprek' is geen weergave van hetgeen er werd besproken. Het is een lange opsommingen van argumenten voor en tegen verschillende ontwerpvarianten.

Wat uit de verf komt is dat vrijwel alle niet-ambtelijke aanwezigen voor het behoud van de pergola zijn en tegen sloop, zoals voorgesteld in ontwerpvarianten 3 en 4.

Wat niet uit de verf komt, is dat het met name de aanwezige ambtenaren voor variant 2a en/of 2b pleiten, dat wil zeggen het verwijderen en doorbreken van muren en het verhogen van de vloer van de pergola omwille van de sociale veiligheid, de mogelijkheid om een fietsenkelder onder de pergola aan te leggen en van de pergola een evenementenpodium te maken.

De vertegenwoordigers van de Erven Brouwer/ Tajiri, Wim Lavooij, Erfgoedvereniging Bond Heemschut, Stichting Toekomst AKU-ensemble en Open Monumentendag nemen een ander standpunt in. De argumenten daarvoor komen in de 'Beknopte weergave', niet echt naar voren. Volgens de laatstgenoemden gaat het bij fontein en pergola om een modernistisch ontwerp dat door het zeer afgewogen gebruik van minimale middelen een maximaal visueel effect trachtte te bereiken. Bepalend daarbij is de verhouding tussen de horizontale pilaar in de fontein en de horizontale lijn van het dak boven de pergola. Het verhogen van de vloer van de pergola(en dus ook het verhogen van de daklijn) en het wegbreken van voor het ontwerp essentiële muren en muurdelen, zou het karakteristieke van ontwerp en

uitvoering teniet doen. Om die reden pleiten de Erven Brouwer-Tajiri etc. voor ontwerp voorstel 1: restauratie.

Wat in de 'Beknopte weergave' verder ontbreekt is de niet onbelangrijke opmerking van de vertegenwoordiger van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Henk Hoogeveen. Wat hem betreft houdt de grens van het toelaatbare op bij ontwerp 2b. Volgens dat ontwerp 2b komt er een fietsenstalling onder de pergola en wordt de pergola opgehoogd. Voor Henk Hoogeveen is dat echt het maximaal toelaatbare en alleen als daardoor daadwerkelijk bepaalde problemen worden oplost en het dus een betekenisvolle ingreep is. Hij tekende daarbij aan dat zijn voorkeur uitgaat naar ontwerpvoorstel 2a.

Niet onbelangrijk lijk mij hetgeen naar voren werd gebracht door René Janssen, eigenaar van Royal. Die verliet al vrij snel de bijeenkomst, maar lanceerde voor vertrek zijn idee om de pergola te behouden en een fietsenkelder niet onder de pergola aan te leggen, maar aan de westkant van het waterbassin. Wat 'behoud' voor Janssen inhoudt werd echter niet helemaal duidelijk. Tijdens het eerste rondetafelgesprek pleitte Janssen juist voor sloop van de pergola. De vertegenwoordiger van Stan & Co leek voor behoud van de pergola te zijn, maar pleitte niettemin voor de sloop van de zwarte tegelmuur, trappen en andere onderdelen van de pergola.

Dat de omwonenden tijdens de avond niet echt enthousiast werden van een aangepaste pergola als podium voor evenementen is uit het verslag niet op te maken. De opmerkingen die Jan Reijnen van Erfgoedvereniging Bond Heemschut aan het begin van de avond wilde maken over de aard van het verslag van het eerste rondtafelgesprek – hetgeen hem werd belet, hij werd verzocht om ze per mail in te dienen - zijn tenslotte ook niet terug te vinden.

Ton Kuijpers Stichting Toekomst AKU-ensemble Arnhem

OPMERKINGEN DIE GEMAAKT ZIJN TIJDENS DE VERGADERING;
Er is tijdens de vergadering een "MODEL 1a" toegevoegd; Waarbij de fietsenstalling een ondergrondse plek moet krijgen. Velen waren het erover eens dat de plek gevonden kan worden tussen waterbak en Willemsplein. Uiteraard met behoud van het te renoveren terras.

ad 1. argumentatie voor model 1
toevoegen;
* Verwijderen van fietsenparkeerplaats .
* Bij renovatie moeten aansluitingen voor water en elektriciteit gemaakt worden!
* herfst en winter kan passend gebruik gemaakt worden van het monument, bv. specialiteiten markt.
* Een onderzoek naar het gebruik van de vijver als ijsbaan is wenselijk.

2. verbinding met de omgeving
argumentatie voor model 1;
de verbinding met de omgeving is altijd de essentie geweest, kijk naar openheid en ligging. Echter door verval, misbruik en het plaatsen van een fietsenstalling waardoor toegang vanaf Jansplein niet meer mogelijk was is verbinding verbroken. Ook een toilet voor het monument draagt niet bij tot de beleving ervan.

argumentatie tegen model 1.
de argumenten zijn alle oneigenlijke argumenten;
* De omgeving is zonder aandacht voor het monument veranderd, fietsenstalling en toilet, onderhoud!
* De toegankelijkheid is vrij eenvoudig aan te passen zonder het monument wezenlijk aan te tasten.
* Het monument is donker omdat alle verlichting eruit gesloopt is zonder dat de Gemeente hier ooit iets aan gedaan heeft!
* Fiets parkeren was in het oorspronkelijke plan nooit voorzien en is door incapabel bestuur toegevoegd.
* De open stenen wand geven een doorkijk naar het Gele Rijdersplein maar is ook een soort room-divider.
* De zwart betegelde rand (geen muur) biedt een luierplek en positieve hangplek voor iedereen als de zon schijnt! (en dat gebeurt steeds vaker!!)

4 Duurzaam monument.
* Met inachtneming van de steeds grotere behoefte aan koeling voor de stad is het van belang dat de fonteinen zo lang mogelijk in werking blijven!
* De noodzakelijkheid van het ieder jaar schilderen wordt betwijfeld. Het is de vraag of dit de originele uitvoering is.

5. Verbeteren sociale veiligheid.
Argumentatie tegen model 1.
De hele paragraaf getuigd van een negatieve houding van de schrijvers! Het valt te betwijfelen of een stralend en compleet hersteld kunstwerk met verlichting, werkende en verlichte waterpartij, onveilig is.....!
Dit is het zeker niet geweest gezien de vele gemaakte foto's en het gebruik als expositieruimte bij kunstmanifestaties.
De reuring komt dan vanzelf.

6 Renovatie/Transformatie monument.
deze tekst is wel heel bijzonder!! er staat iets helemaal verkeerd;
het is precies andersom;
ALS EEN MONUMENT NIET WORDT GERESTAUREERD (LEES ONDERHOUDEN) DAN WORDT HET INDERDAAD NIET MEER GEBRUIKT!!

Afsluiting.
Na...."In het uiteindelijke onderzoek naar" ontbreekt het woord "renovatie"

Erven Brouwer / Tajiri - Reactie op het verslag van het tweede ronde tafel gesprek, 15 mei 2020

Na het eerste ronde tafel gesprek was het niet mogelijk correcties op het verslag aan te geven. Dit heeft tot gevolg dat bij het tweede ronde tafel gesprek conceptmodellen worden gepresenteerd waarbij men zich kan afvragen of de bepaalde uitgangspunten wel een correcte weergave zijn van het eerste ronde tafel gesprek. De wijze waarop de restauratie geïntroduceerd wordt in de tekst van Model 1, is een restauratie met beperkingen.

Op pagina 3 van het tweede ronde tafel verslag staan de verkorte versies van de diverse modellen te lezen. '.....

De 4 concept modellen die worden gepresenteerd zijn:

1 Restauratie
Fietsen op het maaiveld op de huidige plek op het plein. Middels beelden loopt Theo Reesink met de aanwezigen door model 1. In dit model worden alle componenten van het monument gerestaureerd zonder dat deze worden aangepast. Wel wordt de optie van het weghalen van de muur van open stenen onderzocht, dit ten behoeve van de transparantie. .....'

In deze korte introductie tekst voor Model 1 wordt duidelijk dat de uitgangspunten die bepaald zijn, niet overeenkomen met de oorspronkelijke opdracht van restauratie van het gehele rijksmonument zoals die door de gemeente was gesteld:

-Te lezen is bij 'Belangrijke opgaven en conclusies' in de Raadsbrief van 11 juni 2019, dat er tot tweemaal toe vermeld wordt 'het verwijderen van de fietsenstalling'! -In de 'Aangenomen motie, aanvulling raadsvoorstel AKU-fontein' van 13 november 2019 wordt het college verzocht met een voorstel te komen waarin de kosten en mogelijkheden voor restauratie van het gehele monument uitgewerkt zijn. In de aangenomen motie rept men met geen woord over een fietsenstalling.

Het is voor iedereen duidelijk dat de fietsenstalling geen onderdeel is van het rijksmonument de AKU-fontein! Dat nu bij 'Model 1. Restauratie 'Fietsen op het maaiveld op de huidige plek op het plein', is toegevoegd als uitgangspunt voor het tweede ronde tafel gesprek, is alleen al daarom zeer opmerkelijk. De conclusie is namelijk dat een van de redenen waarom de AKU-fontein niet kan functioneren, is vanwege de fietsenstalling die een obstructie vormt voor de toegankelijkheid en de gewenste verbinding met het Jansplein.

Een oplossing wordt geboden in Model 5 die ontstond tijdens dit tweede ronde tafel gesprek. In dit verslag komt Model 5 verder niet meer voor, behalve als bijzin bij één van de argumenten.

Tijdens de bespreking van de modellen werd duidelijk dat de meerderheid van de externe genodigden zich hierin niet kon vinden en er sprake moest zijn van Model 1b. Restauratie van het gehele monument (zonder fietsenstalling).

Nu wordt in dit verslag van het tweede ronde tafel gesprek geen melding gemaakt Model 1b (die conform is aan de opdracht zoals omschreven in de Raadsbrief van 11 juni 2019). De argumenten vóór Model 1b worden her en der verstrooid ondergebracht in de tekst van Model 1.

In de derde zin van de introductie tekst van Model 1 staat:

'In dit model worden alle componenten van het monument gerestaureerd zonder dat deze worden aangepast.' Aangezien die componenten niet apart benoemd worden, vragen wij ons af wat de restauratie precies inhoudt, zoals het ontwerp uit 1961 - dus inclusief alle elementen die door de jaren heen verwijderd zijn?

Ook de laatste zin van de introductietekst van Model1: ‘Wel wordt de optie van het weghalen van de muur van open stenen onderzocht, dit ten behoeve van de transparantie.’

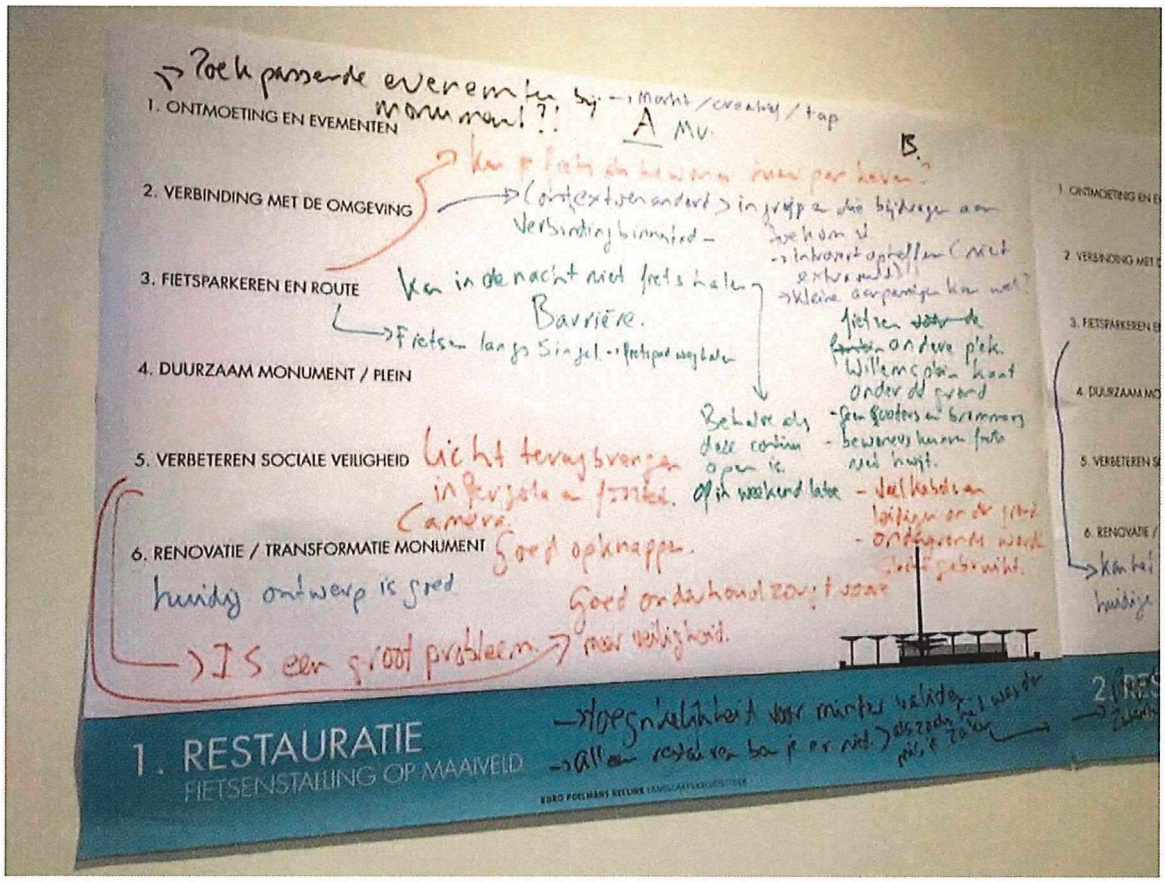
Hier wordt vooraf een aantasting verondersteld van een specifiek element van het rijksmonument. De muur met open stenen is onderwerp bij punt 2. Verbinding met de omgeving (pag 5), daar worden de argumenten voor en tegen besproken.

Bij het toekomstig presenteren van de ‘hapklare brokken’ aan de gemeenteraad waaruit deze zal gaan kiezen, wordt men naar onze mening bij Model 1 (met het behoud fietsenstalling) vooraf al op het verkeerde spoor gezet door een introductietekst die het monument tekort doet.

Deze voorstelling van zaken is voor de 'erven van’ onverteerbaar. Wij meenden deel te nemen aan een onderzoek waarbij het uitgangspunt is dat men respectvol omgaat met de waarde en vooral de betekenis van dit rijksmonument, een top honderd monument van de Wederopbouw.

Alleen een serieuze en zorgvuldige restauratie die past bij het bijzondere rijksmonument met dito betekenis komt voor ons in aanmerking.

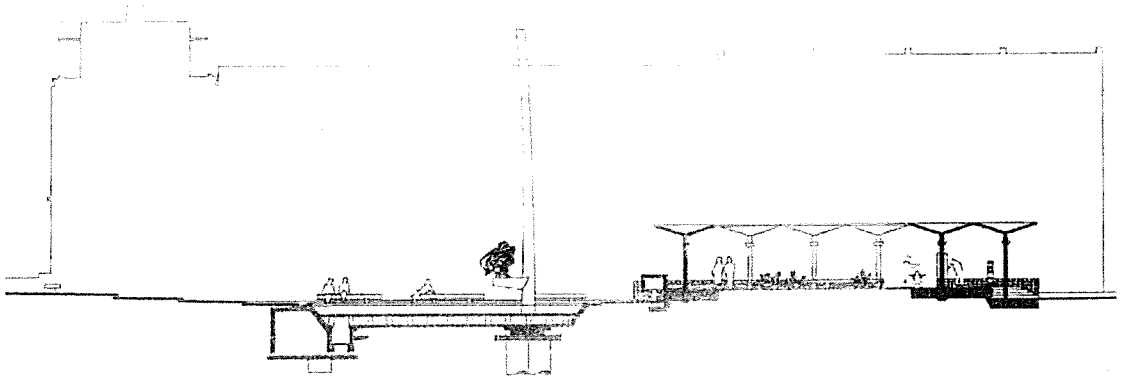
Bart Brouwer Ryu Tajiri Namens erven Brouwer / Tajiri

Aantekeningen op discussie poster Model 1 tijdens de 2de tafel ronde gesprek, febr 2020

Het A.K.U.-monument te Arnhem

rchitecten

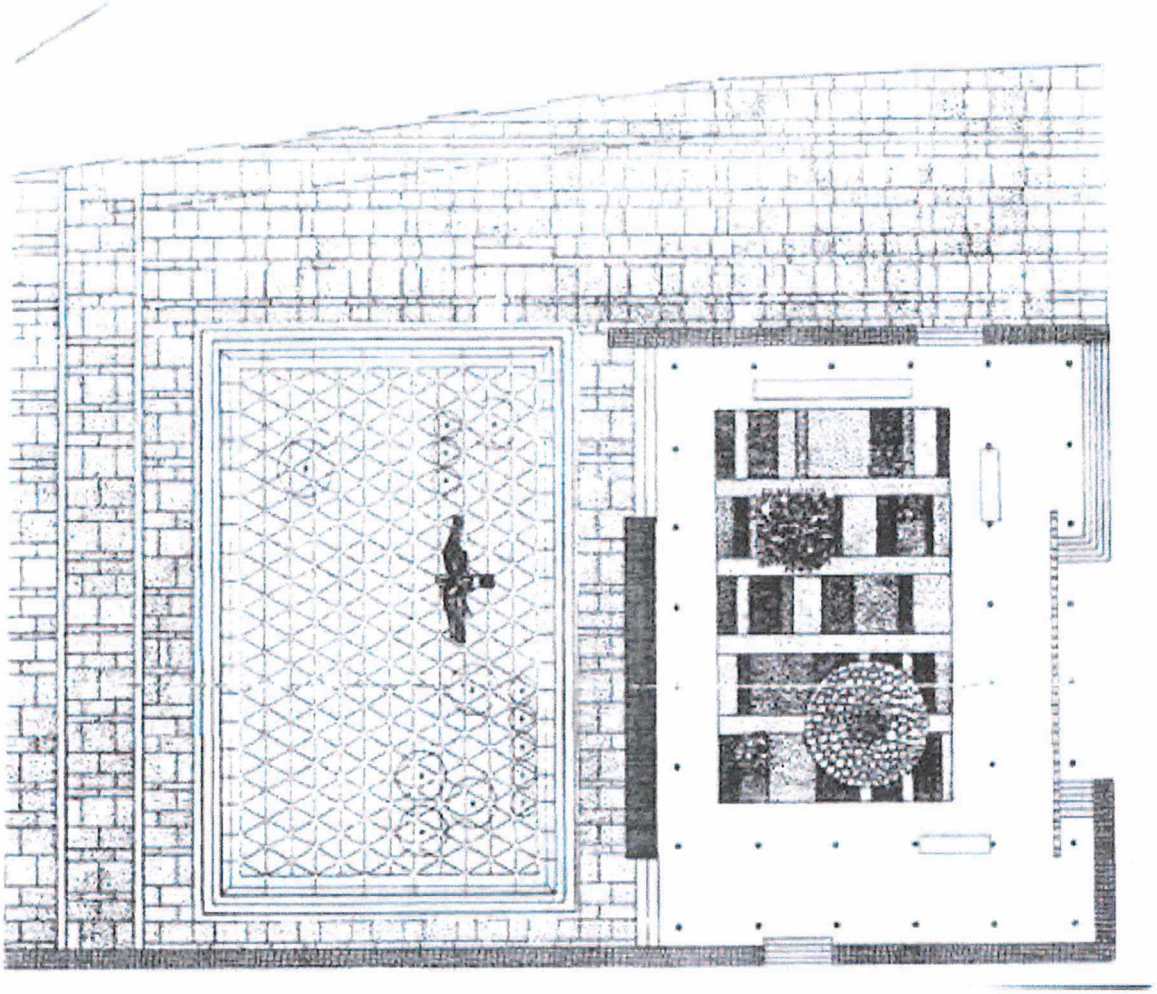

oorsnede, 1 : 500.

Overzicht. Hoewel deze foto betrekkelijk kort na de opening werd genomen is dit wat de belangstelling van het publiek betreft vrijwel het mooi weer een normaal beeld (foto De Kreuk)

Ontwerp doorsnede, 1961

Het tekening ontwerp met de diverse elementen, (links afgesneden)

De uitvoering en het gebruik in de beginjaren

Het gebruik in recentere jaren

Toegankelijkheid van de pergola achterzijde. Het kamerscherm van de opengewerkte stenen is transparant en creëert een intieme omgeving in de pergola zoals het bedoeld is in het ontwerp

Gemeente Arnhem

T.a.v. de heer A. Borst

via email arthur.borst@arnhem.nl

Betreft: **advies herbestemming AKU Fontein**

Geachte heer Borst, beste Arthur,

Met betrekking tot de voorgenomen herbestemming van het AKU monument in Arnhem is onlangs aan de Gereformeerde Kerk Arnhem (Koepelkerk) gevraagd – als eigenaar van Gele Rijdersplein 1, Jansplein 36 en Jansplein 60 – om schriftelijk advies uit te brengen op uw onderzoek naar de ontwerprichtingen en daarbij onze voorkeur aan te geven.

Advies / voorkeur

Na de ontwerpen te hebben bestudeerd heeft **variant 2a** onze voorkeur. Door deze variant ontstaat volgens ons een betere aansluiting tussen het monument en de entree van de binnenstad. In deze variant wordt de fietsenkelder naar het westen gesitueerd. Dit heeft sterk onze voorkeur omdat daardoor de zichtlijnen vanuit de zuidzijde (begin Gele Rijdersplein en Janspoort/Jansplein) aantrekkelijker wordt. Een pluspunt is tevens de mogelijkheid om onder de pergola door te kijken naar het groenpark aan de oostzijde. Daarnaast wordt door variant 2a voorkomen dat winkelend publiek c.q. bezoekers van horeca gelegen aan de zuidzijde niet tegen de hellingbaan van de fietsenkelder aankijken.

Bovenstaande in acht neming adviseren wij u om voor variant 2a te kiezen. We hebben daarbij nog wel een opmerking over het toekomstig beheer van de fietsenstalling. Op zondagochtenden wordt door onze leden veelvuldig gebruik gemaakt van de huidige gratis fietsenstalling bij het monument. We roepen u op om de nieuwe fietsenstalling ook vanaf zondagochtend 09.00 uur toegankelijk te maken en gratis beschikbaar te stellen voor uw burgers.

Namens de Commissie van Beheer van de Gereformeerde Kerk te Arnhem,

[redacted]

Robert van Dijk

Voorzitter Commissie van Beheer

PORTAAL

Notitie

Aan Gemeente Arnhem – Arthur Borst (senior projectmanager)
Van Portaal – Isham Adams (asset manager)
Datum 15 april 2020
Betreft Advies AKU monument

Aanleiding

Met betrekking tot de toekomst c.q. invulling van het AKU monument te Arnhem is onlangs aan Portaal gevraagd - als eigenaar van de naastgelegen woningen - om schriftelijk advies uit te brengen over het 'onderzoek naar ontwerprichtingen voor het AKU monument'.

Achtergrond

In onderstaand kader is een deel van de door u op 3 april 2020 per email verstrekte informatie weergegeven aangaande de achtergrond en het onderzoek naar mogelijke ontwerprichtingen.

> Voor het Gele Rijders Plein en het AKU monument zijn in het verleden al veel plannen gemaakt. In 2017 heeft de raad van de gemeente Arnhem een besluit genomen over de toekomst van het Gele Rijders Plein en is geld ter beschikking gesteld om dit plan uit te voeren. Inmiddels is de oostzijde van het plein, waar ooit de parkeerplaats was, vergroend en opnieuw ingericht. Ook is geëxperimenteerd met tijdelijke bebouwing en placemaking op de plek van de pergola, die onderdeel uitmaakt van het AKU monument. De gemeenteraad heeft in 2017 ook besloten om de AKU fontein te renoveren, indien mogelijk gecombineerd met een ijsbaan. Onderdeel van dat besluit is het verwijderen van de pergola en het realiseren van een half verdiepte fietsenstalling mogelijk gecombineerd met bebouwing. In 2019 heeft bureau Poelmans Reesink hier al een eerste aanzet voor een ruimtelijke verkenning voor gedaan. In november 2019 heeft de gemeenteraad besloten dat ook de variant 'behoud en renovatie van het gehele AKU monument' (dus met behoud van de pergola) moet worden toegevoegd.
>
> *Proces onderzoek ontwerprichtingen*
>
> Medio december 2019 is door bureau Poelmans Reesink gestart met het onderzoek. Onderdeel hiervan waren diverse gesprekken met onder andere de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, Team Monumenten & Welstand, het Kwaliteitsteam Zuidelijke Binnenstad en de Klankbordgroep Gele Rijders Plein. Daarnaast zijn er ook twee zogenoemde Ronde Tafel gesprekken georganiseerd waar de dialoog is aangaan met betrokkenen bij het AKU monument. De diverse adviezen en verkregen input geven geen eenduidige richting. Er zijn voorstanders van een minutieuze restauratie, maar ook van een noodzakelijk geachte modernisering. In dit uiteindelijke onderzoek naar ontwerprichtingen zijn zo veel mogelijk kennis en overwegingen uit de discussie verwerkt om de raad een

verantwoorde keuze over de uitwerkingsrichting te kunnen laten maken. Het betreft een onderzoek op hoofdlijnen. Na de keuze voor een variant kan in de uitwerking van het ontwerp veel detail worden toegevoegd. In de basis wordt met de keuze van een variant 'de denkrichting' (het concept op hoofdlijnen) vastgelegd zodat de kaders zijn bepaald voor de verdere uitwerking.

Advies/voorkeur

De beoogde plannen hebben - voor zover we kunnen inschatten - in geen van de voorgestelde varianten, nadelige gevolgen voor de naastgelegen in ons eigendom zijnde woningen.

In de huidige situatie vormt met name de fietsenstalling een belemmerende factor voor de verbinding tussen de AKU fontein en de poort naar het Jansplein. Om deze verbinding te bevorderen/bewerkstelligen gaat onze voorkeur uit naar een oplossing waarbij de fietsenstalling elders wordt gesitueerd. In onze optiek is een elegante oplossing hiertoe, de verplaatsing van de fietsenstalling naar de oostzijde, waarbij deze half verdiept onder de huidige pergola komt liggen.

Van de voorgestelde ontwerprichtingen hebben varianten 3a en 3b de voorkeur, omdat hierbij tevens het aantal kolommen van de huidige pergola wordt teruggebracht, hetgeen de esthetiek en de multifunctionaliteit in gebruik ten goede komt.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

SANSA
BUSINESS

College van B & W Gemeente Arnhem en
Wethouder de heer H. de Vroome
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Betreft : plannen Gele Rijdersplein en AKU Fontein

Arnhem, 18 maart 2020

Geacht College, geachte heer de Vroome,

Namens Royal, Stan & Co en Popocatepetl vragen wij uw aandacht voor onze grote zorgen over de toekomst van het Gele Rijdersplein.

Wij hebben deelgenomen aan een 2-tal Ronde Tafel bijeenkomsten over de toekomstige invulling van het Gele Rijdersplein. Tijdens deze bijeenkomsten zijn er 4 mogelijke modellen gepresenteerd over een toekomstige invulling. Met deze 4 modellen die er nu voor het Gele Rijdersplein liggen benutten we in de verste verte niet de potentie die het plein heeft om hier echt een plein van ontmoeting en reuring te maken, een van de uitgangspunten welke de Gemeente Arnhem nastreeft.

De richting die uit de Ronde Tafel bijeenkomsten naar voren lijkt te komen, luidt:
"Blijf af van het monument. Restaureer het."

We hebben juist nu de kans de mogelijkheden volop te benutten en het monument toekomstbestendig te maken. Echter wij vrezen dat in grote lijnen alles bij het oude zal blijven en dat we over enkele jaren ons opnieuw moeten buigen over de vraag hoe we het plein aantrekkelijker kunnen maken en wat we met de pergola en fontein aan moeten. Aan de gewenste reuring, ook in de winter wanneer de fontein is afgesloten, kan nauwelijks invulling worden gegeven.

Ook dient het plein van alle kanten voor iedereen goed bereikbaar en bovenal toegankelijk zijn. Dat wordt het niet in de modellen die nu voorliggen. Sterker: het voorstel om de pergola te verhogen zorgt voor een nieuw obstakel. Wil je kleine evenementen op het podium houden, dan is een hek rondom het podium nodig om te voorkomen dat mensen eraf vallen. En als podium voor een band is de oppervlakte veel te groot. Een hek of andere fysieke afscheiding maakt ons inziens het monument niet aantrekkelijker.

Verder wordt er onvoldoende oplossing geboden voor het stallen van fietsen. Wanneer je de fietsenstalling op het GRP-plein wilt handhaven, zal deze geïntegreerd moeten worden in de totaaloplossing. De criteria die aan het gebruik van een fietsenstalling zijn echter totaal verschillend aan die van het GRP plein. Een fietsenstalling dient makkelijk bereikbaar en toegankelijk te zijn, gratis, duidelijk zichtbaar etc.. Als deze criteria goed zijn ingevuld, dan kun je ook gaan handhaven om het gebruik te stimuleren en "wild" parkeren in te perken.

Sansa Business B.V.
[redacted]

SANSA
BUSINESS

Kortom een nieuw GRP plein, met reuring en plezier vraagt om:
- Een zomer en winterinvulling, jaarrond
- Spontaan gebruik, goede bereikbaarheid en toegankelijkheid
- Een geïntrigeerde fietsenstalling, niet onder de pergola.

Wij hebben het gevoel dat we hiermee roepende in een woestijn zijn. Om het pleingedeelte een levendig karakter te kunnen geven, adviseren wij de gemeente om te kijken naar de mogelijkheden die dit plein biedt. Het wemelt momenteel van hindernissen die een klein of groot evenement in de weg staan. We hebben nu de kans de mogelijkheden volop te benutten

Deelnemers aan de Ronde Tafel gesprekken, die niet in Arnhem wonen, hier vrijwel nooit komen, hebben alleen maar oog voor het herstel van het Monument. Maar laten we eerlijk zijn. Hoe belangrijk het monument ook is, het is nu en ook nooit een publiekstrekker geweest. En in onze ideeën blijft het voor 80 procent in tact en blijven alle onderdelen op het plein aanwezig.
Wij denken dat je met een gewaagder plan waarbij onderdelen van het monument een andere plek op het plein krijgen wel reuring kunt creëren. Wij zien mogelijkheden voor ruimte voor evenementen, terrassen en ontmoeting.

Ons voorstel is, welke wij graag mondeling toelichten, om het trapsgewijs aflopende gedeelte van het plein, ter hoogte van het toilet, egaal te maken. Het eind kan middels een afstapje of via een helling verbinding krijgen met de waterbak met fontein en de terrassen. Haal waar mogelijk muurtjes en banken weg of verplaats die. De fietsenstalling kan onder de waterbak van de fontein en het voorterrein gemaakt worden. Daar is ruimte en de toegang ertoe kun je logisch laten aansluiten op het fietspad.
Onder de pergola hoeft geen nieuw fysiek obstakel in de vorm van een podium te komen.
Nog gewaagder is het om het monument van Tajiri te verplaatsen naar een ander deel van het plein. Dan ontstaat op die plek ruimte voor ontmoeting en dans bij een evenement. Daarnaast blijft er verbinding tussen pergola en fontein wat het gebruik van het monument zal versterken. Het argument dat je van het monument af moet blijven staat haaks op het plan om een ander deel van het monument, de pergola, op te hogen. In dat geval dient immers de pergola eerst geheel te worden afgebroken, waarna het vervolgens is af te wachten in welke staat de pergola terugkeert.

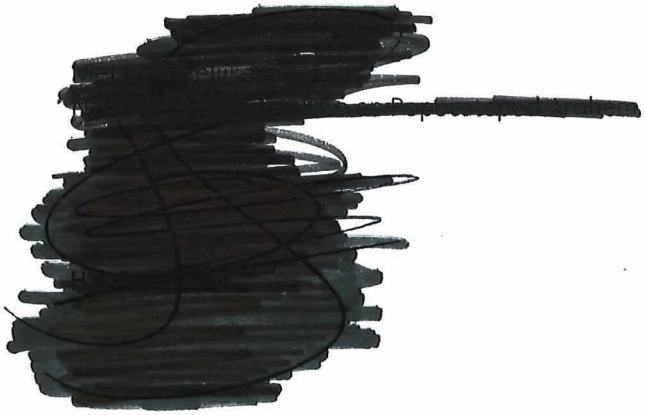
Wij brengen ons standpunt naar voren omdat wij ons distantiëren van de 4 modellen voor aanpassing/behoud van het Gele Rijdersplein, die tijdens de Ronde Tafel gesprekken zijn genoemd en gesteund. Tijdens deze bijeenkomsten hebben wij, mede vanwege het grote aantal aanwezige 'betrokkenen', onvoldoende kans gezien om ons idee over het voetlicht te brengen. Wij vragen ons af hoe zwaar welke stem van welke betrokkene weegt.

Sansa Business B.V.
[redacted]

SANSA
BUSINESS

Wij voelen ons genoodzaakt om hierbij het college, en specifiek de heer de Vroome, kennis te geven van onze zorgen. Wij realiseren ons dat een afwijkend standpunt de continuïteit van het project niet ten goede komt.
Toch vertrouwen wij erop dat we er uiteindelijk samen in slagen om van het Gele Rijdersplein weer een aantrekkelijke en vooral levendige ontmoetingsplaats te maken!

Wij zien een reactie met belangstelling tegemoet.

Sansa Business B.V.
[redacted]

Vergelijking kosten en dekking model 2b met Raadskader 2017			Raadskader 2017	Model 2a	Model 2b
Kosten					
fontein	renovatie fontein		€ 500.000	€ 232.000	€ 232.000
	verhogen vloer voor ijsbaan		€ 267.000	€ -	€ -
	ijsbaan in fontein		€ 233.000	€ -	€ -
	vervangen pompen fontein	*gereed*	*€ -*	*€ 67.000*	*€ 67.000*
pergola	renovatie en transformatie pergola		€ -	€ 473.000	€ 437.000
	sloop pergola		€ 25.000	€ -	€ -
	vernieuwd verlichtingsplan		€ -	€ 60.000	€ 60.000
	duurzaamheid, zonnepanelen op pergola		€ -	€ 24.000	€ 24.000
	boom in pergola		€ -	€ -	€ 30.000
fietsen	halfverdiept fietsparkeren		€ 400.000	€ 2.202.000	€ 2.007.000
openbare ruimte	fietspad en overige or rondom AKU monument		€ -	€ 670.000	€ 359.000
	slijpen deel van de tegels met veldkeien		€ -	€ 36.000	€ 36.000
vergroenen oostzijde		*gereed*	*€ 200.000*	*€ 200.000*	*€ 200.000*
placemaking		*gereed*	*€ 200.000*	*€ 200.000*	*€ 200.000*
plankosten*			€ -	€ 584.550	€ 507.750
Totaal kosten			**€ 1.825.000**	**€ 4.748.550**	**€ 4.159.750**
Dekking					
	bijdrage Prov (Steengoed Benutten)**		€ 912.000	€ 912.000	€ 912.000
				€ -	
	bestaande dekking gemeente		€ 680.000	€ 680.000	€ 680.000
	bestemmingsreserve BGB		€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000
	reservering fonteinonderhoud		€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000
	reservering fietsenstalling mobiliteit		€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
	marktinvesteringen (ijsbaan)		€ 233.000	€ -	€ -
Totaal dekking			**€ 1.825.000**	**€ 1.592.000**	**€ 1.592.000**
Verschil tussen kosten en dekking* **			€ -	**€ 3.156.550-**	**€ -2.567.750**

* plankosten periode 2017-2020 a 154.000 euro inbegrepen

** eventuele wijzigingen in prestaties en cofinanciering kunnen gevolgen hebben voor de definitieve subsidie vaststelling

*** excl. 20.000 euro rente

2019-1025818w

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	13 november 2019
Ter bespreking van	Vaststellen Ontwerp-Meerjarenprogramma Begroting 2020-2023
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal Eric Greving - PvdA
Titel motie	Aanvulling raadsvoorstel AKUfontein
Nummer Zaaknummer	**19M157** 401815

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Op 11 juni een raadsbrief is binnengekomen, die aangeeft dat de AKUfontein en het beeld van Tajiri worden opgeknapt en een ijsbaan wordt gerealiseerd
- Het monument ook nog andere onderdelen, zoals bijzonder plaveisel en een pergola omvat;
- Er geen zicht wordt gegeven op de mogelijkheden en kosten van het opknappen van het gehele monument in zijn originele staat.

Overwegende dat:
- De AKUfontein door alle deskundigen wordt beschreven als een uniek monument;
- Ook vanuit omwonenden de wens is gebleken dit unieke monument gaaf te bewaren;
- Het monument een geschenk aan de stad is;
- Het monument zeer betekenisvol is mbt het herdenken van de tweede Wereldoorlog;
- De komende periode de roomdivider en ijsbaan verder zullen worden uitgewerkt en de kosten daarvoor inzichtelijk worden gemaakt;
- Het daarnaast belangrijk is om aanvullend te weten wat de kosten zouden zijn van het in zijn totaliteit restaureren van het gehele monument.

AANGENOMEN

Igm 15 #P.2

Verzoekt het college te komen met een voorstel waarin ook de kosten en mogelijkheden van totale restauratie van het gehele monument worden uitgewerkt.
en gaat over tot de orde van de dag Lea Manders - Arnhem Centraal Eric Greving - PvdA AANGENOMEN

17 M 96

GROENLINKS D66

Motie "Rijders aan de randen van het Gele Rijdersplein"

De gemeenteraad van Arnhem, bijeen op 10 juli 2017 ter bespreking van het agendapunt **"Gele Rijdersplein"**

Constaterende dat:

- Het college beoogd het Gele Rijdersplein te transformeren naar een plein met zowel reuring (het westelijke deel) als luwte (het oostelijk deel).
- Het college beoogd het gebruik door voetgangers van de doorgang van het Gele rijdersplein naar het Jansplein te stimuleren.
- Horeca ondernemers aangeven dat nieuwe plannen voor het Gele Rijdersplein zich goed lenen voor met name uitbreiding van horecaterrassen.
- Er zich aan de zuidelijke en westelijke zijde van het plein verbindende hoofdfietsroutes bevinden.
- Deze verbindende hoofdfietsroutes aan de zuidelijke en westelijke zijde van het Plein intensief gebruikt worden door fietsers.

Van mening zijnde dat:

- Met name de reuring aan de westzijde van het Gele Rijdersplein zal leiden tot meer verkeersbewegingen van voetgangers die zich naar- en van het westelijk deel van het plein bewegen, en daarbij de fietsroutes kruisen.
- De verbetering van de doorgang tussen Gele rijdersplein en Jansplein zal leiden tot intensiever gebruik door voetgangers die daarbij de fietsroute aan de zuidkant kruisen.
- (uitbreiding van) horecaterrassen zal leiden tot meer verkeersbewegingen van voetgangers naar- en van het plein die de fietsroutes zullen kruisen.
- De infrastructuur van de huidige hoofdfietsroutes behouden zou moeten blijven.
- De mogelijkheid van een fietsenstalling in het plan vraagt om een passende infrastructuur voor zowel voetgangers als fietsers.

Verzoekt het college:

- Bij uitwerking van de plannen een zo optimaal mogelijke verkeersituatie te creeren wat betreft veiligheid, overzichtelijkheid en doorstroom voor zowel voetgangers als fietsers aan de westelijke en zuidelijke zijde van het Gele Rijdersplein.

En gaat over tot de orde van de dag.

AANGENOMEN

GroenLinks D66

Tobias De Groot Hans De Vroome

Concernwijziging / tabel voor in raadsvoorstel

	Nr.	**21-002**
	Onderwerp	Ontwikkeling Gele Rijdersplein
	I / S	I en S
	Raad d.d.	
	Zaaknr.	

bedragen x € 1.000	**Exploitatiebegroting**	Begroting	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023	2024
	Lasten				
Programma	S02 Bereikbaarheid				
	Kapitaallasten investering 2.567.000				130
	Bespaarde rente over saldo in BR Kapitaallasten				-17
	Beheerslasten fietsenstalling				40
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financien				
	Inzet kapitaallasten anticyclisch investeren				-80
		0	0	0	73
	Baten				
Programma					
		0	0	0	0
	Exploitatieresultaat	**0**	**0**	**0**	**-73**
	Mutaties reserves				
	Toevoegingen BR Kapitaallasten	0	0	-1.000	0
	Onttrekkingen BR Zuidelijke Binnenstad		0	1.000	
	Onttrekking BR Bereikbaarheid			0	40
	Onttrekkingen BR Kapitaallasten (jaarlijks afschrijvingsdeel)	0			33
		0	0	0	73
	Totaal Resultaat	0	0	0	0

	Meerjaren Investeringsplan (MIP)	Begroting	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023	2024
Programma	S02 Bereikbaarheid				
	Ontwikkeling Gele Rijdersplein			2.587	
	Totaal Investeringen	0	0	2.587	0

https://ris2.ibabs.eu/Agenda/Details/Arnhem/bf11239e-4055-41be-abd4-b0b44c9d9c70#f2012ec1-192c-42b4-a9de-e484776972fb

https://arnhem.notubiz.nl/vergadering/416569#ai_3502387

Aan de leden van de raad

Datum : 30 maart 2021
Zaaknummer : 551587
Contactpersoon : Kirsten van Rijen
Telefoonnummer : 026 3773583

Onderwerp: Schriftelijke vragen art. 44 Rvo over Stand van zaken Jansbeek

Geachte voorzitter en leden,

Het raadslid Mark Coenders van de fractie GroenLinks heeft ons bij brief, ingekomen 16 februari 2021, schriftelijk vragen gesteld op grond van artikel 44 van het Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem 2018 over Stand van zaken Jansbeek. De vragen zijn als bijlage toegevoegd aan deze brief.

Ter beantwoording van deze vragen delen wij u het volgende mee.

1. *Welke contacten heeft het college gehad met het waterschap sinds juni 2018 over de Jansbeek-Noord?*

   Het college heeft bij monde van wethouder De Vroome een aantal malen contact gehad over de Jansbeek-Noord. Voorafgaand aan de waterschapsverkiezingen van maart 2019 heeft het waterschap aangegeven de eerdere toezegging om de mogelijkheden voor cofinanciering te onderzoeken (zie ook raadsbrief 10 oktober 2017) nog niet concreet te kunnen maken in afwachting van hiervan. Na de verkiezingen bij het waterschap is er in 2019 in diverse stuurgroepen en op ambtelijk niveau over de Jansbeek gesproken. Wethouder De Vroome heeft op 31 januari 2020 een persoonlijke ontmoeting gehad met de Heemraad Wissink van het waterschap en daarna zijn nog diverse telefonische contacten, zowel ambtelijk als bestuurlijk, geweest tussen waterschap en gemeente. In de aanloop naar de zomer 2020 is samen met de provincie als andere partner binnen de Jansbeek een aantal malen contact geweest met het waterschap. Op 1 juli 2020 in het breed bestuurlijk overleg met bestuurders van provincie, waterschap, Rijkswaterstaat en gemeente deelde de Heemraad Wissink mede dat hij geen mogelijkheid zag een bijdrage te leveren. Dit werd als teleurstellend ervaren omdat eerder andere verwachtingen waren gewekt. Binnen het waterschap is ook erkend dat dit proces niet goed gelopen is en gekeken wordt hoe hier in de toekomst beter mee kan worden omgegaan. Na het zomerreces is hierover op 10 september 2020 een brief verzonden aan het waterschap (zie bijlagen). Overigens bleek het gesprek over de Jansbeek van 1 juli 2020 niet in de notulen te zijn opgenomen. Dit gebeurt alsnog. Zodra dit verslag beschikbaar is, zal het aan uw raad worden nagezonden.

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 49 • Postbus 5465 • 6802 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

2. *Kan het college de schriftelijke (verslagen, mails, enzovoort) correspondentie met het waterschap over het project Jansbeek-Noord met de raad delen?*

   Ja, dat kan. Wij verwijzen u hiervoor naar de bijlagen.

3. *Wanneer ontving het college de indicatie of het signaal dat de Jansbeek-Noord niet doorging en op welke manier(en)?*

   Wij kregen daarover in maart 2020 een signaal via email. Daarop volgde het stuurgroepoverleg op 1 juli 2020.

4. *Op welke manier(en) heeft het college gehandeld na de indicatie of het signaal?*

   Het college heeft hier samen met provincie teleurgesteld op gereageerd en pogingen gedaan de boodschap te keren. Dit heeft uiteindelijk geleidt tot een stuurgroep overleg en een briefwisseling.

5. *Waarom is de gemeenteraad na de MJPB 2020-2023 niet meer actief betrokken bij de indicatie of het signaal?*

   Het college is voornemens een koppeling te maken naar de raad tussen voortgang Jansbeek en het aan de raad toegezegde voorstel voor het Gele Rijders Plein.

6. *Op welke manier(en) heeft u gevraagd naar een schriftelijke bevestiging van de indicatie of het signaal en wanneer? Wat was daarop de reactie?*

   Dat is naar aanleiding van de stuurgroep gebeurd per brief. Deze brief en ambtelijke reactie van het waterschap zijn bijgevoegd.

7. *Heeft u nog geprobeerd de Jansbeek-Noord door te laten gaan en op welke manier heeft u dit geprobeerd?*

   Ja, dat hebben wij zeker geprobeerd. Wij verwijzen u naar de correspondentie in de bijlagen.

8. *Is het college bereid de middelen, bedoeld voor de Jansbeek-Noord, niet toe te bedelen tot de raad hierover is geïnformeerd of een keuze heeft kunnen maken?*

Het college zal de gelden uiteraard niet zonder raadsbesluit toebedelen. Het college is voornemens een raadsvoorstel aan uw raad te sturen over het Gele Rijders Plein waarin een ook beslispunt hierover is opgenomen.

9. *Waarom is de gemeenteraad niet actief geïnformeerd over de stand van zaken naar aanleiding van de toezegging van 2 september 2020?*

Het college is voornemens dit mee te nemen met het raadsvoorstel voor het Gele Rijders Plein dat op korte termijn aan u wordt voorgelegd.

Wij hopen u met deze brief en de bijlagen voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de loco-secretaris, de burgemeester,

P.J. Altena A. Marcouch

Bijlagen:
- Brief met artikel 44 vragen
- Brief gemeente Arnhem aan waterschap d.d. 10 september 2020
- Reactie Waterschap d.d. 15 oktober 2020
- Stuurgroep overleg Rijnkade d.d. 1 juli 2020
- Schriftelijke correspondentie met het waterschap over het project Jansbeek-Noord

[redacted]

Van: [redacted]@wrij.nl>
Verzonden: woensdag 18 september 2019 11:08
Aan: [redacted]
Onderwerp: St Jansbeek - standpunt WRIJ

Beste [redacted]

Naar aanleiding van verschillende gesprekken over de samenwerking tussen gemeente Arnhem, provincie Gelderland en waterschap Rijn en IJsselwil ik het volgende met jullie delen.

Waterschap Rijn en IJssel heeft niet specifiek budget gereserveerd voor de 2e fase van de Jansbeek. Bestuurlijk is aangegeven dat er nu ook geen investeringsbudget in beeld is voor de aanleg.

Vanuit het programma watersysteem zien we ambtelijk wel aangrijpingspunten met inhoudelijke doelen van het programma, en daarmee wellicht ook mogelijkheden om (in beperkte mate) financieel te participerenin de aanleg van de 2e fase. Hierbij spelen klimaat (beperken wateroverlast, verminderen hittestress door groen blauwe door-adering van het centrum) en het creëren van waterbeleving en waterbewustheid een rol. Het e.e.a. is sterk afhankelijk van het ontwerp en de koppelkansen die er voor deze fase zijn. Wellicht zijn er ook mogelijkheden om als waterschap minder te investeren bij aanleg maar juist een rol te pakken in de beheerfase (wat ook geld kost). Beide mogelijkheden voor het leveren van een bijdrage aan het project vraagt om een bestuurlijke afweging in ons college van D&H, waarbij het duidelijk moge zijn dat er ambtelijk nu geen enkele toezeggingen gedaan kunnen worden. Wel willen we hierbij aangeven dat we een waterschapsbijdrage aan het project ter overweging aan ons bestuur willen voorleggen.

Ten aanzien van de verdere uitwerking en (financiële en bestuurlijke) afstemming zien wij de gemeente als trekker.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

---Proclaimer De informatie in deze e-mail (inclusief de bijlagen) is uitsluitend bestemd voor het gebruik door de geadresseerde. Indien uit de aanhef of de inhoud blijkt dat dit bericht niet voor u bedoeld is, verzoeken wij u de afzender hiervan op de hoogte te stellen en het bericht te verwijderen. Waterschap Rijn en IJssel gebruikt e-mail niet als medium voor het aangaan van verplichtingen of rechtsbetrekkingen, tenzij anders is overeengekomen.

[redacted]

Van: [redacted]wrij.nl>
Verzonden: donderdag 14 november 2019 15:16
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: Jansbeek

Hoi [redacted],

Helaas is daar nog niets uitgekomen. Er zijn al wel diverse verkennende gesprekken intern gevoerd maar nog niets voorgelegd.
Ik hou je op de hoogte van het verloop.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
relatiebeheerder gemeenten Liemers Veluwe
werkdagen: maandag, dinsdag en donderdag
T: [redacted] **M:** [redacted] **E:** [redacted]@wrij.nl

Van: [redacted]arnhem.nl>
Verzonden: dinsdag 12 november 2019 08:45
Aan: [redacted]wrij.nl>; [redacted]wrij.nl>
CC: [redacted]arnhem.nl>
Onderwerp: Jansbeek

Beste [redacted]

In ons gesprek op 10 oktober over de Jansbeek gaven jullie aan op 28 oktober jullie directie een voorstel voor te leggen. Ik ben nieuwsgierig wat hier uit gekomen is. Kunnen jullie ons hierover bijpraten?

Groet, [redacted]

-----Oorspronkelijke afspraak-----
Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 3 oktober 2019 12:12
Aan: [redacted]
Onderwerp: afspraak Jansbeek Gemeente Arnhem - Waterschap Rijn IJssel
Tijd: donderdag 10 oktober 2019 15:00-16:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: Stadskantoor Arnhem (Eusebiusbuitensingel 53) centrale hal of vergaderruimte E207

1 parkeerplek kunnen reserveren

Met vriendelijke
groet,
[redacted]

Personal Assistant

[redacted]

Tel: [redacted]connectie.nl

Werkdagen: maandag t/m donderdag en vrijdagochtend

Afdeling
Management
Support
De Connectie
<< OLE-object: Picture (Device Independent Bitmap) >>
In opdracht van:
<< OLE-object: Picture (Device Independent Bitmap) >>
<< OLE-object: Picture (Device Independent Bitmap) >>

---Proclaimer De informatie in deze e-mail (inclusief de bijlagen) is uitsluitend bestemd voor het gebruik door de geadresseerde. Indien uit de aanhef of de inhoud blijkt dat dit bericht niet voor u bedoeld is, verzoeken wij u de afzender hiervan op de hoogte te stellen en het bericht te verwijderen. Waterschap Rijn en IJssel gebruikt e-mail niet als medium voor het aangaan van verplichtingen of rechtsbetrekkingen, tenzij anders is overeengekomen.

[redacted]

Van: [redacted]wrij.nl>
Verzonden: maandag 9 december 2019 14:42
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: st Jansbeek 2e fase (terugmelding uit AVO)

Beste allen,

Nog 1 aanvulling op onderstaande mail: het verzoek is om naast een bestuurlijk overleg ook een tracé bezoek af te leggen aan het mogelijke tracé van de 2e fase.
Ik heb mijn collega gevraagd om het bestuurlijk overleg te plannen met [redacted] als ambtelijke ondersteuning.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 9 december 2019 14:32
Aan: [redacted]
[redacted]wrij.nl>; [redacted]wrij.nl>
Onderwerp: st Jansbeek 2e fase (terugmelding uit AVO)

Beste [redacted]

Zojuist is het onderwerp “aanleg 2e fase st Jansbeek” bij het aandachtsveldhoudersoverleg (=AVO) van Frank Wissink besproken (het portefeuilleoverleg van het waterschap).

De uitkomst van dit overleg is dat Frank Wissink niet staat te trappelen om 1/3 van de aanlegkosten bij te dragen. Er is tijdens het overleg geen duidelijke keus gemaakt over wel of niet bijdragen. Frank geeft aan dat hij open staat om een financiële bijdrage te leveren maar dat hij hierbij denkt aan een andere kosten verdeling waarbij o.a. de toekomstige beheer en onderhoudskosten ook meegenomen worden. Dit wil hij graag bespreken in één bestuurlijk overleg met zowel wethouder H. de Vroome als met wethouder C. Bouwkamp.

Ik zal ons bestuurssecretariaat vragen om zo snel mogelijk een bestuurlijk overleg te plannen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
[redacted]

T: [redacted] **E:** [redacted]@wrij.nl

Waterschap Rijn en IJssel
WATERBEHEER: VEILIG EN OP MAAT

Liemersweg 2, 7006 GG - Postbus 148, 7000 AC Doetinchem
T: [redacted] **- F:** 0314-343 258 **- I:** www.wrij.nl

---Proclaimer De informatie in deze e-mail (inclusief de bijlagen) is uitsluitend bestemd voor het gebruik door de geadresseerde. Indien uit de aanhef of de inhoud blijkt dat dit bericht niet voor u bedoeld is, verzoeken wij u de afzender hiervan op de hoogte te stellen en het bericht te verwijderen. Waterschap Rijn en IJssel gebruikt e-mail niet als medium voor het aangaan van verplichtingen of rechtsbetrekkingen, tenzij anders is overeengekomen.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 11 maart 2021 15:37
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW:

Begin doorgestuurd bericht:

> **Van:** Frank Wissink <F.Wissink@wrij.nl>
> **Datum:** 23 maart 2020 om 15:22:59 CET
> **Aan:** Hans de Vroome <hans.de.vroome@arnhem.nl>
> **Kopie:** [redacted] <[redacted]@wrij.nl>
> **Onderwerp: Antw:**
>
> Dag Hans,
> Ik kan hier geen gehoor aan geven!
> De wereld ziet er in 2 weken tijd totaal anders uit. Ongelofelijk!
> Dit had niemand kunnen bedenken.
> Ik heb dan ook geen collegebesluit en dit gaat ook nog een tijdje duren.
> Ik stel voor dat je ons meer tijd geeft om dit alles goed voor te bereiden.
> Ik ga ervan uit dat hier begrip voor is.
> De prioriteit bij het waterschap ligt nu écht bij andere zaken (denk aan vitale onderdelen als waterzuivering, Ict en veiligheid).
> Laten we over een week of 4 / 6 opnieuw kijken of een bestuurlijke afspraak zinvol is.
> Intussen kunnen [redacted] al enige vooroverleg hebben, maar dat laat ik aan hen over.
> Het is even niet anders.
> Ik reken op jouw begrip.
> Gr. Frank.
>
> Outlook voor iOS downloaden
>
> ---
>
> **Van:** Hans de Vroome <hans.de.vroome@arnhem.nl>
> **Verzonden:** Monday, March 23, 2020 2:16:07 PM
> **Aan:** Frank Wissink <F.Wissink@wrij.nl>
> **Onderwerp:**
>
> Beste Frank,
> Alles goed? Ik hoop en verwacht coronavrij! Gezondheid gaat boven alles! Graag even je aandacht voor het volgende. Is het mogelijk om aanstaande donderdag (om 13:30 uur) of vrijdag (om 09:00 uur of om 13:00 uur) een conference call te organiseren met jou en met mij en ook met [redacted] en [redacted]. Dan kunnen uitwerking geven aan onze afspraak om voor eind maart voor jullie en voor mij een A4tje te maken inzake de afspraken voor de Jansbeek boven water 2e fase. Ik hoor graag.
> Groet
> Hans
> ---Proclaimer De informatie in deze e-mail (inclusief de bijlagen) is uitsluitend bestemd voor het gebruik door de geadresseerde. Indien uit de aanhef of de inhoud blijkt dat dit bericht niet voor u bedoeld is, verzoeken wij u de afzender hiervan op de hoogte te stellen en het bericht te verwijderen. Waterschap Rijn en IJssel gebruikt e-mail niet als medium

voor het aangaan van verplichtingen of rechtsbetrekkingen, tenzij anders is overeengekomen.

Begin doorgestuurd bericht:

Van: Frank Wissink <F.Wissink@wrij.nl>
Datum: 23 maart 2020 om 16:54:06 CET
Aan: Hans de Vroome <hans.de.vroome@arnhem.nl>
Kopie: [redacted]wrij.nl>
Onderwerp: Reactie op eerdere mail.

Hans,
Toch nog even een reactie op jouw mail. We doen de Jansbeek 2de fase dus NIET met z'n drieën. Wrij kan de waterdoelen NIET waarmaken!
Wat wij wél willen, is een overeenkomst sluiten met Arnhem over allerlei waterdoelen in Arnhem.
Denk dan aan projecten uit klimaatbestendig Arnhem, projecten uit de Stresstesten, afkoppelden van regenwater en andere projecten waarbij waterdoelen gerealiseerd worden.
De Jansbeek komt dan (waarschijnlijk) niet in die overeenkomst te staan.

Maar.... omdat wij voornemens zijn om geld beschikbaar te stellen, biedt dat Arnhem wél de mogelijkheid om geld vrij te maken voor bijv. de Jansbeek.
Over het bovenstaande moet ons college nog besluiten en dit moet dus goed worden voorbereid en vastgelegd.
Zeker in deze zéér onwerkelijke tijd.

Nog een persoonlijke noot van mij.
Ik vind wel dat jij (lees : Arnhem) je moet afvragen, of je een goed functionerende Jansbeek fase 2 kunt realiseren. Dat wordt niet eenvoudig!
Als het straks niet werkt is dit zeer vervelend!
Kortom....haal alle tijdsdruk eraf en laten we samen de mogelijkheden verkennen. Dat is mijn advies.

Natuurlijk een hartelijke groet,
Frank

Outlook voor iOS downloaden

Van: Hans de Vroome <hans.de.vroome@arnhem.nl>
Verzonden: Monday, March 23, 2020 4:17:34 PM
Aan: Frank Wissink <F.Wissink@wrij.nl>
Onderwerp: Re:

Hoi Frank
Ja turbulentie, zeker! Maar we moeten ook wel verder met de dingen die ook onder hoge druk en spanning staan (ook qua onderlinge samenhang of afhankelijkheid) tussen partijen: WRIJ, Arnhem en Provincie. De inhoud is niet veranderd neem ik aan. We doen de 2e fase beek boven water gedrieën.

Het lijkt mij goed dat [redacted] toch het voorwerk zsm afronden; afspraken op 1a4 over plan, kosten en verdeling en planning etc etc. Zodat we snel (na Corona en voor de zomer) na 4 weken die je noemt verder kunnen. Ik ga inbrengen dat we het akkoord niet vanwege Corona konden formaliseren. Maar dat ik er niet aan de inhoud van de afspraak twijfel! Ook het collega van Arnhem ziet de impact van Corona! Nogmaals laat de dames doorgaan dan hebben wij met een week of vier weer contact.
Gr
Hans

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 23 mrt. 2020 om 15:22 heeft Frank Wissink <F.Wissink@wrij.nl> het volgende geschreven:

Dag Hans,
Ik kan hier geen gehoor aan geven!
De wereld ziet er in 2 weken tijd totaal anders uit. Ongelofelijk!
Dit had niemand kunnen bedenken.
Ik heb dan ook geen collegebesluit en dit gaat ook nog een tijdje duren.
Ik stel voor dat je ons meer tijd geeft om dit alles goed voor te bereiden.
Ik ga ervan uit dat hier begrip voor is.
De prioriteit bij het waterschap ligt nu écht bij andere zaken (denk aan vitale onderdelen als waterzuivering, Ict en veiligheid).
Laten we over een week of 4 / 6 opnieuw kijken of een bestuurlijke afspraak zinvol is.
Intussen kunnen [redacted] al enige vooroverleg hebben, maar dat laat ik aan hen over.
Het is even niet anders.
Ik reken op jouw begrip.
Gr. Frank.

Outlook voor iOS downloaden

Van: Hans de Vroome <hans.de.vroome@arnhem.nl>
Verzonden: Monday, March 23, 2020 2:16:07 PM
Aan: Frank Wissink <F.Wissink@wrij.nl>
Onderwerp:

Beste Frank,
Alles goed? Ik hoop en verwacht coronavrij! Gezondheid gaat boven alles! Graag even je aandacht voor het volgende. Is het mogelijk om aanstaande donderdag (om 13:30 uur) of vrijdag (om 09:00 uur of om 13:00 uur) een conference call te organiseren met jou en met mij en ook met [redacted] en [redacted]. Dan kunnen uitwerking geven aan onze afspraak om voor eind maart voor jullie en voor mij een A4tje te maken inzake de afspraken voor de Jansbeek boven water 2e fase. Ik hoor graag.
Groet
Hans
---Proclaimer De informatie in deze e-mail (inclusief de bijlagen) is uitsluitend bestemd voor het gebruik door de geadresseerde. Indien uit de aanhef of de inhoud blijkt dat dit bericht niet voor u bedoeld is, verzoeken wij u de afzender hiervan op de hoogte te stellen en het bericht te verwijderen. Waterschap Rijn en IJssel gebruikt e-mail niet als medium voor het aangaan van verplichtingen of rechtsbetrekkingen, tenzij anders is overeengekomen.

---Proclaimer De informatie in deze e-mail (inclusief de bijlagen) is uitsluitend bestemd voor het gebruik door de geadresseerde. Indien uit de aanhef of de inhoud blijkt dat dit bericht niet voor u bedoeld is, verzoeken wij u de afzender hiervan op de hoogte te stellen en het bericht te verwijderen. Waterschap Rijn en IJssel gebruikt e-mail niet als medium voor het aangaan van verplichtingen of rechtsbetrekkingen, tenzij anders is overeengekomen.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 12 maart 2021 10:07
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: vergadering 1 juli

Van: Hans de Vroome <hans.de.vroome@arnhem.nl>
Verzonden: woensdag 10 maart 2021 09:09
Aan: [redacted]arnhem.nl>
Onderwerp: FW: vergadering 1 juli

Van: Hans de Vroome
Verzonden: woensdag 24 juni 2020 12:53
Aan: 'f.wissink@wrij.nl' <f.wissink@wrij.nl>
CC: 'P.Kerris@Gelderland.nl' <P.Kerris@Gelderland.nl>
Onderwerp: vergadering 1 juli

Beste Frank,
Op 1 juli aanstaande hebben o.a. het Waterschap, de Provincie en de Gemeente Arnhem bestuurlijk overleg over de Rijnkade en vervolgens over de Jansbeek. Ik begreep dat de Gedeputeerde daar van 8:30 uur tot 9:15 uur bij aanwezig kan zijn. Zowel de Provincie als de Gemeente stellen daarom voor de agenda's van de Rijnkade en de Jansbeek om te draaien. Dus eerst de Jansbeek te bespreken en daarna Rijnkade. Daarenboven vinden wij dat er agenda's en annotaties moeten zijn zodat een adequaat overleg kan plaatsvinden. Voor wat betreft de Jansbeek merken wij op dat volstrekte duidelijkheid over commitment en financiën de hoogste urgentie hebben bereikt.
Graag zien we je reactie tegemoet.
Met vriendelijke groet,
Mede namens Peter Kerris,
Hans de Vroome

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 12 maart 2021 10:08
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: vergadering 1 juli

Van: Hans de Vroome <hans.de.vroome@arnhem.nl>
Verzonden: woensdag 10 maart 2021 09:01
Aan: [redacted]arnhem.nl>
Onderwerp: FW: vergadering 1 juli

Van: Kerris, Peter [mailto:p.kerris@gelderland.nl]
Verzonden: donderdag 25 juni 2020 23:12
Aan: Frank Wissink <F.Wissink@wrij.nl>
CC: Hans de Vroome <hans.de.vroome@arnhem.nl>; [redacted]gelderland.nl>
Onderwerp: Re: vergadering 1 juli

Beste Frank,

We hebben elkaar nog niet in deze hoedanigheid ontmoet. Gezien het belang van het onderwerp en het slepende karakter van dit dossier toch even deze mail.

Goed dat je voorstelt ruim de tijd te nemen Ik heb er geen enkele moeite mee vroeger te beginnen. Waar ik wel aan hecht, in aansluiting op de mail van Hans, is dat er dan maandag een duidelijke agenda met onderliggende stukken ligt over de Jansbeek. De benodigde middelen van onze kant stonden op de lijst voor vrijval bij de komende Perspectiefnota (besluitvorming PS 9 juli). Ik heb, op basis van een mondelinge toezegging van jou aan Hans, de middelen van de vrijvallijst gehaald - dat vergde wel een gesprek in ons college. Ik wil graag zwart op wit dat het Waterschap de toegezegde middelen nog steeds beschikbaar wil stellen, anders heb ik geen keus dan de middelen alsnog vrij te laten vallen. Bovendien heeft het dan weinig zin om bestuurlijk overleg over de Jansbeek te voeren en hoeven we dus ook niet eerder te beginnen.

Ik ben voorstander van het project en de provincie neemt haar verantwoordelijkheid. Dus ik hoop dat we dit tot een goed resultaat kunnen leiden.

Hartelijke groet,

Peter Kerris
Gedeputeerde provincie Gelderland

-- Dit bericht is verzonden vanaf mijn iPhone; daarom excuses als het kort lijkt. --

> Op 25 jun. 2020 om 20:38 heeft Frank Wissink <F.Wissink@wrij.nl> het volgende geschreven:

Dag Hans en Peter.
Voor mij geen probleem om deze agendapunten om te draaien. Gaan we zo doen.
Maandagmiddag komt er nog een annotatie / overzicht over aandachtspunten voor de Jansbeek.

Ik krijg overigens zojuist de stukken en lees dat voor beide vergaderingen (Jansbeek en Rijnkade) totaal 3 kwartier is gereserveerd. Dat is zéér beperkt tijd en eigenlijk kan dit niet.
Een vraag aan Peter en aan jou; kunnen we eventueel om 8 uur beginnen?
Dan hebben we 30 minuten om het over de Jansbeek te hebben en 45 minuten over de Rijnkade.
We stoppen dan om 9.15 uur.
Als dit niet kan, dan maar zo laten en het beste (in recordtijd) ervan maken.
Ik verneem graag van jou / jullie.

Hartelijke groet,
Frank Wissink
Heemraad wrij.
[redacted]

Outlook voor iOS downloaden

Van: Hans de Vroome <hans.de.vroome@arnhem.nl>
Verzonden: Wednesday, June 24, 2020 12:53:05 PM
Aan: Frank Wissink <F.Wissink@wrij.nl>
CC: 'P.Kerris@Gelderland.nl' <P.Kerris@Gelderland.nl>
Onderwerp: vergadering 1 juli

Beste Frank,
Op 1 juli aanstaande hebben o.a. het Waterschap, de Provincie en de Gemeente Arnhem bestuurlijk overleg over de Rijnkade en vervolgens over de Jansbeek. Ik begreep dat de Gedeputeerde daar van 8:30 uur tot 9:15 uur bij aanwezig kan zijn. Zowel de Provincie als de Gemeente stellen daarom voor de agenda's van de Rijnkade en de Jansbeek om te draaien. Dus eerst de Jansbeek te bespreken en daarna Rijnkade. Daarenboven vinden wij dat er agenda's en annotaties moeten zijn zodat een adequaat overleg kan plaatsvinden. Voor wat betreft de Jansbeek merken wij op dat volstrekte duidelijkheid over commitment en financiën de hoogste urgentie hebben bereikt. Graag zien we je reactie tegemoet.
Met vriendelijke groet,
Mede namens Peter Kerris,
Hans de Vroome

---Proclaimer De informatie in deze e-mail (inclusief de bijlagen) is uitsluitend bestemd voor het gebruik door de geadresseerde. Indien uit de aanhef of de inhoud blijkt dat dit bericht niet voor u bedoeld is, verzoeken wij u de afzender hiervan op de hoogte te stellen en het bericht te verwijderen. Waterschap Rijn en IJssel gebruikt e-mail niet als medium voor het aangaan van verplichtingen of rechtsbetrekkingen, tenzij anders is overeengekomen.

Disclaimer

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 12 maart 2021 10:08
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: vergadering 1 juli

Van: Hans de Vroome <hans.de.vroome@arnhem.nl>
Verzonden: woensdag 10 maart 2021 09:01
Aan: [redacted]arnhem.nl>
Onderwerp: FW: vergadering 1 juli

Van: Frank Wissink [mailto:F.Wissink@wrij.nl]
Verzonden: donderdag 25 juni 2020 20:39
Aan: Hans de Vroome <hans.de.vroome@arnhem.nl>
CC: 'P.Kerris@Gelderland.nl' <P.Kerris@Gelderland.nl>
Onderwerp: Re: vergadering 1 juli

Dag Hans en Peter.
Voor mij geen probleem om deze agendapunten om te draaien. Gaan we zo doen. Maandagmiddag komt er nog een annotatie / overzicht over aandachtspunten voor de Jansbeek.

Ik krijg overigens zojuist de stukken en lees dat voor beide vergaderingen (Jansbeek en Rijnkade) totaal 3 kwartier is gereserveerd. Dat is zéér beperkt tijd en eigenlijk kan dit niet. Een vraag aan Peter en aan jou; kunnen we eventueel om 8 uur beginnen?
Dan hebben we 30 minuten om het over de Jansbeek te hebben en 45 minuten over de Rijnkade.
We stoppen dan om 9.15 uur.
Als dit niet kan, dan maar zo laten en het beste (in recordtijd) ervan maken.
Ik verneem graag van jou / jullie.

Hartelijke groet,
Frank Wissink
Heemraad wrij.
[redacted]

Outlook voor iOS downloaden

Van: Hans de Vroome <hans.de.vroome@arnhem.nl>
Verzonden: Wednesday, June 24, 2020 12:53:05 PM
Aan: Frank Wissink <F.Wissink@wrij.nl>
CC: 'P.Kerris@Gelderland.nl' <P.Kerris@Gelderland.nl>
Onderwerp: vergadering 1 juli

Beste Frank,
Op 1 juli aanstaande hebben o.a. het Waterschap, de Provincie en de Gemeente Arnhem bestuurlijk overleg over de Rijnkade en vervolgens over de Jansbeek. Ik begreep dat de Gedeputeerde daar van 8:30 uur tot 9:15 uur bij aanwezig kan zijn. Zowel de Provincie als de Gemeente stellen daarom voor de agenda's van de Rijnkade en de Jansbeek om te draaien. Dus eerst de Jansbeek te bespreken en daarna Rijnkade. Daarenboven vinden wij dat er

agenda's en annotaties moeten zijn zodat een adequaat overleg kan plaatsvinden. Voor wat betreft de Jansbeek merken wij op dat volstrekte duidelijkheid over commitment en financiën de hoogste urgentie hebben bereikt.
Graag zien we je reactie tegemoet.
Met vriendelijke groet,
Mede namens Peter Kerris,
Hans de Vroome

---Proclaimer De informatie in deze e-mail (inclusief de bijlagen) is uitsluitend bestemd voor het gebruik door de geadresseerde. Indien uit de aanhef of de inhoud blijkt dat dit bericht niet voor u bedoeld is, verzoeken wij u de afzender hiervan op de hoogte te stellen en het bericht te verwijderen. Waterschap Rijn en IJssel gebruikt e-mail niet als medium voor het aangaan van verplichtingen of rechtsbetrekkingen, tenzij anders is overeengekomen.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 12 maart 2021 10:08
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Memo Jansbeek tbv BO 1 juli
Bijlagen: 2020-07-01 MEMO tbv BO Jansbeek 2e fase.docx; 2020-07-01 MEMO tbv BO Jansbeek 2e fase - bijlage 1 agumenten.docx

Van: Hans de Vroome <hans.de.vroome@arnhem.nl>
Verzonden: woensdag 10 maart 2021 09:03
Aan: [redacted]arnhem.nl>
Onderwerp: FW: Memo Jansbeek tbv BO 1 juli

Van: Frank Wissink [mailto:F.Wissink@wrij.nl]
Verzonden: maandag 29 juni 2020 14:19
Aan: Hans de Vroome <hans.de.vroome@arnhem.nl>; 'P.Kerris@Gelderland.nl' <P.Kerris@Gelderland.nl>
CC: [redacted]wrij.nl>
Onderwerp: Fwd: Memo Jansbeek tbv BO 1 juli

Goedemiddag Hans en Peter.

Hierbij de annotatie (met bijlage) over de Jansbeek fase 2.
Tijdstip en tijdsduur van overleg blijft ongewijzigd dus om 8.30 uur tot 8.45 uur. Verzoek is om op tijd te zijn, zodat we op tijd kunnen beginnen.
We zien elkaar a.s. woensdagmorgen.

Hartelijke groet,
Frank Wissink, wrij.
[redacted]

---Proclaimer De informatie in deze e-mail (inclusief de bijlagen) is uitsluitend bestemd voor het gebruik door de geadresseerde. Indien uit de aanhef of de inhoud blijkt dat dit bericht niet voor u bedoeld is, verzoeken wij u de afzender hiervan op de hoogte te stellen en het bericht te verwijderen. Waterschap Rijn en IJssel gebruikt e-mail niet als medium voor het aangaan van verplichtingen of rechtsbetrekkingen, tenzij anders is overeengekomen.

[redacted]

Van: [redacted]wrij.nl>
Verzonden: maandag 29 juni 2020 15:57
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: FW: Memo Jansbeek tbv BO 1 juli
Bijlagen: 2020-07-01 MEMO tbv BO Jansbeek 2e fase.docx; 2020-07-01 MEMO tbv BO Jansbeek 2e fase - bijlage 1 agumenten.docx

Beste allen,

Zoals jullie hopelijk weten is er woensdag naast een breed bestuurlijk overleg ook een bestuurlijk overleg over de 2e fase van de Jansbeek.
Helaas is er iets niet helemaal goed gegaan met het reserveren van de goede tijden bij de bestuurders in de agenda waardoor nu binnen 45 minuten en de Rijnkade en de Jansbeek besproken gaan worden.
Van 8:30 tot 8:45 zal de Jansbeek besproken worden, van 8:45-9:15 de Rijnkade.
Voor de Rijnkade zijn de stukken al eerder verstuurd, het stuk tbv de Jansbeek stuur ik jullie bij deze toe. Frank Wissink heeft het inmiddels naar de bestuurders gestuurd.

Aangezien er kort de tijd is wil Frank Wissink om 8:30 ook daadwerkelijk starten met het overleg, het verzoek is dan ook om vooral al om 8:20 aanwezig te zijn.
Hopelijk spreekt de memo voor zich en zal het woensdag een vruchtbaar gesprek tussen de bestuurders zijn.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
relatiebeheerder gemeenten Liemers Veluwe
werkdagen: maandag, dinsdag en donderdag
T: [redacted]wrij.nl

Van: Frank Wissink
Verzonden: maandag 29 juni 2020 14:19
Aan: Hans de Vroome ; 'P.Kerris
CC: [redacted]wrij.nl>
Onderwerp: Fwd: Memo Jansbeek tbv BO 1 juli

Goedemiddag Hans en Peter.

Hierbij de annotatie (met bijlage) over de Jansbeek fase 2.
Tijdstip en tijdsduur van overleg blijft ongewijzigd dus om 8.30 uur tot 8.45 uur. Verzoek is om op tijd te zijn, zodat we op tijd kunnen beginnen.
We zien elkaar a.s. woensdagmorgen.

Hartelijke groet,
Frank Wissink,

---Proclaimer De informatie in deze e-mail (inclusief de bijlagen) is uitsluitend bestemd voor het gebruik door de geadresseerde. Indien uit de aanhef of de inhoud blijkt dat dit bericht niet voor u bedoeld is, verzoeken wij u de afzender hiervan op de hoogte te stellen en het bericht te verwijderen. Waterschap

Rijn en IJssel gebruikt e-mail niet als medium voor het aangaan van verplichtingen of rechtsbetrekkingen, tenzij anders is overeengekomen.

AGENDA

Stuurgroep vanuit HWBP – onderdeel Rijnkade Arnhem

te houden op woensdag 15 mei 2019, van 9:00 uur tot 10.00 uur
Plaats: Stadhuis Arnhem

Gemeente Arnhem: Wethouder C. Bouwkamp
Wethouder H. de Vroome
[redacted] (ambtelijke ondersteuning)
Waterschap Rijn en IJssel: Heemraad F. Wissink,
[redacted] (ambtelijke ondersteuning)

A. Opening, Verslag
laatste verslag is van woensdag 6 februari 2019 (zie bijlage 1)

B. Beek op de Paasberg (bewonersinitiatief)
afstemmen hoe verder gaan met uitvoeringsplan van gemeente en waterschap irt het bewonersinitiatief

C. St Jansbeek – 2e fase
bespreken hoe nu verder (financieel, proces, tijd, etc)

D. Concept samenwerkingsovereenkomst Rijnkade gemeente – waterschap (zie bijlage 2)
De concept SOK is toegevoegd. Deze SOK is ambtelijk juridisch afgestemd. Tijdens stuurgroep wordt de mogelijkheid geboden eventuele discussiepunten te beslechten.
gewenst resultaat: vrijgeven van de concept SOK voor ondertekening.

E. Meekoppelkansen
Terugkoppeling stand van zaken van meekoppelkansen voor de gemeente.

F. Vervolgafspraken
- volgende stuurgroep vergadering
- nieuw breed bestuurlijk overleg plannen?

AGENDA

Bestuurlijk overleg project "Dijkverbetering Rijnkade Arnhem"

te houden op woensdag 1 juli 2020, van 8:45 uur tot 9.15 uur
Plaats: Stadhuis gemeente Arnhem, Koningsstraat 38 in de Raadszaal.

Aanwezigen:

Waterschap Rijn en IJssel:	heemraad Frank Wissink (voorzitter)
Provincie Gelderland	gedeputeerde Peter Kerris
Rijkswaterstaat	hoofdingenieur-directeur Nelly Kalfs
Gemeente Arnhem:	wethouder Hans de Vroome

Ambtelijke ondersteuning:

Gemeente Arnhem:	[redacted]
Provincie Gelderland:	[redacted]
Rijkswaterstaat:	[redacted]
Waterschap Rijn en IJssel:	[redacted]

LET OP: voorafgaand (van 8:30 tot 8:45) aan het bestuurlijk overleg project "Dijkverbetering Rijnkade Arnhem" vindt een overleg met het waterschap, de provincie en de gemeente plaats m.b.t. de Jansbeek.

1. Opening, mededelingen
2. Toelichting project en stand van zaken
3. Vooruitblik komende periode
4. Verkennen haalbaarheidsstudie ‘uitvoering op waterstof’ (bijlage 1)
5. Rondvraag

Bijlage1: Memo Verkennen haalbaarheidsstudie ‘uitvoering op waterstof’

Bijlage 1: argumenten voor en tegen i.r.t. bijdrage 2e fase st Jansbeek

Argumenten voor	Argumenten tegen
WBP thema "uitdagingen" Klimaat: Uit de stresstest van de gemeente blijkt dat bij extreme buien wateroverlast ontstaat daar waar de nieuwe beekloop komt en er urgentie is voor hittestress. Door bij het ontwerp rekening te houden met de inrichting kan dit in de toekomst verminderd worden. maatschappelijk meerwaarde Door bij te dragen werken we samen met Provincie en gemeente aan een betere leefomgeving waarin klimaatadaptatie en biodiversiteit een rol speelt (maatschappelijk belang). vergroten bewust wording Met deze 2e fase wordt het verhaal van de Jansbeek van bron (Sonsbeek) tot monding (in de Rijn) in de stad zichtbaar gemaakt. De beek is goed te volgen door het park en in het Centrum. Met de aanleg zal Waterschap Rijn en IJssel zichtbaar zijn in het stedelijk gebied van Arnhem en werkt daarmee aan waterbewustzijn. samenwerking met overheden Als we willen optrekken met gemeente en Provincie tbv de 2e fase Jansbeek dan is dit het moment. Als we dit moment niet pakken dan is de kans groot dat de 2e fase nooit gerealiseerd wordt.	**WBP thema "uitdagingen"** Klimaat: De onderzocht varianten leveren geen van allen een bijdrage aan het oplossen van wateroverlast bovenstrooms van het spoor. Kostenbeheersing, Aan het waterschap wordt 1/3 deel van de aanlegkosten gevraagd (±9 ton). De hoeveelheid water dat afgevoerd kan worden via deze nieuwe fase is beperkt (5-10l/s) en de lengte van de nieuwe beek is ook beperkt (±350m). Past het uitgeven van dit bedrag in de kosten-baten en de kostenbeheersing? vergroten bewust wording De straten waar de beek zal komen zijn niet erg breed (tussen de 8,0m en 11,0m) waardoor het profiel van de watergang smal wordt. In de straat zal vrachtverkeer mogelijk moeten blijven waardoor de vraag rijst of een open en zichtbare beek (goot) mogelijk is of dat de beken alsnog over grote delen niet zichtbaar is..
WBP thema "Voldoende water" Beheer bij te nat zie voor argument het kopje klimaat.	**WBP thema "Voldoende water"** Beheer in normale tijd, De 2e fase zal geen klassieke waterhuishoudkundige functie hebben. Beheer bij droogte De hoeveelheid water gaat verdeeld worden over 2 waterlopen. Bij weinig water (droogte) kan dit waterkwanititeits en waterkwaliteits problemen opleveren.
WBP thema "Schoonwater" Goede ecologische kwaliteit Mogelijk kunnen in het ontwerp hier en daar plantenbakken geïntegreerd worden waardoor er een grotere kans is op een goed ecologische kwaliteit in de nieuwe watergang.	**WBP thema "Schoonwater"** Goede ecologische kwaliteit Het voorgestelde ontwerp van de 2e fase van de st Jansbeek is smal, ondiep en versteend. De verwachting is dat er in dit ontwerp weinig ecologische potentie mogelijk is. Goede chemische kwaliteit Het water vanuit het Park Sonsbeek is bacteriologisch minder goed in de zomer. Hierdoor is het minder wenselijk om het spelen met water toe te staan.

Argumenten voor	Argumenten tegen
Overige argumenten Duurzaamheid Er zijn technische varianten waarbij het water zonder pomp naar het Gele rijdersplein kan komen. Deze varianten hebben beperkingen in het minder beheersbaar zijn van de afvoerhoeveelheid. Ook is de verwachting dat de kosten voor onderhoud t.a.v. aanvoerleiding hoger zullen zijn dan bij de minder duurzame variant. Duurzaam Financieel beheer Het project past binnen de bestaande begroting, er zijn financiële middelen beschikbaar binnen programma watersystemen (dit vraagt nog wel bestuurlijke besluitvorming). Watererfgoed - historie De locatie van de 2e fase (in Beekstraat en Bovenbeekstraat) verwijst naar de historische ligging van de Jansbeek op deze plaats. Lasten terug naar betaler Omgekeerd van de vervuiler betaald zou het mooi zijn als hier het principe wie betaald bepaald gehanteerd wordt. Vanuit Arnhem Noord krijgen we een substantieel deel van onze lasten. Wat geven, wat nemen Gemeente (raad) wil de 2e fase graag uitvoeren gezamenlijk met de andere overheden. WRIJ heeft in Arnhem o.a. baggeropgave vanuit het waterkwaliteitsspoor. Wellicht zijn er afspraken te maken om te zorgen dat andere opgave van het waterschap door Arnhem uitgevoerd worden als wij nu bijdragen aan de 2e fase.	**Overige thema's** Duurzaamheid Er zijn technisch 1 variant waarbij het water dmv een pomp naar het Gele Rijdersplein komt. Deze variant heeft voordelen zoals beheersbaarheid van afvoerhoeveelheid en onderhoudsvriendelijk tav aanvoerleiding Duurzaam Financieel beheer niet deelnemen bespaart middelen ten gunste van Duurzaam Financieel Beheer hoewel er bestuurlijk afspraken zijn met de gemeente Arnhem mbt beschikbaar budget.

Waterschap Rijn en IJssel

MEMO

Aan	:	gedeputeerde P. Kerris, wethouder H. de Vroome, heemraad F. Wissink
Van	:	[redacted] Waterschap Rijn en IJssel
Datum	:	1 juli 2020
Onderwerp	:	bestuurlijk overleg st Jansbeek 2e fase
Projectnummer	:	

Doel Memo
Uitwisseling informatie omtrent haalbaarheid aanleg 2e fase van de st Jansbeek.

Aanleiding
De gemeente Arnhem heeft eind 2017 de aanleg van de 1e fase van de nieuwe Jansbeek door het Centrum afgerond. Door de positieve werking van deze nieuwe loop heeft de gemeenteraad van Arnhem op 10 juli 2017 ingestemd met de planuitwerking van het Gele Rijders Plein en daarbij een motie aangenomen waarin staat dat er onderzocht moet worden wat de mogelijkheden zijn voor de aanleg van de 2e fase van de st Jansbeek. Uit dit onderzoek bleek dat de aanleg van de 2e fase van de st Jansbeek ongeveer € 2,7 miljoen gaat kosten. Gemeente Arnhem en Provincie Gelderland hebben daarop ieder € 900.000,- gereserveerd en vragen aan Waterschap Rijn en IJssel of zij de resterende 1/3 deel wil bijdragen. Het waterschap heeft tot op heden, op deze nieuwe vraag, nog geen definitief standpunt ingenomen.

Dilemma's van het waterschap
In bijlage 1 is een opsomming van argumenten voor en tegen opgenomen.

Vind het waterschap het verantwoord om ±€ 3 miljoen uit te geven aan de aanleg van ±350m watergang zonder klassieke waterhuishoudkundige functie en beperkte afvoer en beperkte zichtbaarheid?

Kosten
Bij het waterschap (programma watersysteem) is €1,2 miljoen gereserveerde voor projecten en initiatieven in de gemeente Arnhem. Het gaat hierbij om projecten rondom stedelijk water in Arnhem waarbij doelstellingen van het waterschap worden opgepakt. Dit geld is nog niet vastgelegd in projecten. Op dit moment staan er, naast het HWBP project Rijnkade, geen grote gezamenlijke projecten op stapel in Arnhem. Er zijn wel lopende initiatieven (zoals Beek op de Paasberg, aanpak blauwalg, baggeren, aanpak wateroverlast Molenbeek, etc) maar hierover zijn nog geen financiële afspraken gemaakt.
WRIJ heeft aan de aanleg van de 1e fase st Jansbeek beperkt financieel bijgedragen, maar heeft wel het beheer en onderhoud overgenomen.

Ruimte:
De Bovenbeekstraat en de Beekstraat zijn beide smalle straten (8-11m breed) met verschillende functies zoals aanvoer van winkels en enkele terrassen. Past in het straatprofiel en deze functies een beekgoot tussen de 30 en 75cm breed of zal deze grotendeels met rooster (minder zichtbaar) zijn?

Klimaat:
Door bij het ontwerp rekening te houden met de inrichting kan klimaatadaptatie meegenomen worden (verminderen wateroverlast – taak gemeente), maar de beek levert geen bijdrage aan het oplossen van wateroverlast bovenstrooms van het spoor (taak WRIJ).

Bewustwording
De aanleg van de 2e fase Jansbeek levert een positieve bijdrage aan waterbewustzijn en dit is de kans om met 3 overheden een bijdrage te leveren aan ruimtelijke kwaliteit. Omgekeerd van de vervuiler betaald zou het principe wie betaald bepaald (of heeft voordelen) een rol kunnen spelen. Vanuit Arnhem Noord krijgen we een substantieel deel van onze lasten. Daarnaast geven de straatnamen (Beekstraat en Bovenbeekstraat) aanleiding om een stuk waterhistorie terug te brengen.

Voldoende water
De beek heeft een stedelijke invulling (goot met rooster) met beperkte afvoer. Het beheer en onderhoud van deze goot zal overwegend handwerk zijn (ingewaaid vuil verwijderen). In droge tijden zal de afvoer van de Jansbeek verdeeld moeten worden tussen de afvoer naar Lauwersgracht en 2e fase Jansbeek.

Waterkwaliteit
Door het versteende uiterlijk zal de ecologische potentie (biodiversiteit) laag zijn. Daarbij is het water vanuit het Park Sonsbeek in de zomer bacteriologisch minder goed. Hierdoor is het minder wenselijk om het spelen met water toe te staan.

Duurzaamheid
Om het water op een beheersbare manier op het Gele Rijdersplein te krijgen is het wenselijk om het water dmv een gemaal op te pompen. Dit is echter niet duurzaam (en tevens de 3e pomp in de nieuwe Jansbeek – of kunnen we de pomp bij waterkering verplaatsen als HWBP project uitgevoerd is?)

Huidige stand van zaken
Ambtelijk zijn gemeente en waterschap al bezig om een overzicht te maken met projecten, wensen en ambities die direct bijdragen aan de doelen van het waterschap. Met dit overzicht willen we in gesprek met de gemeente.

Tijdens het overleg zal de heemraad de huidige stand van zaken nadere mondeling toelichten.

GEMEENTE Arnhem

Waterschap Rijn en IJssel
College van Dijkgraaf en Heemraden
Postbus 148
7000 AC DOETINCHEM

Datum : 10 september 2020
Contactpersoon : [redacted]
Zaaknummer : 504377
Telefoonnummer : 026 377[redacted]

Onderwerp: Jansbeek

Geacht College,

Naar aanleiding van de feestelijke opening van de eerste fase van de Jansbeek hebben wij gesproken met de Provincie vanuit de Investeringsagenda Arnhem Nijmegen, programma Bruisende binnensteden aan de rivier en met het Waterschap Rijn-IJssel die verantwoordelijk is voor het water van de Jansbeek, over het gezamenlijk oppakken van de tweede fase.

Op basis van een eerste kostencalculatie, en samen met waterschap uitgevoerde technische onderzoeken, hebben beide partijen in 2017 aangegeven dat zij graag samen met ons willen onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor financiering van de aanleg van de tweede fase. Gemeente en provincie hebben beiden in hun begroting ruimte gevonden voor ieder 1/3 van de benodigde middelen (geraamd op € 2,7 miljoen). Het Waterschap heeft ons in diverse overleggen laten weten ook hun mogelijkheden te onderzoeken.

Op 1 juli jongstleden heeft u bij monde van heemraad Wissink ons kenbaar gemaakt geen mogelijkheid te zien budget hiervoor vrij te maken. Wij zijn hierover uiterst teleurgesteld. Provincie en gemeente konden na deze boodschap niet anders dan concluderen dat hiermee het bovengronds brengen van de tweede fase van de Jansbeek voorlopig geen doorgang kan vinden.

In hetzelfde overleg heeft u ons aangegeven € 1,2 miljoen beschikbaar te hebben voor de gemeente om aan klimaatadaptatieprojecten uit te geven. De gemeente gaat graag met u in overleg hierover.

Mocht u de conclusie over uw bijdrage voor de Jansbeek anders zien, dan vernemen wij dat graag van u, zodat wij de gemeenteraad hierover kunnen informeren.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
namens het college,

b/a

[redacted]

i.a.a.: Provincie Gelderland, dhr Kerris

Waterschap Rijn en IJssel

INGEKOMEN 19 OKT. 2020

2020-1018390/

15 OKT. 2020

Gemeente Arnhem
College van burgemeester en wethouders
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Verzenddatum:
Nummer: 2020.03048
Uw brief van: 10 september 2020
Uw kenmerk: [redacted] 504377 (2020.02702)
Onderwerp: St Jansbeek
Projectnummer:

Contactpersoon: [redacted]
Telefoon:
E-mail: [redacted]wrij.nl
Kopie aan: auteur
Bijlage(n):

Geacht college,

Op 10 september jl. ontvingen wij een brief van de gemeente Arnhem over de Jansbeek. Als waterschap begrijpen we dat het niet vrij kunnen maken van budget voor de 2e fase van de st Jansbeek teleurstelling bij u heeft opgeroepen. We hopen dat deze teleurstelling overgaat in enthousiasme door de opgaven bij klimaatverandering voortvarend gezamenlijk op te pakken.

Ambtelijk zijn al gesprekken over de samenwerking op klimaatadaptatie en deze gesprekken willen we graag, ook bestuurlijk, voortzetten. Hiervoor zullen wij op kort termijn contact opnemen.

Hoogachtend,

[redacted]

Bezoekadres: Liemersweg 2, 7006 GG Doetinchem | **Postadres:** Postbus 148, 7000 AC Doetinchem
Tel.: 0314-369 369 | **Fax:** 0314-343 258 | **E-mail:** waterschap@wrij.nl | **Internet:** www.wrij.nl | **Bank:** 63.67.57.331

Swiftadres: NWABNL2G | **IBAN:** NL68 NWAB 06367573 31 | **BTW nummer:** NL 805432759B01 | **KvK** 09212548

Aan de gemeenteraad

Datum : 7 september 2021
Zaaknummer : 601067
Contactpersoon : Arthur Borst
Telefoonnummer : 026 3774353

Onderwerp: middelen Jansbeek Noord (motie 18M29)

Geachte voorzitter en leden,

Met deze raadsbrief informeren wij u over afdoening van motie 'Jansbeek ook op het Gele Rijders Plein naar boven' (18M29) van 5 maart 2018.

Inleiding
Op 5 maart 2018 heeft uw raad de motie 'Jansbeek ook op het Gele Rijders Plein naar boven' aangenomen. Door middel van de raadsbrief 10 oktober 2017 hebben wij u geïnformeerd over de kosten van aanleg van het noordelijk deel van de Jansbeek en over het feit dat waterschap, gemeente en provincie deze kosten gezamenlijk wilden dragen.

Toebedeling middelen Jansbeek Noord
Inmiddels is bekend geworden dat het waterschap, tot teleurstelling van de gemeente en provincie, geen mogelijkheden ziet om hier middelen voor vrij te maken. Hierover hebben wij u op 31 maart jl. geïnformeerd (iBabs Online). Daarmee vervalt de dekking van de aanleg van dit deel van de Jansbeek en heeft het college moeten constateren dat motie 'Jansbeek ook op het Gele Rijders Plein naar boven' niet uitvoerbaar is. Het college heeft u voorgesteld de beschikbare middelen binnen de gemeente die gereserveerd waren voor de aanleg van de Jansbeek in te zetten voor dekking van de in het raadsvoorstel Gele Rijders Plein opgenomen maatregelen. Dit voorstel ligt ter besluitvorming voor aan uw raad.

Het college acht motie 'Jansbeek ook op het Gele Rijders Plein naar boven' hiermee afgedaan.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9200 • 6800 HA Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

18 M29

CDA Arnhem D66 SP ChristenUnie Arnhem

Motie: "Jansbeek ook op Gele Rijders Plein naar boven"

De gemeenteraad van Arnhem in vergadering bijeen op 5 maart 2018, tijdens de behandeling van moties vreemd aan de agenda.

Overwegende dat:

1. De raad op 10 juli 2017 heeft ingestemd met de planuitwerking van het Gele Rijders Plein met als doel het Gele Rijders Plein een nieuwe toekomst te geven.
2. De raad tijdens de behandeling van dit raadsvoorstel de motie 17M47 'Gele Rijders Plein boven Jan(sbeek)' heeft aangenomen met als doel onderzoek te starten naar de mogelijkheden om de Jansbeek op het luwe gedeelte van het plein naar boven te halen, partijen die zich hierbij betrokken voelen actief te benaderen en de resultaten en kosten hiervan in beeld te brengen.
3. Het Waterschap Rijn-IJssel in een destijds gedane rapportage al heeft aangegeven haar diensten te willen aanbieden bij onderzoek naar waterprojecten in de stad en als zodanig ook naar wat er mogelijk is met de Jansbeek op het Gele Rijders Plein.
4. Het College in haar raadsbrief van 10 oktober 2017 (zaaknummer 186924) genoemde motie heeft afgedaan, waarbij is aangegeven dat het bovenhalen van de Jansbeek vanaf het tracé Gele Rijders Plein tot aan de Beekstraat zeker tot de mogelijkheden behoort, maar dat daarbij rekening dient te worden gehouden met een kostenindicatie van 2,6 mio met een bandbreedte van 15% en deze financiële middelen momenteel nog niet voorhanden zijn.

Constaterende dat:

1. De Gemeente inmiddels overleg heeft gehad met zowel de Provincie als het Waterschap Rijn-IJssel waaruit naar voren is gekomen dat partijen zeer enthousiast zijn over dit plan, dat het Waterschap Rijn-IJssel i.h.k.v. het Deltaprogramma dit plan ook al onder de aandacht van het Rijk heeft gebracht, maar dat het n.a.v. gesprekken met partijen over cofinanciering wachten is op financiële middelen van de Gemeente zelf die naar schatting 1/3 van de kosten (8 ton tot 1 mio) bedragen.
2. Het College in haar raadsbrief 'Majeure financiële ontwikkelingen' van 13 februari 2018 (zaaknummer 216622) heeft aangegeven dat er t.a.v. het project 'Zuidelijke binnenstad' een positief saldo rest van 4,6 mio, dat dit resultaat beschikbaar zou moeten blijven voor verdere ontwikkeling van de (zuidelijke) binnenstad en waarbij wordt voorgesteld dit bedrag bij de jaarrekening 2017 tot te voegen aan de Bestemmingsreserve Binnenstad.

Van mening zijnde dat:

1. Naast wat reeds is gerealiseerd, ook het bovenhalen van de Jansbeek vanaf het tracé Gele Rijders Plein tot aan de Beekstaat een attractieve bijdrage kan leveren aan de verdere ontwikkeling, uitstraling en beleving van de binnenstad.
2. De kans voor het verzilveren van het hierboven genoemde nu binnen handbereik is met de beschikking van de middelen zoals genoemd in de raadsbrief 'Majeure financiële ontwikkelingen' indien de ontwikkeling van Gele Rijders Plein/Jansbeek daarin een hoge prioriteit krijgt.

Verzoekt het college:

1. Over te gaan tot het daadwerkelijk uitwerken van een plan om de Jansbeek naar boven te halen vanaf het tracé Gele Rijders Plein tot aan de Beekstraat. Qua cofinanciering in overleg te gaan met de Provincie, het Waterschap en mogelijk het Rijk en qua dekking de gemeentelijke bijdrage te financieren vanuit het positieve resultaat van 4,6 mio uit het project Zuidelijke binnenstad (Bestemmingsreserve Binnenstad).
2. Zo mogelijk nog voor het zomerreces van 2018 met een uitgewerkt voorstel naar de raad te komen.

CDA	D66	SP	CU
H. Montfrooy	M. Loor	G. Noordzij	D. Becker

AANGENOMEN

Voor 24

Tegen 13

Motie “Jansbeek ook op Gele Rijders Plein naar boven” (18M29)

D66	8	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	0	5
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	3
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	0	4
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	2	0
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	1	0
Becker		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal 37

	naam	namens
1 2	Bart Brouwer Ryu Tajiri	Erven Brouwer/Tajiri
3	Jan Reijnen	Bond Heemschut (Werkgroep behoud AKUfontein)
4	Marga van Mechelen	Werkgroep behoud AKUfontein
5 6	Karen Verholt Dick Cochius	APCG
7	Erik Wiessenberg	Bewonersgroep Arnhems Hart
8	Theo van der Meer	Rudius Vastgoed
9	Sander Wind	PBA
10	Wim van der Poel	Mamscoffee
11	René Janssen	Royal/ Sansa Business B.V.
12	Johan Wolthuis	Stichting Jansbeek boven Water
13	Marcel van Empel (ovb)	Klankbordgroep/ Arnhem6811

AKU fontein

De AKU fontein in 1961

Ferdi Tajiri (links), vriendin Loïs Wong en kinderen bij de AKU fontein 1961. Tajiri heeft in het midden van het beeld een inscriptie gemaakt voor Ferdi *'For a Girl from Arnhem'*.

De AKU fontein is een bijzonder monument
Ter viering van hun vijftigjarig bestaan in 1961, schonk de Algemene Kunstzijde Unie (AKU) dit ensemble aan de burgers van Arnhem. Een plek om elkaar te ontmoeten en te verpozen aan de fontein of in de intimiteit van de pergola. Een oase in hartje stad. De bedoeling van de AKU was een aangename omgeving te creëren, die bijdroeg aan de ontspanning en het welzijn van zijn burgers waarvan vele werknemers waren bij de AKU. Een mooi geschenk. Dit is de menselijke maat die architect Henk Brouwer in nauwe samenwerking met Shinkichi Tajiri heeft weten te integreren in het ensemble.

Architect Henk Brouwer heeft, ondanks dat hij jong gestorven is, een indrukwekkend oeuvre van wederopbouw architectuur op zijn naam staan waarvan meerdere gebouwen tegenwoordig rijksmonumenten zijn.
In al zijn opdrachten werkte hij samen met kunstenaars en zijn keuze om Tajiri hierbij te betrekken, laat zien hoe secuur hij op alle fronten inhoudelijk te werk ging.
Tajiri, veteraan uit het Amerikaanse leger, heeft gevochten voor de vrijheid in Europa.
Na de Tweede Wereldoorlog keerde hij in 1948 terug naar Europa, om te studeren in Parijs bij Zadkine en Léger. Tajiri werd al in 1949 door de Nederlandse Cobra kunstenaars uitgenodigd voor de, wat later zal blijken, spraakmakende tentoonstelling in het Stedelijk Museum te Amsterdam. Dit is ook de eerste keer dat architect Henk Brouwer zijn werk ziet.
Wanneer Tajiri in 1956 met zijn vrouw Ferdi (Nederlandse beeldhouwer en Arnhemse) naar Amsterdam verhuist heeft de Nederlandse kunstwereld hem al in het vizier en zal hij op diverse Documenta's en bij de Biënnale van Venetië Nederland vertegenwoordigen. Tajiri wordt nu gezien als een van de vernieuwers van de Nederlandse beeldhouwkunst.
Het beeld 'De ontembare krachten van de natuur' is Tajiri's eerste beeld in de openbare ruimte en spreekt hoop uit voor de toekomst. Het optimisme van de wederopbouw in een stad die zwaar beschadigd uit de oorlog is gekomen, en nu een betere tijd tegemoet gaat.
Voor het AKU ensemble ligt de kei van de Liberation Route, en zo komt de oorlog, de veteraan/beeldhouwer, de architect en de wederopbouw daar samen op het Gele Rijdersplein.
Men kan stellen dat alle elementen op architectonisch, stedebouwkundig, kunstzinnig, cultuur-historisch, historisch, economisch en maatschappelijk gebied op hoog niveau vertegenwoordigd zijn in het ontwerp en de betekenis van het AKU ensemble.

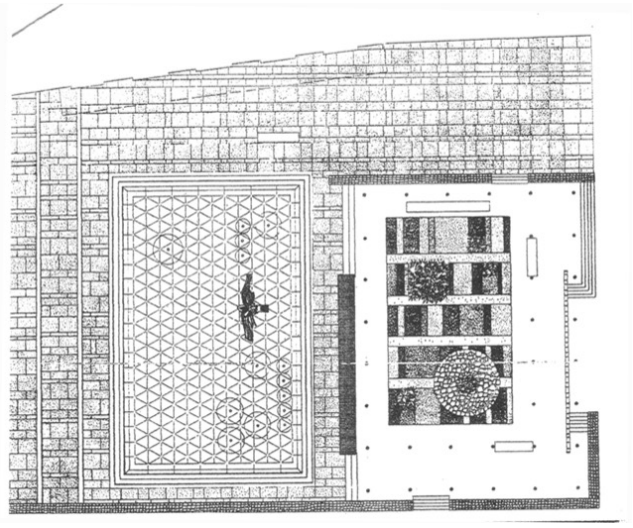
U kunt zich voorstellen dat wij, de erven van, bij de rondetafelgesprekken vorig jaar zeer verbaasd waren – en dit is een understatement – dat het uitgangspunt van het college was ‘**restauratie zoals het nu is’**!
Kan men werkelijk van restauratie spreken als het gaat om een monument dat nu, zestig jaar later, nog slechts een schim is van zichzelf. Gestript is van alle elementen die zorgden voor het aangenaam kunnen verpozen, zoals de verlichting van het gehele AKU monument, de vitrines, de beplanting, en zelfs recent werd een bank aan de fontein onttrokken. Waar de toegankelijkheid voor de bezoeker ernstig belemmerd wordt door de later toegevoegde fietsenstalling. Waar achterstallig onderhoud niet bijdraagt aan een positieve beleving.
In alle voorgelegde ontwerpen wordt het rijksmonument blijvend aangetast.
Wij hadden graag het onderzoek en de voorstellen gezien van een restauratie architect.
Arnhem moet zich realiseren welk uniek monument zij in haar bezit heeft, terecht een rijksmonument.
Wij danken u voor uw aandacht.

Hoogachtend,

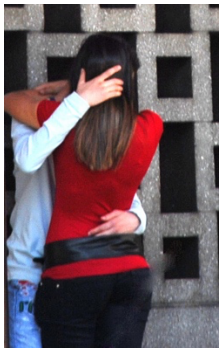
Bart Brouwer
Ryu Tajiri
Erven Brouwer Tajiri
15 september 2021

www.akufontein.nl
https://www.shinkichi-tajiri.com/seeds
www.ferdi-tajiri.com

Architecten in Arnhem, Oosterbeek en Velp - Ontwerpers van gebouwen, stedelijke ruimte en landschap, uitgeverij Matrijs, Utrecht, maart 2020. ISBN: 978-90-5345-554-8

Gemeente Arnhem,
Postbus 9029,
6800 EL Arnhem.

Arnhem, 15 september 2021.

Inzake: Ronde tafel AKU fontein/Gele Rijdersplein 15 september 2021.

Geachte raadsleden,

Vanavond zitten we weer bijelkaar om over het Gele Rijdersplein te praten. Wanneer we kijken naar het traject vanaf 2016 tot op heden dan zijn er maar twee woorden mogelijk “diep treurig”. Diverse voorstellen, veel praten en ga maar zo door is deze soap in zes jaar tijd jaar al gepasseerd. Indertijd werd er nog beetje actief begonnen met “Plein krijgt smoel” door Ine van Burgsteden en dachten veel inwoners, ondernemers en passanten dat er werkelijk binnen een jaar of twee een geheel vernieuwd Gele Rijdersplein zou komen met een gerestaureerd monument.

Echter we zitten nog steeds te praten en onderhand is men al veel geld kwijt aan onderzoeken, tekeningen, vergaderen over het AKU fontein en omranding. In 2019 heeft men fase 1 gerealiseerd met een verhoogde rand, grasveld en toegankelijke bestrating. Gelukkig was dat wel binnen een aantal maanden gereed.

Een Gele Kubus werd het ook niet en is gelukkig via een debat gelijk dan ook stopgezet. Dat idee heeft dan ook een behoorlijke deuk veroorzaakt tussen de gemeente, diverse betrokken ondernemers en inwoners. Tevens zitten inwoners van Arnhem nog steeds te wachten op de echte en duidelijke afrekening van inkomsten en kosten. Een belofte door toenmalig wethouder Hans de Vroome indertijd aan de gemeenteraad en ons als inwoners van Arnhem. Neem aan dat deze belofte alsnog door wethouder Bob Roelofs ingewilligd zal gaan worden dit jaar?

Als we naar het huidige plan 2b kijken en terug denken aan de eerdere gesprekken met diverse gesprekspartners dan lijkt het erop alsof deze bijeenkomsten geen nut hebben gehad. We moeten dan terug denken aan de verslagen van een eerder klankbordgroep welk van het Gele Rijdersplein een racecircuit heeft gemaakt en waarbij diverse omwonenden zich buitengesloten voelden. Wel heeft het plein hierdoor een smoel gekregen, echter pas als men met zijn/haar brommer, fiets of scooter op zijn plaat gaat. Iets waar inwoners toen al geregeld voor waarschuwden, ook bij de informatieavond, maar gewoon naast zich neergelegd is.

Dat de openbare fietsenstalling geen gezicht is mag duidelijk zijn. Van de +/- 190 plekken staan er nu al een geruime tijd 60 bezet met wrakken en weesfietsen, dus adequaat opruimen en/of schoonmaken zit er niet in. Bij sommigen groeit het onkruid al door de spaken. Daartegen is deze fietsenstalling wel hard nodig. Als men goed kijkt is er ruimtegebrek omdat aanwonenden ook hier hun ijzeren ros vaak stallen vanwege geen stallingsruimte bij hun woning of kamer.

Daarnaast is het een plek om je ijzeren ros te stallen als je de Korenmarkt of het winkelgebied in wilt gaan. Een zeer logische plaats en makkelijk te bereiken zonder teveel poespas zoals bij Arnhem Centraal. Aangezien we meer mobieler worden dan met een auto vragen we ons ook af of het niet beter is om een plek te maken die groter is dan 190 stuks?

Kijken we verder naar het nieuwe ontwerp dan valt op dat er totaal geen rekening gehouden is met mensen met een beperking. Wanneer men de vloer 60 cm hoger gaat maken bij de pergola dan is er een hellingbaan nodig om deze toegankelijk te maken. Doordat men dan boven de 1.00 meter komt zal er een rustvlak moeten komen en naar schatting zal de hellingbaan 15 tot +/- 20 meter lang worden.

Wat betreft de kiezelbestrating en trappen naast Stan & Co. staat er ook niets omschreven over een hellingbaan en gelijke bestrating. Wel wordt er hier en daar gesproken over afslijpen van de kiezels. Dit laatste is ook toegepast bij de grote keien op de markt en vormen bij nattigheid glijpartijen. En is de hellingbaan naar de ondergrondse fietsenstalling wel toegankelijk voor iedereen?

Daarnaast zijn er vragen in hoever de ondergrondse fietsenstalling open is voor de inwoners van de binnenstad. Kunnen zij 24/7/365 terecht bij hun fiets? Hoe zit het met stallen van bakfietsen, elektrische fietsen, scooters, brommers en ga maar door met diverse varianten aan stalen rossen? Hetzelfde verhaal als bij de nieuw te bouwen fietsenstalling Bartokpark. Men weet het nog niet en is het aan onderzoeken.

Het Gele Rijdersplein is een ontmoetingsplek en een “Place to meet”, echter ook voor de mensen die niet gezellig komen om te lunchen, praten e.d. Net als bij de graffitiberg, Musis Sacrum, Sonsbeek en onderkade gebeuren hier ook zaken die men liever niet voor zijn/haar deur heeft. Dagelijks liggen er (kapotte) drankflessen, wikkels, zakjes maar ook zijn er spuiten en verbrande aluminiumfolie gevonden. We verwachten dat door de ondergrondse fietsenstalling dit meer zal gaan aantrekken en hierdoor een onveiliger situatie zal ontstaan. Iets waar aanwonenden enorm van balen en ook vanaf willen.

In onze gesprekken met de inwoners van de binnenstad werd duidelijk aangegeven om het Aku fontein met bijbehorende pergola op te knappen en zorgen dat de verlichting weer werkt. Het een en ander kan mogelijk op zonne-energie werken. Maak aan de voorzijde (Willemsplein zijde) een ondergronds fietsenstalling en zorg dat deze toegankelijk is voor omwonenden na sluitingstijd. Men kan bv met een automatische fiets-carrousel werken.

Pak daarnaast het fietspad aan en laat ze via de binnensingel verder rijden, zo ontlast men het Gele Rijdersplein van de crossende ijzeren rossen. Een mooie vergroende omgeving met verlicht voetpad langs het monument (zijde Janspoort) richting Dada Wan geeft een sfeer die het plein verdiend. Maar ook inwoners kunnen aan hun zijde vergroenen door het realiseren van geveltuinen e.d. Desgewenst kunnen er terrassen worden geplaatst voor de horeca en heeft men een “Place to Meet & Greet”..

Verder verwijzen we naar ons artikel van 19 juni 2021 waar in kort nog even wat aandachtspunten staan en een idee voor een fietsenstalling met service van 800m2 in voormalig Workstation (Gele Rijdersplein 36).
https://arnhemshart.nl/nieuws/opknappen-aku-fontein-bron-van-discussie/2021

Graag willen wij aansluiten in het vervolgtraject aangezien dit gedeelte een plek is waar inwoners van Arnhem komen en naar toe gelokt moeten worden voor de rust, vertier, kleine evenementen en gezelligheid. Tevens zien we dat het APCG nauw betrokken gaat blijven aangezien zij over de toegankelijkheid praat en tot op heden in dit traject nergens intensief bij betrokken zijn geweest.

We wensen de gemeenteraad een fijn en constructieve behandeling waarbij zeker diverse harde punten besproken worden. Het zou top zijn als Arnhem beter en met meer respect om zou gaan met monumenten en kunst in de openbare ruimte.

Met vriendelijke groeten,

Bewonersgroep Arnhems Hart,
Dhr. E.R. Wiessenberg,

Uitgaan
Rust
Groen
Coehoorn
Winkelen
Gemeente
SamenZijn
Binnenstad
ArnhemsHart
Arnhem
Korenmarkt
Rijnkade
sacrum
Musis
Bewoners
Cohesie
Centrum
Veilig

Behoud en restauratie van het AKU ensemble Gele Rijdersplein (inspreektekst) 15/09/2021

Korte bio Marga van Mechelen. Tot mijn pensionering ben ik verbonden geweest aan de Universiteit van Amsterdam, en nog steeds als onderzoeker werkzaam. Gespecialiseerd in internationale hedendaagse kunst, en kunst in Nederland vanaf de jaren zestig. In een ver verleden ook veel gepubliceerd over de architectuur en stedenbouw van de eind 19e en 20ste eeuw. Was lange tijd bestuurslid van Open Monumentendag Arnhem.

Ik wil de uiterst korte vraag voorleggen, in het bijzonder aan de raadsleden:

Kiest uw partij voor een Rijksmonument of voor een fietsenstalling?

U weet waar B&W voor heeft gekozen: een fietsenstalling en dan heb ik het niet over de voorkeur voor model 2B in het rapport van landschapsbureau Poelmans Reesink. Ik heb het dan over de keuze voor deze vorm van expertise (landschapsarchitectuur) en niet de primaire keuze voor restauratie en de deskundigheid die restauratie vraagt.
Er is gekozen voor een bureau gericht op creëren en niet restaureren.
Het creëren van een fietsenstalling, mooi gecamoufleerd in model 2B door een geruïneerd monument.
De Rijksdienst van het Cultureel Erfgoed, de RCE, schreef al: “het is nogal wat om het in het verleden gecreëerde probleem van de fietsenstalling op te lossen in het monument zelf.”
Een rapport dat u afleidt van waar u zich primair op zou moeten concentreren: het monument en de waardebepaling daarvan. Die waardebepaling is door de gemeente zelf in eerste instantie gedaan toen het als geschenk werd aanvaard en later door de Rijksdienst voordat het een Rijksmonumentenstatus kreeg.

Ongetwijfeld weet u dat het Rijksmonument nooit de functie van fietsenstalling heeft gehad.
Dat woord zult u dan ook niet in de motivering van de RCE tegengekomen.
Evenmin de daarbij horende waarde van mobiliteit. Wat u wél tegenkomt staat daar haaks op. Het draait bij het ensemble om geborgenheid, het is een ontmoetingsplek, een plek om te verpozen; het is een symbool van gemeenschapszin.

We realiseren ons dat deze waarden het monument tot een buitenbeentje maken in een stad als Arnhem die bekend staat om zijn verkeerscongestie, waar de ringweg, Parijzenaren zouden het de periferique intérieur noemen, door het Middeleeuwse stadshart loopt. Uniek ook omdat het deel uitmaakt van de enige geslaagde stedenbouwkundige ingreep in het centrum van Arnhem na de Tweede Wereldoorlog: het Gele Rijdersplein, de Looierstraat, het Johnny van Doornplein met het door Henk Brouwer ontworpen Nillmij gebouw.

Niet voor niets spreekt de Rijksdienst van “situationele en ensemblewaarde”, “van gaafheid en zeldzaamheid”.

Nogmaals: kiest u voor behoud van de ensemblewaarde van het Rijksmonument op de daarvoor ideale en geëigende plaats, of kiest u voor een fietsenstalling te midden van wat ooit een gaaf Rijksmonument was?

Marga van Mechelen

Beste Raadsleden,

Hoe meer bij het ontwerp van een project rekening gehouden wordt met de functie en alle gebruikers, hoe minder aanpassingen er nodig zijn. Het mooiste is als een ontwerp zo gemaakt wordt dat er helemaal geen aanpassingen nodig zijn. Door vanaf de start al over inclusie en toegankelijkheid na te denken, kan het zelfs zo zijn dat er hele andere keuzes gemaakt worden.

Het monument zoals het nu is, is niet toegankelijk. In de ontwerpen die gepresenteerd zijn, verwachten wij daar dan ook oplossingen voor. In het raadsvoorstel staat dat bij de uitwerking rekening gehouden wordt met de toegankelijkheid, wij vinden echter dat het eerste ontwerp al inclusief en dus toegankelijk moet zijn. Dit geldt nu voor geen van de varianten. Het moet voor inwoners met een beperking ook vanaf het begin al duidelijk zijn hoe de toegankelijkheid gerealiseerd gaat worden. Ook in de schetsen.

Het podium onder de pergola heeft een publieksfunctie. Mensen met een beperking moeten er kunnen optreden, maar ook tentoonstellingen kunnen bezoeken. Als we de huidige te overbruggen hoogte opmeten is deze niet overal gelijk en ligt tussen ong de 45 – 55 cm. Volgens de ITS is dan een hellingbaan van ong 7 – 11 m nodig. Als het podium met 60 cm wordt verhoogd kan het hoogteverschil zelfs 1 m of hoger worden. Dan praat je al over 20 meter. Als we de ontwerpen zien, zou een hellingbaan alleen aan de noordkant (bij zwartwerk) kunnen.
Om zeker te zijn dat een dergelijke hellingbaan ook realiseerbaar is, zou deze ons inziens als oplossing al in het ontwerp moeten worden opgenomen of ingetekend. Wij willen niet dat achteraf nog een oplossing wordt bedacht die niet adequaat is. Sowieso pleiten wij er voor dat alle gevolgen voor de toegankelijkheid ook in het vergelijkingsdocument (bijlage 2) wordt opgenomen.

Verder vinden wij het belangrijk dat de terrassen toegankelijk gemaakt worden. Over de hele breedte aan de kant van fontein zijn traptreden van ong 14 cm. Deze zouden minimaal aan 1 kant vlak gemaakt moeten worden (verlaagd). Inwoners met een rolstoel of scootmobiel moeten ook zelf, of samen met collega's, gezin of vrienden van het terras (als horeca) en de verkoeling kunnen genieten. De bestrating met keitjes is erg ontoegankelijk. Wij pleiten hier voor gladde bestrating.

Tenslotte wordt in het raadsvoorstel ook het verplaatsen van het openbaar toegankelijk toilet genoemd. Wij zijn van mening dat de locatie van het toegankelijke toilet duidelijk moet zijn voor aanvang van het project. Het moet onderdeel van het plan zijn en een volwaardig alternatief. Er zijn immers maar weinig toegankelijke toiletten in de buurt.

Met vriendelijke groet,

Dick Cochius,
Voorzitter Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg)

BEHANDELRESULTAAT

Ronde tafelgesprek

Gele Rijdersplein (AKU-fontein)

Documentnummer:	
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Roelofs

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Manders (Arnhem Centraal), Combée (VVD), Van Ommen (D66), Eliëns (PvdD), Coenders (GroenLinks), Greving (PvdA), Becker (ChristenUnie), Aydemir (Denk/Verenigd Arnhem), Wiggers/Van Plateringen (AOP) en Koorn (CDA). De fracties van de PVV en de SP waren niet vertegenwoordigd.

Verloop
Tijdens het ronde tafelgesprek waaraan onderstaande personen hebben deelgenomen is uitgebreid gesproken over het raadsvoorstel waarbij onder meer de toegankelijkheid van het AKU-monument en de locatie van de fietsenstalling uitgebreid besproken zijn.

naam	namens
Bart Brouwer Ryu Tajiri	Erven Brouwer/Tajiri
Jan Reijnen	Bond Heemschut (Werkgr behoud AKUfontein)
Marga van Mechelen	Werkgroep behoud AKUfontein
Karen Verholt Dick Cochius	APCG
Erik Wiessenberg	Bewonersgroep Arnhems Hart
Theo van der Meer	Rudius Vastgoed
Sander Wind	PBA
Marcel van Empel	Arnhem 6811 (& klankbordgroep)
René Janssen	Royal/ Sansa Business B.V.
Johan Wolthuis	stichting Jansbeek boven Water

Conclusie
De voorzitter concludeert dat het Ronde tafelgesprek is afgerond en geeft aan dat de Meningsvorming over het het raadsvoorstel op een van de volgende Politieke Avonden zal plaats vinden.

De raadsadviseur,

E.J.S. Dirksen

De voorzitter,

C.J.M. Kalthoff

Presentatie GRP

René Janssen, Royal

15-09-2021, Arnhem

TOEKOMST GRP

Ambitie:
Ontmoetings-plek creëren in binnenstad: Goed wonen & verblijven

Budget :
4.2mln

Kans:
Van GRP een vitale plek maken in de binnenstad; veilig & dynamisch

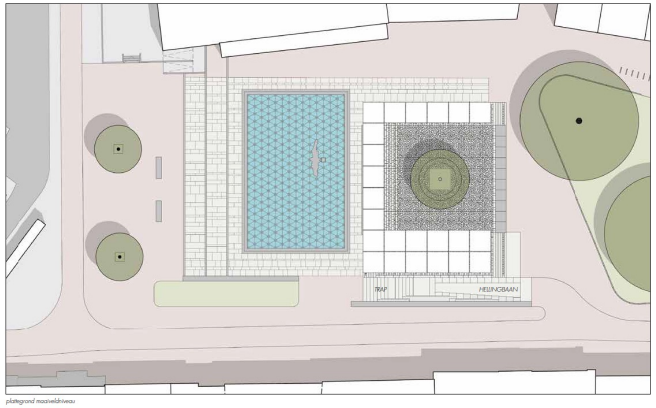
Plan:
- Restauratie
- Transformatie
- Pergola
- Fietsenstalling
- Podium

Zorgen:

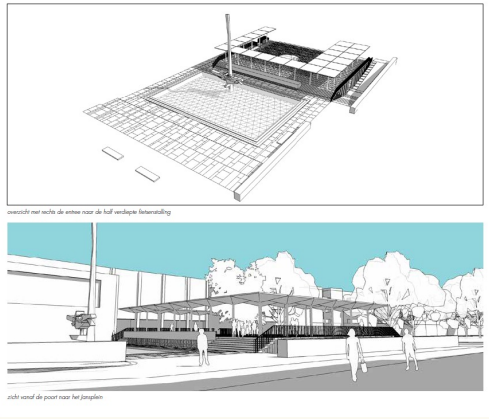
HALF VERDIEPTE FIETSENSTALLING OOST

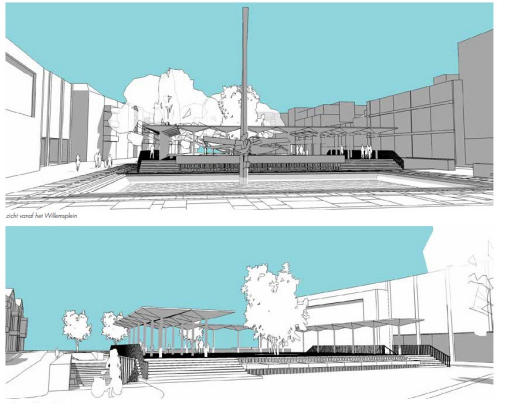
PLATTEGROND PERGOLA VERHOOGD

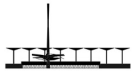

PERGOLA VERHOOGD

PODIUM NAAR DE PARKZIJDE

ZORGEN

1. Planvisie en beleving

- Uitgangspunt: Renovatie Monument ca. 2.200m2
- Probleem: Totaal GRP plein ca. 8.000m2

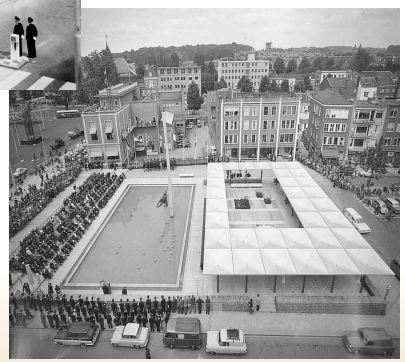
September 1960

1961

Maart 1961

1961 Opening AKU fontein

ZORGEN

1. Planvisie en beleving

- Uitgangspunt: Renovatie Monument ca. 2.200m2
- Probleem: Totaal GRP plein ca. 8.000m2

ZORGEN

1. Planvisie en beleving

- Uitgangspunt: Renovatie Monument ca. 2.200m2
- Probleem: Totaal GRP plein ca. 8.000m2

2. Fietsenstalling

- Stadsfietsenstalling vs. Stations-fietsenstalling
- Probleem: verschil in gebruik + capaciteit en ontwerp & hellingbaan

ZORGEN

1. Planvisie en beleving

- Uitgangspunt: Renovatie Monument ca. 2.200m2
- Probleem: Totaal GRP plein ca. 8.000m2

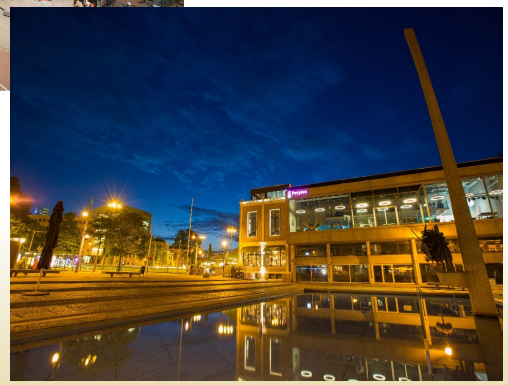
2. Fietsenstalling

- Stadsfietsenstalling vs. Stations-fietsenstalling
- Probleem: verschil in gebruik + capaciteit en ontwerp & hellingbaan

3. Gebruik

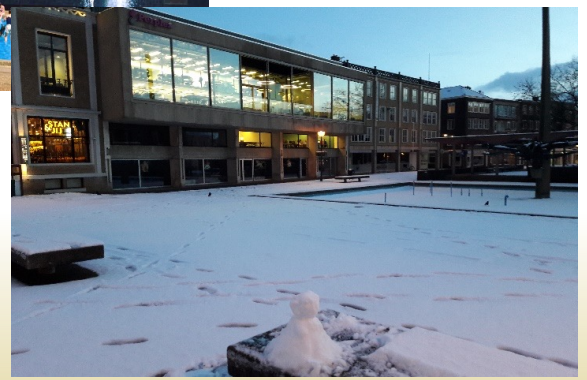
- Dag vs Nacht
- Zomer vs. Winter
- Monument vs. Event
- Pergola vs. Podium

Dag vs. nacht

Zomer vs. Winter

ZORGEN

1. Planvisie en beleving

- Uitgangspunt: Renovatie Monument ca. 2.200m2
- Probleem: Totaal GRP plein ca. 8.000m2

2. Fietsenstalling

- Stadsfietsenstalling vs. Stations-fietsenstalling
- Probleem: verschil in gebruik + capaciteit en ontwerp & hellingbaan

3. Gebruik

- Dag vs Nacht
- Zomer vs. Winter
- Monument vs. Event
- Pergola vs. Podium

= Gebrek aan beleving

Renovatie Monument versus “nieuwe” beleving GRP

BEDANKT VOOR UW AANDACHT.

Arnhem, 15-09-2021

WAT IS HEEMSCHUT?

Heemschut is een vereniging, in 1911 opgericht ter bescherming van cultureel erfgoed

Momenteel heeft zij 5000 leden, 150 vrijwilligers

ERFGOEDVERENIGING
HEEMSCHUT

Het jubileumgeschenk van AKU behoort tot de top 100 monumenten van de Wederopbouw

Heemschut strijdt al vele jaren voor volledig behoud van dit complex

Het nu voorliggende plan 2B heeft een vernietigende uitwerking op het totale ontwerp

De gevolgen van dit plan

Het ophogen en de gedeeltelijke sloop van de pergola tast de verhoudingen en daarmee het totale ontwerp aan.

De relatie spuiters en achtergrond klopt niet meer

Er ontstaat ‘çollateral damage’:

- Storende hekken lijken onvermijdelijk
- Er ontstaat verminderde toegankelijkheid
- Functie van ontmoetingsruimte wordt belemmerd

De raming van de kosten

Zijn alle posten bekend?

Te denken valt aan:

- de kostbare sloop van de pergola,
- het terugplaatsen met veel aanpassingen op onderdelen

Andere gremia dan Heemschut:

- Team Welstand Monumenten, het eigen adviesorgaan van de gemeente laat in zijn laatste verslag ernstige twijfel zien
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed staat buitengewoon gereserveerd tegenover de gekozen variant
- Negatief advies RCE na uitwerking is goed denkbaar

Door gelegenheidsargumenten dreigt foutief besluit

Zie ons bezwaarschrift dat u allen heeft ontvangen

Tot slot

We dringen aan op het aantrekken van een restauratiearchitect

Jan Reijnen namens Erfgoedvereniging Heemschut

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvorming 1

Gele Rijdersplein (AKU-fontein)

Documentnummer:	
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Van der Zee (bij afwezigheid van de heer Roelofs)

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Manders (Arnhem Centraal), Combee (VVD), Venhoek (D66), Wiggers (AOP) Coenders (GroenLinks), Greving (PvdA), Becker (ChristenUnie), Koorn (CDA), Eliëns (Partij voor de Dieren) en Aydemir (DENK/Verenigd Arnhem). De fracties van de PVV en de SP waren niet vertegenwoordigd.

Verloop
Een meerderheid van de raadskamer geeft aan te kiezen voor het behoud van het AKU-monument en dus niet voor het ophogen van de pergola.
De fractie van Arnhem Centraal gaf aan een amendement te maken om voor 1 te kiezen.
De fractie van het CDA gaf aan een motie in te dienen over extra ontmoeten op het Gele Rijdersplein.

Toezegging
Wethouder Van der Zee zegt toe de consequenties voor de provinciale subsidie, die is gebaseerd op het raadsbesluit uit 2017, in beeld te brengen als wordt gekozen voor een andere optie.

Conclusie
De voorzitter concludeert namens de raadskamer dat het raadsvoorstel kan worden doorgeleid naar de Meningsvorming 2.

De raadsadviseur,

E.J.S. Dirksen

De voorzitter,

C.J.M. Kalthoff

Memo

GEMEENTE Arnhem

Datum : 30 september 2021

Aan : Raadsleden en fractievolgers

Van : Bob Roelofs

Betreft : Toezegging in beeld brengen consequenties provinciale subsidie AKU monument

Op 22 september is bij de behandeling van het raadsvoorstel Gele Rijders Plein de volgende toezegging gedaan door de portefeuillehouder: *Wethouder Van der Zee (bij afwezigheid van wethouder Roelofs) zegt toe de consequenties voor de provinciale subsidie, die is gebaseerd op het raadsbesluit uit 2017, in beeld te brengen als wordt gekozen voor een andere optie.*

De provincie is hierover ambtelijk benaderd. Op basis van dit contact is de verwachting dat de keuze voor model 1 en daarbij het (al dan niet deels) handhaven van het fietsparkeren op de huidige locatie, consequenties zal hebben met betrekking tot de provinciale subsidie. Welke consequenties dit exact zijn, is afhankelijk van de daadwerkelijke melding van de wijziging van de subsidie en de beoordeling hiervan door de provincie. Enerzijds moet de provincie hier een inhoudelijke mening over vormen en anderzijds zal het ook financiële consequenties hebben omdat de subsidiabele kosten lager zullen zijn dan begroot (bijvoorbeeld door het ontbreken van verdiept fietsparkeren).

Fietsenstalling Gele Rijdersplein
Raadsvergadering 6 oktober 2021 (meningsvormende behandeling)
Reactie Fietsersbond, afdeling Arnhem

Fietsersbond
Afdeling Arnhem

Arnhem, 6 oktober 2021

Geachte raadsleden en leden van B&W,

Fietsersbond, afdeling Arnhem heeft kennis genomen van de discussie die gaande is over de herinrichting van het Gele Rijdersplein, specifiek het deel rondom de AKU-fontein.

Dat de fietsenstalling nu op de verkeerde plek ligt is overduidelijk. De bottleneck die er voorheen al was, is kunstmatig verergerd door de plaatsing van de fietsenstalling op deze plek. We hebben altijd begrepen dat de huidige fietsenstalling tijdelijk zou zijn, dus al lang verplaatst had moeten zijn naar een betere locatie.
Een schitterende kans hiervoor heeft zich nog niet zo heel lang geleden voorgedaan bij de laatste herinrichting van het Gele Rijdersplein. Voor een ruimere en beter gelegen fietsenstalling was volop plaats en die is er voor wat de Fietsersbond betreft nog steeds.
Wij zien het liefst op maaiveld een mooie en ruime fietsenstalling, waarbij rekening gehouden wordt met de stallingsbehoefte van de verschillende doelgroepen die de binnenstad bezoeken, waarbij het natuurlijk ideaal zou zijn als ook de avond- en nachthoreca bediend zou worden.
Voor bewoners van de binnenstad zouden wij graag zien dat men, conform de regels in de woningwet, over een eigen stallingsruimte beschikt.
Een verdiepte fietsenstalling zoals nu het plan lijkt te zijn, is minder ideaal omdat een hellingbaan als toegang een barrière vormt. Daarmee heeft Arnhem de nodige ervaring, bijvoorbeeld op het Johnny van Doornplein.
Het lijkt ons dat er op het Gele Rijdersplein ruimte genoeg is voor een mooie combinatie van een ruime fietsenstalling oostelijk van de AKU-fontein en bijvoorbeeld aan de andere kant geflankeerd wordt door het feestaardvarken met daaromheen of in de nabije omgeving een aantal terrasjes.
Wij willen wijzen op de belangrijke rol van de overheid en dus ook de politiek om sturing te geven aan dit soort processen bij de invulling van de openbare ruimte met een gezonde balans tussen vrije levensruimte en vastgelegde invulling.
Er loopt op dit moment ook een discussie over het project 'Kwaliteitsimpuls Willemsplein'. We denken dat dit project niet los gezien kan worden van het Gele Rijdersplein. Benut de kansen die de samenhang van aan elkaar grenzende projecten geeft.
Tot slot: zorg dat de fietsroute Looierstraat - Gele Rijdersplein - Willemsplein niet (nog verder) in het gedrang komt, er tenminste vanuit gaande dat goede fietsmobiliteit om heel goede redenen onmisbaar is.
Er zullen keuzes moeten worden gemaakt en in verband hiermee storen wij ons nogal eens aan het feit dat de ruimte voor groen 'altijd' met voetganger-fietsmobiliteit lijkt te moeten concurreren en 'nooit' met automobiliteit of OV. Een ons inziens onterecht uitgangspunt.

Laat duidelijk zijn: de fietsenstalling Gele Rijdersplein voorziet in een enorme behoefte, maar ligt nu op de verkeerde plek. Laten we die ongelukkige noodgreep herstellen in de zin zoals hier voorgesteld.

Uiteraard zijn wij bereid om ons standpunt en onze opmerkingen nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
Jan Kelderman

Fietsersbond, afdeling Arnhem
arnhem@fietsersbond.nl
026-3700087

Meer weten over de Fietsersbond?
Kijk op Fietsvisie 2040

De Fietsersbond zet zich in voor veilig en comfortabel fietsen en levert daarmee een bijdrage aan een leefbaar, gezond en actief Nederland én aan fietsgeluk voor iedereen! Nog geen lid? Ga naar https://www.fietsersbond.nl/word-lid/

Raad gemeente Arnhem

Cc Burgemeester en Wethouders,

Arthur Borst, Martijn te Lintelo, Coen Peelen

Arnhem, 15 oktober 2021

Betreft: Uiting van zorg met betrekking tot agendapunt 5.3 Vaststellen Gele Rijdersplein

Geachte leden van de Raad van Arnhem,

Op woensdag 20 oktober ligt het amendement 21A51/470905 voor bij de Raad ter besluitvorming. Het bestuur van Platform Binnenstad Arnhem betreurt het dat het model -het zogenaamde 2b model- dat is voorgelegd op basis van het inspraaktraject de steun van de Raad niet heeft gekregen. Zoals het er nu naar uit ziet gaat een meerderheid van stemmen in de Raad het amendement steunen. Wij willen hier graag een paar zorgen bij uiten die ons inziens aandacht behoeven in de uitvoeringsfase.

1. Sociale veiligheid
   De pergola, onderdeel van het monument, is al tijden onderwerp van gesprek in de binnenstad. Het is een hangplek geworden waar mensen met een boog omheen lopen. Met name in de avonduren voelt het daar niet veilig. Als we de pergola in zijn huidige vorm gaan restaureren dan blijft dit ook in de toekomst het geval. Wat gaan we doen om de sociale onveiligheid op te lossen? Hier moet wat ons betreft echt aandacht voor zijn en een plan voor worden ontwikkeld.
2. Verkeersveiligheid
   Mensen die hun fiets hebben geparkeerd in de stalling op het maaiveld, en die blijft in het voorliggende amendement dus gehandhaafd, moeten via een zeer smal voetgangersstrookje het fietspad oversteken of zich via het strookje een weg banen naar het Gele Rijdersplein zelf. De fietsers en brommers ‘sjezen’ langs hen op terwijl ze dit doen. Dit lijkt ons een onwenselijke situatie en voelt niet heel gastvrij richting de fietsers. Hoe gaan we dit oplossen? Wij zien hiervoor geen voorstel in de stukken.
3. Fietsparkeren
   Steeds meer mensen pakken de fiets als primair vervoersmiddel in, om en naar de binnenstad. Dat zal in de toekomst alleen nog maar meer worden. Dit amendement voorziet enkel in een gelijkblijvende capaciteit. Maar we moeten werken aan een fietsparkeerplan -voor de gehele binnenstad- dat de tand des tijds kan doorstaan. Hier is aandacht voor in de motie 21M198/559892 die voorligt en die willen we dan ook graag ondersteunen.
   Hiernaast willen we onze zorg uiten over de doorgang die is voorgesteld vanuit het monument naar de poort richting het Jansplein. Dit splijt de stalling doormidden hetgeen het beheer niet gemakkelijk gaat maken.
   Op zich ondersteunen we de gedachte dat het groener moet rondom de fietsenstalling, maar we vragen ons gelijktijdig af of dit de sociale veiligheid niet nog meer in het gedrang brengt vanwege het mogelijk wegvallen van de zichtlijnen op de plaats in de pergola? Én hoe zich dit

verhoudt tot gelijkblijvende capaciteit en het smalle strookje voor de voetganger grenzend aan de fietsenstalling.

4. Gastvrijheid en gebruikswaarde van het plein
   Platform binnenstad Arnhem wil graag zijn steun betuigen voor de motie Extra ontmoeten op het Gele Rijdersplein 21M191/470905. Er is behoefte aan meer ontmoetingsplekken in de stad met een ontspannings-, sport en/of spelelement. En met het toenemend aantal bewoners in de stad zal deze behoefte alleen maar toenemen. Daarom steunen wij deze motie van harte. De elementen moeten uiteraard wel verplaatsbaar zijn om de mogelijkheid voor events te behouden op het plein en er moet natuurlijk ook onderhoud op plaatsvinden.
5. Ook willen we onze steun betuigen voor de motie Maak de beek mogelijk 21M203/470905. Groen en water is hard nodig in de binnenstad om de toenemende hittestress het hoofd te kunnen bieden. Mogelijk zijn er nu geen middelen -door het wegvallen van de bijdrage van het waterschap- om het oorspronkelijke plan voor de Jansbeek verder vorm en inhoud te geven, maar daarmee mag het niet van de agenda voor de binnenstad verdwijnen en moeten we ons inspannen om partners en middelen te vinden om het plan alsnog te realiseren.

Tot zover onze zorg en steunbetuigingen. We hopen dat het delen van onze visie op het amendement mede leidt tot een weloverwogen besluitvormingsproces.

Met vriendelijke groet,

Namens bestuur Platform Binnenstad Arnhem

Marian van Hooij

Dit schrijven wordt mede ondersteunt door bewonersPlatform Arnhem6811 -adviseur aan de bestuurstafel van PBA

Namens bewonersvereniging Arnhem6811

Marcel van Empel

Gemeente Arnhem,
T.a.v. gemeenteraadsleden en fractievolgers,
Postbus 9029,
6800 EL Arnhem.

Arnhem, 20 oktober 2021.

Betreft: Vaststellen Gele Rijdersplein 2021.

Beste,

Vanavond gaat u beslissen over het Gele Rijdersplein en in het bijzonder over het AKU-fontein. Een onderwerp wat al veel jaren een behoorlijk gespreksonderwerp is onder de inwoners van Arnhem. Waar eerder Ine van Burgsteden begon met idee om te slopen en onderdelen wellicht hergebruiken zijn er natuurlijk inwoners die het graag geheel gesloopt zien worden. We kennen de diverse berichten in o.a. de (sociale) media.

Het graag gesloopt zien worden komt voornamelijk doordat het monument er momenteel verwaarloosd bij staat. Wanneer we vertellen en laten zien hoe het eerder er uit zag en waarom Arnhem het AKU-fontein heeft gekregen, en de betekenis, dan wordt het verhaal anders.

Wanneer we weer terug denken vanaf begin dan is het verkeerd geweest om eerst een grasveld aan te leggen en de rest dan maar in twee andere delen te doen. Een juiste participatie is er indertijd ook niet gelijk geweest en hierdoor werden diverse ondernemers en inwoners terzijde geschoven. Het is immers één plein en nu zit men helaas hierdoor met de verschillen om de rest op te lossen. Het plein is hierdoor verdeeld net als de meningen die er nog steeds zijn.

Is er genoeg participatie geweest of niet? Wanneer we weer gaan terug kijken dan kan men nog jaren hier over discussiëren. Toen we het onderwerp meermaals bespraken op onze buurttafels en met inwoners in de wijk dan waren de meningen wel duidelijk: restaureer het AKU-fontein en leg daar omheen een gastvrij plein aan zonder de ellendige racebaan voor (brom)fietsers en scooters.

Met het faciliteren van een ondergrondse fietsenstalling (plan 2B) onder het AKU-fontein heeft men geen overzicht van wat daar in de nachtelijke uren gebeurd. Tevens zal het meer een onveilige situatie brengen voor gasten, en vooral dames, die bij donker hun fiets gaan ophalen. Daarnaast zal het een mooie plek zijn om (brom)fietsen te stelen en/of daar te slapen, immers alles is uit het zicht onttrokken.

Zoals bekend heeft Ridius Vastgoed tijdens de ronde tafel, op onze vraag, aangegeven om met de gemeente Arnhem in gesprek te willen om in het pand, Gele Rijdersplein 39, een (bewaakte) fietsenstalling te realiseren. Het pand heeft een kelder en bovengrondse ruimte van ongeveer 800m2 waar veel fietsen geplaatst kunnen worden. Men kan dan wellicht hetzelfde systeem gebruiken van toegang zoals bij de geplande nieuwe fietsenstalling Bartok. Zo kunnen omwonenden ook gebruik maken om veilig hun ijzeren ros daar te stallen.

Door het verwijderen van de huidige fietsenstalling kunnen de ondernemers daar eindelijk hun beloofde verbreding, in 2017, van de terrassen krijgen. Maar kan ook het openbaar toilet verplaatst worden welk men steeds vergeet in de overleggen. Er komt een zee van ruimte vrij voor meer planten, bomen en zitplaatsen.

We juichen het plan toe om meer groen en bomen te planten op het plein maar ook richting de Looierstraat. Demontabel spel- en sportattributen voor kinderen maar ook voor het grote kind is een

goede aanvulling en gewenst. En geef de horeca iets meer ruimte om het plein mooi en aantrekkelijk aan te kleden.

We zien graag kinderen hier vertoeven met hun ouders, vriendjes en opa's en oma's. Kleinschalige evenementen zoals een rommelmarkt, boekenbeurs, plantenmarkt, Airbornefeest, kinderkermis, foodtrucks en misschien een andere soort ouderwetse kademarkt hier? Ideeën die wij eerder al eens oppervlakkig besproken hebben met diverse ondernemers grenzend aan het plein.

Een zucht klonk er toen bekend werd dat er een amendement was die gaat voor de restauratie. Nu is het aan de gemeenteraad om amendement 21A51 aan te nemen. Waar wij graag als bewonersgroep van de Arnhemse binnenstad straks mee willen helpen en denken om hier een gastvrij en vooral een toegankelijk plein van te maken met de inwoners, ondernemers en het APCG.

En dat het absoluut een gastvrij plein kan zijn weten we nog wel, als vrijwilligers, toen in 2017 "Arnhem Samen" hier werd gehouden. https://arnhemshart.nl/rondje-6811/arnhem-samen-werd-gezamenlijk-succes/2018

We wensen de gemeenteraad vanavond alle wijsheid toe en een goede vergadering.

Met vriendelijke groeten,
Bewonersgroep Arnhems Hart,
Dhr. E.R. Wiessenberg,
p/a Rodenburgstraat 11-4,
6811 HM Arnhem.

Politieke Avond

Dossiernummer	2676
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	20 oktober 2021
Agendapunt	5.4
Omschrijving	Vaststellen: Criteria waardevolle particuliere bomen

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	15 september 2021
Politieke Avond	6 oktober 2021
Politieke Avond	**20 oktober 2021**
Politieke Avond	24 november 2021

Criteria waardevolle particuliere bomen

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	20 oktober 2022
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp

.

Aan de gemeenteraad, 6 oktober 2021

Aanwezig:
de raadsleden/fractievolgers: Spruyt (AC), Pape (VVD), Venhoek (D66), Van der Loo (GL), Visser (PvdA), De Groot (Partij voor de Dieren), Nede (ChristenUnie) en Van den Broek (CDA). De fracties van Arnhemse Ouderen Partij, SP, DENK/Verenigd Arnhem en PVV waren niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: wethouder Bouwkamp en bestuursadviseur Wenke.

Verloop
De raadskamer heeft 1amendement en 2 moties besproken.

- Amendement 21A52: 'Baas in eigen tuin deel 2' van de VVD en D66
- Motie 21M197: 'Bomen tegen hittestress' van VVD en D66
- Motie 21M199: 'Resultaten ontstenen tegen hittestress en wateroverlast' van ArnhemCentraal en VVD

De fractie van het CDA zal het amendement en de motie 21M197 mede indienen.
De fractie van Arnhem Centraal zal motie 21M197 mede indienen.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat amendement en moties zijn besproken en het raadsvoorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur, De voorzitter,

J. Kersten M. Simonis

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	20 oktober 2021
Bij de bespreking van	Criteria waardevolle particuliere bomen
Wijzigingsvoorstel van	Steffenie Pape - VVD Maarten Venhoek - D66 Klaartje Koorn - CDA Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel van het wijzigingsvoorstel	Baas in eigen tuin deel 2
Nummer Zaaknummer	**21A52** 559892

De volgende raadsleden stellen/het volgende raadslid stelt de volgende verandering voor:

Criteria 4, 5 en 6 te verwijderen uit het voorstel.

Toelichting:

Tijdens de behandeling van het Bomenplan Arnhem op 19 februari 2020 is het amendement ‘Baas in eigen tuin aangenomen’. De manier waarop de criteria in dit voorstel ‘Criteria waardevolle particuliere bomen’ zijn benoemd doet geen recht aan dat aangenomen amendement. Door criteria 4, 5, en 6 te verwijderen blijft de uitgesproken wens van de raad staan dat mensen zelf kunnen beslissen wat ze doen in hun tuin, tenzij het om een boom gaat met Dendrologische waarde, een bijzondere verschijningsvorm of een cultuurhistorische waarde. In een aanvullende motie wordt specifiek aandacht besteed aan de gebieden met hittestress.

Steffenie Pape - VVD
Maarten Venhoek - D66
Klaartje Koorn - CDA
Lea Manders - Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	20 oktober 2021
Bij de bespreking van	Criteria waardevolle particuliere bomen
Motie van	Steffenie Pape - VVD Maarten Venhoek - D66 Klaartje Koorn - CDA Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel van de motie	Bomen tegen hittestress
Nummer Zaaknummer	**21M197** 559892

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 20 oktober 2021 een besluit te nemen over de volgende motie:

We weten dat;

- Arnhem verschillende gebieden met hittestress kent;
- deze gebieden vaak openbare ruimte betreft;

We vinden dat;

- de gemeente verantwoordelijk is voor de openbare ruimte;
- en derhalve een verantwoordelijkheid heeft om hier de hittestress te verminderen;

Daarom verzoekt de gemeenteraad het college om:

Te inventariseren welke mogelijkheden er zijn om in hittestress gebieden in de openbare ruimte groen en bomen toe te voegen.
Deze inventarisatie samen met een kostenraming aan de raad voor te leggen voor 1 februari 2022.

Steffenie Pape - VVD
Maarten Venhoek - D66
Klaartje Koorn - CDA
Lea Manders - Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	20 oktober 2021
Bij de bespreking van	Criteria waardevolle particuliere bomen
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal Steffenie Pape - VVD Maarten Venhoek - D66
Titel van de motie	Resultaten ontstenen tegen hittestress en wateroverlast
Nummer Zaaknummer	**21M199** 559892

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 20 oktober 2021 een besluit te nemen over de volgende motie:

We weten dat;

- Arnhem veel versteende wijken en bedrijventerreinen kent
- Ontstening van deze wijken en bedrijventerreinen wenselijk is om hittestress en wateroverlast te verminderen

We vinden dat;

- Het belangrijk is om inzicht te hebben in de voortgang van de ontstening van deze wijken en bedrijventerreinen

Daarom verzoekt de gemeenteraad het college om:

Te inventariseren welke wijken en bedrijventerreinen inmiddels al ontsteend worden en hoe succesvol dat is. En tevens te inventariseren welke wijken en bedrijventerreinen juist meer of minder zijn versteend in het afgelopen jaar.

Deze inventarisatie aan de raad voor te leggen voor 1 februari 2022.

Raadsleden

Lea Manders - Arnhem Centraal
Steffenie Pape - VVD
Maarten Venhoek - D66

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 559892

Onderwerp: Criteria waardevolle particuliere bomen

Voorstel

1. Vaststellen van de aangescherpte criteria waardevolle particuliere bomen

Inleiding

Bij het vaststellen van het bomenplan op 19-02-2020, heeft u als gemeenteraad besloten particuliere bomen te beschermen via het bestemmingsplan en via een waardevolle particuliere bomenlijst. Zo worden particuliere bomen op verschillende manieren beschermd, is niet voor élke particuliere boom een omgevingsvergunning kap nodig en blijft een Arnhemmer baas in eigen tuin.

In de huidige situatie staan op de waardevolle bomenlijst zowel particuliere als gemeentelijke bomen. Bomen moeten aan een aantal vastgestelde criteria voldoen om op deze lijst te staan.
Bij het nieuwe bomenplan is besloten dat er een waardevolle bomenlijst komt met alleen particuliere waardevolle bomen. Deze bomen moeten voldoen aan de bestaande criteria aangevuld met criteria op het gebied van hittestress en biodiversiteit. De voorgestelde aangescherpte criteria kunnen vervolgens door de raad worden vastgesteld.

Deze criteria liggen nu voor aan de gemeenteraad. Het Boom Kwaliteitsteam Arnhem (BKA) heeft geadviseerd over de criteria particuliere waardevolle bomen.

Beoogd effect

Het beschermen van waardevolle particuliere bomen in de lijn van het nieuwe bomenbeleid.

Argumenten

1.1 Vast laten stellen criteria waardevolle particuliere bomen door gemeenteraad

Door het vast laten stellen van deze aangescherpte criteria wordt uitvoering gegeven aan amendement 20A08.
Met dit amendement besloot uw raad:
:

- De bestaande criteria voor waardevolle particuliere bomen aan te passen en aan te vullen met criteria op het gebied van hittestress en biodiversiteit.
- Het Boom Kwaliteitsteam Arnhem hierin te laten adviseren

Gemeente Arnhem

In de criteria waardevolle particuliere bomen die nu voorliggen is het advies van het BKA verwerkt.

Advies BKA
In overleg met het BKA heeft de gemeente een voorstel gedaan voor de aangescherpte criteria. Op dit voorstel heeft het BKA haar advies gegeven in de vorm van vijf punten en enkele opmerkingen, vragen en suggesties in de kantlijn.
In de criteria waardevolle particuliere bomen die nu voorliggen, is het advies van het BKA verwerkt zoals hieronder weergegeven. Het advies is als bijlage toegevoegd.

1. Beschrijving doel
De context waarin besloten wordt te komen tot het beschermen van waardevolle particuliere bomen uitgebreider toelichten.

Verwerking advies van het BKA
In de inleiding bij de criteria voor waardevolle particuliere bomen is het belang van beschermen van bomen weergeven en is opgenomen welke rol de waardevolle particuliere bomenlijst hierin speelt.

2. Eenvoudiger presentatie
Een schematischer weergave, bijvoorbeeld in de vorm van een stroomschema, kan helpen bij het overzichtelijk maken van de afweging of een boom al dan niet waardevol is.

Verwerking advies van het BKA
Onderzoeken of er een digitale tool kan worden gebouwd zodat bewoners eenvoudig een boom kunnen aanmelden en inzicht hebben of een boom voldoet aan de criteria waardevolle boom.

3. Zwaarste criteria eerst
De zwaarst tellende criteria bij aanvang van de vragenreeks stellen.

Verwerking advies van het BKA
De zwaarst wegende criteria komen als eerste aan de orde.

4. Oorsprong van elk criterium
Bij elk van de criteria is het handig om aan te geven wat de onderbouwing is van het gekozen criterium.

Verwerking advies van het BKA
De bestaande criteria zijn gehanteerd en uitgebreid met criteria op het gebied van biodiversiteit en klimaatadaptatie. Waarom deze criteria van belang zijn, wordt beschreven bij het criteria.

5. Verhouding ten opzichte van criteria waardevolle bomen in de openbare ruimte
Het kan behulpzaam zijn om een link te leggen naar de wijze waarop bomen in de openbare ruimte als waardevol worden aangemerkt.

Verwerking advies van het BKA
Voor publieke bomen in de openbare ruimte gebruikt het Bomenplan de term buitengewone bomen. We hanteren hierbij grotendeels dezelfde criteria als voor de waardevolle particuliere bomen.

1.2 Een lijst waardevolle particuliere bomen op te kunnen stellen

Door de gemeenteraad te laten besluiten de criteria voor waardevolle particuliere bomen vast te stellen, kunnen particuliere bomen die voldoen aan deze criteria in beeld worden gebracht. Zo kan er een lijst waardevolle particuliere bomen worden opgesteld en vastgesteld door het college van B&W en ter kennisgeving aan de gemeenteraad worden aangeboden.

1.3 Beleidsregels juridisch borgen

Parallel hieraan loopt het spoor de beleidsregels uit het Bomenplan te vertalen naar een omgevingswetproof juridisch kader. Een onderdeel van de juridische borging van de beleidsregels is een lijst met waardevolle particuliere bomen.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Aan het vaststellen van criteria voor waardevolle particuliere bomen zijn geen risico's verbonden.

Participatie

Het Boom Kwaliteitsteam Arnhem heeft geparticipeerd in het tot stand komen van de aangescherpte criteria. Zij hebben een inhoudelijk advies gegeven aan het college. Adviezen van het BKA zijn verwerkt in de nu voorliggende criteria.

Financiën

Het vaststellen van de criteria waardevolle particuliere bomen heeft geen financiële gevolgen. Eventuele externe advieskosten worden gedekt uit bestaande budgetten.

Uitvoering

Nadat de gemeenteraad de aangescherpte criteria waardevolle particuliere bomen heeft vastgesteld, kunnen particuliere bomen beoordeeld worden en indien ze voldoen aan de nieuwe criteria, geplaatst worden op de waardevolle particuliere bomenlijst.
Eigenaren worden hiervan per brief op de hoogte gesteld en hebben gelegenheid een zienswijze in te dienen.
Na het volgen van deze procedure wordt de waardevolle particuliere bomenlijst door het college van B&W vastgesteld en ter informatie aan de gemeenteraad aangeboden.
Parallel hieraan loopt het spoor de beleidsregels (waaronder de waardevolle particuliere bomenlijst) te vertalen naar een omgevingswetproof juridisch kader.

Communicatie

De communicatie delen we op in twee delen:

1. I**nformeren en bekendmaken nieuwe criteria waardevolle particuliere bomen**.
   Omdat de waardevolle particuliere bomenlijst een onderdeel wordt van de juridische vertaling van de beleidsregels naar een omgevingswetproof juridisch kader, loopt de communicatie hierover gelijk op. Zodra het juridisch kader er ligt, wordt zowel hierover als over de nieuwe criteria gecommuniceerd.
   De nieuwe criteria worden bekend gemaakt via de gemeentelijke website, onze digitale nieuwsbrief en de Arnhemse Koerier. Onze groene partners in de stad worden geïnformeerd.

2. **Nieuwe waardevolle bomen toevoegen aan de waardevolle bomenlijst**.
   Naast dat de gemeente zelf de waardevolle particuliere bomen in beeld gaat brengen, starten we een campagne om meer waardevolle bomen te genereren. Particulieren kunnen bomen aanmelden die voldoen aan de criteria. Momenteel onderzoekt het college of er een digitale tool kan worden gebouwd zodat bewoners eenvoudig een boom kunnen aanmelden en inzicht hebben of een boom voldoet aan de criteria waardevolle particuliere boom.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Criteria waardevolle particuliere bomen
- Advies Boom Kwaliteitsteam Arnhem

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	559892

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 30 maart 2021, nummer: 559892;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De criteria waardevolle particuliere bomen vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Criteria particuliere waardevolle bomen Arnhem

Bij het vaststellen van het Bomenplan op 19-02-2020, heeft de gemeenteraad besloten particuliere bomen te beschermen via het bestemmingsplan en via een waardevolle particuliere bomenlijst. Zo worden particuliere bomen op verschillende manieren beschermd, is niet voor élke particuliere boom een omgevingsvergunning kap nodig en blijft een Arnhemmer baas in eigen tuin.

Bij vaststelling van het nieuwe Bomenplan is besloten dat er een waardevolle bomenlijst komt met alleen particuliere waardevolle bomen. Deze bomen moeten voldoen aan de bestaande criteria aangevuld met criteria op het gebied van hittestress en biodiversiteit. Het Boom Kwaliteitsteam Arnhem (BKA) heeft geadviseerd over de criteria particuliere waardevolle bomen.

Beleidsregels bescherming bomen op particuliere kavels (Bomenplan februari 2020)

• Bomen op particuliere grond kleiner dan < 1.000m² zijn vergunning vrij, met uitzondering van bomen die zijn beschermd via het bestemmingsplan of via de door het college van B&W vastgestelde Particuliere Waardevolle Bomen Lijst.

• Voor bomen op particuliere grond groter of gelijk dan ≥ 1.000m² geldt een vergunningplicht indien de boom een stamomtrek heeft groter of gelijk dan ≥ 80 cm op 1,30m hoogte, of als de bomen beschermd zijn via het bestemmingsplan of via de door het college van B&W vastgestelde Particuliere Waardevolle Bomen Lijst .

Wanneer is een particuliere boom waardevol?

Bomen zijn belangrijk. Ze leveren ecosysteemdiensten aan de stad en omgeving Arnhem. Het Bomenplan 2020 beschrijft de waarden van bomen voor Arnhem en geeft aan hoe we bomen beschermen.
Zodra een boom een bepaalde omvang of leeftijd bereikt, wordt de boom extra belangrijk en levert de boom een grotere bijdrage aan de leefbaarheid van de stad. Daarom komen, indien het particuliere bomen zijn, deze bomen op de Particuliere Waardevolle Bomen Lijst te staan.

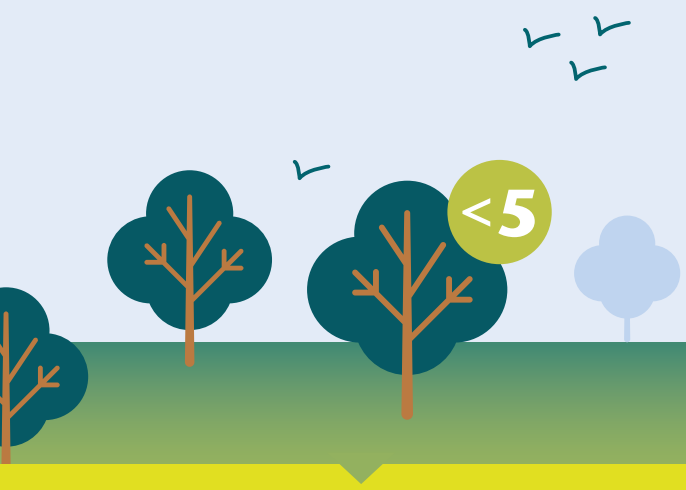
GEMEENTE Arnhem

Criteria particuliere waardevolle bomen Arnhem

Om te beginnen zijn er bomen waarbij omvang of leeftijd geen criteria is, maar deze bomen sowieso waardevol zijn omdat ze zeldzaam zijn of een uitzonderlijke waarde vertegenwoordigen.
De boom voldoet dan aan <u>één van onderstaande zeldzaamheidscriteria</u> èn <u>heeft een levensverwachting groter of gelijk dan ≥ 5 jaar</u>.

Dendrologische waarde 1

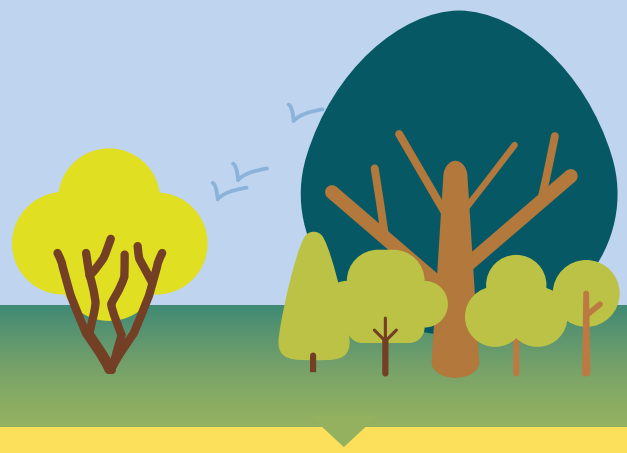
Een boom is dendrologisch waardevol als van deze variëteit er 5 of minder voorkomen in Arnhem. Het is mogelijk dat een variëteit in Nederland algemeen voorkomt, maar in de omgeving Arnhem zeldzaam is. Deze boom krijgt ook de waardering dendrologisch waardevol.

= Waardevolle boom

Verschijningsvorm 2

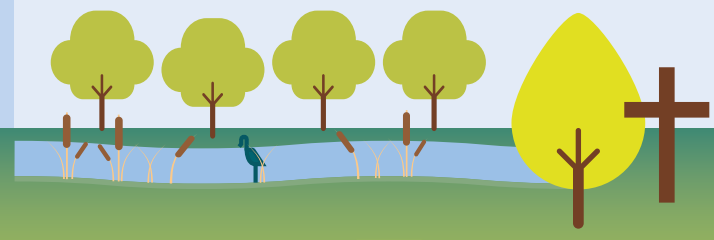
Bijzondere verschijningsvormen kunnen zijn tot volledig wasdom gekomen exemplaren als knotvorm, haag-zuilvorm, leiboom of solitair. Of de boom is tot volledige wasdom gekomen en heeft een bijzondere groeivorm als gevolg van natuurlijke oorzaken bijvoorbeeld twee-stam-mig, meerstammig. Of de boom is de dikste, oudste of hoogste in de gemeente, regio, provincie of landelijk.

= Waardevolle boom

Cultuurhistorie 3

Een boom is cultuurhistorisch waardevol als deze een rol van betekenis speelt in de geschiedenis van zijn omgeving. Te denken valt aan bomen die herinneren aan bijzondere gebeurtenissen of bomen die een bepaald punt markeren:
a. Herdenkingsboom; geplant ter gelegenheid van een belangrijke gebeurtenis (bijvoorbeeld geboorte of huwelijk van een prins of prinses);
b. Markeringsboom; geplant ter markering, zoals grensbomen in het agrarisch gebied, of bakenbomen langs de rivieren.
c. Kruis / kapelboom; geplant naast een kapel of kruisbeeld om de locatie te benadrukken.

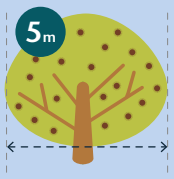

= Waardevolle boom

Biodiversiteit 4

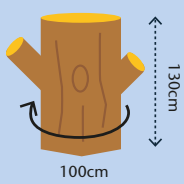
Vervolgens zijn er bomen, waarbij de maatgevende criteria de boom als waardevol te benoemen, gebaseerd zijn op basis van biodiversiteit en ecologie. Deze waarden worden bepaald door:

- de positie van de boom ten opzichte van andere bomen in Arnhem
- omvang of leeftijd

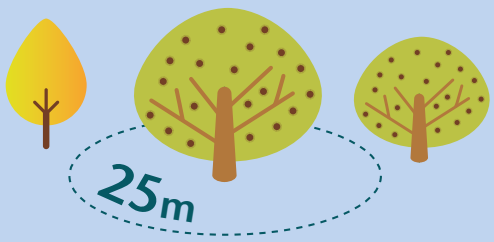
De boom een kroondiameter heeft groter of gelijk aan ≥ 5 meter

OF

een stamomtrek heeft groter of gelijk aan ≥ 100cm op 130cm hoogte

EN

Binnen een straal kleiner of gelijk aan ≤ 25 meter van de stam staat geen andere boom met een kroondiameter groter of gelijk aan ≥ 5 meter of stamomtrek groter of gelijk aan ≥ 100cm op 130cm hoogte.

EN

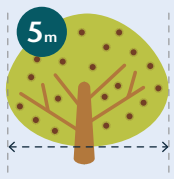
Levensverwachting groter of gelijk ≥ 5 jaar

= Waardevolle boom

Hittestress 5

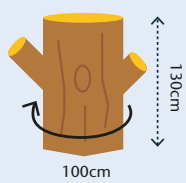
Vervolgens zijn er bomen, waarbij de maatgevende criteria de boom als waardevol te benoemen, gebaseerd zijn op basis van vermindering van hittestress. Deze waarden worden bepaald door:

- De boom staat in een gebied dat extra gevoelig is voor klimaatverandering en extreme weersinvloeden
- omvang of leeftijd

De boom een kroondiameter heeft groter of gelijk aan ≥ 5 meter

OF

een stamomtrek heeft groter of gelijk aan ≥ 100cm op 130cm hoogte

EN

De boom staat in een oranje of rood gebied op de actuele **Arnhemse hitteattentie kaart**

De boom staat in een brongebied op de actuele **Arnhemse waterkaart**

De boom staat in een focusgebied genoemd in de **strategie klimaatadaptatie**

EN

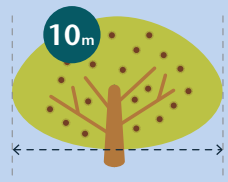

Levensverwachting groter of gelijk ≥ 5 jaar

= Waardevolle boom

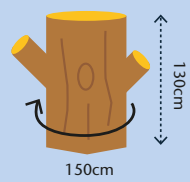
Omvang 6

Ten slotte zijn er bomen waarbij de maatgevende criteria de boom als waardevol te benoemen, gebaseerd zijn op de omvang van de boom.

De boom een kroondiameter heeft groter of gelijk aan ≥ 10 meter

OF

een stamomtrek heeft groter of gelijk aan ≥ 150cm op 130cm hoogte

OF

Leeftijd ouder of gelijk aan ≥ 70 jaar

EN

Levensverwachting groter of gelijk ≥ 5 jaar

= Waardevolle boom

Advies van Boomkwaliteitsteam aan college van B & W Arnhem over “Criteria Waardevolle particuliere bomen.”

11 januari 2021

Datum adviesaanvraag: 3 november 2020

Advies
Elementen:

1. Beschrijving doel
2. Eenvoudiger presentatie
3. Zwaarste criteria eerst
4. Oorsprong / Belang van elk criterium
5. Verhouding t.o.v. criteria waardevolle bomen in openbare ruimte

1. **Beschrijving doel**
   In de conceptmemo staat nu: “Bij het vaststellen van het bomenplan op 19-02-2020, heeft de gemeenteraad besloten particuliere waardevolle bomen te beschermen, zodat niet voor elke particuliere boom een omgevingsvergunning kap moet worden aangevraagd.” Dit is niet duidelijk. Er wordt nu alleen gefocust op kap. Op welke wijze wordt de betere bescherming gerealiseerd? De context dient wat uitgebreider te worden toegelicht. Voorstel: “De gemeenteraad heeft besloten om particuliere waardevolle bomen beter te beschermen. Voor die waardevolle bomen zal een particulier gestimuleerd worden om deze te behouden en bij voorgenomen kap een omgevingsvergunning moeten aanvragen. Voor bomen die niet als waardevol worden aangemerkt is geen kapvergunning nodig.”
   Hierbij is het wellicht ook handig om iets van de geschiedenis rond kapvergunningen in Arnhem te herhalen. Ook zou het goed zijn om de status van een waardevolle particuliere boom in dit document beschrijven. En op welke manier een waardevolle boom wordt vastgelegd, doordat bijvoorbeeld de boom wordt opgenomen in het bestemmingsplan.

2. **Eenvoudiger presentatie**
   Er zijn nu erg veel criteria, wat het bepalen of een boom waardevol is lastig maakt. Een schematischer weergave, bijvoorbeeld in de vorm van een stroomschema, kan helpen bij het overzichtelijk maken van de vraag of een boom al dan niet waardevol is.

3. **Zwaarste criteria eerst**
   Als alle vragen zijn doorlopen en een boomeigenaar denkt klaar te zijn, volgen nog enkele zware, uitzonderlijke criteria. Deze zouden bij aanvang van de vragenreeks moeten worden gesteld. De criteria dendrologisch, verschijningsvorm en cultuurhistorisch waardevol worden nu niet nader geduid. Hoe weet een boomeigenaar of zijn boom daar onder valt? Er moet dus een flinke bijlage bij komen die uitlegt wat de termen inhouden en wanneer een boom er onder ‘valt’.

4. **Oorsprong van elk criterium**
   Bij elk van de criteria is het handig om aan te geven wat de onderbouwing is van het gekozen criterium. Dat geldt ook voor de toelichting waarom er onderscheid wordt gemaakt tussen kleine en grote tuinen. Het criterium “levensverwachting

groter dan 5 jaar” is een randvoorwaarde / kick-out aan de voorkant (waarbij de vraag is of dit niet een levensverwachting van minimaal 10 jaar zou moeten zijn).

Wellicht kunnen referenties uit andere gemeentes of uit literatuur worden aangehaald om te laten zien dat de criteria niet willekeurig zijn gekozen. De bomenstichting hanteert vergelijkbare criteria, maar met net weer wat andere getallen. De nu genoemde criteria roepen nog verschillende vragen op, deze zijn in bijlage 1 in de oorspronkelijke tekst opgenomen.

5. **Verhouding t.o.v. criteria waardevolle bomen in openbare ruimte**
   Het kan behulpzaam zijn om een link te leggen naar de wijze waarop bomen in de openbare ruimte als waardevol worden aangemerkt, om daarmee te laten zien hoe de gemeente met “eigen” bomen om gaat. Om te laten zien dat de gemeente net zo of misschien wel zuiniger is op de bomen in de openbare ruimte.

Vervolgstappen
Hoewel hier in de adviesvraag niet op wordt gefocust, zijn naar onze mening ook de volgende vragen van belang:

1. Hoe gaat de gemeente de bewoners verleiden om waardevolle bomen aan te melden?
2. Hoe gaat de gemeente bevorderen dat bewoners waardevolle bomen in stand gaan houden? Is het mogelijk om particuliere waardevolle bomen te subsidiëren voor beheer? Of moeten ze in het bestemmingsplan een bepaalde status krijgen.
3. Hoe worden particuliere waardevolle bomen in kaart gebracht?
4. Hoe gaat de gemeente communiceren naar boomeigenaren over dit nieuwe beleid?
5. Op welke wijze gaat de gemeente dit beleid handhaven?
6. Hoe gaat de gemeente om met de toekomstige waardevolle bomen? Die bijvoorbeeld over 5 jaar aan de beurt zijn. Dit om continuïteit te waarborgen.

BOMENPLAN
Arnhem

Gemeente Arnhem
Maart 2020

Inhoudsopgave

1. Inleiding en samenvatting **5**

2. Situatieschets **9**

3. Arnhemse ambitie en aanpak **13**

3.1 We willen meer bomen aanplanten **13**

3.2 We willen onze bomen goed verzorgen **16**

3.3 Arnhemse kap- en compensatieregels **20**

4. Arnhem werkt samen en laat zien wat zij doet **27**

5. Monitoring en evaluatie **29**

6. Bijlagen **31**

Bijlage 1: Evaluatie deregulering kapvergunning 2014 32

Bijlage 2: Afwegingskader en stroomschema's kapvergunning 36

Bijlage 3: Definitielijst Bomenplan 46

Bijlage 4: Participatieproces Bomenplan 49

Colofon:

Foto's Gemeente Arnhem, Rinus Baak, Alfred Boland, Samuel Scoop, Sanne Gerritsen, Gitte Cappetti en Toos Poels

1 Inleiding en samenvatting

Bomen zijn waardevol. En dat geldt zeker voor onze groene stad. Arnhemmers voelen zich sterk verbonden met de bomen in onze stad. Door de klimaatverandering krijgen bomen een steeds belangrijkere functie. Zij helpen ons klimaatverandering tegen te gaan en dragen bij aan een klimaatadaptieve stad. Bomen zijn ook essentieel om te zorgen voor een leefbare stad, voor mens en dier. De afgelopen jaren staat biodiversiteit noodgewongen op de agenda; de biodiversiteit loopt terug. Het is belangrijk dat wij daar ook in onze stad oog voor hebben. En naast het feit dat bomen mooi zijn en bijdragen aan het groene imago van onze stad, zijn zij ook belangrijk voor de gezondheid en het welbevinden van ons allemaal.

Dit Bomenplan, dat kan worden gezien als een aanvulling op de Groenvisie 2017-2035, laat zien wat onze ambities zijn voor de bomen in onze stad. Ook geeft het meer duidelijkheid en richting bij afwegingen op het gebied van aanplant, beheer en kap en hoe om te gaan met bomen in projecten. Dit is ook belangrijk omdat hierdoor transparant wordt gemaakt welke afwegingen hierbij gelden en vanuit welke kaders de gemeente opereert.
Het coalitieakkoord vraagt om nadere uitwerking. Al met al, reden om een Bomenplan op te stellen. Dit nieuwe bomenbeleid verankert de nieuwe visie en werkwijze voor bomen. Daarbij worden ook de resultaten van de evaluatie van de deregulering van de kapvergunning meegenomen.

Arnhem en bomen

Arnhem heeft een uniek groen karakter. Onze stad wordt geroemd om zijn stadsparken, heeft aan de noordkant de Veluwe en aan de zuidkant het rivierengebied. Groen vormt één van de kernwaarden van Arnhem. Al in 2009 is Arnhem uitgeroepen tot groenste stad van Europa. Onze bomen hebben daarin een belangrijke plaats.

Bomen leveren een grote bijdrage aan ons groene imago. Een boomrijke woon- en werkomgeving is positief voor ons welbevinden. Het is aantrekkelijk voor inwoners, toeristen en het vestigingsklimaat van bedrijven en ondernemers. Bomen dragen bij aan de identiteit en beleving van het landschap en de cultuurhistorie, aan ecologie en biodiversiteit. Bomen hebben een belangrijke waarde en functie voor Arnhem. Zij leveren een grote bijdrage aan het verbeteren van gezondheid en milieu en het tegengaan van klimaatverandering. Bomen leggen CO2 vast en vangen fijnstof af. Ze creëren schaduw tijdens zonnige dagen en houden regenwater langer vast. Kortom: bomen zijn belangrijk voor Arnhem en steeds meer mensen zijn hiervan doordrongen.

Koerswijziging

Het grote belang van bomen, dat zich ook uit in grote betrokkenheid van veel Arnhemmers, vraagt om een koerswijziging, zoals ook is aangekondigd in het coalitieakkoord.

Uit het Coalitieakkoord:
"Arnhem heeft een uniek groen karakter. De stad ligt op de overgang tussen Veluwe en rivierengebied en kent prachtige parken en monumentale bomen. Het groen in de stad zorgt er niet alleen voor dat het goed toeven is voor bewoners als voor bezoekers, het heeft ook een belangrijke rol bij het verbeteren van de gezondheid, luchtkwaliteit, klimaat en biodiversiteit.

Het is daarom belangrijk dat er wordt geïnvesteerd in de kwaliteit en de variatie van het groen in de stad. Voor het bevorderen van de biodiversiteit en de leefomgeving van dieren is het belangrijk om het groen in de stad meer met elkaar te verbinden.

We beschermen de monumentale bomen van Arnhem en daarnaast komen er bomen bij die kunnen uitgroeien tot de monumentale bomen van morgen. Er komt een evaluatie van het afschaffen van de kapvergunning en er wordt ingezet op het vergroten van bewustwording onder inwoners van de waarde die bomen en groen in eigen tuin hebben."

Wat willen we bereiken?

We willen meer (Buitengewone) bomen in Arnhem, meer groenmassa en dus een nog groenere stad. Uitgangspunt daarbij is kwaliteit en toekomstbestendigheid: de juiste boom op de juiste plek. Dit geldt zowel voor bestaande als nieuw te planten bomen. We willen een betere bescherming van bomen. En het grotere belang van bomen vraagt ook om meer aandacht en transparantie in besluitvorming en communicatie.

En hoe gaan we dat doen?

We zorgen dat er meer bomen worden geplant. Dat kunnen we als gemeente zelf doen, maar we gaan ook op zoek naar manieren om de stad meer mogelijkheden te geven. Gemeentelijke bomen worden duurzaam en ecologisch verantwoord onderhouden en beter beschermd bij evenementen en werkzaamheden. Uitgangspunt bij kappen is 'nee, tenzij'. Het is echter soms noodzakelijk om een boom te kappen. Dat vraagt om een zorgvuldige belangenafweging. Daarbij is maatwerk nodig.

Het afwegingskader en de procedure van de kapvergunning wordt aangescherpt en verduidelijkt. Voorkomen wordt dat er bureaucratische drempels worden opgeworpen zonder dat daarmee de doelen van het bomenbeleid worden gediend. Daarbij maken we onderscheid tussen eenvoudige en complexe gevallen. Hiernaast zullen we de mogelijkheden van de Omgevingswet gebruiken voor ruimtelijke differentiatie. Grootschalige kaalkap van gemeentelijke bomen om biodiversiteit te bevorderen of voor de oogst van biomassa is niet aan de orde. Bomen krijgen bij planontwikkeling meer gewicht.

Bomen worden vooraf geïnventariseerd en gewaardeerd, waarna er een boombewust ontwerp

wordt gemaakt. Keuzes in behoud, kap en aanplant worden daarin meegenomen en onderbouwd. Op basis van een integrale afweging, wordt in een project een definitieve ontwerpkeuze gemaakt. Dit geldt ook voor projecten die 'vanuit de wijk' worden geïnitieerd. Wanneer bomen mogelijk moeten wijken, zal eerst een onderzoek plaatsvinden naar de mogelijkheden om de boom te sparen of te verplanten. De compensatieregels met betrekking tot te kappen bomen worden uitgebreid.

We willen afspraken maken met andere boomeigenaren en -beheerders over een zorgvuldiger beheer. Daarnaast vinden wij het ook belangrijk om transparanter om te gaan met de keuzes en afwegingen die gemaakt worden rond kap en aanplant van bomen. In het reguliere beheer van bomen in de parken en de wijken hebben wij goede ervaringen met schouwgroepen, bestaande uit bewoners, deskundigen en ambtenaren. Wij gaan het Boom Kwaliteitsteam Arnhem vormen rond projecten waar mogelijke kap van bomen in het spel is. Dit kwaliteitsteam, hoofd-zakelijk bestaande uit bewoners en (externe) deskundigen, geeft gevraagd en ongevraagd advies.

Positionering van het plan

Dit Bomenplan staat niet op zich. Het is, voor wat betreft onze bomen, een uitwerking van de Groenvisie 2017-2035, waarin de gemeentelijke koers voor een robuuste stedelijke hoofdgroenstructuur is vastgelegd. Daarnaast zijn de aanbevelingen van de evaluatie van de deregulering van de kapvergunning meegenomen. Voor de goede orde: dit plan bevat geen integraal afwegingskader voor alle ontwikkelingen in de stad. Of ergens een school moet komen of woningen of een weg, valt buiten de reikwijdte van dit plan. Maar áls ergens een ontwikkeling plaatsvindt waarbij een conflict ontstaat met bestaande bomen beschrijft dit plan hoe we het belang van de bomen afwegen tegen andere belangen zoals toegankelijkheid, veiligheid en kosten.

Dit Bomenplan is een kaderplan, een plan op hoofdlijnen. Tal van beleidsvoornemens zullen verder moeten worden uitgewerkt, nadat de kaders zijn vastgesteld. Zoals de aanpassing van de APV om te komen tot een

kapvergunning nieuwe stijl, het selecteren van locaties voor de aanplant van toekomstbomen, de uitwerking van nieuwe subsidievoorschriften, de installatie van het Boom Kwaliteitsteam Arnhem etc. Deze maatregelen worden opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Bomenplan, waarvan de voortgang jaarlijks aan de gemeenteraad wordt gerapporteerd. Onderdeel daarvan is ook een communicatieplan.

Belangrijke wijzigingen t.o.v. de huidige situatie:

- er komen meer bomen bij en meer bomen worden beschermd zodat ze kunnen uitgroeien tot Buitengewone bomen;
- in het beheer en onderhoud van onze bomen gaan we Buitengewone bomen langer verzorgen;
- we benoemen toekomstbomen;
- kapvergunning nieuwe stijl: het afwegingskader en de procedure van de kapvergunning wordt aangescherpt en verduidelijkt. Meer (Buitengewone) bomen worden beschermd. Daarbij spelen ook de waarde voor het klimaat, biodiversiteit en gezondheid nu een rol. Voorkomen wordt dat er onnodige bureaucratische drempels worden opgeworpen;
- bij projecten waarbij mogelijk bomen moeten worden gekapt, gaan we zorgvuldiger te werk. De bestaande bomen worden vooraf geïnventariseerd en gewaardeerd, waarna er een boombewust ontwerp wordt gemaakt. Op basis van een integrale afweging, wordt een definitieve ontwerp keuze gemaakt;
- indien bomen niet behouden kunnen worden, kijken we altijd of verplanten redelijkerwijs mogelijk is;
- er komt een Boom Kwaliteitsteam Arnhem, voornamelijk bestaande uit externe deskundigen en bewoners, dat de gemeente adviseert bij keuzes rond het kappen van bomen. Een nadere uitwerking en invulling van het Boom Kwaliteitsteam Arnhem volgt.

2 Situatieschets

Bomen in Arnhem

Arnhem heeft een uniek groen karakter. Onze stad wordt geroemd om zijn stadsparken, heeft aan de noordkant de Veluwe en aan de zuidkant het rivierengebied. Groen is één van de kernwaarden van Arnhem. Al in 2009 is Arnhem uitgeroepen tot groenste stad van Europa. Onze bomen nemen daarin een belangrijke plaats in.

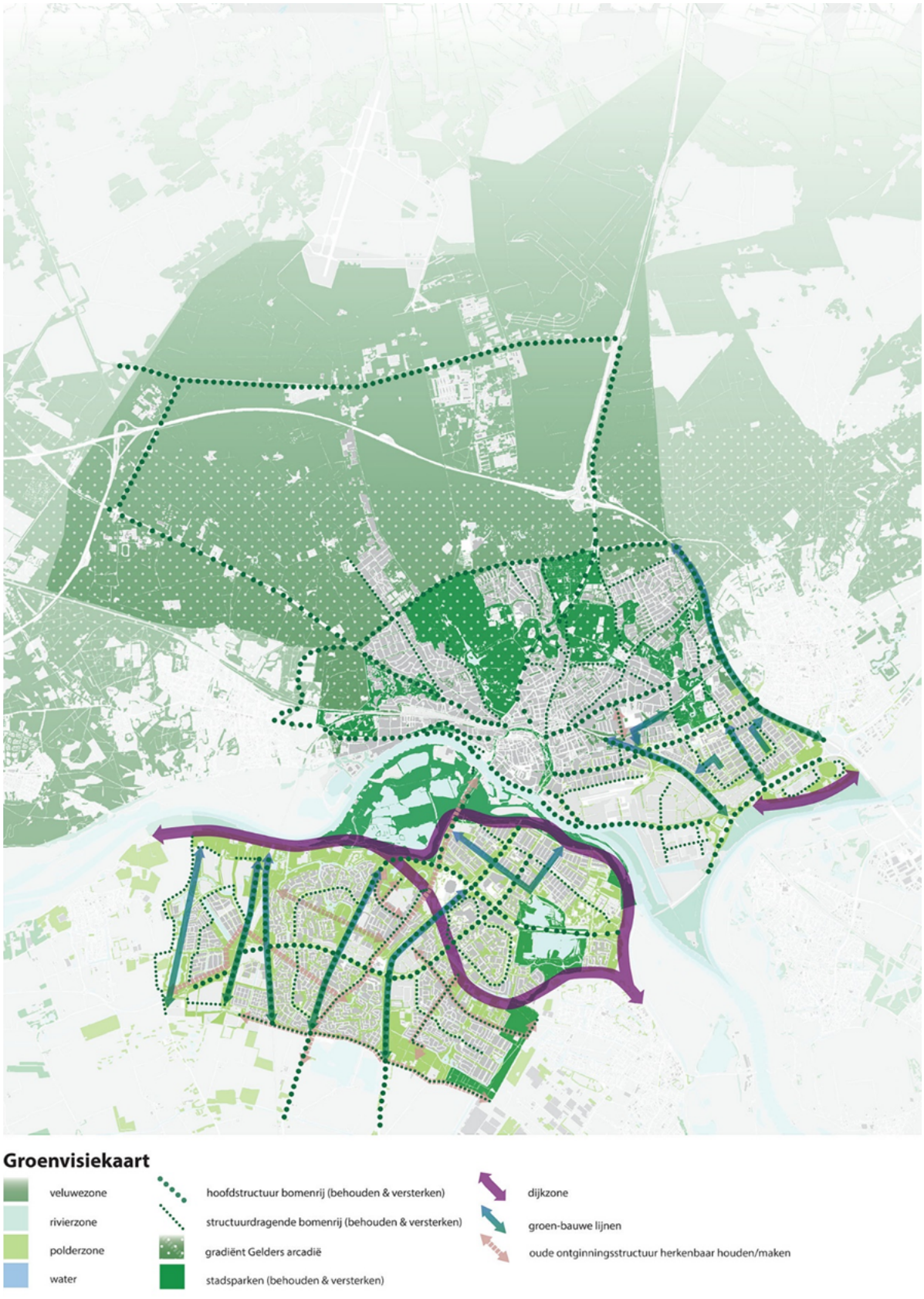
Bomen leveren een grote bijdrage aan ons groene imago. Een boomrijke woon- en werkomgeving is positief voor ons welbevinden. Het is aantrekkelijk voor inwoners, toeristen en het vestigingsklimaat van bedrijven en ondernemers.

De gemeente Arnhem heeft zo'n 40.000 individuele bomen in haar beheer én beheert daarnaast nog ruim 1.200 ha aan bos, parken en natuurterreinen. Op gemeentegrond zijn minstens 485 boomsoorten te vinden. De meest voorkomende soorten zijn eik, linde en esdoorn.

Sommige bomen staan er al jaren: zo zijn er bijna 30 bomen ouder dan 150 jaar en 12 ouder dan 200 jaar. De drie tamme kastanjes in park Gulden Bodem, bekend als de Poortwachters, zijn waarschijnlijk zelfs ouder dan 350 jaar. Dit alles is exclusief alle bomen en bossen die in eigendom zijn van derden.
Bomen dragen bij aan de identiteit en beleving van het landschap en de cultuurhistorie, aan ecologie en biodiversiteit. Daarnaast hebben bomen een eigen intrinsieke waarde.

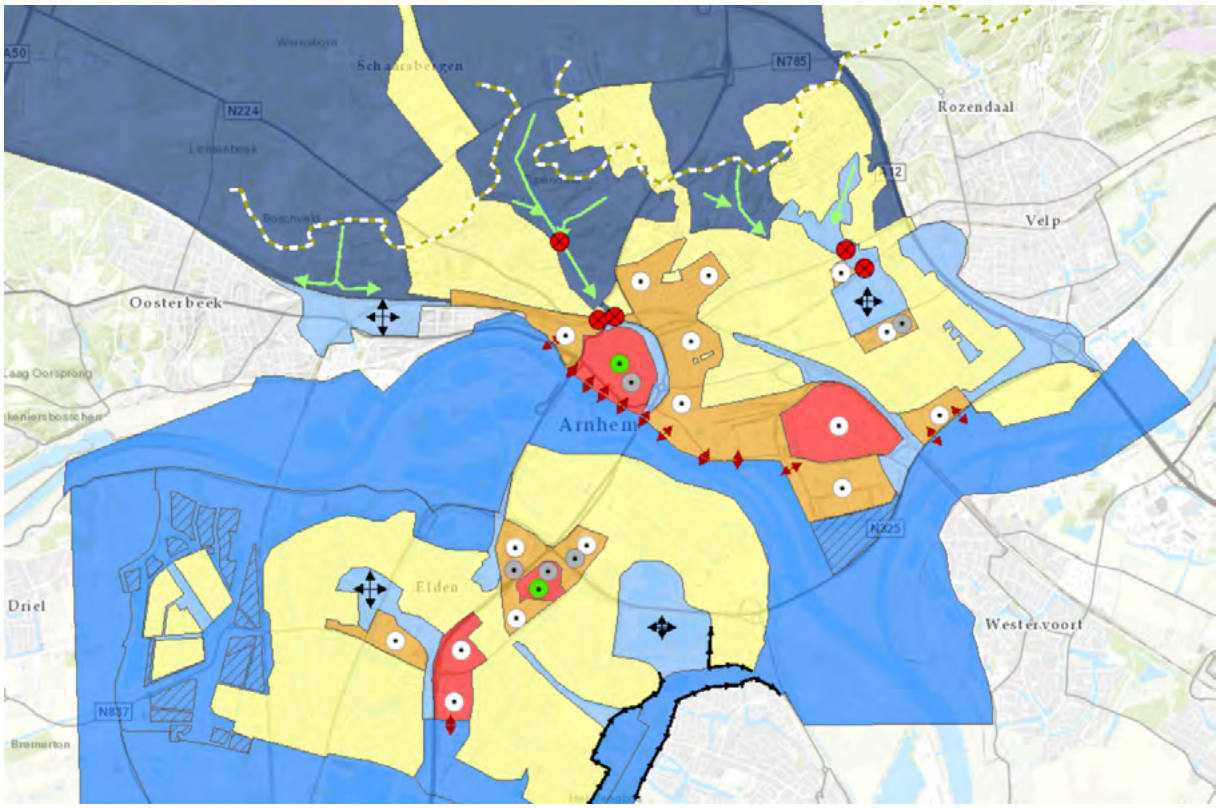
Het wordt daarnaast steeds duidelijker wat voor bijdrage bomen leveren aan het verbeteren van gezondheid en milieu en het tegengaan van klimaatverandering. Bomen leggen CO2 vast en vangen fijnstof af. Ze creëren schaduw tijdens zonnige dagen en houden regenwater langer vast in de bodem. Daarnaast zijn ze belangrijk bij het in stand houden van de biodiversiteit. De Arnhemse bomenhoofdstructuur vormt het grove bomennetwerk van de stad. Dit strekt zich uit over de hele stad en is van belang voor de stad: de bomen markeren en begeleiden belangrijke wegen en bieden oriëntatie in de stad. Ze leveren een belangrijke bijdrage als verbinding tussen groene gebieden.

De bomen zijn een belangrijk onderdeel van het groen-blauwe raamwerk, dat wij willen behouden en verder versterken, zoals beschreven in de Groenvisie 2017-2035 (zie kaart 1).

Kaart 1. Arnhems Groenblauwe raamwerk met Bomenhoofdstructuur

Sinds 2006 is zowel het aantal bomen als de bladmassa in Arnhem als geheel toegenomen, zo blijkt uit lucht-foto's. Toch zijn er gebieden in de stad waar het aantal bomen is afgenomen. Soms zijn dat ook de gebieden waar we meer last van hittestress ervaren, waaronder de Binnenstad en sommige bedrijventerreinen. Dat zijn bij uitstek de plekken waar nieuwe bomen wenselijk zijn.

Kaart 2. Arnhemse Hitteattentie kaart

LC Walki

3 Arnhemse ambitie en aanpak

Wij willen meer bomen en we willen bomen langer behouden. Met het oog op klimaatverandering en biodiversiteit hebben wij onze ambitie vergroot. We willen meer (Buitengewone) bomen in Arnhem, meer bladmassa dus een nog groenere stad. Uitgangspunt daarbij is kwaliteit en toekomstbestendigheid: de juiste boom op de juiste plek. Dit geldt zowel voor bestaande als nieuw te planten bomen. Het grotere belang van bomen vraagt ook om meer aandacht en transparantie in besluitvorming en communicatie. De bovengenoemde koers heeft gevolgen voor de keuzes die we maken bij aanplant, beheer en het kappen van bomen.

3.1 We willen meer bomen aanplanten

Koerswijziging

Arnhem is een groene stad. Toch zijn er nog plaatsen waar weinig of geen bomen groeien en die stenig zijn, of waar door omvorming of herontwikkeling extra bomen passen. Een van de speerpunten van dit plan is te zorgen voor meer bomen in de stad zodat we werken aan een beter stadsklimaat en mensen nog meer kunnen genieten van de vele voordelen die bomen hebben en dieren er hun leefgebied in kunnen vinden.

De gemeente Arnhem gaat onderzoeken waar op een duurzame wijze meer bomen passen en deze aanplanten. Daarbij starten we bij zogenaamde hitteplekken en plekken waar de biodiversiteit of het groene netwerk een impuls kan gebruiken. Wanneer de omgeving erg stenig is, maar er onvoldoende ruimte is voor bomen, kan gekeken worden of een andere vorm van groen gerealiseerd kan worden zoals struiken of gevelgroen.

Bomen horen thuis in elke straat. Ook bij nieuwe buurten is het daarom belangrijk dat in het ontwerp voldoende ruimte is voor (straat)bomen. Alleen zo blijven we die groene stad waar we trots op zijn. Bij het (opnieuw) inrichten van straten is de groene ambitie maatgevend, ook gezien het belang van klimaatadaptatie. Bomen spelen daarbij een essentiële rol. Bij voorkeur kiezen we voor bomen die groot en oud kunnen worden zonder onevenredig veel overlast te veroorzaken. Een uitzondering maken we alleen als dit technisch, of vanwege veiligheid en toegankelijkheid niet mogelijk is.

We onderzoeken waar we (in de toekomst) vrijkomende gronden kunnen omvormen naar bos. Ook willen we kijken of we bomen die verplant worden en waar niet meteen een plek voor beschikbaar is kunnen planten in een zogenaamd ‘weesbos’.

Wijkinitiatieven voor meer bomen in straten of tiny forests worden door de gemeente ondersteund.

Arnhem wil meer Buitengewone bomen

We willen niet alleen meer bomen in de stad maar ook meer Buitengewone bomen. Daarbij houden we rekening met de mogelijkheden van een bepaalde locatie. Buitengewone bomen zijn bomen van een bepaalde omvang en leeftijd die (globaal) voldoen aan de criteria die voorheen werden gehanteerd voor de Waardevolle bomenlijst, aangevuld met criteria op het gebied van hittestress en biodiversiteit. Nieuw is dat ook bomen die aangewezen zijn om in de toekomst buitengewoon te worden (zogenaamde Toekomstbomen) hiertoe behoren. Waar het kan, wordt gestreefd de bomen uit te laten groeien tot Buitengewone bomen, door ze zo groot en zo oud als mogelijk te laten worden. Waar minder ruimte beschikbaar is, kiezen we voor kleinere boom(soorten) en accepteren we dat bomen op deze locatie wellicht minder groot of oud worden.

Arnhem zet de juiste boom op de juiste plek

Er zijn heel veel verschillende boomsoorten met allemaal eigen kenmerken, kwaliteiten en groei-eisen. De te kiezen boomsoort wordt afgestemd op de beschikbare onder- en bovengrondse groeiruimte, zodat bomen duurzaam in stand kunnen worden gehouden en waar mogelijk kunnen uitgroeien tot Buitengewone bomen. Andersom zorgen we voor voldoende groeiruimte en bodemverbetering voor de gewenste bomen. Oftewel de juiste boom op de juiste plek.

Arnhem zorgt voor herplant

Wanneer een boom dient te wijken, wordt eerst gekeken of de boom in redelijkheid verplant kan worden. Indien dit om technische of boomkundige redenen niet realistisch is, wordt gekeken of kwalitatieve compensatie kan plaatsvinden, alvorens over te gaan tot het verlenen van een kapvergunning. In eerste instantie wordt bekeken of de betreffende boom herplant kan worden in de buurt of eventueel elders. Als dit niet mogelijk is vindt kwantitatieve compensatie in de omgeving plaats. Wanneer ook dit (gedeeltelijk) niet logisch of realistisch is, wordt de waarde van de bomen financieel gecompenseerd. Daarbij krijgt de financiële compensatie het label ‘bomen’ zodat dit geld ook daadwerkelijk voor de aanplant of in stand houding

van bomen ingezet wordt. Eventuele herplant dient binnen een jaar plaats te vinden. We gaan daarbij actief zoeken naar plaatsen waar bomen geplant kunnen worden, zodat herplant zo snel mogelijk plaats kan vinden. Plaatsen waar hittestress optreedt of waar de biodiversiteit (aanzienlijk) vergroot kan worden, zullen als eerste aangemerkt worden voor aanplant.

Arnhem kiest voor aanplant op eindafstand

We kiezen ervoor straat- en laanbomen op eindafstand te planten. Zo hebben bomen gedurende hun hele levenscyclus voldoende groeiruimte zonder dat ze andere bomen in de weg zitten. Omdat we meer bomen gaan aanplanten kiezen we voor een kleine aanplant maat. Zo kunnen we binnen de beschikbare budgetten meer bomen planten. Bijkomend voordeel is dat kleinere maten sneller aanslaan en minder nazorg nodig hebben. In sommige gevallen is er maatwerk mogelijk en worden bij uitzondering grotere maten bomen geplant.

We gaan niet meer uit van ‘wijkers’ en ‘blijvers’. Bijkomend voordeel is dat de onderhoudskosten lager zijn en dat er ondergronds meer ruimte is voor kruisende kabels en leidingen. De schade aan wortels van onze bomen neemt hierdoor af. De kans dat het Buitengewone bomen worden, neemt hierdoor toe. Tegelijkertijd inventariseren we waar we ruimte willen reserveren voor bomen zodat we de kabelaars kunnen vragen hun leidingen te verleggen.

Arnhem wil meer inheemse boomsoorten

Bomen hebben een belangrijke functie op het gebied van biodiversiteit in de stad. Bij de boomsoortkeuze wordt in de hoofdstructuur in principe gekozen voor biologisch geteelde inheemse boomsoorten van autochtone herkomst om zo de biodiversiteit te bevorderen. Deze trekken de meeste flora en faunasoorten aan. Buiten de hoofdstructuur is het mogelijk om meer cultuurvariëteiten of uitheemse soorten toe te passen. In de keuze wordt meegewogen of de soorten nuttige zaden en vruchten geven voor insecten, vogels of kleine zoogdieren of broed- en schuilgelegenheden bieden. Juist in de stedelijke omgeving is een bijdrage hieraan

zeer welkom voor het versterken van het groene netwerk en de biodiversiteit.

Arnhem zorgt voor diversiteit in aanplant

Wanneer er veel bomen van dezelfde soort zijn (monocultuur) dan zijn deze kwetsbaar voor plagen en ziektes. Om in de toekomst beter bestand te zijn tegen plagen en ziektes, kiezen we om meer variatie toe te passen. Dit kan bijvoorbeeld variatie zijn in boomsoorten. Waarbij ook naar mogelijkheden wordt gezocht om de omgeving natuurlijk te beheren, bijvoorbeeld met bloemrijke bermen. De omgeving aantrekkelijk maken voor natuurlijke vijanden van ongewenste insecten kan een extra bijdrage leveren aan het tegengaan van plagen en ziektes.

Arnhem plant fruit- en nootbomen

In Arnhem zijn al honderden fruitbomen met behulp van vrijwilligers geplant. Zij zijn ook actief in het intensieve onderhoud van de fruitbomen. Daar waar vrijwilligers actief zijn en bereid zijn om de bomen te onderhouden, wordt in samenspraak gekeken waar fruit- of nootbomen geplant kunnen worden. Mogelijke initiatieven voor voedselbossen worden ondersteund.

In Arnhem planten we samen meer bomen

Een groot deel van Arnhems grondgebied is eigendom van particulieren. Dit zijn niet alleen particuliere woningeigenaren maar ook woningcorporaties, bedrijventerreinen, terreinbeherende instanties als het Gelders Landschap, Natuurmonumenten en Defensie. De gemeente gaat actief de boer op om met deze partijen in gesprek te gaan en afspraken te maken over hoe zij zelf kunnen bijdragen aan het vergroenen van de stad of wat zij hiervoor nodig hebben van de gemeente.

Bij woningcorporaties nemen we de uitgangspunten van het Bomenplan mee in de gesprekken rondom de Prestatieafspraken.

We stellen naast de bestaande subsidieregeling klimaatadaptatie en de actie *"bomen op hitteplekken"*, een subsidieregeling in voor 'geboortebomen' en ontwikkelen een website 'Boom zoekt plek, plek zoekt boom'. Ook kijken we hoe we voorlichting aan bewoners kunnen uitbreiden.

Meetbare doelen

Met de maatregelen in dit Bomenplan willen we de komende 5 jaar de volgende concrete doelen bereiken:

- Een toename van kroonoppervlak in alle Arnhemse wijken
- Een gemiddelde toename van kroonoppervlak van ten minste 5 procent over heel Arnhem, waarbij in minder groene wijken die over de periode 2006-2018 een afname hebben laten zien, de toename niet minder moet zijn dan gemiddeld in Arnhem
- Te streven naar een toename van kroonoppervlak van ten minste 10 procent in delen van wijken met hitte-eilanden (de gebieden met urgentie volgens de Arnhemse hitte-attentiekaart)

Doordat we het kroonoppervlak jaarlijks gaan monitoren, kunnen we bijsturen indien we in een wijk de genoemde doelen niet op tijd dreigen te bereiken. De doelen nemen we mee in de Uitvoeringsagenda Bomenplan.

3.2 We willen onze bomen goed verzorgen

We willen meer bomen en meer groenmassa in onze stad. Daarvoor is het belangrijk om te zorgen dat onze bomen voldoende plek hebben en kunnen groeien. Door goed beheer en onderhoud kunnen onze bomen uitgroeien tot grote volwassen bomen. De manier waarop de gemeente haar bomen en het overige groen beheert is onder meer afhankelijk van de plaats waar de bomen zich bevinden. Waar het kan, zorgen we ervoor dat bomen kunnen uitgroeien tot Buitengewone bomen.

Goed beheer en onderhoud van onze bomen

Om te zorgen dat bomen zich goed kunnen ontwikkelen zonder al te grote overlast te veroorzaken, is beheer en onderhoud van groot belang. De gemeente gaat uit van bestendig beheer en onderhoud. Dat betekent dat de onderhoudsmaatregelen zijn gericht op de instandhouding van de boom, beplanting en zijn groeiplaats. Ze dragen daarmee bij aan een gezonde, veilige en duurzame boom of beplanting. Snoeien, opkronen, het verbeteren van de groeiplaats en het geven van water zijn beheermaatregelen, evenals het bestrijden van ziekten en plagen. Dergelijke onderhoudsmaatregelen worden afhankelijk van de situatie jaarlijks tot tienjaarlijks uitgevoerd en behoren tot het normale onderhoud en zijn daarmee niet vergunningplichtig.

Ook dunning kan deel uitmaken van normaal beheer en onderhoud als dat ecologisch verantwoord is. Dan worden bomen weggehaald om de resterende bomen meer ruimte te geven en daarmee de mogelijkheid te bieden uit te groeien tot Buitengewone bomen. Dit gebeurt vooral in de bossen en de parken en incidenteel bij lanen, en altijd ten behoeve van de blijvende bomen.

Vrijstaande bomen

Arnhem kent veel vrijstaande bomen. Het beheer van deze bomen is gericht op het zo lang mogelijk in stand houden van gezonde bomen in de wijk. De juiste boom op de juiste plek is ook hier een belangrijk uitgangspunt. Na aanplant van een jonge vrijstaande boom vindt periodiek snoei plaats. De boom wordt afhankelijk van de plek waar deze staat meer of minder hoog opgesnoeid. Een boom langs een fietspad wordt minder hoog opgesnoeid dan een boom langs een doorgaande weg waar vrachtwagens onder de boom door rijden. Daarnaast worden soms takken gesnoeid die in de toekomst gevaar voor uitbreken zouden kunnen opleveren.

Afhankelijk van de boomsoort en ouderdom kunnen bomen dood hout vormen. Dood hout boven een weg levert meer gevaar op dan dood hout boven een gazon. Afhankelijk van de situatie wordt er vaker of minder vaak dood hout gesnoeid. Om het risico op ongevallen te verkleinen, worden de bomen periodiek gecontroleerd door een visuele controle van de boom. Uit deze controle kunnen onderhoudsmaatregelen volgen om de boom weer veilig te maken. Soms is een visuele controle onvoldoende om de risico's in te kunnen schatten. In dat geval wordt een nader onderzoek ingesteld.

Zorgen voor de 'oudjes'

Iedere boom heeft een eigen levenscyclus. Bomen die het einde van hun levenscyclus naderen, laten we langer staan dan voorheen. Dit brengt extra beheerinspanningen en kosten met zich mee.

Arnhemse lanen

Arnhem kent vele prachtige bomenlanen. Voor het onderhoud van bomen in lanen geldt hetzelfde als voor vrijstaande bomen met als verschil dat de bomen in een laan een eenheid vormen. Het onderhoud van de laan is er op gericht om de laan duurzaam in stand te houden. Dit kan betekenen dat wanneer bomen in een laan elkaar in hun groei belemmeren ze gedund kunnen worden. Dit speelt het meest bij lanen die bestaan uit lichtminnende boomsoorten zoals populier, wilg en eik en is primair gericht op het langer in stand houden van de laan. Dunning van een laan gebeurt altijd in overleg met de bewoners.

Vervanging van laanbomen is aan de orde als de laan niet meer als laan wordt ervaren. Dit verschilt per situatie. Onder andere beeld, locatie, mate van uitval, veiligheid en kwaliteit van de bomen zijn factoren die gewogen worden om te bepalen of een laan aan vervanging toe is. We stellen samen met het Boom Kwaliteitsteam Arnhem een lijst samen van lanen die hiervoor in aanmerking komen. Deze lijst wordt gebruikt bij de programmering van projecten. Als vervanging van een laan aan de orde is, gaan we in overleg met bewoners kijken hoe vervanging er uit ziet. Dat is maatwerk. Er kan worden besloten om de bestaande bomen te laten staan en nieuwe bomen er tussen te planten of om de bestaande laanstructuur (of een deel daarvan) in één keer te vervangen. Bij vervanging worden bomen in principe op eindafstand geplant, zodat er in de laan niet meer gedund hoeft te worden. De eindafstand wordt bepaald in het ontwerp, afgestemd met beheer en is afhankelijk van de situatie, locatie en boomsoort(en).

Arnhem gaat in de aanplant uit van aanplant op eindafstand en niet meer van wijkers en blijvers. Er zijn nu nog wel locaties waar in het verleden bomen onder dat principe zijn geplant. In het kader van normaal beheer en onderhoud kunnen deze locaties gedund worden als de bomen in elkaar groeien. Dit gebeurt altijd in overleg met omwonenden. Indien mogelijk worden de bomen verplant.

Arnhems bos

Een groot deel van het Arnhemse grondgebied bestaat uit bos. Het beheer van de bossen is niet alleen gericht op de instandhouding ervan, maar vooral op het vergroten van de biodiversiteit en het vastleggen van CO2. Ook vinden wij het belangrijk dat bossen recreatief aantrekkelijk zijn.

Vrijwel alle Arnhemse bossen zijn oorspronkelijk aangelegd als gelijkjarige monoculturen. Dit zijn bossen met één boomsoort van allemaal dezelfde leeftijd. Ze hebben daarom veelal één boomlaag met weinig onderbegroeiing en weinig variatie. Om de biodiversiteit te verhogen dient zowel de gelaagdheid als de soortensamenstelling toe te nemen. Als er meer variatie in leeftijd en soortensamenstelling is, dan zijn de

bossen stormbestendiger en zijn ze minder vatbaar voor ziekten en plagen. Om dit te realiseren worden bossen periodiek gedund. Daarbij wordt, met gebruikmaking van natuurlijke processen, gestuurd op het vergroten van de variatie. In de regel worden deze gevarieerde bossen ook aantrekkelijker gevonden. Kaalkap ten behoeve van andersoortige natuur of voor de oogst van biomassa is niet aan de orde.

In de bossen wordt gestreefd naar een boomsoortensamenstelling die van nature thuishoort op die specifieke plek. Hierdoor kan zich op termijn een ‘compleet’ systeem van daarbij thuishorende flora en fauna vestigen. Wel worden dode en onveilige bomen langs drukke wegen en paden gesnoeid of indien nodig gekapt. Al deze activiteiten vallen onder de noemer van normaal of bestendig beheer en onderhoud.

Sinds 1995 heeft de gemeente Arnhem het FSC keurmerk voor duurzaam bosbeheer.

Arnhemse stadsparken

Arnhem is rijk aan prachtige stadsparken. Onze stadsparken zijn van origine particuliere landgoederen geweest met ieder hun eigen ontwerp en inrichting. Ze zijn mede vanwege hun unieke ligging, landschappelijk en recreatief aantrekkelijk. Hun beken, waterpartijen en hoogteverschillen maakt van ieder park een uniek landschap. Het beheer en onderhoud is gericht op de in

stand houding van de parken met hun eigen historische aanleg en karakter. Naast de soms exotische boomsoorten en boomgroepen zijn de bosgebieden weliswaar kleinschalig maar, net als de Arnhemse bossen, meestal als gelijkjarige monoculturen aangelegd. Bij het onderhoud van de bosgedeelten wordt gestreefd naar meer variatie en stabiliteit, maar wordt tegelijkertijd rekening gehouden met de historische context.

Voor elk park is een beheervisie opgesteld waarin de historische, landschappelijke, ecologische en recreatieve waarden zijn beschreven. Deze visies houden nadrukkelijk rekening met de originele bedoeling van de ontwerper en eigenaar van het landgoed. De meeste Arnhemse landgoedontwerpen met betrekking tot open en dicht, boomgroepen en zichtlijnen, beken en watervallen, bos en weiland zijn zo gemaakt dat een landschappelijk beeld ontstond gebaseerd op de Engelse landschapsstijl. Voor de instandhouding van dit beeld is het soms nodig om bomen, boomgroepen of zichtlijnen te herstellen. Voor het beheer en onderhoud zijn deze parkvisies leidend. Onderhoudsmaatregelen gericht op het realiseren van deze visies worden gezien als 'normale' onderhoudsmaatregelen.

Voor elk park is er een schouwgroep van inwoners en professionals. De gemeente bespreekt de voorgenomen onderhoudsmaatregelen met de schouwgroep. De schouwgroep kan ook zelf wensen inbrengen en adviseert de gemeente.

Het kappen van bomen voor het creëren of open houden van zichtlijnen gebeurt uitsluitend als het gaat om zichtlijnen die expliciet zijn benoemd in de huidige beheervisies van de parken. Nieuwe beheervisies worden door het college vastgesteld.

Arnhemse struwelen en wijkbossen

In de wijken zijn veel smalle beplantingen aangelegd die bestaan uit bomen en struiken, struwelen genoemd. Deze struwelen zijn soms tegen of tussen huizen geplant en soms maken ze onderdeel uit van een wijkpark. Het kenmerk van deze beplanting is dat ze een grote gelaagdheid hebben, met zowel kruiden, struiken als bomen. De gelaagdheid maakt ze tevens aantrekkelijk voor insecten en vogels en het geeft de wijk een groen karakter. Bij de aanleg is het aandeel bomen vaak groot om de beplanting snel 'smoel' te geven. Echter wanneer de bomen groter worden, geven ze meer schaduw en belemmeren daardoor de groei van struiken en kruiden waardoor deze beplantingen aan de onderzijde 'hol' worden. Door te dunnen in de bomen komt er weer meer licht op de bodem en kunnen struiken en kruiden weer beter groeien en bloeien. Deze onderhoudsmaatregel valt onder normaal beheer en onderhoud.

Arnhemse toekomstbomen

Er staan veel Buitengewone bomen in de stad en om ervoor te zorgen dat dat ook in de toekomst zo is, gaan we toekomstbomen aanwijzen. Een toekomstboom is een boom die op basis van zijn locatie en eigenschappen gekozen wordt om te behouden en te beschermen voor de toekomst. Het kan een boom zijn die net is aangeplant en nog tijd nodig heeft om groot en bijzonder te worden, maar die wel de optimale groeiomstandigheden heeft om daar te komen. Mits er rekening met deze boom wordt gehouden. Doel is om nu al bomen extra te beschermen die in de toekomst oud en buitengewoon kunnen worden.

Natuurkalender en gefaseerd onderhoud

Arnhem werkt met de Natuurkalender Arnhem. Beheer en onderhoud is daarin zoveel mogelijk afgestemd op de aanwezige dieren en planten. Beheer en onderhoud hoeft daarnaast ook niet in één keer plaats te vinden. Er kan gekozen worden om het beheer gefaseerd uit te voeren. Zo wordt het leefgebied van vogels, insecten en kleine zoogdieren beschermd.

Boomziekten en -plagen

Helaas kunnen bomen ook aangetast worden door boomziektes of -plagen. Arnhem volgt bij ziekten en plagen in principe de landelijke richtlijnen. Om ontstaan en verspreiding te vermijden proberen we te voorkomen dat veel bomen van dezelfde soort dicht bij elkaar staan.

Invasieve exoten

Invasieve exoten zijn veelal ingevoerde planten of bomen die inheemse soorten kunnen verdringen. In sommige gevallen is het daarom wenselijk om ze te bestrijden. Arnhem volgt hierin in principe de landelijke richtlijnen.

Circulair boombeheer

Hout dat vrijkomt in de Arnhemse bossen proberen we zo duurzaam mogelijk te (laten) verwerken. Allereerst gaan we bekijken of we vrijkomend hout zelf kunnen gebruiken voor het herstel van onze eigen banken, hekwerken, trappen, bruggen, etc. Voor het overige vrijkomende hout gaan we onderzoeken hoe dit op de meest duurzame wijze ingezet en verkocht kan worden.

Bescherming van bomen bij werkzaamheden en evenementen

Bomen zijn waardevol voor onze stad. Dat betekent dat ze met respect moeten worden behandeld, zodat ze bijvoorbeeld niet beschadigd raken tijdens evenementen, onderhoud, werkzaamheden of andere activiteiten. Dit kan gaan over het plaatsen van opslag, graaf- of ophoogwerkzaamheden, het beschermen van de kroon, wortels of grondwaterstand. Ook tijdens evenementen is dit van belang. Evenementen en werkzaamheden mogen geen schade veroorzaken aan de bomen, hun wortelstelsel of groeiomstandigheden.

Sommige bomen kunnen met kleine maatregelen extra beschermd worden. Zo kan het plaatsen van een hekje of kei er al voor zorgen dat er niet meer tegenaan gereden wordt of geparkeerd kan worden. Arnhem gaat bij Buitengewone of toekomstbomen kijken waar maatregelen nodig zijn, zodat de bomen beter worden beschermd.

Bij werkzaamheden worden afspraken gemaakt over hoe de bomen worden beschermd tijdens de werkzaamheden. We informeren met de poster ‘Werken rondom bomen’ over de maatregelen die kunnen worden toegepast. Indien een boom beschadigd zou kunnen worden, wordt de verplichting opgelegd om voorzieningen te treffen ter bescherming van de boom.

Bij de opbouw van een evenement, tijdens en na afloop moet er aandacht zijn voor de bescherming van bomen. Gemeente Arnhem gaat onderzoeken hoe bomen bij evenementen beter beschermd kunnen worden via een gebruiksovereenkomst tussen gemeente en organisator.

3.3 Arnhemse kap- en compensatieregels

Bomen zijn belangrijk. Bomen mogen dan ook niet zomaar worden gekapt. De deregulering van de kapvergunning zoals die in 2014 is ingevoerd, wordt deels teruggedraaid. De regeling van de kapvergunning voor bomen op privéterrein op percelen tot 1000m² wordt niet gewijzigd ten opzichte van de huidige situatie. Voor deze percelen geldt dat houtopstanden vergunning vrij zijn, met uitzondering van bomen die zijn beschermd via het bestemmingsplan of de door de gemeenteraad vastgestelde lijst met Waardevolle bomen. Eigenaren worden gericht aangeschreven dat ze in bezit zijn van (een) Waardevolle boom / bomen, dat ze geacht worden deze duurzaam in stand te houden en dat voor deze bomen een vergunningplicht geldt.

Voor privépercelen groter of gelijk aan 1000m² geldt naast de Waardevolle bomenlijst de procedure zoals opgenomen in bijlage 2 van dit Bomenplan

In het afwegingskader voor de verlening van een kapvergunning krijgen belangen als biodiversiteit en klimaat meer gewicht. Dit betekent dat de regels van de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) worden aangepast. De criteria voor de Waardevolle bomenlijst zoals die in 2014 is ingevoerd worden aangepast en uitgebreid waarin het Boom Kwaliteitsteam Arnhem een adviserende rol heeft. De gemeenteraad stelt de nieuwe criteria vast. Zo worden meer bomen beschermd.

Bij projecten kijken we in een vroeg stadium wat de effecten zijn van de voorgenomen activiteiten op de aanwezige bomen. Dit kan leiden tot aanpassingen in het ontwerp of afspraken over compensatie.

Evaluatie deregulering kapvergunning

In 2014 is de toenmalige kapvergunning op grond van de APV grotendeels gedereguleerd. Alleen voor bomen die op de Waardevolle bomenlijst staan was nog een vergunning nodig. Uit de evaluatie (zie bijlage 1.) blijkt dat er weliswaar meer particuliere bomen zijn gekapt in de onderzochte gebieden dan verwacht, maar dat de gevreesde kaalslag is uitgebleven. Wel mag worden aangenomen dat zonder de deregulering het aantal bomen minder was afgenomen of zelfs toegenomen. Ook blijkt dat door de deregulering de situatie er voor de burger niet eenvoudiger op geworden is. In de volksmond heette het dat de kapvergunning was afgeschaft. Feitelijk was dat niet zo. Soms moest er wel een vergunning worden aangevraagd en soms niet.

Juridische bescherming

Arnhem beschermt haar bomen via bestemmingsplannen en de APV. Bomen worden daarnaast beschermd via de Wet Natuurbescherming (voorheen Boswet). In het kader van dit Bomenplan worden de regels met betrekking tot de APV gewijzigd.

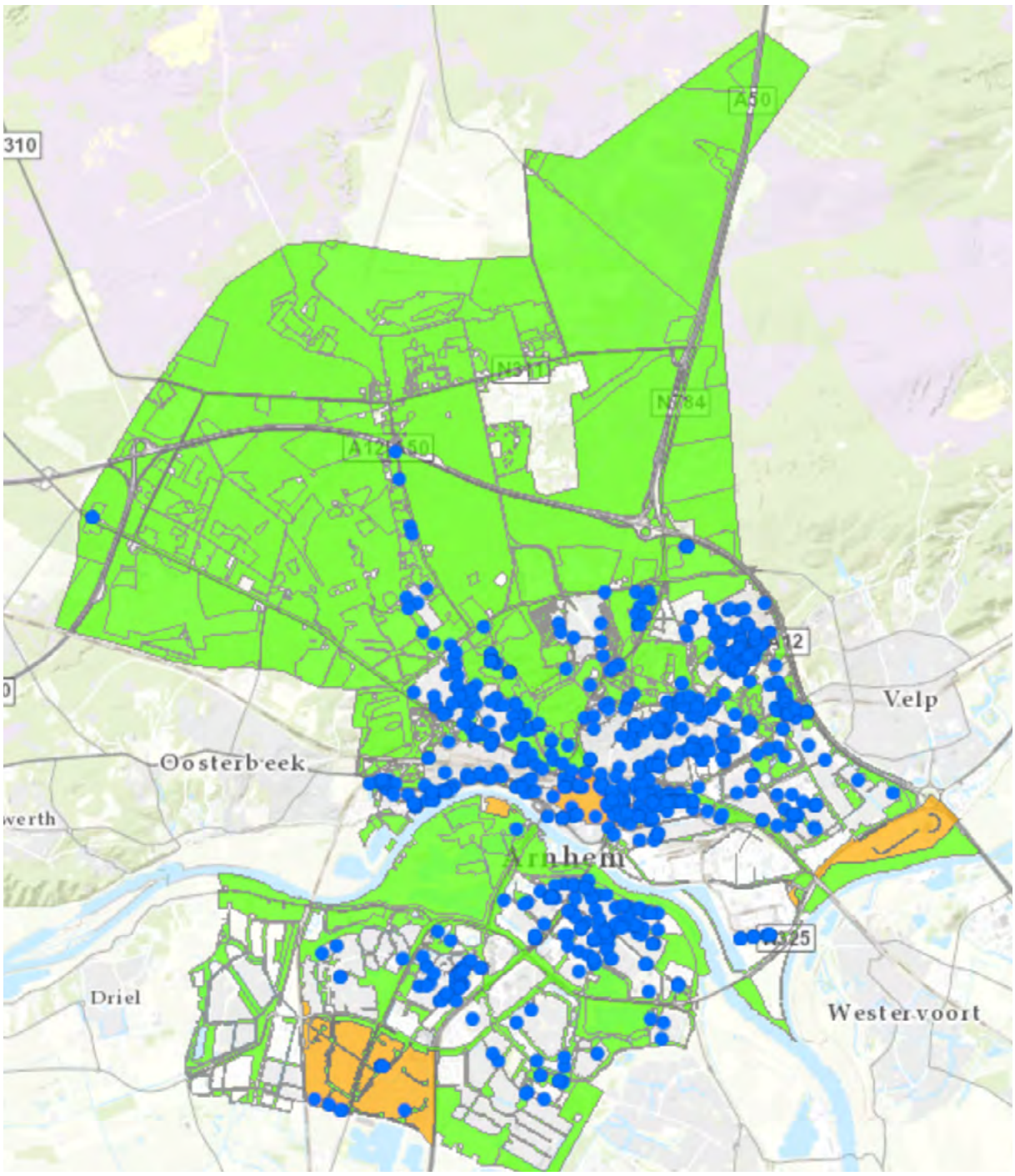
Bescherming via Wet Natuurbescherming

De Wet Natuurbescherming beschermt bos van minimaal 10 are of bomenrijen van meer dan 20 bomen gelegen buiten de bebouwde kom. Daar waar de kapregels uit de Wet Natuurbescherming van toepassing zijn, geldt geen APV.

Bescherming via Bestemmingsplannen

Bomen in de bomenhoofdstructuur zijn de laatste jaren voorzien van een groene bestemming (zie kaart 3). Bij een groene bestemming is een vergunningplicht opgenomen voor het kappen van bomen en struiken. De vergunningplicht geldt niet voor normaal beheer en onderhoud en dunnen. De werkzaamheden zijn slechts toelaatbaar, indien de landschappelijke-, cultuurhistorische- en natuurwaarden en kwaliteiten van het gebied niet onevenredig worden aangetast. Deze bescherming blijft behouden.

Legenda

Beschermde bomen, struiken en groen

Waardevolle bomen

Bescherming door bestemmingsplan

Mogelijke bescherming via bestemmingsplan

Kaart 3. Bescherming via bestemmingsplan en de huidige Waardevolle bomenlijst

Bescherming via Algemeen Plaatselijke Verordening (APV)
De APV wordt in het kader van dit Bomenplan gewijzigd. Tot op heden ging de APV uit van een vergunningplicht voor het kappen van bomen die worden vermeld op de Waardevolle bomenlijst. Dit zijn er in 2019 ongeveer 800. Voor de overige bomen was geen vergunning nodig. Na vaststelling van dit plan maken we een onderscheid tussen particuliere bomen op percelen kleiner dan 1000m², particuliere bomen op percelen groter dan of gelijk aan1000m² en openbare gemeentebomen. Voor particuliere percelen groter of gelijk aan 1000m² is het beschermingsregieme strenger dan voor particuliere percelen kleiner dan 1000m². Houtopstanden op percelen kleiner dan 1000m² zijn vergunning vrij, met uitzondering van bomen die zijn beschermd via het bestemmingsplan of de door de gemeenteraad vastgestelde lijst met Waardevolle bomen. Voor privépercelen groter dan of gelijk aan1000m² geldt naast de Waardevolle bomenlijst de procedure zoals opgenomen in bijlage 2 van dit Bomenplan

De criteria voor de Waardevolle bomenlijst worden aangepast en uitgebreid waarin het Boom Kwaliteitsteam Arnhem een adviserende rol heeft. De gemeenteraad stelt de nieuwe criteria vast..

Voor gemeentebomen hanteren we een strenger beschermingsbeleid dan voor particuliere bomen. Voor openbare gemeentebomen hanteren we criteria voor de Buitengewone bomen en Toekomstbomen

De wijziging van de kapregels heeft voor een boom op een privéperceel andere consequenties dan voor een straatboom. Het volledige afwegingskader staat in bijlage 2. Kort samengevat is hieronder voor enkele veel voorkomende gevallen de nieuwe situatie beschreven.

Particuliere bomen kavel kleiner dan 1000m²
De bomen op een particuliere kavel kleiner dan 1000m² kunnen zonder vergunning worden gekapt, behalve als de boom op de Waardevolle bomenlijst staat of beschermd is via het bestemmingsplan of de Wet Natuur Bescherming. Het beoordelen van een kapaanvraag is maatwerk en kan leiden tot een weigering of een vergunning. Is het perceel groter dan 400 m2, dan is compensatie aan de orde.

Particuliere bomen kavel groter dan of gelijk aan1000m²
Als de boom een stamomtrek heeft van 80 centimeter of meer op 130 centimeter hoogte, of de boom staat op de Waardevolle bomenlijst vindt er een nadere afweging plaats. Dat is maatwerk en kan leiden tot een weigering of een vergunning. Er is altijd sprake van compensatie.

Gemeentebomen bij beheer en onderhoud
Er zijn situaties waarbij bomen overlast veroorzaken en waar een afweging gemaakt moet worden tussen het belang van de bewoner en het belang van de boom. Voor gemeentelijke bomen met een stamomtrek van meer dan 35 cm en zogenaamde toekomstbomen volgt er een vergunningaanvraag. Afhankelijk van de waarde van de boom en de omvang van de hinder en overlast vindt er een nadere afweging plaats. Als een boom schade veroorzaakt aan de stoep, de weg of een gebouw herstellen we schade of verbeteren we de standplaats. Als er sprake is van onvoldoende daglichttoetreding, kijken we of extra snoeien mogelijk is. Wanneer dit allemaal niet of onvoldoende kan, dan kan de kapvergunning verleend worden en bekijken we of de boom verplant kan worden. Dit is maatwerk, waarbij omwonenden betrokken worden. Als een dergelijke boom gekapt wordt vindt compensatie plaats, liefst in de nabije omgeving.

Gemeente- en particuliere bomen bij projecten
Als er ergens een school gebouwd gaat worden, een riool vervangen of een ander project moet worden gerealiseerd staan er altijd wel bomen in de buurt. Bomen waar we als gemeente zorgvuldig mee om willen gaan. We zetten daarom in op boombewust-ontwerpen waarin de afweging transparant en helder wordt weergegeven tijdens het hele proces. Dit geldt ook voor projecten vanuit de wijk. Daarom gaan wij werken met de Richtlijn Bomen Effect Analyse (BEA) om keuzes ten aanzien van mogelijke kap van bomen te kunnen maken. Een BEA wordt uitgevoerd om voorafgaand aan activiteiten de effecten te beschrijven op de aanwezige bomen. Ook wordt de waarde van de bomen vooraf in beeld gebracht. In een rapportage wordt een voorstel gedaan voor het behouden, verplaatsen, kappen en aanplanten van bomen waarbij behoud van bomen het uitgangspunt is, naast andere uitgangspunten zoals toegankelijkheid en veiligheid. Als kap onvermijdelijk is, wordt onderbouwd waarom de bomen niet behouden kunnen blijven en hoe wordt gecompenseerd. Bewoners worden bij de keuze van het ontwerp betrokken. Bij projecten met grote impact op het bomenbestand worden de varianten voorgelegd aan het Boom Kwaliteitsteam Arnhem.

Kappen zonder vergunning?
In sommige gevallen is er sprake van een uitzondering en is het aanvragen van een kapvergunning niet noodzakelijk. Dit geldt:
- bij werkzaamheden die vallen onder 'normaal beheer en onderhoud', waaronder dunning;
- bij werkzaamheden ten behoeve van het realiseren van de beheervisies van de parken, zoals bijvoorbeeld de daarin beschreven zichtlijnen;
- uitzonderingen zoals vastgelegd in de Wet Natuurbescherming.

In geval van acuut gevaar moet een boom direct worden geveld. De eventuele melding of vergunning volgt achteraf.

Wanneer een vergunningplichtige boom zonder vergunning is gekapt, dan is er sprake van een economisch delict. Er kan dan een boete worden opgelegd ter hoogte van de waarde van de gekapte boom.

Verplanten
Als een boom in een project niet behouden kan blijven, zal in eerste instantie altijd onderzocht worden of deze ergens anders opnieuw geplant kan worden. Aangezien er niet altijd meteen een geschikte locatie beschikbaar zal zijn, gaan we onderzoeken of het mogelijk is een 'weesbomenbos' in te richten waar bomen indien nodig, tijdelijk geplant kunnen worden.

Compensatie
APV
We gaan altijd primair uit van het behoud van de bomen. Daar waar er voor gekozen wordt om bomen toch te kappen, en er een vergunning wordt verleend, is mogelijk compensatie aan de orde (zie bijlage 2). Daarbij houden wij de volgende volgorde aan:

1. verplanten;
2. kwalitatief compenseren;
3. kwantitatief compenseren;
4. financieel compenseren.

Vooraf wordt de waarde van de boom bepaald. Deze waarde dient gecompenseerd te worden. Wanneer voor een boom een kapvergunning wordt verleend, wordt eerst gekeken of de boom in redelijkheid verplant kan worden. Indien dit om technische of boomkundige redenen niet realistisch is, wordt gekeken of kwalitatieve compensatie kan plaatsvinden. Is het mogelijk om door herplant in de buurt of elders bomen te planten waardoor de groenkwaliteit duurzaam wordt verbeterd. Als dit niet mogelijk is vindt kwantitatieve compensatie in de omgeving plaats. Wanneer ook dit (gedeeltelijk) niet logisch of realistisch is, wordt de waarde van de bomen financieel gecompenseerd. Daarbij krijgt de financiële compensatie het label 'bomen' zodat dit geld ook daadwerkelijk voor de aanplant van bomen ingezet wordt. De herplant zal worden gemonitord. We gaan daarbij actief zoeken naar plaatsen waar bomen plant kunnen worden, zodat herplant zo snel mogelijk plaats kan vinden. Plaatsen waar hittestress optreedt of waar de biodiversiteit (aanzienlijk) vergroot kan worden, zullen als eerste aangemerkt worden voor herplant.

Bestemmingsplan

In de Groenvisie zijn aanvullend meer regels ten aanzien van de groencompensatie vastgelegd. Voor bomen binnen een bestemming groen (Groen, Park, Bos, Natuur, Landschap) geldt eveneens een compensatieplicht. Voor normaal beheer en onderhoud geldt geen compensatieplicht.

Wet Natuurbescherming

Voor bossen en lanen buiten de bebouwde kom gelden de compensatieregels van de provincie Gelderland, volgens de Wet Natuurbescherming. De compensatieregels van Arnhem zijn niet van toepassing als de provinciale regels gelden.

Toezicht en handhaving

Het vaststellen van een kapvergunning nieuwe stijl, vraagt ook inzet op het gebied van toezicht en handhaving. Dit geldt zowel voor handhavend optreden wanneer de APV of het bestemmingsplan niet wordt nageleefd als voor toezicht bij evenementen en werkzaamheden.

4 Arnhem werkt samen en laat zien wat zij doet

Een nieuw bomenbeleid vraagt naast ingrepen op straat, ook om een andere manier van samenwerking en communicatie. Inwoners, bedrijven en instellingen moeten worden geïnformeerd over het nieuwe Bomenplan en de veranderingen die het plan met zich mee brengt. Een van de uitvoeringsmaatregelen van dit plan is een communicatieplan, waarin dit wordt uitgewerkt.

Bij het opstellen van het Bomenplan Arnhem zijn veel bewoners en professionals betrokken geweest. Zij voelen zich betrokken en hebben daar op velerlei wijzen uiting aan gegeven. Bij de uitvoering van het nieuwe beleid hebben ook weer veel partijen een rol om dit tot een succes te maken. De gemeente kan dit niet alleen.

Daarbij denken wij aan de grote terreinbeheerders, met wie wij in gesprek gaan over de uitgangspunten van dit beleid, maar ook de Arnhemmer, die informatie zoekt over de beste manier om om te gaan met zijn of haar bomen. Het stimuleren en ondersteunen van (particuliere) initiatieven; het ondersteunen van natuureducatie en het samen optrekken met bewoners(groepen) bij het vergroenen van de stad.

We kennen al diverse schouwgroepen en andere bewonersgroepen die zich inzetten voor een groen Arnhem. Wij gaan daarnaast de oprichting van een Boom Kwaliteitsteam Arnhem initiëren. Dit BKA, waarin zowel deskundigen als inwoners zitten, adviseert de gemeente gevraagd en ongevraagd over zaken die bomen aangaan.

©NOPREVIEW
Bommerplan Arnhem

5 Monitoring en evaluatie

Monitoren aantal bomen en kroonoppervlak

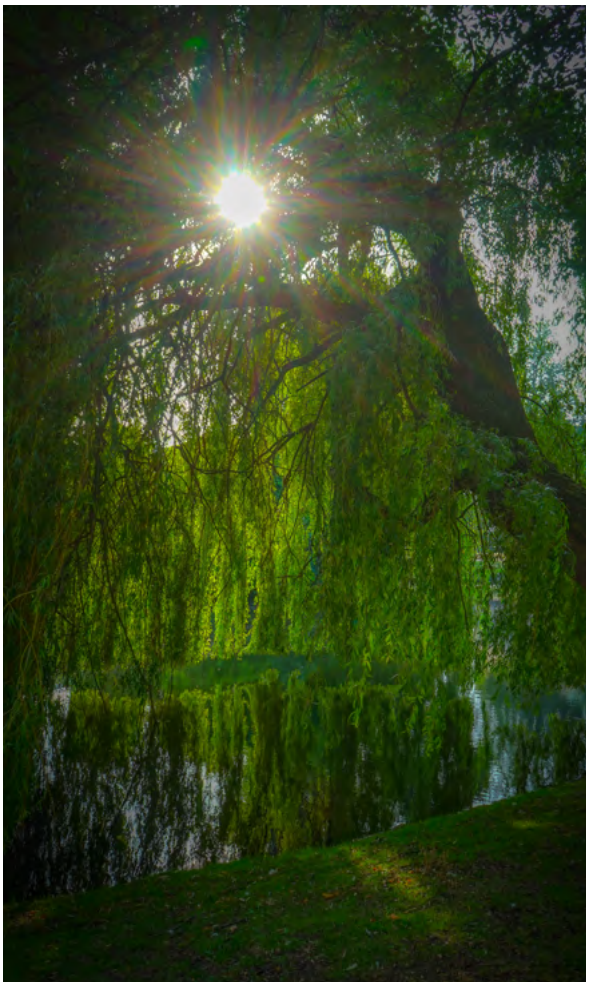
Omdat we willen dat niet alleen het aantal bomen in Arnhem toeneemt maar ook de kroonoppervlakte, gaan we dit jaarlijks monitoren. Daardoor kunnen we zien of de gekozen maatregelen effectief zijn of dat deze moeten worden geïntensiveerd.

In 2019 is de toe- en afname van het aantal bomen en de kroonoppervlakte van bomen geïnventariseerd op buurt- en wijkniveau tussen 2006 en 2018. Om het Bomenplan te monitoren wordt dit in de toekomst voortgezet. Jaarlijks zal een bomenbalans worden opgesteld met daarin een overzicht van de toe- of afname van het aantal bomen en de kroonoppervlakte. De bomenbalans wordt gerapporteerd aan de gemeenteraad.

Daarnaast houden we bij hoeveel bomen met een kapvergunning zijn geveld, hoeveel bomen er in dit kader zijn bijgeplant en hoeveel bomen we hebben kunnen verplanten.

Evaluatie

De aanpak van het Bomenplan wordt na 2,5 jaar en na 5 jaar geëvalueerd. In de evaluatie wordt bekeken in hoeverre de meetbare doelen worden bereikt en in hoeverre de huidige aanpak bereikt wat we willen of dat hier andere maatregelen voor nodig zijn.

6 Bijlagen

Bijlage 1: Evaluatie deregulering kapvergunning 2014

Bijlage 2: Afwegingskader en stroomschema's kapvergunning

Bijlage 3: Definitielijst

Bijlage 4: Overzicht inbreng en verwerking

Bijlage 1

Evaluatie deregulering kapvergunning

Samenvatting

Dit document geeft antwoord op twee vragen over de deregulering van de kapvergunning per 1 januari 2014. Allereerst de vraag of hierbij de beoogde bezuiniging is bereikt, en als tweede of de deregulering van invloed is geweest op het groene karakter van de stad. De eerste vraag lijkt met nee te moeten worden beantwoord, in elk geval niet in de omvang zoals was beoogd. Wat betreft de tweede vraag is er geen eenduidig antwoord te geven. In de vijf proefwijken zijn er meer (particuliere) bomen gekapt dan voor de deregulering. Een uitgebreider onderzoek met luchtfoto's van de stad laat zien dat er buurten/wijken zijn waarin het aantal bomen is afgenomen, naast veel andere gebieden waar het groene karakter is toegenomen. Dit was ook in de jaren voor 2014 het geval. Of de deregulering een negatieve invloed heeft gehad is daarom niet met zekerheid te zeggen, maar kan ook niet worden uitgesloten.

1. Inleiding

In 2009 heeft het project 'Vereenvoudiging vergunningen' van de toenmalige dienst Stadsbeheer geresulteerd in een voorstel voor deregulering van de kapvergunning. Op 19 april 2011 is deregulering door de gemeenteraad vastgesteld als bezuinigingsopgave met ingang van 2014.

Op 23 april 2012 heeft de raad besloten de APV te wijzigen, zodanig dat de vergunningplicht voor het vellen of doen vellen van houtopstand uitsluitend nog betrekking heeft op bomen die worden vermeld op de Waardevolle bomenlijst. Hierbij is tevens het legesbedrag vastgesteld op €157, - per boom. Op de lijst staan zowel particuliere als gemeentebomen. Het raadsbesluit tot deregulering van de kapvergunning is in december 2013 genomen en per 1 januari 2014 van kracht geworden.

Daarnaast gold en geldt er een omgevingsvergunning (aanlegvergunning) voor het verwijderen van houtopstanden die beschermd zijn door middel van het bestemmingsplan. Deze vergunningplicht geldt voor alle bomen en struiken die vallen binnen de bestemming 'Bos', 'Groen - Park', 'Natuur' en 'Waarde - Landschap'.
Voor de meeste bosbezitters is de Wet natuurbescherming van toepassing. Dit betreft de bossen en lanen in het buitengebied en in de stadsparken. Indien bos of lanen moeten worden gekapt, moet er een kapmelding bij de provincie (bevoegd gezag) worden ingediend. De provincie legt compensatie op voor de te kappen bomen en bos.

Hoewel voor het kappen van veel bomen een vergunning nodig blijft, ontstond het beeld dat de kapvergunning werd afgeschaft. Uit zorg dat dit zou leiden tot een kaalslag in de stad heeft de gemeenteraad destijds gevraagd om een evaluatie van het besluit.

Naast de evaluatie in enge zin (zoals toegezegd aan de raad) is ook gekeken naar de feitelijke ontwikkeling van het groenareaal in de afgelopen jaren en de ontwikkeling van het aantal bomen dat door de gemeente wordt beheerd. Gezamenlijk geven deze gegevens een beeld van de ontwikkeling van het groene karakter van Arnhem sinds het dereguleren van de kapvergunning.

2. Toegezegde evaluatie

Aan de raad is toegezegd dat de effecten van de wijziging van de APV en de legesverordening worden bijgehouden. Hierbij gaat het om:

a. Het effect van deregulering op de vergunningverlening, de afname van het aantal vergunningen en de gerealiseerde bezuiniging;
b. Het effect van de deregulering op het groene karakter van de stad. Deze monitoring wordt twee en vijf jaar na invoering van de deregulering herhaald, dus in 2015 en 2018. Het verslag daarvan wordt ter kennisgeving naar de raad gestuurd;
c. Er zal worden geëvalueerd of het legesbedrag kostendekkend is voor de aanvragen die nog wel ingediend worden. Deze evaluatie gebeurt na vijf jaar. Het verslag daarvan wordt ter kennisgeving naar de raad gestuurd.

Ad a.
Tussen 2015 en medio 2019 zijn er door de ODRA 552 aanleg- en kapvergunningaanvragen behandeld (gemiddeld 125 per jaar). Het exacte aantal is niet te herleiden uit de cijfers maar in zeker 98 gevallen was er sprake van voorgenomen kap. In 6 gevallen is de aangevraagde kapvergunning niet verleend. In de andere gevallen werd de vergunning verleend of werd deze ingetrokken door de aanvrager. Hoewel het aantal aanvragen voor een kapvergunning sinds 2014 is gedaald, is het onduidelijk of de beoogde bezuiniging van € € 62.000, - is gerealiseerd. Er heeft een verschuiving in de inzet van ambtelijke uren plaatsgevonden. Bij veel mensen is er onduidelijkheid ontstaan over welke bomen nu vergunningplichtig zijn. Wekelijks komen hierover vragen binnen bij de ODRA en de gemeente. Verder vergt het jaarlijks actualiseren en vaststellen van de Waardevolle bomenlijst een aanzienlijke ambtelijke inzet.

Ad b.
De genoemde monitoring heeft plaatsgevonden. De tussenresultaten zijn op 11 oktober 2016 en op 5 september 2017 (op verzoek van de raad een jaar eerder dan toegezegd) aan de raad toegestuurd. Daarnaast is er in 2019 nog een extra telling uitgevoerd.

In vijf buurten die representatief worden geacht voor de stad zijn data verzameld over het bomenbestand gedurende een periode van vijf jaar, met drie peilmomenten (2015, 2017 en 2019). Geselecteerd zijn delen van buurten in de wijken Gulden Bodem, Overmaat, St. Marten, Holthuizen en Elderveld. Voorafgaand is in elke buurt een nulmeting uitgevoerd, waarbij het aantal particuliere vergunningplichtige bomen is vastgesteld (volgens de regels van vóór 2014). Dit zijn bomen dikker dan 25 cm, gemeten op een hoogte van 1,30 m en zichtbaar vanaf de openbare weg.

Tijdens schouwmomenten in juni 2015, juni 2017 en februari 2019 is vastgelegd, hoeveel bomen er (sinds de vorige telling) geveld zijn en hoeveel er als 'vergunning plichtig' (als in de situatie van voor 2014) zijn bijgekomen door groei van de stamdikte. Tabel 1 laat de totaalresultaten van deze monitoring zien:

Het is lastig na te gaan in hoeverre compenserende maatregelen zijn opgelegd en uitgevoerd. Hiervan is geen volledige administratie bijgehouden en ook de controle is niet structureel uitgevoerd.

Ad c.
Afhandeling van een kapaanvraag kost gemiddeld 8 uur, volgens opgave van de ODRA. Deze behandeling van aanvragen is daarmee niet kostendekkend. Dit geldt overigens ook voor andere (kleine) omgevingsvergunningen. Dit is bewust gedaan omdat anders de inwoners relatief hoge legeskosten moeten betalen voor kleine aanvragen. Als ook de grotere aanvragen voor een omgevingswetvergunning worden meegenomen zijn de totale legesinkomsten wel kostendekkend.

Buurt	Gekapt 2014-2015	Gekapt 2015-2017	Gekapt 2017-2019	Tot. gekapt jan. 2014 - feb. 2019	Tot. Groei jan. 2014 - feb. 2019	Verschil sinds deregulering
Gulden Bodem	-16	-10	-10	-36	+47	+11
Overmaat	-5	-3	-12	-20	+8	-12
St. Marten	-8	-2		-10	+7	-3
Holthuizen	-6	-5	-13	-24	+18	-6
Elderveld	-5	-2	-1	-8	+7	-1
Totaal	**-40**	**-22**	**-36**	**-98**	**+87**	**-11**

Tabel 1: Ontwikkeling aantal 'vergunningplichtige' bomen per buurt van 2014 tot 2019

Op het moment van deregulering van de kapvergunning is er in de genoemde buurten bij particulieren een totaal aantal van 442 vergunningplichtige bomen geconstateerd. In de periode tot 2019 blijken er hiervan 98 te zijn gekapt. Dat is een afname van 22% in 5 jaar. In dezelfde periode zijn er 87 bomen bijgekomen doordat ze een stamdikte van 25 cm hebben bereikt (natuurlijke groei). Het aantal particuliere 'vergunningplichtige' bomen komt daarmee begin 2019 op 431. Per saldo is er in deze periode dus sprake van een afname met 11 bomen, ofwel 2,5% in 5 jaar.

3. Effecten op het groene karakter van de stad

Naast de toegezegde evaluatie zoals hier boven beschreven, is uitgebreider geïnventariseerd hoe het Arnhemse bomenbestand zich de afgelopen jaren feitelijk heeft ontwikkeld:

1. registratie van het gemeentelijke bomenbestand (uit gemeentelijk beheersysteem);
2. infrarood luchtfoto's van het aantal bomen en het kroonoppervlak in de wijken.

3.1 Registratie van het gemeentelijke bomenbestand

De gemeente heeft een groot aantal bomen in beheer. Bomen in de openbare ruimte zijn individueel geregistreerd, met uitzondering van de bomen in bospercelen. Volgens het registratie-systeem heeft het aantal zich als volgt ontwikkeld:

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal	40165	40721	40555	41049	40943	39728	40787	41465	41579	41327	43608	46665

Tabel 2: Ontwikkeling aantal bomen in beheer bij de gemeente

De eerste jaren laten een vrij stabiel beeld zien. De laatste jaren is er sprake van een flinke toename van het aantal bomen dat bij de gemeente in beheer is. Enerzijds is dit te verklaren door verbeteringen in het beheersysteem, maar ook door aanplant in wijken als Schuytgraaf loopt het aantal bomen van de gemeente op.

3.2 Infrarood luchtfoto's van het aantal bomen en het kroonoppervlak in de wijken

Vanaf 2006 worden jaarlijks infrarood luchtfoto's gemaakt van Nederland. In opdracht van de gemeente Arnhem heeft Cobra Adviseurs op basis van deze luchtfoto's onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van het bomenbestand en de kroonbedekking in Arnhem tussen 2006 en 2018.
Het gaat hierbij om alle bomen in de wijken, zowel particulier als van de gemeente. Op de kaarten zijn de stadsparken, bospercelen groter dan 1 hectare en landbouwgronden niet meegenomen. Omdat de kwaliteit van de luchtfoto's niet constant is, zijn de aantallen niet exact maar geven zij over een langere termijn wel een duidelijke trend weer. Omdat een grote boom niet hetzelfde is als een kleine boom, is naast het aantal bomen ook naar de kroonontwikkeling gekeken. De oppervlakte van de kroon (kroonbedekking) is gemeten. De toe- of afname van de totale kroonoppervlakte zegt iets over het totaal boomvolume. Het kan dus voorkomen dat het aantal bomen afneemt, maar de totale kroonoppervlakte toeneemt.

Op de bijgaande kaarten is per buurt de toe- of afname van het aantal bomen en het oppervlakte kroonbedekking weergegeven. Rood verbeeldt een afname van meer dan 10%, dondergroen een toename van meer dan 10% in de betreffende periode.

Trend

In de meeste buurten is na het afschaffen van de kapvergunning het aantal bomen toegenomen. Toch is in 12 van de 83 buurten het aantal bomen afgenomen. En in een kwart van de buurten is het kroonoppervlak in deze periode afgenomen. In zes buurten zelfs met meer dan 10%.

Opvallend is dat de ontwikkeling na het afschaffen van de kapvergunning positiever is dan daarvoor.
Verder laten de kaarten zien dat veel buurten donkergroen zijn aangegeven. Dit houdt in dat het aantal bomen in die buurten met meer dan 10% is toegenomen. Dit betekent niet per definitie dat er in die periode bomen zijn bijgeplant, maar ook dat kleine bomen die eerst niet werden gezien nu wel worden gezien en meegeteld.

4. Conclusies

- Met de deregulering van de kapvergunning is het er voor de burger niet eenvoudiger op geworden. Voor de kap van waardevolle bomen, bomen in het buitengebied en bomen die binnen een bepaalde bestemming liggen, moet nog steeds een vergunning worden aangevraagd. Voor andere bomen niet. Dat dit voor veel mensen verwarrend is blijkt uit het grote aantal vragen dat hierover bij de ODRA en de gemeente binnenkomt.
- De deregulering heeft enerzijds geleid tot een kostenbesparing (minder aanvragen), anderzijds tot een kostenstijging (meer advisering en administratie waardevolle bomen).
- De legesopbrengsten van de kapvergunningen zijn in enge zin niet kostendekkend. Samen met de grotere omgevingswetaanvragen dekken de legesopbrengsten wel de kosten.
- Op basis van de evaluatiegegevens kan niet worden vastgesteld dat de deregulering heeft geleid tot de gevreesde kaalslag. Toch zijn er na deregulering, in de proefwijken, relatief veel particuliere bomen gekapt. Dit was zonder deregulering wellicht minder geweest.
- In de huidige situatie is het lastig na te gaan in hoeverre compenserende maatregelen zijn opgelegd en uitgevoerd. Hiervan is geen volledige administratie bijgehouden en ook de controle is niet structureel uitgevoerd.

- Op basis van infrarood luchtfoto's blijkt dat de meeste wijken in Arnhem groener worden, zowel als het gaat om aantal bomen als om kroonoppervlak. Er zijn echter ook gebieden waar dit niet voor geldt. Er zijn grote verschillen in de stad. In een kwart van de buurten is het kroonoppervlak sinds het dereguleren van de kapvergunning afgenomen.

5. Aanbevelingen voor het Bomenbeleidsplan

- Voer een eenvoudiger en eenduidiger kapvergunningstelsel in. Geef sneller duidelijkheid voor de aanvrager zonder terug te gaan naar het oude stelsel van voor 2014 (waarbij in 95% van de gevallen de vergunning werd verleend).
- Evalueer de compensatieregels en voer hierbij een beter controleerbare administratie in. In situaties waarin een kapvergunning wordt verleend, is compensatie nodig. Wellicht dat strengere (financiële) compensatieregels een preventieve werking hebben.
- Formuleer aanvullende maatregelen voor die buurten die volgens de luchtfoto's minder groen zijn geworden. Daarbij ligt een koppeling met het bestrijden van hitteplekken voor de hand.

Bijlage 2 Afwegingskader en stroomschema's kapvergunning

Arnhems Afwegingskader kap bomen

Voorliggend afwegingskader beschrijft de beleidsregels en de afwegingscriteria bij voorgenomen kap van bomen. Daarnaast wordt aangegeven hoe de compensatie van de gekapte boom is geregeld.

Bescherming bomen en afwegingskader kap

Arnhem beschermt haar bomen via bestemmingsplannen en de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV). Bomen worden daarnaast beschermd via de Wet Natuurbescherming (voorheen Boswet). In het kader van dit Bomenplan worden de regels met betrekking tot de APV gewijzigd. Het voorliggende afwegingskader gaat voor het overgrote deel over de nieuwe regels van de APV. Het afwegingskader kap bomen maakt onderdeel uit van het Bomenplan Arnhem 2020 en is mede gebaseerd op de evaluatie van de deregulering van de kapvergunning in 2014.
In het nu voorliggende afwegingskader voor kap van bomen onderscheiden we vier veel voorkomende situaties:

1. (voorgenomen) kap van gemeentelijke bomen in verband met hinder, gevaar, normaal beheer en onderhoud e.d.
2. (voorgenomen) kap van particuliere bomen op percelen < kleiner dan 1000m²
3. (voorgenomen) kap van particuliere bomen op percelen ≥ groter of gelijk dan 1000m²
4. (voorgenomen) kap in verband met een ruimtelijk project[5]

Situaties die niet onder deze vier situaties vallen, vragen altijd om een nadere afweging.

Per situatie schetsen we via een stroomschema de verschillende mogelijke stappen in het afwegingsproces.

Waardebepaling bomen

De kern van het nieuwe afwegingskader bestaat uit het beoordelen van de waarde van de boom. Elke boom vertegenwoordigt een bepaalde waarde. De ene boom meer dan de andere.
Voor gemeentelijke bomen gelden andere waardencriteria dan voor particuliere bomen.

Waardebepaling gemeentelijke bomen

Aan de hand van diverse criteria (zoals kroon- of stamomvang, ecologische, landschappelijke en klimaatwaarde) wordt de waarde bepaald. Als een boom positief scoort op één of meerdere van deze (onderstaande) criteria is er sprake van een Buitengewone boom. Daarnaast kan een gemeentelijke boom ook een Toekomstboom[6] zijn. Ook een Toekomstboom is een Buitengewone boom. Bij een gemeentelijke boom die als Buitengewoon is gewaardeerd volgt altijd een nadere afweging. Dat is maatwerk.

Intrinsieke en cultuurhistorische waarde: Een boom is buitengewoon als deze opgenomen is als landelijk of gemeentelijk monument, benoemd kan worden als Toekomstboom of cultuurhistorisch waardevol is. Daarbij valt o.a. te denken aan bomen die herinneren aan gebeurtenissen, bomen die een bepaald punt markeren, schenkingsbomen of bomen die onderdeel zijn van een beschermd stadsgezicht.

Biodiversiteit, ecologie en landschappelijke waarde: Een boom heeft een (extra) ecologische waarde als de boom als element onderdeel uitmaakt van het Gelders Natuurnetwerk of onderdeel van de Bomenhoofdstructuur Arnhem (het Groenblauwe netwerk op basis van de Groenvisie 2017). Ook kan een boom om andere redenen ecologisch van grote waarde zijn, bijvoorbeeld omdat er in de omgeving verder weinig bomen voorkomen.

Hittestress: Bomen die in gebieden staan die op de hitte attentiekaart van Arnhem rood of oranje gemarkeerd zijn, hebben een grote meerwaarde als het gaat om het bestrijden van hittestress.

---

5 Denk hierbij aan projecten als vervanging riool, verkeersmaatregelen, herinrichting van de openbare ruimte en bouwprojecten.

6 Een Toekomstboom is een gemeenteboom die op basis van zijn locatie en eigenschappen gekozen wordt om te behouden en te beschermen voor de toekomst.

Fijnstof afvangen/CO2 reductie/vasthouden van regen- en grondwater: Deze factoren hebben invloed op de bijdrage van de boom aan gezondheid en het klimaat. De grootte van de kroondiameter en/of de stamomtrek van de boom is hierbij bepalend voor het bepalen van de waarde. Grote bomen zijn niet alleen belangrijk voor dit criterium, ze leveren ook een grote bijdrage aan de andere waarden.

Waarderingstabel gemeentelijke boom	Ja / Nee
Voldoet de boom aan één of meerdere waardencriteria?	
- Landelijk monument	
- Gemeentelijk monument	
- Toekomstboom (gemeentebomen)	
- Belangrijke rol in geschiedenis (gedenkboom) en /of onderdeel van beschermd stadsgezicht	
- Onderdeel van Gelders Natuurnetwerk	
- Onderdeel van Arnhemse Groenvisiekaart	
- Ecologisch waardevol omdat er binnen 25 meter uit de stam van de boom geen andere boom staat	
- Boom staat in een gebied dat volgens de hitte attentiekaart rood of oranje is	
- Boom heeft stamomtrek 100 cm op 1,30m gemeten	
- Kroondiameter groter dan 5 meter	

Bij één of meer keer 'ja' is er sprake van een Buitengewone gemeentelijke boom.

Particuliere Waardevolle Bomenlijst

Een particuliere boom wordt gezien als Waardevolle boom als de boom voldoet aan de door de gemeenteraad vastgestelde criteria Waardevolle boom. Het Boom Kwaliteitsteam Arnhem heeft geadviseerd bij het opstellen van de criteria.
Deze criteria worden nog voorgelegd aan de gemeenteraad in 2020. Particuliere bomen die voldoen aan deze criteria komen op de Particuliere Waardevolle Bomenlijst te staan.

Hinderbepaling

Bij een afweging rondom overlast/hinder wordt eerst gekeken naar de boomveiligheid en verkeersveiligheid. Is daar acuut gevaar, dan wordt de vergunningsprocedure gestopt en wordt er overgegaan tot noodkap. Is er (niet acuut) gevaar aanwezig dan wordt er overgegaan tot een nadere afweging. Bij geen gevaar wordt de overlast/hinder tabel verder doorlopen. In alle gevallen van hinder wordt onderzocht in hoeverre deze kan worden verholpen door een andere maatregel dan kappen. Als dit het geval is, wordt de betreffende hinder NIET meegewogen in de totaal-beoordeling.

Hindertabel	
Veiligheid	
Boomveiligheid (gevaar dat boom omvalt)	
- Acuut gevaar	Einde procedure: noodkap
- Gevaar aanwezig (niet acuut)	Veel hinder
Verkeersveiligheid (boom beperkt overzicht, staat te dicht op de weg i.r.t. de maximum snelheid)	
- Acuut gevaar	Einde procedure: noodkap
- Gevaar aanwezig (niet acuut)	Veel hinder
Buitenproportionele overlast	
- Dermate grote overlast die niet oplosbaar is zonder de boom te kappen	Veel hinder
- Er is sprake van een levensverwachting van minder dan 3 jaar	Veel hinder
I.r.t. de onderstaande hinderfactoren: Deze tellen niet als de hinder met reguliere beheermaatregelen (o.a. snoeien van de boom of aanpassen van de inrichting) geheel of grotendeels kan worden weggenomen)	
Hinder	
- Ernstig zichtbare schade aan bouwwerken	Veel hinder
- Ernstige wortelopdruk	Veel hinder
- Minder dan 3 bezonningsuren per dag in de periode 21 januari – 22 november (gedurende 10 maanden) in midden vensterbank binnenkant raam.	Veel hinder
- Beperking groeiruimte Buitengewone boom	Veel hinder
- Beperkt bereikbaarheid/ruimte op trottoir (o.a. scootmobiel/ rolstoel)	Veel hinder
- Allergieën door particuliere boom	Veel hinder
- Allergieën door gemeente boom	Weinig hinder
- Belemmering openbare verlichting	Weinig hinder
- Schaduw op zonnepaneel door gemeenteboom	Weinig hinder
- Schaduw op zonnepaneel door particuliere boom, aantoonbare vermindering van opbrengst van minder dan 25%	Weinig hinder
- Schaduw op zonnepaneel door particuliere boom, aantoonbare vermindering van opbrengst van 25% of meer	Veel hinder
- Overhangende takken	Weinig hinder
- Bladval, vruchtval, plagen, luizen etc.	Weinig hinder

Hinderbepaling particuliere bomen

Als een particuliere boom op een perceel staat < kleiner dan 1000m² en niet op de Particuliere Waardevolle Bomenlijst staat, of niet beschermd wordt via het bestemmingsplan kan de boom ongeacht de hinderbepaling worden gekapt.
Als een particuliere boom op de Particuliere Waardevolle Bomenlijst staat en/of beschermd is via het bestemmingsplan volgt in geval van hinder en overlast een vergunningaanvraag.
Als een particuliere boom op een perceel staat ≥ groter of gelijk dan 1000m² en een stamomtrek heeft van ≥ groter of gelijk dan 80cm op 1,30m hoogte, of op de Particuliere Waardevolle Bomenlijst staat, volgt in geval van hinder en overlast een vergunningaanvraag.
Afhankelijk van de omvang van de hinder en overlast, wordt de vergunning tot kap wel of niet verleend. Als een dergelijke boom op een particulier perceel staat ≥ groter of gelijk dan 400m2 is, indien een kapvergunning wordt verleend, compensatie aan de orde.

Hinderbepaling gemeentelijke bomen

In geval van hinder en overlast van gemeentelijke bomen met een stamomtrek van meer dan 35 cm (op 1,30m) en van zogenaamde Toekomstbomen volgt een vergunningaanvraag. Afhankelijk van de waarde van de boom en de omvang van de hinder en overlast vindt er een nadere afweging plaats. Als een boom schade veroorzaakt aan de stoep, de weg of een gebouw herstellen we de schade of verbeteren we de standplaats. Als er sprake is van onvoldoende daglichttoetreding, kijken we of extra snoeien mogelijk is. Wanneer dit allemaal niet kan, dan kan de kapvergunning verleend worden en bekijken we of de boom verplant kan worden. Dit is maatwerk, waarbij omwonenden betrokken worden. Als een dergelijke boom gekapt wordt, zijn de compensatieregels van toepassing.

Bomen in projecten

Als er ergens een school gebouwd gaat worden, een riool vervangen moet worden of een ander project moet worden gerealiseerd staan er vaak bomen in de buurt. Bomen waar we als gemeente zorgvuldig mee om willen gaan. We zetten daarom in op boombewust-ontwerpen waarin de afweging transparant en helder wordt weergegeven tijdens het hele proces. Dit geldt ook voor projecten vanuit de wijk. Daarom gaan wij werken met de Richtlijn Bomen Effect Analyse (BEA) om keuzes ten aanzien van mogelijke kap van bomen te kunnen maken. Een BEA wordt uitgevoerd om voorafgaand aan activiteiten in de buitenruimte de effecten te beschrijven op de aanwezige bomen. Ook wordt de (financiële) waarde van de bomen vooraf in beeld gebracht. In een rapportage wordt een voorstel gedaan voor het behouden, verplaatsen, kappen en aanplanten van bomen waarbij behoud van bomen het uitgangspunt is, naast andere uitgangspunten zoals toegankelijkheid en veiligheid. Als kap onvermijdelijk is, wordt onderbouwd waarom de bomen niet behouden kunnen blijven en hoe wordt gecompenseerd. Bewoners worden bij de keuze van het ontwerp betrokken. Bij projecten van enige omvang worden de varianten voorgelegd aan het Boom Kwaliteitsteam Arnhem.

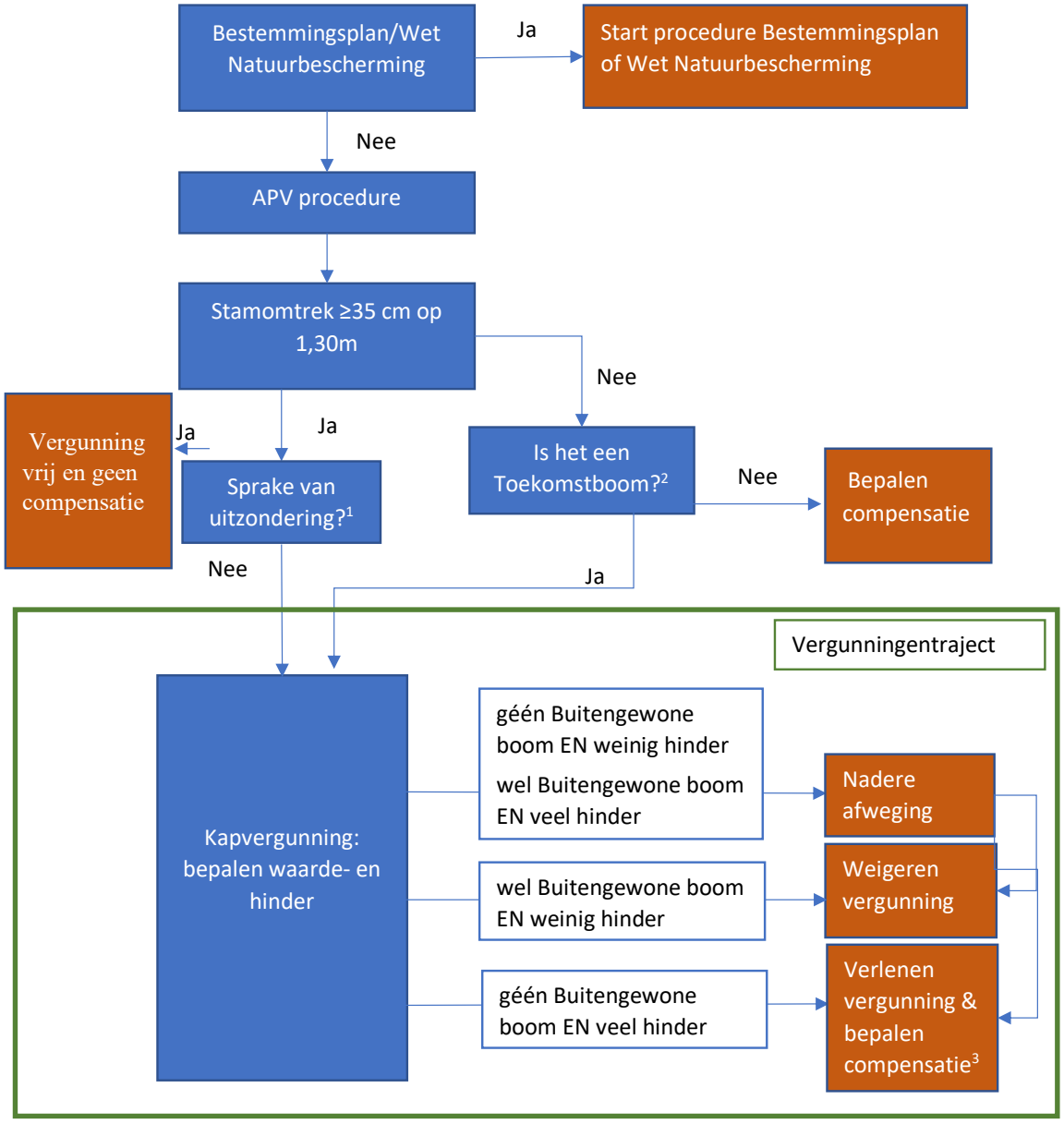
Uitzonderingen

In sommige gevallen is er sprake van een uitzondering en is het aanvragen van een kapvergunning niet noodzakelijk. Dit geldt:

- bij werkzaamheden die vallen onder ‘normaal beheer en onderhoud’, waaronder dunning (veelal in de bossen en parken);
- bij werkzaamheden ten behoeve van het realiseren van de beheervisies van de parken, zoals bijvoorbeeld de daarin beschreven zichtlijnen.

In geval van acuut gevaar moet een boom direct worden geveld. De eventuele vergunning volgt achteraf.

1. (voorgenomen) Kap van gemeentelijke bomen in verband met hinder, gevaar e.d.

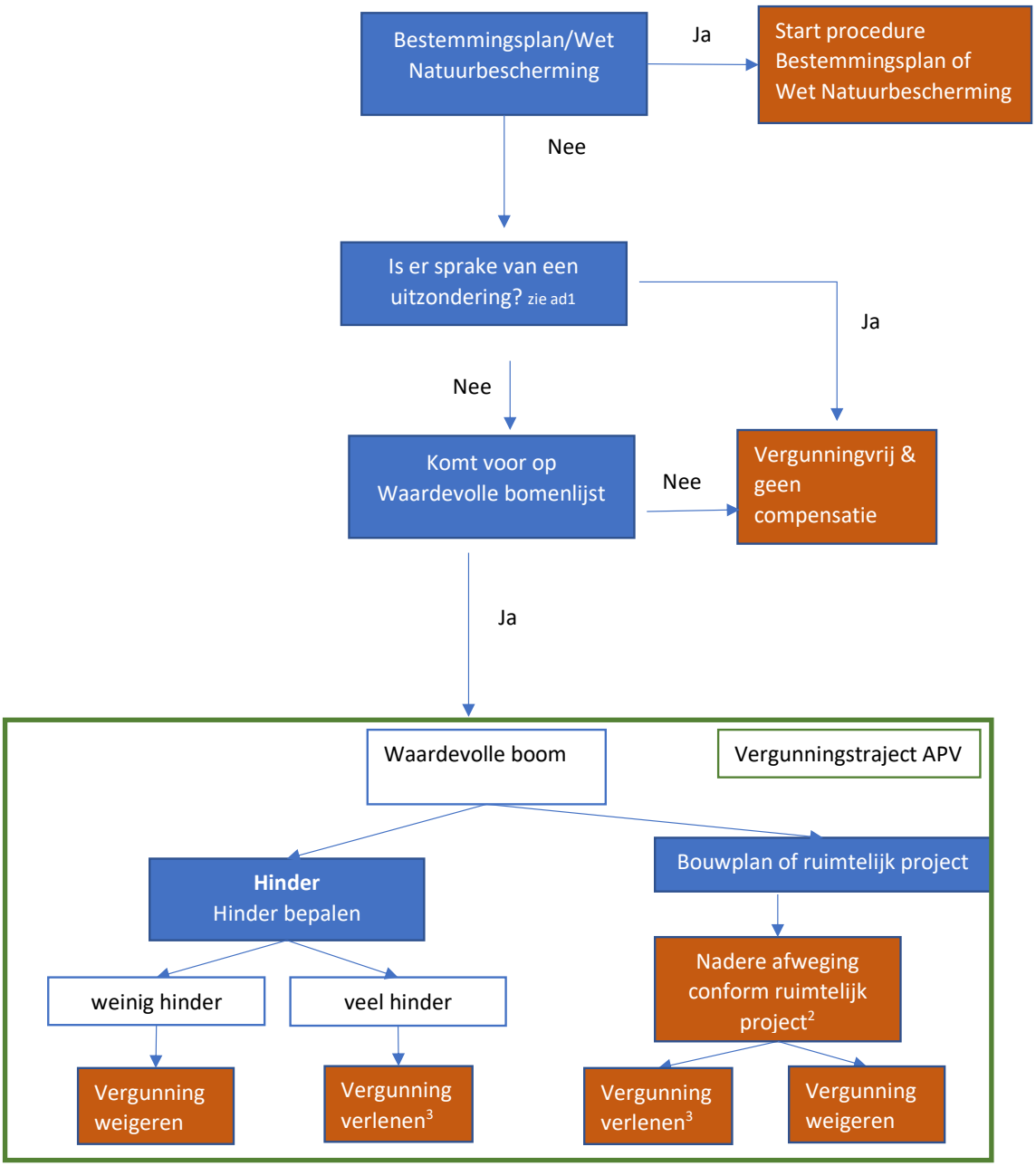

[1]Zie ad1 met uitzonderingen in APV

[2]Zie ad2 met uitleg toekomstbomen

[3]Zie ad4 voor compensatie

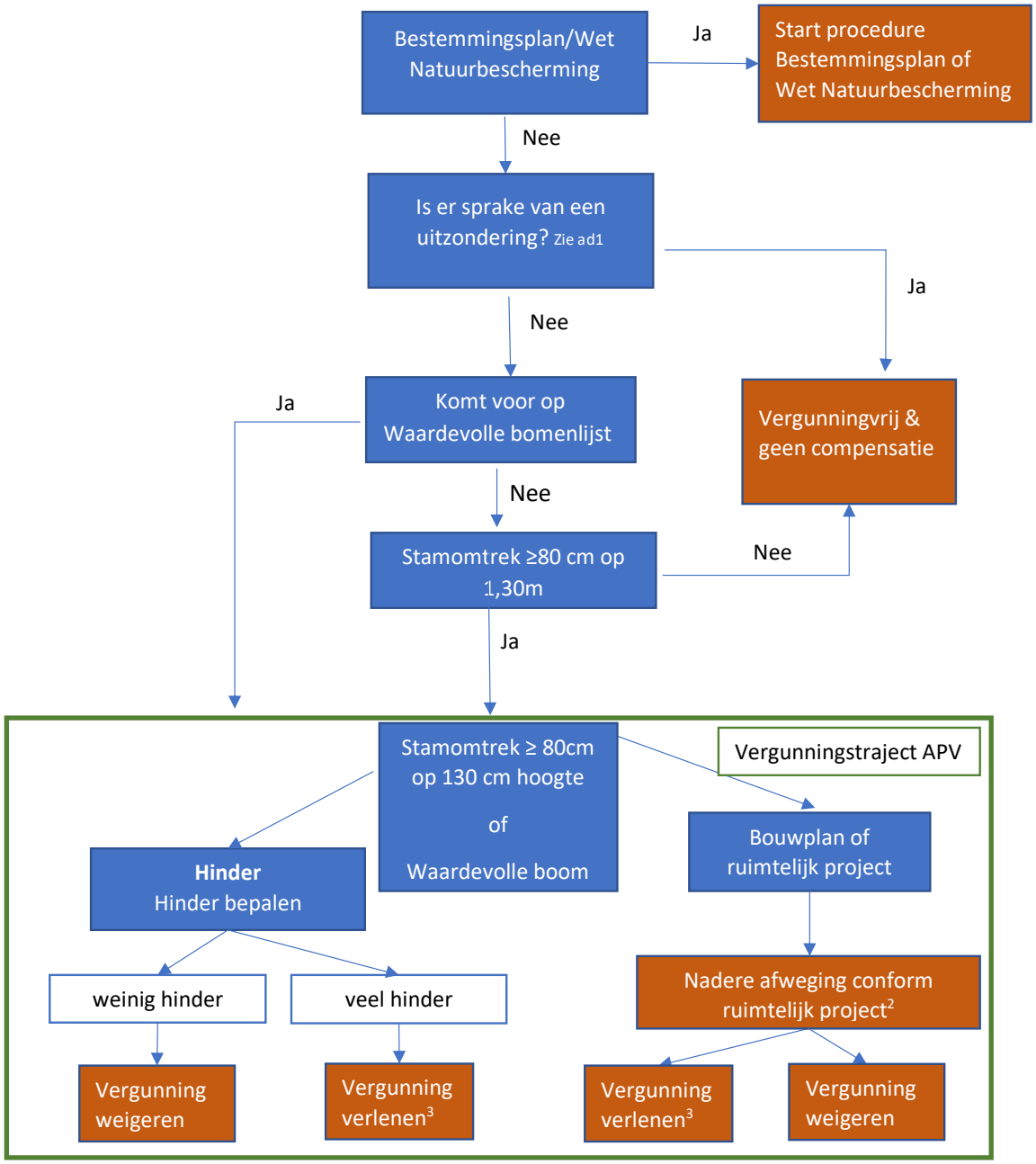
2. (voorgenomen) kap van particuliere bomen op perceel < 1000m²

²Zie ad 3 voor afwegingsrapportage met alternatief plan. Integrale beoordeling in het kader van de Omgevingsvergunning voor bouwplan en kapaanvraag.

³Zie ad 4 voor compensatie. Voor particuliere percelen groter dan 400m2 is compensatie aan de orde.

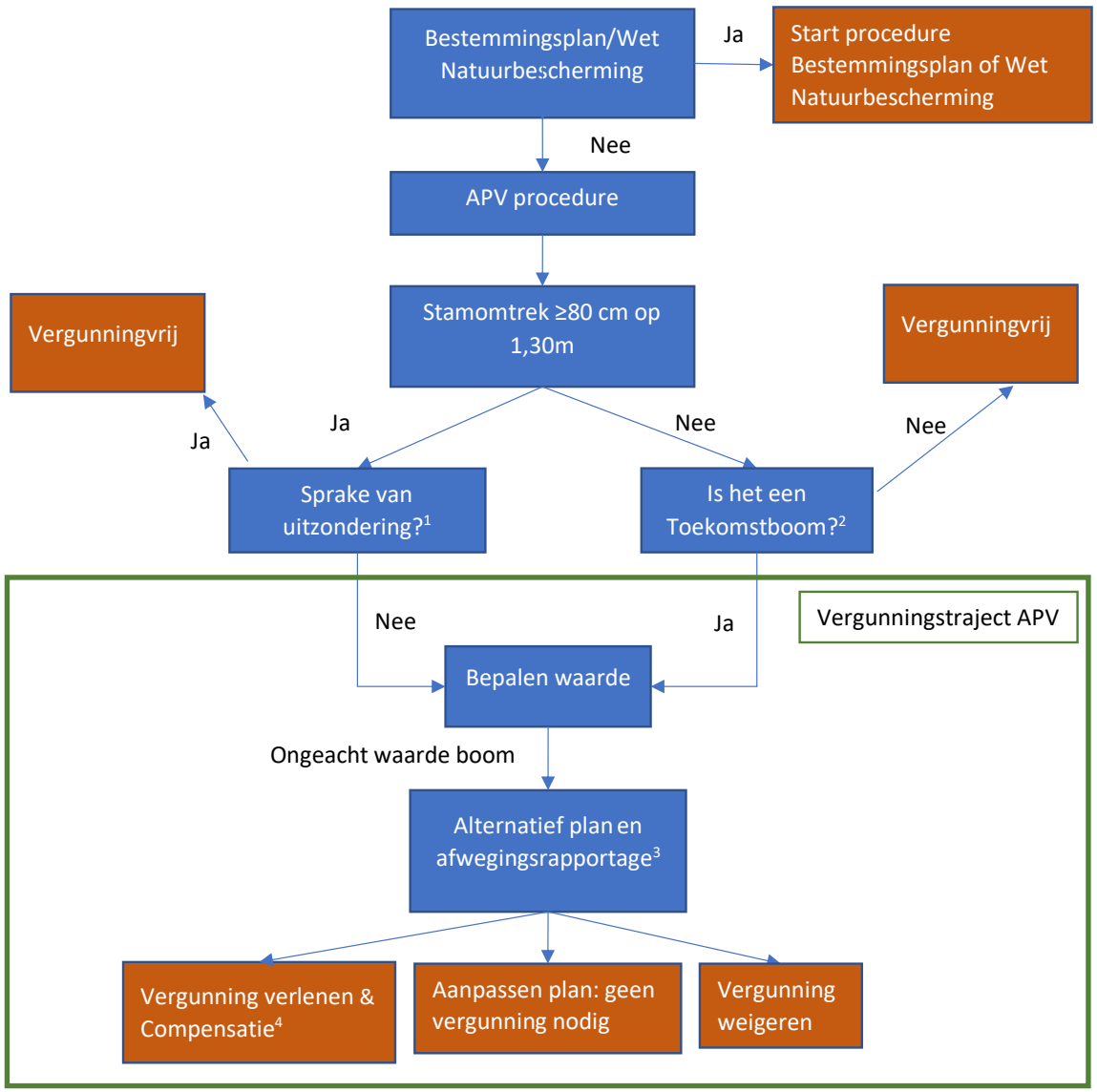
3. (voorgenomen) kap van particuliere bomen op perceel ≥ 1000m²

²Zie ad 3 voor afwegingsrapportage met alternatief plan. Integrale beoordeling in het kader van de Omgevingsvergunning voor bouwplan en kapaanvraag.

³Zie ad 4 voor compensatie. Voor particuliere percelen groter dan 400m2 is compensatie aan de orde.

4. (voorgenomen) kap in verband met een ruimtelijk project[7]

[1]Zie ad1 met uitzonderingen in APV

[2]Zie ad2 met uitleg toekomstboom

[3]Zie ad3 voor afwegingsrapportage met alternatief plan

[4]Zie ad4 voor compensatie

7 Denk hierbij aan projecten als vervanging riool, verkeersmaatregelen, herinrichting van de openbare ruimte en bouwprojecten.

ad 1. Uitzonderingen

In sommige gevallen is er sprake van een uitzondering en is het aanvragen van een kapvergunning niet noodzakelijk:

a) werkzaamheden die vallen onder 'normaal beheer en onderhoud', waaronder dunning of het verwijderen van opschot uit sierplantsoen;
b) werkzaamheden ten behoeve van het realiseren van de beheervisies van de parken, zoals bijvoorbeeld de daarin beschreven zichtlijnen.

ad 2. Toekomstboom

Een Toekomstboom is een gemeenteboom die op basis van zijn locatie en eigenschappen gekozen wordt om te behouden en te beschermen voor de toekomst. Het kan een boom zijn die net is aangeplant en nog tijd nodig heeft om groot en bijzonder te worden, maar die wel de optimale groeiomstandigheden heeft om daar te komen. Mits er rekening met deze boom wordt gehouden. Doel is om nu al bomen extra te beschermen die in de toekomst oud en buitengewoon kunnen worden.

ad 3. Afwegingsrapportage

Bij projecten wordt in een afwegingsrapportage een inventarisatie gemaakt van de bomen die op de locatie aanwezig zijn en wordt de waarde van deze bomen bepaald. Hierbij wordt naast de boomwaarde waar mogelijk ook de financiële waarde in kaart gebracht. Ook worden de consequenties van het behoud van de bomen voor de kwaliteit van het ruimtelijk plan en de meerkosten voor de aanpassing van het ruimtelijk plan (in verband met het behoud van de bomen) meegenomen. Deze worden afgewogen en daaruit volgt een alternatief plan. Op basis hiervan wordt een voorstel gedaan voor het behouden, verplaatsen, kappen en aanplanten van bomen waarbij behoud van bomen het uitgangspunt is. Als sprake is van kap wordt onderbouwd waarom de bomen niet behouden kunnen blijven en hoe wordt gecompenseerd. Bij projecten van enige omvang worden de varianten voorgelegd aan het Boom Kwaliteitsteam Arnhem.

ad 4. Bepalen compensatie

De basis wordt gevormd door de huidige compensatietabel uit de Groenvisie 2017. Voor kleine particuliere percelen wordt er nooit om compensatie gevraagd. Bij bomen op grote particuliere percelen (groter of gelijk aan 400m2), gemeentelijke bomen en bomen in een ruimtelijk project is compensatie aan de orde.

We gaan altijd primair uit van het behoud van de bomen. Daar waar er voor gekozen wordt om bomen toch te kappen, en er een vergunning wordt verleend, is mogelijk compensatie aan de orde. Daarbij houden wij de volgende volgorde aan:

1. verplanten;
2. kwalitatief compenseren;
3. kwantitatief compenseren;
4. financieel compenseren.

Vooraf wordt de waarde van de boom bepaald. Deze waarde dient gecompenseerd te worden. Wanneer voor een boom een kapvergunning wordt verleend, wordt eerst gekeken of de boom in redelijkheid verplant kan worden. Indien dit om technische of boomkundige redenen niet realistisch is, wordt gekeken of kwalitatieve compensatie kan plaatsvinden. Is het mogelijk om door herplant in de buurt of elders bomen te planten waardoor de groenkwaliteit duurzaam wordt verbeterd. Als dit niet mogelijk is vindt kwantitatieve compensatie in de omgeving plaats. Wanneer ook dit (gedeeltelijk) niet logisch of realistisch is, wordt de waarde van de bomen financieel gecompenseerd. Daarbij krijgt de financiële compensatie het label 'bomen' zodat dit geld ook daadwerkelijk voor de aanplant van bomen ingezet wordt. We gaan daarbij actief zoeken naar plaatsen waar bomen herplant kunnen worden, zodat herplant zo snel mogelijk plaats kan vinden. Plaatsen waar hittestress optreedt of waar de biodiversiteit (aanzienlijk) vergroot kan worden, zullen als eerste aangemerkt worden voor herplant.

Bijlage 3 Definitielijst Bomenplan

Algemene Plaatselijke Verordening (APV)	De APV is een document waarin bepalingen en regels zijn opgenomen die in de gemeente gelden. Regels rondom kap kunnen worden opgenomen in de APV.
Beheervisie	Een visie waarin de historische, landschappelijke, ecologische en recreatieve waarden zijn beschreven. Voor het beheer en onderhoud zijn deze beheervisies leidend. Onderhoudsmaatregelen gericht op het realiseren van deze visies worden gezien als 'normale' onderhoudsmaatregelen.
Belanghebbende	Belanghebbende zoals is vastgesteld in artikel 1.2 van de Awb. *"Onder belanghebbende wordt verstaan: degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken."*
Bestemmingsplan	Ruimtelijk plan waarin de gemeente vastlegt wat de bestemming inclusief doelen en voorschriften van de grond is.
Bestendig beheer en onderhoud	Bestendig beheer en onderhoud is het uitvoeren van onderhoudsmaatregelen die gericht zijn op de instandhouding van de boom of beplanting. Ze dragen daarmee bij aan een gezonde, veilige en duurzame boom of beplanting. Snoeien, opkronen, dunnen, het verbeteren van de groeiplaats en het geven van water zijn beheermaatregelen, evenals het bestrijden van ziekten en plagen. Dergelijke onderhoudsmaatregelen worden afhankelijk van de situatie jaarlijks tot tienjaarlijks uitgevoerd en behoren tot het normale onderhoud en zijn daarmee niet vergunningplichtig.
Biodiversiteit	Biodiversiteit is ons natuurlijk kapitaal. Het vormt de basis voor een gezonde leefomgeving en een gezond en duurzaam voedselsysteem. Biodiversiteit omvat alle soorten die er op aarde zijn, waaronder alle dier- en plantensoorten. Naast deze verscheidenheid aan soorten omvat biodiversiteit ook de diverse leefgebieden (ecosysteem) waar die soorten voorkomen, bijvoorbeeld bos. Bij het bevorderen van meer biodiversiteit streven we enerzijds naar een zo groot mogelijke soortenrijkdom en anderzijds naar een 'compleet' ecosysteem. En soms richten we ons op het behoud van het leefgebied van een bepaalde soort, bijvoorbeeld de sleedoornpage op Hoogte80 of de ijsvogel in park Zijpendaal.
Bomen Effect Analyse (BEA)	Een landelijke richtlijn voor een nauwgezette en onafhankelijke beoordeling, voorafgaand aan de voorgenomen bouw of aanleg. Deze standaardisering waarborgt de boomtechnische kwaliteit en garandeert een goede beoordeling van alle effecten en mogelijke alternatieven. Een BEA dient uitgevoerd te worden door een deskundig boomverzorger of boomtechnisch adviseur. De resultaten van deze beoordeling kunnen vervolgens worden meegenomen in de besluitvorming rond bouw of aanleg.
Bomenhoofdstructuur	De bomenhoofdstructuur zoals opgenomen in Groenvisie 2017-2035 en zichtbaar op kaart 1 van het Bomenplan.
Boom	Een houtig opgaand gewas, zowel levend als afgestorven, met een rechte stam.

Buitengewone bomen	Buitengewone bomen zijn bomen van een bepaalde omvang en leeftijd die (globaal) voldoen aan de criteria die voorheen werden gehanteerd voor de Waardevolle bomenlijst, aangevuld met criteria op het gebied van hittestress en biodiversiteit. Nieuw is dat ook bomen die aangewezen zijn om in de toekomst buitengewoon te worden (zogenaamde Toekomstbomen) hiertoe behoren. Waar het kan, wordt gestreefd de bomen uit te laten groeien tot buitengewone bomen, door ze zo groot en zo oud als mogelijk te laten worden. Waar minder ruimte beschikbaar is nemen we noodgedwongen genoegen met kleinere boom(soorten) en accepteren we dat bomen op deze locatie wellicht minder oud worden.
CO2	Als gevolg van fotosynthese in bladeren leggen bomen CO2 vast. Ze vangen CO2 uit de lucht en samen met water H2O wordt hout gevormd (CHOx) en komt zuurstof vrij. Omdat het bos na een dunning steeds weer aan groeit, kan er in principe oneindig gedund worden, zonder dat de hoeveelheid vastgelegde CO2 in het bos afneemt.
Compensatie	Het vervangen van gekapte bomen door herplant, andere vorm van kwalitatief groen of financiële compensatie. Voor normaal beheer en onderhoud geldt geen compensatie.
Dunning	Velling, welke uitsluitend als een verzorgingsmaatregel ter bevordering van de groei van de overblijvende houtopstand moet worden beschouwd.
Eindafstand	Aanplant gericht op de potentiële groeiontwikkeling van een boom. Snoei en kap in het kader van dunning in een latere fase wordt hierdoor voorkomen.
Gemeentelijke boom	Een boom die op de grond in eigendom van de gemeente staat.
Houtopstand	Eén of meer bomen of boomvormers, of andere houtachtige gewassen.
Kappen	Zie vellen
Kapvergunning	Zie omgevingsvergunning
Monumentale boom	Zie waardevolle en monumentale bomen
Netwerk	Naast de bomenhoofdstructuur is een groen netwerk dat de gehele stad beslaat. Het bestaat uit meerdere lagen (gelaagdheid), zoals bomen, lage beplantingen, struiken en (kruidenrijke) grassen. Het is een geheel van met elkaar verbonden punten.
Noodkap	Kap van een boom in geval van acuut gevaar voor de omgeving.
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) is een uitvoeringsorganisatie van gemeente Arnhem. Vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van bouw en milieu zijn de kerntaken van de ODRA. ODRA maakt deel uit van het stelsel van Gelderse Omgevingsdiensten.
Omgevingsvergunning	Vergunning voor bouwen, milieu, natuur en ruimte. De omgevingsvergunning vervangt de voorheen losse vergunningen, zoals bouwvergunningen, milieuvergunningen en kapvergunningen.
Particuliere boom	Een boom die niet op de grond in eigendom van de gemeente staat.

Normaal beheer en onderhoud	Zie bestendig beheer en onderhoud
Snoeien	Het selectief terugsnijden van houtige delen van bomen of andere houtopstand.
Struwelen	Een gesloten, houtige begroeiing van struikgewas variërend van 1 tot 5 meter hoog met enkele bomen.
Toekomstboom	Een toekomstboom is een boom die op basis van zijn locatie en eigenschappen gekozen wordt om te behouden en te beschermen voor de toekomst. Het kan een boom zijn die net is aangeplant en nog tijd nodig heeft om groot en bijzonder te worden, maar die wel de optimale groeiomstandigheden heeft om daar te komen. Mits er rekening met deze boom wordt gehouden.
Van Wijken Weten	De uitgangspunten rondom wijksturing van gemeente Arnhem.
Vellen	Rooien, met inbegrip van verplanten, alsmede het verrichten van handelingen, zowel boven- als ondergronds, die de dood of ernstige beschadiging of ontsiering van houtopstand ten gevolge kunnen hebben.
Waardevolle particuliere boom	Waardevolle bomen zijn bijzondere vrijstaande bomen die voorheen opgenomen zijn in de Waardevolle Bomenlijst. De boom is tenminste 30 jaar oud en heeft daarnaast specifieke beeldbepalende kenmerken of cultuurhistorische, dendrologische of natuurwaarde. Ook een zeer zeldzame boom, bijvoorbeeld de dikste, oudste of grootste boom kan aangewezen worden als waardevolle boom. Monumentale bomen hebben een leeftijd van minimaal 80 jaar.
Wijkers en blijvers	Bij de aanplant van bomen worden meer bomen aangeplant dan waar na volledige uitgroei ruimte voor is. Doel is om snel een groen beeld te creëren. In het concept worden wijkers na een tijd verwijderd zodat de blijvers volledig uit kunnen groeien.

Bijlage 4

Participatieproces Bomenplan 2019

1. Inleiding en doel

Voor het opstellen van het Bomenplan zijn inwoners betrokken om zo draagvlak voor het beleidsplan te creëren. Deze memo licht toe wanneer en hoe de inwoners van Arnhem betrokken zijn en wat er met de gemaakte opmerkingen is gebeurd. Doel van deze memo is overzicht geven van het proces en de verwerking van opmerkingen.

2. Meepraten en meedenken

Het participatieproces bestond uit informeren, raadplegen en adviseren afgestemd op het moment in het proces. Participatie vond plaats tijdens diverse stadsbijeenkomsten en ook online was het mogelijk om actief deel te nemen aan discussies.

2.1. Stadsgesprekken Arnhem

Op 13 maart 2019 is de aftrap gegeven van het participatieproces van het Bomenplan in de startbijeenkomst in Molenplaats Sonsbeek. Tijdens deze avond zijn de inwoners geïnformeerd over het proces en werd gestart met de raadpleging en advisering door inwoners. De onderwerpen die op deze avond ter sprake kwamen, zijn in verdere bijeenkomsten nader uitgewerkt.

In april en mei hebben er 4 stadgesprekken plaatsgevonden, de zogenaamde boompicknicks. Deze bijeenkomsten hadden als doel om de inwoners te raadplegen en te vragen om advies. De avonden bestonden respectievelijk uit 1) Wat is je doel als stad? Wat is de meerwaarde van bomen en wat zijn de schaduwkanten? 2) Hoe realiseren we de doelen? 3) Wie beslist, wie heeft welke rol? En hoe communiceren we? 4) Terugkoppeling stadsgesprekken.

Op aanvraag van de inwoners is er een eindbijeenkomst georganiseerd waarin het concept-Bomenplan is besproken voordat het plan aan het College ter vaststelling is aangeboden. Deze stond in eerste instantie in juni gepland, maar heeft uiteindelijk begin oktober plaatsgevonden.

Tijdens de startbijeenkomst waren er ongeveer 80 mensen aanwezig, tijdens de picknicks en de eindbijeenkomst waren er 30-50 personen aanwezig. Een grote groep van de deelnemers is van het begin tot het eind van het proces actief betrokken gebleven. De stadsgesprekken zijn geleid door externe gespreksleider Raymond Reesink.

2.2. Online platform

Om het participeren rondom het Bomenplan breder en transparanter te maken en te versterken, is de website www.bomenplanarnhem.nl ontwikkeld als online platform. Het platform heeft, net als de stadsgesprekken, gefungeerd als locatie voor informatie, advies en raadpleging.

Tijdens het proces konden geïnteresseerden informatie vinden over het proces en de toekomstige bijeenkomsten. Ook zijn de verslagen en presentaties van de avonden gepubliceerd. De inbreng en reacties die zijn binnengekomen via de e-mail en website zijn voor de inwoners verzameld en ook gepubliceerd. Eind september is tevens het concept Bomenplan op het platform geplaatst.

Inwoners hadden op deze manier de mogelijkheid om vanuit huis mee te denken en te praten en up to date te blijven over het proces. In totaliteit zijn er ruim 130 reacties geplaatst op het platform en zijn er ongeveer 70 e-mails met reacties en ideeën binnengekomen. Het platform is ruim 6300 keer bezocht en door bijna 1200 unieke bezoekers bekeken.

3. Belangrijkste punten en verwerking punten

Tijdens de avonden en via het online platform is er veel input geleverd. Een totaaloverzicht van alle input is terug te vinden op www.bomenplanarnhem.nl. Op hoofdlijnen zijn de volgende punten ingebracht en verwerkt. Naast de inwoners is ook een grote groep ambtenaren vanuit verschillende beleidsvelden geraadpleegd.

Inbreng	Verwerking
Toename groenmassa, aantal bomen en versterken netwerk: *Er is een wens om Arnhem groener te maken met meer (waardevolle) bomen en een sterker en breder groennetwerk. Het netwerk bestaat niet alleen uit bomen, maar ook uit kruidlagen en struiken. Werk daarom integraal.*	Er komen meer bomen bij en meer bomen worden beschermd zodat ze kunnen uitgroeien tot buitengewone bomen. De focus ligt in het plan op bomen. Groenvisie Arnhem ondervangt de bredere groene netwerkfunctie. In het beheer en onderhoud van onze bomen gaan we buitengewone bomen langer verzorgen. We benoemen Toekomstbomen die extra beschermd worden.
Zorgvuldige en transparante afweging: *Afwegingen waar bomen bij betrokken zijn moeten zorgvuldiger worden gemaakt en transparanter kunnen worden gevolgd. Betrek inwoners hierbij. Kap bomen alleen als het niet anders kan.*	Bij projecten waarbij mogelijk bomen moeten worden gekapt, gaan we zorgvuldiger te werk. De bestaande bomen worden vooraf geïnventariseerd en gewaardeerd, waarna er een boombewust ontwerp wordt gemaakt. Er komt een Boom Kwaliteitsteam Arnhem, voornamelijk bestaande uit externe deskundigen en bewoners, dat de gemeente adviseert bij keuzes rond het kappen van bomen. Een nadere uitwerking en invulling van het Boom Kwaliteitsteam Arnhem volgt. Indien bomen niet behouden kunnen worden, kijken we altijd of verplanten redelijkerwijs mogelijk is.
Bescherm bomen met een kapvergunning en compenseer na kap: *Het is de wens om bomen te beschermen met een kapvergunning met als onderdeel compensatie. De vorm van deze kapvergunning is tijdens de gesprekken niet volledig uitgewerkt.*	Er is een kapvergunning nieuwe stijl uitgewerkt: het afwegingskader en de procedure van de kapvergunning wordt aangescherpt en verduidelijkt. Meer (buitengewone) bomen worden beschermd. Daarbij spelen ook de waarde voor het klimaat, biodiversiteit en gezondheid nu een rol. Voorkomen wordt dat er onnodige bureaucratische drempels worden opgeworpen. Compensatie vormt onderdeel van de kapvergunning nieuwe stijl.
Communicatie en raadpleegbaarheid beleid: *Communicatie en de raadpleegbaarheid van het beleid vraagt om extra aandacht. Het is nu vaak onduidelijk wanneer welk beleid geldt.*	Zie kapvergunning nieuwe stijl. Daarnaast wordt er als uitvoering van dit plan een communicatieplan opgesteld.

Werk samen: *De gemeente kan het niet alleen. Door samen te werken kan er meer bereikt worden.*	De gemeente gaat actief de boer op om samen te werken met andere grondeigenaren. Er worden extra subsidies ingesteld en bij woningcorporaties nemen we de uitgangspunten van het Bomenplan mee in de gesprekken rondom de Prestatieafspraken.
Verbeter educatie en boombenul: *Bomen zijn van groot belang. Bomen verdienen 'respect'. Hier zou iedereen bewust van moeten zijn en naar moeten handelen. Dit vraagt om extra aandacht in de vorm van educatie en het uitdragen van deze waarden.*	Gesprekken, educatie, stimuleren en ondersteunen vormen onderdelen van het Bomenplan.
Werk gebiedspecifiek, lever maatwerk en plant de juiste boom op de juiste plek: *Een bos is geen laan en een laan geen solitair. Daarnaast vraagt een solitair in een stadspark misschien om een andere aanpak dan een solitair in een wijkparkje. De aanpak moet afgestemd worden op het type boom en het gebied waar hij staat. Dit vraagt om maatwerk.*	De beheer, aanplant en kapregels zijn zo opgesteld dat ze rekening houden met de locatie van de bomen. De juiste boom op de juiste plek is een uitgangspunt in het beleid.
Wijkers en blijvers en zichtlijnen: *Wijkers en blijvers en zichtlijnen -en de daarmee soms noodzakelijke kap om de blijvende bomen te laten volgroeien of om een beeld te behouden- vormen in de dagelijkse praktijk vaak een punt van discussie tussen inwoners (onderling) en gemeente. Ook op de avonden was er geen eenduidigheid over Wijkers en blijvers.*	Er is gekozen om niet meer automatisch van wijkers en blijvers uit te gaan. Dit om bomen te kunnen laten uitgroeien tot volwassen bomen en om discussies over kap in de toekomst te voorkomen. Voor zichtlijnen mag gekapt worden als het is opgenomen in een vastgesteld beheerplan.
Zorg voor meer (bio)diversiteit: *Aanplant van bomen moet diverser om zo de biodiversiteit te stimuleren en plagen en ziekten tegen te gaan.*	We kiezen om meer variatie toe te passen bij de aanplant.
Beheer zorgvuldig en bescherm bomen: *Grijp op tijd in, maar doe meer niets als het niet hoeft met oog op flora en fauna.*	Arnhem gaat uit van bestendig beheer en onderhoud. Bestendig, of normaal, beheer en onderhoud is het uitvoeren van onderhoudsmaatregelen die gericht zijn op de instandhouding van de boom, beplanting en zijn groeiplaats. Ze dragen daarmee bij aan een gezonde, veilige en duurzame boom of beplanting.
Creëer voldoende budget voor beheer, bescherming (handhaving) en aanplant van bomen	Er is een financiële paragraaf opgesteld.

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Amendement van het lid	Leendert Combee - VVD Mattijs Loor - D66 Lea Manders - Arnhem Centraal Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij Abdurrahman Cetintas - SP Jan Hutten - CDA
Titel Amendement	Baas in eigen tuin
Nummer / zaaknummer	**20A08** 316242

De ondergetekenden stellen het volgende amendement voor:

Aan het raadsbesluit toe te voegen:
"met dien verstande dat:

- er geen meldingsplicht voor bomenkap wordt ingevoerd;
- de regeling van de kapvergunning voor bomen op privéterrein (dus bomen die niet staan op grond die in eigendom is van de gemeente) op kavels tot 1000m2, niet wordt gewijzigd ten opzichte van de huidige situatie;
- en de daaronder liggende waardevolle bomenlijst en de bescherming middels bestemmingsplannen gehandhaafd blijven en worden uitgebreid op basis van objectieve criteria die op advies van het Boom Kwaliteitsteam Arnhem door de gemeenteraad worden vastgesteld. Alle eigenaren van bomen die op de waardevolle bomenlijst staan of in een bestemmingsplan worden beschermd ontvangen te zijner tijd een duidelijk bericht met de consequenties daarvan.

Zodat dit resulteert in een regeling waarbij voor het kappen van bomen op privéterrein (kavels tot 1000m2) geen melding of vergunning nodig is, tenzij de boom op de uitgebreide waardevolle bomenlijst staat of in een bestemmingsplan wordt beschermd."

Toelichting:

Het belang van meer bomen, een groter kroonoppervlak en betere bescherming van bomen staat niet ter discussie. Daarvan zijn de indieners een groot voorstander. We moeten echter wel die maatregelen nemen, die daadwerkelijk bijdragen aan een groener Arnhem.

AANGENOMEN 7

20A08/P.2

Vóór de deregulering van de kapvergunning werden er van de ca. 200 aanvragen per jaar slechts 3 geweigerd. Tijdens de periode van deregulering is de ontwikkeling positiever dan daarvoor (pag. 34): er kwamen meer bomen bij en de totale kroonomvang nam in de meeste wijken toe.

Daar waar de afgelopen jaren groen verdween, was dat vooral in de openbare ruimte. Kapvergunningen voor bomen in openbaar groen zijn daarom een goed idee: het dwingt de gemeente hierover goed te communiceren, een goede belangenafweging te maken en stelt inwoners in de gelegenheid dat te controleren. Openbaar groen is immers van ons allemaal.

Meldingen en kapvergunningen voor bomen in particuliere tuinen zijn niet nodig en leidt tot extra regeldruk. Ook is de voorgestelde regeling betuttelend, met onder andere een beoordeling of kap wel of niet nodig is op basis van de hoeveelheid bezonningsuren “in midden vensterbank binnenkant raam”. De invoering van een complex kapvergunningsysteem kan volgens insprekers zelfs ook een averechts effect hebben: Arnhemmers denken na voordat ze een boom planten in hun tuin, want het later weghalen van hun eigen boom is bijna onmogelijk.

Op privéterrein moet de eigenaar zelf een belangenafweging kunnen maken, tenzij het gaat om bomen die vanwege de waarde voor de stad als geheel op de waardevolle bomenlijst dienen te staan. Daarom willen de indieners dat alle bomen op privéterrein die van grote waarde zijn ook op de waardevolle bomenlijst komen te staan. Voor privéterrein met een oppervlak groter dan 1000m2, geldt de ‘kapvergunningprocedure particulieren’ zoals beschreven in het bomenplan. Het compenseren van een eventueel vergunde kap op het eigen terrein maakt daar onderdeel van uit. De meldingsplicht wordt met dit amendement voor geen enkele situatie ingevoerd.

We vragen het Boom Kwaliteitsteam Arnhem om objectieve criteria voor te stellen waarmee bepaald kan worden dat een boom op de waardevolle bomenlijst thuis hoort of dat een groep bomen of gebied middels het bestemmingsplan moet worden beschermd, en om de bestaande criteria waar nodig aan te scherpen. Dit kan gaan over ecologische waarde, een bijzondere bijdrage aan het tegengaan van hittestress, bijdrage aan een monumentaal stadsbeeld vanwege omvang en/of soort, etc. De voorgestelde criteria kunnen vervolgens door de raad worden vastgesteld.

De particuliere eigenaren van bomen die op de lijst staan of middels het bestemmingsplan worden beschermd krijgen persoonlijk bericht wat er met deze bomen wel en vooral niet mag gebeuren. Een kapvergunning is voor deze specifieke bomen altijd nodig.

Als dit amendement wordt aangenomen hoeven Arnhemmers voor het kappen van bomen op privéterrein (tot 1000m2) dus geen meldingen te doen en ook geen kapvergunning aan te vragen. Alleen de Arnhemmers -met een kavel tot 1000m2- die heel gericht zijn aangeschreven omdat hun particuliere boom op de waardevolle bomenlijst staat of in het bestemmingsplan wordt beschermd, worden gewezen op hun plicht om die te beschermen.
Voor Arnhemmers met een kavel groter dan 1000m2 geldt naast de waardevolle bomenlijst ook de kapvergunningsprocedure uit het bomenplan.

Leendert Combee - VVD
Mattijs Loor - D66
Lea Manders - Arnhem Centraal
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Parti
Abdurrahman Cetintas - SP
Jan Hutten CDA

AANGENOMEN

Voor 24

Tegen 14

Amendement "Baas in eigen tuin, boompje planten niet ontmoedigen" (20A08)

GROENLINKS	0	6
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
Hutten		
van Dillen		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Dilekçi		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Dijk		
Venhoek		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Afdeling Arnhem	0	2
de Groot		
Hegge		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Sanders		

Totaal 38

Criteria waardevolle particuliere bomen (i/m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Spruijt (AC), Nede (CU), Visser (PvdA), Pape (VVD), van der Loo (GL), Venhoek (D66), van den Broek (CDA) en De Groot (PvdD).
De fracties van DENK/Verenigd Arnhem, PVV, Arnhemse Ouderenpartij en SP waren niet bij de beraadslaging aanwezig.
Verder aanwezig: Wethouder Bouwkamp

Bespreking
De beraadslaging bestond uit een informatieve en een meningsvormende fase. Tijdens de informatieve fase heeft mevrouw T. Chabot ingesproken. Haar inspreektekst is bijgevoegd.

Tijdens de meningsvormende behandeling hebben fractievertegenwoordigers hun voorlopige mening geuit en vragen gesteld aan de portefeuillehouder. Enkele vragen van de VVD en CDA zijn nog niet beantwoord door de wethouder. Deze worden als technisch opgevat en zullen schriftelijk worden afgedaan. Het is onduidelijk hoeveel wijzigingsvoorstellen er zijn aangekondigd. De wethouder heeft twee toezeggingen gedaan.

Toezegging
1. Portefeuillehouder Bouwkamp zegt toe uit te zoeken/ in kaart te brengen hoe de gemeente particulieren kan helpen bij het in stand houden van waardevolle bomen.
2. Portefeuillehouder Bouwkamp zegt toe te kijken naar de moeilijkheid van de formulering en daar waar nodig de formulering aan te passen naar eenvoudiger taalgebruik, richting inwoners.

Conclusie
De voorzitter heeft geconcludeerd dat de raadskamer van mening is dat de meningsvorming 1 is afgerond en dat het onderwerp doorgeleid kan worden naar een meningsvormende 2 vergadering.

De raadsadviseur,	De voorzitter,
Katinka Vons	Nico Wiggers

Memo

Datum : Donderdag 30 september 2021

Aan : Leden van de gemeenteraad

Van : Cathelijne Bouwkamp, wethouder Groen

Betreft : Technische vragen criteria waardevolle particuliere bomen n.a.v. raadsbehandeling 15-09-2021

Inleiding

Tijdens de raadsbehandeling op wo. 15-09-2021 over de criteria waardevolle particuliere bomen zijn een aantal technische vragen gesteld die nog onbeantwoord zijn tijdens de behandeling in de raadskamer. Dit memo gaat in op deze vragen. De vragen zijn:

1. Hoe wordt de eigenaar van een waardevolle boom geïnformeerd?
2. Hoe kan een eigenaar bezwaar maken?
3. Welke kosten worden er gemaakt voor het opstellen van de lijst en voor het behandelen van bezwaarschriften?
4. Wat is de juridische haalbaarheid i.r.t. het gelijkheidsbeginsel?

Om deze vragen goed te kunnen beantwoorden is het van belang eerst inzicht te krijgen in het proces hoe de kapregels uit het Bomenplan juridisch worden geborgd en hoe de waardevolle particuliere boom hierin meegenomen wordt.

Proces Facetbestemmingsplan i.r.t. waardevolle particuliere bomen

Op 1 juni 2021 is de gemeenteraad geïnformeerd middels een raadsbrief over het besluit van het College om de nieuwe kapregels, zoals vastgelegd in het Bomenplan Arnhem, op te nemen in een Facetbestemmingsplan en niet in de Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem (APV).

Zoals in het Bomenplan benoemd (pagina 6 en 7) is het Bomenplan een kaderplan, een plan op hoofdlijnen. Tal van beleidsvoornemens zullen verder moeten worden uitgewerkt. Een van de uit te werken punten is het juridisch vertalen van het Bomenplan in een Facetbestemmingsplan.

De waardevolle particuliere bomen vormen straks een onderdeel van het Facetbestemmingsplan. Het Facetbestemmingsplan werkt vanuit een kaart. De waardevolle particuliere bomen worden op de kaart aangegeven. Elke waardevolle particuliere boom heeft een eigen werkingsgebied waaraan de regels zijn gekoppeld. In letterlijke zin is er geen sprake van een lijst maar wel van een Facetbestemmingsplan waarin alle regels omtrent groen en bomen zijn opgenomen en ook de waardevolle particuliere bomen op kaart zichtbaar zijn.

De criteria voor wanneer particuliere bomen waardevolle bomen zijn, liggen op dit moment ter besluitvorming voor bij de gemeenteraad. Nadat de gemeenteraad de aangescherpte criteria waardevolle particuliere bomen heeft vastgesteld, worden de *bestaande* waardevolle particuliere bomen opgenomen in het Facetbestemmingsplan (indien ze voldoen aan de nieuwe criteria, dit zal het geval zijn want de bestaande criteria zijn aangevuld met extra criteria). Dit betreft 445 waardevolle particuliere bomen.

Het ontwerp- Facetbestemmingsplan ligt eerst 6 weken ter inzage en staat open voor zienswijzen. Na beantwoording van de zienswijzen en eventuele aanpassing van het ontwerp, wordt het Facetbestemmingsplan en de daarin opgenomen waardevolle particuliere bomen ter vaststelling aangeboden aan het college van B&W en daarna aan de gemeenteraad.

Voor de huidige eigenaren van een waardevolle particuliere boom veranderd er feitelijk niets. Hun boom was waardevol en blijft waardevol. Behalve dan dat de bescherming van hun boom niet meer is geregeld in de APV maar in het Facetbestemmingsplan (een ander juridisch jasje).
Voor het eventueel willen kappen is en blijft een vergunning nodig. De gemeente blijft de Boom Veiligheid Controle (BVC) uitvoeren en geeft de eigenaar een beheeradvies op basis van de BVC.

Groeimodel waardevolle particuliere bomen:
Het doel van het bomenbeleid is goed zorgen voor onze bomen en bomen voldoende beschermen. Daarom is het van belang de beleidsregels te vertalen naar een juridisch kader. Op deze wijze kunnen we onze bomen bescherming conform het door de raad vastgestelde beleid.

De waardevolle particuliere bomen zijn onderdeel van het Facetbestemmingsplan en kunnen gezien worden als een "groeimodel". Het is niet haalbaar als we voor het einde van dit jaar het Facetbestemmingsplan ter vaststelling willen voorleggen aan de raad, om dan ook al alle waardevolle particuliere bomen op basis van de nieuwe criteria in beeld te hebben.
Groeimodel waardevolle particuliere bomen:

a) Ten eerste nemen we de bestaande 445 waardevolle particuliere bomen op in het ontwerp-Facetbestemmingsplan. Hierop kunnen zienswijzen worden ingediend.
b) Nadat het Facetbestemmingsplan is vastgesteld, gaan we de overige particuliere bomen in beeld brengen die voldoen aan de nieuwe criteria. Dit kunnen we opdelen in fasen. Bijvoorbeeld door te starten met alle particuliere bomen in beeld te brengen die vanaf de openbare weg zichtbaar zijn. Om vervolgens eventueel nog met behulp van luchtfoto's en geodata-analyses de resterende bomen in beeld te brengen.
c) Verder is de - waardevolle bomenchecker - in ontwikkeling zodat ook inwoners zelf bomen aan kunnen melden op een eenvoudige laagdrempelige manier.
d) Het voorstel is om bijvoorbeeld elke 3 jaar het Facetbestemmingsplan (straks Omgevingsplan) van een update te voorzien in ieder geval op het onderwerp "waardevolle particuliere bomen".

Beantwoording technische vragen
1. Hoe wordt de eigenaar van een waardevolle boom geïnformeerd?

Bestaande eigenaren hoeven niet te worden geïnformeerd. Voor hen veranderd er niets.
De ter inzage legging van het Facetbestemmingsplan wordt op de gebruikelijke wijze gedaan middels publicatie in het digitale gemeenteblad.
Nieuwe eigenaren van een waardevolle boom worden hiervan per brief op de hoogte gesteld. In de brief wordt vermeld dat er een waardevolle boom op hun perceel staat en dat de gemeente voornemens is deze boom op te nemen in het Facetbestemmingsplan en wat dit betekent voor de eigenaar. In de brief

wordt ook vermeld dat de gemeente de Boom Veiligheid Controle (BVC) uitvoert en de eigenaar een beheeradvies geeft op basis van de BVC.
Tevens worden de nieuwe eigenaren geïnformeerd wanneer het Facetbestemmingsplan ter inzage komt en hoe men een zienswijze kan indienen.

2. Hoe kan een eigenaar bezwaar maken?

Een eigenaar kan een zienswijze indienen op het concept Facetbestemmingsplan wat 6 weken ter inzage ligt. Tegen de vaststelling van het Facetbestemmingsplan is beroep mogelijk bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

3. Welke kosten worden er gemaakt voor het opstellen van de lijst en voor het behandelen van bezwaarschriften?

Zoals in dit memo eerder aangegeven is er geen sprake van een lijst in letterlijke zin. Wel worden particuliere bomen bestemd als waardevol in het Facetbestemmingsplan. Dit Facetbestemmingsplan wordt gemaakt om de regels uit het Bomenplan te vertalen naar een juridisch kader. De kosten voor het opnemen van waardevolle particuliere bomen zijn onderdeel van het proces om te komen tot een Facetbestemmingsplan.
Momenteel zijn de kosten moeilijk in te schatten omdat er nog geen zicht is op hoeveel bomen er voldoen aan de nieuwe criteria en hoeveel zienswijzen/beroepschriften er zullen worden ingediend.
Globaal beramen wij de aanvullende kosten als volgt:

- het in beeld brengen van nieuwe waardevolle particuliere bomen. We schatten de kosten in op €5.000 als we dit uitvoeren i.s.m. een extern bureau
- Het aanschrijven van de nieuwe eigenaren en het behandelen van zienswijzen op het Facetbestemmingsplan die te maken hebben met waardevolle particuliere bomen. We schatten de kosten in op €45.000

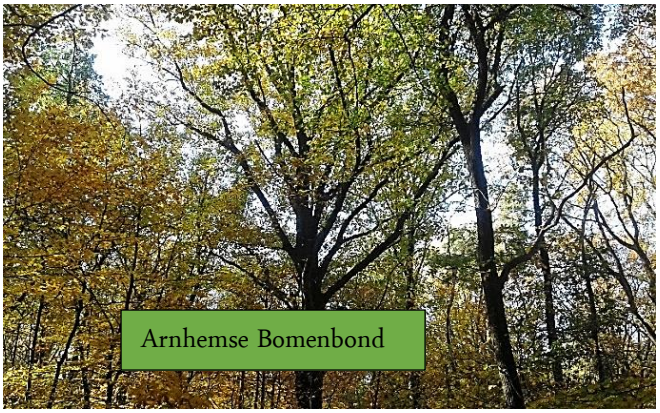
(expert judgement. 1.500 nieuwe waardevolle bomen 200 zienswijzen a 2 uur a €100/u)

4. Wat is de juridische haalbaarheid i.r.t. het gelijkheidsbeginsel?

Deze vraag heeft betrekking op de maatgevende criteria om de boom als waardevol te benoemen, op basis van biodiversiteit. Daarbij geldt het criterium dat binnen 25 meter van de stam geen andere boom met een vereiste omvang staat.

Als voorbeeld werd genoemd dat 2 buren allebei eenzelfde grote boom in de tuin hebben staan. 1 boom mag worden gekapt zonder vergunning. Als er binnen 25 meter dan geen boom meer staat die aan de vereisten voldoet, wordt de overgebleven boom een waardevolle boom en zou dan in een later stadium, wanneer het Facetbestemmingsplan wordt aangepast, worden opgenomen in het Facetbestemmingsplan. Dat betekent dat deze eigenaar als hij de boom wil kappen, anders dan zijn buurman in het voorbeeld, wel een vergunning moet aanvragen.

Dit is niet in strijd met het gelijkheidsbeginsel. Het gelijkheidsbeginsel houdt in dat gelijke gevallen gelijk worden behandeld. In het voorbeeld is de situatie van de eigenaar van de overgebleven boom echter niet gelijk aan de situatie van de buurman die de boom zonder vergunning kon kappen omdat er toen nog twee bomen stonden binnen 25 meter.
De overgebleven boom kwam na deze kap in aanmerking voor opname in het Facetbestemmingsplan en voor kap geldt dan een vergunningplicht.

29 september 2021, Arnhem

Betreft: **Raadsvoorstel criteria waardevolle particulier bomen.**

"van dreiging naar service"

Aan de gemeenteraad en het College van B & W van Arnhem

Geachte dames en heren,

Het is inderdaad belangrijk dat bomen in Arnhem beter beschermd worden!

Aan de Arnhemse Bomenbond heeft u na de **samenspraak-sessies** in de gemeenteraad februari 2020 **nooit** meer om een mening gevraagd over dit onderwerp. Over geen enkel onderwerp overigens.

U heeft blijkbaar gekozen om de inspraak op het bomenbeleid te vervangen door adviezen van het Boom Kwaliteitsteam Arnhem. Ook de andere Arnhemse groen- en milieuorganisaties zijn **niet gehoord** over het raadsvoorstel "criteria waardevolle particuliere bomen", althans een mening van hen hierover wordt niet door u bekend gemaakt.

Opvallend is dat u het stadhuis steeds op dezelfde manier werkzaam laat zijn: de gemeente stelt regels en criteria op, die dan gehandhaafd zouden moeten worden d.m.v. boetes en dreiging.
Het ambtelijke apparaat is heel erg druk om deze papieren regelgeving enigszins op peil te houden. De meeste Arnhemmers begrijpen al lang niet meer wat er wel en niet mag in het bomenbeleid. Het is ook duidelijk dat deze werkwijze veel menskracht, energie en ook geld kost. De handhaving van de regelgeving is over het algemeen zwak. Vaak weet het stadhuis ook niet goed of de door haar vastgestelde regels nog worden opgevolgd. Zo is het is totaal onduidelijk wat de bescherming van een boom door een gedetailleerd bestemmingsplan in een particuliere tuin nog inhoudt. Temeer daar de meldingsplicht om particuliere bomen te kappen alleen geldt voor tuinen groter dan 1000 m^2. Het raadsvoorstel "nieuwe criteria voor de waardevolle particuliere bomen" maakt het voor de Arnhemmers bepaald niet duidelijker en gemakkelijker. Het ontwijken van de veelal onbegrijpelijke regels van de gemeente Arnhem zal daarom alleen maar groter en hardnekkiger worden.

Graag willen wij u voorstellen om eens een andere aanpak te proberen. **Open een spreekuur in de week!** Maak deze **goed en langdurig bekend** en ook met een **direct telefoonnummer** (dus niet via de wachtlijn van het algemene nummer van het stadhuis), waarin Arnhemmers en instellingen (op bepaalde uren) direct met een groen-contactambtenaar kunnen spreken of een afspraak kunnen maken voor overleg over hoe (oude) bomen behouden kunnen blijven. Ga dan ook eens op tuinbezoek.

Verleen hand- en spandiensten aan Arnhemmers als dat nodig is, met name voor hen die het niet al te breed hebben. Geef advies en help bijvoorbeeld eens een keer om bomen verantwoord te snoeien, zodat ze wel kunnen blijven staan. Biedt ruimte om in sommige gevallen waardevolle bomen te verplaatsen etc. Maak hier budget voor vrij. Dit schrijven is geen pleidooi om de regelgeving maar te liberaliseren. Maar wel om van een ingewikkeld en een weinig tot niet werkzaam systeem over te gaan **naar een service model** voor Arnhemmers om bomen te behouden.
Hoeveel mensuren en geld gaat nu verloren aan teveel regelgeving, zienswijzen, schijninspraak, semi-handhaving, procedures etc. in het bomenbeleid? Een dienstverlenende aanpak kan voor zowel het stadhuis als de Arnhemmers een veel beter resultaat opleveren en per saldo veel meer (grote) bomen beschermen dan met de huidige aanpak. Het zal in ieder geval veel meer begrip opleveren in de stad voor de noodzaak om gezonde grote bomen te beschermen en te behouden. **Dat begrip is nodig om meer bomen in de tuinen van de stad te behouden.**

In afwachting van uw antwoord, met de meeste hoogachting,

namens de **Arnhemse Bomenbond**

A. Ferwerda en J. Blasweiler

De Arnhemse Bomenbond is een samenwerkingsverband van:
Bloei! In Arnhem, Actievoerders voor de bomen in Arnhem, Stichting EDSP ECO, Natuur en Milieu Schuytgraaf, Elderveld Groen, Werkgroep Behoud Bomen Arnhem, Redactie Bomen en Bos, Werkgroep Klingelbeek, Werkgroep Doorwerth, Arnhems Peil.

Secretariaat adres: Jan Vethstraat 9, 6813 HJ Arnhem

Een voorbeeld van de gemeente zelf? Beschermd door het bestemmingsplan van de Gulden Bodem?